

Suomen Sosialidemokratisen puolueen
viidennen edustajakokouksen

(VIII:n työväenyhdistyksien edustajakokouksen)

PÖYTÄKIRJA

Kokous pidetty Oulussa 20–27 p:nä Elokuuta 1906

Toimittanut

Mikko Uotinen

(kokouksen sihteeri)

Helsingissä

Sosialidemokratisen Puoluetoimikunnan kustannuksella

TAMPERE, 1906.
TAMPEREEN TYÖVÄEN OSUUSKIRJAPAINO r. l.

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma:

Suomen sosialidemokratinen puolue pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisen kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorrionalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoimain omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi*. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekevään kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Yksityistuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi* samalla kuin kehitys luo välttä-

mättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannonvälikappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis Suomen Sosialidemokratisen puolueen varsinaisena ohjelmana*, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Suomen sosialidemokratinen puolue tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtain himmentämistä, sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Suomen sosialidemokratinen puolue on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet samoin kuin syntyperän, sukupuolen ja varallisuuden etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistämisenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa, sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaatii työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

* * *

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21¹⁾ vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamari-järjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämisen ja hylkäämisen oikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikappaleet sekä ylläpito kaikille oppi-

1) Muutettu Oulun puoluepäivillä 20 vuodeksi.

laille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkärinapu ja lääkkeet sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajotusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityisoikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi, vähintään 36¹⁾ tuntia kestävä yhtämittäinen lepoaika viikossa on säädettävä.

5. Lapset alle 14²⁾ vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14–16³⁾ v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16–18⁴⁾ v.) varten on säädettävä riittäviä suojelusmääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6⁵⁾ viikkoa synnytyksen jälkeen.

Muutettu Oulun puoluepäivillä 1) 40 tunniksi, 2) 15–17, 3) 15–17, 4) 17–19, 5) 7.

7. Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankaroilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat, että ne eivät anna aiheutta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatus.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.

2. Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asunnoita sekä yksityistä yrittelijäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoido, lääkärinapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomain lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattua on kunnan hankittava asujämilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työnvälitystoimistoja, joitten hallinnossa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemissa edustajia.

12. Kunnallinen kielto-oikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäkään vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljelijäviksi, mutta ei omistusoikeudella.

3. Pakollisesti myytäviksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arvioittavat ja otettavat arvatusta hinnasta valtion omiksi.

4. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.

5. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.

6. Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.

7. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttö-oikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

8. Metsästys- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

9. Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla

edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.
11. Palkollissääntö on lakkautettava.

* * *

Oulun kokouksessa v. 1906 hyväksytty vaaliohjelma täydentää ja osaksi muuttaa tämän ohjelman erikoiskohtia, joten siihen on kiinnitettävä huomiota.

Kokouksen osanottajat.

Yhdistyksien edustajat:

- A.** **Ahlaisten** t. y., Antti Lindroos.
Ainolan t. y. „Tarmo“, A. Hurme.
Akaan Toijalan t. y.: Emil Siren. (Sama Akaan Viialan).
Akaan Viialan t. y: sama kuin Akaan Toijalan.
Alastaron t. y.: Kalle Suominen. (Sama Punkalaitumen ja Jylhänmaan).
Alavieskan t. y.: A. Hannula.
Ahonpään t. y.: A. Pihlajisto.
Antrean t. y.: J. Pihlman. (Sama Hannilan).
Anttolan t. y: Juho Kärkkäinen.
Asikkalan t. y.: Aug. Sainio. (Sama Riihilahden).
Alhon t. y.: A. Kinnunen. (Sama Kurkijoen ja Elisenvaaran).
Arrakosken t. y.: E. Pykälistö. (Sama Auttoisten, Maakesken ja Jokioisten).
Auttoisten t. y.: sama kuin Arrakosken t. y.
Auran torppariosasto Oulu: H. Kostamo.
- B.** **Bergön** t. y.: A. Peltonen.
Bembölen t. y.: A. Hoffren. (Sama Espoon, Rannikon, Nuuksion ja Lahnuksen).
- D.** **Daalintehtaan** t. y.: I. Grundström.
- E.** **Enson** t. y.: T. Riksman.
Enson t. y:n naisosaston: Ida Jalonen.
Enon t. y.: Arvi Nuutinen.
Espoon t. y.: sama kuin Bembölen t. y.
Elisenvaaran t. y.: Sama kuin Alhon t. y.
Eurajoen t. y: J. Heino.
- F.** **Forssan „Kuha“** t. y.: Santeri Nuorteva.
- G.** **Galitsinan** t. y.: V. Maidell. (Sama Kämärän ja Ylä Säiniön).
- H.** **Haapakosken** t. y.: P. Rytönen.
Haapamäen t. y.: O. Kankaanpää. (Sama Kolhon ja Ylikeuruun).

- H.** **Haapaveden** t. y.: Matti Viitanen, Maria Siimes.
Haaviston t. y.: J. E. Lindfors. (Sama Vaskijärven ja Siikolan).
Hangon t. y.: H. Heiskanen.
Haminan t. y.: Hj. Marttila.
Hallan t. y.: Vilho Heimonen.
Hattulan t. y.: K. Videll.
Hattulan torppariliitto N:o 1: Kalle Videll.
Hauhon t. y.: Juho Tapola.
Heinolan t. y.: O. Orasmaa. (Sama Heinolan kaup).
Heinolan kaup. t. y.: sama kuin Heinolan.
Heinäveden t. y.: M. Ropponen. (Sama Papinniemen ja Palokin).
Heinlahden t. y.: H. Nevander. (Sama Hirvakosken).
Helsingin t. y.: A. Halme, E. Leino, Fiina Pietikäinen, A. Perdén, E. Lainio, A. Räsänen, S. Hellstén, K. Siekkinen, Ida Kantanen, P. Haarola, A. Järvenpää, O. Heinonen.
Helsingin ruotsal. t. y.: K. H. Viik ja H. Nylund,
Helsingin pitäjän t. y.: sama kuin Fredriksbergin t. y.
Helsingin ulko t. y.: F. A. Palm, J. Pietikäinen.
Helsingin Palvelijatar y.: Miina Sillanpää.
Hermannin t. y.: Karl Sundström.
Hiitolan t. y.: Kalle Pakarinen,
Hinerjoen t. y.: Kustaa Rintala.
Hirvelän t. y.: Frans Tila, (Sama Liikkalan, Sippolan, ja Inkeröisten).
Humppilan t. y.: Paavo Kallioinen. (Sama Ypäjän).
Huittisten t. y.: F. E. Sundell.
Huopalahden t. y.: sama kuin Fredriksbergin.
Himangon t. y.: J. Pyykkö. (Sama Kannuksen).
Haukilahden t. y.: sama kuin Karjalan Koitto t. y.
Hannilan t. y.: sama kuin Antrean t. y.
Honkijoen t. y.: P. Lehtovaara, (Sama Lavolan).
Härskisaaren t. y.: sama kuin Imatran t. y.
Huuhtan t. y.: sama kuin Järvikunnan t. y.
Honkalan t. y.: Iisak Haapaniemi. (Sama Saarijärven, Lanneveden, Mahlun, Hömilän, Kalmarin, Uuraisten Kangaskylän).
Hömilän t. y.: sama kuin Honkalan t. y.
Halilan t. y.: V. Auvinen. (Sama Uudenkirjon ja Metsäkylän).
Hallinevan t. y.: R. Sormunen.
Hämeenlinnan t. y.: J. H. Saaristo.
Hämeenlinnan maaseurak. t. y.: sama kuin Hämeenlinnan.
Hämeenkylässä t. y.: sama kuin Fredriksbergin.
Hämeenkyrön t. y.: Iivari Huvi, Esa Aalto.
Haukiputaan t. y.: A. Väänänen.
Högforsin t. y.: Antti Hurme.

- I.** **Ihalan** t. y. S. Ristola.
Imatran t. y.: N. Salovaara.
Inkilän t. y.: Aug. Hytönen. (Sama Sairalan).
Immolan t. y.: Olli Hänninen. (Sama Ruoholahden ja Härskisaaren).
Inkeröisten t. y.: sama kuin Hirvelän t. y.
Ilomantsin t. y.: A. Lahtinen.
- J.** **Jaakkiman** t. y.: S. Pipatti.
Jokelan t. y.: N. Sorsa.
Jokioisten t. y.: G. Kopila.
Joroisten t. y.: Sulho Leppä.
Joukolan t. y.: A. Kosonen.
Juustilan t. y.: V. Kymäläinen. (Sama Yliveden ja Kilpeenjoen).
Juvan tehtaan t. y.: A. Savolainen.
Jyväskylän t. y.: Aino Takala ja K. E. Salovaara.
Jyväskylän pit. torpparios.: R. Huovelin.
Jylhänmaan t. y.: K. Salminen.
Jämsän t. t: F. Peltonen ja H. Pylväs.
Jämsänkosken t. y.: samat kuin Jämsän t. y.
Jämsän Koskenpäällystän t. y.: samat kuin Jämsän t. y.
Janakkalan t. y.: A. Kasurinen.
Jämijärven t. y.: M. Jokinen.
Jalasjoen t. y.: F. Koskinen ja K. J. Ojamo. (Samat Loimaan Kojonkulman, Metsämaan).
Järvikunnan t. y.: Aatto Siren. (Sama Orimattilan, Luhtikylän, Virenojan ja HUUHTAIN).
Jouhenniemen t. y.: P. Kosonen.
Joensuun t. y.: K. Tikkanen.
Järvenpään t. y.: J. E. Lindfors. (Sama Pyhäjärven Huoviston, Vaskijärven ja Siikolan).
- K.** **Kaakamon** t. y.: J. Laukila.
Kalajoen t. y.: A. Virta.
Kaarinan raittiusseura: F. Koskinen.
Kangasniemen t. y.: V. Suuronen.
Kannuksen t. y.: sama kuin Himangon.
Kyrön kosken t. y.: E. Hiidenuhma.
Kuorsuman t. y.: sama kuin Kiikoisten.
Kauhalammin t. y.: sama kuin Hahtjärven.
Kosken t. y.: S. Strömberg. (Sama Mathildedalin ja Teijon).
Kimolan torpp. os.: A. Paappanen. (Sama Luppalan puiston torpparien, Oravalan ja Valkealan torppariosastot).
Kivijärven t. y.: E. Mielikäinen. (Sama Parikkalan).
Kolhon t. y.: sama kuin Haapamäen.
Kämärän t. y.: sama kuin Galitsinan.

- K. Kalajoen Perkkkaus** t. y.: sama kuin Kalajoen t. y.
Kallion sahan t. y.: T. Leppänen.
Kaipiaisten t. y. H. Tuhkanen.
Karihaaran t. y.: Matti Myllypelto.
Kaukolan t. y.: Pekka Pekonen. (Sama Ojajärven).
Karjalan Koitto t. y. Evert Eloranta.
Kalvolan t. y.: K. Bernhard. (Sama Sääksmäen Saarioispuolen ja Vehkajoen).
Kajaanin t. y.: V. J. Paak.
Karkun t. y.: K. Lehtinen.
Kantolan t. y.: K. J. Saksman. (Sama Rautajärven ja Ammät-
sän).
Kannuksen t. y.: J. Pyykkö. (Sama Himangon).
Kirvun t. y.: J. P. Kääsinen.
Kirjaltajaliitto: P. Itkonen, O. Räisänen ja A. Salava.
Kiikoisten t. y.: G. Alho.
Kemin työväenseura: A. Laakkonen, A. Mantere ja H. Herrala.
Kempeleen t. y.: V. Mikkonen,
Kerimäen t. y.: P. Kosonen.
Keuruun t. y.: A. Anttila.
Kilpuan t. y.: J. Viljamaa.
Kouvolan t. y.: G. Mankonen.
Kokkolan suom. t. y. G. Mattila.
Korkeakosken t. y.: I. Salonen.
Kokemäen t. y.: F. Rantala.
Kellomäen t. y.: A. Tynkkynen. (Sama Kuokkalan ja Raivolan).
Kuokkalan t. y.: sama kuin Kellomäen.
Kuivanteen t. y.: sama kuin Arrajoen t. y.
Kotkan t. y. J. Aaltonen, D. Eskelinen, V. Airola, V. Berg, A. Ny-
berg, M. Viitanen, Mimmi Pettersson ja K. Kalke.
Kokkolan ruots. t. y.: E. Mattila.
Kärkölän t. y.: V. Kivirinta. (Sama Kärkölän Marttilan).
Kärkölän Marttilan t. y.: sama kuin Kärkölän.
Kemijärven t. y.: A. H. Hentunen.
Kilpuan t. y.: K. Aalto.
Kausalan t. y.: J. K. Lehtinen.
Kulhon t. y.: P. Tikkanen.
Kymin Korkeakosken t. y.: K. J. Suomi.
Kuopion t. y.: J. P. Mömmö ja H. Kokkonen.
Kurkijoen t. y.: sama kuin Alhon t. y.
Kurun t. y.: G. A. Taipale.
Kuolajärven t. y.: K. Riikola ja E. Lehén.
Käkisalmen t. y.: Juho Konttinen ja K. Heino.
Kyminteht. t. y.: J. Kuivila ja A. Typpö.

- K.** **Koveron** t. y.: F. Kemppainen.
Kajaanin t. y.: V. Paakki.
Kuusankosken t. y.: E. Kunnas, J. Kaarre, Fiina Kajander.
Kyrön t. y.: J. Enqvist ja Hilda Enqvist. (Samat Turunkosken).
Kymin t. y.: A. Pylkkänen, Maria Helander ja A. Vesa.
Kuusiluodon t. y.: Antti Ollikainen.
Kilpeenjoen t. y.: sama kuin Juustilan t. y.
Kaukaan tehtaan t. y. Hilma Leppänen, Heikki Torvinen.
Korven t. y.: E. Tuohisto. (Sama Nurmijärven Lepsämän, Perttulan ja Nummenpään).
Kokemäen saaren t. y.: K. Valve. (Sama Porin maalaisseurakunnan, Vähärauman ja Ruosniemen).
Kavantsaaren t. y.: M. Siikanen.
Karjärven t. y.: sama kuin Arimaan teht. t. y.
Kangaskylän t. y. Sama kuin Honkalan t. y.
Kuivanteen t. y.:
- L.** **Lahden** t. y.: Evert Puonti ja J. L. Siikanen.
Lapuan t. y.: J. Rönn.
Lappilan t. y.: sama kuin Kinnolan torpp. os.
Lammin t. y.: K. Sahlsten. (Sama Tuuloksen).
Lamposaaren t. y.: N. Ruhanen.
Lappeenrannan t. y.: K. Frestadius.
Lauritsalan sahan t. y.: M. Manninen ja J. Väger.
Lehtoniemen t. y.: Sama kuin Joroisten.
Lehmon t. y. P. Tikkanen.
Laukaan k. k. t. y.: A. Vikman. (Sama Laukaan Lievestuoreen).
Laukaan Lievestuoreen t. y.: sama kuin Laukaan k. k.
Lappilan t. y.: V. Kivirinta.
Lavolan t. y.: sama kuin Honkijoen.
Littoisten t. y.: T. O. Kahila. (Sama Liedon ja Paattisten).
Liedon t. y.: sama kuin Littoisten t. k.
Leppäkosken t. y.: J. Korhonen.
Limingan t. y.: Katri Suni, J. V. Tossava ja A. Puhakka.
Loimaan t. y.: F. Koskinen.
Lempäälän t. y.: O. Mäkinen.
Lohjankylän t. y.: A. Lehmusluoto.
Lohjan t. y.: O. Ranimus. (Sama Virkkalan).
Leppäkosken t. y.: K. Pöyhönen.
Loimaan Kojonkulman t. y.: sama kuin Jalasjoen t. y.
Lopen t. y.: K. Lampinen.
Lahmuksen t. y.: sama kuin Bembölen t. y.
Luhtaan t. y.: sama kuin Arrajoen t. y.
Loukkion t. y.: sama kuin Hahtjärven t. y.
Lepsämän t. y.: sama kuin Korven t. y.

- Luhtikylän** t. y.: sama kuin HUUHTAIN t. y.
Liikkalan t. y.: sama kuin Hirvelän t. y.
Lehvantoon t. y.: sama kuin Hahtjärven t. y.
M. Maakesken t. y.: sama kuin Arrakosken.
Martinniemen sahan t. y.: A. Väätänen.
Mahlun t. y.: sama kuin Honkalan t. y.
Matkun t. y.: Rob. Sormunen. (Sama Nuutajärven t. y.)
Messukylän t. y.: Penna Paunu ja K. Karilahti.
Mikkelin t. y.: H. Hokkanen ja K. Tuovinen.
Merikarvian t. y.: V. Laiho.
Matildedalin t. y.: sama kuin Kosken. t. y.
Mulon t. y.: P. Tikkanen.
Metsämaan t. y.: sama kuin Jalasjärven t. y.
Mouhijärven t. y.: Tilda Kukkula ja J. Laine.
Multian t. y.: E. Nieminen.
Muolan Pölläkkälän t. y.: Sven Heinonen ja Maria Kolehmainen.
Myllykylän t. y.: sama kuin Hirvikosken t. y.
Metsäkylän t. y.: sama kuin Halilan t. y.
Muurilan t. y.: Aug. Alhomäki. (Sama Salon).
Muhoksen t. y.: F. Moisalo.
Muuramen t. y. H. Kalmala.
Mynämäen t. y.: sama kuin Haukilahden.
Myllylän t. y.: J. A. Lehtinen.
Myllykylän t. y.: H. Nevander.
Mäntyharjun t. y.: K. Lempinen.
Möhkön teht. t. y. V. Palviainen.
Mäntsälän t. y.: sama kuin Hahtjärven.
Mänttän t. y.: J. Korvensyrjä, Mooses Pynnönen.
N. Nivalan t. y.: Aukusti Isomaa.
Nukarin t. y.: Otto Kovanen. (Sama Nurmijärven ja Rajamäen).
Nurmijärven t. y.: sama kuin Nukarin t. y.
Nummenpään t. y.: sama kuin Lepsämän t. y.
Nurmeksen t. y.: Herman Turunen.
Neuvottoman t. y.: Juho Saarinen. (Sama Syväsalmen ja Summan).
Nummisten t. y.: sama kuin Hahtjärven t. y.
Nuijanmaan t. y.: Hjalmar Hubli. (Sama Rättijärven).
Nuutajärven t. y.: sama kuin Matkun t. y.
Nuuksion t. y.: sama kuin Bembölen t. y.
O. Oitin t. y.: Verner Aro.
Oriveden t. y.: Ville Vuorio.
Orimattilan kirkonk. t. y.: sama kuin HUUHTAIN t. y.
Oripään t. y.: Filemon Kankaanranta.
Ojajärven t. y.: sama kuin Kaukolan t. y.

Oulun t. y.: H. Törmä, H. Ahmala, K. Hämäläinen, K. Rissanen, J. Viitanen, Jenny Viitanen, L. Lindgren.

Oulaisten t. y.: A. Manner.

Otavan t. y.: Oskar Ollberg.

Oravalan torpparios.: sama kuin Kimolan torpp. os.

Ohkolan t. y.: sama kuin Levantoon t. y.

P. **Paimion** t. y.: K. A. Helkiö.

Palosaaren t. y.: A. Harjula.

Patenniemen t. y.: Juho Reiman.

Paattisten t. y.: sama kuin Liedon t. y.

Parkanon t. y.: J. Heikkilä.

Parikkalan t. y.: sama kuin Kivijärven t. y.

Perniön t. y.: S. Rönberg ja A. Vuorisalo.

Pekkan t. y.: Juho Valkeajärvi. (Sama Pohjankylän).

Punkaharjun Silvolan t. y.: Otto Raatikainen.

Pietarsaaren t. y.: O. Hanhinen, Hanna Ohukainen, Elina Aro.

Piippolan t. y.: Juho Junno.

Pitkänkosken Miehikkälän t. y.: A. Nousiainen.

Pinjaisten t. y.: Kaarlo Säde. (Sama Tammisaaren).

Pieksämäen Haapakosken t. y.: Pekka Rytönen.

Pirkkan t. y.: N. Parviainen.

Pieksämäen maalaist. y.: E. Louhelainen.

Pielisjärven t. y.: A. Koponen.

Pietarsaaren ruots. t. y.: J. Hörhammar.

Porin t. y.: E. Salin, V. Laine, O. Leivo, M. Vaara, Tekla Johansson ja V. Virta.

Palojen t.: sama kuin Liippaan t. y.

Pispalan t. y.: E. Viljanen.

Petäjaveden t. y.: Matti Lassila.

Perttulan t. y.: E. Tuohisto.

Porvoon t. y.: Kullervo Manner. (Sama Porvoon Hamarin).

Porvoon Hamarin t. y.: sama kuin Porvoon.

Pohjan Tukki Myllyniemen os. Ab. Lahtinen.

Porin maaseurak. t. y.: sama kuin Kokemäen t. y.

Pihlavan t. y.: sama kuin Kokemäen t. y.

Pohjolan Tukki A. Vikman.

Pohjan kylän t. y.: sama kuin Pekkan.

Pusulan t. y.: sama kuin Arimaan teht. t. y.

Punkaharjun t. y.: S. Kurkinen ja R. Parkkinen.

Perhon t. y.: A. Peltonen. (Sama Taalinteht. suom t. y).

Punasten Kaartien edust. J. Tuominen ja A. Kotka.

Punkalaitumen t. y.: sama kuin Alastaron t. y.

Pötyän t. y.: Kaarlo Mäkelä.

- R.** **Raahen** t. y.: Selmi Merilä.
Rauman t. y.: Tuomas Herrala.
Raivolan t. y.: sama kuin Kellomäen t. y.
Rantasalmen t. y. Pekka Huttunen.
Rannikon t. y.: sama kuin Bembölen t. y.
Reposaaren t. y. Vilho Teräs.
Riihilahden t. y.: sama kuin Asikkalan t. y.
Ruokolahden t. y.: sama kuin Härskisaaren t. y.
Rautjärven t. y.: sama kuin Kantolan t. y.
Rajamäen t. y.; sama kuin Nukarin t. y.
Rakkolanjoen t. y.: J. A. Vartiainen.
Riihimäen t. y.: H. Salminen.
Rautalammin t. y.: Juho Suomalainen. (Sama Vesannon t. y.)
Ruosniemen t. y.: sama kuin Kokemäen t. y.
Ruoveden t. y.: Emil Saarinen.
Ruoveden Visuveden t. y.: Emil Peltoniemi.
Ruukin t. y.: S. Tervo ja L. Silvan.
Rääkkylän t. y.: P. Tikkanen.
Rättijärven t. y.: sama kuin Nuijanmaan t. y.
- S.** **Saarijärven** t. y.: sama kuin Hömilän t. y.
Saarijärven Lanneveden t. y.: sama kuin Hömilän t. y.
Salon t. y.: sama kuin Muurilan t. y.
Savonlinnan t. y.: A. Kannisto.
Saarelan t. y. A. Koponen.
Silvolan t. y.: O. Raatikainen.
Savon Haapakosken t. y. T. Rytönen.
Sortavalan t. y.: A. Ahtiainen, P. Supinen, Janne Martikainen ja F. Pitkänen.
Siikalan t. y.: sama kuin Haaviston t. y.
Sortavalan Leppäkorven t. y.: J. Korhonen.
Sorsakosken t. y.: J. Hoffren.
Someron t. y.: A. Jauhonen. (Sama Someroniemeu ja Someron Pitkäjärven).
Someron Pitkäjärven t. y.: sama kuin Someron t. y.
Someroniemen t. y.: sama kuin Someron t. y.
Stockforsin t. y.: sama kuin Hirvikosken t. y.
Suomen Valt. Rautat. Konep. Viipurin osasto: J. Tervo; Helsingin osasto: K. Manninen ja G. Johansson; Oulun osasto: J. A. Salo.
Suomen Valt. Rautatie. Liitto: J. Jussila, D. Junnonen, E. Pelkonen, H. Puurtinen ja A. Jäppinen.
Suomen Työläisnaisten Liitto: Mimmi Kontulainen ja Aura Kiiskinen.
Suomen Satamatyöntekijäin Liitto: S. Hytönen.

- Sotkamon t. y.:** Tuomas Liuski.
- Saaren t. y.:** Sama kuin Hahtjärven t. y.
- Sulkavan t. y.:** sama kuin Hahtjärven t. y.
- Sairalan t. y.:** sama kuin Inkilän t. y.
- Saarioispuolen t. y.:** sama kuin Kalvolan t. y.
- Seinäjoen t. y.:** Esa Paavo-Kallio.
- Sippolan t. y.:** sama kuin Hirvelän t. y.
- Sysmän Liikkolan t. y.:** Juho Lehtinen.
- Summan t. y.:** sama kuin Neuvottoman t. y.
- Syväsalmen t. y.:** sama kuin Neuvottoman t. y.
- Sääksmäen t. y.:** sama kuin Kalvolan t. y.
- Suurmerijoen t. y.:** T. Lehtovaara.
- Säkylän t. y.:** K. Mäntylä.
- Svartbäckin t. y.:** sama kuin Hirvikosken t. y.
- Suodenniemen t. y.:** K. Jokinen.
- Sarkolan t. y.:** V. Leskinen. (Sama Siuron ja Tottijärven).
- Sörnäisten t. y.:** J. Heitto, Mari Mäkinen ja Matti Kurikka. Kun Kurikkaa ei hyväksytty edustajaksi, saapui hänen sijalleen J. E. Solin.
- Säkkijärven t. y.:** Matti Autio.
- Sälinkään t. y.:** sama kuin Hahtjärven t. y.
- Sääksjärven t. y.:** sama kuin Hahtjärven t. y.
- Siuron t. y.:** sama kuin Sarkolan t. y.
- T. Taalintehtaan suom. t. y.:** sama kuin Perhon t. y.
- Taalintehtaan ruots. t. y.:** J. Grundström.
- Talikkalan t. y.:** P. J. Pohjolainen, J. Joutsen ja K. Seppälä.
- Tampereen t. y.:** Emil Viljanen, Timo Korpimaa, Olga Koskinen, Sandra Reinholdsson, V. Kosonen, K. Hj. Jokisalo, J. Solin, Hanna Sormunen, M. V. Vuolukka, Alma Jokinen, A. F. Ruisalo, J. V. Sammallahti, Emmi Murto, Alfr. Riipinen, Anna Riipinen, J. K. Lehtinen, Siiri Lemberg, Emmi Lönnberg, J. Peura ja K. E. Hellman.
- Tampereen Ulkotyöväenyhdistys:** A. Maja.
- Tammisuon t. y.:** K. Saarelma.
- Tammisaaren t. y.:** sama kuin Pinjaisten t. y.
- Tammelan torpparit:** K. Tuominen.
- Terijoen t. y.:** Mikko Virkki.
- Toejoen t. y.:** J. Mäkinen.
- Teijon t. y.:** sama kuin Kosken t. y.
- Tervolan t. y.:** Pekka Komulainen ja Pekka Leinonen.
- Tervojoen t. y.:** P. Leinonen.
- Tornion Röytän t. y.:** V. Puttonen ja Kaarina Puttonen.
- Tottijärven t. y.:** sama kuin Sarkolan t. y.
- Tuusulan t. y.:** V. Kerttunen, V. Ranta.

- T. Tohmajärven t. y.:** P. Hämäläinen.
Turun ruots. t. y.: G. Lundberg.
Turun suomal. t. y.: A. Rissanen, T. Tainio, P. Leppänen, K. F. Hellsten, T. Tuomola, F. Tuomola, J. A. Karhi, J. Seppälä, H. Seppälä, J. Alonen, K. H. Heikel ja Eevi Haapasalo.
Turun t. y. „Tarmo”: V. Annala.
Töölön t. y.: J. Vatanen.
- U. Urjalan t. y.:** Emil Toivonen, Evert Hokkanen. (Samat Urjalan Salmen ja Urjalan Toukon).
Urjalan Salmin t. y.: samat kuin Urjalan t. y.
Urjalan Touko t. y.: samat kuin Urjalan t. y.
Urjalan Mellolan t. y.: Rob. Sormunen, (Sama Urjalan Hakkilan, Urjalan Honkolan, Urjalan Kipinän).
Urjalan Hakkilan t. y.: sama kuin Urjalan Mellolan.
Urjalan Honkolan t. y.: sama kuin Urjalan Mellolan t. y.
Urjalan Kipinä t. y.: sama kuin Urjalan Mellolan t. y.
Uudenkylän t. y. K. Laaksonen.
Uudenkaupungin t. y.: Isak Koskinen.
Uudenkirkon t. y.: sama kuin Halilan t. y.
Uuraan t. y.: J. Pirhonen.
Uudenkaarlebyyn t. y.: R. Manninen.
- V. Valkealan torpp. os.:** sama kuin Kimolan torpp. os.
Vaasan suom. t. y.: J. Hautala, O. Hurme, M. Luoto, V. Voutilainen, S. Viinamäki, E. Huttunen.
Vaasan ruots. t. y.: A. Käcklund.
Valkiakosken t. y.: A. Pesonen.
Varkauden t. y.: A. Seppinen.
Valkon t. y.: Juho Klemola.
Valkealan t. y.: J. Nikander, N. Alkula.
Valkealan naisos.: A. Judén.
Vesikeuruun t. y.: sama kuin Haapamäen t. y.
Vesannon t. y.: sama kuin Rautalammin t. y.
Virolahden t. y.: Matti Kenraali.
Virtain t. y.: A. Leivo.
Virtain Uuraisten os.: Kalle Kuusela.
Virkkalan t. y.: sama kuin Lohjan.
Viipurin t. y.: J. Kirves, V. Viitanen, J. A. Vartiainen. N. Valavaara, T. Lehtovaara, Mimmi Kontulainen.
Viipurin t. y. Uuraan os.: A. Haimi ja P. Leskinen.
Viipurin Sorvalin t. y. P. J. Pohjolainen.
Vehkajoen t. y.: sama kuin Kalvolan.
Viborgs Svenska arb. f.: R. Alfthan.
Viipurin t. y. Karisalmen os.: A. Tuomola. (Sama Viip. t. y. h. o. Repolan).

- Viipurin t. y. Repolan** haaraos.: sama kuin Viip. t. y. Karisalmien os.
- Viitasaaren t. y.:** P. Häkkinen.
- Vähänrauman t. y.:** sama kuin Kokemäen t. y.
- Värtsilän t. y.:** P. Hämäläinen.
- Y. Ypäjän kirkonkylän t. y.:** A. A. Kallioinen. (sama Ypäjänselän).
- Ypäjänselän t. y.:** sama kuin Ypäjän kirkonk.
- Ykspihlajan t. y.:** A. Elfving.
- Ylivieskan t. y.:** F. Lund.
- Yläneen t. y. naisos.:** E. Andersson.
- Yläsäiniön t. y.:** sama kuin Galitsinan t. y.
- Ylioppilaiden Sosialidemokratinen yhdistys:** Severi Alanne.
- Ä. Äännekosken t. y.:** M. Hätinen.
- Ätsärin t. y.:** O. Turja. (sama Ätsärin Ostolan).
- Ätsärin Ostolan t. y.:** sama kuin Ätsärin t. y.

Vieraat:

Ruotsista olivat vieraisiksi kokoukseen saapuneet: puoluesihteri C. G. D. Vichman ja maajärjestön puheenjohtaja H. Lindqvist.

Puoluehallinnosta:

Ida Aalle, Emil Perttilä, Matti Paasivuori, Yrjö Sirola, Mikko Uotinen, F. E. Pettersson, Matti Turkia, Heikki Jalonen ja J. E. Lillnix.

Puoluelehdistä:

„Työmiehestä“ E. Haapalainen, „Kansan Lehdessä“ W. Jokinen, „Kansan Tahdosta“ Otto Piisinen, „Palvelijatarlehdessä“ Mimmi Kanervo, „Sosialistisesta Aikakauslehdessä“ O. V. Kuusinen.

Torpparikomiteasta:

J. Merinen.

Punaisten kaartien

edustajille ei toveri Eetu Salin tahtonut myöntää edustajaoikeutta, mutta kun kokous sen myönsi, ilmoitti Eetu Salin päätöstä vastaan vastalauseensa.

Paitsi näitä varsinaisia edustajia, olivat kokouksessa läsnä seuraavat puoluetoverit:

Haaparannan t. y:n jäsenet: A. Granlund, Sofia Granlund, Elsa Kyllönen, V. Grönroos.

Kemin t. y:n jäsen Liisa Haataja. *Ruotsin maajärj. jäsen* J. Harju. *Suomen Rautat. Liiton jäsen* M. E. Nuorsalo. *Jarrum.-a.o:n jäsenet* F.

Koskinen, J. E. Autere, K. Sahlman, J. Dahlström. *Suom. Satamatyönt. Liiton sihteeri* Sulo Hytönen, David Kolehmainen, Tampere; F. Saviranta, Ruukki; Jafet Hentilä, Helena Härkönen ja J. Karvonen, Kempele; *Helsingin t. y:n jäsen* K. Mäkinen; *Suom. Kirjaltajaliiton jäsen* E. Venonen; *Oulun t. y:n jäsenet*: Martta Pirkola, Reino Korhonen, August Pyhäniska, O. V. Rosvall, J. Karjalainen, Lauri Martikainen, Eero Taskinen, Matti Remes, Jenny Seppänen, Fanni Hyrkäs, S. Junkkonen, A. Åhman, Uno Vegelius, Otto Dahlqvist, Anselm Olkkonen, M. Mikkonen, J. K. Huttunen, J. Pyhäniska, O. Hällfors, B. Ollakka, F. Haapala, V. Suominen, N. Huhtala, O. Huhtala, E. A. Kaijanen, B. Pilsudski (ei kuulu järj.), Iisak Rieki, I. P. Lukkarinen, Hj. Tela, M. v. Schantz, S. V. Rantanen, Fanny Pyhäniska, Alma Ilvesviitta, N. S. Okkonen, Ida Leinonen, Ida Salmela, Maria Ruotsalo, S. Laurikkala, T. H. Sarkkinen, J. Ahola, M. Gustafsson.

Ensimmäinen kokouspäivä

Maanantaina 20 p. Elokuuta.

Avajaiset.

Klo 9 aamulla täyttyi Oulun Työväenyhdistyksen tilava juhlasali edustajista. Sali teki tulijaan kodikkaan vaikutuksen. Punaisia seiniä pitkin kiertelivät vihreät köynnökset, siellä täällä lippuja, perällä, näyttämön yläpuolella kilpi, siinä lauselman:

*»Yksimielisyyttä taistelussa
leivän ja hengen puolesta«!*

Kun olivat kaikuneet työväenmarssin tutut säveleet, ilmoittaen kokouksen alkua, kohosi puhujalavalle Toimittaja Kalle Hämäläinen ja Oululaisten puolesta lausui:

Arv. edustajat, puoluetoverit!

Oulun sosialidemokratien puolesta pyydän minä saada teitä muutamalla sanalla tervehtää.

Ensi kerran on meillä Oululaisilla sosialidemokrateilla nyt tilaisuus vastaanottaa keskuuteemme sosialidemokratinen edustajakokous. Tästä kokouksesta toivoisimme suuria ja kauvas kantavia tuloksia. Toivoisimme että tämä kokous voisi laskea ikäänkuin uuden kulmakiven puoluerakennukseemme.

Forssassa pidetty kokous onnistui tämänlaatuisen tehtävän suorittamaan.

Kun ajattelen, minkälaiseksi tämän nyt alkavan kokouksen toiminta on kehittyvä, en ajattele sitä siltä kannalta, mitä työstämme tultaisiin ulkona päin sanomaan; ajattelen sitä puolueemme ja maamme koko köyhälistön kannalta. Ja nämä edut asettavat meille tällähetkellä suuria vaatimuksia. Ne velvoittavat meitä vakavaan työhön.

Viime vuosien olosuhteet synnyttivät puolueessamme eriäviä käsitteitä valtiollisesta menettelytavasta. Mutta näistä erilaisista käsitteistä huolimatta taistelimme yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Kun sillä taistelulla sittemmin olemme huomattavia tuloksia saavuttaneet, uskallan olla sitä mieltä, etteivät viime vuosien erimielisyydet enään tuo häiritseviä vaikutuksia tämän kokouksen työlle, vaan voimme me selvänäköisinä ja kylmää harkitsemiskykyä käyttäen tehdä viittoja vastaisen toiminnan varaksi.

Samalla kun Oulun työväen ja paikallisen toimikunnan puolesta lausun kaikki tervetulleiksi, samalla otan vapauden lausua koko Pohjanmaan järjestyneen köyhälistön puolesta toisten seutujen edustajille toiveen, että täällä olonne saattaisi teitä entistä enemmän tuntemaan meidän olojamme ja ymmärtämään meidän pyrkimyksiämme.

Te tiedätte minkälaiseen asemaan luokkavalta on syösyt maamme köyhälistön. Ja me pohjalaiset myös sen tiedämme. Mutta kaikista enemmän lapsipuolen asemassa on sittenkin pidetty poloisien Pohjanmaiden köyhälistöä. On kuitenkin ilahduttavaa, että köyhälistö yhä yleisemmin alkaa osottaa tyytymättömyyttään vallitseviin olosuhteisiin. Ja olkaa vakuutettuja siitä, että niinpian kuin pääsemme käytännössä nauttimaan eduskunnallisia oikeuksiamme, niin pian tulee Pohjolan köyhälistö voimakkaasti ja kursailematta korottamaan äänensä päästäkseen nykyisestä lapsipuolen asemasta. Tuohon päämäärään tähdäten on se yhä kasvavin voimin taisteluun järjestäytynyt ja toiminut puolueriveissä. Tarvitaan vaan aina uutta ja uutta innostusta ja sitä tämä kokous toivottavasti tulee meissäkin herättämään.

Toivoen että tämä kokous tulee onnistumaan viitoittaa mahdollisimman edullisia teitä Suomen köyhälistön oikeus-

taistelulle, teitä sellaisia, joita voimme yksimielisinä joukkoina eteenpäin taivaltaa ja toivoen, että arv. puoluetoverit voivat täällä Oulussa, pikkuikävytydet ja haitallisuudet kärsien, tämän viikon viihtyä, lausun teidät kaikki tervetulleiksi!

Puoluehallinnon puolesta tervehti sen puheenjohtaja *Emil Perttilä* edustajia seuraavasti:

Puoluehallinnon puolesta saan lausua edustajat tervetulleiksi. — Noin 8 eli 9 kuukautta sitten, kun kokoontuimme viime kerran ylimääräiseen edustajakokoukseen Tampereelle, oli meillä edessämme aika, joka näytti hyvinkin vaikealta ja epämääräiseltä, josta ei ollut selvää tietoa, miksi se lähimäisessä tulevaisuudessa tulee muodostumaan. Silloin tehtiin päätöksiä sellaisten vastaisten tapahtumain varalta, joita odotettiin aivan pian tapahtuviksi. Nyt me olemme eläneet siitä ajasta hiukan eteenpäin, ja tapahtumia on maassamme tapahtunut semmoisiakin, joista puolueemme osalle tuleva vaikutus ei ole aivan vähäinen. Me olemme tosiaankin eläneet aikoja ja olemme saavuttaneet tuloksia, joista kai olemme edellä Europasta ja muista sivistysmaista. Nimittäin eduskunnan uudistus, mikä meillä nykyään on olemassa.

Me olemme tulleet tänne päättämään tulevista toimista ja tarkastamaan sitä aikaa ja niitä töitä, mitä on tehty viime puoluekokouksen jälkeen. Siitä voidaan tietysti olla monta eri mieltä, onko tosiaankin kaikki tehty tänä aikana, mitä olisi tehdä voitu. Siitä tietysti ollaan eri mieltä ja tullaan olemaan, mitä puolueen pitää tehdä, mitä tapaa pitää noudattaa. Mutta kaikkien edustajien ja kaikkien yhdistysten tarkoituksena, jotka ovat tänne edustajia lähettäneet, on Suomen köyhälistön osoittaminen siihen päämäärään, joka sille kuuluu ja kun on kerran yhteinen päämäärä, niin on selvää että erimielisyydet siitä tavasta, millä niitä ajetaan, sitte voidaan sopia. Toivon, että edustajat täällä panevat kaikki voimansa Suomen köyhälistön kohottamiseen ja sen eteenpäin viemiseen ja niin sovitaan päätöksistä, joita sitte tulevina aikoina lähdetään kun yhtenä miehenä ja naisena eteenpäin viemään. — Näillä muutamilla toivomuksilla lausun minä

edustajat tervetulleiksi ja julistan Suomen työväen puolueen 5:nnen edustajakokouksen avatuksi.

Sitte on tänne kutsuttu edustajia eri maista. On kutsuttu venäläisiä sosialidemokratisen puolueen edustajia, samoin Ruotsista, joista meillä on kunnia saada täällä keskuudessamme nähdä ruotsalaisen puolueen sihteeri C. G. D. Vichman ja Ruotsin maajärjestön puheenjohtaja Herman Lindqvist. Sitte on kutsuttu myös norjalaisia, mutta siellä heillä ovat parhaillaan valtiolliset vaalit, joten he tarvitsevat tähän aikaan kaikki voimat kotimaassaan, eivätkä näin ollen ole voineet edustajia lähettää. Tanskalaisia on myös kutsuttu, mutta sieläkin on ollut esteenä seikkoja, jotka estävät heidän osanottonsa kokoukseen ja niin meillä on vaan edustajia lähimmästä naapurimaasta.

Puolueen sihteeri Yrjö Sirola tervehti ruotsiksi saapuneita vieraita seuraavilla sanoilla:

Ruotsalaiset veljet! Ruotsin järjestyneen työväestön edustajat, hrat Vichman ja Lindqvist! Lausun teidät tervetulleiksi Suomen sosialidemokratien puoluekokoukseen, Suomen työväen kahdeksanteen edustajakokoukseen. Seitsemän vuotta sitten näki tämä mailman nurkkakulma syntyvän hennon lapsen, Suomen työväen puolueen, jota ei pidetty tervetulleena yläluokkamme keskuudessa. Kummina oli silloin edustajansa Brantingin kautta ruotsalainen veljespuolue, joka siitä saakka on hyväntahtoisesti seurannut meidän ehkä joskus hapuilevia askeleitamme. Kiitämme teitä siitä, että olette tänne yli Pohjanlahden vaivautuneet ja toivomme, että kun nyt aiomme astua miehenikään, ne siteet, jotka meitä ovat yhdistäneet, vahvistuisivat yhä kestävämmäksi renkaaksi siinä ketjussa, jonka muodostaa kansainvälinen järjestynyt työväestö. Toivoen voivamme nauttia teidän kokemuksiamme, lausun teidät vielä kerran tervetulleiksi. Pyydän läsnäolijoita kohottamaan kolmenkertaisen eläkönhuudon ruotsalaisen toveri-puolueemme edustajille.

Puheen aikana seiso i edustajajoukko. Puheen loputtua kajahti ilmoille 3-kertainen voimakas *eläkön* ruotsalaisille tovereille.

Ruotsalaisten tervehdysten esitti *C. G. D. Vichman*. Hänen puheensa käänsi suomeksi *Y. Sirola*. Puhuja valitti, ettei hän voinut tervehtiä meitä äidinkielellämme, mutta huolimatta siitä, on viime vuosikymmenien kulttuurikehitys johdannut siihen, että köyhälistö eri kansoista on saanut tilaisuuden vaihtaa ajatuksia ja sanoja keskenään. Me olemme nyt päässeet nauttimaan niitä kulttuurikehityksen etuja, jotka ennen ovat olleet yläluokan etuoikeutena ja tämän nojalla ja sen kautta me myös käymme voittoamme kohti huolimatta niistä haitoista ja esteistä, joita tiellämme on.

Puhuja lausui, että heillä on ilo nähdä kappale naapuri-
maata, jonka kanssa heillä ennen on ollut valtiollista yhteyttä.
— Puhuja lausui että meidän kehityksemme ehkä on ollut hitaampi, mutta hän sanoi olevansa vakuutettu, että me olemme olleet toimintakykyisiä ja voitollisia toiminnassamme. Meidän järjestymismuotomme ei ehkä ole yhtä seikkaperäiset ja tarkkaan määritellyt kun heidän, mutta toivottavasti ne pian ovat sitäkin. Kun hänellä on kunnia Ruotsin sosialidemokratian puolueen sekä maajärjestön puolesta tuoda tervehdys meille, niin samalla on heillä erityisesti ilo astua vapaaseen Suomeen, jonka puolesta täällä on taisteltu ja toivoo, että yhtä hyvin kuin täällä on voitettu valtiollinen oikeus, johon heillä on vielä pitkä matka, niin hän toivoo, että kansamme vielä on astuva voimakkaasti eteenpäin voittaakseen sen aseman työväen luokalle, joka sille maan enemmistönä kuuluu. Kiittäen kutsusta lausuu hän sen toivomuksen, että me täältäkin taistelemme edistäen sosialismin asiaa, jonka tarkoitus on sivistystyöllä valloittaa koko sivistynyt ja sivistymättömän maailma.

Puhe otettiin vastaan raikkailta suosionosoituksilla.

Kokouksen toimihenkilöt.

Puheenjohtajiksi valittiin: *Taavi Tainio* Turusta, *Yrjö Sirola* ja *Emil Perttilä* Helsingistä.

Kokouksen sihteeriksi valittiin *Mikko Uotinen* Terijoelta.

Apulaissihteeriksi valittiin: *Timo Korpimaa* Tampereelta ja *Severi Alanne* Helsingistä sekä ruotsinkielisiä varten *A. Wiik*.

Pikakirjurina toimi *N. Puputti* Helsingistä.

Lausuttiin toivomus, että pöytäkirja valmistuisi kahdessa viikossa.

Valtakirjain tarkastajiksi valittiin *Eskelinen, Maukonen, Vuolukka, Hurme ja Halme*.

Äänestysvaliokuntaan, joka lukee äänet käsiennostoäänestyksessä ja kokoo äänestysliput ja laskee ne, valittiin *Hellman, Laakkonen, Lehtinen, Leskinen, Merinen ja Jokinen*.

Kokouksen *järjestävään valiokuntaan* hyväksyttiin kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit itseoikeutettuina ja lisäksi: *Matti Turkia Kotkasta, Emil Viljanen Tampereelta, Aatto Siren Orimattilasta ja J. Kirves Viipurista*.

Muiden puolueiden sanomalehtien kertojille annetaan oikeus olla kokouksessa saapuvilla, paitsi niiden kysymysten aikana, jotka kokous katsoo tarpeellisiksi keskustella suljettujen ovien takana. Siitä ilmoitetaan erikseen.

Ruotsalaiset lausunnot ilmoitettiin tulkittavan suomeksi.

Siirryttiin Oulun työväenyhdistyksen tarjoamille aamukahville.

Tervehdykset.

Kokoukselle saapui seuraavat tervehdykset ja onnittelukirjeet:

Suomen sosialidemokratinen puoluekokous

Oulu.

Venäläiset sosialidemokratiset puoluetoverit lähettävät teille sydämellisen onnittelunsa. Me suuresti valitamme sitä seikkaa, ettei meidän edustajamme voinut noudattaa ystävällistä kutsuamme ja saapua sinne. Veljellinen onnittelumme. Eiäköön Suomen sosialidemokratia! Eläköön kansainvälinen työväenliike.

Venäjän sosialidemokratisen puolueen keskuskomitea.

Olkoon kokouksenne onneksi sosialidemokratilaiselle työväenliikkeelle. Vahvistakoon päätöksenne Suomen työväen rivejä ja kasvattakoon yksimielisyyttä. Eläköön Suomen työväen puolue!

Tukholman Suomalainen Seura.

Sorto särkekää! Vapautta vaatikaa! 3,000 sulkulaisen lämmin tervehdys Helsingistä.

Onnittelemme teitä totuuden ja valistuksen etutaistelijoita. Nuorisomme on nostettava.

Helsingin Nuorisoseura.

Repikää sorron juuria, kitkekää vainon viljaa kansain ikionneksi.

Huopalahden Työväenyhdistys.

Tuottakoon työnne siunausta ja kantakoon runsaita hedelmiä köyhälistön ja Suomen uuden päivän varalle. On meissä Suomi suurena ja kansan voima vahvana. Eläköön!

Vapaa Sana. Vaasa.

Yksimielisyyttä työssänne köyhälistön hyväksi. Luokkarajat selväksi toivoo

Toverisakki Kauhavalla.

Tehkää työtä ylevää onneksi kansan vapauden! Päätöksienne nojalla nouskoon korkealle Suomen köyhälistö!

Lapuan työväenyhdistys.

Onneksi olkoon työnne kansalle.

Muutammat Talikkalan t. y. naiset.

Kaikin voimin lietsokaa, siitä nauttii koko maa!

S. t. y. Helsinki.

Tarmoa alkavalle työllenne! Jännityksellä odotamme työnne tuloksia, vaikka emme olleet tilaisuudessa osaa ottamaan kokoukseen korkean edusmies perusteen suhteen. Tervehdys sadalta toverilta.

Lapinlahden työväenyhdistys.

Suunnitelkaa! Kansa odottaa! Onnistukaa!

Savon Työmies.

Eläköön puolueemme edustajat.

Työväenyhdistys Attu Paraisilla.

Tampereelta:

Pikkumaisen torailemiset jättäkää,
Köyhälistön kallis asia voittoon viekää.

Otto Lindeman. Sulo Toivonen.

Helsingin raittiusväen yleisen kokouksen valtuuttamina lähetämme veljellisen tervehdyksen köyhälistön edustajille. Kun Helsingin raittiusväki odottaa kieltolakia uudelta eduskunnalta, toivoo se työväen puolueenkin vaativan kieltolain säädettäväksi jo ensi valtiopäivillä. Mutta ainoastaan ehdottomasti raittiit luottamusmiehet voivat antaa työväen vaatimukselle pontta ja työhön tarmoa. Yksimielisyys luokoon voimaa pyrintöihimme!

Aalto, Sippola, Valo ja Virtanen.

Vaasasta:

Teihinpä nyt Suomi katsoo
ja Te kaikki Suomehen.

Veljeydellä Hentunen, Halme, Vierimaa.

Eläköön köyhälistön valtiopäivät!

Työväenyhdistys Parainen.

Olkoon onni uurtajille,
veljesaatteen ajajille,
luojille Suomen uuden!

Nummelan Työväenyhdistys.

Onnea ja menestystä töillenne. Vallitkoon yksimielisyys suuressa yhteistyössä!

Hyvinkään työväenyhdistys.

Puoluepäivät ei utukuviin
valhejuonin kaataa saa
köyhälistön aate-järjestöitä.
Pois potkikaatte joukostanne
ne, jotka inhokielin
meitä parittais porvareihin.
Ohjat omiin käsiin säästäkääte,
ei häntyreistä niihin, sen näätte.
Järjen harkitsevan voittaa suokaa,
edut nälkäisten, sorrettujen nähtäväksi tuokaa.
Saastatonna porvar'pyytehistä jo on aika
orjain olla valvehilla.

Syömmiin liekit sytytellä
 Puhtaat sammumattomat.
 Sydänverin puoltamahan
 kunniaansa, vapauttaan orjajoukot käy.
 Siksi puhdas jyrkkä olkoon ohjelmakin.
 Turvaksensa nousee joukko satatuhatpäinen.

Juttutupa Helsinki

Harras, sydämellinen onnentoivotus teidän jalolle työllenne.

Savonlinnan rautatieläisten työväenyhdistys.

Naineet naiset, runsaslukuisina kokoontuneet, lähettävät onnittelunsa köyhälistön puoluepäiville. Työtä tehkää toden takaa. Naisillekin onni vakaa!

Naineiden naisten kokous Tampereella.

Kärkkäälän työväenyhdistys, ollen estetty tällä kertaa mieskohtaisesti esiintymään puoluekokouksessa Oulussa, lausuu hartaimman myötävaikutuksensa puoluekokoukselle. Samalla ilmoitamme järkkymättömän aatekannatuksemme, vähääkään alistumatta nykyään vallitsevista porvari-petokista. Eläköön sosialismi!

Kärkkäälän työväenyhdistys.

Oulun puoluekokoukselle.

Luotamme täydellisesti teidän vakavaan työhönne koko maallemme hyödyksi ja turvaksi. Toivotamme työllenne onnea ja menestystä.

Yläneen t. y. naisosasto.

Tehkää oikeutta ihmisille!
 Hankkikaa leipää nälkäisille!
 Katkokaa kahleet, voittakaa yö!
 Aukaiskaa ympäriltänne orjanvyö!

August Ohdake.

Veljet, siskot!

Teihin katsoo mierolainen,
 Nälkäisenä hoippuvainen,
 Teihin katsoo työläisjoukot,
 Raatajat rahan alaiset.

Teiltä toivoo, teiltä vaatii
 kansan pohjakerrokset.
 Suuren suurta kunnokkuutta,
 Tietoisuutta, luomaan Suomea uutta!

Sadat tuhannet on valmiina
Viittomaanne tietä astumaan.

Eläköön uudestiluova sosialidemokratinen liike!

Hannes Aarnio, Loppi.

Puoluekokoukselle, Oulu.

Tehkää selväksi tie sortoa vastaan,
me lähdemme sortoa raivaamaan.
Se usko ett' onni ja ihmisyys,
ei mahdu sorrossa kasvamaan.
Se usko töitänne johtakoon,
se vieköön sorretut onnelaan.

Joukko sosialisteja Parikkalasta.

Suomen Työväen edustajakokoukselle Oulussa.

Vilpitön tervehdykseni kokoukselle, jossa rautatieläisetkin ovat ensi kerran edustettuina.

Eläköön köyhälistön vapaustaistelu!

J. Jalo.

S. Rautatiel. Liiton puheenjohtaja.

Kapitaalın ruoska uhkaa meitä yhä edelleen. Seisokaa lujina toverit siellä Oulun puoluekokouksessa. Toimikaa innolla puolueemme hyväksi. Veljeys vallitkoon asiain käsittelyssä. Mekin seuraamme kokouksen menoa jännityksellä. Toivomme on, että kaikki Suomen köyhälistö kerran saisimme kuin yhtenä miehenä lyödä kädet yhteen ja veljinä taistella niissä riveissä, jotka tulevat luomaan uuden kansanvaltaisen yhteiskunnan. Sydämestämme toivomme onnea ja rauhaa kokoukselle.

Jurvan t. y:n puolesta
M. Kallio.

Arvoisat puolueemme edustajat!

Täten saamme ilmoittaa, että emme ole voineet yhdistyksemme sisällisten asiain järjestämisen tähden valita ja lähettää edustajaa sinne, vaikka sitä koitettiin jouduttaa ja puuhata niin paljon kuin voitiin. Mielipahaksemme täytyy tyytyä olemaan poissa. Vaan tämän kirjeen kautta pyytää lausua Joroisten työväenyhdistys onnittelunsa arvoisalle puoluekokoukselle. Sulimmat terveisensä kaikille edustajatovereille. Kaikki yhtenä miehenä seisomme takananne. Kansan paras on meidän paras.

Joroisten t. y:n puolesta
E. Lindström.

Koko Suomenmaata käsittävään työläisten edustajakokoukselle Oulussa tahtoo allamainittu yhdistys myötätuntoisuutensa osoittaa tämän kirjeen kautta. Se ei voinut edustajaa lähettää, ollen tyytyväinen kokouksen päätöksiin, jotka kohdistuvat köyhälistön vapauttamiseen porvariston kahleista. Tarkkaa tutkintoa ja yksimielisyyttä ja onnekasta kokouksen juoksua toivoo yhdistyksemme.

Tervehtien kokousta lämpimällä myötätuntoisuudella Pielisensuun työväen yhdistyksen puolesta yhdistyksen päätöksen mukaan.

Antti Laatikainen.

Arvoisat puoluetoverit:

Miettisten työväenyhdistys toivottaa teille onnea ja menestystä teidän puoluekokouksellenne. Saamme ilmoittaa että me emme voineet lähettää edustajaa tähän kokoukseen siitä syystä että meidän yhdistyksellä on vielä niin pienet varat, ettei niistä olisi riittänyt. Meidän on tyydyttävä siihen mitä te siellä päätätte.

Kun yhdistyksen varat ovat vielä kovin pienet ja matkan pituuden tähden tulisivat matkakustannukset kovin kalliiksi, niin on yhdistys päättänyt ettei tällä kertaa lähettää edustajaa kokoukseen, vaan ainoastaan täten ilmoitamme suostumuksemme kokouksen päätöksiin.

Tyrvännön Eteläpuolen Työväenyhdistyksen puolesta:
Kaarlo Eloranta. August Kulomäki.

Oulun puoluekokoukselle.

Putikon t. y. on pitämässään ylimääräisessä kokouksessa elok. 14 p:nä käsitellyt edustajan lähettämistä puoluekokoukseen Ouluun, jota seurasi kuitenkin sellainen päätös, että lähetämme vaan kirjeen, koska se tulee paljon huokeammaksi näin pienelle yhdistykselle.

Tervehdys!

Putikon työv. yhdistyksen puolesta
H. Tiainen.

Kokous kiitti lähettäjiä kohottamalla heille 3-kertaisen *eläköön*.

Vielä saapui tervehdys venäläiseltä sosialidemokratilaiselta sotilasagitatsioonitoimikunnalta.

Kurikka-jutun johdosta saapui kokoukselle seuraavat sähkösanomat:

Onnittelemme onnistuneen leikkauksen johdosta!

Juttutupa, Helsinki.

Mitä merkitsee Tampereen vastalausekokouksen ensimmäinen ponsi?
Alas sortotoimenpiteenne!

Joukko sosialidemokrateja Tyrvällä.

Kansaa kokoamaan saavuitte, vaan heti sen rikki löitte!

Joukko sosialidemokrateja Viipurissa.

Te rikki kallion olette lyöneet,
koko kansan onnen syöneet.

Joukko sosialidemokrateja Helsingistä.

Kokous klo 3 j. pp.

Puhetta johti T. Tainio.

Ensin toimitti järjestysvaliokunta edustajien paikoilleen sijoittamisen, antaen edustajille punarusetit ja edustajakortit.

Otettiin ensin tarkastettavaksi valtakirjain tarkastuskomitean lausunto edustajain valtakirjoista. Se ilmoitti hyväksyttäviksi muut valtakirjat, paitsi paria, joista kysyi kokouksen mielipidettä. Ne hyväksyttiin.

Matti Kurikan suhteen lausui tarkastuskomitea: „Kokouksen osanottajien keskuudessa laajalti ilmenneen epäyksen johdosta *Sörnäisten t. y:n* valitseman edustajan *Matti Kurikan* edustajakelvollisuudesta lausuu komitea, että: valtakirjansa mainitun yhdistyksen edustajaoikeudesta on semmoiseen kelvollinen, vaan ehdoittaa komitea kokoukselle, että se Kurikan tunnetun puolueettamme vastaisen toiminnan johdosta, itse keskustelisi ja päättäisi onko Kurikalla oikeus olla edustajana eli ei.“

Ehdotettiin että asiasta ei keskusteltaisi, vaan asia äänestyksellä ilman muuta ratkaistaisiin. Tämä ehdotus herätti suuren melun. Päätettiin keskustella. Puheenvuoroja pyydettiin runsaasti.

Puheenjohtaja ehdotti, että keskustelu tästä asiasta jätettäisiin myöhemmäksi ja nyt otettaisiin esille järjestävän komitean mietintö, joka koskee kokouksen työjärjestystä. Ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja luki järjestävän komitean mietinnön, joka kuului seuraavasti:

„Järjestävä valiokunta ehdottaa kokouksen työjärjestykseksi ja ohjelmaksi hyväksyttäväksi seuraavaa:

Työjärjestys.

Ensin esittää valtakirjoja tarkastava toimikunta työnsä tulokset ja kokous päättää niiden johdosta ja tapahtuu puoluelehdiksi ilmoittaneiden ja nyt ilmoittautuvain hyväksyminen.

Kokouksessa oleville sanomalehtien edustajille ilmoitetaan, että he, tahtoessaan tietoa jostain asiasta, voivat kääntyä toveri Timo Korpimaan eli hänen estettynä ollessaan toveri O. V. Kuusisen puoleen.

Työjärjestykseksi kokouksen puheenjohtajille ehdottaa valiokunta, että heistä aina kaksi olisi saapuvilla puheenjohtajan paikalla. Kun toimessa oleva puheenjohtaja haluaa käyttää puheenvuoroa, jättää hän toimensa toiselle. Kokousajan tuhlauksen estämiseksi tehköön puheenjohtaja ehdotuksia puhevuorojen rajoittamiseksi määrään ja aikaan nähden.

Keskustelujärjestykseksi ehdottaa valiokunta:

a) puoluehallinnon kertomukseen nähden, että edustajille annetaan oikeus tehdä haluamiansa kysymyksiä. Niihin vastataan puoluehallinnon puolesta. Jos vastausta kokouksen enemmistö ei katso tyydyttäväksi, menee asia menettelytapavaliokuntaan.

b) yleiseen keskusteluun nähden, ehdoittaa valiokunta, että puheenvuorot pyydetään kirjallisesti. Pitkiä, painetuita alustuksia keskustelukysymyksille ei lueta. Alustaja huomauttakaan alustuksensa pääkohdista ja on hänellä tilaisuus täydentää alustustaan. Hänelle annetaan oikeus keskustelussa käyttää viimeinen puhevuoro.

Puhujia pyydetään sihteeriltä saataviin lappuihin merkitsemään lausuntojensa pääkohdat ja olisi asialle hyödyksi, jos

lausunto pöytäkirjaa varten kokonaisuudessaan kirjoitettuna sihteerille jätettäisiin.

Äänestyksen alaiseksi joutuva ehdotus on jätettävä puheenjotajalle selvässä, kirjallisessa muodossa.

Kokouksen työaika on 9—1 ja 3—7.

Valiokunnat.

Ehdotetaan asetettavaksi: Rahaasiain-, Sääntö-, Vaaliohjelma-, Maatalous-, Agitatsiooni-, Menettelytapa- ja Ruotsinnosvaliokunnat.

Näihin kuhunkin ehdottaa valiokunta nyt valittavaksi 5 ja alustavan keskustelun jälkeen 2 jäsentä. Sitäpaitsi jää valiokunnille oikeus täydentää itseään.

Valiokuntiin tulisivat:

Rahaasiain valiokuntaan, jonka tehtävänä on tarkastaa puolueen tilit, ehdotetaan:

Mikko Virkki Terijoelta, T. Lehtovaara Viipurista, F. Tuomola Turusta, A. Pylkkänen Kymistä ja J. Rainio Porista kokoonkutsujana.

Sääntövaliokunta: E. Valpas, M. Paasivuori, J. Hörhammar, Maria Laine ja kokoonkutsujana P. Leppänen.

Vaaliohjelmaval valiokunta, joka ottaa tutkiakseen vaaliohjelman ja tekee ehdotukset sen eri osia käsittelemään tarvittavista valiokunnista, tulisivat:

O. V. Kuusinen, M. Turkia, T. Korpimaa, M. Sillanpää ja J. Kirves kokoonkutsujana.

Maatalousvaliokunta: J. Merinen, S. Häkkinen, O. Lylykorpi, G. Kopila ja kokoonkutsujana A. Sirén.

Agitatsioonivaliokunta: M. Vuolukka, O. Laine, Ida Aalle, V. Lehokas ja kokoonkutsujana V. Kosonen.

Menettelytapaval valiokunta: E. Valpas, A. Järvenpää, A. Rissanen, Mikko Uotinen ja kokoonkutsujana Taavi Tainio.

Ruotsinnosvaliokunta: G. Viik, I. Hörhammar ja A. Käcklund.

Sitäpaitsi kuuluvat valiokuntiin kysymyksien alustajat. Valiokunnat saavat painattaa lyhyen perustelun ja ponnet ja asettavat esityksensä puolustajan, jolla on samat oikeudet kuin alustajalla.

Keskustelukysymykset.

Keskustelukysymykset ehdottaa valiokunta keskusteltavaksi seuraavassa järjestyksessä:

- 1) Puoluehallinnon toimintakertomus;
- 2) Punaset kaartit;
- 3) Valtiollinen menettelytapa;
- 4) Valtiollinen järjestäytyminen (puolueen säännöt ja ruotsalaisten suhde puolueeseen);
- 5) Vaaliohjelma;
- 6) Agitatiooni, (Agitaattorikurssit, seminaari, vappumielenosoitukset ja eduskuntapäivä);
- 7) Puolueohjelma;
- 8) Puoluelehdet;
- 9) Muita kysymyksiä.

Virkistystilaisuudet.

Virkistystilaisuuksia on järjestävä valiokunta ehdottanut seuraavasti:

Torstaina näyttelee Oulun työväenteatteri „Tuukkalan tappelun“; perjantai-iltana on yhteinen illanvietto t. y:n talolla ja lauantaina klo 9 ill. alkaa kansanjuhla Hietasaaren kentällä.

Toimikunnan puolesta:

Mikko Uotinen.

Järjestävän komitean mietinnön johdosta syntyi seuraava keskustelu:

Eetu Salin: Järjestävä valiokunta ehdottaa, että asetetaisiin jokin „ruotsinno“valiokunta. Mitä me sillä teemme? Me olemme suomalaisia. Ehdotan että se hylättäisiin.

Sirola: On tarpeellista, että tällainen ruotsinnovaliokunta asetetaan. Kun ruotsalaiset sanomalehdet räpäivät meidän

ponsiamme, tapahtuu usein, että ne huonon käännöksen kautta joutuvat aivan pilalle. Tämän valiokunnan tehtävänä on kääntää ponnet ruotsiksi, että ne tulevat oikein ja sisällöltään samat kuin suomalaisetkin. En käsitä miten tämä loukkaisi Suomen kieltä, kuten Salin sanoo. Se on välttämätöntä meille.

Kokous hylkäsi huutoäänestyksellä Salinin ehdotuksen.

Keskustelukysymyksien järjestyksen suhteen lausui:

Eetu Salin: On tapahtunut hyvin usein, että kokouksien päätökset ovat tulleet aivan ristiriitaisia. On aina ensin keskusteltu ohjelmasta, sitten muista asioista. Viimeiseksi aina menettelytavasta, vaikka se on tärkein. Sentähden ehdottaisin, että keskustelu ohjelmasta olisi viimeinen ja sen perästä vasta keskustelu menettelytavasta.

Sirola; Salin on käsittänyt väärin. Tässä on vaan kysymys vaaliohjelmasta ja se ei ollenkaan muuta meidän puolueohjelmaamme. On juuri ajateltu sitä seikkaa, että kokouksen aika käytettäisiin pääasiassa valtiolliseen menettelytapaan ja sitte uusiin järjestyssääntöihin. Ottaen tämän huomioon, minä vastustan Salinin muutosehdotusta.

Huutoäänestyksellä hylkäsi kokous Salinin ehdotuksen. Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin siis sellaisenaan.

Puoluelehdet.

Puoluelehdiksi hyväksyttiin seuraavat jälkeen viimeisen edustajakokouksen perustetut työväen lehdet: Savon Työmies, Itä-Hämeen Raivaaja, Hämeen Voima, Työ, Vapaa Sana, Kansan Tahto, Sosialistinen Aikakauslehti, Sorretun Voima, Sosialidemokraatti, Rajavahti, (alkaa ilmestyä myöhemmin, Kurikka (puolueen pilalehti).

Matti Kurikan edustaja-oikeus.

Seurasi sitten keskustelu Matti Kurikan edustajaoikeudesta, jonka oikeuden tarkastusvaliokunta oli jättänyt kokouksen ratkaistavaksi. Keskustelu asiasta muodostui seuraavaksi:

Hörhammar: Voin hyvin käsittää tarkastuskomitean päätöksen. Kurikan ja tämän puolueen eriävä katsantokanta voi johtaa kyllä vakaviin yhteentörmäyksiin. Minä en usko kumminkaan että Kurikka voisi paljoakaan puolueen periaatteisiin vaikuttaa. Ne ovat siihen liian varmat ja selkeät, sitä vastoin herra Kurikan usein epäselvät ja epävarmat mielipiteet tekevät mahdottomaksi ottaa hänen esityksiään aina vakavalta kannalta. Mutta katsoen siihen, että Kurikka on puolueyhdistyksen lähettämä, olisi hänen edustusoikeutensa kimppuun käyminen ikävää sensuuria. Ehdotan sentähden, että Kurikka istuu paikallaan, koska hän ei voi millään tavalla särkevästi vaikuttaa. (Hyvä, hyvä!)

Kannisto: Katsoen niihin näköhohtiin, jotka minusta nykyisin ovat tälle kokoukselle ratkaisevia, niin minä mielelläni asettuisin sille kannalle, että Kurikka ei olisi täysin oikeutettu edustaja. Mutta taas on myös toiselta puolen katsottava niitä näkökohtia, jotka oikeuttavat hänen läsnäolonsa. Hänet nimittäin on Sörnäisten työväenyhdistys puolueyhdistyksenä, en tiedä mitä näkökohtia silmälläpitäen, tänne valinnut edustajakseen. Minä omasta puolestani myöntäisin hänelle edustajaoikeuden.

Käcklund: Talvella kun tuli kysymykseen Kurikan puolueeseen kuuluminen, oli yhdistyksien vastaus selvä. Ajattelin jo silloin: miksi sellainen henkilö, kuin Kurikka, joka ei hyväksy meidän menettelytapaamme ja meidän periaatteitamme, itse ei eroa. Olkoot hänellä mitkä periaatteet hyvänsä, älköön niitä puolueelle tunkeko.

Karhi: Täällä on sanottu, että Matti Kurikka ei voisi tavallaan vaikuttaa puolueeseemme, vaikka saisi olla läsnä. Minä olen itse puolestani sitä mieltä, että ei voi tapahtuakaan sitä, että hänen vaikutuksensa voisi saada muutosta siihen varmaan kantaan, joka puolueellamme on. Mutta puoluekuri ennen kaikkea. Niistä monista kokouksista ja päätöksistä, joita viime talvena tehtiin, nähtiin, että puolue vaatii kuria. Tällä edellytyksellä pidän että Kurikka ei ole oikea edustaja. Minä en missään tapauksessa tahdo moittia sitä yhdistystä, joka on valinnut Kurikan edustajakseen. Kuitenkin ih-

mettelen että yhdistys, joka on niin likellä sitä paikkaa, jossa on tapahtunut sellaisia tapahtumia kuin viime aikoina Helsingissä, valitsee edustajakseen miehen, joka on toiminnallaan osoittanut olevansa täydellinen provokaattori. Näin ollen en puolestani hyväksy Matti Kurikkaa edustajaksi.

Puheenjohtaja Tainio: ehdotti että luovuttaisiin liioista puheenvuoroista ja lausuttaisiin lyhyesti ajatukset. (Huutoja: äänestetään, ei käytetä puheenvuoroja!)

Puheenjohtaja: ei voi kieltää käyttämästä pyydettyjä puheenvuoroja, mutta puhutaan lyhyesti.

Järvenpää: luopui puhevuorostaan.

Kosonen: Puoluetoverit! Me emme ole tänne tulleet väittelemään Kurikan persoonasta. Meidän on tarpeetonta koettaa tehdä Kurikka tunnetuksi, tämä kyllä on itsestään hyvin tunnettu, joten on tarpeetonta häntä esitellä. Kun kuitenkin näyttää siltä, että täällä on luonnollisista syistä mieliala kiihtynyt, tuntuu kuin olisi Kurikka juuri pääkysymys puoluekokouksessa. On oltava itsetietoisia ja ymmärrettävä että Kurikka ei ole pääkysymys. Mutta kun näyttää, että osa on sillä kannalla, että asiasta on tavalla tai toisella selvittävä, niin ei minulla olisi mitään sitä vastaan, että tästä suorastaan äänestettäisiin, jos oltaisi itsetietoisia siitä, mistä äänestetään. Lienee siis paikallaan tästä myös keskustella. On hyvin tärkeää ennenkuin äänestetään, että sanotaan asia suoraan. Kurikan periaatteiden eroavaisuutta on pidettävä silmällä ja hänellä on monessa suhteessa toinen kanta, toinen käsitys ja toiset tavat kuin puolueellamme yleensä. Kun näin ollen näyttää luonnolliselta, että tästä kysymyksestä syntyy keskustelu, niin pyytäisin minä tehdä yhden ehdotuksen ennenkuin tästä asiasta suorastaan hyvin pitkälle puhutaan. Minä olisin sitä mieltä, että kaikkien ikävyyksien välttämiseksi asia lykättäisiin sovinto-oikeuteen. Kun meillä on tulevaisuudessa säännöissä sovinto-oikeus, niin katsoisin minä olevan viisainta jättää tämä „Kurikka-kysymys“ sovinto-oikeuden ratkastavaksi. Ei tehdä Kurikasta suurempaa eikä pienempää kuin hän on. Hän kyllä pitää itse huolta siitä että hän on tunnettu. (Hyvä!)

Johansson: Vaikka en hyväksykään Kurikan töitä ja menettelyjä, niin ehdottaisin: että Kurikan annettaisiin olla läsnä kokouksessa, koska puolue voi siten osoittaa, ettei se ole ahdashenkinen. Arvelen että kieltämällä Kurikalta edustajaoikeuden, hyödytettäisiin häntä enemmän, koska hänestä tulisi marttyyri. Täällä istumalla hän ei voisi mitään vahinkoa aikaan saada. (Hyvä!)

Lempinen: Minä tahtoisin mainita mielipiteeni sen maalaisyhdistyksen edustajana, joka minun on tänne lähettänyt. Siellä on herätetty kysymys hänen toiminnastaan ja on tultu siihen johtopäätökseen, että hän on menetellyt hyvin hävyttömästi. Hän on toiminut väärin, aatettamme vastaan. Jos sovinto-oikeudessa asia tulee vietyä perille, että hän saa jäädä, niin jääköön. Mutta minä pelkään, kun hän on mennyt niin sikamaisiin tekoihin kun viime talvena, on parannus mahdoton. Jään välittävälle kannalle, koska sovinto on tarpeellinen. (Hyvä, hyvä!)

Puheenjohtaja: Minä pyytäisin huomauttaa, että tätä asiaa varten ei voi asettaa sovinto-oikeutta. Puolueemme ei rupea sovitteluihin porvarien kanssa. Voi aivan hyvästi jättää sovinto-oikeuden ehdotuksesta pois.

Valovaara: luopui puhevuorostaan.

Vesa: Siitä asti kuin Matti Kurikka palasi Suomeen viime syksynä, on hän koettanut kaikilla keinoilla saada Suomen työväkeä hajalleen. Hän on koettanut monilla kieroilla konsteilla saada erimielisyyttä järjestetyssä työväenliikkeessä aikaan. Viime syksynä herätti hyvin paljon suuttumusta se, että hän ehdotti kompromissia Venäjän itsevaltiaan ja Suomen porvariluokkien kanssa. Hänen periaatteensa hyväksyi monessa suhteessa luokkalaitoksen. Viime syksynä Tampereen puoluekokouksessa ehdotti Kurikka, että Suomen työväenpuolueen olisi hajaannuttava siksi, kuin olisi vaalit toimitettu. Hänen kantansa oli että jokainen ottaisi osaa vaaleihin yksityisenä henkilönä, mutta ei puolueena. Viime talvena Kurikan esiintyminen on ollut hävytöntä koko puoluetta kohtaan. Hän soimasi luottamushenkilöitä ja koko puoluetta anarkistiseksi. Nyt olemme näh-

neet Viaporin kapinan aikana, kuinka hän rupesi kehumään anarkistisia tekoja ja syytti työväen puoluehallintoa, että se ei hyväksynyt anarkiaa. En katso olevan mitään syytä asettaa sovinto-oikeutta. Kurikka on teoillaan näyttänyt että hän tahtoo erota työväen puolueesta ja koska hän itse niin tahtoo, niin miksemme siis salli hänen lähteä. (Hyvä, hyvä!)

Nuorteva: En voi yhtyä niihin puhujiin, jotka tahtovat että ilman muuta tehtäisiin tästä kysymyksestä päätös. Kannatan täydellisesti toveri Kososen ehdotusta. Sovinto-oikeus on otettu uuteen sääntöehdotukseen ja tästä olisi tehtävä prinsiippikysymys, sillä luultavasti tulee usein muitakin samantapaisia kysymyksiä esiintymään. Tästä asiasta on monia mielipiteitä lausuttu ja oltu jotenkin samalla kannalla Kurikkaan nähden, mutta hänen puolustajansa eivät ole mitään sanoneet. Ennenkuin minkäänlaisia päätöksiä tehdään, olisi niitäkin kuultava. Minusta tuntuu kuin näyttäisimme olevamme jonkun verran puolueellisia, jos ilman muuta tämä asia ratkaistaisiin. Siihen ei meillä ole oikeutta, se voisi näyttää sorrolta ja sortoa me emme kärsi.

Sirola: Tässä on vedottu tehtyihin puolueohjeisiin, mutta niitä on ymmärretty väärin. Niissä ei missään tapauksessa sanota, että puoluekokous asettaa sovintolautakunnan, vaan että riitaisuuksien sattuessa puolueosaston ja sen jäsenen välillä asetetaan sovinto-oikeus. Osasto ja jäsen valitsevat kumpikin 3 jäsentä tällaiseen sovintolautakuntaan, johon puoluetoimikunta määrää puheenjohtajan. Joka ei tähän tyydy, vedotkoon puolueeneuvostoon. Ainoastaan jonkinlainen tutkijalautakunta voitaisiin täällä asettaa.

Kosonen: Sitä minä tahtoisin asetettavaksi, sanoin väärin äsken.

Jalonen: Viimeisen edellinen puhuja toi esiin niitä mielipiteitä, joita minullakin on Matti Kurikan suhteen. Matti Kurikka aina sen jälestä kun hän palasi kotimaahan, on osoittanut itsensä olevan porvariston ase. Kaikki hänen työskentelynsä ei voi antaa muuta todistusta, kuin että hän työskentelee porvarien eduksi hajoittamalla sosialidemokratista liikettä. Näin ollen meillä ei ole muuta keinoa kuin erottaa suoraan sel-

lainen mies puolueesta, jonka mielipiteen useat työväenyhdistykset jo selvästi kokouksissansa viime talvena ovat lausuneet. Matti Kurikka näyttää kaikesta päättäen etsivän puolueemme häviötä ja vahinkoa sekä koettaa heittää kuristusnauhaa etevämpiä luottamusmiestemme kaulaan. Se siitä. — Näin ollen ei tule kysymykseenkään muu, kuin selvä ero. Jos tahdotaan tutkijalautakunta asettaa, olkoon se sallittu. Kannatan siis edustusoikeuden kieltämistä. Mitä me kannattaisimme niitä, jotka meitä vastustavat.

Salin: Puheenjohtaja tässä kokouksessa mainitsi *toveri* Kurikasta. Minä jo viime syksynä Tampereen kokouksessa sanoin, että hän ei ole toveri. Silloin minä tulin „alas“ huudetuksi. (Naurua). Merkillisen pian me kehityimme, niin paljon puolella vuodessa, koska ei nyt enään alas huudeta. (Mieltymistä). Silloin moitittiin minua jyrkkyydestä, nyt maltillisuudesta. Kurikka oli silloin maltillinen, minä päinvastoin. Mistä tässä pidetään kiinni? Logiikasta, logiikasta, johdonmukaisuudesta? Elämä kulkee eteenpäin, mutta se ei kule niinkuin Kurikan „Elämä“, se kulkee ankarasti noudattaen johdonmukaisuuden lakeja. (Hyvä, Hyvä! naurua). — Minä en ole koskaan pitänyt Kurikkaa sosialistina, viime päivinä on selvinnyt muillekin, ettei hän ole sosialisti. Hän on ollut jos mikä. Hän on syyttänyt meitä anarkisteiksi, mutta nyt hänet voidaan leimata hallituksen kätyriksi, provokaattoriksi. (Oikein!) Minä en ole niinkuin Kosonen, enkä hyväksyä Matti Kurikkaa edustajaksi. Yhtä hyvin voidaan hyväksyä Aksel Lille edustajaksi. (Ohhoh! Naurua). Mutta minut pois, jos Aksel Lille tulee. Jos Kurikalle, Lillelle ja muille myönnetään oikeus olla täällä, niin tämä ei ole mikään sosialidemokratinen puolue eikä tämä ole sosialidemokratinen puoluekokous. Jos täällä pidetään sosialidemokratista puoluekokousta, niin pois kaikki muut. Pois anarkistit, pois provokaattorit, ainoastaan sosialidemokratit saavat olla läsnä. (Voimakasta mieltymystä, käsienräpytystä).

Paappanen: Se työväenyhdistys, jota edustan, on antanut minulle vallan oman vakaumukseni mukaan päättää asioista. Olen tullut siihen vakaumukseen Kurikasta, että

hän ei ole puoluetoveri, joten hänellä ei ole oikeutta olla läsnä tässä kokouksessa. Ainoastaan se seikka on otettava huomioon, että Kurikka on tähän kokoukseen valittu jostakin yhdistyksestä. Kun Helsinkiläiset puoluetoverit ovat näin tärkeänä aikana olleet erityisen polttopisteen keskuudessa, on Kurikka käyttänyt tätä hyväkseen ja haalinut itselleen kannattajia, pirstoakseen koko Suomen työväen puolueen. Ehkä hän on saanut luottamusta joltakin toveriryhmältä, joka jostakin syystä pettyneenä on lähettänyt hänet edustajakseen. Asian näin ollen toivon, että Kurikka tulee olemaan tässä kokouksessa, mutta, että tämä myöskin on viimeinen puoluekokous, jossa Kurikka on läsnä. Olkoon myöskin päätös, että tulevaisuudessa sosialidemokratit eivät lähettäisi Kurikkaa edustajakseen.

Ojala: On mielestäni välttämätöntä, että henkilö, joka asettuu liikettämme vastustavalle kannalle, on erotettava puolueesta. Senlisäksi ovat useat yhdistykset jo sanoneet ja lähettäneet kertomuksen kokouksesta, jossa tällainen päätös on tehty Kurikan erottamisesta. Mutta nämät eivät ole usein tienneet muuta kuin että Kurikka on olemassa: Metsämaalla on yhdistys päättänyt, että hän ajettaisi pois, mutta koska hän on puolueyhdistyksen lähettämä (Ääniä: se on tarpeetonta. Asiaan!) olkoon läsnä.

Alkula: Minusta tuntuu omituiselta se, että voidaan keskuudessamme sallia ja hyväksyä henkilöä, joka vastustaa työväenliikettä meidän maassa, joka on kaikin tavoin toiminnut sen hajoittamiseksi ja estämiseksi. Me olemme määränneet puoluerangaistuksen, että joka ei puolueen päätöksiä hyväksy, hän on puolueen ulkopuolella. Kurikka itse on ollut näitä päätöksiä tekemässä. Kurikka itse on sanonut, että hän ei hyväksy puolueemme toimintatapaa, silloin hän tietysti on eronnut emmekä häntä voi täällä pitää. (Hyvä!)

Pettersson: Toimintaamme arvosteltakoon. Se on sallittu. Mutta se esiintymistapa ja ne syytökset, jotka Kurikka on heittänyt puolueettamme vastaan, ovat sellaisia, että hän ei ole yrittänytkään niitä todistaa. Niin kauan kuin ne hänen häpeälliset syytöksensä pysyvät todistamattomina, niin puolueen

täytyy olla hänen suhteensa sillä kannalla, niinkuin talvella suuri osa yhdistyksistä on hänestä lausuntonsa antanut. Jos Kurikka todella on katsantokantansa ja vakaumuksensa muuttanut toiseksi, olkoon edelleen puolueessa, mutta peruuttakoon samalla tapaa syytöksensä, miten on ne tehnyt. Jos hän siihen ei suostu, niin pidettäköön hän nyt ensi aluksi puolueen luottamusta nauttimattomana henkilönä ja näin ollen asetuttakoon yläpuolelle Sörnäisten työväenyhdistyksen päätöstä. Ei ole täällä oikeus eroittaa häntä yksinään, sillä meidän keskuudessamme löytyy paljon samanlaisia Kurikoita ja muita vieraiden puolueiden käytyreitä. Niiden kanssa tehtäköön myös selvää, mutta se vaati pitkältä työtä ja siihen tässä kokouksessa ei ehditä. Mutta jos Kurikka sitoutuu peruuttamaan ne syytöksensä, jotka hän on tehnyt, niin silloin tiedämme että hän hyväksyy puolueen menettelytavan ja vastaisen toiminnan ja olkoon sitte. (Hyvä!)

Seppälä: On puhuttu Kurikan eroittamisesta puolueesta. Se minun minun mielestäni on eri kysymys kuin mistä aloitettiin. Nimittäin siitä, onko hän oikeutettu olemaan edustajana. Minun mielestäni osoittaa kokous sentähden jonkunlaista hätäilemistä. Minä olisin sitä mieltä, että koska Sörnäisten työväenyhdistys on puolueyhdistys ja koska se on valinnut Kurikan niin olisi asia ilman muuta selvä. Mutta jos yhdistys on jokin muu kuin puolueyhdistys, erotettakoon sekin. Mutta sittenkin, vaikka on oltu viime aikoihin asti liian ihanteellisia, uskoaksemme sitä ilkeää mieltä, jota Kurikka puolueettamme vastaan on osoittanut, niin olen sittenkin sitä mieltä, että voidaan ilman mitään vaaraa jättää tässä tämä kysymys sikseen. Minä tosiaankin luotan puolueemme jäsenten arvostelukykyyneen siinä määrässä. Kannatan että hän saa olla edustajana koska hänellä on siihen täydellinen valtakirja puolueyhdistykseltä.

Leskinen: On liika suuri kunnia miehelle, jota halveksitaan, täällä keskustella hänestä. (Puheenj.: asiasta on puhuttava.) Pois sellainen puolueesta.

Puheenjohtaja: Minä vielä huomautan, että asiasta on

puhuttava. Keskustelut tulevat tarkasti pöytäkirjaan, älkää sentähden lasketelko tyhmyyksiä. (Hyvä!)

Tila: Silloin kun työväenpuolue meillä Turussa perustettiin, sanoi Kurikka porvarien kanssa sen toimivan anarkistiseen suuntaan. Nyt viime vuoden aikana Kurikka sanoi anarkian levinneen jo työväen keskuuteen. Minä en ole vielä päässyt selville, onko anarkiaa sosialidemokratien joukossa, mutta Kurikka itse näyttää jo olevan anarkisti. En ole pelännyt että hän tässä kokouksessa voisi vaikuttaa meidän itse-tietoisuuteemme, vaikka hän olisi saanut puhe- ja äänikelpoisuuden. Mutta koska hän on niin tehnyt että on anarkiaan antautunut, niin se saattaisi vahingoittaa puoluekokousta jos sellaiset miehet ovat täällä läsnä ja saavat hyväksymisemme. Silloin olen sitä mieltä, että hänen ei anneta olla täällä. (Hyvä, ei ole hyvä!)

Peltonen: Minä en ole Kurikan ihailija, jos en vihaakaan, mutta tahtoisin pysyä siinä mitä on tehtävä. Onko hän nyt kelpaava edustaja täällä puoluekokouksessa vai ei? Koska ei keltään ole vaadittu jäsenkirjaa, kuuluuko hän yhdistyksen tai puolueeseen vai ei, pitäisi sen valtakirjan jonka yhdistys on edusmiehelleen antanut, olla riittävä siihen. Mutta koska hän on edustajaksi valittu niin uskon että kokouksella ei ole pelkoa että yksi mies vie mihinkään tätä kokousta. Meidän toimemme on siksi selvillä että yksi mies ei voi siinä tehdä mitään. Hänestä voisi tulla sellainen marttyyri johon kääntyy koko mailman katse ja hän voisi ruveta siellä kalastelemaan johon puolueen puhtaat aseet eivät ulotu yhtä hyvin kuin täällä. (Puheenjohtaja: Ei ole vaaraa. Kyllä puolue omansa varjelee!) Ehdotan että hänet hyväksytään.

Turkia: Pitkäksi kävisi selonteko kaikista niistä hävyttömistä sättemisistä ja perättömistä syytöksistä, joita Kurikka on Amerikasta tulonsa jälkeen syytänyt työväenliikettä ja etenkin puoluehallintoa vastaan. Jo Amerikassa ollessaan kirjoitti hän „Aika“-lehdessä, että kaikki se henkevyys, jonka hän puhalti Suomen työväenliikkeeseen, on siltä kadonnut ja työväenliikkeestä tullut Dion'in savitönkkä. „Materialistiset anarkistit“, joiksi Kurikka jo silloin nimitteli työväen luottamus-

miehiä, olivat tuon henkevyuden poistaneet. Kurikka kulki, niinkuin useammat täälläkin olevista tietävät, agitatsioonimatkoilla useammissa Amerikan valtioissa, saarnaten työväenliikettä vastaan. Täällä ollessaan on hän jatkanut parjauksiaan ja perättömiä syytöksiään. Niistä raskauttavampia oli syytös, että puoluehallinto olisi avustanut pankkiryöväreitä Helsingissä tapahtuneessa venäläisen valtiopankin ryöstössä. Samoin myös syytös, että puoluehallinto olisi ennen Viaporin kapinaa, tehnyt sopimuksen kapinan alkamisesta Venäjän vallankumouksellisten kanssa ja sitte kun kapina alkoi, petti puoluehallinto vallankumokselliset. Nuo syytökset, joita Kurikka ei kertaakaan ole koettanut todistella tosiksi, ovat siksi ilettäviä, etenkin kun ottaa huomioon sen, että Kurikka on noiden valheellisten syytöstensä avulla koettanut vetää Venäjän virkavaltaisen hallitusmahdin työväenliikkeen kimppuun ja siten saada sen ryhtymään työväenliikettä vahingoittaviin ja kuristaviin toimiin. Noista Kurikan valheellisista syytöksistä tai toisin sanoen valheellisista ilmiannoista olisi voinut seurata työväenliikkeelle ikäviä seurauksia, jos Venäjällä olisi taantumus saanut edes joksikin aikaa pysyvän jalansijan, mutta kun siellä on yhtäpäättä vallankumousliike kuohunut, ei siellä ole voitu ryhtyä maamme työväenliikettä kuristamaan Kurikan valheellisten ilmiantojen tähden ja näin ollen ei Kurikka ole saavuttanut tarkoitustaan.

Useat täällä olevista luultavasti ihmettelevät, miten Kurikka kehtaa tulla sen puolueen kokoukseen, jota hän on pitkät ajat mitä hävyttömämmin parjannut. Minä puolestani en sitä ihmettele. Tunnen Kurikan mieheksi, joka ei häpeä. Ehdotan, että pitemmittä puheitta äänestetään, nähdäksemme kuinka paljon täällä on niitä, jotka hyväksyvät, että Kurikka saa olla edustajana kokouksessa ja kuinka paljon niitä, jotka vaativat, että hän poistuu. Jos Kurikka vielä äänestyksen päätyttyä ilkeää jäädä istumaan joukkoomme, jos hän ei vielä sittenkään osaa hävetä ja lähteä pois, niin istukoon. (Naurua ja hyvähuutoja).

Kaartinen: Pitkät puheet ovat tarpeettomia. Työväen puolue on eri puolue, porvaripuolue on eri puolue. Sen-

tähden täytyy olla selvät luokkarajat. On meille tuotu selville, että on meitä vastassa toinen vahva luokka ja sotii meitä vastaan ja ne leikkivät meidän tunteillamme ja ajatuksillamme ja sentähden on tänne tullut vastustavia voimia kuuntelemaan ja päättämään meidän yhteisistä asioista. Mihiin päin täällä soudetaankin, olisi sillä pyrittävä vahvistumaan ja yhteen päin. En kannata Kurikkaa.

Jussila: Täällä on niin paljon puhuttu, mutta kuitenkin minä pyydän tehdä yhden ehdotuksen: Jos Kurikka antaa kunniasanansa, että hän ei enää tästälähin toimi Suomen työläisten enemmistöä vastaan, niin annetaan hänen olla täällä.

Jos hän taas vielä jatkaa samalla tavalla, niin sitte puoluehallinto julistaa hänet eronneeksi.

Rönberg ja Jokinen: luopuivat puhevuorostaan.

Ranius: Täällä kyllä on tuotu esille mitä Kurikka on työväenliikettä vastaan tehnyt mutta ei ole puhuttu mitään siitä, onko muita Kurikoita olemassa. Minä toivon sitä . . . (Melua. Huutoja: tarpeetonta. Ei puhuta nyt toisista Kurikoista. Puheenjohtaja kolistaa vasaraa ja huutaa: puhuja jatkaa.) Jos päätämme että hän ei saa olla täällä. niin olen varma että se tulee tuomaan ikävyyksiä. Ehdotan että hän saisi olla edustajana. Lausuttiin että kaikki yhdistykset ovat päättäneet että Kurikka on erotettava. Meille tuli myös kirje jossa sanottiin että hän on eroitettava. (Huutoja: se on vale!) Kirje on. (Huutoja: näyttäkää se!) Yhdistys on tähän esittänyt että Kurikkaa ei voitaisi eroittaa koska Tampereen puoluekokous on hänen hyväksynyt ja puoluekokouksen päätös ratkaiskoon sen. Tiedämme että hän on täällä edustajana yhdistyksestä, joka kuuluu puolueeseen. Sovintolautakunta on asetettava. (Huutoja: Alas sellaiset. Asiasta puhuttakoon!)

Eskelinen: Tarkastuskomitean puolesta pyytäisin huomauttaa, että se ei voinut hyväksyä Kurikkaa, mutta ei voinut hänen edustajaoikeuttaan kieltää kun valtakirja oli laillinen ja sentähden asia lähetettiin tänne.

Kurikka: Toivoisin että tällä kokouksella olisi ollut tärkeämpää tekemistä kuin ruveta väittelemään minun per-

soonastani. (Ääniä: Ei ole kysymyksessä persoona, vaan periaatteet!) Mutta koska siitä on väitelty, on kirjoitettu sanomalehtiartikkeleita ennen tätä kokousta ja tässä kokouksessakin niitä levitelty, jotta jokaisella on ollut tilaisuus lukea sekä puolelta että toiselta. Minun velvollisuuteni on selvittää kantani. Täällä on tuotu asia esille ja vaaditaan minua luopumaan vakaumuksestani. Luopumaan siitä, mitä minä pidän kaikista pyhimpänä ja kalliimpana. Luopumaan niistä ihanteista ja aatteista, joiden puolesta minä tulen elämään ja kuolemaankin, jos niin tarvitaan. Totuudesta ei voi mikään voima saada minua luopumaan. Ei edes tämä arvoisa kokouskaan. En voi luopua mielipiteistäni, jos ei niitä osoiteta vääriksi. Olen kuitenkin velvollinen jotain sanomaan, vaikka kunnioituksesta tätä kokousta kohtaan en tahdo paljon sen aikaa kuluttaa.

Te olette kyllä jokainen lukeneet, mitä „Työmies“ ja muut saman suuntaiset lehdet ovat minusta kirjoittaneet, mutta tuskin kukaan on lukenut mitä minä olen „Elämä“-lehdessä kirjoittanut. (Ääniä: on luettu kyllin!)

Kun minä läksin Amerikasta Suomeen, niin aikomukseni oli katsastaa oloja, ja jos olot olisivat sellaiset, että minun työni olisi mahdoton, niin minä palaisin takaisin. Minä tulin tänne ja rupesin seuraamaan oloja. Mikä on ensi havainto, jonka minä tein? Minä näin että puolueemme oli raadellussa tilassa. Sen johtomiehet viettivät aikansa jonnin joutavissa persoonallisissa kinasteluissa ja toistensa nalkuttelemisessa. Yksi ja toinen tuli minun korvaani kuiskuttelemaan parjauksia toveristaan. Minä ajattelin: tähänkö tämä aika on käytetty? Toiselta puolen näin että suometarlainen puolue mahdottomuudestaan huolimatta pysyi pystyssä siksi, ettei kukaan sitä kumoaa. Mitä on tehtävä? Minä en ole se mies, joka en mitään tekisi. Huomasin, että nämä olot eivät voi jatkua, ne täytyy loppua ja ne voivat loppua kahdella tavalla: joko vallankumouksen kautta, tahi *laillisiksi* sanotuilla keinoilla. Vallankumousta minä pidin mahdottomana. Kun 1899 kysyin useilta henkilöiltä, olisiko vallankumouksella mitään mahdollisuuksia Bobrikoffin systeemiä vastaan, niin

kaikki sanoivat: Voi herra jumala, mitä sinä puhut, oletko sinä hullu. Siis en katsonut löytyvän muita kuin *laillisia* keinoja. Näin, että olisi välttämätöntä saada loppumaan suomalaisten ja venäläisten välinen kansallisriita, tuo ainainen „ryssäriita“. Siitä minä kirjoitin.

Sitte minä tein ehdotuksen eduskunnan muutoksesta. Esitin että eikö voitaisi ajatella sellaista eduskuntaa jossa olisi varsinainen lakia säätävä alahuone ja ylähuone jolla ei, kuten Ruotsissa, olisi minkäänlaista lakia säätävää oikeutta, vaan jonkunlainen veto-oikeus niinkuin Norjassa, ja Suuriruhtinaalle jäisi silloin sellainen valta kun tällainen kansaneduskunta voi sille myöntää. Hyvä. Tämän ehdotuksen minä tein ja siitä tehtiin ensimmäinen vale jota „Työmies“ rupesi levittämään että minä muka ehdotin 2-kamarijärjestelmää, joka tekee kaiken lainsäädännön mahdottomaksi, niinkuin kyllä tiedetään. Tämä oli vaan ehdotus. Kysymys oli siitä, voisimmeko ottaa vastaan tällaisen kansaneduskunnan. Voisiko silloin Suuriruhtinas tunnustaa valtansa niin heikoksi, että tällainen kansaneduskunta voisi syntyä? Tämä oli tietysti hirveän keisarillista. Silloin ei saanut puhua *laillisista* keinoista. Minä uskalsin ottaa lukuun mahdollisuuden, että Suuriruhtinaallakin olisi jotain sananvaltaa ainakin virkaerojen vastaanotto ja muut länsimaiset oikeudet. Tämän minä uskalsin ottaa lukuun. Sanottiin minun poikenneen puolueen vaatimuksista. Mutta tämä kuitenkin vaikutti jotain, koska ruvettiin hommaamaan eduskuntaa, tällaista 1½ kamarijärjestelmää, joksi minä sitä kutsuin. Mutta samalla aikaa työväen johtomiesten taholla ruvettiin täydellä todella pöngittämään 4-kamarijärjestelmää. Olin itse Viipurissa tilaisuudessa näkemään, kuinka työväen edustajat aivan täysissä tosissaan lähettivät edustajiaan porvarien kanssa yhteisiin neuvotteluihin, joissa piti tukea vanhaa eduskuntaa. (Ääniä: Se on valletta! Viipurissa ei niin tehty!) Siis silloin minä olin konservatiivinen ja työväen puolueen johtohenkilöt olivat minun oikealla puolellani. Sitte näin miten neuvottelut jatkuivat perustuslaillisten kanssa liiton tekemisestä, tosiasia, jota teistä ei kukaan kieltäne. Suurlakkoa hommattiin perustuslaillisten

taholta jo viikkoja ennen ja monet teidän johtomiehistä olivat täysissä tosissaan hommassa mukana, aloittaa suurlakko perustuslaillisten johdolla. Monet arvelivat että näinkö tämän asian todellakin piti mennä. Minun sattumalta „Juttutuvassa“ lausumani huomautukset herättivät työväen ja saatiin vastoin koko työväen puoluehallintoa, johto työväen omiin käsiin, ja pantiin toimeen suurlakko. Siihen kokoukseen, jossa tästä päätettiin, tuli se mies, joka juuri oli ollut asiasta perustuslaillisten kanssa neuvotteluissa ja oli hyvin hämmästynyt lakon julistamisesta. Niin valittiin ne miehet, jotka tulivat lakkoa johtamaan. Suurlakko syntyi vallankumouksellisella eikä perustuslaillisten tavalla. Minun ehdotuksestani sitte ruvettiin neuvotteluihin perustuslaillisten kanssa. Neuvottelujen alkaessa minä vaadin että heidän täytyy tunnustaa että vallankumous on tapahtunut, kun he eivät sitä tehneet, niin me jatkoimme sitä vallankumouksen tavalla. Tästä oli seuraus, että huudettiin Suuriruhtinas ja senaatti alas ja kiivaimmat jo suunnittelivat ryhtymistä aseelliseen kapinaan, mutta kun huomasivat ettei meillä ollut kanuunoita eikä kiväärejä, ja kun tuli selville, että valtaa tarjottiin sosiaalistelle, niin silloin asema muuttui. Minä sanoin että tämä on otettava huomioon, mutta toiset tahtoivat jatkaa kapinaa. Minulle tultiin ehdottamaan että pitäisi vangita kenraalikuvernööri ja Salza. Huomautin että emmehän kykene tähän. Meillä olisi kuitenkin ollut mahdollisuus saada valta käsiimme toisella tavalla. Kun me palattuamme kenraalikuvernöörin luota toimme sen tiedon, että asia nyt oli niin että suometarelaiset ovat hallitukseen mahdottomia ja perustuslailliset eivät ollenkaan nauti tsaarin luottamusta, niin mitä tapahtui? Puoluehallinto piti matelemisena vallan vastaanottamista tätä tietä. Keskuskomitea jakoi punaisen julistuksen ja aikoi ruveta maata hallitsemaan ja vasta viime hetkellä huomasi, ettei se ollut paperilla hallittavana. Sillä koko se kahden à kymmenen tuhannen valitsema senaatti oli hölynpölyä. Jos se olisi voitu valita kivääreillä ja kanuunoilla eikä käsien ylösnostamisella olisi asia toisin. Nyt asema muuttui. Perustuslailliset saivat meidän hankkimamme vallan

käsiinsä. Työväen johtomiesten puolelta yhä edelleen pärrytettiin sellaista rumpua, jolla voiton saanti oli mahdoton, sillä jos milloinkaan niin suurlakko-viikolla oli suurin voiton saanti mahdollisuus. Sen jälkeen sitä ei ole ollut. Puhuttiin yhä edelleen suurlakosta. Minä sanoin: älkää herran nimessä alottako suurlakkoa, jollette tiedä saavanne luotettavampaa puoluejohtajaa kuin toveri Valpas on. (Ääniä: kyllä se on hyvä Valpas!) Tuli taas uusi tapaus. Eduskunta kokoon-tui. Yhä puhuttiin suurlakosta. Minä olin pitkän aikaa sanonut, se on turhaa, sillä yläluokka antaa sellaisen eduskuntalaitoksen, ettei suurlakkoa tarvita. Minä pidin sen varmana mutta vaan pärryytettiin suurlakkoon. Ottakaa huomioon että tuo asia olisi saatu aikaan vähemmällä melulla. Vetäydyin syrjään ja jäin arvostelevalle kannalle. Tulee taas uusi tapaus. Viaporin kapina. Näin Kockin aseman, näin punakaartin aseman. Näin että Kock oli mies sanojensa takana. Mutta minä olin vaan voimaton sanomalehtimies, minulla ei ollut mitään tekemistä kun asiat menivät säännöllisesti edelleen. Mutta kun Kock tuli siihen polttopisteeseen, että hän tahtoi vapauttaa puoluehallinnon julistamalla suurlakon, silloin olisi puoluehallinnon pitänyt puuttua asiaan. Mutta tämä teki sen erehdyksen, ettei edes Helsingissä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin. Tekikö puoluehallinto oikein, jättäessään yleisen kokouksen kutsumatta? Kun se kuitenkin niin teki, pidin minä velvollisuutenani kutsua sen kokoon, jotta saataisiin selville, mitä mieltä työväestö oli puoluehallinnon menettelystä. Sen minä tein.

Mitä tulee niihin muihin seikkoihin, joita täällä on tuotu esille, niin minä en tahdo vaivata kokousta niiden selittämisellä. Mitä täällä on ollut esillä? Merkillistä on että arvoisa puheenjohtaja tekee tästä keskustelukysymyksen. Tässä on vaan kysymyksessä „Elämä“ ja „Työmies“ lehtien välinen väittely, (Ääniä: Ei, ei!) mutta puolueemme rikkinäinen hallitus on tehnyt tästä puoluekysymyksen. Kuka voi väittää, että minä olen puoluetta moittinut. (Ääniä: kyllä, kyllä!) Kyllä teidän puolueessa toiset ovat osanneet toisiaan parjata ja haukkua ennenkin. Minä olisin ensimmäinen joka tahtoisin

lopettaa haukkumisen. Täällä ei ole kysymys Matti Kurikasta vaan persoonallisesta vainosta, jota siitä asti kun minä isänmaahani palasin, on minua vastaan systemaattisesti ylläpidetty puolueenne johtomiesten puolelta. (Ääniä: ei ole kysymys persoonasta). Mitä minä täällä sanon, se ei ole sanottu teitä vastaan, te olette tuomarit, vaan niitä miehiä vastaan, jotka ovat (Kovaa melua ja huutoja: alas, alas! Puhheenjohtaja: täällä on jokaisella oikeus puhua, niin kauan kuin minä keskeytän. Puhuja jatkaa) jotka ovat sanoneet että minä muka olisin koettanut puoluetta vahingoittaa.

Täällä on puhuttu Marxista. Minä olen ollut niin jumalaton, että olen uskaltanut arvostella sekä Marxia että Luteria. Minä en ole nähnyt työväenpuolueen ohjelmassa yhtään Marxia, jos sitä siellä olisi, niin olisi se kyllä hyvä. Tosin minä olen toista mieltä Marxin kanssa, mutta minulla on oikeus olla, sillä minä elän niin montakymmentä vuotta hänen jälkeensä, että minulla on oikeus häntä arvostella, niinkuin minun pojallani on oikeus arvostella minua, ja meidän jälkeläisillä sitä aikaa, jossa me elämme. — Oliko siinä puoluehallinnon kierto-kirjeessä, joka jaettiin talvella, sanottu missä minä olen rikkonut puolueohjelmaa vastaan. (Ääniä: entäs „keisari“-juttu?)

Täällä on sanottu, että puolue ei voi ryhtyä asettamaan sovintolautakuntaa. Tässä ei ole kysymys puolueesta, vaan minun ja puoluehallinnon välisistä riidoista ja siihen se kyllä voidaan asettaa. Puoluehallinnolla ei ole oikeutta mennä muuttamaan puoluekokouksien päätöksiä eikä vaalin tuloksia vaan ne tulokset pysyvät voimassa seuraavaan vaaliin asti.

Täällä on sanottu, että minun pitäisi peruuttaa jotakin. Minä tahtoisin kysyä, mitä minun pitäisi peruuttaa? Jos minun pitäisi lukea „Työmies“-lehdessä 1898 olleita kirjoituksia, niin siellä olisi sellaista, jota teidän johtomiehenne eivät voi suvaita. Minä olen pitänyt työväen puoluetta vapaampana puoleena, minä olen pitänyt että se on ainoa puolue, joka voi omaksua tieteen uusimmat tulokset. Kun minä matkan päässä luin teidän lehtiänne, näin että ne ovat pelkäävät toinen toistensa haukkumista, hölynpölyä. Minulta pyydettiin lupaa saada ripustaa minun kuvani yhdistyksenne

seinälle, mutta minä kirjoitin sieltä: jättäkää herran nimessä se minun kuvani hirttämättä. Kun minä sieltä tarkastelin teidän puolueenne toimintaa, niin se näytti kuolleelta savitönkältä, se oli kilpailua palkoista ja johtajapaikoista. (Ääniä: Alas! Pois pikkumaisuus!) Silloin kun minä olin täällä ja kun me puolue perustettiin, silloin se ei ollut kilpailua palkoista vaan kilpailua uhrautuvaisuudesta. Kaikki kilpailivat siitä, kuka olisi voinut enemmän antaa. Me silloin uhrasimme kaikki varamme, aikamme ja itse himommekin aattemme hyväksi. Juopot uhrasivat himonsa ja tulivat raittiiksi. Kaikki oli kilpailua uhrautuvaisuudesta. Ja sitä uhrautuvaisuutta en minä siellä ollessani puolueestanne löytänyt vaikka täällä myöhemmin olen sitä kylläkin tavannut. Täällä on minulla kyllä ollut myös tilaisuus tutustua siihen hengettömyyteen, joka puolueessa on vallalla, sillä minä katson yhä edelleen maailmaa teosofisilla, Saint-Simonilaisilla ja Jeesukselaisilla silmillä.

Tuonoin pidettiin juhla Hesperian puistossa, jossa oli venäläisiä veljiämme. Kuka meistä on ollut eri mieltä siitä, että me olemme liitossa vallankumouksellisten kanssa; mutta että tämä liitto ei ole kontrahdin mukainen? Kaikki sanovat kannattavansa vallankumousliikettä. Viime talvena tuli selville, että puoluehallinto on tosiaankin toiminut Venäjän vallankumouksellisten kanssa yhdessä, vaikka sillä ei ollut valtuutta siihen. Viime puoluekokouksessa myönnettiin, että sillä on valta olla kirjallisessa yhteydessä vallankumouksellisten kanssa. Jos olisi sanottu että puoluehallinnolle on annettu valta toimia yhdessä, niin silloin se olisi tehnyt oikein. Puoluehallinto on vastoin valtuuksiaan ollut tekemisissä vallankumouksellisten kanssa, mutta kun ratkaiseva hetki tulee, se laputtaa pakoon ja jättää punakaartin, Kockin ja muut etujoukot oman onnensa nojaan. (Melua. Ääniä: Matti meni itse pakoon!)

Hyvät toverit! Tätä vainoa on käyty siitä asti kun minä Tukholmasta lähetin sähkösanoman ja pyysin ilmoittamaan tovereille saapumisestani, ettei minua venäläisen virkavallan taholta vainottaisi. Niin pieni pyyntö, sekin oli liika paljon.

Senkin puolueenne lehden johtaja poltti, ettei kukaan saisi tietää Kurikan maahan tulosta. (Valpas: nyt Matti valehtelee!) Siihen on todistuksia. (Valpas: esittää ne sitten!) Jos sitte otatte huomioon kaiken sen sen pilkan ja ivan, kaiken sen nalkuttamisen, ikäänkuin minun elämäni olisi ollut mitään tyttöjuttuja ja naisten viettelelemistä. (Ääniä: Ei täällä mitään „pääskyn rakkautta“!)

Hyvät toverit! Minä jätän asian teidän ratkaistavaksenne. Jos en teidän järjestössänne voi toimia, niin minä toimin yksin. Minä toivon ja minä olen tehnyt päätökseni että minä tulen aina, niin kauan kuin suinkin jaksan, toimimaan Suomen köyhälistön, sen sorretuimpien ja köyhimpien puolesta, siitä ei voi mikään minua estää. — Jos te pakotatte johtomiehenne kunniallisilla keinoilla sopimaan kanssani, niin minä tulen alistumaan puolueen sääntöjä noudattamaan niinkuin puolue hyväksi näkee. Minä olen parlamentaaristen sääntöjen tarkka noudattaja. (Huutoja: ohhoh!) Mutta minä en pyydä mitään armoa laisinkaan. Minä en näe sitä oikeudekseni palvella totuutta, vaan se on velvollisuus. Usein sangen raskas velvollisuus. Jos minut eroitetaan, tulen kumminkin tämän aatteeni hyväksi kaikkeni uhraamaan. (Hyvä huutoja Kättentaputusta. Melua. „Alas“ huutoja.)

Sirola: Puhuja sanoi, ettei ole minkäänlaista mahdollisuutta muuttaa puoluekokouksen päätöstä. Mutta kun ovat olot ja päätökset joutuvat ristiriitaan, voidaan puoluesääntöjen 8 §:n mukaan puolueäänestyksellä puolueen päätökset muuttaa. (Kurikka: tämä oli vaali.) Vaali on myöskin päätös. Puoluehallinto on siis menetellyt täysin laillisesti talvella kuulustellessaan yhdistysten mielipidettä. — Yhteydestä venäläisten vallankumouksellisten kanssa kuuluu Kurikan ehdotus Tampereen puoluekokouksessa: „Minun mielestäni ei sähkösanoma ole kylliksi, vaan on puoluehallinnon ryhdyttävä viralliseen yhteyteen sähkösanomain lähettäjäin kanssa“. Tämä huutoäänestyksellä hyväksyttiin. (Luki Tampereen kokouksen ponnien asiasta). Puoluehallinnon menettely on selvä, mutta Kurikka ei ole edes yrittänytkään todistaa syytöksiään. (Hyvä!)

Tainio; Kurikan pitkä puhe marraskuun tapahtumista on mielestäni asian pois sotkemista. Sillä ei ole suuria asian kanssa tekemistä. Kysymys on siitä, onko Matti Kurikka sosialisti, vai eikö hän ole. (Ääniä: ei!) Siitä on kysymys ja sen me olemme oikeutetut täällä ratkaisemaan kaikista väitteistä huolimatta. Minä tahdon sanoa, että minä en pelkää Kurikasta olevan mitään vaaraa. Hänhän on rauhallisin ihminen mitä maa päällään kantaa. Ei tee kirpullekaan pahaa, koska se on hänen periaatteitaan vastaan. (Naurua.) Kysymys on siitä, pidämmekö me keskuudessamme tunnettuja sosialidemokratian vastustajia ja minä vastaan että ei. (Ääniä: Ei, ei pidetä!) Ensimmäinen tärkeä tehtävä, mikä tällä kokouksella on, on puhdistaa puolue. Me olemme niin kauvan sitä koonneet. Me olemme haalineen kokoon joukkoja, kysymättä onko niillä uskontunnustusta, onko niillä uskoa. Nyt me rupeamme sitä kysymään. Nyt me rupeamme puoluetta pienentämään. (Hyvä!) Me rupeamme saamaan tarpeeksemme Kurikoista, Luodoista ja punakaarteista. (Hyvä!) Minä en tahdo, että teidän on hyväksyttävä mitä minä sanon, mutta silloin minä eroan tästä puolueesta, jos ei näitä eroteta. (Oikein!) Minä en tahdo kuulua puolueeseen, johon pääsee kuka tahansa, kun vaan kirjoittautuu Sörnäisten työväenyhdistyksen jäseneksi. (Oikein!) Minä olen koettanut olla puhtaasti sosialisti ja meidän täytyy sitä ruveta vaatimaan kaikilta. Jos tämä on hajanainen joukko, jota yksi vetää yhtäälle, toinen toisaalle, jossa toimivat kaikki pienet perkeleetkin, kysymättä mitään ohjelmaa, hittoako me teemme sellaisella puolueella. (Hyvä, hyvä!) Parempi on pieni joukko, joka tietää mitä tahtoo ja tahtoo, mitä tietää. Se on se periaate josta on lähdettävä ja silloin ei ole kysymys onko hänen kuka valinnut tänne eli ei. Jos joku työväenyhdistys valitsisi marakatin tahi koiran edustajakseen, niin hyväksyisittekö te? (Naurua.) Jos Sörnäisten työväenyhdistys olisi valinnut marakatin ja sitä joku nuorasta taluttaisi, niin myöntäisittekö hänelle edustamisoikeuden? (Ei, ei! Mieltymystä.) Valtakunnan duumaan valittiin koiria ja savupiippuja. Olivatko ne edustajia? Meillä on oikeus sanoa Kurikalle: hyvästi. Hän

on koettanut todistella sitä, että kyllä hän sosialidemokrati oikeastaan on, vaikka hän ei hyväksy Marxilaisuutta ja kysyy: missä hän on vastustanut meidän puolueohjelmaamme. Vuodesta 1899 asti on Kurikka sitä vastustanut. Miksi siitä saakka? Siksi että meillä ei ole sitä ennen ohjelmaa ollut? (Hyvä! Oikein!) Kurikka itse sanoi, kun se ohjelma laadittiin, että hän lähtee seilaamaan, että hän ei sitä hyväksy. Se ohjelma on hyväksytty. Hän kysyy vielä missä kohden? Täällä on selvästi sanottu: „Sosialidemokratinen puolue Suomessa tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtien himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi.“ Kurikka on tämän kesää tahtonut „Elämä“-lehdessään käyttää työväkeä porvariluokkien hyväksi. Hän on asettanut rinnakkain perustuslailliset ja työväenpuolueen ja antanut etusijan aina perustuslaillisille. Hän on pitkin aikaa kylvänyt vihaa työväenpuolueen luottamusmiehiä kohtaan siksi, ettei hän itse ole johtamassa. (Hyvä!) Nämä nalkutukset on makupaloina otettu porvarillisiin lehtiin. Hän on mies, joka ei halveksu mitään keinoja. Hän on, kuten Mäkelä sanoi, sitä paksuinta ryssän nahkaa, mitä pyhä Venäjän maa on meille koskaan lahjoittanut. (Naurua!) Hän alotti pitkän puolustuspuheensa siitä kun hän palasi tänne Amerikasta. Hän ei kertonut, kuinka hän siellä koetti sotkea asioita. Kun hän huomasi, että me siellä kukistimme sen „melusofian“ alun ja rupesimme perustamaan itsenäistä työväenpuoluetta, teki hän suuren kiertomatkan saarnaten sosialismia vastaan, mutta ei onnistunut siellä yhtä vähän kuin täälläkään. Sillä Matti Kurikka ei onnistu koskaan kun hän taistelee sosialismia vastaan. (Hyvä!) Sitte hän sanoi, että häntä on parjattu, mutta ei täällä ole ketään sellaista parjaajaa kuin on Matti Kurikka ja „Elämä“-lehti. (Ääniä: se on totta!) Me tiedämme, että kun Matti Kurikka mihin tulee pitkine kynsi-neen ja liehuvine tukkineen niin hän kerää ympärilleen kaikenlaiset „mätä-Moosekset“ ja muut sellaiset. (Mieltymystä.) Minä olen kulkenut myöskin, eikä minua ole parjattu, sillä

minä haukun vastustajien suut ja silmät täyteen, mutta minä olen koettanut olla rehellinen, vaan niin ei ole tehnyt Kurikka.

Kurikka on aina ollut oikeassa. Minä olen muutaman vuoden häntä tuntenut. Hän oli oikeassa silloin kuin työväen puolue perustettiin, hän oli oikeassa Europassa, hän oli oikeassa Austraaliassa, hän oli oikeassa Malkosaarella, ja minä en osaa päättää, ettei hän olisi sitä nytkin. Hän on taiteilija-luonne. Häntä ei voi tuomita, mutta asia on sellainen, että hänellä on oikeus muuttaa kuin Mäkelin menettelytapaa 24 kertaa vuorokaudessa. Minulla ei ole Jesukselaisia, Saint-Simonilaisia silmiä, mutta minä olen sellainen kuin olen ja otan asiat sellaisina kun ne ovat, käytän järkeä sellaisena kuin se minulle sanoo. — Kurikka on aina oikeassa. Minä väitelin kerran hänen kanssaan, ja minä todistin, että kaikki, koko sosialistinen maailma sanoo näin, näin sanoo Bebel, näin Liebknecht, Kautsky, näin Branting, mutta hän sanoi: „Minä en olekaan mikään Bebel, Liebknecht, Kautsky tai Branting, minä olen *Matti Kurikka* minä“ ja sepä sitte hitto ettei tämä kelpaa todistukseksi siitä, että hän on oikeassa. (Naurua. Hyvä huutoja!) Kun Kurikka erosi työväenpuolueesta, niin hän lupasi leikata siivet pois ja lyödä jalat alta eräiltä henkilöiltä, ja sanoi: että minä en anna omia siipiäni leikata. Hänen pitäisi saada leikata kaikilta muilta siivet, mutta ei häneltä itseltään. Miksi niin? Mikä antaa hänelle oikeuden tämän tehdä? (Naurua.) Tämä ei ole leikkiä, mutta se sisältää tämän kysymyksen ytimen. Jos hän olisi puoluehallinnon johtaja. Jos kukaan ei sanoisi vastaan, niin hän olisi kyllä sosialidemokrati. Mutta kun me noudatamme sitä, että ei se ole niinkuin yksi sanoo, vaan niinkuin sakki sanoo, niin silloin hän ei suostu. (Kurikka huutaa: se ei ole totta, todista edes yksi väitteesi!) Nämä on todistettu. Tällä tavalla on minusta asia käsitettävä. Ei ole kysymys hänen ja Valppaan riidasta vaan siitä, ovatko kaikki muut väärin menetelleet ja hän yksin oikein. Siis hän yksinään ja hänen esikuntansa tai se ryhmä, jolle tämä kokous on antanut vallan. Ne, jotka sen jälkeen kun Kurikka meni Austraaliaan ovat saaneet aikaan sen, että tämä puolue on

kasvanut hämmästyttävän nopeasti. Ja nyt hän moittii näitä. Hän tahtoo ettei kukaan saisi panna häntä vastaan, kun hän tahtoo lyödä kaikilta päät poikki. Minä olen sitä mieltä, että Kurikka äänestetään pois ja Sörnäisten työväenyhdistys myös äänestetään pois. (Hyvä, hyvä!) Minä en sano että heidät pitää erottaa, mutta ei olisi väärin jos niin tapahtuisi. Perustakoon Kurikka oman puolueensa, perustakoon mitä provokatsioonipuolueita tahansa, minä luulen että tämän kokouksen enemmistö tyytyy olemaan sosialidemokratisella pohjalla ja tyytyy parantelemaan sitä ja sen hyväksi työskentelemään. (Myrskyiset hyvähuudot. Kättentaputuksia.)

Jäppinen: yhtyi Johanssoniin.

Puurtinen: yhtyi Hörhammariin.

M. Luoto: yhtyi Saliniin ja Tainioon.

Rissanen: Täällä on jo Tainio niin perinpohjin selittänyt asian, ettei minulla ole paljon siihen lisättävää. Äskettäin oli Sosialistissa Kaapro Jääskeläiseltä kirjoitus Malkosaa-relta, jossa hän ilmoittelee, ettei hän ole viitsinyt kirjoittaa mihinkään lehtiin. „Meinasin“, sanoo hän, „kerran ärähtää kuin Kurikka tuli Suomeen melusofiaansa esittämään, mutta minä ajattelin, että Kurikka kyllä itsensä hirttää, kun vaan saa tarpeeksi nuoraa“. (Naurua.) Kurikka teki selkoa suurlakkoajasta ja että muka hänen toimestaan suurlakko alkoi. Täällä useimmat tietävät että täällä on tehty työtä suurlakon hyväksi ennenkuin Kurikka tänne saapui esittämään teosofiaansa ja keisari politiikkaansa. Minä en usko Kurikan rehellisyyteen niinkuin Tainio, vaan hän on sellainen, joka hyppii puoleen ja toiseen ainoana tarkoituksena saada valta käsiinsä. Hän esitti keisari politiikkaansa. Miksi? Koska täällä olivat suomettarelaiset vallassa ja koska suomettarelaiset aina ovat olleet hyvissä väleissä keisarin kanssa, niin hän ajatteli: minä yhdistän suomettarelaiset ja työväen, minä tähän keskelle ja molemmat kilvan kiittävät minua. Asiat eivät olleet niinkuin hän laski, vaan päinvastoin pakotettiin hallitsija antaman joi-takin myönnytyksiä. Suurlakon aikana hän ehdotti että eiköhän vangita Salza ja Obolenski. Siis me 16 aseetonta

miestä, minulla oli sentään revolveri, tuskin muilla, me olimme menneet vangitsemaan Salzan ja kenraalikuvernöörin, joilla oli tuhannet aseelliset miehet turvanaan. (Kurikka: se on valhe!) Etkö muista kun sinä tulit istumaan viereeni ja sanoit: Eiköhän olisi parasta heti vangita kenraalikuvernööri. Sitte kun me emme suostuneet hänen vangitsemistuumaansa, niin nyt hän rupesi selittämään että nyt me saamme vallan käsiimme, jos vaan tahdomme ottaa. Meillä on linna ja meillä on avain. Hän selitti mikä on linna ja mikä on avain. Avain on valtiopäivät ja linna on valta. Suomettarelaiset olivat taipuvia keisariin, nyt meillä oli kaksi matelijaa, suomettarelaiset ja Matti Kurikka, jotka koettivat sotkea selvää peliä. Suomettarelaiset puuhasivat laillista kansalliskokousta, no Matti Kurikka otti väliasteen: meidän piti kutsua valtiopäivät kokoon luovuttamaan tätä valtaa. Siis ei kansalliskokousta, ei valtiopäiviä, vaan meidän piti kutsua valtiopäivät kokoon luovuttamaan valtaansa. Me emme menneet linnaan niinkuin Kurikka tahtoi, kun se oli mahdotonta. Sitte tulivat valtiopäivät, Me emme luottaneet niihin ja me pähkytimme rumpua oikein aika lailla. Tampereella tehtiin päätös sen varalta kun ei uskottu luovuttaako yläluokka valtaansa vai ei. Taas Matti keskitietä. Perustuslailliset olivat, ei oikeassa mutta eivät aivan väärässäkään, vaikka perustuslailliset olivat pahoja, niin ne kyllä luovuttavat valtansa. Sitte alkoi vanha parjaaminen „Elämä-lehdessä, joita parjauksia saatiin kyllä lukea tarpeeksi läpi talven. Taas Kurikka etsi sopivaa tilaisuutta. Hän näki että perustuslailliset olivat vallassa. Hän huomasi, että vielä oli työväessä jällellä perustuslaillisuutta ja laski hän, että työväki viimein pääsee parlamentaariseen toimintaan. Sovitetaan perustuslailliset ja työväki. Sovitetaan sillä tavalla, että poistetaan anarkistis-materialistinen suunta ja perustuslailliset tekevät meidän kanssa liiton ja taas minä keskelle. Tuo ei ruvennut vetelemään. — Täällä työväen keskuudessa on, kuten tietty, vallankumouksellinen suunta ja se sai vallan käsiinsä. Kurikka taas ajatteli että nyt minun on mentävä mukaan. Pääasia oli se, että Matti vaan tulisi ensi sijaan. Hän oli haukkunut meitä anarkisteiksi ja materialisteiksi, mutta tämän viikon

ajalla, mikä kului Viaporin pommituksen alkamisesta, Matinkanta muuttui täydellisesti. Hän ihaili Kockia ja luotti häneen. Hän alkoi syöttää sitä juttua, että puoluehallinnolla olisi ollut vallankumouksellisia suunnitelmia ja sitte pettänyt Kockin. Hän sanoi että Kock seisoi sanojensa takana mutta ei sanonut mitkä olivat Kockin sanat. Tarkoitus oli tällöin hänellä, kuten aina, päästä valtaan mutta hän ei nytkään onnistunut. Hän aina hirttää itsensä, jos löytää nuoraa ja sitä meillä jumalan kiitos on. Matti on syyttänyt liitosta Venäjän vallankumouksellisten kanssa, jotka sitte on petetty, mutta Kurikan pitäisi tietää että liittoa ei ole tehty sillä, että jotkut puoluehallinnon jäsenet ovat keskustelleet ja juhlineet yhdessä valtakunnan duuman jäsenten kanssa, vaan liitot tehdään toisella tavalla. Talvella hän parjasi punakaartia, mutta nyt hän sanoo että punakaartit olivat hyvät mutta puoluehallinto oli petturi. — Minun käsitykseni on että Matti Kurikka on onnenonkija ja minä en hyväksy onnenonkijoita ainakaan tässä puolueessa. (Hyvä, oikein!)

Siekkinen: Minä kunnioitan kaikkia niitä jotka toimivat rehellisellä tavalla, toimikoot suuntaan mihin hyvänsä, mutta mikäli tunnen Kurikka, niin minä en voi hyväksyä hänen toimiaan. Hänen tarkoituksensa on muodostaa joukko työväen keskuuteen, joka muodostuttuaan siksi suureksi, voisi jakaa työväen kahteen leiriin. Kurikalle pitäisi olla selvillä, että mitä yhtenäisempi työväen puolue on, sitä suurempi mahdollisuus sillä on voittoihin. Minä en siis hyväksy että tällainen mies olisi oikeutettu olemaan tässä kokouksessa jos hänen syrjäyttämisenä ei tulisi loukkaamaan toisten etuja. Mutta kun Kurikka on puolueeseen kuuluvan yhdistyksen valitsema ja asianomaisella valtakirjalla varustettu, myönnyn siihen, että hänellä kokouksessa olisi puhevalta, vaan ei äänestusoikeutta. — Muuten on tunnettu Sörnäisten työväenyhdistyksen kanta, että se on toiminut toisella tavalla kuin puolue yleensä. (Huutoja: asiaan!) Niin Kurikan kanta voisi hajottaa työväen. (Keskeytetään puhuja.)

Puheenjohtaja (Tainio): Kun meidän klo 7 on kokous lopetettava, niin pyytäisin että puhuttaisiin asiallisesti ja ly-

hyesti. Jos ei ole uutta sanottavaa, niin luopukoot (Hyvä!)

Sirén: Jo alussa minä ehdotin että tästä ei kulutetaisi turhaa aikaa (asiaan) mutta kun täällä otetaan puheeksi, niin minä yhdyn niihin puhujiin jotka ovat vaatineet todistuksia että Kurikka (Melua. Huutoja: asiaan! Puheenjohtaja keskeyttää.) Hän perusti eri lehden. (Melua, Puhuja lopettaa.)

Annala: Yhdyn Saliniin ja Tainioon ja pyydän huomauttaa että ollaan johdonmukaisia.

Ahmala: Kaksituhatta vuotta sitte huudettiin että parempi on yhden kuolla kuin että koko kansa hukkuu. Parempi siis on että Kurikka hukutetaan kuin että työväenpuolue sortuu . . . Minusta ei riitä, että Kurikalta riistetään edustajaoikeus vaan eroitetaan myös Sörnäisten työväenyhdistys, eikä riitä se että Sörnäisen työväenyhdistys eroitetaan vaan on pantava yleinen äänestys toimeen kaikista jotka ovat erimieltä. Minä siis ehdotan että hänen annetaan mennä. (Hyvä, ei! Melua.)

Kirves: Minä vastaan Viipurilaisten puolesta, että Viipurissa ei ole oltu sitä mieltä että toimitaan yhdessä porvarien kanssa valtiollisissa asioissa, kuten Kurikka sanoi, ainoastaan kunnallisissa asioissa, on jonkunlaista yhteistoimintaa kannatettu. Meillä on kyllä ollut joitakin jäseniä, jotka ovat olleet eroavalla kannalla, mutta Kurikka on sanonut että Viipurin työväenyhdistys olisi ollut sillä kannalla. Mitä tulee työväenpuolueen ja Venäjän vallankumouksellisten välisiin suhteisiin viime aikoina, niin sikäli kun minä olen niistä saanut selvää, ovat nämät ja eri kannalla olevatkin henkilöt väittäneet tällaiset puheet valheeksi ja tulevat todistamaan vääräksi Kurikan syytökset.

Törmä: luopui puhevuorostaan.

Hämäläinen: Kurikka-juttu on opettanut meitä paljon, se on tuonut ilmi asioita, joista emme ole tiedneet ennen. Ei ole sanottu että eritavalla ajattelevat ovat eroitettavat puolueesta, mutta on sanottu, että vieraat ainekset ovat ajettavat

pois. Siihen nähden huomautan että eroitetaan Kurikka ensin sitte vasta muut perässä.

Autio: Yhdyn toveri Saliniin. Muuten en katso tarpeelliseksi että puhutaan Sörnäisten työväenyhdistyksen eroittamisesta.

Murto: Katson, että tällä kokouksella ei ole oikeutta eroittaa Kurikkaa, kun hänellä on täydellinen valtakirja.

Pesonen: yhtyi Saliniin.

Tervo: luopui puhevuorostaan.

Turunen: En tahdo luetella Kurikan hyviä enkä pahoja puolia ja on turhaa niistä suuria juttuja lasketella. Luulen että enemmistö on osannut arvostella oikein sen kinan vaikutusta, mikä on ollut olemassa „Työmiehen“ toimituksen ja Kurikan välillä. Se tahtoo sanoa että on kyllä selville tulut, että hän ei ole sovelias olemaan täällä. Yhdyn toveri Tainioon ja Saliniin.

Voutilainen: On sanottu, ettei meillä olisi oikeutta ajaa pois täältä henkilöä, joka on tänne valittu. Tämä kokous lienee kaikkein paras ja korkein päättäjä sillä tällä on siihen valta.

Morninen: yhtyi Tainioon.

Turja: Kautta aikojen tiedetään, että missä on suuri liike käymässä, siellä on suuria miehiä etupäässä, mutta tiedämme myös että on suuria miehiä meilläkin ja on kuultu että Kurikka on työväen liikkeen suurmiehiä. Tämä on sen maalaisyhdistyksen horjuva kanta, jota edustan. Minua on pyydetty ottamaan selvää, mikä on se varma kanta kahden puolueen suhteen, jolle on asetuttava ja he toivovat, että se täällä tulisi ratkaistuksi, kun tiedämme, että puolueen puhtaana säilyttämiseksi meidän täytyy jotain tehdä niiden hämmennysten poistamiseksi, jotka ovat tähän puolueeseen tulleet.

Puheenjohtaja: Kun on vielä paljon puheenvuoroja käyttämättä, niin minä pyytäisin niitä luopumaan, jotka ovat puheenvuoroa pyytäneet. (Hyvä!)

Kehotusta noudattivat ja puheenvuorostaan luopuivat: Pelkonen, Räisänen, Attila, Vatanen, Ikonen, Kokkonen, Kontinen, Sormunen, Inkilä, Lillnix, Rytkönen, Paula, Aaltonen,

Pakarinen, Kinnunen, Saaristo, Kiviranta, Pietikäinen, Maja ja Huttunen.

Seuraavat eivät luopuneet:

Kallioinen: On tuotu eroavia lausuntoja siitä, että me emme olisi päteviä eroittamaan Kurikkaa, mutta minä luulen että ollaan. Ja Kurikka on itse tunnustanut, että ollaan, koska hänen riitansa koskee vaan muutamia henkilöitä ja olen sitä mieltä että eroitetaan.

Saarinen: Onko Kurikka sosialisti? Siihen minä voin sanoa että ei. Minun tarkotukseni ei ole tutkia hänen ja muiden puolueemme jäsenten riitoja enkä voi sanoa kummalla on parempi haukkumataito, mutta koska hän ei ole sosialisti sellaisena kuin tämä puolue vaatii, niin hänellä ei ole oikeutta täällä olla. — Silloin kuin ei ole ole Kurikkaa, silloin käytetään haukkumataitoa Kansan Lehden ja Työmiehen välillä. (Melua.) Parempi on uhrata Kurikka, kuin että koko puolue hajoaa Kurikan tähden. (Yritti jatkaa mutta melulla keskeytetään.)

Itkonen: Tahtoisin että Kurikka saisi olla täällä, enkä kannata Sörnäisten työväenyhdistyksen erottamista.

Huovelin: Kuultiin Kurikan puhetta, mutta puhukoon hän vaikka enkelein kielillä ja kuinka kauniisti, mutta hänen toimintansa sotii sosialidemokratiaa vastaan, eroitettakoon sellainen pois puolueesta.

Toivonen: Omasta puolestani kannatan Kurikan eroittamista.

Lehtoniemi: Täällä ei ole nostettu kysymystä Kurikan erottamisesta puolueesta, mutta me voimme ratkaista sen kysymyksen hyväksytäänkö hän edustajaksi, mutta koska hän on edustajaksi valittu eikä hänen valtakirjaansa vastaan ole mitään muistuttamista, annetaan hänen olla. (Ei!)

Pylväs: Minua kummastuttaa, kun meidän puhdasoppiset sosialistit, etenkin puolueen johtomiehet kehtaavat vedota niihin päätöksiin, joita yhdistykset ovat antaneet, sitä varten että minä tiedän varmaan että moni yhdistys on tehnyt pois potkimisesta päätöksensä (Alas, alas!) ilman että olisivat olleet asioista selvillä, ilman että olisivat lukeneet yhtään Kurikan kirjoittamaa sanaa. (Huutoja: se on solvausta

Puheenjohtaja: puhuja saa jatkaa.) Minun mielestäni tämä on samallaista kuin jos luotettaisi sellaiseen tuomariin, joka päättää asiasta ottamatta siitä selkoa, näkemättä pöytäkirjaa, ainoastaan sen nojalla mitä hänelle asiasta puhutaan. Kurikkaa moititaan hajoittajaksi mutta ei Kurikka olisi saanut joukkoja ympärilleen jos ei hän olisi voinut lausua niitä ajatuksia, joita muilla on. On hullua ajatella että Kurikka saisi joukkoja kokoon ellei hän toisi esiin samoja ajatuksia, joita sillä on. Jos Kurikka eroitetaan, niin eroitettakoon myös ne, joilla on samoja ajatuksia. (Melua. Alas-huutoja.)

Manninen: Ne työmiehet, jotka eroavat Kurikan kanssa, niistä ei ole meille vähintäkään hyötyä. Minua kummastuttaa kun on paljon niitä, jotka pelkäävät eroittaa yhtä ainoata sankaria. En ole koskaan pitänyt Kurikkaa sosialistina. Kurikan teosofia on syntynyt kuumissa maissa, mutta minä neuvaisin hänen menemään Huippuvuorille, siellä viileää on sekä kyllä aavaa merta, joka häntä vähän jäähdyttäisi.

Tähän loppui asiasta keskustelu.

Puheenjohtaja teki äänestys-ehdotuksen, että ensin äänestettäisiin siitä, annetaanko Kurikalle edustaja-oikeus eli ei.

Päätökseksi tuli, että Kurikkaa ei hyväksytä edustajaksi.

Ainoastaan 29 ääntä kannatti edustajaoikeutta. Kun näin pieni osa vaan puolsi, ei enemmistön ääniä laskettu.

Otettiin sitten päätettäväksi keskustelussa tehty ja kannatettu ehdotus, että Kurikka eroitettaisiin pois puolueesta. Ennenkuin ryhdyttiin äänestämään, pyysi Kurikka puheenvuoroa. Hän lausui:

«Estääkseni kokousta tekemästä rikosta, ilmoitan minä täten eroavani Suomen sosialidemokratiasesta puolueesta ja olen valmis tänään perustamaan uuden puolueen.»

Tämän sanottuaan hän poistui. Kokous otti tämän tiedon vastaan rajattomalla mieltymyksellä.

Muualta saapuneille puoluetovereille myönnettiin läsnäolo-oikeus. Paikallisille tovereille annettiin oikeus kuunnella

kun näyttävät jäsenkorttinsa tarkastusvaliokunnalle. Liittojen edustajille ja eronneen puoluehallinnon jäsenille annettiin puhe-oikeus.

Järjestävän toimikunnan tehtäväksi jäi sähköttää Kurikkajupakasta Sörnäisten työväenyhdistykselle.

Laulettiin Internationale.

Kokous loppui klo 8 illalla.

Toinen kokouspäivä.

Kokous alkoi klo 9,15 aamulla laululla.

Puheenjohtajaksi astui Emil Perttilä.

Luettiin saapuneita tervehdyksiä ja annettiin paikat uusille edustajille.

Turkulaisen puoluehallinnon kertomus.

Esitettiin kokoukselle Tampereen kokouksessa eron saaneen puoluehallinnon kertomus. Se kuului seuraavasti:

Kertomus Työväen puoluehallinnon toiminnasta toimintakaudella 17/803—8/1105.

Puoluehallintoon ovat kuluneena toimintakautena kuuluneet puheenjohtajina T. Tainio, sekä hänen matkustettuansa maasta S. Heikkilä ja K. F. Hellstén, varapuheenjohtajina S. Heikkilä ja J. A. Salminen sekä toimeenpanevan valiokunnan jäseninä J. K. Kari, (sihteeri ja rahastonhoitaja), J. H. Jokinen, J. A. Salminen, S. Heikkilä, K. F. Hellstén, M. Saarinen ja T. Tainio sekä hänen luovuttua A. Lempinen ja hänen jälkeensä J. Lindström sekä F. J. Tuomola.

Muilta paikkakunnilta ovat puoluehallintoon kuuluneet Y. Mäkelin, M. Hälleberg, Heikki Lindroos, M. V. Vuolukka, J. Kemppainen, E. Salin, R. Drockila, A. Käcklund, E. Perttilä, ovat E. Järvinen ja Hilja Pärssinen sekä J. P. Holopainen, sekä hänen erottuaan neiti Mimmi Kontulainen.

Puoluehallinnon kokouksissa, joita on sääntöjen mukaisesti pidetty, on yleensä ollut paljon asioita käsiteltävinä, sitä enemmän kun sen on täytynyt käsitellä myöskin ammattijärjestöjen tehtäviä. Ja kuluneen toimintakauden levottomat ajat ovat myöskin lisänneet työtä, kun on ollut taisteltava eri puolueiden, jopa maan rajojen ulkopuolella olevain taholta tehtyjä enemmän tai vähemmän mielettömiä ehdotuksia vastaan.

Puolueen sisäisiä erimielisyyksiä ei myöskään ole puuttunut. Nämä aiheuttivat puoluehallinnon kutsumaan kokoukseen syyskuun 25–28 päiviksi v. 1904 Helsingin ylimääräisen puoluekokouksen päättämään yhdenmukaisesta menettelytavasta. Kysymysten polttava luonne loi kokoukselle sen leiman, joka pöytäkirjasta ilmenee.

Paitse mainittua Helsingin kokouksen pöytäkirjaa on puoluehallinto toimintakauden kuluessa julkaissut Forssan kokouksen pöytäkirjaa 700 kpl., Mitä köyhät sanovat äänioikeusasiasta 46,500 kpl., Etsi oikeuttasi 3,000 kpl. ja Pelätäänkö kahdenkin säädyn kansanvaltaistuttamista, joka jaettiin valtiopäiville 1904–1905, sekä myytiin mielenosotuksilla.

Agitatsioonikurssit on pantu toimeen Helsingissä huhtikuulla 1903. Kursseilla pidettiin useita esitelmäsarjoja sosialismin eri aloilta, sekä sitäpaitsi käytännöllisiä keskustelu- ja puheharjoituksia. — Useampia agitatsioonikursseja on eri yhdistyksistä pyydetty, mutta ne ovat jääneet toteuttamatta, osaksi paikan sopimattomuuden tähden, osaksi muista syistä. Sen sijaan ovat jotkut suuremmat yhdistykset puuhanneet erityyppisiä, joitakin viikkoja kestäviä luentokurssuja paikkakuntansa työväestölle. Esitelmänpitäjinä on yleensä ollut puolueemme parhaat voimat.

Se vilkas edistys, joka puolue-elämässämme ilmestyi kaikista kuristuskeinoista huolimatta, kuvastuu parhaiten puolueyhdistysten ja niiden jäsenmäärän lisääntymisessä. Viimeisessä varsinaisessa puoluekokouksessa kuului puolueeseen 41 yhdistystä, niissä jäseniä 8,161, 1904 kuului 97, jäsenluku noin 14,000, toimintakauden lopulla taas oli puolueessa 130 yhdistystä monin verroin kasvaneella jäsenmäärällä. Tämä runsas lisäytyminen ahtaista oloista huolimatta on paremmin

kuin mikään muu omiaan osoittamaan puolueen elinvoimaa.

Että aika on kuluneella toimintakaudella ollut puolueelle ahdas, ahtaampi kuin koskaan ennen, siitä tuskin tarvittanee yksityiskohtaisia todistuksia. Yhdistyksiä lakkautettiin mahtikäskyllä niiden rauhallisesta toiminnasta huolimatta, poliisit pantiin valvomaan yksinpä ammattiyhdistysten ja johto- sekä muiden pienten toimikuntien kokouksia, johtokunnan jäsenet ja puheenjohtajat saivat olla valmiit joka viikko juoksemaan poliisikuulusteluissa, j. n. e.

Lakkoja on olojen ahtaudesta huolimatta toimintakauden kuluessa ollut useita. Niistä mainittakoon suurimpina Voikan, Kymin ja Kuusankosken tehdasten, joka johtui työnjohtajan sopimattoman loukkaavasta käytöksestä, Eklöfin sahan, Kotkan satamatyömiesten, Turun räätelien, Ykspihlajan ja Kemmin satamatyömiesten, Varkauden tehtaan, johtuen isännistön kokoutumisvapauden kiristämisestä, Tampereen pellavatehtaan y. m. pienempiä. Lakot ovat yleensä onnistuneet huonosti, kun ovat syntyneet päätäpahkaa, ilman tarpeellista valmistusta, ja kun avustus järjestyneiden vähälukuisuuden tähden on pitkien lakkojen aikana, vaikka alusta runsastakin, käynyt ajan oloon liian raskaaksi. Parissa tapauksessa on ulkomaalta pyydetty apua, mutta huonolla menestyksellä, kun ei maamme ammattiyhdistykset, vaikkakin lukuisia, ole saaneet toimituksi yhteistä ammattijärjestöä. — Ulkomaille on meiltä kuluneena toimintakautena avustettu tehokkaimmin Ruotsin metalli- ja rakennustyöväen työnsulkuja, varsinkin Helsingin työväestön taholta. Myöskin on autettu Ruotsin Vesterbotenin saha- ja lauttaustyömiehiä lähettämällä heille, kun suurin osa suomalaisia oli ryhtynyt lakonrikkojiksi, erityinen agitaattori, hra E. Laine Tukholmasta, puhumaan suomalaisten kanssa.

Työväestön yhteistunnon kasvattamiseksi on entiseen tapaan pantu toimeen sekä vapunpäiväkokouksia että mielenosotusretkiä kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina. Viimeksimainituissa on myyty erityisiä merkkejä, v. 1904 pahvisia, v. 905 metallisia. Menekki on edellisenä vuonna huono, v.

1905 tyydyttävä. Tilittäminen merkeistä, samoin kuin lentokirjasistakin on ollut sangen laimeaa. Eräät yhdistykset ovat palauttaneet neljänä viime vuotena heille lähetetyt kirjat — jopa avaamattomina paketteina — jokaisen kappaleen takaisin.

Puoluehallinto on edelleenkin pysynyt yhteydestä eräiden ulkomaiden järjestöjen kanssa. Brüsselin kansainväliseen sekreteriaattiin on puolueemme kuulunut ja ollut sen kanssa kirjeenvaihdossa, samoin muista yksityisemmistä puhumatta Saksassa sijaitsevan yleiskansallisen ammattijärjestön kanssa, mikäli se on ollut mahdollista ilman ammattijärjestöä.

Yleisen äänioikeuden hyväksi on koetettu kerätä varoja agitatioonin sekä keräyksen että erityisten kokousten kautta. Mutta tulokset ovat olleet huononpuoleiset puolueen jäsenlukuun nähden, kuten kokoukselle esitetyt tilit osottavat. Valtiopäiväien aikana huhtik. 14 p:nä 1905, pantiin säätytalon edustalla toimeen valtava mielenosotus äänioikeuden hyväksi, samoin oli Helsingin työväestön aloitteesta tehty. Kun 1904 — 1905 v:n valtiopäivät, joille oli tehty paitsi anomusehdotuksia yleisestä äänioikeudesta, myöskin naisten suojelulaeista, normalityöpäivästä, palkollissäännön tarkastamisesta, kokoontumis- ja lausuntovapaudesta, leipurien työajasta, yhdistymisvapaudesta, ammatintarkastuksen korjaamisesta, aviottomien ja laiminlyötyjen lasten kasvattamisesta, sovintolautakunnista, tapaturmavakuutuslain korjaamisesta, maksuttomasta oikeudenkäytöstä, kunnallisen äänioikeuden alentamisesta yhteen ääneen, painovapaudesta, y. m. olivat nämä anomukset jättäneet käsittelemättä, kun laillisia edellytyksiä puuttui valtiopäiville, pantiin samana syksynä puoluehallinnon kehotuksesta toimeen yli maan raastuvankokouksia, joissa päätettiin valtiollisen ääniasteikon alentamisesta, mikä useissa kaupungeissa alennettiin yhteen tai kahteen ääneen, mitkä päätökset kuitenkin jäivät hallituksen vahvistusta vaille, ja ovat nykyään äänioikeusreformin jälkeen arvottomia.

Kun Venäjän suurlakko puhkesi, päätti puoluehallinto ryhtyä kannattamaan sitä jos asiat niin kärjistyvät. Mutta ennenkuin kirjeet ehdittiin lähettää, olivat kulkuneuvot lakossa

ja kaikki liikeyhteys puoluehallinnon kanssa katkaistu. Sittemmin, kun tuo lakko, joka oli työntänyt kansamme kehitystä tavattomasti eteenpäin, oli loppunut, päätti puoluehallinto kutsua ylimääräisen puoluekokouksen Tampereelle, päättämään tulevasta menettelytavasta, sekä valitsemaan uuden puoluehallinnon entisen sijaan, joka oli elokuusta v. 1899 marraskuuhun v. 1905 hoitanut puolueen tehtäviä, mutta nyt katsoi olevan ajan heittää tämän vaivoja kysyvän työn uusiin käsiin. Kokouksen meno ja toimenpiteet selvenevät kokouksen pian ilmestyvästä pöytäkirjasta.

K. F. Hellstén.

J. K. Kari.

Kokous hyväksyi kertomuksen keskustelutta sellaisenaan.

Nykyisen puoluehallinnon kertomus.

Kun puoluehallinnon kertomus ei ollut vielä kokoukselle jaettavaksi saapunut, luki Y. Sirola sen ja kuului se seuraavasti:

**Puoluehallinnon toimintakertomus 23 p. Marrask. 1905 —
13 p. Elok. 1906.**

- 1 Puolueemme on kasvanut nopeasti. Vuoden 1904 lopussa oli 99 yhdistystä ja 16,610 jäsentä, v:n 1905 lopussa 177 yhdistystä ja 45,298 jäs. ja nyt 462 yhdistystä ja jäseniä kai 80,000. On selvää, että näin — sanokaamme — huimaava laajeneminen ei ole voinut tapahtua ilman lujouden, syventymisen ja eheyden joutumista vaaraan. Järjestömuodot tietysti vanhenivat, sanomalehdet kävivät vähiksi, kirjallisuus loppui eikä toimihenkilöiksi kehittyneitä ollut kylliksi varalta. Lisäksi tuli vielä puoluehallinnon uusiminen kesken kuuminta toimintaa ja vielä niin että vain viisi vakinaista ja kaksi varajäsentä vanhasta tuli uuteen. Puoluehallinnon olinpaikan siirto pääkaupunkiin, toimintakeskukseen muutti myös tuntuvasti sen asemaa. Kun sen lisäksi tulee, että puolueen menettelytavoille ja toiminnalle vieraita ainek-

sia oikealta ja vasemmalta on pitkin aikaa yrittänyt tunkeutua sen piiriin puolueen nimessä toimintaansa harjoittaakseen, lienee puoluehallinnolla kylläkin „lieventäviä asianhaaroja“ esitettävänä niille, jotka olisivat suurempaa toimintatarmoa ja siis enempiä tuloksia vaatineet. On luonnollista, että niin moninaisten virtausten risteillessä itse puolueenkin keskuudessa, ilman että soveliaat järjestäymismuodot olisivat niitä yhtenäistyneet ja tasailleet, puoluehallinto keskellä seisten on saanut kantaa epäluuloja kahdelta taholta, sitä on kokouksissa ja yksityisesti syytetty liian maltilliseksi ja liian jyrkäksi. Kuitenkaan ei tämä tyytymättömyys ole varsin suureksi paisunut muualla kuin Viaporin kapinan aikana Helsingissä ja puoluelehdistö yksimielisenä tukien puoluehallintoa on todistanut, että puolue verraten suurella menestyksellä saatuaan toteutumaan viime edustajakokouksessa viittaamansa päämäärän, eduskuntauudistuksen, hyvinkin eheänä on päässyt seuraavaan edustajakokoukseen saakka.

Puoluehallinto on taajaan julaistulla tiedonannoilla, kierto-kirjeillä ja julistuksilla esittänyt käsityksensä köyhälistön asialle edullisimmista menettelytavoista, se on varoituksilla laimentanut kuohua silloin kuin tämä on yrittänyt vahingollisesti vaikuttamaan ja taas sopivilta näyttävinä hetkinä mielenosotusten ponsi-ehdotelmiin koonnut silloin mahdollisten vaatimusten kärjen. Kovimmalle koetukselle joutui puoluehallinto, kun sitä Viaporin sotilaskapinan aikana, johon puolueemme jäseniäkin otti osaa, vaadittiin toimintaan, joka ilmeisesti olisi johtanut puolueen julkisuuden vaaraan ilman että tosiasiallisia syitä ja mahdollisuuksia oli olemassa vapautistelun edistämiseksi sitä tietä ja ilman että sen mieltä oli sellaisen tapahtuman varalta oli kysytty. Kun suurlakkoa, joka oli päätetty Suomen eduskunta-asian läpi ajamiseksi, ei oltu siihen asiaan tarvittu, ei puoluehallinto myöskään ole ole tätä puolueen terävintä asetta katsonut voitavan vaaratta käyttää muuhun. Yleinen työnseisaus Helsingissä, johon puoluehallinto sitten antoi suostumuksen, johtui suorastaan hetken vaatimuksesta eikä sillä ollut taisteluluonnetta, koska sen julistaja enemmän kuin suurlakkokomiteakaan ei-

vät mitään vaatimuksia esittäneet. Puoluehallinto jättää siis toimintansa puoluekokouksen arvosteltavaksi siinä varmassa vakaumuksessa, että se on parhaansa mukaan koettanut tulkita puolueen määräämää menettelytapaa hetken vaatimukseen sovelluttaen.

Mitä erikoiskohtaisiin menettelytapa-asioihin tulee, on puoluehallinto kokouksessaan 3 p. jouluk. 1905 päättänyt alkaa keskusteluja venäläisten sosialidemokratein kanssa „kansainvälisen veljeyden ja erityisesti samantapaisen aseman ja naapuruuden perustalla, mutta pitäen kiinni Suomen ja puolueemme itsemääräämisoikeudesta. Toimintatapoihin nähden päätettiin pysyä riippumattomalla kannalla“. Mitään suoranaista ehdotusta ei puoluehallinnolle ole venäläisten puoluetovereitten puolesta tullut, yhteistoiminta on rajoittunut persoonalliseen ja aatteelliseen tutustumiseen ja vieraanvaraisuuden vaatimusten täyttämiseen.

Pakolaiset.

- 2 Viime joului- ja tammikuulla suoritettujen Itämeren maakuntain „rauhotusten“ jaloista pakeni Suomeen suuri joukko virolaisia ja lättiläisiä, joita puoluehallinnon toimitsijat puoluetovereitten avulla asuntoon, toimeentuloon ja matkustukseen nähden avustivat. Varoja on sitä varten tullut ulkomaalaisilta puoluetovereilta ja jatkoa on täytynyt panna puolueen varoista.

Punasten kaartien

- 3 asia voidaan myös lukea menettelytapakysymysten joukkoon, puoluehallinto kun hyväksyi kaartit puoluejärjestöiksi niiden esittämien sääntöjen ja niiden suurlakko-ohjeissa mainittujen ehtojen nojalla, joita vastaan kaartien taholta ei huomautuksia tehty. Muutamassa kohdin, etenkin kapakkain väkivaltaiseen sulkemiseen nähden, osottivat jotkut kaartin osastot yrityksiä omavaltaiseen toimintaan ja puolueen arvolle sopimattomaan menettelyyn, mutta että niillä olisi ollut vallankumouksellisia taistelutarkoituksia aseellisilla voimin, sitä ei voi-

nut päättää niiden julkisesta esiintymisestä univormumerkein, paraatimarssein ja avoimin luetteloin. Eikäpä lienekään vielä todistettu, että kaarti tai sen osastot järjestönä olisivat tälle alalle astuneet, vaikka sen yksityiset jäsenet muiden muassa ovat sen tehneet.

Puoluetoveri J. K. Karin

senaattiin menosta oltiin jouluk. 3 p:nä pidetyssä kokouksessa 4 sitä mieltä, että hallituksen nykyiseen kokoonpanoon nähden ei jyrkällä luokkataistelun kannalla olevan sosialialidemokratian olisi hyödyllistä antaa miehiään hallitukseen. Mutta kun ei ollut puoluekokouksen päätöstä asiasta, jätettiin se seuraavaan puoluekokoukseen, jossa kotimaistakin kokemusta olisi saavutettu.

Hallituksen asettaman eduskuntakomitean

työhön osanotosta lausuttiin myös jouluk. 8 päivän kokouk- 5 sessa ajatuksia, että puoluekokouksessa hyväksytty vaalilakko-
menettelytapa ehkä tästäkin estäisi, mutta kun toverit Lindroos, Valpas ja Sirola olivat menneet komiteaan ilmaisemaan kansanvaltaisuuden vaatimuksia, hyväksyi puoluehallinto kokouksessaan 29 p:nä tammik. tämän ilman yhtään vastaväitettä.

Kansainvälisen sosialistitoimiston

kanssa on oltu kirjevaihdossa. Sihteeristöön valittiin puo- 6 luetta edustamaan J. K. Karin tilalle Yrjö Sirola. Toinen edustaja on E. Valpas. Puoluesihteri otti maaliskuulla osaa sihteeristön kokoukseen. Toimistosta on saapunut kehotukset Pietarin veripäivän ja Vapun viettoon, jotka toimitettiin puolueen tietoon. Pakolaisten avustamiseksi on sieltä tullut varoja. Ruotsin puoluehallinnon kanssa on myös oltu kirjevaihdossa.

Mielenosotuksia

on puoluehallinnon aloitteesta pidetty: 7
Valtiopäiväin vaalipäivänä.

„Viimeinen varotus“ joulukuun 30 p:nä.

Pietarin veripäivän muistoksi tammikuun 22 p:nä.

Vastalause sen johdosta, että Tie- ja vesirakennusten ylihallitus oli puoltanut Loviisan rautatieyhtiön anomusta sille myönnetyn lainan anteeksisaamiseksi tai lainaehtojen helpotukseksi; maalisk. 6 p.

„Häpeäpäivän“ muisto 14 p. huhtik.

Vapun vietto.

Vastalause yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapautta kiristävien lakiehdotusten johdosta. Edustuskuntasian johdosta 16 p. sekä 28 ja 29 p. toukok. Helsingissä.

Kesäk. 3 p:n mielenosotus.

Julistuksia ja ponsiehdotuksia on puoluehallinto julaisut 6, kiertokirjeitä 11, kirjelmiä ulkomaille 6, tiedonantoja 5, selityksiä 4, lakkoavustuskehotuksia 3 ja muita julkaisuja 4.

»Suomen työläisliitto».

- 8 Puoluehallinnon toimikauden alusta sen loppuun saakka on sadoilta seuduilta kaikunut lakkaamaton huuto: mallisääntöjä! Tietäen hyvin että järjestymismuodot olivat vanhenneet ja uutta yhdistymislakia odottaen ei puoluehallinto arvellut tässä suhteessa voivansa antaa muuta neuvoa kuin kehottaa työväestöä toistaiseksi toimimaan omin päin yhdistymisvapautta luvannun manifestin turvissa. Tämä ei kuitenkaan näyttänyt käyvän päinsä, ja kun sekaannusta alkoi ilmetä, valmistettiin vuoden vaihteessa „Suomen työläisliiton“ säännöt, jotka toimitettiin senaattiin vahvistusta saamaan.

Muodolliset seikat ja virkatiet viivyttivät kuitenkin asiaa niin, että Liiton toimikunta vasta heinäkuussa kunnolla pääsi laillistuttamaan yhdistyksille sääntöjä. Liiton osastoja on nyt jo 120.

Lakot.

- 9 Yleinen herätys työväestön keskuudessa toi mukanaan lakkoja kaikkialla maassa. Jo marraskuussa veti Vuojoen torpparilakko huomiota puoleensa, se kun loppui ankariin uomioihin. Värtsilän lakko joulukuussa päättyi myös nöy-

ryytykseen, työväestö kun ilmoitti ettei se tarpeen tullen voi ottaa osaa suurlakkoon. Näin ollen ei puoluehallinnolla ollut muuta neuvoa kuin varottaa harkitsemattomista lakoista. Koska kuitenkin oli selvää, että lakkoja syntyisi, pyysi puoluehallinto lakkoa suunnittelevia, etenkin ammatillisesti järjestymättömiä, ilmoittamaan aikeensa ja suunnitelmansa puoluehallinnolle, jotta voitaisi edes neuvoilla avustaa, kun varoja ei ollut tiedossa eikä juuri toivossakaan, kaikillahan oli oma taistelu odottamassa. Tätä noudatettiin kuitenkin harvoin, ja silloinkin kun puoluehallinnon puoleen käännyttiin, saapui kirje tai sähkösanoma niin myöhään, ettei neuvoista enää ollut apua. — Ennen, kun maassa tavallisesti oli vain yksi tällöinen taistelu kerrallaan, voitiin sille hankkia edes auttavaa avustusta vapaaehtoiseen keräykseen vetoamalla, nyt se osottautui perin vaikeaksi eikä puoluehallinto katsonut voivansa semmoiseen kehottaakaan muuta kuin aivan erikoisissa tapauksissa. Sellaiseksi katsottiin Suursaaren sahalla Muolassa vallitseva sulku, joka ilmeisesti ajoi työväkeä epätoivoon. Sinne lähetti puoluehallinto 500 mk. ja kehoitti Karjalan puolen työväkeä avustukseen.

Kiertokirjeessä maalisk. 28 p:ltä kehotti puoluehallinto yhdistyksiä ja järjestöjä verottamaan jäsenensä edes 10 pennillä, jotta saataisiin alulle lakkorahasto. Tätä on kuitenkin kertynyt perin hitaasti ja on se jo edeltäkäsinkin käytetty. Kun näet Tampereella huhtikuun alulla puhkesivat suuret tehdaslakot, käsitettiin heti, että näiden kulusta riippuu tehtaalaisten järjestymisen edistys. Puoluehallinto pitikin, vaikka se ensin oli niistäkin varottanut, oikeutenaan ja velvollisuutenaan lähettää lakkolaisille 1,000 mk. Kun sitten lakot alkoivat kallistua onnettomaan suuntaan, pieniä väkivaltaisuuksiakin ilmeni ja avustukset alkoivat loppua, kääntyi puoluesihteerin ulkomaisten järjestöjen puoleen ja tulikin Ruotsin maa-järjestöltä 1,000 kr., Tanskan yhtyneiltä ammattiyhdistyksiltä 1,000 kr. ja Norjan ammattijärjestöltä 300 kr. Tämä ei kuitenkaan voinut paljoakaan auttaa, vaan päättyivät lakot siten, että 40 n. k. mustan listan työläistä uhrautuen kehotti tovereita menemään töihin. Näille oli järjestynyt

työväestö nyt kiitollisuuden velassa ja väärinkäsityksen perustalla vaativat he puoluehallinnolta kerta kaikkiaan avustusta, joka olisi noussut yli 6,000 mk. Puoluehallinto, joka kyllä käsitti tämän uhrauksen merkityksen, ei parhaalla tahdollakaan voinut myöntää muuta kuin 2,500 mk. tarkoitukseen, puolueen jäsenet kun uudistetuista kehotuksista huolimatta, eivät pitkin linjaa suorittaneet tuota 10 pennin pientä verotustakaan. Lainaksi olisi puoluehallinto myöntänyt koko loppusumman, jos tamperelaiset järjestöt olisivat menneet takuuseen sen takaisin suorituksesta, mutta kun tätä ei tullut, raukesi asia puoluehallintoon katsoen. Sulku- ja lakkotila valtion sahatta Siurossa oli myös omiaan vetämään huomiota puoleensa ja koetti puoluehallinto lieventää sen jälkiä palkkaamalla uhriksi joutuneen V. Leskisen agitaattoriksi kolmen kuukauden ajaksi. Välimäen tehtaalla, kaukana Rajakarjassa, taisteleville työläisille lähetti puoluehallinto myös 300 mk. rohkaisuksi. Pohjolan suuriin tukkilaislakkoihin enemmän kuin muihinkaan nähden ei puoluehallinto sen sijaan voinut ryhtyä toimenpiteisiin. Suuressa metalliteollisuuden alalla vallitsevassa työnseisauksessa Helsingissä taisteleville on puoluehallinto myöntänyt 2,000 mkn lainan järjestöjen takuulla. — Sähköttäjien valtiolliselle lakolle viime vuoden lopulla lausui puoluehallinto kunnioittavan myötätuntonsa. — Keväällä muodostuneelle ammattiliittojen keskustoimikunnalle on puoluehallinto sittemmin lykännyt lakkoasiat.

Ammatillinen järjestyminen.

- 10 Lakkojen huono menestys ja työväen turvattomuus isännistöjen mielivaltaa vastaan sulkutapauksissa y. m. ovat selvästi osottaneet ne puutteet, jota ammatillisessa järjestäymisessämme vallitsee. Puuttuu suunnitelmaa ja eheyttä, puuttuu järjestelmää ja — ennen kaikkia — kassoja. Vakinaista verotustakin on perin vaikea saada aikaan lakkotapauksessa. Näitä seikkoja on kyllä ennenkin koetettu auttaa, mutta järjestäymisemme alkuperäisyyden takia ei se ole voinut menestyä. Nyt kun meillä sentään, kuten puoluetilastosta näkyy, on liittoja, joista muutamat jo tuntuvat elinvoimaisilta,

on ollut aika ottaa puheeksi lähentyminen eri ammattijärjestöjen kesken. Avustettuaan kiertokirjeillä liittymispuuhissa olevia työläisiä arveli puoluehallinto, että jotain enemmänkin voitaisi tehdä. Puoluesihteri neuvotteli toukokuun alkupuolella ammattiliittojen sihteerien kanssa, nämä pitivät yhteistoimintaa välttämättömänä. Puoluehallinto myönsi 2,000 mk. ammattisihteerin palkkaukseen, jotta puuha pääsisi parempaan vauhtiin ja 1 p. kesäk. päättivät ammatilliset liittohallinnot yhteisessä kokouksessa puoluehallinnon kanssa muodostaa „Ammattiliittojen väliaikaisen keskustoimikunnan“, jonka tarkoituksena on välittää yhteistoimintaa ammattijärjestöjen kesken, edistää järjestäytymistä ja valmistaa alaa koko maata käsittävälle ammattijärjestölle. Keskustoimikunta on asettanut liittovaliokunnan ja valinnut ammattisihteeriksi Matti Paasi-vuoren. Toivottavasti ammatillinen järjestäytyminen nyt lähtee varmoin askelin astumaan täydellisentyksensä kohti! — Toimitsijainsa kautta on puoluehallinto avustanut Paperitehtaalaiten kokousta huhtikuussa ja Tehtaalaisten edustajakokousta kesäkuussa.

Torpparitoiminta.

Kansallislakon jälkeen näkyi maan kaikilla kulmilla kuo- 11
huntaa torpparienkin keskuudessa, tapahtui torpparilakkoja ja pidettiin torpparikokouksia. Eurajoella 14 p. tammik. pidetyssä kokouksesta tuli puoluehallinnolle kehoitus yleisen koko maata käsittävän torpparien edustajakokouksen toimeenpanemiseksi. Sama kehoitus uudistettiin sitten niissä lukuisissa torpparikokouksissa, joita pidettiin pitkin maata ja joitten keskusteluista ja päätöksistä kokoontui tuntuva aineisto torppariasian valaisuksi. Tätä järjestämään ja kokousta valmistamaan asetti puoluehallinto komitean, jossa pääasiallisen työn suorittivat maisteri Edv. Gylling, ylioppilas Sulo Vuolijoki ja toimittaja P. Leppänen. Työväenlehdissä julaistiin alustukset ja puoluehallinnon lentokirjoissa N:o 2 komitean ponsiehdotukset. Kokous pidettiin sitten huhtikuun 9—12 p:nä. Osanottajia oli yli 400 edustaen yli 50,000 maanvuokraajaa. Valtavalla enemmistöllä hyväksyi kokous sosialistisen

periaatteen maanomistukseen ja viljelykseen nähden ja asetti puoluehallinnon yhteyteen torpparien keskustoimikunnan, johon se valitsi J. Merisen Tyrväältä, Kössi Kaatran Tampereelta, S. Häkkisen Viitasaarelta, O. Elorannan Janakkalasta ja Aatto Sirénin Orimattilasta. Puoluehallinto valitsi toimikuntaan puolestaan E. Gyllingin, S. Vuolijoen, H. Jalosen, J. Kirjarinnan ja Y. Sirolan. Puoluehallinto luovutti toimikunnan käytettäväksi 1,000 mk.

Keskustoimikunta ensi työkseen valmisti sääntöehdotuksen torppariosastoille, kehotti kiertokirjeellä asettamaan joka piirien keskuspaikkaan torpparikomitean ja luottamusmiehen. Suurena painoksena levitettiin torppareille toimintaohjeita ja neuvoja torpparien luottamusmiehille, joita kehoitettiin asettamaan joka kuntaan. Keskustoimikunnan asiamiehinä ovat kiertäneet J. Merinen maan länsi- ja H. Jalonen itäosissa. Kirjeellisesti on vastailtu yksityiskohtaisiin kyselyihin ja tiedonantojen kautta puoluelehdissä annettu yleisiä ohjeita. Torpparien päivää kehoitettiin viettämään elok. 5 p:vä ja varojen kokoomista varten valmistettiin torpparimerkki.

Pienempiä asioita,

joissa puoluehallinnon mieltä kysyttiin:

- 12 Työttömyyttä vallitsi Helsingissä talvella ja kääntyi työttömäin komitea puoluehallinnon puoleen ehdottaen toimenpiteitä, mutta katsoen voimien vähyyteen ja asian paikalliseen luonteeseen jätettiin se paikallisten järjestöjen huoleksi.
- 13 Juutalaiset olivat kysyneet, mitä mielipidettä oltaisi heidän kansalaisoikeuksiinsa nähden maassa. Huomautettiin, että puolue luonnollisesti tukee heidän pyrkimyksiään tässä suhteessa.
- 14 Nuorisotoiminnan tärkeys on kyllä oivallettu ja asetettu komiteakin sitä ajamaan, mutta voimain puutteessa on täytyntä lykätä se toistaiseksi.
- 15 „Raittiuden valvojain“ ja „Raittiuden ystävain“ kanssa huomautettiin prokuraattorille ohjesääntöisen prostitutionin laittomuudesta.

Puoluekokouksen pikaista kokoonkutsumista ehdotti Loimaan työväenyhdistys huhtikuussa, mutta kun puoluehallinto ei pitänyt sitä välttämättömänä eikä vaatimukseen ollut yhtynyt vaadittu määrä, $\frac{2}{3}$ puolueeseen kuuluvista yhdistyksistä, raukesi asia. 16

Pyynnöstä valmistettiin puoluehallinnon toimesta Sairauserä- ja hautausapurenkaan sääntöjä malliksi. 17

Puoluehallintoon

valittiin Tampereen kokouksessa: Toimeenpanevaan valiokuntaan Emil Perttilä, Edvard Valpas, Aug. Rissanen, Heikki Lindroos, Matti Paasivuori (Hälleberg), Matti Turkia ja Ida Aalle (Ahlstedt) sekä varalle Eero Haapalainen, Matti Kurikka, Maria Laine, Kaarlo Luoto, Sandra Reinholdson, Paavo Leppänen ja K. G. K. Nyman. Näistä siirtyi M. Turkia Kotkaan jouluk. 1905 ja astui hänen tilalleen puoluesihteeriksi Yrjö Sirola ja Aukusti Rissanen Turkuun maaliskuulla 1906. Toimeenpanevaan valiokuntaan siirtyi myös puoluehallinnon päätöksellä Mikko Uotinen muutettuaan Helsinkiin. Hänen ja Sirolan äänimäärät (160 ja 170) olivat siksi paljon suuremmat varajäsenten äänimäärää — korkein 92 — että puoluehallinto katsoi olevansa oikeutettu näin menettelemään. Varajäsenistä on ainoastaan E. Haapalainen vakinaisesti ottanut osaa kokouksiin ja P. Leppänen, niin kauan kuin hän oli ensin Helsingin suurlakkokomitean ja sitten „Järjestävän komitean“ toimitsijana, kuitenkin ilman äänioikeutta. 18

Kun Matti Kurikka perustamassaan „Elämä“-lehdessä oli alkanut esittää mielipiteitä, jotka osottivat poikkeamista puolueohjelmasta, ja tuon tuostakin suorastaan herjata puoluehallintoa ja puolueen menettelytapaa, päätti puoluehallinto 25 p:nä helmikuuta, että häntä ei ole sopiva kutsua puoluehallinnon kokoukseen, josta seikasta vielä päätettiin kysyä puolueyhdistysten mielipidettä. Kiertokirjeessä maalisk. 28 p:ltä tämä tehtiinkin ja ilmoitti 18 yhdistystä vastauksessaan, että Kurikkaa ei ole kutsuttava puoluehallinnon kokouksiin, 92 yhdistystä katsoi, ettei hän kuulu puolueeseenkaan, 1 yhdistys lykkäsi asian puoluehallinnolle, 1 puoluekokoukseen,

jota useat eroa puolustavistakin esittivät, 1 piti arvostelua tarpeellisena, 2 ei puolusta erottamista ja 2 piti asiaa vähäpätöisenä. Tulosten julkaisemisen jälkeen ilmottivat muutama yhdistykset vielä puolustavansa erottamista, vaikka heidän päätöksensä joko oli jäänyt tiedoksi antamatta tai puoluehallinnon papereissa huomioon ottamatta.

Rva Laine on pari kertaa ollut kutsuttu puoluehallinnon kokouksiin, K. G. K. Nyman ruotsalaisen työväen edustajana muutaman kerran, kunnes hän 14 p. tammik. ilmoitti eroavansa.

Maaseutujäseneksi

valittiin E. Salin Porista, Y. Sirola Tampereelta, M. Uotinen Terijoelta, V. Kosonen Turusta, Hilja Pärssinen Viipurista, F. E. Pettersson Kotkasta, J. E. Lillnix Vaasasta, H. Jalonen Ensosta, T. Hiekkaranta, (Hoffrén) Kuopiosta, O. Leino Porista, A. Sivenius Lahdesta ja T. Hyrskymurto (Hellsten) Turusta.

Näistä siirtyivät Y. Sirola ja M. Uotinen Helsinkiin, V. Kosonen Tampereelle ja Hyrskymurto Vihtiin. T. Hiekkaranta luopui keväällä ja kutsuttiin hänen tilalleen lähin varajäsen A. Partanen Kuopiosta. Huhtik. 16 p:nä päivätyssä kirjeessä ilmoitti V. Kosonen, että koska hän „ei voi hyväksyä ollenkaan nykyistä puoluehallinnon menettelyä päivän tärkeissä tapahtumissa, kuten esim. n. k. „Helsingin pankkivosvoksessa“ ja komentaja Luodon kavalluksissa y. m. „selittää olevansa vapaa kaikesta puoluehallinnon edesvastuusta“. Toimeenpaneva valiokunta katsoi Kososen täten eronneen puoluehallinnosta ja kutsui kokouksen seuraavan varajäsenen A. A. Salakarin (Lagerström) Tampereelta, jonka puoluehallinto 9 p. toukok. hyväksyi vakinaiseksi jäseneksi. Muuten huomattakoon, että kyseessä olevat tapaukset sattuivat jälkeen puoluehallinnon kokouksen 25—26 p. helmik. joten puoluehallinto ei ole voinut niistä mitään päättää. Toimeenpaneva valiokunta taas katsoo täyttäneensä velvollisuutensa Luotojuttuun nähden ilmoittamalla kaartille tilintarkastajainsa kautta vaillingin olemassaolon ja antamalla huomautuksen, että

päällikön vaihto on tarpeen. Pankkirosvoutsasiassa ei sen mielipidettä ole kysytty eikä se katsonut olevan syytä siihen puuttua. Kosonen tosin telefontitse vaati puoluehallintoa kutsuttavaksi kokoon, mutta kun puoluesääntöjen mukaan vaaditaan sitä varten 5:n jäsenen pyyntö, ei toimeenpaneva valiokunta katsonut tarpeelliseksi kokousta, jolle sillä ei ollut mitään esitettävää. Puoluehallinto on hyväksynyt toimeenpanevan valiokunnan menettelyn.

Koko puoluehallinto on erittäin jännittävään olojen ja valtiollisen aseman epävarmuuden takia kokoontunut usein, 6 kertaa ja käsitellyt 76 asiaa. Toimeenpaneva valiokunta on kokoontunut 52 kertaa ja käsitellyt 180 asiaa. Puoluehallinto on siis ollut koossa kolme kertaa jokaista kahta viikkoa kohti.

Puoluehallinnon kokouksissa ovat jäsenet olleet läsnä: Ida Aalle 51, Sirola 50, Perttilä 45, Paasivuori 41, Haapalainen 29, Rissanen 28, Valpas 25, Jalonen 19, Uotinen 15, Turkia 9, Lindroos 7, Salin 6, Sivenius ja Hyrskymurto 5, Pettersson ja Lillnix 4, Pärssinen 3, Kosonen, Leivo ja Nyman 2 sekä Partanen ja Salakari 1 kerran. Sen ohella ovat puoluehallinnon kokouksiin, etenkin eduskuntakysymyksen käsittelyä varten olleet kutsutut seuraavat puoluetoverit: T. Tainio, Y. Mäkelin, M. V. Vuolukka, N. Valovaara (Vallenius), M. Sillanpää, A. Karjalainen, T. Salmi, F. Heimo, J. Kock sekä J. Tuominen ja E. Leino (Helsingin suurlakkokomiteasta), Grönholm, T. Jakobsson ja O. Nikander (rautatieläisistä). Useat näistä olivat saaneet ääniä puoluehallintoon. Puolueen agitaattorit ovat joskus myös olleet kokouksissa läsnä.

Puoluehallinnon kirjeenvaihto käsittää n. 900 saapunutta kirjettä vastauksineen, n. 130 vastausta kiertokirjeisiin, kokouksissa käsiteltyjä asioita koskevat ja ulkomailta tulleet kirjeet, sekä kirjatilaus-, torpparien keskustoimikunnan, ammattiliittojen keskustoimikunnan lakko-asiain ja Suomen työläisliiton kirjeenvaihto erikseen.

Puoluehallinnon toimitsijat.

Puheenjohtajana on toiminut koko ajan E. Perttilä ja 19 varapuheenjohtajana M. Paasivuori.

Rahastonhoitajana on toiminut E. Perttilä ensin väliaikaisena ja vuoden vaihteesta vakinaisena. Palkkiota on hän nauttinut ensin 50 mk. kuussa ja sitten puoluehallinnon 11 p:nä toukok. tekemän päätöksen mukaan toukokuun alusta 100 mk. kuussa.

Sihteerinä on ollut Y. Sirola ja hänen ollessaan matkoilla P. Leppänen. Sihteerinä on nauttinut 250 mk. palkkaa kuussa. Hän on valmistanut toimeenpanevan valiokunnan ja puoluehallinnon kokoukset, pitänyt niissä pöytäkirjaa ja toimeenpannut päätökset, laatinut puoluehallinnon tiedonannot, julistukset ja kiertokirjeet sekä hoitanut puoluehallinnon kirjevaihdon sekä puoluehallinnon kansliassa ottanut vastaan kävijät ja antanut neuvoja järjestämyskysymyksissä y. m. puolueasioissa. Puoluehallinnon kustantamat julkaisut on sihteerinä hankkinut tekijöiltä, toimittanut painoon ja luke- nut korehtuurit. Puoluehallinnon edustajana on sihteerinä ottanut osaa Brysselin kansainvälisen sosialistitoimiston kokoukseen 4–5 p. maaliskuuta, jolla matkalla hän pistäytyi Hampurissa, Köpenhaminassa ja Tukholmassa tuoden näistä paikoista puolueen arkistoon kirjallisuutta ja julkaisuja, Suomen torpparien I:n kokoukseen Tampereella 9–12 p:vä huhtikuuta, Suomen paperityöntekijäin ensimmäiseen kokoukseen Tampereella 14–15 p. huhtik., Suomen tehdastyöväen ensimmäiseen kokoukseen 4–7 p. kesäk. ja Sos.-dem. sanomalehtimiesten kokoukseen Turussa 8–9 p. heinäk. Käynyt lakkoasioissa Tampereella 6–7 p. Puhujamatkoja on sihteerinä tehnyt Turkuun 15 p. huhtik., Viipuriin 19–22 p. huhtik., ottanut osaa paikalliseen puoluetoimintaan Helsingin suurlakkokomiteassa ja esiintynyt puhujana useissa tilaisuuksissa Helsingissä.

Ida Aalle (Ahlstedt). Tampereella pidetyn p. h. kokouksen päätöksen mukaan ollut järjestävän komitean jäsenenä puolueen kansliassa joka päivä 10–11 tuntia kiertokirjeiden jäsenkirjojen ja lentokirjasten lähettämässä, maalaisten ja kaupunkilaisten puoluetovereitten vastaanotossa ja pakolais- ten asiain järjestämisessä. Ennen Helsingin piiriagitationin järjestämistä toimittanut puhujia koko piiriin, toiminut nais-

ten suurlakkojärjestön järjestäjänä ja illoin suurlakkokomitean ja naisjärjestöjen kokouksissa, iltamissa y. m. puhujana. Keväämmällä tehnyt puhujamatkoja seur. paikkoihin: Nurmijärvi, Janakkala (2 kertaa), Hyvinkää (2 k.), Nummenpää, Viipuri (2 k.), Kotka (2 k.), Tavastila, Turku, Oulu, Kokkola, Ykspihlaja, Pietarsaari, Vaasa. Puheita yhteensä 26. Ollut toimivana jäsenenä läsnä torpparien, paperityöntekijäin ja ompelijain edustajakokouksissa, Helsingin piirin naisten 3:ssa kokouksessa. Puoluehallinnon jäsenenä ottanut osaa miltei kaikkiin kokouksiin ja hoitanut puolueen kirjavarastoa.

Agitatsioni.

Se valtava herätys, joka koko talven yhä on leventynyt, 20 mullisti myös kokonaan vanhat agitatsionisuhteet. Puoluehallinto ja vanhat agitationivaliokunnat eivät mitenkään voineet tyydyttää kaikkia puhujapyyntöjä. Kun sitten useihin paikkakuntiin alkoi muodostua agitatsionikeskuksia piireineen, elpyi vanha ajatus varsinaisen *piirijaon* aikaansaamisesta. Tammikuun alussa ryhdyttiinkin toimiin, agitaattorit Leho- kas ja Piisinen toimittivat tunnetun piirijaon ja lähtivät kiertomatalle keskuspaikkoihin toimintaa alulle panemaan. Siitä sitten kehittyi itsenäinen piiritoiminta keskustoimikuntineen (agitatsionivaliokuntineen), luottamushenkilöineen ja vakinaisine piiriagitaattoreineen. Tämä vähensi tuntuvasti puoluehallinnon kansliasta pikkutyötä, keskustoimikunnat kun antoivat järjestäymisneuvoja, sovittelivat pieniä riitaisuuksia yhdistyksissä, järjestelivät lakkoasioita ja ennen kaikkia toimittivat puhujia ja levittivät näiden kautta kirjallisuutta.

Puolueen vakinaisista puhujista erosi heti toimikauden 21 alussa *V. Kosonen* siirtyen Kansan Lehden taloudenhoitajaksi ja valittiin hänen tilalleen *Otto Piisinen*, joka teki kiertomatkan maan länsi- ja pohjoisosaan piirijakoasiassa, kävi sovittelemassa riitaisuuksia Mäntsälän t. y:ssä helmikuun alussa ja erosi 16 p. helmik. siirtyen Kansan Tahto-lehden toimittukseen. Paikkaan valittiin sitten seminaarilainen *Jalmari Kirjarinta*. Hän on tehnyt puhujamatkoja Viipuriin, Joensuuun, Kontiolahdelle, Värtsilään, Nummelle, Vanhaankau-

punkiin (5 esit. tukkimiesten lakko), Voikkaan, Lahteen, Tampereelle, Mikkeliin (2 esit.), Vaasaan ja Ouluun sekä pitänyt 3 esitelmää Helsingissä. Yhteensä 20 esitelmää noin 4,000 kuulijalle. Puoluehallinnon päätöksen mukaan on Kirjarinta ollut kansliatyössä muun ajan. Ottanut osaa Tampereen torpparikokoukseen ja Oulun raittiuskokoukseen.

Vilho Lehokas (Löfqvist) on toimikautena pitänyt n. 100 puhetta ja esitelmää, seuraavissa paikoissa: joulukuulla Muolaan Pölläkkälä, Sorvali, Sairala, Kirvu, Jaakkima ja Sortavala; tammikuulla Turku, Hanko, Hämeenlinna, Tampere, Pori, Lahti, Kuusa, Voikka, Kotka, Viipuri ja Sortavala; helmikuulla Sairala, Inkilä, Kirvu, Tietävälä, Rautjärvi, Miettälä, Parikkala, Elisenvaara, Alho, Kurkijoki, Hiitola, Ojajärvi, Kaukola, Kuokkala, Käkisalmi ja Konnitsa; maaliskuulla Räisälä, Tainionkoski, Sorjo, Sortavala, Viipuri, Jokela ja Nurmi-järvi; huhtikuulla Porvoo, Turku, Tampere torpparikokous ja Pälkäneellä sovittelumatka; toukokuulla Helsinki (lakko), Välimäki (lakko), Uuras (lakko), Kirvu (väittely) ja Elisenvaara; kesäkuulla Tampereella, pidetyn tehtaalaisten edustajakokouksen jälkeen ammattijärjestömatkoilla: Jokela, Hyvinkää, Riihimäki, Tervakoski, Leppäkoski, Hämeenlinna, Forssa, Lahti, Kuusa, Voikka, Tornio ja Kemi; heinäkuulla Oulu, Ruukki, Pietarsaari, Ykspihlaja, Kokkola, Vaasa, Virrat, Jyväskylä, Äännekoski, Mänttä, Korkeakoski, Nokia, Kyröskoski, Pori, Pihlava, Reposaaari ja Rauma. Puolueen lähettinä on Lehokas sen lisäksi tehnyt useita matkoja lakkopaikoille y. m. ollut tärkeinä aikoina avustamassa Helsingissä ja ottanut toimivana osaa edustajakokouksiin. Elokuun matkat katkesivat Viaporin tapahtumain takia Helsinkiin. Lehokas on nauttinut 200 mkan kuukausipalkkaa ja on hänellä vuosilippu rautatiellä.

A. Vatanen on pitänyt esitelmiä seuraavissa paikoissa: joulukuulla Kerava, Tuusula, Järvenpää, Jokela, Rajamäki, Kytäjä, Nurmijärvi, Perttula, Lohja y. m.; tammikuulla Riihimäki, Turkhauta, Leppäkoski, Hämeenlinna, Iittala, Renko, Kahola, Niemen Ahola, Vehkyä, Sääksmäki, Musteenkylä, Valkeakoski, Nihattula, Sattula, Renko, Kuittila, Hyrvälä, Ja-

nakkala, Tervakoski; helmikuulla Vähikkälä, Loppi, Sauvoinen, Räyskälä, Tammela, Ojasenkylä, Forssa, Jokioinen, Vaulomäki, Palikkala, Ypäjä kk., Levä, Koski, Somero, Pitkäjärvi, Hovila, Korpila, Nummi kk., Leppäkorpi; maaliskuulla Hirsylä, Ikkala, Högfors, Pusula, Loppi, Viitaa, Pyhäjärvi, Löyhiäinen, Siikala, Haavisto, Korpi, Riihimäki, Hyvinkää, Kerava, Espoo Nuuksio; huhtikuulla Vantaa, Huopalahti, Oulunkylä, Sääksmäki, Saariospuoli, Pitäjänmäki, Järvenpää, Kellokoski, Mäntsälä, Hirvihaan, Sääksjärvi, Nummisten kylä, Sälinkää, Soukkio, Sulkavank., Oitti; toukokuulla Järvenpää, Lappila, Saarenkylä, Kärkölä, Hikiä, Korso, Helsingin pit., Seutula, Petäjänmäki, Huopalahti, Oulunkylä, Malmi, Tuusula, Kerava; kesäkuulla Heinola, Kalkkinen, Riihlahti, Heinolan kk., Marjaniemi, Sysmä kk., Nuoramoinen, Liikola, Hartola, Rääpink., Asikkala, Helilä, Lahti, Villähti, Heinämaa, Uusikylä, Kanka, Kausala, Kymi, Kouvola, Voikka, Kuusa; heinäkuulla Kymintehdas, Aurajoki, Luhtaa, Uusikylä, Myllylä, Ratula, Artjärvi, Orimattila Niinikoski, Myrskylä, Porlammi, Loviisa, Valkko, Kimböle, Heinämaa, Virenoja, Pennala, Orimattila, Poksa, Mallusjoki, Pukkila, Savijoki, Torpinkylä, Hautjärvi, Mäntsälä, Levonk., Saari; elokuulla Honkalampi, Sälinkää, Okkola, Hirinhaara, Mäntsälä, Numminen, Pornainen, Hevonselä ja Laukkoski. Yhteensä n. 200 esitelmää. Useita työväenyhdistyksiä perustettu. Vatasen palkka on ollut 150 mkaa kuukaudesta ja matkarahat.

Robert Ågren, ruotsalainen puoluetoveri, on puoluehallinnon toimesta puhunut seuraavissa paikoissa: helmik. 20 p. — huhtik. 8 p. Helsinki, Porvoo, Loviisa, Valkko, Skinnarby, Lappträsk, Lahti, Kotka, Kymintehdas, Myllykylä, Drockila, Svartbäck, Strömfors, Kotka, Kalliokoski, Hamina, Pyhtää, Viipuri (useita esitelmiä). Yhteensä 24 esitelmää 16 paikassa. Kuulijoita noin 3,000. Touko- ja kesäkuulla: Huopalahti, Köklax, Kirkkonummi, Inko, Västankvarna, Pinjainen, Åminnefors, Fiskars, Tammisaari, Hanko, Taalintehdas, Turku, Parainen, Uusikaupunki, Vaasa, Oravainen, Uusikaarlepyy, Pietarsaari, Kokkola, Kruunupyy, Vaasa, Kristiina, Reposaari, Pori, Tampere. 25 paikkaa, useita esitelmiä, kuulijoita

yht. n. 3,000. Perustanut yhdistyksiä ja antanut puoluehallinnolle paikkakunnallisia tietoja vastaisen agitationin hyväksi. Nauttinut palkkaa 200 mk. kuussa ja matkakulut.

A. Käcklund. Katsoen ruotsalaisen agitationin tarpeellisuuteen luovutti puoluehallinto Käcklundille 25 mk. kuussa matkakuluiksi agitatsioni- ja kirjakauppamatkoilla: Maaliskuulla Hanko, Tammisaari, Pinjainen, Lohja, Virkby, Paloniemi, Karstu, Siuntio, Veijby, Muijala, Gerknäs, Lill-Tötar, Svartö; huhtikuulla Lohja, Vaanila, Siuntio, Vejby, Inko, Degerby, Karja, Sammatti; toukokuulla samoilla paikoin sekä Hangossa, Taalintehtaalla, Tammisaarella, Fagervikissa, Tenholassa; kesäkuulla Björkboda, Kimito, Mathildedal, Tykö, Turku, Naantali, Parainen, Bergö, Ekö; heinäkuulla samoilla seuduilla. Yhteensä 130 esitelmää, keskustelu- ja väittelytilaisuutta. Useita yhdistyksiä perustettu.

Työläisnaisten liittohallinnolle on myönnetty 700 mk. agitatsionia varten.

Puolueen agitaattori J. F. Kivikoski (Stenfors) siirtyi vuoden alussa Mikkelin piiriin, yhä edelleen nauttien puolueen puolesta 150 mk. kuussa palkkaa. Sitäpaitsi on erikoistapauksissa avustettu agitatsionia.

Agitaattorien ohjeeksi lähetettiin maaliskuulla seuraava kiertokirje:

Agitaattori, oletko selvillä tehtävistäsi? Koeta vastata itsellesi seuraaviin kysymyksiin:

1. Oletko perehtynyt puolueohjelmaan „Erfurtin ohjelman“ avulla?
2. Oletko, ei vain lukenut — vaan myös perehtynyt tärkeimpiin työväenkirjoihin? (luettelo)
3. Oletko tutustunut puolueen vaiheisiin lukemalla puoluekokousten pöytäkirjat?
4. Seuraatko tarkasti puoluelehtiä ja otatko talteen tärkeämmät kirjoitukset?
5. Otatko selkoa työväenoloista missä liikut?
6. Teetkö muistiinpanoja puolueen tilastoa varten?
7. Annatko neuvoja työväenyhdistysten, ammattiosastojen, apukassojen y. m. s. perustamiseksi?

8. Tiedätkö, miten on haettava iltama-, arpajais- y. m. lupia?
9. Otatko lakkotapauksen sattuessa kaikki todelliset voimasuhteet huomioon antaessasi lausuntonsi?
10. Miten pidät silmällä vastustajain vehkeitä?
11. Luetko heidän eksytyskirjojaan ja lehtiään?
12. Taidatko vastata heidän tekemiinsä vastaväitteisiin?
13. Punnitsetko puheesi, niin ettei tarvitse niitä jälestäpäin parsia?
14. Vastaatko sanoistasi?
15. Osaatko erottaa pääasian ja sivuseikat?
16. Voitko pitää puolesi oikeuden ja viranomaisten edessä? Tunnetko lakia?
17. Uskallatko tarpeen tullen uhrautua?
18. Muistatko aina edistää puolueen kunniaa, torjua sen häpeää?

Mitä paremmin näihin kysymyksiin voit itsellesi vastata, sitä selvemmin myös käsität mitä merkitsee sana „agitaattori?“.

Tampereen torpparikokouksen yhteydessä pidettiin agitaattorien neuvotteleva kokous.

Piiriagitatsionin

ja yleensä työväen asiain tilasta pyysi puoluehallinto kierto-kirjeessä maaliskuun lopulla tietoja, joita sitten huhtikuun kuluessa kertyikin. Piiriluottamushenkilöiden kokouksessa 28 ja 29 p. huhtik. harkittiin useita järjestäymis- ja menettelytapakysymyksiä sekä suunniteltiin piiritilastoa varten seuraava kaava:

Sosialidemokratinen puolue Suomessa.

— — — piirin keskustoimikunnan tiedustelu neljännesvuoden tilastoa varten. Toinen näistä palautettava, toivottavasti täytettynä, ennen — — — kuun p. 190—. Toisen saatte itse tallentaa.

Katsoen siihen merkitykseen, joka on työväenliikkeiden ja vastustajain vehkeiden tarkalla tuntemisella, käännyimme täten puoleenne pyytäen määrätyn ajan kuluessa saada mahdollisimman tarkat ja luotettavat vastaukset mukana seuraaviin kysymyksiin.

1. Mitä työväenyhdistyksiä on pitäjässänne? Uudet — — — — — kuussa perustetut merkitään (u) ja puolueeseen kuuluvat (p) merkillä nimen vieressä. Jäsenmäärä (miehet — — — naiset — — yhteensä — — —) merkitään myös samalla ja jos on ammatti (torppari-, palvelija- y. m.) osastoja.
2. Ovatko yhdistykset avustaneet piiriagitatsionia ja miten (5 p. kuukausiverotuksella vaiko summissa)
3. Löytyykö perustuslaillisia työväenyhdistyksiä? Miten menestyvät?
4. Löytyykö kristillisiä työväenyhdistyksiä? Miten menestyvät?
5. Ketä työväenpuhujia on — — — kuussa käynyt pitäjässänne? Milloin ja kenen toimesta?
6. Mitä muiden puolueiden puuhista on huomattavaa?
7. Onko pitäjän tai pitäjain yhdistysten kesken pidetty yleisiä kokouksia tai juhlia? Milloin ja missä?
8. Mitä työselkkauksia, lakkoja ja sulkua on ollut? Miten avustettu ja miten päättyneet?
9. Kuinka paljon ja mitä työväenlehtiä leviää?
10. Mitä muita lehtiä ja paljonko?
11. Onko levitetty työväenkirjallisuutta ja missä määrin?
12. Mitä tehtaita ja suurtiloja pitäjässä löytyy?

Nämät lähetettiin yhdistyksille luottamushenkilöitten kautta, joiden heinäkuun kuluessa piti palauttaa yhteenveto-kaavio täytettynä. Sen ovatkin useat luottamushenkilöt tehneet ja antavat nämät selonteot yhä täydentävän kuvan järjestäymissuhteista, puolueitten asemasta ja sosialidemokratian levenemisestä maassamme. — Piiriagitatsionia on puoluehallinto avustanut seuraavilla summilla kuukausittain: Hanko 50, Turku 100, Pori 100, Hämeenlinna 50, Forssa 25, Lahti 50, Voikka 500, Kotka 50, Viipuri 75, Sortavala 50, Joensuu 50, Kuopio 50, Jyväskylä 50, Vaasa 50, Oulu 100 ja Kemi 100 mk. Jyväskylän piiriavustus korotettiin kesäk. 1 p:stä 100 mk., Turun piirille myönnettiin kerta kaikkiaan 100 mk. ruotsalaisen agitaattorin palkkaamiseksi ja Siuron työsulun takia kärsimään joutuneelle W. Leskiselälle myönnettiin 100 mk. kuussa kolmena kuukautena agitatsionikorvausta. Yrjö Mäkelinille on luvattu matkarahakorvaus niistä vaalivalmistusmatkoista, joita hän Hämeen pohjoisessa piirissä tekee.

Kustannustoimi. Puoluehallinto on kustantanut Helsingin puoluekokouksen pöytäkirjan, painos 1,700, joka sensuuri-

syistä myöhästyneenä — on mennyt hyvin huonosti kaupaksi. Tampereen kokouksen pöytäkirjasta otettiin noin 1,000 kpl. painos, kun sekin valmistui niin myöhään. — Talvella kun työväenkirjallisuuden kysyntä oli niin suuri, mutta kustannusliikkeet toimivat hitaasti, katsoi puoluehallinto välttämättömäksi julaista pieniä lentokirjasia tärkeistä ohjelman ja päivän kysymyksistä.

Näitä on ilmestynyt:

Puoluehallinnon lentokirjasia:

22

N:o 1. Kansa valvo kalleintasi. Ohjeita. Myös ruotsiksi.

N:o 2. Torppari mitä vaadit? Maamme torppariväestö ja tekeillä oleva maalaispuolue. Sulo Vuolijoki.

N:o 3. Kahdeksantuntinen työpäivä. Saksankielestä mukailut Sulo Vuolijoki.

N:o 4. Ei kahleita kansalle! Sanoja yhtymis- ja koontumisvapaudesta. Mikko Uotinen.

N:o 5. Snellman ja köyhälistö. Kirj. tri Väinö Voionmaa.

N:o 6. Älä koske painovapauteen! Kirj. O. V. Kuusinen.

N:o 7. Sosialidemokratia ja sen tarkoitus. Robert Ågren, alkuperäinen ruotsiksi.

N:o 8. Työläistaisteluiden järjestämisestä. P. Leppänen.

N:o 9. Naisasia ja sosialidemokratia. Lily Braun. Suom.

Uusia numeroita on valmistumassa. Hinta on ollut 10 p. kpl. 5 mk. on saanut 60 kpl., 10 mk. 130 kpl., 15 mk. 210 kpl., 20 mk. 300 kpl., 25 mk. 400 kpl., 30 mk. 510 kpl., 35 mk. 625 kpl., 40 mk. 760 kpl., 45 mk. 840 kpl., 50 mk. 1,000 kpl.

Jäsenkirjoja on painettu 50,000, joista ei ole monta jällellä.

Puolueohjelmia, joihin valmistettiin lyhyt esipuhe, painatettu 30,000 kpl. ja jaettiin ilmaiseksi. Puoluesihtööri on laatinut selityksiä puolueohjelmaan, jotka jo ovat painossa.

Puoluesääntöjä on painettu 1,000 kpl.

Puoluetilasto valmistui kesäkuulla.

Puoluelehtiä oli meillä: Työmies, Kansan Lehti, Länsi-suomen Työmies, Arbetaren, Eteenpäin ja Palvelijatarlehti. Sen jälkeen on perustettu lukuisia työväenlehtiä, joista seuraavat on ilmoitettu puoluelehdiksi: Työ Viipurissa, Kansan Tahto Oulussa, Vapaa Sana Vaasassa, Savon Työmies Kuopiossa, Hämeen Voima Hämeenlinnassa, Itä-Hämeen Rai-vaaja Heinolassa, Sosialistinen aikakauslehti Helsingissä, Sosialidemokraatti Porissa ja Sorretun Voima Jyväskylässä.

Puolueen arkiston tarkoituksena on koota ja säilyttää puolueen kehitystä, ohjelmaa ja menettelytapaa valaisevia teoksia, tutkimuksia, kirjasia, julkaisuja, selontekoja, asiakirjoja, lehtiä, aikakauskirjoja, pöytäkirjoja, tilastoja y. m. s. koti- ja ulkomaalta. Vanhalta puoluehallinnolta jäi paitsi puoluehallinnon asiakirjoja, pöytäkirjoja ja kirjevaihtoa vielä v. 1897 valtiopäiväin asiakirjat ja maalaiskuntain finanssitalasto.

Talven kuluessa on arkistoon koottu puoluelehtien ja aikakauskirjain vuosikertoja ja numeroita koti- ja ulkomailta: Amerikasta, Belgiasta, Norjasta, Ranskasta, Ruotsista, Saksasta, Tanskasta, Venäjältä ja Virosta. Samoin selontekoja, sääntöjä, työsopimuksia ja vuosikertomuksia ulko- ja kotimaiden puolue- ja ammattijärjestöiltä, kansainvälisen toimiston kierto- kirjeitä ja julkaisuja. Mietintöjä ja asiakirjoja on valtiopäi- viltä, kirkolliskokouksista, elinkeinolakikomitealta, invalideetti- ja vanhuudenvakuutuskomitealta, sosiaalipoliittisia tutkimuksia agrariasiassa, tehdassäännöistä, äänioikeusasiasta, suhteelli- sista vaaleista, sairas- ja tapaturmavakuutuksesta. Tilastoja on saatu tilastollisesta päätoimistosta (väestö-, tuonti- ja vienti-, tapaturma-, köyhäinhoito-, siirtolaisuus-, alkohooli-, kunnallistilastoja ja tilastollisia vuosikirjoja), teollisuushalli- tuksesta (julkaisuja-, tupakka-, kutomo- ja leipuriammatti- tilastoja), työnvälitystoimistoilta ja työväenasiain lautakunnilta. Kirjoja ovat antaneet Työväen sanomalehti-osakeyhtiö Hel- singissä (Työmies), Tampereelta (Kansan Lehti), Ammattilais- ten kirjapaino Turussa, Kirjapaino Kotka sekä yksityiset kus- tantajat Otava, Werner Söderström, N. R. af Ursin, R. Droc- kila ja M. V. Vuolukka sekä Amerikan suomalaiset työväen kustannuslaitokset. Tarkoituksena on ollut julaista lentokir-

janen ohjeeksi työväen omaperäisille tutkimuksille sekä samalla arvosteleva luettelo työväenasiaa käsittelevästä kirjallisuudesta, mutta on se täytynyt lykätä tuonnemmaksi. Myös ulkomaalaisia kirjoja ja lentokirjasia on koottu. Arkistoon toivotaan puolueen järjestöjen ja toimihenkilöiden lahjoittavan tai myyvän asiakirjoja ja julkaisuja ja puoluekokouksen luovuttavan määrärahan tarkoitukseen.

Kansliaksi vuokrasi puoluehallinto joulukuulla yhden 23 huoneen Näkinkujan varrella N:o 1. Pian kävi siinä työskentely perin tukalaksi puoluehallinnossa kävijäin moninaisiin asioihin nähden. Toukokuun alussa vuokrattiin sitten Saariniemenkadun varrelta N:o 6 huoneusto, jossa on kaksi kamaria ja keittiö. Täällä on voitu pitää erillään kirja-kauppa, vastaanottohuone sekä työ- ja kokoushuone. On myös voitu tarjota tyyssija ammatillisille liittohallinnoille, keskustoimikunnalle, torpparikomitealle y. m.

Rettelöitä yhdistyksissä on koetettu sovittaa kirjevaihdon ja agitaattorien kautta. Myöhemmin on sellaiset asiat lykätty piiritoimikunnalle.

Pienempiä asioita ovat puoluehallinnon toimitsijat toimitelleet puoluetovereitten pyynnöstä virastoissa. Oikeusapua on toimitettu Vuojoen lakkolaisille y. m. Lukuisille puoluetovereille on annettu suullisia neuvoja puoluehallinnon kansliassa.

Viimeistelty Helsingissä 13 p:nä elokuuta 1906 ja hyväksytty saman päivän puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa.

Kertomuksen laati Yrjö Sirola.

Kertomuksen johdosta keskusteltiin osastottain:

Kohta n:o 1. Alfthan: Puhuja huomautti, että niin kuohuvana aikana kun äskeinen, on puoluehallinto kyllä käsitännyt asemansa ja menetellyt parhaansa mukaan, mutta arveli kuitenkin, että puoluehallinto olisi voinut olla valppaampi. Silloin kun Kock julisti suurlakon, olisi puoluehallinto ollut velvollinen selittämään asemaa. Se oli kyllä epäselvä ja niin ei täyttä selvää olisi voitu vaatia, mutta olisi ollut ilmoitettava puoluehallinnon kanta. Suurlakko toi mukanaan työsopimusten rikkomisia ja suurlakko on voimakeino,

jota ei esim. Saksassa ensi hädässä ole rohjettu käyttää. Puoluehallinto tiesi olevansa siveellisesti oikeutettu toimimaan tällaisessa tapauksessa, jos sen voimat olisivat olleet heikot, niin olisi se kuitenkin jotain voinut tehdä. Puhuja sanoi, ettei hän ole tätä moittiaksensa tuonut esille mutta tulevaisuuteen nähden hän vaan tätä huomautti. Ehdotti toimintavapauden myöntämistä.

Sirola: Puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta ei päässyt kokoon ennenkuin tiistaina myöhään, jolloin jo oli suurlakko julistettu ja työsopimusten rikkomisia oli tapahtunut. Tämä työlakko toi mukanaan vaikeudet, joita sellaisesta kaikkialla seuraa, kuten kokemus osoittaa. Puoluehallinto ei siis tätä asiaa enää olisi voinut auttaa. Ne jotka tämän jälkeen suurlakkokomitean kehoituksesta seuraavana päivänä jättivät työpaikkansa aseman yleisen epäselvyyden takia, tietääkseni eivät ole tulleet näitä seurauksia kärsimään, vaan ovat isäntien poikottauspuuhat kääntyneet etupäässä lakon alkamista vastaan. Vieläpä voi varmasti sanoa että tämä lakon laajeneminen on pelastanut koko joukon niitäkin, jotka alusta asti olivat mukana siinä työnseisauksessa, jonka Kock julisti. On voitu suuremmalla tarmolla vaatia tällaisia poikottauksia pois, kun suurlakkokomitea on voinut osoittaa koko ajan toimineensa johdonmukaisesti rauhallista työseisauksusta ylläpitääkseen. Silloin heillä on ollut täysi oikeus vaatia kärsimään joutuneita hyvitettyksi ja ovat he oikeutetut kääntymään puolueen puoleen saadakseen avustusta niille, joita ei ole voitu taloudellisesta ahdingosta pelastaa. Helsingin työväellä oli täysi tieto puoluehallinnon kannasta ja kävi se kaikille yhä selvemmäksi. Maaseututyövästö nähtävästi käsitti aseman oikein, sillä mikäli minä olen puhutellut maaseutupuoluetovereita, sanoivat he asettuneensa sille kannalle, että he odottavat puoluehallinnon lausuntoa, ja kun he odottaen antoivat asiain mennä menoaan, niin ei mitään häiriöitä tapahtunut. Jos puoluehallinto olisi ruvennut levittämään julistusta, olisi se saanut suurta sekasotkua aikaan eikä ne kiitokset, joita se olisi porvareilta saanut, olisi voineet asiaa auttaa. Näin ollen katsoo puoluehallinto menetellensä varo-

vasti ja säästäneensä työväestöä ja pääkaupunkia niin paljon kuin sille oli mahdollista silloisten olojen vallitessa. (Hyvä.)

Häkkinen: En pyytänyt puheenvuoroa vastustaakseni puoluehallinnon toimintaa tai moittiakseni sitä, vaan lausuakseni tyytyväisyyteni, mutta erittäin pyysin puheenvuoroa erään asian vuoksi, jossa pyytäisin lausua tunnustukseni puoluehallinnolle. Arvoisa kokous tietänee että minä olen maalais-työväenyhdistyksen edustaja ja olen tullut siihen huomioon, että maalaistyöväkeä tarvitsee saada herätetyksi ja puoluehallinto on ottanut tämän huomioon. Tämä olkoon mainittu kiitoksena.

Tynkkynen: Täällä pyysin minä puheenvuoroa tehdäkseni tunnetuksi muutamia kohtia, joista puoluehallintoa on syytetty. Silloin kun tämä uusi puoluehallinto oli määrätty, maaseudulla ilmeni suuressa määrässä se, että puoluehallinnolle on tullut sellainen aika että meillä on oikeus vaatia, että sen täytyy panna kaikki keinot käytäntöön. Mutta nyt ilmenikin vastakohta, joka ei ole salassa, että puoluehallinto ei voi täyttääkään kaikkia vaatimuksia. Idän taivas uhkasi silloin sellaista tulta, joka näytti ettei meillä ole onnellinen aika. Silloin kuin oli äänioikeuskysymys ratkaistavana, kuultiin ääniä että puoluehallinto nukkuu. Myös Helsingin kokouksessa moitittiin puoluehallintoa että se on toiminut veltosti, niin että ikäraja korotettiin 24 vuoteen ja muita rajoituksia myös tehtiin. Mutta minulle oli selvillä että puoluehallinto oli tehnyt kaiken voitavansa, sillä juuri silloin oli Pietarin asemalla valmiina lähtemään sotilasjuna masentamaan intoilijoita ja saamme olla kiitollisia, että tämä kysymys tuli niin hyvin ratkaistuksi, sillä niistä eduista saamme nyt nauttia. — On syytetty, että puoluehallinto on maalaisyhdistykseen nähden toiminut veltosti. Olkoon niin, että on ilmennyt sitä, mutta se on ihmisellistä eikä puoluehallinto ole niin jumalallinen laitos, ettei se erehtyisi, sillä aika on ollut kriitillinen. Viaporin kapinan aikana levisi siellä, missä minä olen, sellainen huhu . . . (Ääniä: Mitä niistä puhuu. Puheenj.: ei se kuulu asiaan, ainoastaan jos on jotain muistuttamista toimintakertomusta vastaan saa puhua) levisi huhu

että nyt puoluehallinto ei tee mitään se oli kai porvarien... (Puheenj. keskeyttää). Minä teen vielä kysymyksen ja se koskee sitä kohtaa että puoluehallinto olisi ollut velvollinen lähettämään tietoa maalaisyhdistyksille, meille ei tullut sanomalehtiä ja näin ollen olisi tästä tieto maalaisyhdistyksille ollut lähetettävä.

Sirola: Minä huomautan, että tämä esitettiin äsken. Eihän puoluehallinto ole velvoitettu huomauttamaan, että nyt ei pidä jotain tehdä, eihän puoluehallintoa tarvitse panna vastuunalaiseksi siitä, mitä ei ole tehty. — On sanottu että puoluehallinnon kansliatoimi on käynyt veltosti. Tämän syytöksen minä otan vastaan. Ei ole oltu tottuneita sellaiseen työhön sekä on ollut monia muita syitä, jotka ovat vaikeuttaneet kansliatointia. Pyydän, että kokous ottaisi huomioon olot, joissa toimittiin, ja toivon, että tämä vika korjaantuu. (Hyvä).

Lempinen: Minä olen itse puolestani puoluehallinnon menettelyyn täysin tyytyväinen, mutta niiden tähden jotka ovat toista mieltä minä päätin kysyä mitä varten puoluehallinto ei julistanut suurlakkoa ja mitä varten se ei kieltänyt että lakkoa ei saanut toimeen panna. Mutta jo annettu selitys oli tarpeeksi tyydyttävä vastaus. Siis puolestani suositan hallinnolle vapautta vastuuvollisuudesta.

Kokous hyväksyi puoluehallinnon menettelyn täydellisesti. Puheenvuoroa pyysi Jean Boldt, joka oli tullut kuuntelijaksi. Kun hän ei ollut edustaja, eikä ole ennen kuulunut puolueeseen, ei kokous sitä myöntänyt.

Kohta N:o 2. Hyväksyttiin ilman keskustelua.

Kohta N:o 3. Luettuaan tämän kohdan kertomuksesta, lausui selitykseksi

Yrjö Sirola: On oltu eri mieltä siitä, olisiko punakaartien olemassaolo tarpeellinen ja olisiko puolueen piirissä sellaisia sallittava. Puoluehallinto lähti siitä käsityksestä, että kaikesta työväen järjestymisestä on etua ja silloin kuin jotkut järjestyneet joukot haluavat liittyä puolueeseen visseillä ehdoilla, niin siitä ei voisi olla muuta kuin etua. Punakaarteissa oli varsin paljon nuoria puoluetovereita ja niiden kes-

kuudessa vallitsi kiihkeä toiminnan halu, joka ilmeni monella tavalla. Puoluehallinto arveli että kun nämät kaartit saadaan läheiseen yhteyteen suurlakkokomiteain kanssa, jotka olivat työväen valitsemia, niin saadaan ne pysymään aisoissa ja agiteerataan puolueemme piiriin uusia jäseniä sen mukaan kuin puolueemme toimintatapa heille selkenisi. Mitä tulee puheeseen aseellisista taistelujärjestöistä ja huhukin, että sellaisia oli näissä joukoissa olemassa, niin sopii huomauttaa, että nämät eivät esiintyneet siinä muodossa, eikä puoluehallinnolla ollut mitään edellytyksiä pitää punakaarteja tällaisina, kuten on tahdottu väittää. Minä huomautan, että ne punakaartin jäsenet, jotka ovat pitäneet velvollisuutenaan liittyä vapaustaistelijoihin ja kantaa siitä kunnian ja edesvastuun, ovat tehneet sen yksityisinä kansalaisina eikä heitä luullakseni tarvitse ottaa lukuun puoluehallinnon toimintaa arvioinnissa. Jos on jotain sanottavaa siitä mitä puoluehallinnon punakaartien itsenäiseen toimintaan nähden olisi pitänyt tehdä tai jättää tekemättä tulee siitä esittää kysymys jällempäin.

Salin: Sen lisäksi mitä puoluesihteerin asiasta jo lausui, on minulla puoluehallinnon jäsenenä ja tähän punakaartijuttuun jo syksyllä osaksi osaaottaneena, vielä lisättävä, että punakaarti, niinkuin teistä jokainen tietää, esiintyi suurlakkopäivinä marraskuussa, niin mallikelpoisesti, kaikkea tunnustusta ansaitsevalla tavalla, ettei voinut puoluehallinto toisin menetellä niiden suhteen, kuin se on menetellyt. Kului joitakin viikkoja suurlakkopäivistä, ennenkuin nykyinen puoluehallinto kerkesi tehtäviinsä tarttua, ja niiden viikkojen ajalla olivat punakaartit muodostuneet jo jotakuinkin huomattaviksi järjestöiksi, ennenkuin puoluehallinnon taholta voitiin asiaan ryhtyä.

Haapalainen: Ennenkuin tässä oikea keskustelu tulee punakaarteista, suotanee minunkin lausua pikkusen ikäänkuin pohjustukseksi. Kun suurlakko tuli, silloin huomattiin että tämän lakon onnelliseen loppuun voi viedä ainoastaan järjestys ja silloin syntyi kansalliskaartit, joiden tehtävä oli puhtaasti järjestyksen ylläpito. Mutta kun suurlakko oli loppu-

nut ja järjestyksen avulla voittoon viety, silloin ilmeni ihmisissä toimintahalua yhä edelleen ja, kuten muistamme, eräät henkilöt ryhtyivät perustamaan tällaista joukkoa, punakaartia, ja vakuutettiin meille että järjestyksen ylläpito tulisi yhä edelleen tällä joukolla olemaan tarkoituksena. Mutta niiden henkilöiden aivoissa, jotka olivat punakaartiaatteen keksineet, heilui ajatuksia että punakaartista tuli korporatsiooni, joka voisi toimia toisellakin tavalla. Puoluehallinto ei voinut olla huomaamatta että punakaartit olivat turmiollisia, mutta se ei voinut käydä asiaan tarmokkaammin käsiksi kun olot olivat sellaiset kun olivat. Sentähden puoluehallinto koetteli jollakin tavoin kontrolloerata punakaartien toimintaa ainakin Helsingissä, mutta tämä kontrollin pito ei onnistunut, se oli ainoastaan näennäistä. Silloin johduttiin ajattelemaan, että puoluehallinto on tietänyt punakaartien todellisesta toiminnasta. Kun alkoivat Helsingin mellakat, niin puoluehallinnolla ei ollut kerrassaan mitään tietoa siitä, mitä punakaarti on sitä edellisessä läheisessä ajassa tehnyt. Huomattiin kuitenkin, silloin kuin Helsingissä pidettiin punakaartien edustajakokous, joitakin merkkejä siitä, että punakaartien toiminta nyt alkaa muuttua jo julkisesti toiseksi kuin mitä se alkuaan oli ollut, sillä tässä edustajakokouksessa puhuttiin jo selvää kieltä. Silloin kuin eduskuntakysymys ratkaistiin, silloin olisi pitänyt tarmokkaasti ryhtyä asiaan niin jotta punakaartit olisi lakkautettu sillä niiden ohjeissahan sanottiin, että ne koettavat valvoa sitä että eduskunta-asia menee onnellisesti läpi. Oli turhaa että tämän ratkaistua ei punakaarteja hajoitettu. Sitte kun tuo punakaartien toinen edustajakokous oli jolloin suunta ainakin Helsingissä muuttui toiseksi, oli mahdoton siihen asiaan tarmokkaammin ryhtyä, puoluehallinnolla ei ollut mitään tuon jälkeen tekemistä punakaartien kanssa, ne toimivat aivan itsenäisesti ja mitä ne sitte toimivat, se on jokaiselle selvä, sitä ei tarvitse tässä lähteä selittelemään. Jotta ne toimivat vastoin niitä sääntöjä, jotka julkisesti oli hyväksytty, siitä oli luonnollinen seuraus että puoluehallinnon täytyi eroittaa ne puolueesta tai lausua

se ajatus että punakaartit toiminnallaan ovat astuneet ulos puolueesta.

Sirola: Pyydän vielä huomauttaa että puoluehallinnolla ei ollut mitään aihetta eroittaa kaarteja puolueesta, koska puoluehallinnolle ei ole tehty valituksia minkään punakaartin osaston toiminnan menneen niiden rajojen yli, jotka sille oli säädetty, vaan on puoluehallinto ilmoittanut, että ne jäsenet jotka näin ovat menetelleet, ovat eronneet. Mitä tulee siihen ettei puoluehallinto niitä silloin hajottanut kun eduskuntakysymys oli ratkaistu, niin huomautan, ettei sillä ollut mitään oikeutta sitä tehdä ja sitäpaitsi oli puoluekokous tulossa ja täällä piti asia tulla lopullisesti päätettäväksi. Että Haapalainen puhui punakaartien todellisista ja epätodellisista tarkoituksista, on minulle hämärää, koska olen varma siitä, että ne seikat eivät olleet selvät monille punakaarteille kokonaisuudessaan. Niitä koetettiin puolueeseen nähden pitää mahdollisemman selvällä kannalla ja siinä yleensä onnistuttiinkin. Kun punakaartit syntyivät, niin ne halusivat toimia puoluehallinnon yhteydessä. Puoluehallinto hyväksyi tämän ja se on menetellyt ohjeittensa mukaan täysin johdonmukaisesti. (Hyvä).

Häkkinen: Tahdoin vaan kysyä eikö puoluehallinnolla ollut mitään valtaa punakaartien yli, mutta koska täällä on se selitetty, niin minä en kaipaa enempää.

Boldtin kahakka.

Jean Boldt: Pyytää taas puheen vuoroa. Sitä ei annettu, selitettiin ettei tämä ole porvarien kokous. Boldt nostaa metelin. Huutaa: Minä syytän puoluehallintoa petoksesta. Te olette pettäneet Venäläiset toverit!

Puheenjohtaja (Perttilä) kieltää, Boldt ei tottele. Syntyy yleinen sekasorto. Poistutaan paikoiltaan. Boldt huutaa suun täydeltä.

Puheenjohtajan paikalle astuu Sirola. Vaatii hiljaisuutta. Keskeyttää kokouksen 10 min.

Edustajat poistuvat salista, järjestävä valiokunta kokoontuu.

Kymmenen minutin perästä alkoi kokous uudelleen. Boldt oli poistunut väliajalla.

Y. Sirola esitti järjestävän valiokunnan lausuntona:

Kokous on päättänyt, että muilta paikkakunnilta suosituksilla tulevat puoluetoverit saavat läsnäolo- tai puheoikeuden ilmoittauduttuaan valtakirjain tarkastajille ja näiden lausuman perusteella. Paikalliset puoluetoverit pääsevät parvekkeelle jäsenkortin näyttämällä. Boldt vasta tänään liittyi Oulun t. y:een päästäkseen tänne. Joka häiritsee kokousta poistetaan.

Tämän kokous hyväksyi. Sen jälkeen jatkettiin puoluehallinnon toimintakertomuksen tarkastusta.

Vatanen: Minun mielestäni on asia ihan selvä, sillä punakaartit ovat pitäneet kaksi edustajakokousta, joissa on valittu toimikunta, joka punakaartien asioita tulee johtamaan yli koko maan. Tähän kuuluu 10 henkilöä Helsingistä ja 5 muualta. Niinkuin puoluetoverit tietävät, ohjesäännöt, jotka punakaarti on julkaissut, ovat olleet puoluelehdissä ja painetut jäsenkirjaan ja jaetut punakaarteihin. Johtava toimikunta ei viime päivien tapahtumista tietänyt mitään, ei alkuunpanosta, himmeät on tiedot lopustakin. Säännöissä myös on valtuutettu johtava toimikunta ja puoluehallinto yhdessä päättämään siitä, milloin punakaartit katsotaan tarpeettomiksi olemaan ja niillä on ollut oikeus valvoa punakaartien toimintaa. Säännöt velvoittavat johtavaa toimikuntaa ja puoluehallintoa olemaan mitä läheisemmässä yhteydessä keskenään ja valvomaan punakaartien toimintatapaa. Punakaartin johtokunta valitsi tätä varten keskuudestaan kaksi henkilöä johon tulivat sihteeri ja puheenjohtaja. Ne tapahtumat, mitä Helsingissä tapahtui, ovat yksityistä laatua eivätkä koske koko punakaartia. Sitte kun tulee kysymys siitä josko punakaartia tarvitaan lausun paremmin mielipiteeni.

Pettersson: Minulla ei ole muuta huomautettavaa kun siitä ettei kukaan tulisi väärin käsittäneeksi sihteerin ja punakaartin edustajan huomautuksia. Puoluehallinnolla ei ole ollut oikeutta hajoittaa punakaartia niin kauan kuin se toimi niiden ohjeiden sisässä joista oli sovittu. Vasta myöhemmin

sovittiin tämä menettelytapa että punakaarti ja puoluehallinto yhdessä määräävät koska kaarti hajoitetaan.

Hentunen: Minun tulee kysyä sitä, koska sihteeri mainitsi että punakaartit ovat tehneet itsensä syylliseksi sellaiseen menettelytapaan, jota puoluehallinto ei hyväksy. Kysyisin josko kaikki osastot ovat tehneet itsensä sellaiseen syypääksi?

Sirola: Pyydän sanoa että puoluehallinto ei ole viittänyt yhteenkään osastoon joka olisi mennyt sääntöjensä ulkopuolelle.

J. Tuominen: Täällä ovat jotkut puhujat epäilleet että olisi tehty sellaisia suunnitelmia ja niissä olisi johtava toimikunta ollut mukana ja puoluehallinto olisi ne tiennyt. Minä olen ollut neljä kuukautta punakaartin johtavan komitean sihteerinä ja ne tiedot, mitä on annettu, ovat olleet julkisia. Ei mitään salaisia määräyksiä ole annettu. Kuinka olisi niistä kukaan tietänyt, kun minä en ole? Johtavan komitean tehtävänä on ollut levittää kirjoja ja kirjoituksia, jotka ovat olleet julkisia ja aina saatavia. Mitä on tapahtunut, se on tapahtunut yksityisesti. Edustajakokouksen ohjelma on taas ollut julkaistu lehdissä. Mitä lienee yksityisissä keskusteluissa puhuttu, se ei ole ollut kaartien nimessä. Kaikki mitä on tapahtunut on tapahtunut kaartien tietämättä yksityisesti. Kuinka puoluehallinto olisi voinut mitään tietää muka salaisista hommista kun minäkään en ole tietänyt vaikka olen ollut koko ajan lähempänä. (Hyvä).

Kohta hyväksyttiin semmoisenaan.

Kohdat N:o 4, 5, 6, 7 ja 8 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 9. Kosonen: Minulla olisi muistuttamista tässä kertomuksessa lakkoja, erittäin Tampereen lakkoa koskevaa osaa vastaan. Seikka on sellainen, että väärinkäsityksen vuoksi syntyi joksikin vakavia selkkauksia puoluehallinnon suhteesta koko maata käsittävään avustusveroitukseen Tampereen 40 työläiselle, jotka sikäläisten lakkojen johdosta olivat joutuneet kärsimään. Myönnämme kyllä, että nämä Tampereen lakot olivat hyvinkin harkitsemattomia, mutta kuten kertomuksessa mainitaan, oli niillä järjestävä, agitee-

raava merkitys. Kun niiden syntymistä kerran ei Tampereen parhaiten järjestyneen ja vakavimman työväen keskuudessa voitu välttää niin oli niitä ruvettava tukemaan. Ne syntyivät ja niillä on ollut suuri merkitys. Nämät lakot maksoivat puolueellemme 65 tuhatta markkaa. Niistä tuli Tampereen osalle 36 tuhatta markkaa. Tietysti oli Tampereen velvollisuus suurimmat osat suorittaa, mutta meillä on totuttu siihen tapaan että jos lakko syntyy niin ilmoitetaan puoluehallinnolle ja sen kautta vedotaan muiden seutujen työväen apuun. Nämät lakot olivat syntyneet niillä aloilla, joilla ei ollut ammatillista liittymistä tapahtunut. Olemme kaikki yksimielisiä siitä että valmistumattomat lakot ovat vaikeat viedä perille ja niillä on vähän merkitystä. Nyt odotettiin, etenkin lakkolaiset, että puoluehallinto tekisi kaiken voitavansa tämän asian auttamiseksi, mutta puoluehallinto esiintyi hyvin kylmäverisesti ja minä en sitä ihmettele. Jos olisin ollut puoluehallinnossa olisin tehnyt samoin. Mutta kuitenkin kun kerran mikä oli tapahtunut niin oli sitä mahdoton peruuttaa ja erittäinkin kun lakko muuttui poikottaukseksi. Asia oli niin että isännistö päätti ettei se ota työhön niitä 40 työläistä, joita se piti kiihoittajina, on ymmärrettävää että koko maan työväki antoi apunsa lakkotaistelulle ja kun se sitä teki, niin Tampereen työväki kokonaisuudessaan kuin puoluehallinto sekä koko maan työväestö niin oli se selvä sotajulistus sitä kiristystoimenpidettä vastaan, johon isännistö oli ryhtynyt. Mutta tämä lakko näytti että me olemme voimattomia järjestyttöminä taistelemaan. Kun tästä oli tultu selville, niin oli luonnollista että sovinto oli ainoa oikea ja nuo 40 uhria täytyi menettää. Silloin oltiin eduskuntakysymyksen ratkaisuhetkenä. Rauhattomuuksia alkoi syntyä ja minä voin todistaa, että joukot olivat menneet aika pitkälle. Portteja ja muita särettiin ja mentiin järjestämättömiin tekoihin. Neuvottelut johtivat vihdoin siihen että nuo 40 mustan listan miestä täytyi uhrata. Puolueen paikallinen komitea lupasi noille 40:lle että se tekee voitavansa siksi kunnes niiden aineellinen toimeentulo on taattu. Mitään varmaa sitoumusta ei ollut ja puoluehallinnon sihteeri lausui

toivomuksen että puolue mieluummin elättää nämä 40 kuin 2000. Kuitenkin näistä seikoista johtui väärinkäsityksiä ja siitä oli seuraus että nuo 40 työläistä tulivat liika vaativalle kannalle. Ne asettivat vaatimukseksi sen että perheelle olisi pitänyt maksaa 300 ja naimattomille 200 markkaa ja se oli suuri juttu. Minun täytyy myöntää, että kukaan ei ole saanut tässä maassa näin suuria avustuksia. Mutta kun puolue lupasi heille turvata toimeentulon eikä ollut lähempiä sitoumuksia olemassa, missä määrin tämä turvaaminen tapahtuisi, niin Tampereen lakkokomitea katsoi että on syytä pysyä kiinni siinä lupauksessa. Siis puolue on kieltämättä siinä ikäänkuin sitonut itsensä ja kun niin on tapahtunut, niin minä en käsitä, mikä on ihan oikea ratkaisu asialle. Sihteeri huomautti että puolueveroitus ei ole tuonut toivottua tulosta, mutta se on kai niin että tämä verotus ei ole ehtinyt tulla ennenkuin syyskuun kuluessa sisään. Tampereella on noudatettu puoluehallinnon kehotusta, mutta viimeinen päivä jolloin verotus on suoritettava on 15 syyskuuta. Silloin nähdään sen tulos. Tämä lakko oli suuri ja sitä avusti työväestö muilta paikkakunnilta vähän paitsi Porin ja Tampereen piiri. Tämä aiheutui kai siitä että lakkoja oli niin paljon että kullakin paikkakunnalla tarvittiin varat itse. —

Minä toivon että puoluekokous osaisi ratkaista tämän asian. Kun tämä on tapahtunut ennen ammatillista järjestymistä ja puoluehallinto on ainakin jossain määrin sitoutunut mainittujen henkilöiden turvaamiseen, niin minä en ainoastaan toivo, vaan oikeastaan vaatisin että tämä 2500 suoritetaan ja 10 pennin veroitus pannaan toimeen. Siitä kai jäisi tuhat pari yli. Jos tämä saadaan läpi, niin ei mitään vahinkoa puolue kärsi. Eiköhän olisi velvollisuus tämä työ suorittaa loppuun ja varoa vastaisuudessa kaikkia lakko- taisteluita ja asettua sille kannalle kun meidän alkava ammatillinen liike voi sallia. Tässä ei ollut hauska asema ei puoluehallinnolla eikä minulla. Jätän teidän punnittavaksenne, eikö tämä lakko ollut sen arvoinen että tämä olisi saatava loppuun.

Sirola: Kertomuksessa on asiasta lyhyesti huomautettu, minä täydennän vaan esitystäni sillä että kun Tampereen lakot olivat puhenneet ja kysyttiin puoluehallinnolta, niin ilmoitettiin sieltä vaan lyhyesti että puoluehallinnolla ei ole oikeutta lakkolupaan eikä kieltoon. Se on koko talven varoittanut lakoista, kun työväki ei ole niihin valmistunut, mutta luultiin että Tampereen työväki oli tosiaankin lakkoon valmistunut. Sanottiin suorastaan että Tamperelaiset itse takaavat lakot. Puoluehallinto ajatteli, jos tamperelaiset jaksavat itse pitää lakkonsa ja ajaa ne läpi keskinäisellä veroituksella niin on se heidän oma asiansa. Lakot syntyivät. Ei liene tarpeellista pitkät selvittelyt siitä kuinka ne syntyivät, jokaiselle lienee siitä kokemusta. Vähän järjestynyt työväki ei voi koota riittäviä lakkokassoja. Näin kävi Tampereellakin. Syntyi suuria lakkoja, joita työväestö muualla ryhtyi avustamaan ja puoluehallinto, kuten Kosonen sanoi, kylmäverisesti kohteli niitä. Minä pyydän tässä lukea asiaa koskevan kohdan: (Puoluehallinnon julistuksen?) puolueen kiertokirjeitä. (Luki). Koska kuitenkin lakon loppuaikoina uhkasi syntyä yleistä epäjärjestystä ja asia oli muutenkin pitkälle kehittynyt, niin lähetti puoluehallinto sinne 1000 mk. luottaen että runsaslukuinen puolue suorittaa suostutun 10 pennin veroituksen. Samalla perusteella puoluehallinto myönsi mustan listan henkilöille 2500 markkaa sen lisäksi mitä oli tullut ulkomailta siksi että puolueen arvon katsottiin sitä vaativan eikä siksi että puoluehallinnon puolelta olisi sitouduttu mihinkään muuhun kuin että kysyttäessä lakon lopettamisesta telefoonissa sanoin: totta kai on helpompi elättää 40 kuin 2000. Sitte nämä lakot loppuivat ja puoluehallinnolle esitettiin lasku. Jokainen käsittää, että puoluehallinto ei ole mihinkään laskun suorittamiseen velvoitettu. Puoluehallinto vielä kehoitti 10 pennin veroitusta kii-rehtimään. Minä matkustin Tampereelle, jossa ehdotin, että puoluehallinto luovuttaisi varat ja Tampereen työväenyhdistys sen takaisi, puoluekokous lopullisesti ratkaisisi. Johtokunta ei sitä luvannut, mutta kaikki johtavat henkilöt vakuuttivat käsityksensä olevan että Tampereen työväenyhdistys

sen tulee myöntämään. Hämmästykseni oli suuri kun sain kuulla, ettei yhtään ääntä kokouksessa ollut kuulunut sen asian puolustukseksi. Kuten tulee näkymään, on puoluehallinnon lakkorahastossa jo ilmankin tässä asiassa vajuus, jota puoluehallinto yhä odottaa täytettäväksi veroituksen kautta varsinkin niiden lukuisten lupauksen johdosta, joita on tullut. Koska tämä on rahakertomus, niin se menee tilikertomuksen yhteyteen. Nyt on keskusteltava siitä onko puoluehallinto edes jotakuinkin löytänyt oikeata tietä tässä kysymyksessä vai onko se menetellyt liika kylmäverisesti vai liika auliisti Tampereen lakkolaisiin nähden sillä molemmilla puolilla on tuntuvia puolustavia syitä olemassa. Se on menetellyt kylmäverisesti, koska se ei ole avustanut enemmän, se on menetellyt lämpimästi koska se on antanut varoja, joita ei ollut kaikkia vielä sitä varten varattuna. Kysymys olisi ehkä paras lähettää tutkittavaksi valiokuntaan.

Huttunen: Koska tässä on kysymys lakoista niin tahdoisin mainita pohjolan tukkityöläisten lakon. En tahdo sitä seikkaperäisesti kosketella, pyydän vaan saada selitellä pääkohtia. Jos ensin saan kosketella lakon alkuun. Kuten puoluesihteri sanoi, on varoitettu ryhtymästä lakkoihin jotka voisivat olla esteenä valtiolliselle menettelylle, mutta kuten muistamme, tempasi suurlakko työväen pohjolassa mukaansa ja sama suurlakko tempasi mukaansa myös tukkityöläisten joukon. Tämä ei tapahtunut siksi ettei se olisi lakkoon ennen ryhtynyt, mutta saatuaan nyt paremman tilaisuuden käsitti tukkityöläisten joukko, että nyt jos koskaan on heilläkin tilaisuus käydä parantamaan asemaansa. Silloin ryhtyivät he kahdeksatta kuukautta kestävään taisteluun ei ainoastaan ajaakseen valtiollisia asioita, vaan saadakseen kahleet pois päältä. Mutta se kohtasi jyrkän vastarinnan. Sillä sikäli kun tunnen lakkoja, oli täällä vastarinta järjestettyä ja kovaa, niin ettei sellaista ole muualla ollut. Täällä ilmoitettiin yhtiön kärsineen 400,000 markan tappion, mutta se ei sittenkään myöntynyt. Voi siis tästä käsittää, kuinka kova oli tätä joukkoa vastassa. Mutta silloin kuin taistelu alkoi, päätettiin että pyydetäisiin avustusta että taistelu voitai-

siin perille ajaa. Tein itse puoluehallinnolle pyynnön, mutta vastattiin ettei ole kun 300 markkaa. Pyyntö oli 3000 markkaa, mutta seuraus oli ettei sitä saatu ja niin lakkoa täytyi jatkaa sillä päämäärällä että se on saatava onnistuneeksi. (Huutoja mitä siitä kertoo, ei kuulu asiaan). Tahdon vaan lyhyesti mainita mitä on voitettu. Avustusta ulkoa ei saatu kuin vajaata 2000 markkaa. Suurin avustaja on ollut Oulun työväenyhdistys. Tukkityöläiset kuitenkin olivat päättäneet että he vievät asiansa läpi ja ovat saaneet voitoksensa sen että miehet jotka ennen ansaitsivat 2 1/2 markkaa päivässä siis viikolle 18 tahi 20 markkaa nyt saavat viikossa 11 markkaa 10 penniä enempi kuin viime kesänä. Suurin syy millä tahdottiin kiristää työväen asemaa . . (Ääniä: riittää, riittää. Puheenj.: on parasta että puhutaan siitä mitä puoluehallinto on tehnyt ja mitä sen olisi pitänyt tehdä. En tahtoisi keskeyttää, mutta aika ei riitä.) Lopetti.

Sirola: Huomautan vaan että tällaisiin pyyntöihin ei ollut mahdollisuutta myöntyä, sillä ei voitu lainata järjestöille, joiden kokoonpanosta ei ollut mitään tietoja ja jotka puolueeseen olivat siinä suhteessa että heillä oli *aikomus* tulla puolueeseen jäseniksi, kuten avustusta pyytäessä ilmoitettiin. Ja kun samaan aikaan puolueen jäsenet olivat lakkoja tekemättä puoluehallinnon ohjeiden mukaan tai lakossa ilman onnistusta niin puoluehallinto katsoo tehneensä oikein, kun sille eivät tunnetut henkilöt eikä järjestöt voineet näiden lakkojen merkitystä selvittää. — Muuten käytän tilaisuutta huomauttaakseni, että ei puoluehallinto ole kieltänyt ettei lakkoja saisi tehdä ensinkään taloudellisten kysymysten eduksi. Se oli selittänyt, mikä on asema lakkoihin ryhtyessä ja antanut asianomaisten itsensä päättää.

Martikainen: Välimäen tehtaalla alotettiin lakko samaan aikaan kuin Tampereella ja oli ilmoitettu että on vaikea saada avustusta niin päätettiin alkaa lakko omilla voimilla ja mentiin onnellisesti läpi ja saatiin voitot, joita voisi esittää. (Puheenj.: tämä ei kuulu asiaan.)

Lainio: Minä en olisi pyytänyt puheenvuoroa ollenkaan, mutta kun keskustelun aikana ilmeni kaksi eroavaa näkökan-

taa niin tahtoisin selvitykseksi sanoa että puoluehallinto on menetellyt niinkuin se on menetellyt. Kosonen sanoi että puoluehallinto on niin ja niin menetellyt, mutta mikäli minä tästä sitoumuksesta tiedän ja luulen että telefoonikeskusteluihin ei ole pantava mitään merkitystä. Olisi paljon huomautettavaa, mutta olkoon.

Puttonen: Tahtoisin huomauttaa Kososelle että verotus on tavallaan itsenäinen teko. Meillä oli myöskin lakko emmekä kääntyneet puoluehallinnon puoleen. Ihmettelen miksi Tamperelaiset pyysivät. Puoluehallinto on menetellyt oikein ja ne jotka sitä vastustavat ne eivät ole oikeassa. Valtiollinen taistelu on tärkeämpi kuin leipätaistelu. Puoluehallinto on menetellyt oikein.

Kosonen: Olen sanonut että puoluehallinto on menetellyt hyvin, mutta olen moittinut että meillä on joukkoja, jotka eivät välitä ohjeista, vaan menettelevät niinkuin tahtovat. Minä ajattelen että olisi viisainta lähettää asia rahaasiain valiokunnalle eikä siitä jatkaa keskustelua. Minä hyväksyn puoluehallinnon lakkokertomuksen, mutta minulla on velvollisuus mainitsemani 40 puolesta esittää asia ja että puolue päättäisi sinne tahi tänne eikä jättäisi asiaa avonaiseksi, varsinkin kuin se on päättänyt 10 pennin veroituksen. 40 puolesta tahtoisin että täytyy tulla selväksi miten asia on. Sihteerin käydessään Tampereella ja pyytäessään takaukseen teki esityksen että puoluekokoukseen asti Tampereen työväenyhdistys tulisi takaukseen ja puoluekokous vahvistaisi onko laina hyväksyttävä vai ei. Yhdistys ajatteli kun kerran vaan puoluekokoukseen asti on takaus kysymyksessä, niin pidetään tarpeettomana että tällaiseen takaukseen ryhtytään.

Sirola: Puoluehallinto kysyi Tampereen työväenyhdistykseltä meneekö se takaukseen tämän rahan maksusta siltä varalta että kokous ei pitäisi sitä tarpeellisena menoeränä. Puoluehallinto tahtoi tietää, onko tämä menoerä tarpeellinen vai ei. Kääntyen Tampereen pätevimmän toimikunnan puoleen lakkoasioissa vaati se sen takausta. Tampereen yhdistyksen johtokunta sillä, ettei se mennyt takaukseen, taval-

laan todistaa, ettei asia ollut niin tärkeä. Kannatan että se menisi raha-asiainvaliokuntaan.

Jokinen: Puoluehallinto on menetellyt oikein, missään tapauksessa ei sitä voi moittia. Ei puoluehallinto voinut myöntää avustusta kun valtiollinen taistelu oli astumassa esiin. Yhdyn Kososeen.

Häkkinen: Kysyisin onko puoluehallinto tehnyt mitään Jokioisten ja Laukon torpparilakoissa?

Sirola: Arvattavasti ovat toverit nähneet ne kirjelmät, joissa masentamatta toimintahalua on selitetty niitä vaaroja, joita torpparilakoista on.

Mitä Jokioisten ja Laukon lakkoihin tulee niin edellisen suhteen huomautan, että arveltiin, että ne ovat vanhoja järjestyneitä ja ovat kerran ajaneet lakkonsa läpi, osannevat sen tehdä nytkin. Laukon lakon suhteen ei ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin kun kerran masentaminen olisi ollut rikos ja avustusta ei annettu koska he eivät tarvitse leipää vaan asiamiestä ja sitä on koetettu antaa. Lehdissä on kyllä selitetty torpparilakon haitat ja vauriot. Puoluehallinto suorastaan ei ole siinä suhteessa ryhtynyt toimenpiteisiin.

Reinholdson: Pyydän sanoa että puoluehallinto on menetellyt liika heikosti kun Tampereen lakkolaiset olivat vaatineet, niin se myönsi 2500 markkaa. Puoluehallinnon olisi pitänyt olla lujempi eikä antaa pakottaa itseään. En voi hyväksyä että puoluehallinto on niin heikko.

Sirola: Puoluehallinto ei ole mitään pakotuksesta myöntänyt vaan harkinnan perusteella 2500 markkaa. Sen jälkeen alkoi jyrkkiä vaatimuksia, mutta ne eivät sen kantaa voineet muuttaa.

Janhunen: Katson puoluehallinnon menetelleen heikosti että meni myöntämään 2500 markkaa ja tekemään vajauksen. Sitä kohtaa en katso oikeaksi. Kannatan että asia, niinkuin täällä on ehdotettu, lähetetään raha-asiainvaliokuntaan.

Paasivuori: Minä luonnollisesti hyväksyn puoluehallinnon menettelyn oikeana ja olen minä sitä mieltä että jos lakkoja ei aleta puoluehallinnon luvalla niin ei ole oikeutta

avustustakaan pyytää koska se ei riitä että ilmoitetaan, sillä jos lupaa ei hankita niin ei ole järjestöillä tilaisuutta vastustaa onnistumatonta lakkoa. Me olemme kyllä koettaneet auttaa sellaisiakin lakkoja, joita on alettu omalla luvalla. Jos he ovat voittaneet tai hävinneet, niin se on heidän oma asiansa.

Heikkilä: Puoluehallinto on menetellyt Tampereen lakkoisia kohtaan väärin. Puoluehallinto ei ole muihin lakkoihin nähden tehnyt mitään, mutta tähän se antoi 2500 markkaa. Monia marttyyreja on muualla langennut ijankaikkiseen kadotukseen ilman että ovat puoluehallinnolta saaneet penniäkään. En hyväksy puoluehallinnon menettelyä tässä asiassa.

Toimintakertomus tässä kohden hyväksyttiin sellaisenaan ja rahapuoli meni raha-asiainvaliokuntaan. Kun ei puoluehallinnon myöntämää rahaa vielä oltu asiaan käytetty, hyväksyttiin se vastaisuudessa asian hyväksi käytettäväksi.

Kohta N:o 10 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 11. Puoluehallinnon toiminta asiassa hyväksyttiin, mutta kun puoluehallinnon myöntämästä rah summasta on jo osa käytetty, menee asia raha-asiainvaliokuntaan.

Kohdat N:o 12 ja 13 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 14. Kohta hyväksyttiin keskustelutta. Sirola huomautti että nuorisoseuratyön tärkeys on puoluehallinnossa kyllin oivallettu ja komitea asian hyväksi työskentelemään asetettu. Otettakoon vakavaksi velvollisuudeksi perustaa sosialistisia nuorisoyhdistyksiä.

Kohdat 15, 16 ja 17 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 18. Hyväksyttiin sellaisenaan. Eräs edustaja huomautti, että Kurikka olisi ollut kutsuttava ja neuvottava, ettei hän olisi erehtynyt.

Sirola: Kurikka on siksi vanha mies että olisi ollut turha vaiva puoluehallinnolle ruveta häntä koulumestaroi-
maan. (Naurua).

Kohta N:o 19 hyväksyttiin kiitoksella.

Kohta N:o 20. Kosonen: Minä tulen huudattamaan itseni alas. Niistä agitaattoreista, jotka suurlakon jälkeen ovat nousseet puhujalavoille, olen tullut siihen käsitykseen, että jako agitaattoriipiireihin on ollut ennen aikainen. Tämä asia täytyy tulla järjestetyksi paremmalla kannalla. Totta kyllä että puhujista on ollut puute, mutta puhujan täytyy olla varma, mistä puhuu eikä tulla lavalle yhtä ja toista palttua puhumaan ja puoluetta vahingoittamaan. Agitaattoreilta on vaadittava muutakin ei vaan suuta.

Sirola: Agitatsioni-piirijako oli aineellinen välttämättömyys, sillä kun eri kaupunkeihin syntyy agitatsiooniväliökuntia ja nämä rupesivat lähettämään agitaattoreita ympäristölleen niin täytyihän vetää rajoja. Sitte niitä on esiintynyt kaikenlaisia puhujia pitkin talvea, mutta kylläpä niistä on varoitettukin. Minä pelkään että tästä on varsinaisille agitaattoreille ollut haittaakin. Kun joka puolelta saapui puhujien pyyntöjä, niin täytyihän jotain tehdä, eihän niitä muu käsenyt hankkimaan kuin toiminta, niitä tarvittiin . . . 10, 20 tilapäistä puhujaa oli valmiina lähtemään joka piirissä, mutta nekään eivät riittäneet. Eikö agitaattorien toimintaa koetettu puoluehallinnon puolelta valvoa niin paljon kuin mahdollista? Vai mitä Kosonen tarkoitti? Kun joka paikkaan pyydettiin puhujia, olisiko pitänyt jättää kaikki sikseen. Se oli fyysillinen, se oli ruumiillinen välttämättömyys, että niitä piti hankkia. Pyydän tässä lukea erään kirjelmän, joka talvella lähetettiin kaikille agitaattoreille (luki sen kohdan kertomusta).

Kosonen: Se oli paperilla. (Koiruutta).

Sirola: Sieltä se koetettiin siirtää ihmisten sydämiin. Me olemme kaikki saaneet kehityksemme paperin avulla, lukemalla. (Voimakasta hyväksymistä).

Tehtiin kysymys miksi ei Karkun alapiirille annettu avustusta agitaattorin palkkaamiseen.

Sirola: On päätetty ettei alapiirille myönnetä ennenkuin piirikokous pitää sen tarpeellisena. Kun puolue on jaettu piireihin, niin kukin piiri itse pitää huolta alapiireis-

tään. Ainoastaan Forssan piirille on myönnetty 25 markkaa kun Hämeenlinnan piiri johon se kuuluu, sitä pyysi.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Kohta 21. Hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta 22. Yrjö Sirola: Paitsi tässä luellettuja tehtäviä, on N:o 10, „Miksi kirkko on eroitettava valtiosta“ ilmestynyt. Painos on näistä ollut 5, ja 10,000. Suurlakko-ohjeita meni yli 30,000. Puoluehallinto on antanut tehtäväksi lentokirjaseen, jossa selvitellään puolueen ohjelmaa. Puolueen tilastoa on painettu 5,000, niistä 3,000 liitettäväksi tämän kokouksen pöytäkirjaan.

Kirves: Olisi tulevaisuuteen nähden hyvä päättää että yhdistykset hommaisivat kirjastoihinsa puolueen kustantamia kirjoja. Olisi tehtävä niin, että kirjaset olisivat samankokoiset, joten niitä voisi sitoa yhteen eikä niinkuin nyt usein ne ovat niin eri suuruutta, joten tuommoisia pikkukirjoja ei voi sitoa samoihin kansiin ja muuten ne eivät niin hyvin säily.

Sirola: Se on johtunut säästäväisyys-syistä. Kirjat ovat eri aikoina painettu ja ei niitä painatettaessa ole pidetty silmällä niiden kokoa, vaan miten ne tulisivat halvemmaksi. Muuten kyllä hyvä huomautus.

Ehdotan että raha-asiainvaliokunta voisi ottaa harkittavakseen voitaisiinko myöntää rahaerä sitä varten, että tulevaisuudessa voitaisiin puolueen arkistoa lisätä. Näin ollen on sen kartuttaminen ollut vaikeaa.

Ehdotus ja tämä kohta kertomuksessa hyväksyttiin.

Kohta N:o 23. Sirola: Huomautti kanslian nykyisistä puutteellisuuksista. Vastaisuudessa tullaan korjaamaan. Pidetään myöskin kanslian tehtävistä päiväkirjaa. — Kohta hyväksyttiin.

Tällä tavalla oli kokonaisuudessaan hyväksytty puoluehallinnon toimintakertomus.

Puolueen tilit.

Perttilä: Nyt tulisi tilien tarkastus. Tampereella ei valittu tilintarkastajia. Forssan kokouksessa valittuja ei ole

saatu käsille muita kuin yksi. Ehdotti että raha-asiainvaliokunta saisi tehtäväkseen tilien tarkastamisen.

Ehdotus hyväksyttiin ja valittiin raha-asiainvaliokuntaan lisäksi V. Viitanen Viipurista ja E. Viljanen Tampereelta.

Kirje Boldt'ilta.

Herra Boldt'ilta saapui seuraava kirje:

Pyydän kohteliaasti että minulle sallitaan tilaisuutta käyttää puheoikeutta Puoluekokouksen keskustelussa Punaisista kaarteista ja sitoudun esiintymään tyyneesti.

Kunnioituksella
Jean Boldt.

Pysytään entisessä päätöksessä.

Laulettiin työväen marssi ja hajaannuttiin päivällislomalle.

Kokous klo 3 j. p.p.

Laulettiin „Proletaarilaulu“. Luettiin saapuneita tervehdyksiä.

Puolueen uudesti järjestäminen.

Otettiin ensiksi alustavaa keskustelua puolueen uudesti järjestämisestä. Asian alusti *Yrjö Sirola* seuraavasti:

Viipurin kokouksessa v. 1901 hyväksytyt puoluesäännöt ovat tehneet tehtävänsä, palvelleet aikansa ja saavat mennä. Ne ovat käyneet liian ylimalkaisiksi eivätkä anna riittäviä ohjeita puoluetoiminnan järjestämisestä. On, etenkin parina viime vuonna, käynyt selville, että puolueemme tähänastinen järjestely ei ole vastannut tarkoitustaan. Tämä on huomattu varsinkin viime talvena, kun puolueeseemme on liittynyt erilaisia järjestöjä, niin että kun olisi määrättävä puolueen toiminta eri paikkakunnilla ja eri aloilla niin ei ole ollut sellaisia järjestömuotoja, mitenkä tämä parhaiten kävisi. Kun lähetetään puolueen kiertokirjeitä kaikkiin yhdistyksiin, niin siellä luonnollisesti syntyy keskustelua niiden perusteella. Mutta löytyy suuri joukko puoluejärjestöjä, jotka eivät tällaisessa tapauksessa ole tilaisuudessa lausumaan mielipidet-

tään kysymyksessä olevassa asiassa. Meillä näet löytyy puolueliittoja, esim. Rautatieläisliitto, Kirjaltajien liitto, löytyy sellaisia yhdistyksiä, esim. Koneenkäyttäjäyhdistys, joiden jäsenet asuvat hajallaan, ovat osastoittain ympäri maata. Kun nyt tulee keskustelu kiertokirjeistä, on siinä monia mutkia. Liittohallinto lähettää ne osastoille, osastohallinto eri paikkakuntien osastoille j. n. e. Kaikki eivät näin ehdi käsitellä asiaa lainkaan varsinkin silloin kuin vastaukset olisivat pikemmin saatavat. Samaan aikaan kun jokin helsinkiläinen yhdistys, esim. työväenyhdistys, käsittelee jotakin kysymystä, käsittelee sitä Ylioppilaiden Sosialidemokratinen yhdistys, Kirjaltajien liittohallinto sekä sen osastot mutta kaikki erillään toisistaan samalla paikkakunnalla ja samaa puolueasiaa, ei ole sitä laitosta joka kokoaisi ne yhteen ja määrittelisi puolueen menettelytavan yhdellä paikkakunnalla. Toimintaa varten on täytynyt muodostaa tilapäisiä toimikuntia, kuten esim. suurlakkokomitea, mutta vaikka siihen onkin ollut valittuna edustajia kaikista järjestöistä, tämä edustus ei ole ollut tasaista, sillä pieninkin osasto on valinnut yhtä monta edustajaa kuin suuri, yksi henkilö niin edustanut 100:a, toinen 500:a järjestynyttä. On siis välttämätöntä, yleensä puolueen taktillisen esiintymisen takia ja vaalimenettelyn takia erittäin, että löytyy luettelo, jossa ovat kaikki paikkakunnan puoluetoverit ja että nämä voivat järjestyneesti kokoontua sekä valita paikallisen eduskuntansa, joka kyllä on tarpeen. Tämä ei ollenkaan häiritse yhdistysten, osastojen, klubien ja liittojen omaa, erikoista toimintaa, puolueen menettelytapaa vaan tulee paremmin valvottua. Ajateltakoon sitten esim. valtuusmiesvaalia jossakin kaupungissa, vaikkapa Helsingissä. Helsingin työväenyhdistys ei ole pätevä määräämään puolueen menettelytapaa Helsingissä, koska puolueen jäseniä on samassa kaupungissa muissa järjestöissä. Jos taas kaikki yhdistykset erikseen asiasta päättävät, tulee siitä pitkä yhteensovitus kaikkine sitä seuraavine hankaluuksineen. Tässä ne syyt, jotka osottavat kuinka puolueemme järjestys on vanhanaikuinen. Nykyään voi pienikin yhdistys ilman mitään kontrollia liittyä puolueeseen. Täällä esillä ollut Sörnäisten

työväenyhdistyksen aiheuttama Kurikka-kysymys johtuu suorastaan vaillinaisesta järjestyksestä. Pieni yhdistys, kymmenkunta henkeä, tänään muodostaa ryhmän ja maksaa veron, niin meillä ei ole mitään keinoa sitä vastaan, että he panevat tänne edustajan mahdollisesti kuulemaan keskustelua menettelytavasta. Tällainen on nykyään täysin mahdollinen, mutta se ei ole mahdollinen kun vedämme tarkat rajat, niin että kaikki saman kunnan rajoissa olevat jäsenet muodostavat yhden valtiollisen järjestön, *kunnallisjärjestön* ja kun se toimikuntansa tahi kokouksensa kautta jotain toimii tai päättää, niin me voimme olla varmat että se todella on sen paikkakunnan puolueen jäsenten enemmistön mielipide ja sillä paikkakunnalla ei esiinny muuta enemmistöä. Kun tällä tavalla kaikki maan kunnat muodostavat tällaisen kokonaisuuden, silloin me varmasti tiedämme, että kun pienikin yhdistys perustetaan, sen on yhdyttävä sikäläiseen järjestöön. Silloin me tiedämme, että kunnassa on jo puoluetovereita ja että ne pitävät huolta siitä, että ainoastaan puolueen jäsenet ovat puolueen luettelossa ja menettelytavasta päättämässä j. n. e. Nyt valtiollisten vaalien tullessa on myös välttämätöntä näin järjestyä.

Näin siis tulisivat olemaan uuden järjestyksen kulmakivinä kunnallisjärjestöt, nämä yhdessä yhtyvät yhdeksi vaalipiirijärjestöksi, piirikokousten ja piiritoimikuntien kautta, pitäen silmällä piirinsä lehtiä ja valtiollista menettelytapaa ja kunnallisjärjestöjen kanssa yhteisesti muodostavat puolueen, jonka toiminnan määrittelee puoluekokous. Näin päästään siitä epäkäytännöllisyydestä, joka nyt täälläkin on ilmennyt, kun on tapahtunut, että esim. yksi edustaja edustaa lähes pariakymmentä yhdistystä. Edustajien valitseminen on ollut tavattoman vaikea, kun ei ollut mitään yhteistä järjestöä. Kunnassa saattaa löytyä joka kylässä työväenyhdistys, joka on hankkinut säännöillensä vahvistuksen ja toimii omin päin. Kun nyt nousee kysymys kuka valitsee edustajan edustajakokoukseen, niin tällöin yksi yhdistys ilmoittaa että se on jo kokouksessaan valinnut edustajan ja pyytää toisia yhtymään siihen. Kun kaikkien ei kannata

lähettää edustajaa, tekevätkin nämä sen. Näin yksi yhdistys määrää edustajan ja toiset saavat olla syrjässä. Tämä häviää. Kunta, se on kunnallisjärjestö valitsee edustajat vissillä edustaja-perusteella, silloin ei tule puoluekokoukseen edustajaa, joka edustaa pariakymmentä, ja edustajaa, joka edustaa useampia satoja jopa tuhansia, silloin edustajaluku ei tule epätasaiseksi eikä puoluekokouksemme myöskään tule liian suureksi, kuten on yrittänyt olemaan Tampereella ja melkeinpä täälläkin. Kalliiksi tällainen myös tulee, ja kun on piirikouksia ja järjestöt muuten hyvin järjestyneet, niin onkin tarpeetonta lähettää ääretön määrä edustajia puoluekokoukseen jonka kustannuksetkin jo tulevat kymmeniin tuhansiin. Niinpä noin parisataa edustajaa on kyllä riittävän suuri määrä ja sillä on riittävän suuri auktoriteetti. Nyt sekotetaan usein puoluehallinto ja sen valiokunta sekä toimintavaltuuteen että velvollisuuksiin nähden. On siis paras ne ja niiden toiminta tarkalleen määritellä. Niiden, samoin kuin puoluekokouksen kokoonpanoon ja menettelysuunnitelmaan on saatava tarkempia ohjeita. Samoin puolueesta erottamiseen, puoluelaitosten ja lehtien arvostamiseen y. m. nähden. Sitte meillä on tuollaisia muinaismuistoja vanhoissa työväenyhdistyksissä, jotka ovat poistettavat. Siellä on esim. kunniajäseniä. Puoluekokouksen edustajilla ei monellakaan liene tiedossa, että meidän puolueeseemme kuuluu esim. Sinebrykoff, Mechelin ja monet muut pääporvarit. He ovat Helsingin työväenyhdistyksen elinkautisia jäseniä, ja kun yhdistys on liittynyt puolueeseen, niin heidän nimensä on puolueluettelossa myöskin. Mutta huomenna täytyy puolueen olla valmis erottamaan kenen hyvänsä ja ottamaan kenen hyvänsä, kun se vaan tapahtuu puolueen hyväksymiä muotoja noudattaen.

Sitte on puoluehallinnolle tullut sellaisia kysymyksiä kun, että jossakin yhdistyksessä on syntynyt riitoja, toiset ovat eronneet ja perustaneet oman yhdistyksensä, kumpiko on puolueyhdistys, vai ovatko molemmat? Puoluehallinto suurilla kustannuksilla lähettää jonkun asiaa tutkimaan, se tulee takaisin hyvin hajanaisilla tiedoilla. On varmistettava, että samalla paikkakunnalla ei löydy kahta

puolueyhdistystä, nimittäin sellaisia jotka tahtovat kumota toisensa.

Meillä on vielä yksi huomattava seikka se, että puolueemme on jo 3-kielinen: meillä on Ruotsin-, meillä on Venäjänkielisiä yhdistyksiä. Ruotsinkielisiltä tovereilta on puuttunut yhtymäkohtaa. Yksilönä häviävät monet heistä suomalaisiin yhdistyksiin ja ruotsalaiseen työväenliittoon on kuulunut myös suomalaisia yhdistyksiä. — Heidän lehtensäkin on käännetty niin monien tuulien mukaan ja heidän ensimmäinen edustajakokouksensa oli niin kirjava.

Tulee kysymykseen, mitenkä niiden on suhtauduttava? Onko ajateltava niin, että saman kunnan rajoissa kaikki puoluetoverit kielestään huolimatta voisivat muodostaa saman järjestön ja sillä tavalla olisi asia selvä, vai onko eduksi että erikieliset toverit muodostavat kansallisuusjärjestöjä ja toimivat sen mukaan. Kokemus monikielisistä maista lienee tässä suhteessa johtanut siihen, että on edullisempaa kansallisuusjärjestöjen pito ja käytäntökin siihen johtaa siten, että kullakin kielellä täytyy olla eri agitaattori, eri sanomalehti j. n. e. Ruotsinkielisillä ruotsinkieliset kiertokirjeet, ruotsinkielinen toimikunta j. n. e. Tämä edellyttäisi ruotsinkielistä puoluejärjestöä, joka sopivalla tavalla sääntöjensä mukaan suhtautuisi puoluejohtoon ja osastojensa puolesta suhtautuisi paikallisiin puolueosastoihin silloin kun se käy tarpeelliseksi. Minä arvelen, että lukemalla lävitse tämän ehdotuksen ja huomautuksia tekemällä selvenevät ne yksityiskohtat joita on otettava huomioon. Nämät sääntöjen ensimmäisessä kohdassa mainitut puolueeseen liittyneet klubit, seurakunnat ja liitot eivät sellaisenaan harjoita puoluepolitiikkaa, vaan kulkee poliittinen toiminta kunnallista tietä, kuten myöhemmin näemme, sen sijaan kunnallisjärjestöjen kautta kävisi kovin vaikeaksi puolueverojen suoritus. Ajatelkaamme kunnallisjärjestöluetteloa, jossa on paljon nimiä, ajateltakoon mikä suuri koneisto pitäisi panna liikkeelle, jos tämän kautta pitäisi koota puolueveroa. Kun nyt tiedämme, kuinka vaikea verojen kokoaminen yleensä on, niin tällaisissa tapauksissa on hyvin vähän luultavaa että puolueen jäsen itsestään tulisi

esim. muutaman pennin veroa tuomaan ja rahastonhoitajalle karttuisi ylenmäärin työtä. Mutta kaikki nämä yhdistykset varmaan jollakin tavoin veroittavat jäseniään ja silloin samalla voitaisiin ottaa heiltä puoluevero ja tilittää se sitte puolueen rahastonhoitajalle, ilmoituksella kuinka monen puolesta se tulee. Ja kun tällä tavalla toimitaan, niin kailta kyllä juoksee säännöllinen puoluevero.

Yksi kysymys täällä pitäisi tulla ratkaistuksi. Onko edullista taikka puolueen toiminnan kannalta suotavaa, että ammattiliitot ja osastot kuuluvat puolueeseen, koska tämä voisi johtaa keskuuteemme ammattiriitoja. Tahtoisin sentähden lausua tästä muutaman sanan. Nämät tällä tavalla kun täällä on ehdotettu, tulevat kyllä kuulumaan puolueeseen ja maksavat puolueveroa, mutta puolue ei heitä millään tavalla komenna. Puolue ei anna mitään määräyksiä liittohallinnolle. Liittohallinto toimii vapaasti samoin kuin ammattiosastot. Puolueen toiminta kulkee kunnallisjärjestötietä. Osastojen ja liittojen jäsenet kuuluvat yksilöinä puoluejärjestöön ja sen kautta kulkee puoluepolitiikka. Täten ammatillinen liike pääsee vapaaksi suoranaisestä komennosta ja pääsee toimimaan omia kehityslakejaan noudattaen. Tämä pykälä on käytännöllisesti johtanut vanhasta järjestelmästä uuteen. Ruotsissa ammattiliitot kuuluvat puolueeseen, Saksassa ne eivät kuulu ollenkaan. Ammatillinen liike on täysin vapaa. Meidän kulkee näiden kahden tavan välillä. Ammattiosastot kuuluvat ammattiliittoon, mutta jäsenet kuuluvat kunnallisjärjestöön, ovat niiden luetteloissa. Kun liike edelleen kehittyy ja näemme miten puoluesuhteet muodostuvat, on meillä hyvin helppo muuttua täyteen valtiolliseen ja ammatilliseen riippumattomuuteen, jos muutamme säännöt niin, että ammattiosastot eivät maksa edes puolueveroa vaan se kannetaan muuten. Minä vaan viittaan tuleviin mahdollisuuksiin ja tästä kyllä aikoinaan voidaan paremmin keskustella.

Vertauskohdiksi esitettäköön kokemuksia eri maiden puoluejärjestöistä:

Ruotsin puolue perustuu paikallisiin „työväenkuntiin“,

joihin yhtyvät paikalliset yhdistykset ja järjestöt. Ainoastaan kunnan kautta voi kuulua puolueeseen. Kutka suorittavat puolueveroa neljänneksittäin 10 äyriä naisjäseneltä ja puoliksi maksavalta miesjäseneltä sekä 20 äyriä täysin maksavalta miesjäseneltä. Maksu suoritetaan jäsenluvun mukaan viimeistään helmi-, touko-, elo- ja marraskuulla. Samalla annetaan tilastot. Piirikunnat ovat maakuntien mukaan järjestetyt. Vuosittain piirikokous. Puoluehallinto kannattaa piiriagitationia. Puoluekokoukseen valitaan 1 jokaiselta alkavalta 500 jäseneltä. Matkakustannukset suoritetaan tasan (huom.!) päiväpalkat kunnilta. Puoluehallinnon jäsenet itseoikeutettuja puoluekokouksessa, agitaattorilla puheoikeus. Puoluehallinnon jäsentä ei voida edustajaksi valita. — Puolueen valtiolliset edustajat ovat velvolliset olemaan läsnä puoluekokouksessa. Puoluekokous valitsee puoluesihteerin ja määrää palkan. Hän on myös rahastonhoitaja. Apulainen voidaan asettaa. Puoluehallinnossa 23 jäsentä. Tukholmassa valiokuntaan 7. Huomattakoon sanomalehtipiirit, joitten keskuspaikoissa julaistaan piirin äänenkannattaja. Löytyy sanomalehtiosasto, johon menee 5 äyriä jäseneltä vuodessa puoluerahastosta ja 20 % lehtien puhtaasta voitosta. Alle 18 vuotisista kokoonpannut järjestöt eivät ole päätösvaltaisia puolueessa. „Kuntia“ varten on perussäännöt.

Norja. Kaupunkijärjestö ja lääninjärjestö. Ainoastaan näiden kautta voidaan kuulua puolueeseen. Maksu kuluvalta neljännekseltä 5 äyriä naisilta ja 10 miehiltä. — Maksusuoritukset julaistaan lehdissä. Maakokous joka 3:as vuosi. Edustaja joka alkavaa 100-lukua kohti. Kaupunki ja lääninjärjestö voi täydentää edustajien luvun, jos se yhdistysten valitessa jää vaille. „Maahallinnon“ jäsenet ovat velvolliset olemaan puoluekokouksessa. Aika, jolloin puoluekokouksesitysten tulee olla tehtyinä 2 kuukautta ja lähetetty järjestöille 4 viikkoa ennen kokousta. Maahallinnossa 25 jäsentä, 11 Kristianiassa, muut eri osista. Kristianiassa esimies, varaesimies, sihteeri, pää-äänenkannattajan toimittaja, jotka valitaan eri äänestyksellä ja 5 edustajaa sekä 2 ammattiyhdistysedustajaa. — 9 kr. kokouspäivältä. — Kristianiassa olevat

muodostavat keskushallinnon. Sihteerille 3 kuukauden irtisanomisaika, mutta voidaan hän erottaa hetkeksi. Hän ei saa luvatta ottaa muuta ansiotointa.

Tanska. „Sosialidemokratinen liitto“. — 18 vuotta täytäneet saavat kuulua. — Yhdistyksillä on oleva sosialidemokratinen nimi. — Valitsijayhdistykset katsotaan kuuluvan paikalliseen puolueosastoon. — Niillä on kuitenkin oikeus erikseen olla edustettuna kongressissa. Yhden kaupungin yhdistykset muodostavat paikallistoimintansa ja keskenäiset suhteensa. Valtiopäivämiehiä asetettaessa on päähallinnon mieltä kysyttävä. Piirit ja agitatioonivaliokunnat näissä. Kaupunkilaisjäsenet maksavat vuosittain piirin agitatioonirahastoon 25 äyriä jäsentä kohti maalaiset 15 äyriä ja neljänneksittäin 5 äyriä puolueen yleiseen johtoon. Päätoimikunta 48 jäsentä. Valitaan piirittäin 2 jäsentä ammatillisesta keskushallinnosta ja 1 Köpenhaminan paikallisjärjestöstä. Valtiopäivämiehet ja päätoimittajat saavat olla läsnä kokouksissa ilman äänioikeutta. — Vaali toimitetaan n. 6 viikkoa kongressin jälkeen. Päätoimikunta 2 kertaa vuodessa koossa, kulut piirien agitatioonirahastosta jäsenmäärän mukaan. Päätoimikunta valitsee puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin ja toimitusvaliokunnan. Kongressi vähintään joka kolmas vuosi. Kuukautta ennen on esitykset lähetettävät toimitusvaliokunnalle ja yhdistykselle 14 päivää ennen. Edustus: vajaalta 100:lta jäseneltä 1 edustaja, 300:lta 2, 500:lta 3 ja sitte 1 joka 500 kohti. Ei kuitenkaan yli 5. — Vain ammattiyhdistysten jäsenet saavat kuulua puolueeseen, pakkoa ei ole.

Saksa. Järjestäymisperustana on jokaista valtiopäiväin valitsijapiiriä varten sos. dem. yhdistys, johon jokaisen puoluetoverin on kuuluttava. Paikallisia osastoja voidaan perustaa piirissä. Yhdistykset yhtyvät piiri- ja maajärjestöiksi, joilla on omat sääntönsä, ei kuitenkaan ristiriidassa puolueen sääntöjen kanssa. Vaalipiirin on vähintään 20 pros. tuloistaan siirrettävä keskusrahastoon. Puolue-esikunta saa 80 pros. piirin käytettäväksi. — Missä virallisia esteitä on, täytyy järjestyä lakien suomalla tavalla. — Piireissä, joissa ei ole yhdistyksiä on puoluetovereitten itse määräämällään

tavalla valittava luottamushenkilöitä. Yhdistysten esimiehet, jotka valitaan puoluekokouksen jälkeen antavat heinäkuun 15 p:ään kertomuksen. Naisten luottamushenkilöitä asetetaan naisagitationia varten. Puoluekokouksessa ovat joka vaalipiiristä korkeintaan 3 henkilöä. Jos ei näissä ole naisia, voidaan heitä valita lisää. 2 valtiopäivämiehet, 3 puolue-esikunnan ja kontrollikomisionin jäsenet. — Valtiopäivämiehillä on parlamenttaarisissa asioissa ja puolue-esikunnan jäsenillä raha-asioissa vain neuvotteleva ääni. Puoluekokous tarkistaa itse edustajainsa laillisuuden, valitsee johtonsa ja määrää työjärjestyksensä. Puoluekokous vuosittain. — 4 viikkoa ennen ilmoitettava ja samalla annettava tiedoksi väliaikainen työjärjestys. Puolueen jäsenten ehdotukset 3 viikkoa ennen ilmoitettavat. Puolue-esikunnan jäsenluvun määrää puoluekokous. Kaksi esimiestä, kasööri, sihteerit ja 2 jäsentä, esimies, kasööri ja sihteerit valitaan puoluekokouksessa yleisellä äänten enemmistöllä. Kontrollikomisiooni valitsee eronneen tilalle uuden. — Puolue-esikunnan jäsenet voivat saada korvauksen toimistaan. Puolueen jäsen ei saa ilman puoluekokouksen päätöstä nähdä puolueen raha- tai muita asiakirjoja. Puolue-esikunta hoitaa puolueen asioita ja valvoo puoluelehtiä. Kontrollikomisiooni 9 jäsentä valitaan puoluepäivillä. Tämä valitsee virkailijansa ja pitää tarkastuksen joka vuosineljännes. Pää-äänenkannattaja „Vorwärts'ille“ Berlinin ja etukaupunkien työväki valitsee painokomitean, 2 joka vaalipiiriä kohti arvostelevaan lehteä. Puolueesta erottamiseen: sovintolautakunta 7 henkeä, 3 valitsee syytetty, 3 asianomainen järjestö ja esimiehen puolue-esikunta.

Belgia. Puolueeseen voivat liittyä ammattiyhdistykset, yhdistykset keskenäistä apua varten, osuuskunnat saavat opintojen harjoittamista ja aatteen levittämistä varten yleensä kaikki työväenyhdistykset ja henkilöt paikkakunnilla, joissa ei löydy puolueyhdistystä. Ensin tulee yhdistyksen liittyä maakuntaliittoon. Ammattiyhdistyksen tulee ensin yhtyä asianomaiseen kansallisliittoon. Samalla paikkakunnalla ei saa olla kahta samallaista puolueeseen kuuluvaa yhdistystä. Puoluetta johtaa keskusneuvosto, jonka johtavan toimikun-

nan myös puoluekokous valitsee, siinä 9 jäsentä paikkakunnalta. Kukin maakuntaliitto ja kansallisliitto valitsee edustajan neuvoston täysi-istuntoon. Puoluevero on 10 senttiä vuodessa. Mieskohtaisesti, ei yhdistyksen kautta liittyville on vuosimaksu 1 franki. Tilit tarkastaa valiokunta, jonka muodostaa yksi edustaja kustakin maakunta-liitosta. Puoluekokous joka vuosi Brysselissä. Sanomalehtivaliokuntaan valitsee kukin liitto edustajia.

Luki sitten ehdotuksen uusiksi puolueohjeiksi. (Tilan voittamiseksi painatetaan ne päätöskeskustelun yhteyteen, koska ne eivät paljon muuttuneet).

Puheenjohtaja (Tainio): Näissä säännöissä on paljon asioita, satakaupalla ja täällä on meitä satakaupalla jäseniä, jokaisella jäsenellä olisi mahdollisesti jotain muistuttamista jotakin pykälää vastaan. Sillä tavalla me saisimme ehkä sata muutosehdotusta, mutta ainoastaan sellaiset muutosehdotukset voisivat tulla huomioon otetuiksi, joita kannatetaan ja vaikkapa joku ehdotus saisikin kannatusta, niin sekään ei oikeastaan suuria hyödyttäisi sillä asiahan menee valiokuntaan ja sitte se tulee vasta täällä päätekeskustelun alaiseksi. Yleensä meillä edustajakokouksissa on ollut pitkiä evästyskeskusteluja ja lyhyitä päätekeskusteluja. Täällä keskustellaan tavattoman paljon. Sen jälkeen tulee valiokunta ja antaa lausuntonsa ja kaikki ne, joilla on ollut jotain muistuttamista, vaikenevat syystä tai syyttä. Näin ollen minä ehdottaisin, että kysymys lähetettäisiin valiokuntaan ilman keskustelua ja ne, jotka tahtovat jotain muutosehdotuksia tehdä, jättäisivät ne kirjallisesti valiokunnalle.

Ehdotus hyväksyttiin ja asia meni sääntövaliokuntaan.

Vaaliohjelma.

Seurasi alustava keskustelu „Vaaliohjelmasta“. Kysymykselle oli Yrjö Sirola laatinut seuraavan alustuksen:

„Vaalit ovat edessä ja meidän on osotettava vääräksi vastustajaimme panettelu, että muka ristissä käsin vain odotamme vanhan yhteiskunnan romahdusta ja uuden syntymää kuin minkäkin „tuhatvuotisen valtakunnan“, ryhtymättä

käytännöllisiin korjauspuuhiin olevaisten olojen pohjalla. Tosin on meidän täytynyt osottaa tosiasiaan, että kapitalistinen talousjärjestelmä yhtyneenä meillä vielä kummitteleviin keskiaikaisen holhoojavaltion jäännöksiin on johtanut tämän kuten muidenkin vaikutuspiirinsä maiden taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen umpiperään, josta se ei omin voimin selviä ja josta muuta pelastusta ei ole kuin vähittäisempi tai äkkinäisempi siirtyminen sosialistiseen tuotantotapaan. Niin syvästi ovat nykyiset, yleiset ja kieltämättömät epäkohdat sidotut olevaiseen järjestelmään, että ne voidaan hävittää vasta yhdessä tämän kanssa ja niin on puolueemme oleellinen ohjelma ja todellinen tarkoitus tämän perinpohjaisen muutoksen toteuttaminen, niin pian kuin kansamme on siihen taloudellisen ja valistuksellisen kehityksen kautta kypsytynyt. Mutta silti emme suinkaan kiellä, että todellinen reformityö on erittäin tervetullut, se kun edes hieman voi helpottaa työtätekevän kansanluokan kuormaa ja tekee sen siten ruumiillisesti ja henkisesti edes hieman voimistuneena vasta kykeneväksi ottamaan yhteiskunnan ohjat haltuunsa. Niin kutsuttu kurjistumisteoria, jota kannatamme, ei ehdottomasti sisällä sitä, että työväen olot suorastaan aineellisesti yhä huonontuisivat alle olemismahdollisuuksien rajan — vaikka sellaistaikin voisi ilmetä —, vaan merkitsee se kieltämättömän tosiasian, että tuotannollisten voimien tuntuvasti kasvaessa ja tuotannon tulosten suunnattomasti karttuessa yhä suureneva osa näistä siirtyy palvelemaan omistavien kulluttajain ylellisyyttä ja vain pieni prosentti tulee tämän tuotannon todellisille kannattajille, työväelle. Vaikka siis työväen asema sen omain ponnistusten: ammatillisen ja valtiollisen taistelun, osuustoiminnan y. m. kautta hieman paranisikin, niin kehittyä sittenkin ylellisyys, tuhlaavaisuus ja järjetön taloudenhoito toiselta puolen siinä määrin, että selvästi huomaa omistajain ja omistamattomain rajan yhä laajenevan, näitä luokkia erottavan juovan yhä syvenevän.

Se juopa syvenee eivätkä sitä voi enää täyttää ne yhä suurenevat paperikasatkaan, jotka käsittäen: suuria lupauksia, komiteain ehdotuksia, „armollisia esityksiä“, valiokun-

tain mietintöjä y. m. ovat muka osottamassa vallassa olijain reformi-intoa lainsäädännön alalla, vaikka ne itse asiassa ovat loistavana köyhäintodistuksena siitä kuinka paljon vaivaa valtuuskat tuntevat tarvitsevansa uhrata osottaakseen haluttomuuttaan ja voimattomuuttaan siihen todelliseen uudistustyöhön, jonka tarpeellisuutta he eivät voi kieltää, mutta jota he omaksi vahingokseen eivät voi ryhtyä toteuttamaan. Katkeralla mielellä onkin köyhälistö oppinut katsomaan tätä suurtoihuista „lainsäädäntötyötä“, joka tavallisesti loppuu törkeään tinkimiseen ja tuloksena on laki, joka toisella kädellä ottaa mitä se toisella kädellä on myöntävinään. Sellaiseen „reformityöhön“ ei köyhälistöllä ole voimia tuhlata, vaikka sen tietysti täytyykin tarkalla huomiolla seurata tämän lainlaadinnan paperimyllyn käyntiä ja paljastella kaikki peräytyessäänkin ovelan vastustajan pimitysrytykset.

Periaatteellisessa ohjelmassaan on sosialidemokratinen puolue kuvannut yhteiskuntakehityksen tosiasiallisen kulun ja sitä taustaa vasten kuvastuvat räikeinä nykyiset ristiriidat. Ohjelman *käytännöllinen puoli* taas vetää ne ääriviivat, joita noudattaen nykyisissäkin oloissa voitaisi parannuksia aikaansaada ja siten helpottaa kehityskulkua vanhasta uuteen. Kun silmäilee ohjelmamme eri kohtia ja vaatimuksia esittäen itselleen kysymyksen, mikä tässä nyt olisi *tärkeintä*, tuntee ahdistavaa toivottomuutta. Tärkeitä ovat ne *kaikki*, välttämätöntä olisi iskeä kaikkiin noihin parannuksiin yhtäaikaan, ei olisi köyhälistöllä aikaa odottaa mitään „vähittäistä kehitystä“, niin tukala on sen tila, ja niin olisikin koko ohjelma oikeastaan luettava *vaaliohjelmaksi*, jota olisi yritettävä toteuttaa. Selvää onkin, että missä tahansa yhteiskunnallinen tehtävä eteen sattuu ja meille tarjoutuu tilaisuus siihen todella vaikuttamaan, me myös olemme valmiit sanamme sanomaan ja voimamme uhraamaan ohjelmamme viittaaman parannuksen aikaansaamiseksi.

Vaikeata olisi siis meille valita kohtia, jotka kipeimmin painavat ja jotka siis ensiksi olisivat esille otettavat, mutta onneksi tulevat vallassaolijat meille avuksi. Heille ei ole voinut jäädä salaisuudeksi se syvä tyytymättömyys, joka val-

litsee syvissä riveissä ja heidän oma etunsa ja turvallisuutensa vaatii heitäkin ryhtymään paikkaustoimiin. Ja silloin he todellakin hakevat ne kohdat, joista ilmeisesti yhteiskuntarakennus on heikoin, ja yrittävät niitä toistaiseksi pönkitää. He myöntävät löytyvän „epäkohdan“, — me sanomme sitä huutavaksi vääryudeksi —; he antavat ylimalkaisia lupauksia — kansa ei niihin tyydy; he valmistavat lakiehdotuksen — kansa julistaa sen riittämättömäksi; ja loppujen lopuksi he vielä siitäkin tinkivät, jos voivat. Ja he ovat tähän saakka voineet, sillä heillä on ollut eduskunta; he voivat edelleenkin, jos hallitus saa eduskunnan päätöksiä pidellä mielin määrin; mutta meidän on tehtävä siitä loppu. Meillä on äänioikeus ja meidän on sitä käytettävä! Saa tuamme kansan tahdon todellisia tulkkeja eduskuntaan, on meidän näitten kautta entistä tarkemmin paljastettava heidän lupauksensa ontous ja ne kiertotiet, joilla he yrittävät niitä peittää. Meidän on otettava osaa lainsäädäntötyöhön. Sitä varten on meidän myös laadittava yksityiskohtaiset ehdotukset ylimalkaisten ohjelmapykälien tilalle ja edustusryhmämme koko voimalla niitä tuettava. Omassa edustajakokouksessamme, joka kuvastelee valtavan kansanosan toiveita ja pyrkimyksiä, on meidän syvennyttävä etenkin niihin kohtiin, jotka jo yläluokka on ottanut esille, asetuttava varmalle kannalle ja annettava edustajillemme sitovat menettelyohjeet.

Näiden esiintymisen sekä yhä laajenevan järjestäymis- ja valistustyön kautta osotamme me vastustajien talutusnuorassa vielä harhaileville köyhälistöosille, missä heidän todellinen turvansa ja oikea paikkansa on, kunnes kansan eduskunnan selvä enemmistö kertoo kansan pohjakerrosten kautta heränneen alentavan tilansa ja todellisten parannuskeinojensa tietoisuuteen. Silloin on voitto meidän edustamamme ajatus- ja kehityssuunnan.

Kun siis katsahdamme, mistä yhteiskunta kipeimmin korjausta kaipaa, tulee ehdottomasti silmiimme *kansan eduskunta*. Sellaisena kuin Suomen uusi eduskunta hallituksen ja säätylaitoksen yhteisen tinkimistyön tuloksena nyt — ellei esteitä väliin tule — kokoontumistaan odottaa, ei se vielä

— vaikka kieltämätön ja suuri edistys tunnustetaankin — vastaa käsitystämme todellisesta kansan eduskunnasta. Häpäiseväthän *äänioikeuttamme* lukuisat *rajoitukset*, joiden poistamisella me vasta hyvitämme ne toverit, jotka yhdessä taistelleina vielä jäivät vaille yhteistä osaansa saaliista. Mutta sittenkin, vaikka eduskuntaamme olisi kokoonpanemassa todella koko kansa, ei se vielä olisi mikään edistyksen tae. Eihän sillä oikeastaan ole mitään toimeenpanevaa valtaa. Se saa vaan odottaa ja antaa lausuntojaan, mutta hallitsijan kynänpiirroksesta riippuu, miten kansan tahdon lopulta käy. Tässä on korjattava kohta, edistyksen tien toinen vankka este on poistettava. Suomen kansan eduskunnalle on saatava varma määräämisvalta ensiksikin kansan veroilla kootuihin varoihin nähden ja hallitus on itsenäisen valtiomahdin asemasta muutettava toimikunnaksi, joka toimeenpanee eduskunnan päätökset tai, jos se on siihen kykenemätön, jättää paikkansa toiselle! Ainoa mahti, joka kansan eduskunnan päätöksen voi korjata, on kansa itse yleisen *kansanäänestyksen* kautta. Tämä tietysti edellyttää, että yhä edelleen taistellaan valtiollisten perusvapauksien-, yhdistymis-, kokoontumis- ja painovapauden puolesta.

Mutta keskitetyn valtiolaitoksen rinnalle on yhä tärkeämpään asemaan astunut kansalaisten pienempi järjestäytyminen: *kunnallistoiminta*, jonka merkitys on yhä laajeneva sitä mukaa kuin kansanvaltaisuuden periaatteet toteutuvat. Asunto- ja terveysolot, alkeisopetus, lähimmät kulkuneuvot, elintarpeitten tasaus, turvattomain hoito y. m. seikat saavat parhaan ratkaisunsa kunnallista tietä. Siksi tähtääkin mitä tarmokkain toimintamme ensiksikin *kunnallisen äänioikeuden* saattamista yleiseksi ja yhtäläiseksi ja toiseksi *kunnallisen itsehallinnon* toteuttamista, niin että virkaherrain holhuuvalta kuntiin nähden vihdoinkin loppuisi.

Uhkaavimpana ja vaativimpana seisoo edessämme *maatalouskysymys*. Maamme on toistaiseksi vielä ensikädessä maanviljelysmaa s. o. riippuva maanviljelyksestä ja sen sivuelinkeinoista. Ja maanviljelyspolitiikkamme tarkoituksena tulee tietysti olemaan pyrkimys saattaa olot sille kannalle, että

maamme viljelyskelpoinen osa tulisi mahdollisimman tarkasti otettua käytäntöön ja että maan tuotteet tulisivat sen todellisten viljelijäin eikä nimellisten omistajain hyödyksi. Niin voisi tämä karukin maa elättää runsaan ja hyvinvoivan kansan eikä tarvitsisi sataintuhanten hakea parempaa isänmaata merten takaa. Maatalouskysymys on meillä torppari-kysymyksen, siirtolaisuuskysymyksen ja työttömyyskysymyksen ratkaisu sekä samalla hyvä apu teollisuustyöväestömme kin asemaa parannettaessa.

Vanha oppi „vapaasta kilpailusta“ on jo itse asiassa kuollut ja kuopattu, vaikkakin suojelustullien ja valtioapujen turvissa rikastuvat teollisuusritarit sitä vielä koettavat työväkeen nähden pitää yllä. Mutta heidänkin on jo aikaisemmin *työväensuojelus-* ja *vakuutus-*laeilla täytynyt myöntää, että yhteiskunnan oikeus ja velvollisuus on turvata jäsenensä terveydellistä ja siveellistä turmiota vastaan, joka näitä tuhoavan riistotyön muodossa uhkaa. Rodun turmeleminen naisten nälännytyksen ja lasten kuihduttamisen kautta on keskeytettävä ja täysikasvuiset miehetkin estettävä terveytensä ja sivistyksensä kustannuksella ylenmäärin raatamasta, koska se toiselta puolen on inhimillisyyden vaatimus ja koska toiselta puolen kaikki laiminlyömiset tällä alalla koituvat yhteiskunnalle vahingoksi lisättyjen vaivaishoito- ja vankilakulujen muodossa.

Vanhuuden, voimattomuuden ja työkyvyttömyyden varalta on toisellakin tavoin turva hankittava, siten, että rehellisen ja *kunniallisen eläkkeen* kautta pelastetaan kuluneet raatajat tuskaisesta vanhuudesta nälästä tai vaivaishoidon armopalojen ääressä.

Palkkaussääntö on niitä surullisia muistoja vanhoilta patriarkkaalisilta ajoilta, joilla työvälineiden omistajaluokka vielä yrittää säilyttää henkistäkin holhousa vieläpä sangen törkeässä muodossa työväkeensä nähden. On selvää, ettei sen korjaaminen ole enää mahdollinen, se on ilman muuta *poistettava* ja palkollisnimellä alentavasti leimatut kansalaiset päästettävät samallaiseen työvälipuheasemaan kuin muukin työväestö.

Verotusasiat ovat maassamme niin nurinkuriset, että ihmetellä täytyy niiden näinkin kauan voimassa pysyneen. Rasitukset ja ulosteot ovat raskaina taakkoina työtätekevään, työväen ja pientilallisten niskoilla ja tarvitaan voimallista yhteisponnistusta, jos mieli välttää vallassaolijain tarjoomia puolparannuksia ja astua täysi askel asteettain kasvavaan suoranaiseen tuloveroon, kuten puolueemme jo Viipurin kokouksessa v. 1901 suunnitteli.

Kieltolaki on vanhastaan ohjelmassamme ja sen tarpeellisuudesta puhuvat niin jokapäiväiset räikeät esimerkit kuin voimakas kansanliikekin kyllin selvää kieltä.

Näin, yleispiirteisesti viitaten, on puoluehallinnossa ajateltu lähin lainsäädännöllinen toiminta. Puoluekokouksen on tarkistettava ja alustajain lausuntojen sekä keskusteluissa ilmenneiden näkökohtain perusteella osotettava yksityiskohdainen menettelytapa, niin että näiden vaatimusten taa voitaisi koota mahdollisimman suuri joukko kansamme syviä rivejä jo alusta saakka vaikuttamaan puolikuntaisen paikkaustyön ehkäisemiseksi ja todellisen uudistustoiminnan voitoksi.

Alustaja täydensi alustustaan seuraavasti:

Meidän puolueellamme on nyt edessä sangen tärkeä tehtävä. Meidän on valmistettava komea vaaliohjelma. Puolueen jäsenillä on selvillä puolueen tarkoitusperät ja toiminnot, puolueen jäsenet tietävät, mikä on sen korkealle tähtäävä periaate. Puolueen käytännöllinen ohjelma ja toimenpiteet määritellään edustajakokouksissa, siellä tarkistetaan ne kysymykset, jotka seuraavana väliaikana saattavat tulla kysymykseen. Mutta tällä vaaliohjelmalla kääntyy puolue kaikkien kansalaisten puoleen, se kääntyy etupäässä maan köyhälistön puoleen, joka vielä ei ole herännyt, että se käsitäisi puolueemme koko laajan tarkoitusperän. Meidän on tällä vaaliohjelmalla osotettava, että me olemme tässä maassa ainoa rehellinen uudistuspuolue niin laajassa merkityksessä kuin se niissä on ehdotettu. Porvaripuolueissa on huomattavissa piirre, että valtaan pääsevä puolue luopuu ohjelmastaan, se on hajaantunut eikä ole ryhtynytäkään ohjelmaansa

toteuttamaan. Siksi tehdään niin äärettömän paljon lain-säädäntötyötä ja vähän tuloksia suurista puuhista tulee. Meidän on ohjelmallamme osoitettava, että me kykenemme lupaamaan paljon, mutta myös paljon täyttämään. Meidän on sitä varten nyt esitettävä tämä tarkistettu vaaliohjelma. Meidän on julistettava sitä kaikkien kansalaisten tietoon ja meidän on agiteerattava tämän perusteella mahdollisimman suuri määrä kansaa äänestämään puolueemme ehdokkaita valtiopäiville. Tämä yleinen perustelu, jonka olen laatinut vaaliohjelmaksi, ei kelpaa kirjoitukseksi, jolla käännytään kansalaisten puoleen. Tämä kääntyy puolueeseen itseensä. Meidän on laadittava ohjelma, joka kääntyy puolueesta ulospäin. Sitä varten on määrättävä puoluetoimikunta tekemään lentolehtisen, jossa on esipuheena yleiskatsaus vaaliohjelmaan ja sitte liitteenä kaikki ne tarkistetut pykälät, joita täällä lukuisista kysymyksistä tullaan päättämään. Nyt ehdotan että nämä kaikki kysymykset jotka puoluehallinto on vaaliohjelmaan ehdottanut, siihen myös tulisivat ja jos uusia kokouksessa siihen ehdotetaan, ne menisivät mukana valiokuntaan. Valiokunnalle annettaisiin harkittavaksi, voiko se kaikkia näitä asioita käsitellä vai täytyisikö asettaa täydennysvaliokuntia. Me olemme jo asettaneet täydennysvaliokunnan maatalouskysymystä varten. Ensimmäinen ja tärkein vaaliohjelmakysymys on Suomen kansan eduskunnan vallan laajentamisesta, tarvitsisiko se ehkä eri valiokunnan? — Muuten tulee kukin kysymys erikseen esille.

Puheenjohtaja: Ehdottaisin että tämä kysymys lähetettäisiin valiokuntaan sinänsä ja jos jollakin on jotain huomautuksia tehtävänä jättäisi ne suoraan sinne.

Ehdotuksen kokous hyväksyi, lähettämällä kysymyksen vaaliohjelmavaliookuntaan.

Muutokset puolueohjelmaan.

Sirola: Esitysvihossa on muutosehdotuksia puolueohjelmaan. Kun Helsingin työväenyhdistys asetti toimikunnan näitä asioita varten, verrattiin eri maiden puolueohjelmaa ja nähtiin että oli lukuisia kysymyksiä, joita oli

yhden maan puolueohjelmassa, mutta puuttui toisessa. Min­kään maan puolueohjelma ei näyttänyt olevan niin täydellinen, että kaikki reformikysymykset olisivat siinä kuvastuneet. Tämä lohdutti meitä sillä tietoisuudella, ettei meidän ole vähemmän täydellisenä pidettävä, siinä on sangen hyvä kokoelma ehdotuksia. Niiden täydennys näissä muutamissa kohdin ei tekisi pahaa. Helsingin työväenyhdistys ehdotti­kin, että tehtäisiin ohjelmaan ainoastaan ne muutokset, joita hyväksytty vaaliohjelma edellyttää. Ne tulisivat etupäässä koskemaan työväensuojelulainsäädännön kohtia, naisten ja lasten työnsuojelusta, joissa joku aikarajavuosi voisi tulla toiseksi, kunnallisohjelman ensimmäinen pykälä ehkä tuntuu oudolta j. n. e. Mutta minä ajattelen, että ei niin suurta eroa tee, jos vaali- ja puolueohjelmalla on pieni ero. Onhan vaaliohjelma siksi paljon laajempi. Näin tulisi paljon korjausehdotelmia valiokunnalle ja katsoen siihen suureen tuhlaukseen, kun puolueohjelmaa pitäisi uudestaan painattaa tavattomat määrät ja epäkohtaan kun jokainen tuntisi, että on taskussa jäsenkirja, jossa ei ole oikeata puolueohjelmaa, niin arveltiin, että tämä puoluehallinnon ehdotus olisi hyväksyttävä käytyään valiokunnassa joka siitä antaisi lausuntonsa.

Luen puoluehallinnon lausunnon, joka kuuluu:

Muutosehdotuksia puolueohjelmaan.

Ottaaksensa selville, missä määrin puolueohjelma vaatisi muutoksia, kehotti puoluehallinto kiertokirjeessä 28 p:nä maaliskuuta yhdistyksiä asiasta keskustelemaan ja antamaan puoluehallinnolle muutosehdotuksensa tiedoksi. Seuraaviin puolueohjelman kohtiin ehdotetaan muutoksia ja lisäyksiä (Lisäys- ja muutoskohdat merkitään „lainausmerkeillä“):

Helsingin työväenyhdistys pitemmässä perustelussa huomautettuaan, kuinka ohjelman periaatteellisesta puolesta, se kun bobrikoffilaisaikana oli kielletty, ei ole julkisesti keskusteltu eikä siitä ole tieteellisesti päteviin, kotimaisiin oloihin perustuvaa tutkimusta, ehdottaa ettei sitä nyt muutettaisi, vaan jätettäisiin se johonkin seuraavaan edustajakokoukseen.

Mitä käytännölliseen ohjelmaan tulee arvelee Helsingin t. y. että parannuksia ja lisäysvaatimuksia voitaisi tehdä, mutta jos niihin ryhdytään, olisi ohjelma järjestettävä kokonaan uudelleen. Etenkin tärkeä maatalouskysymys olisi selvitettävä.

Helsingin t. y. siis pyytää puoluekokouksen määräämään asetettavaksi komitean, jonka tulisi tehdä sitä seuraavaan puoluekokoukseen perinpohjainen selvittely Suomen maatalouskysymyksestä ja lausunto sitä koskevasta puolueohjelman osasta.

Virkkalan t. y. ehdottaa, että maanvuokraus-uudistus olisi toimitettava Tampereen torpparikokouksen päätösten mukaisesti.

1. Suhteellisen edustuksen sijalle ehdottaa Oriveden t. y. yhdenmiehen vaalipiirejä enemmistö ja jälkivaaleilla.

2:een kohtaan ehdottaa Helsingin t. y. sanat: „kansanäänestyksen kautta“ ja lisäksi määritelmät hallituksen vastuunlaisuudesta ja riippuvaisuudesta.

3:n kohdan alkuun ehdottaa Forssan t. y. sanan: „Ehdoton“, täydellinen j. n. e.

4. Maksutonta ylläpitoa kaikille oppilaille kaikissa oppilaitoksissa ehdottavat Forssan ja Eurajoen t. y:t Virkkalan t. y. ehdottaa koulupakkoa muutettavaksi oppivelvollisuudeksi ja vaatii seminaareihin muutoksia.

5:een kohtaan ehdottaa Oriveden t. y. lauseen: „Annettava hetimiten lakimääräykset siviiliavioliitosta“. Tampereen t. y.: (jotka itse järjestävät erinäiset asiansa) „ja joiden avustamiseksi ei saa tuhjata yhteisomaisuutta: kunnan ja valtion varoja.“ Saarijärven t. y. ei hyväksy kohtaa. Virkkalan t. y. ehdottaa että pappien palkkausjärjestelmä on lakkautettava.

6:s kohta olisi Virkkalan t. y:n mielestä muutettava niin että välilliset verot ylellisyystavaroista säilytettäisi.

7. Oriveden t. y.: „Kaikellainen vangitseminen kiellettyä ennen ylemmän oikeuden tuomiota, paitsi murha-, ryöstäys- ja varkausrikoksissa „kun ne tutkinnossa on täydellisesti todistettu“. Helsingin ja Töölön t. y.: „Kuolemanrangaistus poistettava“. Juantehtaan t. y.: „kuolemanrangaistus poistettava kaikissa suhteissa“. Eurajoen t. y.: „sekä

rikollisten hoito on järjestettävä.“ Virkkalan t. y.: „oikeusjärjestelmä on perin pohjin uudistettava“. Helsingin t. y. ehdottaa: „tuomarit on valittava yleisellä, yhtäläisellä, välittömällä ja salaisella äänioikeudella“ ja oikeudenkäytön täydellinen uudistus saatava aikaan.

Tampereen t. y.: „Ihmisteurastukset joukottain katsottakoon yhtä alhaisiksi rikoksiksi kuin yksityismurhatkin“. Töölön ja Forssan t. y:t: (Sotilastaakka on) „poistettava“. Inkilän t. y.: „on ryhdyttävä yleiseen kansainväliseen taisteluun militarismia vastaan“. Virkkalan t. y.: „sotilastaakka on poistettava ja kansainvälinen sovinto-oikeus järjestettävä.“

Työväensuojelulainsäädännön 4 §. Forssan ja Juantehtaan t. y.: (Täysi, vähintään) „neljäkymmentä (40) tuntia“ kestävä lepoaika j. n. e.).

5 §. Oriveden t. y.: (Lapset alle) „16 vuoden“ j. n. e. Oppilaita ja nuoria työntekijöitä „(16—21 v.)“ j. n. e. Tampereen t. y.: „Lapset ja nuorukaiset alle 17 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Kuntain ja valtion velvollisuus on huolehtia näiden henkisestä ja aineellisesta kehityksestä, siksi kunnes he täyttävät 17 vuotta.“ Virkkalan t. y.: lapset alle 14 vuoden kiellettävä teollisuusansiotyöstä.

7 §. Forssan t. y.: „Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat kaikkiin kansalaisiin kaikilta aloilta“.

8. §. Forssan t. y.: (tarkastajia) „ammatin laadun mukaan ja niistä puolet työväestöstä“. Helsingin t. y.: Tarkastajat asetettavat kansanvaltaisilla vaaleilla. Apulaisia valitsevat työväen ammatilliset järjestöt.

10 §. Virkkalan t. y:n mielestä tarpeeton.

11 §. Forssan t. y.: sana „aviottomille“ pois.

Kunnallisen ohjelman 1 §. Helsingin t. y. huomauttaa että tämä sanamuoto voi johtaa harhaluuloon, että hyväksyttäisi valtiollisen vaalioikeuden rajoitukset kunnallisiin vaaleihin. Ehdottaa että kunnallinen äänioikeus tulisi 20 vuotta täyttäneille. Suhteelliset vaalit. Kukin kunta yhdeksi vaalipiiriksi. Riittävästi äänestyspaikkoja.

3 §. Tampereen t. y.: (hyvinvoinnille tärkeät liikealat) „varsinkin sellaiset kulkuneuvot jotka eivät vielä ole valtion

tai kuntain hallussa“. Forssan t. y.: (Kuntien on otettava haltuunsa) „kaikki liikealat“.

4 §. Helsingin t. y. ehdottaa kohdan kuuluvaksi:

„Kuntain on rakennutettava riittävästi terveellisiä työväenasuntoja ja vuokrattava niitä työväelle kiskomatta kohtuuttomia korvauksia. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.“

Vaaditaan myös tehokasta asuntojen tarkastusta.

9 §. Helsingin t. y. ehdottaa:

„Kunnan ei missään tapauksessa sovi poiketa paikkakunnalla kussakin ammatissa vallitsevasta tariffista työväelle epäedulliseen suuntaan, vaan on kunnan oltava mallityönantajana ja noudatettava työehtoja, jotka ovat terveydelliseltä, sivistykselliseltä ja yhteiskunnalliselta kannalta katsoen tyydyttäviä.“ — Urakkatyön suhteen jakaantuivat mielipiteet.

12 §. Eurajoen t. y.: ehdottaa että kohta poistettaisi sillä kieltolaki on saatava eduskunnassa.

15 §. Forssan t. y.: kts. yleisen ohjelman 8 §.

Helsingin työväenyhdistys on muutosehdotuksillaan vain tahtonut huomauttaa mihin suuntaan muutosehdotukset voisivat käydä ja ehdottaa, että puolueohjelmaan tehtäisiin ainoastaan ne muutokset, joita Oulun kokouksessa hyväksyttävä puolueen vaaliohjelma edellyttää.

Puoluehallinnon ehdotus kuuluu:

Katsoen niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita puolueohjelman taajoista uusimisista on, tämä kun on painettu puolueen jäsenkirjoihin y. m., ehdottaa puoluehallinto, että ohjelma tällä kertaa jäisi muuttamatta, kun puolueen lähimpänä tunnussanana kuitenkin tulee olemaan *vaaliohjelman* vaatimukset. Puolueohjelman uusiin painoksiin on kuitenkin lisättävä huomautus, missä kohdin vaaliohjelma täydennyksen ohella suorastaan muuttaa puolueohjelman vaatimuksen.

Huomautan vielä että piakkoin tullaan julkaisemaan useiden maiden puolueohjelmat. Näitä tutkimalla ja syventämällä kotoisiin oloihin puolueen jäsenet saisivat huomata minkäläisiä muutoksia ohjelma kaipaisi, niin pääsisimme siitä kun tässä kuluisi paljon aikaa eikä kotoiset uudistukset sitä paljoakaan maukaammiksi tekisi.

Ehdotus hyväksyttiin sellaisenaan kokouksen päätökseksi.
Ohjelmaa ei katsottu siis tarpeelliseksi muuttaa.

Otettiin keskusteltavaksi vaaliohjelman eri kohdat.

1. *Suomen eduskunnan oikeuksien laajentaminen kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan.*

Kysymykselle oli *O. V. Kuusinen* laatinut seuraavan alustuksen:

Meidän nykyinen valtiomuotomme on yleensä kaikissa olennaisissa kohdissaan syntyisin Ruotsin vallan ajoilta ja lähinnä perintö Kustaa III:n tunnetusta valtiokeikauksesta, jonka kautta silloisen säätyeduskunnan ylivalta perinpohjin muserrettiin yksinvaltiuden hyväksi. Tuosta valtiokeikauksesta on meillä näkyväisenä muistona vielä tänä päivänä voimassaolevat tärkeimmät perustuslakimme, Hallitusmuoto v:lta 1772 ja Yhdistys- ja vakuutuskirja v:lta 1789, jotka Venäjän vallottajakeisari Aleksanteri I sellaisenaan meille vahvisti.

Näitten perustuslakien mukaan on nyt meidän nykyinen valtiomuotomme sekotus keskiaikaista säätyvaltiota ja uuden aikaista rajotettua yksinvaltaa. Yksinvaltius on kuitenkin meidän valtiomuodossamme vain sangen vähän „rajotettu“, niin vähän, että todellisuudessa meillä nyt vuosisadan kuluessa, kuten tiedämme, on useimmiten ollut vallalla miltei rajaton itsevaltius. Meidän yksinvaltiaamme on ollut helppo esiintyä täydellisenä itsevaltiaana, joka ei ole useinkaan piittänyt enempää laista kuin kansan tahdostakaan, luonnollisesti ennen kaikkea siitä syystä, että perustuslakien mukaan on eduskunnalla todellista valtaa ollut tuskin nimeksikään. Säätyeduskuntamme onkin koko aikansa, milloin sen nim. on sallittu kokoontua, saanut näytellä vain näennäistä valtiomahdin osaa, jolla valtion elämässä ei ole ollut sen enempää sananvaltaa eikä merkitystä kuin maalle vieras itsevaltiias hallitsija kulloinkin on suvainnut.

Kahdennella kymmenellä vuosisadalla on tosiaan jo aika

meidän pyrkiä vapaaksi tästä valtiomuodosta, jonka vertaista kansantahdon kuristajaa ei Europassa enää pitkiin aikoihin ole ollut muualla kuin Venäjällä, ja jonka puitteissa ei valtiollinen eikä yhteiskunnallinen kehitys enää ole mahdollinen.

Hyppäys äärimmäis-yksinvaltaisesta säätyvaltiosta nykyaikaiseen eduskunnalliseen kansanvaltaan, jollaista uudistusta kansanvaltaisuuuden periaate nyt meillä vaatii, on tosin huiMaavan pitkä, mutta välttämätön. Ensimmäinen yritys on tässä jo tehtykin sen kautta, että vanha eduskuntalaitoksemme, nelikamarinen säätyedustus, on nyt kansan vaatimusten pakotuksesta muutettu yleisen, yhtäläisen ja välittömän vaali-oikeuden periaatteiden mukaan kokoonpantavaksi yksikamarrisiksi eduskunnaksi. Niin kovin vaillinainen ja epäkansanvaltainen kuin tämä uudistus on monissa yksityiskohdissaan ollutkin, on sen kautta joka tapauksessa periaatteellisesti katsoen meillä päästy siirtymään nykyaikaiseen kansanedustukseen.

Mutta tämä ei suinkaan vielä riitä. Alettu valtiolaitoksemme uudistus on yhtä päätä suoritettava loppuun saakka. Nyt uudesti muodostetulta eduskunnalta emme vielä voi toivoa mitään mainittavia yhteiskunnallisia parannuksia. Sillä eduskunta, todellinen kansaneduskuntakaan ei käytännöllisessä valtioelämässä merkitse mitään niin kauan kun sillä ei ole sen enempää oikeuksia eikä valtaa kuin meidän nykyinen valtio-oikeutemme sille suo. Uuden eduskuntamme oikeuksia on sen vuoksi oitis ryhdyttävä laajentamaan. Eduskuntamme on kerrassaan vapautettava siitä alentavasta voimattoman anojan asemasta, mihin nykyinen hallitusmuotomme sen tuomitsee. Sitä varten on koko nykyinen valtiomuotomme sillä tavalla uudistettava, että valtiollisen vallan täydellisyys, suvereniteetti, mikä nyt on yksinvaltiaan käsissä, luovutetaan koko kansalle, jolle se korkeamman oikeuden kuin nykyisten perustuslakiemme mukaan kuuluukin, sekä korotetaan kansan valitsema eduskunta suverenisen kansantahdon voimakkaaksi kannattajaksi. Korkeampaa, mahtavampaa valtio-organia kuin kansaneduskunta ei kansanvaltaisessa valtiossa saa olla. Sen määräämisvaltaa voi rajottaa

vain yleinen kansanäänestys, mutta ei mikään muu. Siinä se lopullinen päämäärä, mihin meidän kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan on pyrittävä nyt puheenaolevassa uudistustyössä.

Ryhtyessämme sitte tekemään itsellemme selväksi, mitä uudistuksia nykyisen hallitusmuotomme kansanvaltaistuttaminen ensi sijassa vaatii, olisi mielestäni tarkotuksetonta puuttua tässä keskustelemaan sellaisesta kysymyksestä kuin: yksinvalta vaiko tasavalta? Sillä ensiksikin tuo kysymys on suureksi osaksi ulkopuolella ainettamme, joka koskee vain eduskunnan oikeuksien laajentamista. Toiseksi määräävät, kuten tiedämme, tuollaisen kysymyksen ratkaisun Venäjän valtakunnasta riippuvaisen asemamme vuoksi pääasiassa sellaiset tekijät, joiden suhteen ei meillä ole mitään mainittavaa vaikutusvaltaa eikä niinmuodoin tulostenkaan suhteen täyden valitsemisvapauden mahdollisuutta. Ja vielä kolmanneksi näyttää nykyajan eri valtioitten olojen vertailu, että todellisuudessa voi olla vallalla niin kansanvalta kuin kansanvallan sortokin tuntuvasti riippumatta siitä, onko valtio yksinvalta tahi tasavalta, joten tuo vanha valtioitten kahtia-ryhmitys ei ainakaan käytännössä eri valtiomuotojen kansanvaltaisuutta silmällä pitäessä suuria merkitse. Pääasia on että kansaneduskunnalla on todellisuudessa toimeenpaneuvan valtiovalan, hallituksen suhteen korkein määräämisvalta. Toisin sanoen parlamenttaarinen, eduskuntavaltainen hallitusmuoto on hallitusmuotona aina kansanvaltainen, olipa se sitten yksinvallassa tai tasavallassa.

Kun nyt hallitusmuotomme kansanvaltaistuttamisessa koko ajan pidämme silmällä eduskunnan oikeuksien laajentamista, on minun nähdäkseni ennen kaikkea suunnattava uudistuspyrkimykset kolmelle taholle: 1:ksi eduskunnan lainsäädäntövaltaa on täydennettävä, 2:ksi eduskunnalle on saatava tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, sekä 3:nneksi erityisesti määräämis-oikeus finanssihallinnon suhteen. Näistä kustakin eri kohdasta on alempana lyhyesti tehty selvää.

Ne reformivaatimukset, joita pidän välttämättömänä

tässä esittää puoluekokouksen harkittavaksi, eivät luonnollisesti sisällä muuta kuin joitakuita pääseikkoja ja yleisiä näkökohtia tässä suuressa uudistustyössä, ja ne edellyttävät siten, että muut kohdat hallitusmuodossa muutetaan niiden kanssa sopusointuun. Mutta samalla nämä vaatimukset ovat nähdäkseni sellaisia, että ainakin ne kaikki on toteutettava, ennenkuin vapaan kansanvaltaisen valtiollisen kehityksen väylät pääsevät tässä maassa aukenemaan.

I. Eduskunnan lainsäädäntöoikeus.

Kansaneduskunnan oleellinen sekä tärkein toiminta-ala on lainsäädäntö. Ja nykyaikaisen valtio-oikeuden pääperiaatteita on, että eduskunnan lainsäädäntöoikeuden tulee käsittää koko laajuudessaan kaikki lainsäädännön eri alat, niin ettei ainoatakaan lakia ole tunnustettava päteväksi, ennenkuin kansaneduskunta on sen hyväksynyt. Tämä periaate onkin nykyään käytäntöön sovitettu yleensä kaikkien sivistysvaltioitten hallitusmuodoissa.

Meillä on vielä tärkeitä lainsäädäntöaloja yksin hallitsijan käsissä. Ensiksikään ei voimassaolevan hallitusmuotomme mukaan eduskunta saa päättää edes kansaa koskevasta *verotuksesta* koko laajuudessaan. Varsinkin on huutavana epäkohtana mainittava, että välillisistä veroista tärkein, tuottavin ja raskain, nim. *tulli*, kuuluu meillä hallitsijan etuoikeutetun määräämisvallan piiriin. Samaan aikaan kun Suomi erotettiin Ruotsista, sai viimeksi mainitun maan eduskunta uudessa hallitusmuodossa oikeudekseen myös tulliverojen määräämisen, mutta meillä jäi tässä suhteessa yhäti voimaan vanha keskiaikainen hallitsijan yksinoikeus. Tullin ohella kantaa meillä hallitus eduskunnan mieltä kysymättä *maksuja* monenlaatuisista julkisten laitosten yksityisille suorittamista palveluksista, joita maksuja on myöskin pidettävä veroina. Sellaisia ovat postimaksut, koulumaksut, maksut valtion virastojen ja viranomaisten toimituksista y. m. On aivan kohtuullista, että myöskin näitten verojen määrääminen tulee vastedes kuulumaan veroa suorittavan kansaneduskunnalle.

Keskiajalta periytyneitten säännösten mukaan kuuluu meillä hallitsijan yksinmääräämisvaltaan myös koko n. s. *taloudellisen lainsäädännön* ala. Mitä kaikkea se käsittää, on vaikea tarkasti määritellä, sillä siihen on luettu kuuluvaksi hyvin paljon erilaisia lainsäädäntökysymyksiä, joista ei vain perustuslaissa, yleisessä laissa tai muutamissa muissa erikoislaeissa ole nimenomaan mitään säädetty. Tässä mainittakoon taloudellisen lainsäädännön alalta lait, jotka koskevat maan „yleistä taloutta“, s. o. ei valtiotaloutta, vaan elinkeinoja mikäli ne eivät sisälly yleiseen lakiin, toiseksi lait, jotka sisältävät erilaisia järjestysohjeita (määräykset tervehdenhoidosta y. m.), vielä asetukset, jotka lähemmin järjestelivät yleisessä laissa esitettyjen periaatteiden mukaan määrättyjä oloja y. m. Siis jo senkin vuoksi että taloudellisen lainsäädännön ala esiintyy nykyisissä perustuslaeissamme aivan epämääräisesti rajotettuna ja siten antaa — kuten se usein on antanutkin — tilaisuutta mielivaltaiseen laintulkittamiseen hallituksen puolelta, on hallitsijan etuusoikeudet tässä suhteessa saatava lakkautetuksi, puhumattakaan nyt siitä, että eduskunnan päättämisvallan syrjäyttäminen tältä, kuten miltä muulta lainsäädännön alalta tahansa, on vastoin kaikkea kohtuutta.

Vielä on mainittava eduskunnan lainsäädäntöoikeuden sietämättömänä rajotuksena se seikka, että meidän eduskunnaltamme puuttuu *esitysoikeus perustuslakikysymyksissä*, s. o. oikeus käsitellä ja hyväksyä perustuslakimuutoksia koskevia lakiehdotuksia. Keisarillisessa julistuksessa 25 p:ltä heinäk. 1886, missä säädyille myönnettiin jälleen yhdistys- ja vakuutuskirjan kautta riistetty esitysoikeus lainsäädännössä, pidätti hallitsija kuitenkin itselleen aloitteen perustuslakikysymyksissä. Ja sillä kannalla on asia vielä nytkin. Tosin katsoi n. s. eduskunnanuudistamiskomiteakin hiljan vahvistettua uutta valtiopäiväjärjestystä valmistaessaan välttämättömäksi ehdottaa eduskunnan oikeutta tässä suhteessa laajennettavaksi, mutta nykyinen senaatti oli asiassa toista mieltä ja sai tämänkin itsessään vaatimattoman parannuksen estettyä.

Mutta vielä näittenkään epäkohtain, nykyisen valtio-

oikeutemme suoranaisten luonnottomuuksien korjaamiseen emme saa tyytyä. Sillä vaikka eduskunnan lainsäädäntö-oikeus käsittäisikin täydessä laajuudessaan koko lainsäädännön alan, niin on meillä sittenkin eduskunnan lainsäätäjältä, sellaisena kuin se esiintyy nykyisissä perustuslaeissamme, ainoastaan puolinainen. Kuten tiedämme, voi kaiken vastuunalaisuuden ulkopuolella oleva yksinvaltiain perustuslain mukaan aina kieltää vahvistuksen meidän eduskuntamme hyväksymiltä laeilta ja siten tehdä kerrassaan mitättömiksi kaikki kansaneduskunnan lainsäädäntötoimet, mitkä lainsäädäntöä kaipaavat uudistusyritykset tahansa. „Vapauden ajalla“ Ruotsin vallan aikaan ei hallitsija voinut kieltää vahvistustaan säätyjen kerran hyväksymiltä lakiehdotuksilta, vaan täytyi hänen ne aina vahvistaa. Tästä asiaintilasta tehtiin sitte loppu v:n 1772 hallitusmuodon kautta, joka meillä vielä nykyään on voimassa, ja jonka mukaan, kuten sanottu, *hallitsijan vahvistuskielto-(veto-)oikeus* on rajattoman vapaa. Yksinvaltiaan ei tarvitse ennen päätöksensä tekoa edes kuunnella kenenkään neuvoa, vieläpä voi hän kieltäytyä vahvistamasta sellaistaakin lakia, jonka eduskunta on hyväksynyt sanasta sanaan yhtäpitävästi „armollisen“, s. o. hallitsijan oman esityksen kanssa.

Tällainen valtionpäämiehen ylivalta lainsäädännössä on ehdottomasti vastoin kaikkia kansanvaltaisuuden vaatimuksia. Eikä sellaista koskaan tavatakaan valtioissa, joissa voidaan sanoa olevan voimassa kansanvaltaisen hallitusmuodon, olivatpa ne sitte muodollisesti tasavaltoja tai yksinvaltoja. Esim. Ranskassa voi valtionpäämies vaatia eduskunnan kerran hyväksymästä lakiehdotuksesta ainoastaan uudestaan äänestettäväksi, mutta ei sen enempää. Englannissa taas, missä hallitsijan ylivaltaa tässä kohden ei ole edes millään lakimääräyksellä rajoitettu — niinkuin siellä ei yleensä ole eduskunnan valtaa laissa määritelty, niin kaikkivoipa kuin Englannin parlamentti todellisuudessa onkin, siellä ei valtionpäämies kahteensataan vuoteen ole kertaakaan kieltänyt vahvistustaan eduskunnan hyväksymältä lailta. Ja jos hänen kerran kieltäisi, mikä siellä tuskin nykyään enää voi

tulla kysymykseen, pidettäisiin sitä varmaan yksimielisesti valtiokeikauksena.

Meillä on välttämättä päästävä siihen, ettei eduskunnan lainsäädäntötyölle voi valtionpäämiehen etuusoikeuksista olla vastusta. Korkeintaan voidaan hänelle myöntää oikeus pidättää eduskunnan hyväksymän lain voimaan astuminen joksikin lyhyeksi aikaa, jonka kuluessa hän saattaa vedota suvereniseen valtiomahtiin, koko kansaan. Tällainen vetoaminen on täysin sopusoinnussa kansanvaltaisuuden periaatteiden kanssa, ja voi se tapahtua joko niin että toimitetaan uudet eduskuntavaalit, tai kysymyksessä oleva lakiehdotus ratkaistaan yleisellä kansanäänestyksellä.

Tällä tavoin on nimenomaisella perustuslakimääräyksellä valtionpäämiehen vaikutusvalta lainsäädäntöön rajotettava mahdollisimman vähään. Aivan väärin olisi luulla, että meillä, niinkuin Englannissa, tultaisiin tästä suhteessa samoihin tuloksiin hiljaisen kehityksen kautta ilman erityisiä perustuslain muutoksia. Englannissa on eduskunnan ylivalta pitkän ja aivan erikoisen historiallisen kehityksen tulos, jollaisesta missään muualla ei ole esimerkkiä, ja jollaisen mahdollisuudesta meillä ainoastaan kaiken kansanvallan vannoutuneet vastustajat saattavat jaaritella. Ja sitäpaitsi, niinkauan kuin meidän valtionpäämiehemme samalla on mahtavan Venäjän hallitsija, ei ole vähimmässäkään määrässä luultavaa, että hän tulisi koskaan sillä tavoin noudattamaan meidän eduskuntamme mieltä kuin parlamentarisisessa Englannissa on asianlaita, jollei laki häntä siihen pakottaisi. —

Edellämainittuja epäkohtia lienee nyt pidettävä meidän eduskuntamme lainsäädäntökauden pahimpina ja pikaisinta poistamista vaativina rajotuksina, ja sen vuoksi katsoisin, että ensimmäinen ponsilause voitaisiin esittää seuraavaan tapaan:

Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa vapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja sen vuoksi on lähinnä:

1:ksi eduskunnan oikeutta verotuslainsäädännöstä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliverot ja maksut julkisten laitosten sekä viranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista;

2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijan yksinmääräämisvalta lakkautettava ja eduskunnalle suotava samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä;

3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus myöskin perustuslakikysymyksissä;

4:ksi valtionpäämiehen ehdoton kielto-oikeus lakien vahvistamisesta on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuessa vedota joko uusien, oitis toimitettavien vaalien kautta kokoontuvaan eduskuntaan tahi yleiseen kansanäänestykseen.

II. Eduskunnan vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden.

Hallitusvalta eli toisella nimellä toimeenpaneva valta valtiossa on ylimalkaisen määritelmän mukaan valta vapaasti toimia valtion hyväksi lain rajain sisäpuolella. Mitä tämän vallan haltiaan, käyttäjään tulee, voidaan sanoa, että useimmissa nykyaikaisissa valtioissa toimeenpaneva valta on jaettu kahden valtio-organin, valtionpäämiehen ja ministerihallituksen kesken, joilla kummallakin on määrätyt tehtävänsä ja toimialansa. Meillä on tämän vallan itsenäisenä haltijana ja käyttäjänä yksin valtionpäämies eikä kukaan muu. Nykyisessä hallitusmuodossamme voidaan näet katsoa vallitsevan sen periaatteen, että yksinvaltiaan tulee hallita eikä minkään hallituksen. Yleensä kaikki tärkeimmät hallitustoimet, toimeenpanevan vallan johto on keskitetty yksinvaltiaan käsiin, joka sitte kyllä voi — niinkuin meillä jo vuosisadan ajan on tapana ollutkin — delegerata, siirtää suurimman osan valtaansa ja toimiaan erinäisten virkakuntien hoidettavaksi. Mutta muistettava on, ettei hän suinkaan ole velvotettu niin tekemään.

Hänen ei valtaansa kuuluvia tärkeimpiäkään asioita ratkaistessa tarvitse lain mukaan edes kysyä minkään virkakunnan tai viranomaisen neuvoa, niinkuin entisaikaan oli säädettyä ja Ruotsissa sekä monissa muissa maissa vielä nytkin on voimassa. Kun nyt näin on asiat ja kun, kuten tiedämme, valtionpäämies meillä, niinkuin yleensä yksinvaltaisissa maissa, on kaiken vastuunalaisuuden ulkopuolella, niin ei nykyisten perustuslakiemme nojalla ole mitään mahdollisuutta, että kansan tahto pääsisi kuuluville maan yleisessä hallituksessa. Toimeenpanevan valtiomahdin toimintaan nähden ei kansalla eikä kansan eduskunnalla ole mitään todellista vaikutusvaltaa.

Tosin voitane katsoa meidän valtio-oikeutemme nykyään sisältyvän m. m. sen säädöksen, että meillä täytyy olla olemassa sellainen virkakunta kuin senaatti, jolla on hoidossaan maan yleinen hallitus, toisin sanoen hallinnon ja suuren osaksi koko toimeenpanevan vallan johto. Mutta tarkemmin katsoen on tämän „kotimaisen hallituksemme“ toimivalta ja merkitys aivan mitätön. Meidän senaatillamme ei näet ole mitään itsenäistä toimivaltaa. Se on ainoastaan hallitsijan apuna hallitustoimissa sekä vevollinen toimiessaan aina noudattamaan kaikkia hallitsijan sille antamia ohjeita ja määräyksiä. Hallitsija ei myöskään ole millään tavalla pakotettu käyttämään senaatin apua hyväkseen, milloin hän itse tahtoo välittömästi jotain käskää tai ottaa jonkun asian yksin päätettäväkseen. Siis meidän n. s. hallituksemme on yksinomaan yksinvaltiaan luottamusmiehistä kokoonpantua laitosta, joka toimii yleensä ainakin niinkuin yksinvaltias haluaa ja määrää; vain aniharvoissa tapauksissa on meillä toistaiseksi eduskunnan (säätäjien) myötävaikutuksella syntynyt laki asettanut rajan tälle mielivallalle.

Kaikki tämä on aivan päinvastoin kuin sellaisissa nykyaikaisissa valtioissa, missä n. s. parlamentarinen hallitustapa on voimassa. Sellaisissa valtioissa, esim. Englannissa ja Ranskassa, on valtionpäämiehen välitön toimivalta todellisuudessa supistettu mahdollisimman vähään, niin että hän itse asiassa tuskin on oikeutettu ominneuvoin ryhtymään

ainoaankaan, maan asioihin mainittavammin vaikuttavaan toimenpiteeseen. Kaikki varsinaiset hallitustoimet, hallinnon ja koko toimeenpanevan vallan johto on jätetty verrattain itsenäisesti toimivalle ministerihallitukselle, jonka jäsenet ovat kansaneduskunnan luottamusmiehiä ja eduskunnalle toimistaan vastuunalaisia. Eikä tällainen hallitus ole ainoastaan maan johtava hallitusorgani, vaan todellisuudessa se useimmiten johtaa myös eduskunnan toimintaa, valmistaa ja panee alkuun tärkeimmät lainsäädännöllisetkin uudistukset ja siten suuntaa maan koko valtiollista ja yhteiskunnallista kehitystä. Mutta tämä hallitus on samalla kansaneduskunnasta siinä määrin riippuvainen, että heti kun sen jäsenet kerran kadottavat eduskunnan luottamuksen, on heidän luovutettava paikkansa ja valtansa toisille, joita eduskunnan enemmistö kannattaa. Täten eduskunta osottautuu todellisen kansanvallan, kansan suvereniteetin korkeimmaksi ja voimakkaaksi ylläpitäjäksi, ja valtion hallitus johdetaan kansan eikä yksinvaltiaan valtionpäämiehen tai mielivaltaisten virkakuntain tahdon mukaan.

Tähän tapaan on meilläkin maan korkein hallitus järjestettävä, jotta pääsisimme vapaaksi omavaltaisesta, edesvastuuttomasta hallitusvallasta, jolle kansan tahto ei merkitse mitään. Kansaneduskunnan täytyy aina tietää, että toimeenpanevan vallan johdossa on hallitus, johon se voi luottaa ja joka toimii niinkuin eduskunta katsoo tarkoituksenmukaiseksi. On selvää, miten tärkeätä on laajentaa eduskunnan oikeuksia juuri tähän suuntaan, jotta kansaneduskunta saa määrätä hallituksen toiminnan yleisen suunnan ja täten saavuttaa sille kansanvaltaisuuden periaatteiden mukaan kuuluvan ylivallan myös toimeenpanevan valtiomahdin suhteen.

Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan on nyt se uudistus, että hallitsijan välitön toimivalta supistetaan mahdollisimman vähään. Kaikki tärkeimmät hallitustoimet tai niiden johto koko toimeenpanevan vallan toiminta-alalla on peruuttamattomasti siirrettävä hallitsijan toimivallasta hänestä riippumattoman ja *eduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin*, mikäli ei jotain näistä toimista katsota luonnos-

taan kuuluvan valtionpäämiehen toimintapiiriin hänen asemansa vuoksi. Yleensä mitä passiivisempaan, mitä vähemmän suoranaisesti vaikuttavaan asemaan valtionpäämies joutuu, sitä parempi.

Tällöinkin saattaa sentään valtionpäämiehelle jäädä vielä verrattain laaja toimivalta. Ja jos valtiomuodossa lisäksi säilytetään yksinvallan, monarkian puitteet, mikä edellyttää, ettei valtionpäämies personallisesti ole toimistaan kenellekään vastuunalainen, niin jäisi sittenkin osa tärkeitä hallitustoimia eduskunnan kaiken vaikutusvallan ulkopuolelle. Tämä on estettävissä säätämällä, että mitkään valtionpäämiehen hallitustoimet, käskyt tai päätökset eivät ole päteviä, jollei niitä koskevia asiakirjoja ole joku hallituksen jäsen nimellään *varmentanut* ja siten ottanut niiden sisällyksestä täydellisesti vastatakseen. Tällainen perustuslakimääräys on yksinvaltaisessa valtiossa parlamentarisen hallitustavan ensimmäinen ehto, sillä ainoastaan silloin kuin ministerihallitus tulee osalliseksi kaikkiin hallitustoimiin, voi hallitsijan toimenpiteitten vastuunalaisuudesta eduskunnalle olla puhetta.

Meidänkin nykyiseen hallitusmuotoomme (vrt. §. 21) voidaan katsoa sisältyvän sellaisen säädöksen, että jokaisessa asiakirjassa, jonka kautta hallitsijan määräys julaistaan, täytyy olla jonkun asianomaisen suomalaisen virkamiehen nimikirjotus, siis tavallaan varmennus (nykyään allekirjottaa nämä asiakirjat joko ministerivaltiosihteeri, jolloin sitä sanotaankin „varmennukseksi“, eli senaatin jäsenet julaistessaan tuollaisen asiakirjan; vaikka tämän seikan voi hallitsija koska tahansa järjestää toisinkin). Mutta meillä ei nykyisen hallitusmuodon mukaan tällä varmennuksella ole mitään muuta merkitystä kuin että allekirjottaja vastaa asiakirjan olevan yhtäpitävän hallitsijan päätöksen kanssa. Siis hän ei ensinkään vastaa asiakirjan sisällyksestä sinänsä, vaikkapa tuo hallitsijan määräys olisi suorastaan lainvastainenkin. Tälle varmennukselle emme näin ollen voi tässä panna mitään merkitystä, vaan on meidän vaadittava, että hallituksen jäsen varmentaessaan hallitsijan määräyksen sisältävän asiakirjan, ottaa

täydellisesti vastatakseen tuosta määräyksestä, sekä sen laillisuudesta että tarkoituksenmukaisuudesta.

Selvää on, että hallituksen jäsenten muutenkin tulee olla eduskunnalle kaikesta toiminnastaan vastuunalaisia. Näihin saakka ei meillä ole voinut olla puhettakaan minkäänlaisesta hallituksen vastuunalaisuudesta. Nyt juuri on kuitenkin viimeistä kertaa koossaoleville säädyleille annettu käsiteltäväksi hallitsijan lakiesitys, joka koskee hallituksen jäsenten vastuunalaisuutta eduskunnalle suoranaista lainrikoksista. Jos tämä ehdotus, joka tosin on monessa suhteessa keho ja puutteellinen, tulee laiksi, niin on edes jokin raja pantu hallinnolliselle mielivallalle, joka tähän asti on meillä saattanut rikkoa perustuslakiakin, ilman että sitä mikään mahti on voinut estää tai vetää edesvastuuseen. Ja tämä laki hallituksen oikeudellisesta vastuunalaisuudesta on mitä pikimmin myös kaikin puolin täydennettävä tarkotustaan vastaavaksi, sillä sitä vaatii jo lain ja oikeuden arvo lainalaisessa yhteiskunnassa.

Mutta tämä ei suinkaan vielä riitä. Säännöllisissä oloissa ei luonnollisesti tahallisia lainrikkomuksia minkään hallituksen puolelta yleensä tapahdu, vaan silti voi eduskunnasta riippumaton hallitus arvaamattomassa määrässä vahingoittaa kansan parasta, sillä lain rajain sisäpuolellakin jää aina sen mielivallalle laaja temmellysala. Kansan tahtoa ja toiveita vastustava tai muuten keho ja kykenemätön hallitus, jolla on täysi valta toimia niinkuin se itse tahi niinkuin yksinvaltiainen valtionpäämies kulloinkin katsoo „tarkoituksenmukaiseksi“, se on säännöllisissä oloissa eduskunnan ja kansan tahdon, yleensä kansanvaltaisen edistyksen kaikkein pahin jarru samaten kuin se on itsevaltiuden ja virkavaltaisuuden parhain tuki.

Sellaisesta hallituksesta — jonka ansiot me kyllä kokeemuksesta hyvin tunnemme, — siitä on meidän kerta kaikkiaan päästävä. Ja sitä varten on saatava perustuslakiin säädetyksi, että hallitus on kansaneduskunnalle vastuunalainen ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen *tarkoituksenmukaisuudesta*. Tällainen (valtiollinen) vas-

tuunalaisuus sisältyy muuten jo siihen, kun sanotaan, kuten edellä, että ministerihallituksen tulee olla muodostettu eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä. Sillä eduskunta on valvova hallituksen toiminnan tarkoituksenmukaisuutta juuri siten, että se antaa luottamuksensa sellaiselle hallitukselle, jonka toiminnan se katsoo tarkoituksenmukaiseksi, ja epäluottamuslauseellaan taas kukistaa hallituksen, jonka toimintaa se ei hyväksy, toisin sanoen ei pidä tarkoituksenmukaisena.

Mitä hallituksen valtiolliseen vastuunalaisuuteen lähemmin tulee, kuuluu parlamentarisen hallitustavan luonteeseen, että ministerihallitus on yleisen politiikkansa suhteen solidaarinen, toisin sanoen kaikki hallituksen jäsenet yhdessä ottavat siitä vastatakseen. Jos niinmuodoin hallituksen yleinen politiikka ei saavuta enää eduskunnan enemmistön kannatusta, kukistuu koko ministeristö. Ranskassa on se nimenomaan säädettykin. Sitäpaitsi on jokainen hallituksen jäsen vastuunalainen omista persoonallisista tehtävistään.

Hallituksen vastuunalaisuus edellyttää, että eduskunnalla on oikeus joka suhteessa *valvoa hallituksen toimintaa*. Jotta tätä valvontaoikeutta voitaisiin tehokkaasti käyttää tulee eduskunnan luonnollisesti olla aina tilaisuudessa saamaan todenperäisiä tietoja hallituksen jäsenten toimista. Hyvin usein rientää tietysti hallitus itse näitä tietoja eduskunnalle jakamaan, mutta sen ohessa on selvää, että eduskunnan täytyy myöskin saada tarkastaakseen mitä asiakirjoja tahansa, sikäli kuin ne koskevat hallituksen tai sen alaisten virkakuntain toimintaa.

Tähän eduskunnan oikeuteen liittyy läheisesti myös edusmiehen selityksen pyyntö- eli *interpellatsioonioikeus* eduskunnassa, s. o. oikeus vaatia hallituksen jäseniltä selvitystä heidän sekä heidän alaistensa viranomaisten ja virkakuntain toimista, aikeista ja laiminlyömisistä ja siinä tarkoituksessa esittää mitä kysymyksiä tahansa, joihin heidän eduskunnan edessä täytyy vastata. Tämä oikeus ei ole mikään vähäpätöinen, sillä sen kautta voi eduskunta aina sangen suuressa määrin saada tietoa hallituksen toiminnasta ja siten valvoa

sen tarkoituksenmukaisuutta. Edusmiehen interpellationsioikeus kuuluukin ehdottomasti parlamentarisen hallitustavan henkeen ja luonteeseen ja on muuten hyvin yleinen nykyajan valtioissa. Meilläkin otettiin nyt interpellationsioikeutta koskeva määräys uuteen valtiopäiväjärjestykseen (§ 32), vaikka kysymyksessä olevasta lainkohdasta päättäen vain ihan näön vuoksi. Siinä on nimittäin tätä oikeutta ensiksikin rajoitettu sillä tavalla ettei kysymystä hallituksen jäsenelle saa esittää muuten kuin eduskunnan enemmistön edeltäksin (asiasta keskustelematta) antamalla suostumuksella, ja toiseksi on koko interpellationsioikeuden merkitys tehty mitättömäksi määräyksellä, että hallituksen jäsen voi jättää esitettyyn kysymykseen kokonaan vastaamatta, milloin niin parhaaksi näkee. Kumpikin kohta on ehdottomasti korjattava, sillä muuten ei interpellationsioikeus vähääkään vastaa tarkotustaan. Tiedämmehän muitten maitten parlamenteista, että interpellationsit yleensä aina tehdään juuri vähemmistössä olevain vastustuspuolueitten edustajain taholta, joitten edusmiesvelvollisuuteen jo erityisesti kuuluu hallituksen toiminnan valpas arvosteleminen. Eikä monastikaan tehtyä interpellationsia eduskunnassa käsiteltäessä kukaan tiedä varmasti edeltäpäin sanoa, onko äänestyksessä hallitusta vielä kannattava eduskunnan enemmistö vai ei. Olisi siten kerrassaan nurinkurista, että eduskunta pantaisiin edeltäpäin päättämään, saako interpellationsia esittää. Ja jos taas hallituksen jäsenet saavat itse päättää, milloin he tahtovat esitettyyn kysymykseen vastata, milloin ei, niin voi olla varma siitä, etteivät he koskaan tule eduskuntaan antamaan selvitystä, jos vain se tuntuu heistä vähänkin hankalalta. — Muuten on asian luonnosta selvää, että aina kun jokin interpellationsi on eduskunnassa käsitelty, on välittömästi en jälkeen, milloin vain joku sitä vaatii, äänestettävä hallitukselle annettavasta luottamus- tai epäluottamuslauseesta. —

Jos edelläviitattujen näkökohtain mukaan esitetään uudistusvaatimukset, voitaisiin toinen ponsilause muodostaa seuraavaan tapaan:

Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, ja sen vuoksi vaaditaan:

1:ksi että valtionpäämiehen välitön toimivalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanevan vallan johto, mikäli mahdollista, luovutettava valtionpäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin;

2:ksi että kaikki valtionpäämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisivat päteviä, täytyy aina jonkin hallituksen jäsenen nimellään varmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti vastatakseen;

3:ksi että hallituksen jäsenet ovat kansaneduskunnalle vastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta, ja sillä tavalla, että he kaikki yhdessä ovat vastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtävistään;

4:ksi että eduskunnalla on oikeus valvoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä varten tulee sen saada tarkastaakseen, mitkä hallituksen tai sen alaisten virkakuntain hallussa olevat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edusmies olkoon oikeutettu esittämään hallituksen jäsenille selvitystä kaipaavia kysymyksiä, joihin heidän on eduskunnan edessä vastattava.

III. Eduskunnan määräämis- ja valvontaoikeus finanssihallinnon suhteen.

Valtion varat ovat kansan varoja, ja joskin valtion raha-asiaain hoito kuuluu hallituksen tehtäviin, on kansaneduskunnan luonnollisimpia oikeuksia laaja määräämis- ja valvontavalta noitten varain hoitoon nähden. Kaikissa nykyajan vähänkin kansanvaltaisemmissa valtioissa on kansaneduskunnalle tässä suhteessa myönnetty laajalle ulottuvia

valtuuksia, ja pidetään tätä eduskunnan valtaa sekä erityisesti valtiovarain yleishyödyllisen ja tarkotuksenmukaisen käytön että yleensä hallituksen kansanvaltaisen suunnan erinomaisena takeena. Yksinpä sellaisissakin valtioissa kuin esim. Preussissa ja Saksan valtakunnassa, missä yksinvaltiaan mahti on suuri eikä hallitus muuten ole eduskunnalle ensinkään vastuunalainen toimistaan, on eduskunnalla sentään varsin huomattava määräämisvalta valtiovarain hoitoon nähden.

Tässäkin kohden ovat meidän voimassaolevan hallitusmuotomme määräykset verrattoman itsevaltaisia. Yleisenä sääntönä voidaan näet nykyään katsoa meillä olevan, että valtion tulojen ja omaisuuden käyttö kuuluu kokonaan hallitsijalle. Poikkeuksia ei tästä säännöstä ole monta.

Sekä periaatteellisesti että käytännöllisesti erittäin painavana epäkohtana on tässä ensinnäkin mainittava se seikka, ettei kansaneduskunnalla ole mitään vaikutusvaltaa *valtion tuloatuottavan omaisuuden hoitoon nähden*. Siihenkin katsoen, että nykyajan yhteiskunnallisesta kehityksestä päättäen tuloa tuottavaa omaisuutta on yhä suuremmassa määrässä joutuva valtion haltuun yksityisen yritteliäisyyden mielivalta, on hyvin tärkeätä, että kansaneduskunta pääsee määräävästi vaikuttamaan tälläkin hallituksen toiminta-alalla. Se voinee parhaiten tapahtua siten, että eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottavaa omaisuutta on hoidettava.

Suureksi puutteeksi on myös katsottava se, ettei meidän nykyisissä perustuslaeissamme ensinkään mainita tarvittavan eduskunnan suostumusta *valtiolainan* ottamiseen, joten hallitus on ainakin muodollisesti oikeutettu eduskunnan mieltä kysymättä tekemään velkaa kansan maksettavaksi kuinka paljon tahansa. Sellaisen väärinkäytöksen mahdollisuuskin on nimenomaisella lakimääräyksellä poistettava. Jos hallitus siitä huolimatta omavaltaisesti tekee jotain velkaa, voidaan sellainen velka jättää maksamatta.

Vaikuttavimmalla tavalla esiintyy nykyaikaisissa valtioissa eduskunnan määräämisvalta finanssihallinnon suhteen n. s.

budgeetioikeutena, s. o. eduskunnan oikeutena vuosittain tarkastaa ja päättää aina seuraavalle vuodelle laadittu valtion tulo- ja menoarvio. Meillä ollaan tässä suhteessa ensiksikin niin takapajulla, ettei hallituksen taholta vielä laadita mitään yleistä tulo- ja menoarviota, jossa olisi mahdollisuuden mukaan kaikki valtion tulot ja menot rinnan laskettuina, vaan sen sijaan on olemassa useampia erikoisbudgeeteja (kuten yleisen valtiorahaston, sotilasrahaston ja säätyjen myöntämien suostuntavarojen tulo- ja menoarviot). Tämän seikan järjestyminen ajanmukaisemmalle kannalle on kuitenkin jo ollut puheena. Näitten erikoisbudgeetien suhteen on meidän eduskunnallamme nyt valta määrätä ainoastaan vähäpätöiset suostuntavarat sekä niitten käytäntö (niihin kuuluu osa palo- viinaveroa, mallasvero, suostunta pelikorteista sekä leimaperimaksut, joista sentään hallituksen ja säätyjen kesken on oltu eri mieltä). Mutta muut valtion tulot, kaikki n. s. *vakinaiset tulot* ovat kokonaan eduskunnan määräämisvallan ulkopuolella. Niitä koskevat tulo- ja menoarviot hyväksyy ja vahvistaa yksin hallitsija ilman että siinä eduskunnalla on mitään sananvaltaa. Ja sen lisäksi on hallituksella aina rajoittamaton oikeus päättää uusia valtion menoja, joitten suhteen eduskunnalla ei ole muuta sanomista kuin osottaa varoja niitten täyttämiseksi. Näin puuttuu meillä nykyään tässäkin kohden kansanvaltaisen hallitustavan ensimmäiset edellytykset, kun kansalla ei ole oikeutta eduskuntansa kautta valvoa, että edes sen työllä ja hiellä hankitut valtiovarat tulisivat käytettyä oikein ja valtion tosihyväksi.

Tässä on ehdottomasti mitä pikimmiten saatava aikaan perinpohjainen uudistus. Eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä yleinen valtion tulo- ja menoarvio, jossa tulee olla merkittyinä ei ainoastaan mahdollisimman täydellisesti kaikki valtion tulot ja menot seuraavaa varainhoitokautta varten, vaan väärinkäytösten estämiseksi ne kaikki myös niin seikkaperäisesti, yksityiskohtaisesti lueteltuina kuin suinkin, vaikkapa eduskunta ne sitten hyväksyisikin isommiksi kokonaissummiksi yhdistettyinä. Tämän tulo- ja menoarvion suhteen täytyy eduskunnalla olla ehdoton ja rajoittamaton

valta muuttaa, kieltää ja hyväksyä mitä tuloja tai menoja tahansa. Ja eduskunnan näin lopullisesti hyväksymä tulo- ja menoarvio on sitte vahvistettava n. s. finanssilainiksi, jota valtiovarain hallinnossa kunakin seuraavana vuonna on mahdollisimman tarkasti noudatettava.

Vasta tällaisen uudistuksen kautta voidaan päästä varmuuteen siitä, että valtion varoja hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja kansan tahdon jälkeen. Ja vasta sitte lakkaa kansaneduskuntakin olemasta voimaton leikkikappale itsevaltaisen hallitusmahdin käsissä. Sillä tällä eduskunnan oikeudella on sekin merkitys, että sovittamattomien ristiriitaisuuksien sattuessa kansaneduskunnan ja hallitusmahdin edustajain välillä voi edellinen aina — esim. osittaisen budgeetikiellon kautta — voimakkaasti puolustaa sille kuuluvaa ylintä valtaasemaa.

Mitä lopuksi tulee eduskunnan *tarkastus- eli kontrollioikeuteen* valtion varain hoitoon nähden, on uuden valtiopäiväjärjestyksen (27 ja 43 §§:n) mukaan eduskunnalla oikeus saada tietoonsa valtiovarain tila sekä oikeus tutkia, miten kruunun tulot on maan hyödyksi ja parhaaksi käytetty; tämän tarkastuksen toimittaa pääasiassa valtiovarain valiokunta. Mutta tässäkin kohden ovat meidän nykyiset perustuslakimme riistäneet eduskunnan kaiken todellisen vaikutusvallan. Eduskunta saa näet valtiovarain käyttämisen johdosta ainoastaan tehdä hallitsijalle tarkastuksen aiheuttaman esityksen, mutta hallitsija voi yksin päättää, kokonaan tuosta esityksestä riippumatta, mitä hyväksi näkee. Niin ei meillä hallitus nykyään ole valtiovarainkaan hoidosta eduskunnalle vähääkään vastuunalainen. Tämä epäkohta on ehdottomasti korjattava nimenomaan laissa säätämällä, että jos hallitus sivuuttaa jonkin määräsunnan eduskunnan kerran hyväksymässä finanssilainissa, on se siitä eduskunnalle edesvastuussa. Ja jollei hallituksen taholta silloin osoteta pakottavaa syytä ja anneta asiasta tyydyttävää selitystä, voidaan asianomainen hallituksen jäsen saattaa syytteeseen finanssilain syrjäyttämisestä niinkuin muustakin lainvastaisesta teosta. Tällainen säännös liittyy luonnostaan eduskunnan budgeetioikeuteen.

Ja sen ohella on hallitus tietysti vastuunalainen myös varainhoidon tarkoituksenmukaisuudesta joka suhteessa.

Edellä esitettyjä vaatimuksia silmällä pitäen voitaisiin ehkä muodostaa seuraavan tapainen kolmas ponsilause:

Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvontaoikeus valtion tuloa tuottavan omaisuuden ja valtiovarain hoitoon nähden siten että:

1:ksi eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottavaa omaisuutta on hoidettava;

2:ksi määrätään laissa eduskunnalle oikeus aina lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkotus, mihin se on käytettävä;

3:ksi että valtiovarain hoidossa noudatettavan finanssilain aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle varainhoitovuodelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajottamaton päätösvalta;

4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssilain noudattamisesta että muutenkin valtiovarain hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, joita kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti vuosittain tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta.

Alustaja täydensi alustustaan seuraavasti:

Aluksi pyydän huomauttaa, että tämä kysymys on mahdollottoman laaja. Siinä on kolme eri kysymystä jotka jokainen erikseen olisivat vaatineet perinpohjaisen alustuksen. Se kysymys, nimittäin kysymys hallitusmuotoreformista, on niitä joita ei panna toimeen joka vuosi, ei joka kymmenes vuosi vaan kerran vuosisadassa. Kuten sanottu voi tämän kysy-

myksen jakaa 3 osaan, joista ensimmäinen osa käsittelee eduskunnan lainsäädäntöoikeutta. Sen lisäksi mitä tässä olen huomauttanut asiasta, ei minulla oikeastaan ole mitään erikoista lisättävää. Tahtoisin vaan pääpainon panna viimeiseen ponteen jossa on otettu puheeksi hallituksen kielto-oikeus, sillä se nyt tässä joka tapauksessa on tärkein, vaikka se on sellainen, joka taas viimeksi voidaan toteuttaa. Edellisissä kohdissa esitetyt vaatimukset ovat sen rinnalla vähäpätöisempiä. Tämä on sellainen joka koskee koko asian ytimeen.

Luettuaan toisen kohdan ponnet jatkoi puhuja: Tämä sisältää sen että valtion päämies ei saa ryhtyä mihinkään itsenäiseen hallitustoimeen ilman, että siihen on osalliset ja siitä vastaa kaikki hallituksen jäsenet. Näin saattaisi näyttää aivan tarpeettomalta tällainen hallituksen välittömän toimivallan supistaminen. Ranskassa esim. josta tiedämme että siellä poliittiset olot ovat vapaammat kuin missään muussa nykyisessä valtiossa, siellä ei ole muodollisesti valtion päämiehen toimivaltaa supistettu, mutta todellisuudessa se supistuu niin vähiin, ettei siellä presidentti voi minkäänlaista käskyä tai määräystä antaa ominpäinsä, vaan on hänen aina siihen saatava hallitsevan ministeristön suostumus ja sitten hankkia ministeristön varmennus sitä koskevaan asiakirjaan. Kuitenkin olen tätä asiaa koskevan ponnen tänne laatinut ennen kaikkea siitä syystä, että meidän täytyy ottaa huomioon ne poliittiset olot joissa vielä nykyään elämme, nimitäin jos ajatellaan, niinkuin täytyy ajatella, että meidän valtionpäämiehemme on eteenkinpäin Venäjän valtionpäämies. On välttämätöntä, että lain kautta hänen toimivaltaansa supistetaan. Sillä meillä muuten ei olisi mitään takeita siitä, ettei se saattaisi antaa käskyjä, selittäen, että ne kuuluvat yksin hallitsijalle ja saattaisi niitä toimeenpanna ilman että kotimaisella hallituksella olisi siinä mitään osaa. Tämä olisi erityisen tärkeä, ettei hallitsija pääsisi uudestaan valtaamaan sitä itsevaltaista asemaa, mikä hänellä nykyään on, ja mikä häneltä näiden vaatimusten toteutettua otettaisiin pois.

Kolmas kohta tarkoittaa itse asiassa sitä mitä sanotaan

sellaisen hallitustavan toteuttamiseksi mitä käsitetään parlamentaariseksi hallitustavaksi, jossa kansaneduskunnan enemmistöstä on kokoonpantu se ministeristöhallitus joka johtaa maan hallitustoimia ja yleensä johtaa kaikkia niitä tehtäviä, jotka kuuluvat toimeenpanevan vallan toiminta-alaan. He ovat toimistaan kahdessa suhteessa kansaneduskunnalle vastuunalaiset, nimittäin toimintansa laillisuuden ja toimintansa tarkoituksen mukaisuuden suhteen. Kun sanotaan, että he ovat toimintansa tarkoituksenmukaisuuden suhteen toimintansa vastuunalaiset, niin sitä eduskunta ei nähdäkseni muuten voi pitää yllä, kun että se luottamus- tai epäluottamuslauseella hyväksyy ministeristön toiminnan, tai ei sitä hyväksy. Laillisesta oikeudellisesta vastuunalaisuudesta on asia selvä. Sillä milloin eduskunta huomaa hallituksen jäsenten menetelleen vastoin lain selvää määräystä asetetaan erityinen tuomioistuin tuomitsemaan ja sen päätöksestä ei sitte enää käy vetoaminen, mutta huomattava on, että se laki, joka meillä nykyään tehtiin säätyeduskunnassa, se tulee, jos se tulee päätetyksi armollisen esityksen mukaan, sellainen, ettei siihen voi suurta merkitystä tässä panna, koska juuri pääasioissa siinä on annettu itse hallituksen määrättäväksi, koska tuo syytteeseen pano voidaan tehdä, milloin nimittäin hallituksen jäsen on nimellään varmentanut hallituksen lainvastaisen toimen ja tietysti hallitsija päättää, ettei tätä miestä vastaan ole mitään sanottavaa.

Neljäs kohta käsittää kaksi eri asiaa. Nimittäin ensiksi asiakirjojen tietoon saamisen, kaikkien asiakirjojen, mitä eduskunta luulee jonkun asian valaisemiseksi tarpeen olevan oli ne sitte hallitusministeristön tahi sen alaisten virkakuntien, koski ne sitte ministeristön tahi sen alaisten virkamiesten toimia.

Toinen koskee sitä joka on tunnettu nimellä selityksen pyyntö tahi interpellatsiooni-oikeus. Olen mielestäni kylliksi selittänyt että se määräys joka on nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä, on mitätön ja on tämä siihen otettava sitä varten, että tarpeellinen muutos tulisi aikaan. — Panen senvuoksi erityistä painoa tähän interpellatsiooni-oikeuteen, että sen kautta on huomattu eduskunnan tarkastusoikeuden

hallituksen toimiin nähden tulevan erittäin tehokkaaksi. Ranskassa esim. yhteen aikaan, siellä oli verrattain vapaat poliittiset olot, mutta puuttui eduskunnalta interpellatio-oikeus. Siellä oli tosin adressioikeus mikä on meidän eduskunnalla, mutta huomattiin ettei se korvaa tätä oikeutta. Hallitus pysyi yhä pystyssä ja sillä oli voimaa vastustaa eduskunnan päätöksiä niin kauan kuin eduskunta sai interpellatio-oikeuden, siitä alkain tuli täydellinen muutos. — Vielä minä tahtoisin tämän toisen kohdan johdosta tehdä yhden huomautuksen. Se hallitustapa, jota tässä on suositettu, se on kuten sanottu parlamentaarinen hallitustapa, joka Euroopassa voidaan sanoa olevan vallassa Englannissa ja Ranskassa. Useissa muissa maissa on se suuremmissa tai vähemmässä määrässä, mutta ei yhtä suuressa määrässä kun näissä kahdessa maassa. Voidaan kysyä, onko tämä hallitustapa ainoa kansanvaltainen, ainoa joka kansanvaltaisuu- den vaatimusten mukaan voisi olla. Minun täytyy vastata ettei se sitä ole. Sveitsissä on hallitustapa, jota ei voi sanoa parlamentaariseksi siinä merkityksessä kun tässä on puhe, mutta joka kuitenkin on kansanvaltainen. Tässä on pidetty erityisesti silmällä niitä oloja jotka vallitsevat Englannissa ja Ranskassa. Se johtuu siitä, että en ole käsittänyt, että pitäisi pohtia kysymystä, mitkä eri hallitustavat olisivat paremmat, vaan että tässä on ensin esitettävä ne välttämättömät reformivaatimukset, joita ilman meillä ei voi päästä kotiutumaan kansanvaltaisuus. Tämä olisi lähin tie, joka ensin olisi saavutettava, sitte kun se olisi saavutettu, olisi aika katsoa mihin lähteä, olisiko pysähdyttävä tähän vai löytyisikö joku parempi hallituksen ja eduskunnan järjestämistapa joka paremmin vastaisi tarkoitustaan. Siksi ei minusta ole ollut tarpeellista ottaa huomioon kuin valtion välttämättömät kehitysedellytykset.

Kolmas asia on eduskunnan valta raha-asioihin nähden. Se on erinomaisen tärkeä. Asiasta on julkisuudessa ollut jonkunverran puhetta eduskuntareformin yhteydessä. Itse valtiopäivien yhteydessä on asia tullut usein esiin, nimittäin valtion kulunkiarvion laajentamisessa. Ennen kuin tässä

päästään tarpeellisiin mainittaviin uudistuksiin, on otettava mielestäni huomioon nämä 4 eri seikkaa, jotka saan lukea. Nimittäin eduskunnan oikeus määrätä valtion tuloa tuottavaan omaisuuteen nähden. Sen jälkeen kun se lakkaa tuottamasta tuloa, täytyy se lukea hallituksen johonkin muuhun toiminta-alaan. Valtiolainan ottamista koskee seuraava kohta. On totta, että meillä ei ole yleensä seurattu sitä tapaa, ei ainakaan suuremmissa asioissa, että olisi otettu valtiolainaa ilman eduskunnan tietoa. Mutta muodollisesti on hallitus meillä siihen oikeutettu, ei ole mitään muita takeita kuin eräs keisari Aleksanteri II valtiopäivien avauspuheessa annettu lupaus, että hallitus tästä lähtien aina tulisi kysymään eduskunnan mieltä tällaisissa asioissa, mutta sille ei hänenkään aikanaan voinut panna mitään juridista merkitystä vielä vähemmän siihen voi sitä panna nyt. Meidän valtio-oikeutemme tutkijat eivät siihen pane mitään merkitystä. Muodollisesti on hallitus oikeutettu tekemään velkaa niin paljon kuin hyväksi katsoo eduskunnan mieltä kysymättä. Tietysti eduskunta voisi tehdä sen, että se ei sellaisia velkoja maksaisi, jotka sen mieltä kysymättä on tehty; mutta toiselta puolen on asia niin, että jos hallitus kerran velan on tehnyt, niin sen maksamisesta kieltäytyminen saattaisi synnyttää selkkauksia, koska se voisi koskea toisten valtioiden alamaisten etuihin ja niin eduskunta olisi pakotettu velan suorittamaan näiden selkkausten pakotuksesta, joten kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi olisi sellainen säädös tehtävä, eikä se olisi liian radikaalinen, koska jo yksi keisari on ollut samaa mieltä: Pääasia on kansaneduskunnan päätösoikeus valtion tuloarvion suhteen. Kuten mainittu ei meillä vielä esitetä valtion kulunkiarviota valtiopäivillä. Muissa maissa on tapana, että eduskunta isompana kokonaissummana hyväksyy kulunkiarviona määrätyt rahaerät. Kun eduskunta on lopullisesti tämän kulunkiarvion hyväksynyt, vahvistetaan se niin kuin muukin laki. Tämä finanssilaki on erityinen, sillä on oma luonteensa, sillä sitä tuskin koskaan noudatetaan, voi sanoa: ei koskaan. Sillä luonnollisesti ei kulunkiarviota voi edeltäpäin laatia niin täsmällistä että se pitäisi paikkansa.

Sen vuoksi on useissa maissa tapana että hallitus voi joko erityisesti eduskunnan asettaman valiokunnan välityksellä siltä suosituksen saaden muuttaa jossakin määrin kulunkiarviota, mutta luonnollisesti on se tällöin jokaisesta toimenpiteestään eduskunnalle vastuunalainen. Jos nyt eduskunta ei hyväksy tällaista hallituksen finanssipolitiikan poikkeamista finanssilaista, silloin tulee kysymykseen ministeristön syyttäminen lainvastaisesta teosta. Finanssilaki on laki niinkuin muukin laki. Mutta jos eduskunta huomaa että hallitus on pakotettu menettelemään niinkuin se on menetellyt, silloin ei syyttäminen tule kysymykseen.

Tästä esityksestäni ei luonnollisesti ole saanut täyttä selkoa se, joka ei ole alustusta lukenut. Niin laajassa alustuksessa on asioita joita ei yhtäkkiä voi muistaa eikä ole tilaisuuttakaan kaikkiin koskettelemaan.

Asia lykättiin keskustelutta vaaliohjelma-valiokuntaan.

Otettiin 1/4 tunnin loma-aika.

Sääntövaliokuntaan lisäjäseniksi valittiin: *Perttilä* ja *Karhi*.

Vaaliohjelma-valiokuntaan lisäjäseniksi: *Orasmaa* ja *Leivo*.

Senaattori kysymys.

Senaattori *J. K. Kari* oli saapunut kokoukseen. Kun hänen senaattiin menonsa ei tullut esille Tampereen kokouksessa oli tahdottu se esille tässä kokouksessa. Järjestävä komitea oli päättänyt sen ottaa esille ja jätti asian alustuksen *Taavi Tainiolle*. Hän alusti asian seuraavasti:

Sen mukaan kun sosialismi vahvistuu kaikissa maissa, sen mukaan sitä aletaan myös heikontaa porvaripuolueiden taholta sillä, että sen etevämpiä miehiä valitaan hallintovirkoihin. Sillä tavalla on Ranskassa jo viety pari kolme miestä. Saksassa on tarjottu senaattoripaikkoja. Englannissa eräs työväen luottamusmiehiä Burns on nykyään ministerinä. Meillä vallankumouksen aikana kun työväen kasvavaa valtaa pelättiin pyydettiin myös tov. Karin suostumaan siihen, että hän ryhtyisi senaattiin jäseneksi. Ja hän suostui. Tästä asiasta on ollut keskusteluja kaikissa niissä maissa, missä

siihen on aiheita ollut ja omituista kyllä niin Suomessakin, joka Ranskan ja Englannin jälkeen joutui kolmantena tähän asemaan. Sillä Suomi lukuunottamatta Australian valtioita on kolmas järjestyksessä, oikeastaan toinen, sillä täällä vietiin meidän Karimme ennenkuin Burns Englannissa. Se siis oikeastaan kuvaa tavallaan asemaa täällä. Usealta taholta on tämän johdosta vaadittu toveri Karin erottamista puolueesta. Asia on ollut jo käsiteltävänä mutta siellä ei ole tehty asiasta lopullista päätöstä. Tänne se on päätetty lykätä. Mutta ennenkuin tämä asia päätetään niin minä haluaisin, että oikeus tapahtuisi jokaiselle ja siitä syystä kysymyksen esittäjänä tahtoisin huomauttaa, että Ranskassakaan ei ollut mitään päätöstä silloin olemassa, kun Millerand siellä astui ministeristöön, mutta menettelyä paheksuttiin ja lausuttiin, että hän siellä ei esiintyisi sos. demokratisena edustajana. Mutta kun Briand sen jälkeen astui hallitukseen, päätettiin, että jos hän siihen suostuu niin hänet erotetaan puolueesta. Ja B. suostui. Englannissa Burns'in suhteen ei ole mitään päätöstä tehty sentähden, että siellä valtaava työväenryhmä hyväksyy hänen menettelytapansa, mutta pienempi puhtaasti sosialistinen ryhmä moitti sitä. On näet huomattava, että Englannissa Marxilaiset ovat työväenliikkeessä vähemmistönä. Sen liikkeen enemmistön muodostaa n. s. riippumaton työväenpuolue. Meillä ei ole mitään ennakkopäätöstä tällaisen tapauksen varalle kun tämä, ei ole arvattu ottaa sellaista huomioon, että meilläkin tullaan hakemaan miehiä hallitukseen sosialidemokratisesta puolueesta. Ja silloin kuin Kari vietiin, niin minä tiedän, että varmalta puoluemieheltä kysyttiin, ei sitä, haluavatko he tulla senaattiin vaan sitä, haluaako puolue tulla senaatissa edustetuksi. Niiltä jäseniltä, joilta kysyttiin, ei ollut mitään sitä vastaan, mutta eivät olisi antaneet sinne niin hyvää miestä kuin toveri Kari on, vaan jonkun huonomman. (Naurua). Häntä pidettiin liian hyvänä hautaantumaan. Tarjottiin tri Ursinia, mutta porvarit sanoivat, ettei hänen kanssaan tule toimeen. Kun nyt vaaditaan toveri Karin erottamista niin meillä ei ole siihen oikeutta, eikä meillä ole siihen syytä. Minä en

hyväksy hänen menettelyään. Hän väittää, että hän on saattanut siellä enemmän hyödyttää työväenpuolueen asiaa kuin ennen, mutta minä olen toista mieltä hänen kanssaan. Me olemme kiroilleen häntä kun senaatin päätökset eivät ole sellaisia kuin toivoisimme. Onhan siellä herran nimessä Karikin senaatissa! (Naurua). Mutta se on niinkuin eilen täällä sanoin: Ei se ole niinkuin yksi sanoo, vaan se on niinkuin sakki sanoo. Ja hän on siellä yksin. Pöytäkirjoista nähtäisiin mitä mieltä hän on. Mutta hän ei voi tehdä selkoa siitä, sillä useissa tapauksissa häntä estää virkavala. Meillä ei ole oikeutta erottaa häntä sentähden, että meillä ei ollut päätöstä silloin kun hän sinne meni. Minä tahtoisin nähdä sen henkilön, joka sanoo ettei tov. Kari ole sosialisti yhtä hyvä, yhtä rehellinen ja puhdas kun kuka meistä tahansa, vaikka hän on käsittänyt asemansa toisin kuin minä ja monet muut. Mutta meidän puolesta voidaan vaatia, että joka tästedes menee senaattiin ilman puolueen lupaa, hän erotettakoon. Jos joku sinne menee, niin hän ei ole meidän puolueemme edustajana. Kari ei ole meidän lähettämämme, eikä hänellä ole oikeutta esiintyä puolueen nimessä. Hän ei ole mennyt sinne sosialidemokratisen puolueen edustajana, vaan Kyösti Karina, jonka yksityisenä mielipiteenä on sosialidemokratia. Minä en tahdo väittää, että hän olisi sitä koskaan tehnyt, mutta meille on tärkeintä kun sanotaan, että meillä on mies senaatissa, niin meidän pitäisi olla tyytyväisiä. Kun teillä on mies, Kari, senaatissa, mitä te enempää vaaditte, sanotaan. Minä tahdon sanoa, että me vaadimme sinne 10 miestä. Sitten vasta me olemme tyytyväiset kun meillä vielä on meidän valitsemamme keisari! (Naurua). Siis minä toivon, että me lausumme täällä pontena mielipiteemme, että puoluetov. Kari, senaattorina ei edusta sosialidemokratista puoluetta. Minä luulen, että sillä päätämme esillä olevan Kari-kysymyksen. Meillä näet pitää olla oma ministerikysymyksemme niin kuin suurissakin maissa.

Mutta ettei tällaisia tapahtuisi toisten, niin on sanottava selvästi puolueen yleinen mielipide, joka tuntuu olevan, ettei kukaan vastedes saa ottaa vastaan senaattorin salkkua, eikä salku-

tontakaan senaattorin virkaa ilman puolueen lupaa. Puolue ei voi kokoontua päättämään pannaanko Järvenpää senaattiin tai Sirola ja siitä olisi paljon turhia matkakuluja. Muuten sitä varten kenties pian tarvittaisiin kokoontua, sillä Järvenpää on hyvissä väleissä suomettarelaisten kanssa ja Sirola on siltä väliltä. Minä en tahdo että tätä varten kokoonnutaan puoluekokoukseen päättämään saavatko nämä herrat mennä vai ei. Tämä pitää tehdä ennakolta. Mutta ei minun mielestäni sitovaa. Ei sillä tavalla sitovaa, että kaksi kertaa kaksi on viisi, sillä siinä saatettaisiin erehtyä. Kukaan ei saa liittyä senaattiin millään ehdolla ellei saa puoluekokoukselta tai puolueneuvostolta lupaa. — Mutta me emme koskaan enää lähetä hallitukseen yhtä miestä kerrallaan. Se on liika vähän. Vähintään pitää olla kolme. Se näyttää pieneltä tämä luku, mutta me olemme vaatimattomia, sillä vaatimattomuus kaunistaa. (Naurua).

Meillä ei ole mitään syytä hyväksyä tuota saksalaisranskalaista suuntaa. Meillä on tällä kertaa perustuslaillinen senaatti, mutta meillä ei ole mitään vaikutusta siihen. Mutta kun meillä kokoontuu uusi kansaneduskunta ja me alamme siellä tehdä interpellatsioneja ja moittia niiden toimintaa, niin olen varma, että ensi valtiopäivillä riippuu meistä sosialidemokraateista istuuko senaatti paikoillaan tai ei. Kun raittiusmiehet, suomettarelaiset y. m. antavat sille epäluottamuslauseensa ja me yhdyimme siihen, niin tämä senaatti keisarin nimittämänä katsoo parhaaksi erota. Se on selvä. Sen jälkeen tulee kysymykseen muodostaa uusi senaatti. Enemmistön muodostavat nyt raittiusmiehet, suomettarelaiset ja sosialidemokraatit. Mutta sinne ei tule raittiusmiehiä, että niillä on niin vähän merkitystä. Sinne tulee ehkä sosialisteja ja ennemmistö tietysti suomettarelaisia. Silloin sosialistit liittyvät ruotsinmielisiin, perustuslaillisiin ja annetaan uusi epäluottamuslause ja se senaatti menee taas nurin. Jos taas tahdotaan pysyväistä senaattia niin silloin se pitää olla sellainen, jotta sosialistitkin sitä kannattavat. Silloin siellä täytyy olla meidän miehiä. Älkää peljätkö, ei meistä monikaan, jotka täällä olemme, pääse senaattoriksi. Kyllä moni meistä

kuolee ilman sitä salkkua. (Iloisuutta). Älkää luulko että senaatti annetaan kokonaan meidän haltuumme. Jos me siellä onnistuisimme jotain valtaa saamaan väliaikaisesti niin kyllä porvaripuolueet joutuvat yhteisesti pitämään huolta siitä, että meidän valta ei tule pitkälliseksi. Mutta tällä väliajalla meillä olisi mahdollisuus ajaa läpi meille erittäin tärkeitä parannuksia ja sitä varten meillä pitää olla vähintään kolme miestä. Täällä joku arvelee, että pitäisi olla viisi ehkä kymmenen. Mutta se on tarpeetonta, sillä seitsemän porvaria ei vastaa kolmea sosialistia. Jos me olisimme yhtä tuhmia kuin ne, silloin meitä pitäisi olla seitsemän ja heitä kolme. (Naurua). — Meidän pitää puhua vakavasti, sillä asia on vakava. Porvarit ovat niin tyhmiä, ettei teistä moni taida uskoakaan ja kolme miestä, jotka tämän tuntevat voivat vaikuttaa paljon. Me emme kohtakaan voi toivoa meidän mieleistämme hallitusta, mutta jos me väliaikaisestikin saamme siihen vaikutusvaltaa, niin me voimme ajaa läpi päätöksiä ja tehdä parannuksia, joiden kautta kymmenen ja satojen tuhansien elämä tulee helpommaksi ja sitä meidän pyrintömme tarkoittaa. Eikö niin herrat periaatteilla ratsastajat? Kun tätä pidetään silmällä niin monet turhat puhevuorot säästyvät.

Minä ehdotan, että jos päätöksiä tehdään, niin määrätään että vastaisuudessa, jos jotakin puolueemme jäsentä pyydetään hallitukseen, niin hän ei saa sinne mennä ilman puoluehallinnon tahi puoluekokouksen suostumusta. Mutta yhtä emme sinne koskaan kerrallaan hyväksy. (Hyväksymistä).

Senaattori *Kari* nousi sitten puhujalavalle ja lausui: Minä kuulin äsken lavalle noustessani tuolta jonkun sanovan: me emme selityksiä pyydä, me vaadimme. Tehkää hyvin. Te voitte vaatia minulta mitä tahansa, minä puolestani olen sanottavastani selvillä. Minä olen tämän yhdistyksen salissa ensi esitelmäni pitänyt, silloin kuin maassamme ei työväenliikettä tunnettu, silloin kuin ehkä useimmat teistä kehdossaan olivat. Minä en tiedä kuka lausui, se olkoon hänelle sanottu.

Silloin kuin suurlakon laineet maassamme vielä korkealle kuohuivat kun asemamme ei ollut millään lailla selvillä silloin tarjottiin minulle paikka kotimaisessa hallituksessa. Minä en ottanut sitä vastaan armona, minä en ottanut sitä vastaan kunnian takia ja minä vakuutan teille että siitä asemasta minä olen kärsinyt ehkä enemmän kuin te käsitättekään. Mutta minä toivoin voivani sen kautta hyödyttää työväenliikettä, sillä se on minun pyrintöni aina ollut. Minä en tehnyt päätöstäni yksin. Suurlakon aikana kun kaikki rautatieliikkeemme oli seisauksissa ei tietenkään puoluehallintoa voinut saada kokoon. Minä kutsuin kokoon puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan ja kysyin heiltä suostuvatko he siihen että otan tarjouksen vastaan ja ilman yhtään vastustavaa ääntä he siihen suostuivat. Jos te minua moititte niin moittikaa minua yksin, älkää heitä moittiko. Minä olen tämän tahtonut lausua varsinkin kun Tampereen kokous, jossa asia piti tulla esille, syrjäytettiin se, sillä siellä huudettiin: tästä asiasta me emme puhu. On sitte kysytty sitä, mitä minä olen senaatissa saanut aikaan? Yksinkertaisesti, en mitään. Sillä kuten edellinen puhuja sanoi: ei se ole niinkuin yksi sanoo, se on niinkuin sakki päättää ja minä olen siellä ollut yksin. Kaikissa tapauksissa minä olen siellä edustanut kantaani huolimatta siitä kannattaako minua kukaan. Ja minä olen aina sanottavani sanonut huolimatta siitä, seisooko minun takanani tuhansia tahi ei ketään. Silloin kun minä tämän yhdistyksen salissa ensi kerran suuni avasin, silloin ei ketään takanani seisonut, silloin ei sosialismia tunnettu edes — sille naurettiin, sitä kauhistuttiin. Minä olen sen jälkeen monta kertaa suuni avannut, enkä ole koskaan katsonut oliko se yksi, joka minua kannatti, tai oliko tuhatta eli kymmenen tuhatta.

Koska täällä on interpellattu, koska tahdotaan selityksiä, niin parhaani mukaan koetan sitä tehdä. Nykyinen hallitus, niin huono kuin se lieneekin, ei ole sentään niin huono kuin useimmat teistä ovat valmiit uskomaan. Me olemme koettaneet parhaamme mukaan palauttaa laillisia oloja, ja minä luulen, että meille kaikille ennen kaikkea työväenpuo-

lueelle on laillisuus se ase, jolla me parhaiten voimme taistella. Oli kerran Ranskassa eräs meidän aatteen miehiä, joka sanoi puolueelleen ne sanat, aina käyttäkää laillisia aseita, sillä laillisuus tappaa heidät. Sillä kannalla minä seison, sillä minä olen seisonut ja tulen aina seisomaan. Jos me emme kaikissa tapauksissa ole onnistuneet, niin syy ei ole meidän. Te tiedätte, mitkä voimat meitä edestäpäin painavat. Te tiedätte —, me emme ole voineet tehdä enemmän mutta me olemme tehneet sen mitä olemme voineet, ja minä luulen että me siinä olemme jotakuinkin suuressa määrässä onnistuneet. Kaikki ei tapahdu päivässä, päivässä ei Roomaakaan rakennettu, mutta parhaansa on hallitus koettanut tehdä. Minä muistutan teille aikoja jolloin pienemmissäkin kokouksissa oli poliiseja läsnä, minä muistutan niitä aikoja, jolloin elettiin todella laittomissa oloissa. Kuka teistä ei laittomuuksien aikana saanut kärsiä? Useat meistä ovat saaneet istua vankikomeroissa, useat ovat saaneet joka viikko juosta poliisikamarissa ja mitkä missäkin virastoissa, saanut kärsiä yhtä ja toista vahinkoa ja ikävyyttä. Nyt huudetaan kyllä, että nykyinen bobrikoffilainen senaatti tekee samoin. Näyttäkää missä? Ne ovat jälkimaininkeja niistä ajoista, jolloin niin tapahtui. Me emme ole koskaan tehneet sitä, päinvastoin me aina olemme koettaneet pitää yllä kansalaisten vapautta kaikissa suhteissa, kaikin tavoin.

Meillä on pidetty hirveää ääntä, huutoa ja melua voimassa olevasta valtiopäiväjärjestyksestä. Se ei tosin vastaa sosialidemokratian vaatimuksia, mutta minä kysyn missä on se maa, jonka valtiopäiväjärjestys vastaa sosialidemokratian vaatimuksia? Ja minä vakuutan teille, että meidän valtiopäiväjärjestys niin huono kuin se onkin, niin se on sentään vapaamielisin valtiopäiväjärjestys maailmassa. Ei ole yhtään maata, missä niin vapaamielinen valtiopäiväjärjestys olisi olemassa. Austraaliassa tosin on naisilla äänioikeus, mutta siellä on muita rajoituksia, joita meillä ei ole. On pidetty paha ääntä että ikäraja on 24 vuotta, sitä minä en hyväksy koskaan. Meille on pidetty ääntä, että äänioikeus on vaivaisapua nauttivilta henkilöiltä kielletty. Se on

niin ja näin, siitä saattaa olla eri mieltä, minä olisin valmis poistamaan sen rajoituksen. Älkää luulko, että ainoakaan hallitus maailmassa olisi harpannut 4-jakoisesta luokkaeduskunnasta niin puhtaasti sosialistiseen kansaneduskuntaan. On onni, minä sanon sen vakaumuksesta, tunnen sen sydämessäni, on onni, että meidän maassamme on sellainen valtiopäiväjärjestys kuin meillä nyt on. Sen kautta, tuon monen moittiman, monen arvosteleman valtiopäivjärjestyksen kautta meidän kansallemme, meidän työn raskaan raatajillemme, on avautunut tie, avautunut suljettu tie saada äänensä kuuluville ja kun meillä kerran on se, silloin meillä on ase millä me aina, aina voimme taistella kaikkea sortoa, kaikkea väkivaltaa vastaan ja vääryyttä vastaan. Me emme taistele aseilla, minä en ole koskaan ollut niitä, jotka hyväksyvät väkivaltaa, meillä on viime aikoina ilmaantunut sellaisiakin, mutta vaalilippu tulee aina olemaan paras ja tehoisa ase meidän puolueen käsissä, se on ainoa keino, jolla me voitamme.

Minä mainitsin äsken laillisuuden palauttamisen. Puolue, joka tahtoo laillisuutta, ei itse harjoita laittomuutta. Huudetaan kyllä, että senaatti ei erota Turun hovioikeutta. Se kyllä ei ole sitä tehnyt, mutta nykyinen hallitus ei aio käyttää sellaisia mahtikäskyjä kuin edellinen.

Nyt te olette tietysti uteliaita kuulemaan mitä nykyinen hallitus aikoo tehdä. Minä voin siitä kertoa monista hyvin tunnetuista syistä ainoastaan osan.

Ensi eduskunnalle on nykyisellä hallituksella aikomus laittaa eräitä lakeja, joista tärkeimpinä voidaan pitää: vanhuudenvakuutus kaikille kansalaisille. Se valmistuu jo kohta. Myöskin meidän nykyiseen elinkeinolakiin aikoo se tehdä paikkauksia ja korjauksia monessa suhteessa. Myöskin on valmisteltu työsopimusta koskevaa lakia, sillä niinkuin tiedetään meiltä tällaiset määräykset osaksi puuttuvat, osaksi ovat aivan vanhanaikaiset. On myös tekeillä laki, joka koskee sovintotuomioistuimia, joka ratkaisee ne riidat, jotka syntyvät työväen ja työnantajain välillä. Kuten tunnettu, on meidän puolue saanut panna sovintolautakuntia kokoon tähän asti kuitenkin sillä edellytyksellä, että isännistö armossa on

suvainnut siihen suostua. Samoin on tekeillä laki, joka määrää ammattiyhdistysten aseman, sillä niinkuin tiedetään ne ovat tähän saakka olleet aivan kuin tuuliajolla, eivätkä ole kyenneet tukemaan jäseniensä vaatimuksia. Vielä on nykyisellä hallituksella kutakuinkin valmis ensi eduskunnalle jätettäväksi tapaturmavakuutuslain korjaus. Me tiedämme kuinka suuressa määrässä se korjausta kaipaa. Tiedämme että jos mies putoo yksikerroksisen rakennuksen katolta ja loukkaantuu, niin hän ei saa vahingonkorvausta, mutta jos rakennus on 2 kertainen, niin hän saa. Meillä on periaatteellisena kysymyksenä nykyisen koulujärjestyksen korjaaminen. Me tiedämme jokainen, että se ei suinkaan vastaa tarkoitustaan. Sitä koitetaan parantaa minkä voidaan, sillä minä vielä kerran huomautan teille, ettei se riipu hallituksesta mitä meidän maassa saadaan aikaan, vaan mahdista joka ei ole meidän määrättävissä. Mutta jos me tämän tahdomme saada aikaan, niin meidän täytyy ennen kaikkea pysyä laillisuuden tiellä. Minä sanoin teille äsken, että eräs ranskalainen toveri lausui, että meidän laillisuutemme tappaa heidät. Me emme voi turvata prouninkeihin, kivääreihin ja dynamiittiin, me emme voi turvata väkivaltaisiin keinoihin. Se olisi meille, jotka edustamme kansan suurta enemmistöä, se olisi meille auttamattomaksi vahingoksi. Me emme turvaa mahtikeinoihin, vaan yhteen ainoaan, joka aina voittaa, joka aina on voittanut; se on oikeuden voima. Olkoot kuinka mustat olot tahansa maailmassa, niin oikeus aina voittaa. Jokainen meistä tietää, että me seisomme sillä vahvalla pohjalla, jota kutsutaan oikeudeksi. Meidän ohjelmassa on aina ollut oikeutta kaikille ja tulee aina olemaan oikeutta kaikille. Tainio sanoi eilen: pois punakaartit, pois anarkistit, pois jokainen aseellinen järjestö heidän kanssaan, sillä me emme tahdo nähdä veljen verta vuotavan. Jos alamme astua sille tielle, vakuutan teille, niin siitä tulee meille kärsimyksiä, taantumista ja tappiota. Ainoa oikea tie, jota me voimme kulkea, on oikeuden tie.

Minä tiedän kuinka ahdas tämän kokouksen aika on ja kuinka monipäiväinen tämä kokous on ja kuinka paljon

asioita täällä tulee esille, sentähden en tahdo pitemmälle kokouksen aikaa käyttää. Minä olen valmis, niinkuin alussa sanoin, puolueen tuomittavaksi. Minä olen tämän aatteen hyväksi uhrannut koko elämäni, minä en ole katsonut aineellista etuani, mutta minä alistun nöyränä tuomioonne.

Hörhammer: Olen toista mieltä kuin Tainio. Uskon Karin kyllä menneen senaattiin rehellisessä tarkoituksessa hyödyttääkseen puoluettamme, mutta onko hän sitä voinut tehdä, siitä voidaan olla eri mieltä. Tämä on tultu huomaamaan Saksassa, jossa tällaiset tarjoukset on hylätty ja Ranskassa, jossa Briand meni hallitukseen ja tuli erotetuksi. Burns ei ollut sosialidemokrati, mutta Englannissakin on selvästi lausuttu mielipiteitä tällaista vastaan eikä hyväksytty hänen menettelyään. Käytännölliset tulokset tällaisesta hallitukseen menosta ovat mitättömät ja puolue kärsii tappiota menetettyään parhaita työvoimiaan. Hallituksessa eivät he voi mitään vaikuttaa. Onhan selvää etteivät toiset puolueet ota meikäläisiä hallitukseen hyödyttääkseen meitä vaan itseään. Hallitus ollessaan syvien rivien epäsuosiossa, tuntee itsensä heikoksi, mutta nyt sanotaan, että onhan siellä Kari, voisihan siellä jotain tulla. Tällä tavalla heikontaa se meidän agitatsiooniamme. Puhutaan senaatin laillisuuden palauttamisesta mutta se ei kannata kehua. Jos Kari olisi siellä jotain ehkä puhunut niin mitä se hyödyttää, eihän se näy julkisesti. Puoluetoverimme ei voi semmoisena esiintyä nykyisessä senaatissa.

Kuusinen: Kun minä eilen näin senaattori Karin tulleen tähän huoneeseen olin suuresti hämmästynyt, ihmettelin, mitä hänellä on täällä tekemistä. Käsitin miksi Kurikka tuli, hän tuli kalastelemaan. Miksi täällä tarvittiin senaatin edustaja, sitä minä en voinut käsittää. Eihän tämä ole mikään Kuopion maanviljelysnäyttely. Miksi keskustellaan tästä asiasta, miksi Kari puhuu tältä paikalta, josta eivät ole puhuneet muut kuin sosialidemokratit, Kurikkaa lukuunottamatta. Olen ollut siinä käsityksessä, minkä senaattori Kari täällä sanoi lausutuksi Tampereen puoluekokouksessa, me emme keskustelleet tästä asiasta. Minusta oli aivan selvää, että se olisi

koko puolueen mielipide. Huomaan että olen suuresti erehtynyt kun niin vanha puoluetoveri kuin Tainio on kerrassaan toista mieltä. Mutta näyttää olevan niin että nuorempien pitää nousta vanhempia vastaan, vaikka se on ikävä. Tainio lausueessaan muutaman sanan tämän asian perusteluiksi, lausui jotain, josta sain sen käsityksen, että hän tahtoi saada tämän kokouksen jollain tavalla antamaan epäsuoran hyväksymisensä Karin senaattiin menolle (Tainio: en ole). Ei ainakaan toveri Tainio sitä tahtonut että kokous toveri Karin erottaisi puolueesta. Sillä jos kokous sille kannalle asettuu, silloin kokous epäsuorasti antaa hyväksymisensä. Minä puolestani vaatisin päinvastoin että senaattori Kari on eroitettava puolueesta. Tätä vaatimustani minä perustan erityisesti kolmella eri syillä.

Asia on tärkeä periaatteellinen kysymys. Minä huomautan, etten minä puhu personallisista syistä. En tunne senaattori Karia, yhden kerran ennen olen häntä nähnyt. Mitä hänestä olen kuullut, on ollut paljasta hyvää. Olen kuullut sanottavan kunnon mieheksi. Asia on minulle kokonaan periaatteellinen kysymys. Se, että Kari meni porvarilliseen hallitukseen, on minusta ensimmäinen syy, minkätähden hän on erotettava puolueesta. Saattaa olla, ettei se ole tarpeeksi suuri syy kokouksen mielestä, enkä minä vaadi, että sen syyn kokous hyväksyy. Jos puoluekokous antaa jollekin jäsenelle oikeuden mennä porvarilliseen hallitukseen, joka minusta näyttäisi sangen oudolta, mutta jos sellaista tapahtuisi, niin menköön. Hän on silloin sen puolueen valtuutettu ja hän voi toimia puolueen nimessä. Mutta kun Kari meni porvarilliseen hallitukseen, silloin ei sellaista lupaa kysytty. Kari sanoi, että sellaisen luvan antoi silloinen puoluehallinto tai osa sen jäseniä. Se puoluehallinto on nyt kukistunut. Se olisi vedettävä tilille teostaan, jos se on sen tehnyt. Se on ensimmäinen syy.

Muualla ulkomailta minun käsittääkseni se on periaate, joka yleensä hyväksytään. Toveri Tainio sanoi, ettei se olisi sosialidemokratien keskuudessa niinkään yleinen periaate. Minulla on toinen käsitys asiasta. Millerand Rans-

kassa on erotettu puolueesta. Briand ei kuulunut puolueeseen. Miten tuon englantilaisen herran kanssa on sitä minä en tiedä. Edellinen puhuja sanoi, ettei tässä asiassa muka olisi sosialidemokrateilla varmaa kantaa. Minusta Ranskan nykyisen yhdistyneen puolueen kanta on niin yksimielinen ja selvä, ettei sitä pitäisi ollenkaan epäillä. Saksassa se myös on selvä. Kuka siellä olisi mies, joka puolustaisi tällaista tapaa. Se olisi Bernstein. Minulla on toveri, joka on ollut keskustelussa hänen kanssaan ja hän ei sanonut Bernsteinin puolustaneen Millerandia. Hänelle mainittiin Karin jutusta ja on pidetty jotta hän tällaisen menettelyn hyväksyy. Bernstein kiukustui. — Sen kohdan voimme jättää.

Toinen syy, miksi vaatisin senaattori Karia erotettavaksi, koska se vielä ei ole tapahtunut, on se, että hän on mennyt hallitukseen, joka ei ole eduskunnalle vähääkään toimistaan vastuunalainen. Se on Venäjän itsevaltiaan neuvonantajakunta. Ei se ole parlamentaarinen hallitus. Ei sillä ole mitään vaikutusta hallinto-asioissa. Keisari voi antaa sen puhua ja toimia, mutta silloin kuin keisari ryhtyy asioihin, ei sillä ole mitään sanottavaa. Se on keisarin neuvonantajakunta; sen mahdin avustaja, jonka turmiollisen vaikutuksen me niin hyvin tunnemme. Asia olisi jonkunverran erilainen, jos tuo hallitus olisi kansaneduskunnalle vastuunalainen, mutta nyt siinä on minusta iso ero. Ranskassa miehet, jotka ovat menneet hallitukseen, ovat menneet hallitukseen, jolla on kansaneduskunnan luottamus, mutta silti he ovat tulleet ajetuksi puolueesta pois. Mutta me pidämme puolueessa miehen, joka kuuluu keisarin neuvonantajakuntaan!

Kolmas syy on nykyisen senaatin monet synnit. En minä lähde, enkä koeta lähteä niitä luettelemaan. Niitä on paljon. Luin äsken Kansan Lehestä kirjoituksen, jossa niitä oli iso joukko lueteltu ja ne olivat kaikki niin painavia että yksi ainoa olisi riittänyt yhden senaatin kumoomiseen, jos se olisi kansaneduskunnalle vastuunalainen.

Mainitsen eduskuntareformiasiassa ne pari kohtaa, jotka senaattori Kari tässä toi esiin: 24-vuoden ikäraja ja vaivais-
hoitolaisilta riistetty äänioikeus. Kuka se nämä rajoitukset

sai aikaan. Senaatti se korotti ikärajan 24 vuoteen, vaikka eduskuntakomitea ehdotti 21. Minä ihmettelin suuresti miksi senaatti ei korkeammalle. Mutta nähtävästi ei uskallettu. Senaattori Kari puhui, että se asia että vaivaishoitolaisilta riistettiin äänioikeus olisi asia, josta voisi olla eri mieltä. Minä pyydän kysyä, kuka täällä on erimieltä muut kuin senaattori Kari. (Voimakkaita huutoja: ei kukaan!) Kokouksen jäsenet tuntevat hyvin ne kuristuslait, mitkä on saatu aikaan painovapaus, yhdistymis- ja kokoontumislain nimellä. (Kyllä!) Minä en niistä puhu kovin pitkälle. En ole nähnyt yhtään sanomalehteä, joka niitä olisi kehunut. Puolueemme päääänenkannattajasta pikkuiseen Sosialistiseen Aikakauslehteen asti niitä on tuomittu. Ja ne ovat syntyneet senaatin ehdotuksesta ja ratkaistu pääasiassa senaatin ehdotuksen mukaan. Minä luulen että senaattori Kari kun hän tämän jälkeen astuu tälle paikalle niin hänen olisi niitä puolustettava, mutta luulen että hänen on vaikea todistaa, että senaatti niiden suhteen on toiminut niin vapaamielisesti kuin äsken koetti todistella.

Senaattori Kari puhui kuitenkin senaatin vapaamielisyydestä ja sanoi myös, ettei hän voi kaikkea hyväksyä. Minä en tunne senaatin salaisia enkä julkisiakaan pöytäkirjoja, joten en ole selvillä mitä mieltä senaattori Mechelin on tässä asiassa, mitä mieltä Kari ja mitä senaattori Kari on siellä puhunut. Olisi ihmeteltävä asia, että entinen sosialidemokrati olisi sitä mieltä, että ikäraja 21:stä vuodesta on korotettava. Mutta se, että senaattori Kari on pysynyt tuossa hallituksessa, niin se selvästi todistaa että hän ei enää ole sosialidemokrati. Se senaatti on tehnyt syntiä yhdessä päivässä enemmän kuin me pienet yhdessä vuodessa ja senaattori Kari on sittenkin vielä siellä joukossa! Hän näkyy olevan sitä mieltä, että hän vieläkin olisi sosialidemokraatti. Onko kokouskin samaa mieltä? (Ei! ei!) Senaattori Kari puhui mitä senaatti aikoo tehdä. Se oli hauska esitelmä. Mutta se vaikuttaa tässä asiassa kovin vähän. Saattaa olla, että siellä on miehiä, joilta on kauniita aikeita. Saattaa olla, että senaattori Kari on yksi niistä, mutta se ei muuta sitä, min-

käläisessä senaatissa hän on ollut mukana ja minkälaisen senaatin puristustoimiin hän on ottanut osaa.

On mainittu, että Ranskassa kuului ministeristöön Briand tuo puolueesta pois potkittu sosialidemokrati. Minkälainen ministeri se oli? Se oli radikaalinen. Se ei ollut vapaa-mielinen siinä merkityksessä kuin nykyinen Mechelinin senaatti. Se oli radikalisosialistinen. Ja silti Briand puolueesta pois potkittiin.

Siinä ovat ne kolme syytä, jotka minä katson pääasiassa vaikuttavan sen, että senaattori Kari on erotettava puolueesta. Tainio sanoi, että asiaan vaikuttaa se, ettei ollut puolue-päätöstä olemassa silloin kuin Kari „vietiin“ senaattiin. Ei häntä viety, hän meni. Minusta se ei ratkaise asiaa, oliko päätös olemassa, vai ei. Tainio sanoi ettei meillä ole oikeutta häntä erottaa. Tällä kokouksella luulen minä on oikeus erottaa kenen hyvänsä puolueesta vaikka minut, tämän hirmuisen puheenpitäjän. Miksi ei senaattori Karia, vaikka hän on niin suuri herra kuin senaattori. Tällä kokouksella on täysi oikeus siihen. (Sinerbrykoff myöskin) Sinne menkööt Mechelinit, Sinebrykoffit ja Karit!

Hyvät puoluetoverit! Minä pyydän kysyä, annatteko te porvarien sanoa että heidän hallituskoplassaan on sosialidemokraatti? Jos te ette erota senaattori Karia, niin te annatte heille oikeuden siihen. Tällä tavalla te välillisesti teette meidän puolueesta, sosialidemokratista puolueesta, hallituspuolueen, Mechelinin puolueen, joka ehkä olisi saattanut olla mahdollista 20 vuotta sitte, mutta ei minun mielestäni nyt enää. Eikä se minusta riitä, että senaattori Kari tulee puolueesta erotetuksi. Meidän on kaikkien tapahtumien varalta tehtävä sellainen päätös, ettei samallaista tapausta enää voi sattua, ettei voi syntyä eriäviä mielipiteitä siitä, onko porvarilliselliseen hallitukseen mennyt mies vielä sosialidemokraatti tahi ei. Meidän on kerta kaikkiaan vapauduttava sellaisista virkoihin kiipeevistä nousukkaista ja onnenonkijoista, jotka aina ovat yleisiä sosialidemokraattien keskuudessa silloin, kuin se alkaa saavuttaa valtiollista valtaa. (Hyvä, hyvä). Minä en puhu siitä, että

miehet hallituksessa pilaantuvat, vaan vaara on siinä, että luokkarajat sekaantuvat. (Hyvä, hyvä). Jos meillä tosiaankin on Mechelinin senaatissa yksi puolueemme jäsen, jota emme ole ajaneet puolueesta pois, niin missä ovat silloin luokkarajat? (Ei missään!) Hyvä. Tainio sanoi ettei täällä pitäisi ratsastaa periaatteilla, vaan tulisi katsoa satojen tuhansien ja miljoonien kansan jäsenten etua ja parasta ja miten sitä olisi edistettävä. Meidän puolueemme velvollisuus on juuri sitä katsoa ja sitä minä tällä katson, katson niiden satojentuhansien ja miljoonien kansalaisten etuja jotka kuuluvat proletaarien luokkaan ja se saavutetaan minun käsittääkseni siten että puolueemme pysyy erossa porvareista, erossa puoluepettureista. Pois sellaiset.

Toistan vielä kerran, en sano senvuoksi tätä, että sanoisin Karin personasta pahaa, vaan että hän on mennyt sellaiseen huonoon seuraan kun nykyinen senaatti on. — Lopuksi pyydän esittää seuraavan ponnen jos sitä kuka kannattaa:

Muitten maitten sosialidemokratian yleensä hyväksymän periaatteen mukaisesti selittää puoluekokous, että puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen nimenomaista lupaa, on sillä teollaan itsestään luopunut sosialidemokratisesta puolueesta; tämä yleinen sääntö on erityisesti sovitettava nyt kysymyksessä olevaan henkilöön, J. K. Kariin, joka on mennyt sellaisen kaiken parlamentarisen vastuunalaisuuden ulkopuolella olevan keisarillisen neuvonantajakunnan ja sellaisen kansan ilmeistä tahtoa vastustavan hallintolaitoksen jäseneksi kuin meidän nykyinen senaattimme on.

(Pitkälliset käsienräpytykset ja hyvähuudot).

Tainio. Minä ehdotan, että kun nyt on molemmin puolin asia esitetty eikä kukaan teistä osaa esittää asian toista puolta yhtä hävyttömästi kuin maisteri Kuusinen, (Alas. Alas) — minulta ei voi kukaan kieltää puheenvuoroa

(Asiaan), tämä on asiaa. Minä olisin puhunut yhtä hävyttömästi, jos olisin ollut samaa mieltä. Ehdottaisin että luovuttaisi puheenvuoroista. (Ei, ei!) Äänestettiin käsien nostolla ja päätettiin keskustelua jatkaa.

Puheenj.: Koska senaattori Kari ei ole tilaisuudessa olla kokouksessa huomenna ja tämän päivän kokousaika on lopussa, niin annettaisiin hänelle nyt puheenvuoro viimeksi. Ehdotus hyväksyttiin.

Senaattori Kari: Minä panen kellon esiin, puhun ai-noastaan viisi minuuttia, en tahdo kuluttaa kokouksen aikaa.

Täällä on eräs nuori poika, eräs marraskuun sosialisti, jota minä en ole ennen koskaan puolueessamme nähnyt, haukkunut minua onnenonkijaksi ja valtaan kiipeejäksi nousukkaaksi. Minä sanon, että se on hävyttöntä. Minä sanon että nämät herrat, nämät nuoret suomettarelaiset maisterit, jotka tulivat puolueeseemme marraskuun alussa, he ovat tulleet tänne onnea onkimaan. He ovat tuntemattomia meille, jotka olemme toimineet riveissä ennen ja he tulevat määräämään meille, kuinka on meneteltävä. Maisteri Kuusinen ottaa esiin Saksan, hän ottaa esiin Ranskan, mutta sillä on ero. Minä pyydän kysyä minkälainen oli asema silloin kuin minä menin senaattiin? Hän puhuu Marxista, minä epäilen onko maisteri Kuusinen koskaan lukenut Marxin teosta *Das Kapital*? Jos minut erotetaan niin minä tulen edelleen tekemään voitavani tämän puolueen hyväksi ja minä toivon, että minä voin tehdä yhtä paljon, kuin maisteri Kuusinen. Hän sanoi, että puolueen parhaat voimat menevät pois puolueelle vahingoksi. Minä en ole koskaan pitänyt itseäni puolueen parhaimpina. Jos te olisitte tulleet puolueeseemme ennen marraskuuta niin te tietäisitte, että minä en ole sitä pitänyt. (Kuusinen: Tainio sitä väitti). Sitte hän sanoi että minä olen senaatin lähettiläs. Minä olen kuullut kaikenmoisia syytöksiä, mutta en koskaan hävyttömämpää. Millä tavalla hän voi sen todistaa. Minä en tunne maisteri Kuusista. Kuinka minä seitsemän vuotias puoluetoveri tuntisin kaikki marraskuun sosialistit! (Ääniä: Se on vahinko!). Hän, sanoi että minä olen ottanut vaikutuksia senaatilta. (Kuusinen: En ole

sanonut), te sanoitte, ei saa keskeyttää. (Melua). Hän vetoo ulkomaiden oloihin. Minä luulen että maisteri Kuusinen saa vielä pitkän ajan marraskuun jälkeenkin tutkia ulkomaiden oloja ennenkuin tuntee ne. Hän viittaa eräisiin alhaisiin juttuihin, joita viime talvena kierteli sanomalehdissä. Minä en ole välittänyt mitä sanomalehdet ovat minusta kertoneet. Minua on haukuttu niin porvarillisissa kuin työväen lehdissä. Oli eräs kerta jolloin minä aioin tarttua kynään asiaa selittääkseni, mutta sitten jätin sikseen kuten on tapani aina ollut olla välittämättä mitä minusta puhutaan. Tämä koski sitä, kun joku maisteri Kuusisen toveri oli kertonut Bernsteinille kenties mitä ja hän sitte tämän nojalla olisi jotain lausunut. Sitte sanoo maisteri Kuusinen että minut erotetaan puolueesta. Kuulkaa maisteri Kuusinen, te ette siihen kykene. Minä en välitä jos minut erotetaan tahi ei. Tämän aatteen hyväksi olen työskennellyt ja tulen työskentelemään. En pelkää jos huudetaan alas en toivo että huudetaan ylös. Minä olen täällä seisonut toistakymmentä vuotta sitten. (Ääniä: Se oli toinen Kari). Saattaa olla toinen Kari ja minä toivon että maisteri Kuusinen vielä 15 vuoden perästä seisoo puolueemme riveissä. Minä en ole täällä huomenna ja minä jätän täydellä vapaudella kokouksen päätettäväksi, tahtooko se minun erottaa, tahi ei. Minä luulen arvaavani, että minua odottaa sama kohtalo kuin Kurikkaa, mistä syystä, sitä minä en tiedä? Tehkää kuin tahdotte, en tahdo vaikuttaa kokouksen menoon, enkä mielelläni kuulla niitä katkeria ja ehkä valheellisia parjauksia, joita minua vastaan täällä tullaan ehkä lausumaan. On kenties viimeisen kerran kun minä puhun puoluetovereille, sitte minä en enää ole toveri. Minä pyydän vanhoille puoluetovereille joiden kanssa olemme yhdessä seisonet rinnan, niille minä pyydän lausua sydämelliset kiitokseni ja vakuuttaa heille, en marraskuun sosialisteille, että minä tulen työskentelemään aina tämän aatteen eteen vaikka ulkopuolella puoluetta. (Hyvä huutoja).

Laulettiin „Marseljeesi“ ja lopetettiin kokous.

Kolmas kokouspäivä.

Keskiviikkona 22 p:nä Elokuuta.

Puheenjohtajana toimi Y. Sirola.

Laulettiin aluksi „Vala“. Luettiin muutamia tervehdyksiä.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että ensin keskusteltaisiin *Kari*-kysymys loppuun ja sitten otettaisiin keskusteltavaksi menettelytapa. Ehdotus hyväksyttiin.

Kari-kysymys.

Jatkettiin keskustelua *Kari*-kysymyksestä:

Vatanen: Karin erottaminen puolueesta on kysymys, joka on epävarma päättää yhdellä sanalla. Ensin on meillä tiedossa, että hän on työväenyhdistyksen jäsen, joka yhdistys kuuluu sosiaalidemokratiseen puolueeseen. Toiseksi me tiedämme, että Kari ei ole ollenkaan puolueesta lähetetty, vaan yksityisenä henkilönä astunut siihen virastoon, joka ei ole sosialidemokratinen vaan semmoinen, joka palvelee byrokratiaa ja ajaa Suomen kapitalistien asiaa. Puolueen on minun mielestäni koetettava päästä syiden perille. Jos tiedetään Karin toiminnassa olevan sellaisia seikkoja, jotka todistavat hänen toimineen sosialidemokratista liikettä vastaan, niin tämä kokous on oikeutettu päättämään hänen kohtalostaan, josko hän tulee säilyttää puolueessa. Nyt meillä ei ole hänen toimistaan lähempiä perusteellisia tietoja. Mitä olen siitä yksityistä tietä kuullut, ovat ne hyvinkin raskauttavia. Minä kuulin sanottavan jotenkin tietävissä piireissä, että viime aikaiset ukaasit ja muut viime aikaiset toimenpiteet, mihin on ryhdytty, että niiden suhteen olisi annettu Karille jotenkin ratkaiseva sananvalta. Kuulin sanottavan että tämä antoi tunnustuksensa Suomen porvarien järjestämälle lahtarijoukolle. Jos näiden tekojen perille voidaan päästä, voidaan sanoa, että se on rikos puolueettamme koh-

taan, joten tällaista miestä ei voi tunnustaa sosialidemokratiksi. Mutta kuten sanoin, minä en mene takaamaan kun minulla ei ole omin silmin nähtävää todistusta. Toisella puolen on katsottava Karin toimintaa, ja hänen eilisessä esiintymisessään ilmaantuu kohta, joka itse puolestaan paljastaa tuon verhon Karin ympäriltä, joka perinpohjaisesti valaisee minkälainen katsantokanta hänellä sosialidemokratista liikettä kohtaan on. Ensiksi hän rupesi Suomen kansan mustaksi tunnustamaa senaattia autuaallisella tavalla valkaisemaan. (Naurua). Hän rupesi sitä valkaisemaan joukoksi, joka on ihan lähellä sosialidemokrateja. Että ne syytökset, joita on senaattia vastaan tehty, että ne olisivat harhaluuloja, että siellä vallitsisi sosialidemokratinen henki, joka tekee kaikki voitavansa Suomen työväenliikkeen puolesta ja sosialidemokratisen liikkeen tukemiseksi. Tällaiset valkaisukeinot eivät ole oikeudenmukaiset. Siksi on meillä senaatin toiminnassa ilmennyt toimenpiteitä, jotka täytyy olla lyhytnäköisillekin selvillä. Sillä uudessa valtiopäiväjärjestyksessä äänioikeuden ikärajan korottaminen. (Puheenjohtaja: siitä on puhuttu). Siihen ei ollu mitään pätevää syytä. Ei ole ollenkaan epäilemistä ettei hallitsija olisi 21 vuoden ikärajaa hyväksynyt. (Puheenjohtajan vasara kalkkaa). Nyt me toiseksi tiedämme, että ne kuristuslait, (Ääniä: niistä on ollut puhe jo ennen!), ovat kaikki tähdätyt sosialidemokratista liikettä vastaan. On otettava huomioon että Kari tunnustaa täysin rauhallisen ja aseettoman toiminnan olevan oikeutettua kansan puolelta, se tahtoo sanoa, että on ehdottomasti nöyryminen hallitsevien luokkien vallan alaiseksi. Mutta samalla kun hän vaatii rauhallista menettelyä, niin samalla hän antaa senaatissa täyden tunnustuksensa aseelliselle suojeluskunnalle, jonka vallassa olijat ovat perustaneet, joka ei ole muuta kuin Suomen kapitalistien yksityisetujen suojeelijajoukko. Ne toimenpiteet ovat niin kumoamattoman selvästi näyttäneet, että niitä ei voi pitää hyvästä tahdosta lähteneinä. Voimme sanoa, että henkilö, joka niitä puolustaa, sen voimme pitää kaikkena muuna kuin sosialidemokratisenä henkilönä. Siis on väärin nimittää Karia sosialidemo-

kratiksi, pikemmin sen vastustajaksi. Kun puhdistusta tahdotaan tehdä, niin on tarpeellista tämä ottaa huomioon. Niin vaikuttavassa asemassa kun Kari on, voitaisiin vaatia parempaa sosialidemokratia kun mitä hänessä ilmenee, sillä hän toivoi sosialidemokratialle menestymistä, mutta silloinkin vaan sen vanhemmalle osalle. Tämä on jo liika porvarillista, tämä tunnustus ei sovi sosialidemokratille. (Hyvä, hyvä).

Sirola (puheenjohtajana): Minä pyytäisin huomauttaa, että on jo puhuttu lukuisia syitä, millä Kari voi olla ja ei voi olla senaatissa. Jos ei ole uutta sanottavaa, yhdyttäköön esitettyihin. Ikärajan korotus ja muut semmoiset, ne on jo mainittu.

Lainio: Minulla on tuotavana muutamia kohtia lisää tähän asiaan. Täällä edellinen puhuja osaltaan mainitsi, että Kari lausui: ettei he turvaa aseihin, ei revolvereihin, ei dynamiittiin. Sen tiedätte, eikö se senaatti niin ole tehnyt? — Senaattiin jätettiin kuudetta kuukautta sitte rauta- ja metallityöntekijäin liiton säännöt vahvistettaviksi ja ne on pidetty siellä sentähden, ettei se ammattikunta pääsisi nousemaan. Samalle raatajajoukolle laitetaan työnsulkuja, että se pysyisi heikkona. Nyt senaattiin laitetaan virkapaikka, johon otetaan mies tuosta samasta työnantaja-joukosta, tuota työläisjoukkoa kuristamaan. Yhdyn pääasiassa Kuusiseen. (Hyvä, hyvä).

Käcklund: En kannata Tainion kompromissiehdotusta, koska ei ole tingittävä periaatteiden kanssa. Arvelin eilen antaa Karille neuvon: tule pois roskaläjästä, joka on pahempi kuin Bobrikoffilainen senaatti. Hän ei vielä ole kokonaan pilaantunut, mutta jos hän vähän aikaa viipyy siellä, on hän sosialidemokratialta menetetty. Se pilaantuminen on pahinta. Jo Karin puheesta näkyy, että hän alkaa pilaantua. Tämä on huutavan ääni korvessa. Kuitenkin tahtoisin sanoa niille, jotka sanovat ettei Karista ole hyötyä, lukekoot toveri Salinin puheen Tampereen kokouksessa. Karin täytyy tulla erotetuksi, koska hän periaatteensa kannalta tulee kaksinkertaiseksi aseeksi puolueettamme vastaan. (Kääntyen porvarillehtien kirjeenv.) Porvarilliset sanomalehdet, joilla on ollut otsaa lähettää tänne edustajansa, tulevat tekemään tästä suuren numeron mutta tosiasia on, että senaatin tekemiset ja

jättämiset ovat kohdistetut militarismin tukemiseen. (Puheenj.: Jos tahdotaankin polemiseerata porvarillisia lehtiä vastaan, niin annettakoon kumminkin heidän kirjeenvaihtajansa täällä olla rauhassa). Kannatan Kuusisen esitystä. Jos ei Kari itse tule pois, niin hän erotetaan.

Korpimaa: Senaattori Karin erottaminen lienee jonkun verran arkaluontoinen asia siitä syystä, että tämä henkilö on Suomen työväen puolueen hyväksi toiminut kenties enemmän kuin yksikään tässä salissa. Tämä mies on ottanut osaa Suomen työväenliikkeeseen siitä asti, kun tällainen perustettiin, ja hän on monilla ystävydensiteillä kiinnitetty vanhoihin johtomiehiin. Siitä huolimatta on tässä tehtävä selvä päätös, eikä jätettävä lepäämään kuten Tampereen kokouksessa tehtiin. On saatava luokkarajat tämän kautta selville. Kansanvälinen sosialidemokratia vastustaa kaikkialla puolueen jäsenten menemistä porvarihallitukseen, se on selvä. Ranskassa erotettiin Millerand sosialidemokratisesta puolueesta, vaikka hän ministerinä ollessaan sai paljon aikaan, teki paljon enemmän työväenliikkeen hyväksi kuin meidän Kari on voinutkaan tehdä. Ranskassa on myös erotettu Briand, vaikka tämän miehen ansiota on että kirkko tuli erotetuksi valtiosta, ja vaikka tämä mies meni ministeristöön pannakseen tämän erottamisen lopullisesti täytäntöön. Täällä eilen puhuttiin Burnsista, että hän on mennyt hallitukseen, mutta häntä eivät myöskään kannata sosialidemokratit. Kun Karista on puhe on meillä erikoisemmat syyt Karin erottamiseen. Hän on Venäjän itsevaltiaan nimittämä, ei kansanvalitsema eikä kansan luottamuksesta mennyt senaattiin. Hän on itsevaltiaan nimittämä, jota vastaan Venäjän sosiademokratia kaikin voimin taistelee. Venäjällä pyrkivät kaikki sosialidemokratit kukistamaan tätä hallitusta, mutta jota tämä senaatti tukee, välillisesti myös senaattori Kari. Tainio sanoi, että meidän täytyy lähettää senaattiin miehiä, mutta vasta silloin kuin me saamme enemmistön. Minun nähdäkseni ei sosialidemokratit saa senaattiin lähettää miehiään ennenkuin Venäjän itsevaltius on kukistunut, vasta sitte kun hallitsija on tehty vastuunalaiseksi kansaneduskunnalle. Vasta näillä

edellytyksillä voi tulla kysymykseen, asetetaanko senaattiin sosialidemokrateja.

Senaattori Kari puhui eilen laillisuudesta, että me taistellemme ainoastaan laillisilla keinoilla. Minun nähdäkseni tämä on ehdottomasti sosialidemokratian periaatteita vastaan. Sosialidemokratia taistelee sekä laillisilla että laittomilla keinoilla. Laittomat keinot ovat suurlakko ja vallankumous. Meillä ei olisi tätäkään hitusta laillisuutta, jos ei olisi ollut marraskuun suurlakkoa. Marraskuun suurlakkohan oli lain kirjaimen yli menemistä, mutta vasta kun sen yli oli menty, saatiin laillisuus, joka meillä nyt on. Me voimme mennä lakien yli. Vasta silloin, kuin valta kokonaan on kansan käsissä, vasta silloin on rikos kansan tahtoa vastaan menetellä laittomasti, silloin meidän täytyy menetellä laillisesti, mutta tähän saakka ei ole niin ollut asianlaita. Senaattori Kari puhui aseellisesta toiminnasta ja ettei sosialidemokratia sitä hyväksy. Minusta tuo oli ihmeellinen väite. Sosialidemokratia ei suinkaan jyrkästi vastusta aseellista toimintaa, koska sosialidemokratian ensimmäiset miehet ovat sanoneet, että aseellisen voiman käyttäminen riippuu vastustavista toimista, tahtovatko he liikettä vastustaa väkivaltaisilla keinoilla. Marx itse puuhasi jo vuonna 1848 aseellista kapinaa vähän sen jälkeen kun oli julkaissut kommunistisen manifestin. Venäjän sosialidemokrateilla, kuten tiedämme on myös ohjelmassaan aseellinen kapina. Minun nähdäkseni kansainvälisellä sosialidemokratialla ei ole mitään sitä vastaan, päinvastoin kansainvälinen sosialidemokratia tavallaan avustaa Venäjän sosialidemokratian alkamaa aseellista kapinaa siten, että aivan hiljakkoin kansainvälinen sosialistitoimisto on lähettänyt kirjelmän, jossa se vetoaa kaikkien maiden sosialidemokratien apuun Venäjän vapautustaistelijain hyväksi. Viimeaikainen jyrkkä menettelytapa Suomessa on minun nähdäkseni ainoa oikea, sillä on saavutettu ne tulokset, mitä on saavutettu. Senaattiin meno himmentää luokkavastakohtia, se himmentää sitä tunnetta, jonka tulee kasvaa yhä voimakkaammaksi, että lopullinen vapautus tulisi. Kannatan Kuusista. (Hyväksymistä).

Kallioinen: On itsestään selvää, että Kari on erotettava puolueesta, sillä hän on tehnyt siksi suuren periaatteellisen rikoksen puoluetta vastaan, ettei sitä voi sallia. Hän sanoi puolustukseksi, että hänelle on puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta antanut luvan, mutta minä en tätä usko. Siinä on pyydettävä puoluehallinnon toimeenpanevalta valiokunnalta selvä, oliko siinä perää vai ei (Sirola: se oli Turun valiokunta, ei tämä). Karin eroamiseen senaatista yhdyn Kuusisen ponsiin ja sellaiseen päätökseen hänen suhteensa meillä on oikeus.

Kalle Tuominen: Nähdessäni eilen herra senaattorin tulleen tänne meidän puoluekokoukseen, käsitin minä asian sellaisena, että se oli jonkunlainen herjaus kokousta vastaan, jonkunlainen ärsytys. Täällä taisteltiin Kurikasta ja saatiin hän pois, nyt tulee toinen meille syötiksi. Mistä tämä johtuu? Tahtovatko meidän auktoriteetit näyttää, että he voivat herra senaattorin kanssa keskustella, että voivat saattaa hänen peräpenkille istumaan. (Puheenj.: Puhutaan asiaa, Kari toi toimintakertomuksensa tänne). Minun käsittääkseni senaattorilla ei ole mitään tekemistä puoluekokouksessa. Sentähden minä yksinkertaisella käsitykselläni jo silloin kun hän meni senaattiin katsoin hänen menevän yksityisenä henkilönä ja eroavan sosialidemokratista puolueesta ja tämä olisi riittänyt minun mielestäni tämän keskustelun perusteeksi ilman, että oli tarvinnut sen pitempiä keskusteluja käyttää. Suhteemme senaattiin on selvä eikä se enemmän keskustelulla selvene. Ihmettelen että Tainio ehdotti puoluehallintoa jonkunlaiseksi välitystoimistoksi, jonka kautta pääsee senaattiin (Sirola: ei hän sitä sanonut vaan että puoluehallinnolle annettaisiin lupa siitä päättää). Minä odotin tämän jälkeen että eikö puoluehallinnon luvalla pääse lahtarikaartiin. Jos näin menetellään niin mihin asemaan saatetaan sosialidemokratinen puolue jonka pitäisi taistella itsensä irti kaikista porvarillisista aineksista. Minä en tahdo pitkälle kajota asiaan, mutta ajattelen, että silloin kun Kari yhtyi senaattiin, hän omasta tahdostaan luopui pois puolueestamme. On sanottu että hän pyysi luvan, hän sanoi itse niin. Mi-

nun käsittääkseni ei silloisella puoluehallinnolla enemmän kuin tälläkään ole valtaa antaa lupaa mennä senaattiin. Sanoittiin että jos saadaan kaikki senaattorit niin sitte valitaan myös keisari. Jos niin pitkälle päästään niin laitetaan puukeisari, se on paljon käytännöllisempi. (Puheenj. keskeyttää)

Valpas: Puheenjohtaja tekee hitosti kiusaa, kolistaa alas jokaisen työmiehen näköisen puhujan. (Puheenjohtaja: kiitoksia vaan). Sitä vastaan panen minä jyrkän vastalauseeni. (Hyvä, hyvä). Älkää huutako hyvä, vielä te huudatte hetken päästä minut alaskin (naurua).

Minä en hyväksy kaikkia niitä parjauksia, mitä täällä on toveri Karia vastaan esitetty. (Hyvä! Oikein). Täällä on kyllä ratsastettu suurissa määrin Marxilla. Minä hyväksyn marxilaisuuden. Täällä on tuomittu, ettei Kari olisi mikään sosialidemokrati. Maisteri Kuusinen on antanut mielestäni parhaan lausunnon, mutta hänen, joka tuntee marxilaisuuden, olisi pitänyt koettaa arvostella, mitkä vaikuttimet ovat johtaneet toveri Karia. On selvää, että puhtaasti köyhälistön kannalta katsottuna pidetään hänen tekoaan moitittavana. Me olemme „Työmiehessä“ heti kun Kari tuli senaattiin, leimanneet sen vääräksi, mutta me teimme sen toisilla syillä. Kari itse on kasvanut toisenlaisissa piireissä. Marxin mukaan täytyy ottaa huomioon se elinkeskus, missä ihminen on kasvanut. Toveri Kari on, kuten tunnettu, käynyt läpi Suomen hyvin vanhoilliset koulut. Sitte on hän liikkunut piireissä, jotka ovat varsinaisen työväen piirin ulkopuolella ja on saanut sieltä toisenlaisia ajatuksia kun köyhälistön keskuudessa. Sitte kun hän on lukenut sosialidemokratista kirjallisuutta, näyttää hän kallistuneen revisionistiseen suuntaan ja sen suunnan mukaan löytää koko joukon puolusteita tuollaiselle hallitukseen menemiselle. Sen suunnan mukaan vakuutetaan, että sosialidemokrati voi jonkun verran vaikuttaa siten, että koettaa vaikuttaa toisiin hallituksen jäseniin, ettei nämä panisi kaikkein äärimmäisiä kuristuksia käytäntöön ja siten säilyttää jonkun verran lisävapauksia sosialidemokratiselle puolueelle. Kun Kari on mennyt tuollaiseen laitokseen on hän sen tehnyt parhaassa tarkoituksessa, kuten hän itsekin sanoi. Jos tahdotaan julistaa

valheiksi hänen väitteitensä niin pitäisi olla todisteita että hän on tosiaankin toiminut sosialidemokratiaa vastaan. Mutta onko täällä esitetty todisteita (On, ei, ei!). Vatanen on sanonut, niin ja niin on kuultu puhuttavan, mutta kuka tietää, jos ne ovat persoonallisia parjauksia. Vatasen todistukset ovat samantlaisia kun ämmien kahvipöydän ääressä sepittämät jutut. (Hyvä! Ei, ei)! Maija sanoi niin ja niin, Liisa sanoi taas niin ja niin (Naurua). Jos tahdotaan vakavasti tuomita Karia, niin pitäisi saada senaatin pöytäkirjat, mutta niitä me emme saa käsiimme ja minä luulen että Kari itsekkään ei ole oikeutettu päästämään asioita päivänvaloon, joten tuomitseminen jää historian varaan. Sitte kun me saamme ne asiat selville, silloin vasta voimme päättää, onko Kari petturi vai ei. Silloin näemme onko hän revisionisti vai onko hän suoranainen puoluepetturi. Onko hän mennyt senaattiin siinä tarkoituksessa, kun porvarit ovat tarkoittaneet, saadaksean kannatusta senaatille. En usko Karista sellaista.

On kysymys nyt siitä: onko Kari erotettava olemisensa takia siellä. Minä tahdoin, että tämä asia olisi tullut esille Tampereella, mutta päätöstä ei siellä tehty. Minun mielestäni on myös meidän syy, että asia on jäänyt näin pitkälle. Äsken hyväksyttiin sellainen toimintakertomuksen kohta, jossa mainittiin että puoluehallinto ei ole tehnyt mitään päätöstä, vaan tahtoi kotimaisia kokemuksia asiassa. Me olemme hyväksyneet sen että tällaisia kotimaisia kokemuksia olisi saatettava. Katsoen siihen ettei mitään päätöstä ennen ollut olemassa ei minun mielestäni Karia olisi erotettava, jos emme tahdo nolata itseämme (Hyvä!). Sen päätöksen me voimme täällä tehdä, että Suomen sosialidemokratian puolueen jäsen ei saa tästä lähtien enää kuulua senaattiin (Hyvä!). Toveri Karille jää silloin jällelle kuulua joko senaattiin tai puolueeseen. Minun mielestäni tämä ratkaisu on ainoa oikea (Hyvä!).

Tämän kysymyksen ohella on otettu esille koko ministerisosialismi ja puolueemme suhde siihen. Minä luulen että on paras suorittaa tuo kysymys yhdellä kertaa kokonaan ja antaa valiokunnan tehdä siitä ponsiehdotukset. Pyytäisin lausua tästäkin kohdasta mielipiteeni. Meidän senaatimme on kei-

sarin nimittämä. Jos asetutaan sille kannalle, että siihen ei saa kuulua puolueemme jäsen sentähden, että se on itsevaltiaan neuvonantajakunta, niin silloin meidän täytyy kieltäytyä valitsemasta yhtään miestä siihen uuteen eduskuntaan, joka ei ole, vaikka sitä on valehdeltu, maailman kansanvaltaisin eduskunta, vaan neuvotteleva kokous, jonka neuvot hänen majesteettinsa saa hyväksyä tahi hyljätä (Hyvä, hyvä). Älkää siis valitko yhtään miestä eduskuntaan. Mutta työväenliike voi tuonkin eduskunnan avulla saavuttaa niin suuria voittoja, että meidän täytyy alistua tuohon järjestelmään. Silloin kuin Kurikka teki ehdotuksiaan, niin me asetuimme vastaan. Me teimme sen sen takia että Kurikka koetti uskotella että Nikolai II on hyvä mies, niin että sosialidemokratien kyllä sopii luottaa häneen (Naurua). Silloin me sanoimme että ei se korkea herra sentään niin hyvä ole (Naurua). Jos ajatellaan että tultaisiin tekemään hallitukselle tuollaisia ehdotuksia, jotka parantavat köyhälistön asemaa, niin olisi meidän, ennenkuin lähdetään niitä tekemään, arvosteltava niitä siltä kannalta ovatko ne sosialidemokratisen puolueen hyödyksi, sen hengen ja tarkoituksen mukaisia, ja jos ne sitä ovat ja köyhälistöä suuresti hyödyttäviä, niin siinä tapauksessa voisimme ne antaa vaikkapa keisarin allekirjoitettavaksi, jos vaan sen kautta saavutetaan suuria parannuksia työväelle. Tämä on täysin johdonmukainen sen kanssa kun esim. työriitojen satuessa menemme tekemään ehdotuksia jollekin Varkauden kuningaskunnan tai Värtsilän keisarikunnan hallitsijalle (Naurua), ja tehdään heidän kanssaan työsopimuksia, kun ne vaan tarkoittavat työväen parasta. Myös on huomattava, että Saksassa niin jyrkkä mies kuiu Liebnecht teki kerran uskollisuuden valan hallitsijalle, kun hän ilman sen valan tekemistä ei voinut olla eduskunnassa, jossa luuli voivansa edustaa työväen asiaa ja vaikuttaa sen hyväksi. Toiset seikat puhuvat sosialidemokratien hallitukseen menemistä vastaan, niin kauan kuin porvarillinen henki määrää hallituksen toimenpiteet. Asianlaita on se, että sosialidemokratian sellaisessa hallituksessa olemisesta ei ole hyötyä. Minua eilen hämmästytti suuresti kun Kari sanoi, että senaattorina ollessaan hän ei ole voinut

vaikuttaa suuria, toisen kerran hän sanoi ettei hän ole voinut vaikuttaa mitään. Tuollaiset lauseet ovat niin tärkeitä, että ne olisi saatava ei ainoastaan meidän, vaan myös ulkomaisten puoluetoverien tietoon. Jos tuo lause pitää paikkansa, niin siitä on se vahinko, että henkilö, joka on hallituksessa ei silloin voi vaikuttaa työväenpuolueen keskuudessa. Niin kauan kuin hallituksessa on porvarillinen enemmistö, ei vähemmistö voi mitään vaikuttaa, heidät äänestetään kumoon. Mutta kun hallituksella on vaan toimeenpaneva valta, ei siellä tarvitse eikä voi olla sosialidemokrateja silloin kun ne muodostavat vähemmistön. Pieni vähemmistö ei voi estää päätöksien toimeenpanoa, vaan ne tulevat työväen liikkeelle vahingollisia, tulevat sellaisia häpeäpäätöksiä kun-punasekaarten hajoittaminen, sillä tavalla hallinnollinen mielivalta sortaa kokontumisvapautta, ne voivat tulla yhtäläisiä häpeäpäätöksiä kuin entisen senaatin rahojen myöntäminen. Jos kerran vähemmistön hallituksessa olosta näin ei ole mitään hyötyä, on siitä vahinkoa, kun se synnyttää riitoja puolueen keskuudessa ja tekee sen suurelle osalle niin inhotuksi, ettei se osa tahdo kuulua puolueeseen. Me voimme tehdä sen päätöksen, että ensi edustajakokoukseen asti ei kukaan sosialidemokrati saa kuulua hallitukseen, sillä kaikissa tapauksissa se hallitus tulee olemaan porvarillinen, olkoon se sitte keisarista riippuva tahi vapaampi.

Voi sentään sattua jonakin aikana kansan historiassa tapauksia, jolloin hallituksen tehtävä on panna toimeen joitakin erikoisia suunnitelmia. Jos oletamme että Venäjällä onnistuu vallankumous ja meillä sitte tulisi kysymykseen kansanvaltainen eduskunta, sellainen kansalliskokous niinkuin me olemme puuhanneet. Jos tuon hallituksen tehtävät tulisivat olemaan sellaiset, joita sosialidemokratien puolueen täytyy kannattaa, niin kyllä minä katsoisin, eiköhän tuollaisessa tapauksessa, joka tietysti pysyisi lyhyen aikaa, voisi sosialidemokratien puolueen jäsenet olla mukana toimia järjestämässä. Siltä varalta onkin niissä yleis-eurooppalaisissa päätöksissä, joita hallitukseen menosta on tehty, jätetty pieni aukko, joka tähän sopii. Siis olisin näin ollen sitä mieltä, että jos tästä pää-

töstä tehdään, se tulisi käymään tähän suuntaan. (Hyvä, hyvä. Voimakkaat käten räpytykset).

Räsänen: Minä en yhdy siihen, mitä Kari lausui senaattista, että se on parempi kuin huudetaan. Kyllä siinä huudossa on perää. Mitä tulee Karin erottamiseen, niin minä pyydän tuoda ilmi sen, että eilen kun huomasin, että meillä on senaattori Mechelin ja oluenpanija Sinebrykoff puolueessa, niin puolue, kun se on oikeutettu erottamaan Karin, niin eiköhän voitaisi eroittaa näitä samalla. Yhdyn Valppaaseen.

Severi Alanne: Edelliset puhujat, varsinkin Kuusinen ja Käcklund ovat lausuneet sen, mitä minulla on sanottavaa. Kuitenkin lienee joku huomautus paikallaan. Toveri Valpas huomautti, että on vaadittava todisteita ennenkuin voidaan päättää. Vaikka pidänkin niitä perusteita, joita Kuusinen esitti, pätevinä, niin yhdyn kuitenkin toveri Vataseen siinä, että se yleinen tunnelma jonka minä sain Karin puheesta oli se, että tämä puhe oli aivan kuvaava virkavallan edustajan taltuttamispuhe. (Hyvä). Hänen puheensa pääsäveleenä oli, että me kyllä teemme kaikki hyvin, olkaa vaan hiljaa. Tuntuu perin naurettavalta, että entinen hyvä sosialidemokrati saattaa niin muuttua. Jos tunnustaakin senaattori Karin jonkun verran omaavan hyvää tahtoa, niin hän itse kuitenkin tunnusti voimattomuutensa sitä toteuttaa, koska hän monta kertaa sanoi: ei se ole niinkuin yksi sanoo vaan niinkuin sakki päättää. Kuka käskee sitten menemään niin huonoon sakkiin? (Naurua). Katsoen niihin suuriin ansioihin, joita Karilla on puolueeseemme nähden, puolustan minä, että häntä kohtaan koetetaan menetellä niin humanisesti, kuin mahdollista. Kannatan Käcklundia siinä, että häneen nähden muodostaisimme päätöksemme sillä tavalla, että antaisimme Karille ultimatummin, että, jos hän vielä tahtoo jäädä huonoon sakkiin, niin katsomme hänen puolueesta eronneeksi mutta jos tulee pois, niin annetaan hänelle anteeksi. — Sitte minun on tehtävä pari paljastusta. Täällä on vedottu siihen että silloinen puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta Turussa olisi antanut suostumuksensa Karin senaattiin menolle. Nyt on kuitenkin toveri Hellsten sanonut, että se asia ei ole totta, sillä valio-

kunta ei ole tehnyt mitään sellaista päätöstä asiasta. Muutamien valiokunnan jäsenten kanssa on yksityisesti keskusteltu asiasta ja he yksityisesti ovat olleet sitä mieltä, että Kari voi mennä senaattiin. Kari mainitsi, ettei hän ollut tilaisuudessa vetoamaan puolueeseen silloin kuin häntä tahdottiin senaattiin, mutta minun täytyy huomauttaa että suurlakko- viikolla vasta esitettiin senaattorilista ja se ei mennytkään semmoisena läpi. Kului pitkä aika ennenkuin senaatti nimitettiin ja tuona aikana olisi Karilla kyllä ollut tilaisuus kuulustaa puolueen mielipidettä. Jos toveri Valpas on moittinut puoluetta, ettei se ole antanut lausuntoansa, niin täytyy myös moittia Karia, ettei hän ole tahtonut kuulustella ensin puolueen mielipidettä. Hän ei voi sanoa että hänellä on minäkäänlaista kannatusta puolueen taholta silloin kuin hän työnsä teki.

Mitä tulee siihen, että toveri Valpas alkaa puhua oikeasta menettelytavasta, niin minusta olisi hyvin voinut tämän asian esittää myöhemmin. Minusta on tärkeä, että nyt teemme päätöksen vaan Karin jutussa mutta myöhemmin teemme yleisemmän ponnien, jossa jyrkästi päätämme että kukaan sosialidemokrati älköön menkö senaattiin. Ja se lievempi kanta on se, jonka toveri Käcklund esitti, että jos Kari edelleen jää senaattiin niin hän katsotaan puolueesta erotetuksi mutta jos eroo niin kaikki toimenpiteet raukenevat. Mitä tulee puheenjohtaja Tainion menettelyyn, siihen en tahdo enää kajota. (Hyvä! Hyvä!).

Heiskanen: On hyvä että kokous on uskaltanut ruveta tarkastelemaan joukkoamme. Kari itse täysin selvästi täällä sanoillaan todisti, ettei hän ole sosialidemokrati vaan Suomen perustuslaillisen senaatin jäsen, jonka täytyy sen menettelytapa hyväksyä, koska hän niin ihaili sen hyviä toimenpiteitä. En tahdo Karin erottamista vaatia, mutta tästä lähtien en minä voi hyväksyä, että hän kuuluu sosialidemokratiseen puolueeseen. Valpas puolusti keltaisia sosialisteja ja antoi niille arvoa. En tahdo niitä maailmasta pois, mutta mikäli minä asiaa tunnen, on niillä huonot puolensa. Kun on kerran ruvettu puh-

distusta tekemään niin tehtäköön, ja tahtoisin ettei katupojan sukkeluuksilla, kuten Tainio eilen, asiaa täällä esitettäkö. (Hyvä).

Sormunen: Täytyy ihmetellä, että nyt kun tulee kysymykseen senaattori Kari, niin persoonalliset vaikuttimet määräävät niiden henkilöiden kannan, joita olemme tottuneet pitämään etumiehinä. Tainion esiintymiseen minä panen jyrkän vastalauseeni. Meillä ei ole sellaisesta senaattorista mitään turvaa, joka istuu sellaisessa laitoksessa, joka on saanut aikaan sellaisen tilan, että milloin tahansa voi tulla poliisi ihmisiä vangitsemaan. Minä puolestani tahdon, että me emme voi katsoa sosialidemokratiseksi henkilöksi sitä, joka suvaitsee laitosta, jossa valmistetaan jahtijoukkoa käymään ympäri kun kiljuva jalopeura yötä ja päivää etsien kaikkia vapauden sankareita.

Nuorteva: Toveri Valpas huomautti, että jos ollaan sitä periaatetta, että Kari vaaditaan eroamaan senaatista, niin emme myöskään voisi lähettää miehiä eduskuntaan. Eduskunta ei ole sama kun senaatti. Eduskunnassa voi sosialidemokrati toimia, sillä se on kansan hallitseva valta, senaatti on porvarillinen toimeenpaneva valiokunta. Kuusinen oli oikeassa, eikä kukaan ole kyennyt kumoamaan hänen väitteitään. On tehtävä päätös kaikiksi ajoiksi, että sosialidemokrati älköön astuko hallitukseen. Se tosin ei estä häntä astumasta, mutta silloin puolue ei ole hänen teoistaan, eikä menettelystään vastuussa. Minä en kysy, onko joku ollut senaatissa vai missä, vaan tunnustaako hän sosialidemokratian periaatteita. Puhutaan suuria sanoja, joilla on hyvin vähän vaikutusta. Minusta on paheksuttavaa Tainion kömpelö yritys vetää meitä nenästä. (Hyvä, hyvä). Niinpä myöskin senaattori Kari ei yrittänytkään kumota toveri Kuusisen puhetta vaan turvautui haukkumiseen, (hyvä), hän haukkui meitä nuorempia, että me uskallamme jotain toimia. Jos Kari, kuten hän sanoi, uhraa kaikki puolueemme hyväksi, niin silloin me voimme vaatia että tuo puhe ei jää puheeksi, vaan että se tulee teoiksi. Omien sanojensa mukaan ei hän siellä voi mitään vaikuttaa. Tämä on suureksi vahingoksi aikana sellaisena kun tämä, jolloin maa tarvitsee miehiä. Uskon että jos Kari olisi keskuudes-

samme, niin hän voisi ehkä saada suuria aikaan, nyt kun me tarvitsisimme kaikki mahdolliset voimamme, eikä meiltä yhtään henkilöä joutaisi hukkaan.

Pettersson: Ehdottomasti on pidettävä kiini siitä kannasta, että persoonilla ei ole mitään erikoista arvoa puolueeseemme nähden. Tämä kysymys oikeastaan olisi käsiteltävä sillä tavalla, että siinä tehtäisiin periaatteellinen päätös, jota puolue tähän saakka ei ole tehnyt ja senjälkeen Karin suhde tehtyyn päätökseen. Näin minun vakaumukseni olisi. (Hyvä). Nyt olen minä kysymyksessä sillä kannalla, että tässä on kysymys Karin persoonasta. Kun tämä kysymys tulee komiteaan niin meidän täytyy koettaa määritellä hänen menettelytapansa tässä ja minä olen ehdottomasti sillä kannalla kun Valpaskin määritellessään niitä perusteita, joilla Kari otti senaattorin toimen vastaan. Luulen häntä tuntevani. Ei siis pitäisi vielä syyttää petturuudesta. Karin lausunnosta kävi se ilmi, että kysymys oli jollain tavalla niiden henkilöiden käsittelyn alaisena jotka ensi sijassa ovat jonkunlaisina neuvonantajina ja toimintatavan määrääjinä, siis Turun johtavan komitean käsiteltävänä. Täällä on tuotu esille väitös, ettei sen päätös ollut virallinen, mutta sellaisena kun suurlakko aikana sen mielipiteellä oli siksi pätevä merkitys, että sille täytyy antaa joku arvo. Sitä me emme koskaan saa tyydyttävästi selville missä suhteessa kukin sen jäsen on tuohon päätökseen ollut. Useammat kun Kari yksin ovat olleet asiasta tietoisia vaikka hän persoonallisesti yksin vastaakin teoistaan. Alanne huomautti että Karilla oli aikaa saada puolueelta selvä vastaus ennen kuin otti senaattorin toimen vastaan. Minä olin samalla kannalla, kun tämä asia oli avonaisena, mutta siinä on erityisen tärkeänä seikkana otettava huomioon Tampereen viimeisyksinen puoluekokous. Siellä huutoäänestyksellä hylättiin kysymyksen esille ottaminen. Puolueella on siis myöskin jonkunverran vastuunalaisuutta tässä kysymyksessä. Kun Kari näki, ettei puolue tahtonut antaa tämän parempaa selvyyttä kannastaan, menetteli hän oman vakaumuksensa mukaan. Asian ollessa näin epäselvän ei voida tehdä sellaisia päätöksiä, kuin ulkomaiden oloihin vedoten täällä on tah-

dottu. Olen sillä kannalla että Kuusisen esittämä ponsi olisi alkuosaltaan hyväksyttävä periaatteellisessa muodossa, mutta sitte mitä tulee Kariin tässä kysymyksessä, sitä en voisi sellaisenaan hyväksyä vaan tahtoisin ehdottaa loppupuolen siitä ponnesta näin kuuluvaksi:

Muitten maitten sosialidemokratian yleensä hyväksymän periaatteen mukaisesti selittää puoluekokous, että puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen nimenomaista lupaa, on sillä teollaan itsestään luopunut sosialidemokratisesta puolueesta; mutta tätä ei ole sellaisenaan sovitettava nyt kysymyksessä olevaan henkilöön, J. K. Kariin.

Tätä ei ole sellaisenaan sovitettava Kariin, vaan on hänen sitä ennen annettava valita puolueen ja hallituksen välillä. (Hyvä).

Hellsten: Se keskustelu mitä Karin ja puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan välillä tästä asiasta oli, oli hyvin niukka. Suurlakkopäivinä kaikki olivat enimmäkseen liikkeellä, eikä niin ollen voitu saada kaikkia kokoon. Eräänä iltana tapasi Kari muutamia miehiä ja kutsui heitä luokseen keskustelemaan asiasta. Kokousta ei voi pitää virallisena. (Ääniä: kuka oli läsnä?) En muista. Mitään lopullista ratkaisua ei puoluehallinnon jäsenet omasta puolestaan asiasta antaneet, ja kun Tampereen kokous oli niin likellä, niin ajateltiin, että siellä voidaan kyllä ottaa asia päätettäväksi. Niinkuin sanoin, keskustelu oli yksityistä laatua, eikä siinäkään mitään varmaa päätöstä tehty.

Törmä: Täällä on tulkittu Ranskan Millerand kysymystä tavallaan väärin. Asia on niin, että häntä ei eroitettu puolueesta sentähden, että hän kuului porvarihallitukseen. Millerandin asia oli siellä esillä toista vuotta jälkeenpäin, silloin kun hän oli jo eronnut ministeristöstä, kun hän oli äänestänyt aseiden riisumista vastaan, sen jälkeen katsoi puolue hänen eronneeksi, koska hänen menettelynsä oli puo-

lueen ohjelmaa vastaan. Häntä ei siis erotettu siitä syystä, että hän meni porvarilliseen ministeristöön. Karin suhteen on toveri Valpas lausunut minunkin mielipiteeni. Siihen nähden, että eduskuntaan ei sosialidemokratian pitäisi mennä niin kauan kuin meillä on keisari olemassa. (Ääniä: ei keisari määrää eduskunnan jäseniä). Sanotaan että eduskunnassa voidaan edistää sosialdemokratista liikettä, mutta se on erehdys. Ottakaa huomioon että keisari voi kieltää voimaan astumasta niitä lakeja, joita eduskunta on hyväksynyt. Minä toivoisin että asia käsiteltäisiin ilman kiihkoa, erittäinkin nuorempien jäsenten puolelta. Tiedämme että jos nyt yhtäkkiä erotamme Karin puolueesta, on hänen takanansa vahva joukko vanhoja jäseniä ja niin saamme puolueessa hajaannusta aikaan, joka on paljon suurempi vahinko kuin että yksi jäsen on senaatissa, kun ei kuitenkaan anneta sille tunnustusta. (Ei kelpaa!) Vaalit on likellä ja huonot tulokset saavutetaan, jos menetellään äärimmäisen jyrkästi. Hyväksyn Valppaan ehdotuksen täydellisesti ja että ponnet muodostetaan sen mukaan. Pyytäisin myös, että asiaa käsiteltäisiin ilman kiihkoa. (Ei kelpaa.)

Puheenjohtaja (Sirola): Tuomola on ilmoittanut että hän käsitti myöskin Turussa pidetyn kokouksen yksityisen neuvottelun tapaiseksi.

Tila: Tiedämme, että senaatti meillä on korkeimman vallan asettama, jonkatähden se ei ole kansan valitsema. Pyydän kysyä, hyväksyttekö te miehiä sellaisessa hallituksessa, joka toimii meitä vastaan. (Ääniä: se on puhuttu). Minun luullakseni on periaatteelliselta kannalta rikos puoluetta kohtaan, että Kari puolueen jäsenenä on senaatissa. Valpas sanoi, että eduskunnan suhteen on asianlaita sama, mutta kansa voi valita eduskunnan ja hallitsija valitsee senaatin. Eduskunnassa voivat edustajat lyhentää porvarivallan siipiä ja toimia niin, että senaatistakin tulee kansanvaltainen laitos. Toivon että sanotaan Karille, että hän joko eroaa senaatista, tahi puolueesta.

Ahmala: En tahdo lähteä rämpimään ulkomaiden sosialidemokratien toimintatapaa kuten edelliset puhujat

ovat tehneet. Sen sijaan tahtoisin, että minun suotaisiin valaista kotimaisten sosialistien toimintatapaa tällaisiin kysymyksiin näden. Tahtoisin panna pääpainoa sille, onko tällaisesta puhdistuspuuhasta ollut erityisempää hyötyä puolueelle. Noin 6 vuotta sitte, kuten vanhemmat puolue- toverit muistavat, käytiin tohtori Ursinia vastaan mitä ankara rinta ja hävyttömintä taistelua häntä kukistaakseen. Minä en ole vielä kukaan saanut selvää siitä, mitä puolue on siitä hyötynyt, jos ei lie hävinnytkään. Pääasia oli että työväen sanomalehdet täytyivät puolen vuoden aikana Ursinin haukkumakirjoituksilla. (Ääniä: ei esitelmää, asiaan). Sitten 1904 pidettiin Helsingissä ylimääräinen puoluekokous ja voi sanoa, että siellä pääkysymyksenä oli toveri Yrjö Mäkelinin haukkuminen, sitä tehtiin lähes kaksi vuorokautta virallisesti, epävirallisesti melkein koko kokouksen aika. En ole selvillä minkä verran siitä oli hyötyä. (Ääniä: mitä se tähän kuuluu, asiaan). Minä tässä alussa huomautan, että minun suotaneen pikkusen kosketella kotimaiseen toimintatapaan. Kuten sanoin, en minä ole saanut päähäni, mitä on hyödytty tästä parjauksesta, jota on harjoitettu puolueen toimihenkilöitä vastaan. Tällä kertaa tulee kysymys senaattori Karin suhteesta puolueeseen. Minä en missään tapauksessa voi hyväksyä, että sellaista miestä kun senaattori Karia, joka on toiminut puolueen riveissä vuosikymmenen, toista, että sitä vastaan tulee tänne joku maisteri, jota emme tunne (Huutoja: alas, alas. Melua.) Huutakaa te vaan. Minä tahdon jatkaa edelleen. Että miehet sellaiset, joita emme lainkaan tunne (Melua), ne syytävät mitä törkeintä roskaa. (Alas, alas). Huutakaa te vaan. Tästä ei missään tapauksessa veny niin pitkä, kuin edellisten puhujain puhe on ollut. Niin, ja nyt kerran kun on puhdistustyötä ryhdytty tekemään, niin minä en pidä ollenkaan oikeudenmukaisena, että mies tahi kaksi erotetaan, vaan on otettava keskusteltavaksi myös toisten puoluetoverien menettely Helsingin puoluekokouksen alkuunpanemalla suunnalla. On useita työväenpuolueen miehiä istunut valtion komiteoissa ja ne ovat menneet herroissa käymään niinkuin Yrjö Mäkelin meni Obolenskin luo. On tehtävä

koko puolueessa puhdistus. (Hyvä). Minä luulen että puolueeseen tuskin tulee jäämään kuin yksi prosentti. Epäsosialidemokraatteja tulee olemaan 99 prosenttia. (Vihellystä). Perusteluissa pääasiassa yhdyn toveri Valppaaseen. (Vihellystä).

Markkanen: Täällä on arvostellessa katsottu miehen parran kasvua, se merkitsäe: kellä on partaa, sillä on järkeä. Nuorempana ei minulla silloin liene järkeä. Tainio sanoi, että meidän on ehdottomasti puhdistettava puolue, meille on suurempi hyöty jos meillä on kymmentuhatta todellista sosialidemokraattia kuin jos meillä olisi satatuhatta sellaisia pikkup— —tä. Minä lasken ainakin Karin noiden p— —den joukkoon.

J. Tuominen: Ensiksi minä en voi olla lausumatta syvää paheksumistani sitä tapaa vastaan, millä tämän kokouksen puheenjohtaja Tainio tahtoi saada asian sotketuksi. Mitä tulee tämän kysymyksen periaatteelliseen puoleen, niin on selvää että jos annamme suostumuksemme, että meidän keskuudesta voidaan ottaa henkilöitä mihin hallintotoimiin tahansa, niin emme voisi silloin vastustaa, vaikka meidän miehistä joku nimitettäisiin ministerivaltiosihteeriksi. Tämä periaate on heti ratkaistava. Minusta ei ole lainkaan hyvä, että tekisimme päätöksen, jossa myöntäisimme porvarihallitukselle luvan nimittää henkilöitä meidän joukostamme hallitukseen. Minä uskon että läheisemmässä tulevaisuudessa tarjottaisiin meille 3—4 paikkaa ja silloin myös odotetaan, että antaisimme kannatuksemme hallitukselle. Minä en voi sellaista senaattia kannattaa, jossa on meidän miehiä, mutta jotka eivät voi vaikuttaa päätöksen tekoon. Päätökset tulisivat porvarillisia ja meiltä vaaditaan kannatusta porvarien päätöksille. En kannata vaikka tarjottaisiin koko senaatti meidän haltuumme, syystä että se ei voisi mitään. Se voisi toteuttaa ainoastaan sen, mitä Pietarista kannatetaan. Me joutuisimme silloin sangen tukalaan asemaan, me olisimme se hallituspuolue, jota vastaan me taistelemme. Yhdyn Kuusiseen ja Korpimaahan. — Joku pyytää minun puhumaan, että silloin kun Kari meni senaattiin niin turkulaiset ottivat hänen kunniajäsenekseen. — Ei tuomita Karia, mutta teh-

dään määräys, ettei hyväksytä meidän joukostamme senaattoreita.

Orasmaa: luopui puheenvuorostaan.

Kotka: Täällä on joku sanonut, että sitä ei olisi todistettu, ettei Kari toimisi sosialidemokratian hyväksi senaatissa. Sen historia tulee todistamaan. Ne jotka ovat vuosikymmenen, kaksi, seuranneet asioita tietävät, että ennen on hyvin avonaisesti puhuttu senaatin asioista ja päätöksistä, miten ne on tehty ja miten on äänestetty. Nyt ette tiedä mitään. Se on niin yksimielinen, ettei sen tarvitse asioita edes keskustella ja minkälaiset ovat päätökset, sen te näette. Minä kummastelen mistä Kari sai tuon kauniin sireenilaulun lailisuudesta. (Naurua. Ääniä: oppiihan ihminen). Tiedetään mistä puolueesta senaatti on. Se on siitä puolueesta, joka suurlakkoaikana marssi revolveri ojossa sanoen: joka askel maksaa verta. Samasta puolueesta, joka on kukittanut murhaajia. Uskon että se on samasta puolueesta, en sano samoista henkilöistä. Nyt he neuvovat meitä tanssimaan sen jälkeen, kuinka he suvaitsevat määrätä. Kari loitsi sen niin hyväksi, että sillä on suuri kultakehä ympärillä. Se on antanut paljon hyvää ja antaisi vielä enemmän, jos vaan voisi. Jos senaatti olisi toisella tavalla toiminut, niin sillä olisi suuri joukko takanaan. Se toimii salakähmäisesti, ja sen asiamies käy tämän tästäkin pyhiinvaellusmatkalla Witten, Durnovon ja ja Goremykin'in luona, se taistelee vapautta vastaan. Sitä ei voida pitää muuna kuin Witten, Durnovon ja Goremykinin haaraosastona. (Naurua.) Senaatti on päivän selvästi todistanut, mitä miehiä he ovat.

S. Hellsten: Kari ei ole senaatissa sentähden, että hän oli työväen puolueen jäsen. Viime marraskuun suurlakko aiheutti uuden senaatin perustamisen, ja kun työväestö näytti, mikä voima sillä on, niin hallitus käytti sitä tunnettua kesytyskeinoa, että otti yhden työväenmiehen senaattiin. Kari kun tunnettiin taipuvaksi perustuslailliseen politiikkaan, niin hän sai keisarin kutsumuksen. Hänen senaattiin pääsemisensä oli marraskuun sosialistien ansiota, joita hän nyt ei sanonut tuntevansa. (Hyvä hyvä). En pidä tarpeellisena

että Kari erotetaan, jos hän ei itse eroa. Meillä on joukossamme miehiä, jotka syksyllä olisivat tehneet niinkuin Kari jos olisivat olleet tilaisuudessa. Yhdyn päätöksen suhteen Valppaaseen.

Jalonen: Miksi on Kari senaattiin kutsuttu? Hajoittaa ja hallita on monarkian tunnuslause. Meidän hallituspuolueemme luuli tällä teollaan voivansa hajoittaa meitä. Siksi kutsuttiin Kyösti senaattiin. Hänen sanansa todistavat, että hän on huonossa seurassa. Olisi annettava hänen valita. Jos hän jää sinne, on hän eronnut, jos tulee pois, on meidän mies.

Keskustelu loppui tähän. Asia lykättiin *menettelytapavaliokuntaan*.

Otettiin pieni loma-aika. Porvarillisten lehtien kirjeenvaihtajia pyydettiin poistumaan, sillä loman perästä alkaa *menettelytapa*-keskustelu.

Seuraava kirje luettiin:

Arvoisalle puoluekokoukselle.

Koska minulle allekirjoittaneelle Kokkolan S. T. Y. edustajalle ei ole enempi aikaa oloa varten kokouksessa, niin minä jätän ja uskon kaiken harkitsemis- ja päättämisvallan kokouksen ja toverien tehtäväksi, toivottaen onnea jatkuvalla työlleenne Suomen köyhälisttön hyväksi.

Veljeydellä

E. Mattila,

Kokkolan S. T. Y. edustaja.

Menettelytapakeskustelu.

Tämä keskustelu tapahtui sulettujen ovien takana. Porvarilliset sanomalehtimiehet pyydettiin poistumaan, omien sanomalehtien kirjeenvaihtajia pyydettiin, etteivät he tästä mitään kertoisi.

Päätettiin, että jos jokin menee tästä keskustelusta ennenaikaisesti lörpöttelemään, niin pidetään sitä *puoluepetturuutena*.

Kysymyksen alusti *Eetu Salin* seuraavasti:

Hyvät toverit! Kun minä astuin saliin äskettäin, luulin minä, ettei pitkiä puheita ja esitelmiä täällä tultaisi suvaitsemaan. Minä tulen tällä kertaa kuitenkin vastoin kokouksen tahtoa niin tekemään, vaikkakin minä käsitän, että minä tällä teollani tulen alustamaan itseni pois puolueesta. Ja vielä senvuoksi, että juuri tästä paikasta hyökättiin entistä menettelytapaa vastaan, niin suvainnee kokous kuulla pienen historiikin siitä menettelytavan kehityksestä mikä Suomen työväenliikkeen tähän saakka on tuonut. Lopulta käy se sangen hajanaiseksi, kun tulen tekemään suullisesti, mutta toivon, että siitä alkaen mihin minun kirjallinen sepustukseni loppuu, toiset voivat minua avustaa ja kokous tulee lausumaan sen mikä minulta on jäänyt sanomatta.

Sosialidemokratisen puolueen valtiollisesta taktiikasta

piti allekirjottaneen laatia alustus Oulun puoluekokoukselle. Mutta kun muutamat puoluetoverit — m. m. Liebknecht, Mäkelin — ovat sanoneet enemmän normaalisissa oloissakin voitavan taktiikkaa muuttaa, jopa 24 kertaa vuorokaudessa, niin ei tänä myrsky kautena näyttänyt ollenkaan sopivalta ruveta jaarittelemaan menettelytavasta jo kuukausmääriä ennen sitä aikaa, kun itse ratkaiseva keskustelu asiasta voi alkaa.

Ennen Viaporin tapahtumia olisikin se ollut turhaa tuulen pieksemistä ja nyt sen jälkeen alustuksia on satanut siksi paljon, ettei suinkaan tarvinne valittaa kysymystä heikosti perustelluksi. Koko ruotsalainen sanomalehdistö ruotsinmaalaisen sosialistin, tohtori Brantingin suosittamasta Lilletohtorin suuresta *Nya Pressenistä* alkain, aina pieneen *Björneborgs Tidning* pahaseen asti, ovat useimmissa artikkeleissa opastaneet sosialidemokratista puoluetta oikean menettelytavan perille. Samaa virttä, vähän muutetussa äänilajissa veisaavat nuorsuomalaisen äänitorvet. Onpa itse ukko Meurman avannut vanhan raamattunsa kirjoittaakseen sen johdolla Uuteen Suomettareen kehotuksen sanan voimaan turvautumisesta, vieläpä puoluetoveri A. B. Mäkelä on lähettänyt menettelytapa-

ehdotuksensa Sosialistille Britisch Columbiasta saakka. Keskustelun alkuun siitä, miten sosialidemokratinen puolue pitäisi menetellä ja varsinkin siitä miten se on menetellyt, siis kyllä pääsee ilman varsinaista alustustakin, mutta kuinka saada tuo keskustelu päättymään Suomen sosialidemokratialle mahdollisimman edullisesti, siinä kysymys, jota tuo alustusten paljous ei rahtuistakaan selvennä.

Kaikista mielipiteiden eroavaisuuksista huolimatta, on varsinaisten sosialidemokratien kuitenkin päästävä yksimielisyyteen tärkeimmässä kysymyksessä, niin vaikealta kuin se näissä oloissa, missä puoluekokous nyt alkaa, monesta tuntuukin. Sanoin varsinaisten sosialidemokratien, sillä on aivan mahdotonta yrittää asettua sille kannalle, että pilviähapuilevat kurikkalaiset, tai levottomuuksia haluavat suomettarelais-sosiaali-anarkistit tulisivat tyydytetyksi.

Kysymys on itsestensä selvä. Se on tuo meidänkin maamme sosialisessa liikkeessä aina esiintynyt ja yhä esiintyvä, itse liikkeen luonnosta johtuva vastakohtaisuus: jyrkempi vaiko maltillisempi menettelytapa? Nyt se jo täytyy merkitä sanoilla „väkivaltainen kumousko“ tahi ilman verenvuodatustako käypä uudistustyö.

Nämä kaksi vastakkaisuutta ovat aina ilmenneet sosialisessa liikkeessä ja ne esiintyvät nykyäänkin kaikissa maissa. Emme siis voi kuvitellakaan niiden kokonaan poistamista. Ainoastaan se riippuu meistä, kumpiko näistä kahdesta suunnasta nyt määrää sosialidemokratisen puolueen menettelytavan Suomessa.

Allekirjoittaneen on usein sanottu kuuluvan maamme jyrkimpiin sosialisteihin ja lienee siinä sen verran perää, etten ole koskaan uskonut porvariston lupauksiin. Jyrkempiäkin silti on aina ollut. Jo siitä asti kun tässä maassa ensi kerran huudettiin: „eläköön sosialismi!“ on minua toisinaan mainittu „siniseksi“.

Vuodesta 1899 olen tuon tuostakin kuullut „porvari“-nimityksen sekä alas ja ylöshuutoja. Uhkauksia sekä porvariston että köyhälistön taholta on myös aina annettu. Asemani puolueessa ei siis ole tullut entistä hullummaksi,

eikä liioin paremmaksi. Hermostoni siinä mylläkässä tosin on hieman heltynyt, mutta nahkani taas sen sijaan parkkiintunut, korvakalvoni tottunut. Niin muodoin siis muutamia edellytyksiä ottaa „vieläkin kerran“ selkäänsä niin puolelta kuin toiseltakin. „Vieläkin kerran“ alustamaan kysymyksen puolueen valtiollisesta menettelytavasta, pyysi puoluesihteerä. Ja se tapahtukoon.

Aina siitä asti kun köyhälistön herätystyö tässä maassa alkoi, on kulloinkin käytetty menettelytapa ollut moitteenslaista sekä porvariston että köyhälistön puolelta. Jo Wriqthiläinen *hyvän sovun suunta* sai kokea molemmin puolista vastustusta koska Helsingin Työväenyhdistyksen 1891 vuosikertomuksen loppukatsauksessa itse hra V. von Wriqt valittaa, että: „joskus vanhoillisuus ja työnantajaedut ovat nähneet yhdistyksen pyrintöjen olevan heidän omien aikeittensa kanssa ristiriidassa ja sen vuoksi niitä vastustaneet“. Vahinko että täältä kiellettiin porvarilliset sanomalehtimiehet sillä porvarit aina valittavat, että johto työväenliikkeessä on sellainen ettei sivistyneet voi olla mukana. Täten olisin saanut todistaa, että silloin kuin menettelytapa oli se „hyvän sovun tapa“, ei se silloinkaan kelvannut.

Yleiskatsauksessaan „työväenpyrintöihin Suomessa v. 1892 valittaa samainen herra työväkeä haluttomaksi liittymään menettelytapansa mukaan toimimaan, sanoen: „kun työväenliike ulkomailla paikkapaikoin on mukaansa vetänyt suurinman osan työväestöstä ja työväenasia siellä on tullut yhdeksi päivän polttavimmista, emme me täällä Suomessa niinä kymmenenä vuotena, jotka ovat kuluneet siitä kun ensimmäinen kehoitus työväenyhdistysten perustamiseen julaistiin, ole päässeet pitemmälle, kuin että meillä on 23 paikkakunnassa työväenyhdistyksiä, joiden jäsenluku nousee yhteensä noin 10,000:teen“.

Ei kuitenkaan saa luulla, että nuo 10,000:kaan jäsentä olivat työläishenkilöitä, sillä yksistään Helsingin Työväenyhdistyksen 598 jäsenestä vuonna 1892 oli ainoastaan alun kolmatta sataa työväenluokkaan kuuluvia. Suuri enemmistö oli varinaisen työväestön toiveitten vastustajia, virkamiehistöä

sekä suur- että pikkukapitalisteja käytyreineen aina senaattoreista ja kenraaleista poliisikomisariuksiin sekä suurtehtailioista pieniin käsityömestareihin ja konttoristeihin asti. Samanlaista sekulia oli jäsenistö useimmissa muissa sen aikuisissa työväenyhdistyksissä, vaikka muilla paikkakunnilla ei luonnollisesti voinut olla yhtä paljon herrasjäseniä kuin Helsingissä. Mutta likimäärin puolet tuosta kymmenestä tuhannesta lienee ollut porvaristoon kuuluvia ja vaan siis noin 5,000 paikoille ruumiillisen työntekijöitä.

Sen aikainen hyvän sovun menettelytapa käy selville viimeksi mainitsemastani Wrigthin kirjoituksesta lainatussa lauseessa: „Sekä työnantajain että yhteiskunnan etu vaatii, että työnantajat lukuisasti yhtyvät työväenyhdistyksiin, joissa he vaikutuksellaan voisivat edistää hyödyllisiä parannuksia, samalla kuin he estäisivät järjettömiä vaatimuksia esiin tulemasta“.

Mutta tuollainen menettelytapa ei kelvannut kummallekaan ei työnantajille enemmän kuin työntekijöillekään. Luokkavastakohtat, ilmeinen etujen ristiriitaisuus teki sen kelpaamattomaksi molemmille.

Wright luuli aivan päinvastaista. Hän otaksui työväen haluttomuuden syyksi liittyä hänen johtonsa alaisiin yhdistyksiin olevan sen, „että työväen tila maassamme muutamissa suhteissa on parempi kuin ulkomailla“. Menipä hän arveluinensa niin pitkälle harhaan, että uskoi vasta luokkavastakohtien enempi kärjistyttyä työn ja pääoman edustajain tapaavan toinen toisensa sopusointuisessa yhteistyössä, sillä hän profeteerasi näin: „Näyttää todellakin siltä, että maamme työnantajain sekä työmiesten täytyy saada kokea kovia tapahtumia sellaisia kuin ulkomailla on tapahtunut, ennenkuin he tajuavat että on parasta ajoissa ryhtyä yhteisiin toimiin ja keskusteluilla poistaa sen tietämättömyyden toistensa oloista, joka useinkin on ainoana todellisena syynä riitojen syntymiseen ja senlaisten parannusten viivytykseen, jotka ajoissa toimeenpantuina olisivat voineet poistaa aiheet katkeruutta ja vihaa synnyttävään tyytymättömyyteen“.

Tuommoinenkaan nykyisiä oloja ennustava varoi vaan vaikuttanut yhdistymisen hyväksi. Jäsenluku useimmissa yhdistyksissä päinvastoin vieläkin väheni parina seuraavana vuotena. Väheneminen tapahui kummaltakin sekä työnantajain että työntekijäin puolelta. Vuonna 1894 oli Helsingin t. y:ssä ainoastaan 464 jäsentä, niistä noin 170 ruumiillisen työntekijätä ja pari sataa säätyläiseksi itsensä lukevata. Missä päin enimmän alettiin Wrigthiläistäkin menettelytapaa viero, huomaa v. 1894 jäseniksi liittyneistä. Kaikkiaan oli niitä 85 ja niistä ainoastaan kymmenkunta ei ruumiillisen työntekijöitä. Noissa kymmenessäkään ei ole yhtään tehtailijaa vaan pari professoria, yksi tohtori, kaksi maisteria ja yksi pappi — Murén (Ääniä: Ohhoh!) kansakoulunopettaja — Karvonen ja pari rakennuskoulun käynnyttä, nekään eivät toimessa olevia rakennusmestareita. Ne olivat siis työnantajat ja ne sivistyneet, joille Wrigthin sovinnollinen menettelytapakin osottautui enin kelpaamattomaksi ajan pitkään, sillä esittämiäni numeroita verratessa täytyy vielä ottaa huomioon, että suuri osa, melkeinpä kaikki nuo n. s. sivistyneet olivat rukoilemalla saatu työväenyhdistyksen jäseniksi ja että ainoastaan ani harva heistä edes tiesi työväenyhdistyksestä muuta kuin, että lunasti karhuttaissa jäsenkorttinsa.

Samalla kun edellisestä selviää tuon sovittavan menettelytavan pätemättömyys, kumoa se myös sen porvarillisen sanomalehdistön alituisen märehimän väitteen, että muka työväenliikkeemme myöhempi johto ja menettelytapa olisivat syynä siihen, etteivät sivistyneet voi ottaa osaa työväenliikkeeseen.

Mutta jo Wrigth ilmaisee tuossa puheena olevassa valitusvirressään pari todellistakin syytä työväen välinpitämättömyydelle työväenyhdistyksistä. Ne ovat „työväestömme enemmistön alhainen sivistyskanta“ ja se että „työmiesten ei tarvitse nähdä nälkää“.

Niinä vuosina, joita tässä koskettelen kohtasi maamme taloudellinen pula. Vuonna 1891 loppui parikymmentä vuotta kestänyt kultakausi työväestöltä. Huonot viljavuodet maalla, työttömyys kaupungeissa tulivat vieraksi. Työväestön

elinehdot kiristyivät jopa siihen määrin, että nälkäiset talvella 1894 aikoivat ryöstämällä ottaa ruokatavaroita Helsingin kauppahallista. Näin kriittisenä aikanakaan ei Wrigthin resepti tarjonnut mitään muuta lääkettä nälän tuskain lieventämiseksi, kun tilaston keräyksen työnpuutteen todellisesta laajuudesta Helsingissä. Tuohonkin ryhtyi Helsingin työväenyhdistys vasta sitten, kun yhdistykseen kuulumaton työväestö omasta alotteestaan jo oli pitänyt useampia kokouksia ja kun Hallin ryöstämisyritys jo oli tapahtunut. Tällöin avautui työväestön silmät näkemään, ettei moinen menettely kelpaa työväenyhdistykseltä. Muutamat alkoivat silloin puuhaamaan Helsinkiin toista työväenyhdistystä, jolle nimeksi annettiin „Ulkotyöväenyhdistys“. Toiset muiden muassa allekirjoittanut alkoivat vaatia olevien työväenyhdistysten menettelytavan muuttamista anovasta ja sovittelevasta vaativaksi sekä taloudellisissa että valtiollisissa asioissa.

Tämä vaativan äänen kuultuaan alkoi työväestö vähitellen liittyä työväenyhdistyksiin ja sanomalehdistö — siihen aikaan ainoastaan porvarillisia — huutamaan kiihoituksesta ja harhaan menemisestä. Parin vuoden kuluttua oli menettelytapa muuttunut taisteluksi työn ja pääoman omistajain välillä. Kesällä 1896 oli jo työlakkoja parempien palkkatujen sekä lyhemmän työpäivän vuoksi useilla ammattialoilla Helsingissä. Useimmat niistä päättyivät työläisten voitolla. Vaativasta menettelytavasta koitui heti kouraantuntuvia tuloksia. Mutta tuo menettelytavan muutos ei alkujaan aiheutunut ulkoapäin tulevasta kiihoituksesta, kuten porvarit yhä väittävät, vaan työväestöstä itsestään. Se alkoi nälän kouristuksista työttömäin vatssoissa ja varakkaiden luokkien haluttomuudesta poistaa tyytymättömyyden syitä, niin taloudellisessa kuin yhteiskunnallisessakin suhteessa.

Menettelytavan muuttuessa taloudellisella alalla kehittyi työväen luokkatietoisuus myös yhteiskunnallisesta asemastaan. Ääni valtiollisten oikeuksien ulottamisesta työväestöllekin, alkoi kaikkialla työläisten omasta suusta ja omalla äänellä vasta 1894. Se kuului vielä silloin vaan paikkapaikoin pääasiallisesti Helsingistä, eikä vaatimukset suinkaan olleet suu-

ret. Vaadittiinhan ainoastaan ääni ja mies porvarissäädyn vaaleissa, kunnallisveroja maksaville. Mutta sitäköön vaatimusta ei silloinen työväenliikkeen virallinen menettelytapa pitänyt viisaana. Helsingin työväenyhdistyksen kokouksessa kumosi pari kolmekymmentä jäsentä yli neljään sataan nousuvan työläisjoukon mielipiteen. Suuri työväenkokous palokunnan talolla oli nimittäin päättänyt asettua tuolle yhden äänen äänen kannalle, mutta Helsingin t. y. kuukausikokouksessaan joku päivä myöhemmin herrojen Wrigthin, Hjeltin y. m. johdolla, päätti pyytää raastuvan kokousta ääniasteikon alentamiseksi korkeintaan 10.

Moinen työväenyhdistyksen ja työväenliikkeen johtavain henkilöiden menettely kiukutti siihen määrin työläisiä, että kyllä lähti kurkustamme yhtä raikkaalla äänellä sanat: „alas porvarit!“ kuin konsanaan nykyiselle puoluehallinnolle kapina- viikolla Helsingissä. Ihan johtokunnan ilmaan räjäyttämistä, tai edes näin yksitellen murhaamista, emme sentään suunnitelleet, vaikka meilläkin oli jo siihen aikaan selvillä anarkismin aakkoset, olimme nimittäin kuulleet fraasin: „ettei asiat maailmassa ennen parane kuin viimeinen kruunupää hirtetään viimeisen papin suoliin“, tiesimme myös Bakunin ihanteen huipun kaivaa maapalloon sellainen reikä johon voi koota kaikki maanpäällä löytyvät räjähdysaineet ja sitten räjäyttää koko hökötyks uudestaan kaasuksi kristalloittumaan uusien „jauhoihmisten“ järjelle käsittämättömien utukuvien mukaan. Noin aito radikaaliset toimenpiteet meitä eivät kuitenkaan innostaneet, sillä meissä oli herännyt kunnioituksen tunne jumalallista järkeä kohtaan, eikä se sallinut tyhmyyden meitä voittaa. Järjestelmällinen työ näytti vievän varmasti kohti sitä päämäärää, että ruumiillisen työn tekijät tunnustetaan täyttä kansalaisarvoa tuottavaksi ja tuon tunnustuksen saatua me uskomme voitavan olosuhteita muuttaa työnsaajille siedettäväksi. Työskentely työväenliikkeessä johtuvan menettelytavan muuttamiseksi alkoi ja oli se niin systemaattista, että ennakoita voitiin laskea äänet joilla V. von Wrigth tuli valituksi työväen edustajakokoukseen Tampereella 1896. Ei tahdottu jättää häntä aivan kokouksesta

pois, mutta osoittaa kuitenkin äänestyksellä ettei hän Helsingin työväenyhdistyksen jäsenten enemmistön luottamusta nauti. Tämä epäluottamuksen osotus aiheutui valtiollisen menettelytavan äänioikeusasian vuoksi. Tarkoitus oli saada Tampereen kokouksessa voitolle ääni ja mies puolueen kanta, sekä työväen valtuuskuntaan jyrkemmän suunnan edustajat.

Uuden ja vanhan menettelytavan puoltajat törmäsivät Tamperenn edustajakokouksessa 10 vuotta sitten niin tui-masti vastakkain, että useat suomettarelaiset mallimiehet valitelivat sitä ettei kokouksen osanottajiin voi järkisyillä mitään vaikuttaa. Enemmistö oli yhden äänen kannalla, sekä porvaris- että talonpoikaissäädyn vaaleissa ja hyväksyi muutenkin jyrkemmän menettelytavan. Tästä oli seurauksena se, että V. von Wrigth luopui valtuuskunnan jäsenyydestä perustellen eroamisensa sanoen m. m.: „Näinä viimeisinä aikoina on maamme työväenliikkeessä esiintynyt uusi jyrkkä suunta, jota minä en voi hyväksyä ja jota minä kumminkin tulisin ainakin jossain määrin palvelemaan, jos ottaisin osaa valtuuskuntaan, joka on valittu ohjelmaa toteuttamaan. En tahdo olla sitä edesvastauksen taakkaa kantamassa, jonka ne miehet ovat ottaneet hartioilleen, jotka ohjaavat liikkeen tähän suuntaan. Olen rauhallisten reformien mies, niiden hyväksi tahdon työskennellä, en pilventakaisten tuumien hyväksi, en suunnan mihin mennään.“ Wrigthin suuntaa säesti vaasalainen Ansas sanoilla: „Siinä ilmenee se sato, joka on syntynyt muutamilla tahoilla kylvetyistä vihan siemenistä — — Tahdon tämän uuden suunnan herroille sanoa että he koettavat toimia niin, että tapaus edes olisi ainoa laatuaan, sillä jos samallaista menettelyä jatkuu voi, pian koko yhteiskunta olla työmiehiä vastassa“. Hra Ansas peloitteli siis jo kymmenen vuotta sitten työväenliikettä „lahtari-kaartilla“.

Mikä oli sitten tuon uuden suunnan ohjelmana, minkälainen sen menettelytapa? Ei enemmän kuin jo sanottu ääniasteikon poistaminen valtiollisissa sekä myös kunnallisissa vaaleissa, yleinen koulupakko, tilattoman väestön maa-

han kiinnitys, ammattitarkastajain luku 4:ksi, raittiusperiaatteen tunnustus, sekä 10 tuntinen työpäivä. Kokouksessa esiintyi mielipiteitä, jotka esittivät tuon 10 tunnin työpäivän käytäntöön saattamisesta lakkojen avulla, mutta ei se saanut täyttä kannatusta. Ehdotettiin myös kiertävän puhujan palkkaamista mutta Ansa piti keinoa vaarallisena. Arveli että sitä voidaan pian pitää „yllytyksenä“ lisäten, kun puhujan ottamista oli puollettu raittiuspuhujan esimerkillä, „että radikaalisuus sopii kyllä raittiusasialle, mutta ei työväenpyrinnöille“.

Noin vähän vaativa ohjelma niin meidän mielestämme tuiki maltillinen menettelytapaj kauhistutti jo sen ajan työväenliikkeen johtavia aineksia. Ja se nosti silloin pelosta pystyyn yläluokan hiukset. Lehtori Ronimus näki tuosta seurauksena hurjan potkivan ja piehtarovan — tietysti punaharjaisen — ratsun, jota ei ole helppo saattaa takaisin talliin, jos se sieltä on kerran ulostuotu. Tuo ratsu oli „hurja kansanvalta“, jonka „tuomista työväenyhdistyksiin hän ei hyväksynyt“. Työväestönkin keskuudessa oli jo silloin aineksia, jotka taas puolestansa pitivät tuota ohjelmaa liian laiha, sitä menettelytapaa, mitä pääasiallisesti päivälehteläisistä kokoon pantu työväenvaltuuskunta voisi noudattaa, liian paljon porvarillisten pillin mukaan tanssivana, liian maltillisena. Pian saikin taas tuo uusi valtuuskunta tuntea olevansa kahden tulen välissä, toisella puolen kapitalistit ja toisella köyhälistön heräävät joukot. Voisin luetella esimerkkejä tuolta ristitulen ajalta, mutta tämä venyisi liian pitkäksi. Sen vuoksi vaan mainitsen, että vaikka Tampereen kokouksen ohjelma ei myöntänyt työlakkoja oikeutetuksi oli valtuuskunnan kuitenkin pakko epävirallisesti sekaantua työlakkojen avustukseen. Tampereen kokous, kuten jo mainitsin, ei liioin hyväksynyt puhujain lähettämistä, mutta kesällä 1898 lähetti valtuuskunnan muutamat jäsenet kuten sanottiin pari puhujaa matkalle väliaikaisesti, mutta kun sanomalehdistössä alkoi kuulua ääniä, että nuo puhujat ovat kiihoittajia kielsi valtuuskunta julkisuudessa ei olevansa lähettänyt mitään puhujia.

Kansanliikkeiden eteenpäin vyöryessä on kolme vuotta sangen pitkä aika, siinä kerkiävät mielipiteet Suomessakin

jo tuntuvasti muuttua. Senpä tähden Turun edustajakokoukseen mennessä kesällä 1899 oli Tampereella valittu valtuuskunta ohjelmiseen ja menettelytapoiseen kerinnyt tulla kerrassaan kelpaamattomaksi vaikka se, kuten äsken huomautin, koetteli toimia hieman jyrkemmin kuin saamansa määräykset edellyttivät.

Vauhdikkaasti sitten purjehdittiin uutta kurssia eteenpäin Turun kokouksessa. „Irti porvarillisista“ oli Turun kokouksen kirjoittamattomana tunnusmerkkinä. Siellä hyväksyttiin sosialidemokratinen ohjelma, oma puolue hallintoineen sekä jyrkkä valtiollinen menettelytapa. Ammatillista järjestymistäkin siellä pidettiin toisarvoisena, ellei suorastaan valtiollista liikettä vahingoittavana pyrkimyksenä. Entisen kolme vuotta sitten valitun valtuuskunnan jäsenten päätä taas huimasi Turun kokouksen vauhti. Ei kukaan heistä enään uskaltanut ulapalle. Mutta jo samassa kokouksessa kuului koko voimakkaita ääniä myös vielä jyrkemman suunnan hyväksi, eikä kulunut pitkää aikaa kun taas oli puoluehallinnon menettelytapa moitteenalaisista sekä maltillisempien että jyrkempien puolelta. Tämän Turun kokouksen jälestä erosivat n. s. „sivistyneet“.

Aika tästä Turun kokouksesta on usealle läsnäolijalle tunnetumpi kun tähän asti. Minä riennän siis vaan mahdollisimman pian nykyisiin tapahtumiin mainiten vaan, että Turun kokouksesta lähtien on sen hyväksymää menettelytapaa yhä tarvinnut vaan jyrkentää. Sittemmin Viipurin kokouksessa oli keskustelua suurlakon toimeenpanemisesta äänioikeusasian hyväksi, se ei kuitenkaan saanut silloin vielä kannatusta. Forssan kokouksessa hyväksyttiin paljon jyrkempi ohjelma kuin mitä Turun kokous oli tehnyt ja paljon voimakkaampia toimenpiteitä äänioikeusasian perille viemiseksi. On huomattava varsinkin pari kohtaa Forssan ja Turun ohjelman välillä. Turun kokouksessa nimittäin minä koetin saada uskotopykälää läpi ajetuksi, mutta se oli liian hurjaa, Forssan kokouksessa se meni että sojatti. Ainoastaan yksi edustaja asiasta yritti pyytää puheenvuoroa, mutta minun ainaisen liian vallitsevan puheenjohtajatapani vuoksi hän ei sitä saanut.

Periaatteellisessa puolessa hyväksyttiin silloin tunnuslauseeksi, että on estettävä luokkavastakohtien himmentämistä ja pyritävä toteuttamaan ohjelmaa kaikilla keinoilla. Helsingin kokouksessa törmäsi taas uusi, jyrkempi suunta niin voimakkaasti esille, että kokous oli mieluisampi kuin mikään meidän puoluekokous sitä ennen. Se törmäsi taas Forssan kokouksen auktoriteettia, sen julistuksen kirjoittajia vastaan. Ei se ainoastaan niinkuin Ahmala sanoi ollut Obolenskin luona käynti, joka aiheutti Helsingin puoluekokouksessa jyrkkyyden. Kyllä se oli taas jyrkemmän, nopeamman ja tehokkaamman toiminnan vaatimus, joka aiheutti tuon jyrkkyyden. Niin käy kehitys eteenpäin, ne jotka tänään saavat aploodeja jyrkästä menettelytavastaan, huomenna soitetaan ulos puolueesta. Tampereen kokous määräsi puolueen velvollisuudeksi viedä ääninioikeusasia läpi voimakeinoilla, vaikka se voima määrättiin vaan sanoilla, ettei mitään tehdä. (Mieltymistä). Mutta sehän se minun käsittääkseni onkin työväen todellinen voima. Työväen todellinen voima on siinä, ettei se mitään tee, eikä minua mikään saa siitä mielipiteestä pois. Kun työväen koko olemus riippuu siitä, kun sillä koko yhteiskunta lepää ja kun se alusta otetaan pois niin sen täytyy romahtaa niinkuin suurlakko osoitti. Tuollaisen voimakeinon välillä ja sen sivussa voidaan käyttää yhtä ja toista muuta keinoa, mutta kuitenkin on se jyrkkä menettelytapa, jolla voittoja saavutetaan. Sillä on saavutettu tähän asti niin suuria tuloksia että niiden luetteleminen kävisi pitkäksi. Sillä on saavutettu lyhennetty työpäivä, 10 tuntinen, joka Tampereen kokouksessa Wrigthin mielestä oli niin hurja vaatimus, ettei hän mitenkään sen mukaan sanonut jaksavansa purjehtia. Samoin on parannuksia työväen palkan suhteen saavutettu ja valtiollinen asema on myöskin korjannut. Mutta nyt minun siipeni ei jaksaa niin kauas, minulle on tullut sulkasato, minä en jaksaa lentää niinkuin aikoinani toivoin kaikkein jyrkimpien mukana. Minun tulevaan menettelytapaan nähden täytyy huomauttaa että minä en sitä käsitä, minä en voi siihen jyrkkyyteen nähdä mitään aihetta. On menty niin pitkälle eteenpäin, että minä olen jäänyt jälkeen. Se ei ole mikään kumma,

en minä sitä ihmettele, kyllä minä olen sen tietänyt, se johtuu historian välttämättömästä menosta. Meidän työväenliikkeessä on käynyt niinkuin aina käy; uudet äsken heränneet joukot ovat kiihkeämpiä kuin ne, jotka ovat enemmän aikaa olleet mukana ja että ne yhä kiihtyvät, johtuu siitä, että tapaukset menevät hurjaa vauhtia eteenpäin. Ne, jotka tänä vuonna ovat heränneet, tekevät sen toisissa olosuhteissa kun ne, jotka ovat sen tehneet edellisellä vuonna. Me jotka olemme ennen toimineet, me olemme kuluttaneet kaikki voimamme, me emme usko, meillä ei ole aikaa, me emme rohkene ajatella niin pitkälle kuin nuoremmat. Siksi en ihmettele että täällä on henki joka asettuu paljon vaativammalle kannalle kuin me. Me olemme saarnanneet vihaa, äärimmäistä vihaa, me tosiaankin olemme kerta toisensa perästä koettaneet opettaa huutamaan „alas porvarit“ ja nyt en ihmettele jos meille Tainion kanssa sanotaan, että porvarit ovat ne „ostaneet“. Me saarnasimme vihaa ja katkeruutta ja olemme edelleen sitä mieltä, että kyllä siihen on syytä niin tavattomasti, yhä enemmän siihen on syytä sen vuoksi, että taistelu kiihtyy yhä kiivaammaksi ja minulla ei ole sitä vastaan vieläkään mitään muistuttamista, mutta minä vaan tahtoisin, että vihaa voitaisiin käyttää niin, että päästäisi sillä eteenpäin, tuloksiin. Sillä jos vihaakin käytetään taitamattomasti, niin voidaan sillä vahingoittaa liikettämme. Minusta on viha yhtä tärkeä ase kuin veitsi, tai muu vielä voimakkaampi ase. Ja jos viha kuohuu yli äyräittensä kuten viime viikkoina minun mielestäni on tapahtunut, niin siitä saattaa koitua vahinkoa työväenliikkeelle siten että tulee seurauksia, jotka hetkeksi vievät vähän taaksepäin. Ja minä olen sitä sorttia taistelun mies, vaikka en viime aikoina jaksanut taistellakkaan, minä olen sen menettelytavan puoltaja, että voimme pitää kaikki asemamme. Ennemmin vähän aikaa levähtää saavutetussa asemassa niin ettei ole pakko peräytyä siitä. Siinä se erikaltaisuus minun ja ehkä tämän kokouksen enemmistön menettelytavan välillä. Sen johdosta minä arvelen, että minun tulee astua ulos puolueesta. En tunne kaikkia tapahtumia niin hyvin kuin useimmat täällä saapuvilla olijat

ja niin en rupea koskettelemaan viime aikojen tapahtumia, kun sen voivat toiset paremmin tehdä ja ehkä minä niissä voisinkin sanoa vähemmän tuntevana sellaista joka ei ole paikallaan. Minä lopetan pitkän esitykseni seuraaviin loppupäätelmiin, jotka tulkitsevat minun kantani vastaisuuteen nähden:

1:ksi Puoluekokous on sitä mieltä, että vaikka sosialidemokratisten puolueen on aina pysyttävä hyökkäävässä asemassa, on se kuitenkin tapahtuva puhtaasti sosialidemokratisten periaatteiden mukaan ja toistaiseksi, kunnes on saatu äskettäin mukaan liittyneet suuret joukot enemmän sosialidemokratiiseen ajatustapaan syvennetyiksi, sekä kokemusta eduskunnallisesta työstä puolueen hyväksi, voisi suullinen sekä kirjallinen agitatsioonityö olla vähemmän luokkavihaa kiihdyttävää ja enemmän periaatteellista selvittävää laatua.

2:ksi. Puolueen suhde venäläiseen vapauttaisteluun on ennakolta vaikeasti määriteltävissä, se kun riippuu tekijöistä, joita on mahdoton edeltä päin tuntea. Se tosiseikka, joka jo tässäkin maassa on tullut verisesti todistetuksi, että jokaisen maan köyhälistöllä on aina porvaristonsa, josta sen ensin olisi suoriuduttava, on tässä suhteessa kuitenkin aina huomioon otettava.

Alustus otettiin vastaan vilkkailla suosionosoituksilla.

Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

Kosonen: Tämä kokous on suljettu ja meidän puolueemme keskinäinen, niin nyt täällä on oikeus näyttää vaikka puukkoa ja minä erityisesti tunnustan kuuluvani tässä puolueessa löytyviin räjähtäviin aineksiin. — Mitä koskee kysymystä menettelytavasta, niin Salin ja minä olimme Tampereen kokouksessa vaalilakon kannalla. Nyt kun on kysymys uudesta menettelytavasta, niin olen sillä kannalla, että pohjana alustuksille on se mitä Sirola esitti, että Tampereen ja

Helsingin kokousten pöytäkirjat, mutta vielä enemmän se, mitä virallinen alustaja sanoi. En käytä tässä pitkää puhevuoroa, minä olisin vallan iloinen siitä, että kysymys menisi valiokuntaan ilman laajempia puheharjoituksia, mutta kerran se ei ole mahdollinen, niin turhaa siitä lie puhua. Mitä koskee poliittista menettelytapaa, niin ei se ole niin, mitä me sosialidemokratit teemme, vaan mitä me kansainväliseen puolueeseen kuuluvina saamme tehdä. Amsterdamin kokous piirsi sangen tarkkoja ääriviivoja niissä suhteissa ja kansainvälinen sosialidemokratia tunnustaa yhteiskunnalliset taistelukeinot sen mukaan, kun olosuhteet sallivat ja sen mukaan myöskin me saamme tehdä, eikä niinkuin tahdomme. Jos jossakin maassa eduskunnalliset taistelukeinot ovat sellaiset, että mahdollisimman paljon rauhallista menettelytapaa voidaan käyttää, on sosialidemokratien omaksuttava tämä taktiikka. Jos taas, niinkuin Venäjällä, olosuhteet pakottavat aseelliseen toimintaan, niin se on oikeutettu. Siinä ovat selvät rajat ja minä toivon että minua ymmärretään, että meillä sisäisessä politiikassa on vaalitaistelu ainoa oikea ja järkevä tapa. Jotka eivät tätä tahdo käyttää, ne ovat potkittavat pois puolueesta. Siis sisäpolitiikassa täysin eduskunnallinen menettelytapa. Suhteesta Venäjän vallankumoukseen on vaikea määritellä lopullista kantaa. Mutta sen mitä minä käsitän, eiköhän ole kokonaan jätettävä menettelytapaa riippuvaksi siitä, mitkä olosuhteet ja miten vallankumous Venäjällä kehittyy ja niitä lähinnä seuraamaan on edelleen valtuutettava puoluehallinto. Sille on jätettävä täydellinen valtuus menettellä asianhaarojen mukaan. Minä hyväksyn täydellisesti tähänastisen puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan menettelytavan. En epäile, ettei tässä kokouksessa valittu myös tulisi suhdetta ymmärtämään. On ollut ja tulee olemaan monta mielipidettä siitä menettelikö, puoluehallinto oikein vai väärin, mutta Venäjän vallankumoukselliset ovat selittäneet että he sen hyväksyvät ja minun mielestäni he ovat pätevästä siitä lausuntonsa antamaan. Nyt on vaikea sanoa tuleeko meidän olla aseellisesti varustetut vai ei. Minä en mitään väitä. Jätän jokaisen yksityisen vapaaksi asiaksi

sen päättämisen. Mutta puolue puolueena pyytää puoluehallintoa ottamaan selville ja käyttämään niitä taistelukeinoja, joita se hyväksi näkee. Mutta tätä ei voida noudattaa ellei meidän puolueessa puoluekuri tule paljon ankarammaksi sillä kovin holtittomia me olemme olleet. Siksi puoluekurista on tässä kokouksessa tehtävä päätös, se on tärkeä seikka. Jos me valitsemme eduskunnan, niin meidän täytyy siihen luottaa, meillä täytyy olla täysi luottamus puoluehallintoon ja sen menettelytapaan erittäinkin, kun se on täysin johdonmukainen. Mitä koskee eduskunnan kansanvaltaisemmaksi saamista, niin siinä suhteessa jääköön se puoluehallinnon toimenpiteistä riippuvaksi, minkä se hyväksi katsoo. Jos vallankumous Venäjällä tulee ratkaistuksi sillä tavalla, että mahdollisimman kansanvaltainen eduskunta siellä tulee, silloin meidän luonnollisesti on valvottava missä määrin näemme oikeuteksi ryhtyä muuttamaan omaa eduskuntaamme kansanvaltaisemmaksi. On siis kokonaan riippuvainen Venäjän vallankumouksesta oman eduskuntamme suhteen loppuvaatimusten toteuttaminen. Jos meidän puolueemme tähän astinen toiminta on ollut melkein pelkästään agiteeraamista, niin nyt me astumme käytännöllisen elämän vakavaan, harkitsevaan työhön, siihen, jota kansainvälinen sosialidemokratia meiltä odottaa. (Hyvä.)

E. Valpas: Minä kuulun niihin, jotka koettivat saada meidän „asikkalaista“ alustamaan tämän kysymyksen ja pakotimme hänen siihen, vaikka oli pelättävissä että tuo vaiva tulee hänelle liian suureksi, että lyhentää jonkun vuoden ikää. Ja me luulemme että alustus on ollut tälle kokoukselle niin suureksi hyödyksi, että se tulee palkituksi. Tahtoisin ensin mainita eräästä ilmiöstä puolueen keskuudessa. Meillä on viime aikoina ilmennyt runsas määrä eri ryhmiä, jotka tahtovat yhteiskunnallisia oloja parantaa. Meillä on puolueessamme niin sanottuja „Kurikkalaisia“. Niillä on myös oma ja suuressa määrin omituinen taktiikkansa. Se on kyllä jokseenkin johdonmukainen ja sillä on vissi aatteellinen perustus. He nimittäin uskovat amerikalaisen filosofi Emersonin mukaan, että löytyy maailmassa yleishenki, joka muka vai-

kuttaa kaikkiin ihmisiin ja se vaikuttaa varsinkin erinäisissä ihmisissä ja nämä ihmiset muka tulevat sellaisiksi kansan johtajiksi, jotka vaikuttavat kansan kohtaloihin ja historian kulkuun. Kurikka on sellaisen hengen elähyttämä. Jos hänen otamme johtajaksi, niin pääsemme auttaviin tuloksiin. Se on äärimmilleen kehitettyä individualismia. Se katsantokanta on maailmassa jotenkin yleinen. Luottamus yksityisten voimaan viepi useihin eri tehtäviin. Voi johtaa vihdoin anarkismiin. Anarkismi ei ole muuta kuin tuollainen individualismista suoraan johtunut usko, että yksikin henkilö, jollakin voimakkaalla teolla vaikuttaa niin mahtavasti yläluokkalaisiin ja sen rinnalla niin kammottavasti suuriin joukkoihin, että yhteiskunnallisia korjauksia olisi sillä tavalla saavutettavissa. Minuakin on työväen puolueen kesken syytetty tuollaisesta anarkismista, mutta minä olen jyrkästi tuon suunnan vastustaja. Minä selitän ettei sillä voimassa olevaa yhteiskuntajärjestelmää muuteta, jos joku vallassa olija ammutaan. Silloin kun täällä oli Bobrikoffin systeemi vallalla, niin emme me silloinkaan luottaneet tuollaisiin. Me selitimme vastoin perustuslaillisten vakuutuksia, ettei Bobrikoffin järjestelmä sillä sortunut, että joku virkamies ammuttiin, mutta ne olivat paljon voimakkaammat vaikuttimet. Japanilaisten tykit siihen vaikuttivat monin kerroin enemmän, kuin ne pienet laukaukset, joita Suomessa ammuttiin. Vielä enemmän vaikutti siihen Venäjän vallankumousliike. Me olemme aina selittäneet että anarkismi ei kuulu meille, vaan vastustamme sitä. Me koettamme poistaa niitä yhteiskunnallisia epäkohtia, jotka anarkismiin johtavat. Mikäli me neuvomme toisenlaisia menettelytapoja, sitä vähemmän ihmiset turvautuvat tuollaisiin. Kaikissa maissa on sosialidemokratia ollut suurin anarkismin hävittäjä ja niin se tulee meilläkin epäilemättä olemaan. Meillä ei ole sen hartaampaa toivoa, kuin että sosialidemokratia saavuttaisi yhä suurempaa jalansijaa.

Sosialidemokratia on luokkataistelun kannalla. Tämä perustuu siihen, että työntekijän ja työnantajan välillä on olemassa luokkataistelu. Ihmiset ovat jaetut kahteen ryhmään anastajiin ja anastuksesta kärsiviin ja näiden välillä on

luokkataistelu, jota me koetamme johtaa niin, että siitä olisi etua köyhälistölle. Vasta silloin kun sosialidemokratinen järjestys on vallalla, silloin, kun siihen johtavat taloudelliset syyt ovat pois, silloin ei tarvita enää luokkataistelua. Meidän luokkataistelumme on ollut etupäässä valtiollista, syystä kun emme ole voineet perustaa kunnollisia ammattiliittoja, emme ole voineet koota rahastoja voidaksemme näiden avulla onnistua täydellisesti. Siihen ovat olleet syynä meidän valtiolliset olomme. Meillä on ollut syytä pelkoon, että se virkavalta, joka meillä on viime aikoina vallinnut, rupeaisi vainoamaan tuollaisia ammattiyhdistyksiä ja jonkun tekosyynejolla veisi kootut varat itselleen. Kun ammattiyhdistysliikeolojen pakosta on ollut näin heikkoa, niin meidän on, saadaksemme voimia kootuiksi ja harjaantuneiksi, täytynyt pitää poliittillista taistelua etukynnessä. Poliittisessa taistelussa me saavutimme Helsingin kokouksessa jonkun verran yhteistä suunnitelmaa. Toveri Ahmala on moittinut meitä, että sen kestäessä ja vielä jälkeensä olemme riidelleet. Olkoon niin että siinä riidassa esiintyi rumia puolia, mutta tuo riita on ollut välttämätöntä, että saataisiin selville mikä menettelytapa on otettava, että se johtaisi tuloksiin. Me hyväksyimme sellaisen menettelytavan, että rupesimme poikottamaan eduskuntaa, jossa meillä ei ollut mitään sananvaltaa. Minä olin myös tuollaisen tavan puolella, mutta se riita vaikutti minuun niin, että minä Tampereen kokouksessa en enää arvellut voivani äänestää jyrkkää menettelytapaa. Minä arvelin, että sellainen keskinäinen riita tekisi kaiken puolue toiminnan mahdottomaksi. Oli hauska kun sen jälkeen huomasin, että puolueemme oli yksimielisempi kuin olisi ennen voinut olettaa. Niinpä „Kansan Lehtikin“ asettui poikottautavan puolelle ja yleensä työväen sanomalehdet asettuivat kokonaan sitä suuntaa puolustamaan. Että se menettelytapa oli oikea, osoittaa parhaiten ne suuret köyhälistölaumat, jotka Tampereella sitten tulivat työväenliikkeeseen ja sosialidemokratiseen puolueeseen. Samoin muualla Suomessa vastasi se menettelytapa köyhälistön tunnetta. Se kokosi väestöä ja muodosti sen suuren armeijan, jolla sitte koetettiin vaikuttaa

eduskunta-asian ratkaisemiseksi toivottuun suuntaan. Kun Helsingissä pidettiin yleinen äänioikeuskokous, niin siellä oli edustajia jotka edustivat yhteensä 200,000 kansalaista ja olivat kaikki ehdottomasti meidän vaatimustemme kannalla äänioikeusrajoitusten suhteen ja valmiita suurlakolla näitä vaatimuksia kannattamaan. Tällä kokouksella oli etupäässä demonstreeraava merkitys. Se valaisi, kuinka suuri määrä kansalaisia jo oli valmiina tarpeen tullessa taistelemaan meidän äärimmäisellä keinolla, suurlakolla. Sellainen lisäys meikäläisten harrastusten ympärille, sen täytyi vaikuttaa mahdottomasti jos minkään. Se näytti että sosialidemokratinen hirviö on kasvanut, ja herramme kyllä huomasivat, ettei se vähään tyydy. He rupesivat myöntämään kansanvaltaisia uudistuksia, peljätessään sosialidemokratian liiaksi kasvavan elleivät myöntäisi. Heillä oli kyllä tämä pelko, vaikka he eivät sitä tunnustaneet. Itävallassa ovat vallassaolijat suoraan selittäneet, että sosialidemokratia on päässyt niin suureen vauhtiin, että sitä on estettävä sillä tavalla, että poistetaan niitä rajoituksia, jotka ovat kansanvaltaisen eduskunnan esteenä. Muutamista „Helsingin Sanomien“ lauseista voi päätellä, että täällä samantyyppistä mielipidettä on vallassa.

Me koetimme vaikuttaa, että eduskunta saataisiin mahdollisimman hyvä, mahdollisimman kansanvaltainen. Kiitettävä asia on, että puolueemme enemmistö koetti viimeiseen asti vaikuttaa vaatimuksillaan siihen suuntaan. Ja sen ylläpitämä suurlakon uhka ei suinkaan ollut mitään turhaa pelotusta. Olkoon, että sillä suurlakolla ei olisi tullut ratkaisevaa voittoa, mutta se olisi ollut niin hyvä herätyskeino, että yksin sentakia sen olisi kannattanut tehdä. Kun 200,000 olisi sen tehnyt, niin siitä olisi muodostunut jollei ehjää kansalaisista lakkoa, niin suuressa määrässä yleinen lakko. Näin olisi vallankumous tapahtunut, jollei eduskunnassa niin ainakin useimmissa aivoissa. Yhä enempi kansalaisia olisi kääntynyt eduskuntavaatimuksemme puolelle. Se oli yksi suurlakkohommamme tarkoituksia. Tuntui sentähden ikävältä, kun puoluean keskuudessa saattoi löytyä ryhmiä, jotka rupesivat sanomaan: ei sillä ole mitään merkitystä! Tämän to-

siaan kurjan menettelytavan puolella olivat meidän ruotsinkieliset sosialidemokratit. En usko, että ne olivat kokonaan, mutta ainakin tuo „Arbetaren“ lehti. Ja se saattoi monta käsitykseen, että koko ruotsinkielinen työväki kyllä menisi sille kannalle. Mutta sen viimeinen edustajakokous näyttää selvästi, että luokkataistelun henki sielläkin on puhkaissut kuorensa ja olisi asettunut niitä vastaan, jotka asettuivat kansanliikkeen tielle.

Nyt meillä on uusi eduskunta. Emme ole saavuttaneet kaikkia niitä oikeuksia, joita olimme toivoneet. Mutta jos meidän vaatimuksemme olisivat olleet sellaiset, kuin eduskuntalaki nyt on, niin kyllä yläluokka olisi niistä tinkinyt. Me olisimme saaneet lain, jossa olisi vielä enemmän supistettu äänivalta kuin nykyisessä. Ruotsalaisherran E. Schybergsonin lausunnosta kävi valtiopäivillä selville, että hänen ryhmänsä herrat ovat pitäneet tehtyäkin lakia liian pitkälle menevänä. Mutta porvarit toteuttivat sillä tarkoituksiaan. Porvarien tarkoitus on aina ollut hajottaa työväen rivejä. He viskaavat jonkun verran myönnytyksiä, ja sitte kun osa työväestä on tullut tyytyväiseksi ja luopuu vaatimasta, niin toiselle osalle jäävät laajemmat oikeudet myöntämättä. Tuomoinen oli uusi eduskuntaehdotus. Se oli pitkälle menevä heikontamiseksi. Ja kun sen tunnetuksi tultua osa sosialidemokrateista piti suurlakkoa tarpeettomana, niin porvarit eivät tahtoneet myöntää muuta kuin mitä pitivät välttämättömänä. Kun vastustusta oli ilmennyt meidän omissa riveissä, ei enää olisi maksanut vaivaa lakkoa tehdä. Mutta sittekin oli perin lapsellista liian aikasin ilmoittaa, ettei siitä suurlakosta tule mitään. Parasta olisi ollut antaa porvarien olla pelossa, että kyllä se sittenkin tulee. Ehkä se olisi vaikuttanut joidenkin korjausten saamiseksi sanottuun lakiehdotukseen.

Ehkä meillä tulee olemaan sellainen eduskunta kuin on tunnettu. Ei se ole sentään varmaa. Voihan sattua välillä tapauksia, jotka tulisivat pyyhkäisemään sen pois. Tuota emme kuitenkaan ennakolta tiedä. Mahdollisena voidaan pitää, että tuo eduskunta tulee meillä olemaan. Se tekee

käänteeseen suhteissamme valtiopäiviin. „Poikottaus“ lakkaa. Olemme yksimieliset, että uuden *eduskunnan vaaleihin tullaan ottamaan osaa*. Nyt avautuu uusia mahdollisuuksia meidän puolueelle. Minkälaisia ne sitte tulevat olemaan? Lasketaan niitä edusmiespaikkoja, joita tultaisiin saamaan. Arvelut menevät aivan eri suuntiin. Useat lienevät kyllä siinä uskossa, että me emme voi saada sinne enemmistöä. Saadaksemme enemmistön, pitäisi meidän saada sinne 101 edustajaa vähintään. Näin paljon me emme pitkiin aikoihin saa. Me tiedämme, että sen eduskunnan enemmistö tulee seisomaan nykyisen taloudellisen kehityksen pohjalla. Mutta melkoisesta vähemmistöstä on meillä toiveita. Täytyy merkitä olosuhteiden, agitaattoriemme ja muiden kansan valistajain laskuun, että puolueemme on sangen laaja. Se on laajempi kuin monessa muussa maassa joissa liike on jo vanhempi. Norjassa on vaan 16,600 maksavaa jäsentä ja meillä niin suuri jäsenmäärä kuin tälle kokoukselle on esitetty. Mutta siitä huolimatta se työläisosa, joka meidän kanssa tulisi äänestämään, ei mahtane olla ylen suurilukuisen. Vielä löytyy paljon työläisiä, jotka tulevat äänestämään pappien ja muiden mukana. Etenkin naisten joukossa! Neiti Sillanpää! Monet naiset tulevat äänestämään virsikirjalla, monet papit äänestävät tuhannella akalla. (Naurua.) Vieläpä miesten keskuudessa on mielipiteitä, jotka ovat sosialidemokratialle vastakkaisia. Tästä seuraa, että työväen puolueen äänimäärä ei tule kovin suuri monilla paikkakunnilla. Minä olen voinut lyödä useita vetoja siitä, että sosialidemokrateja ei tule eduskuntaan 50. Täällä on maisteri Vuolijoki, jolta minä tulen saamaan kahvit ja kaikki, jotka ovat meidän seurassa silloin kun tulee tieto eduskuntavaalien tuloksista, saavat sen vedon perusteella maisterilta kahvit. (Naurua. „Päivälliset lupaan, ellei tule yli 50!“ huutaa Vuolijoki). Toivon että silloin olisi niissä maisterin kekkereissä yhtä suuri joukko kuin nyt täällä. Minä varmaan tulen voittamaan. Ja sitte syömme vankasti! Meille tulee sinne uuteen eduskuntaan vain jonkunlainen pieni vähemmistö. Siis voitto, joka on saavutettu, ei ole niin kovin suuri. Niitä

parannuksia, joita köyhälistö kaipaa, ei tulla riittävästi saavuttamaan ensi eduskuntakokouksessa eikä vielä toisessakaan. Meille ainoastaan avautuu uusi tie, rauhallisen edistyksen tie, jossa käytetään valistusta ja taas valistusta ja äänilippua. Me voimme olla iloiset, että meille on avautunut se ura. Mutta samalla kun iloitsimme, muistakaamme, että se velvoittaa meitä yhä laajempiin uhrauksiin ja suurempaan agitatioonin työväenliikkeen hyväksi ja uusiin taisteluihin. Sillä tuo uusi ura ei ole pysyväisellä pohjalla Suomessa. Uuden eduskunnan tärkeimmäksi tehtäväksi tulee luoda sitä pohjaa, koettaa hankkia lisää oikeuksia itselleen. Se on se kysymys, jonka maisteri Kuusinen on täällä alustanut. Koettaessaan niitä oikeuksia hankkia, tulee se taistelemaan venäläistä virkavaltaa vastaan. Onhan kysymys sen virkavallan oikeuksien supistamisesta. Siinä työssä voi tulla kovat eteen. Virkavalta saattaa tehdä niin tai näin. Vielä ei tiedetä, minkälainen politiikka sillä silloin tulee olemaan kun eduskunta kokoontuu. Se on nyt jonkunlaisia myönnytyksiä antanut. Rheinbott'it ja muut ovat runsaine eläkkeineen menneet Venäjälle. Mutta venäläinen virkavalta on kavala. Venäjän politiikka on aina ollut sellainen, että se toiselle valtakunnan osalle antaa jonkunlaisia myönnytyksiä, sitä tyynnyttääkseen sillä aikaa kun se toisessa osassa panee toimeen kiristystään. Me tiedämme että Suomi on Puolan kapinan aikana saanut itselleen oikeuksia mutta Puolan on käynyt huonosti. Kaapro Jääskeläinen on aivan oikein sanonut, että me istumme „toisen housuilla tuleen“. Kun virkavalta saa yhden osan valtakuntaa nujerretuksi, voi se ottaa kynsiinsä toisen. Kun se esim. panee Kaukasiassa toimeen „rauhoituksiaan“, saattaa se antaa meille oikeuksia, mutta toisena hetkenä saattaa se taas ottaa meidät kuristaakseen ja antaa Kaukasialle jonkunlaisia myönnytyksiä, että siellä olot pysyisivät jonkun verran rauhallisina sen aikaa, kuin hallituksen voimia käytetään meitä vastaan. Meiltä voi mennä eduskunta koska hyvänsä. Tämä voi tapahtua varsinkin sellaisten pyrkimysten takia, jotka tahtovat tälle eduskunnalle lisää oikeuksia. Siitä saadaan hyvä tekosyy. Saattaa käydä kuin ensimmäiselle valtakunnandu-

malle. Se mahdollisuus on pidettävä mielessä. Meidän täytyy varustautua toisella kädellä puolustamaan saavutettuja oikeuksia ja toisella kädellä raivata uusia tälle nyt saavutetulle eduskunnalle. Kun meillä ei ole täyttä vakuutta, että me voimme ryhtyä pysyväiseen työhön parlamenttaarisen menettelytavan pohjalla, niin meillä on velvollisuus ylläpitää muita taistelumuotoja ja mahdollisuuksia, joita sellaisessa taistelussa tulee käyttää. Meillä on eräänä keinona suurlakko. Tulee siis tässä kokouksessa päättää missä määrin suurlakko-ylllytystä tulee pitää vireillä vai tuleeko kokonaan luopua siitä. Mitä mahdollisuuksia tulevalla suurlakolla olisi? Jos tuollainen taistelu tulisi, muodostuisi se toisenlaiseksi kuin viimeinen kansallislakko syystä, että meidän omistavissa luokissa on se virtaus, että niiden tulee olla yhteydessä Venäjän virkavallan kanssa. Ne ajattelevat, tulkoon ennen ryssän virkavalta, kun vaan sen avulla voimme kukistaa sosialidemokratian. Näin meillä pitäisi olla suurlakko myös kotimaisia aineksia vastaan, niin että niiden vaikutusta pitäisi heikontaa, etteivät ne ratkaisevan hetken tullessa voisi esiintyä virkavallan voimien puolella. Voisimmeko taivuttaa ne molemmat, jotka yhdessä ovat ylen voimakkaat? Suurlakon onnistumisen helppoudet ja vaikeudet olisivat oikeastaan erikoisen keskustelun arvoiset, sillä sen asian tutkiminen ja selvittäminen on hyvin laaja. Meillä ei ole siitä vielä erikoista kokemusta puolueellamme. Sillä joskin kansallislakko onnistui, niin siinä oli muita luokkia mukana eikä yksin meidän. Jos meidän pitäisi yksistään tehdä suurlakko, niin silloin olisi asema aivan toinen. Missä määrässä meillä riittäisi voimia niin, että se onnistuisi? Korkein onnistumismahdollisuus olisi, että me saisimme työväen keskuudessa yleisen, ei tietysti aivan, mutta jotenkin yleisen suurlakon. Että liikenne tulisi seisomaan, tehtaat seisomaan j. n. e. Miten sillä kaikella taivuttaisi vastustajat? Sitenkö että nälkiinnyttäisi ne ja nälällä pakottaisi nöyriksi sydämmestä? Mielestäni on aivan mahdoton pakottaa heitä kaikkia sillä. Sillä jos työväen suurlakkoa hommattaisiin, niin pitäisi sitä valmistaa kauan, ehkä ennakolta määrätä aika, niin että ylä-

luokka saisi rahansa avulla ostaa paljon elintarpeita ja varustautua. Vaikka sitte suurlakko tulisi pitkäaikaiseksi, niin me emme saisi yhtään porvaria tapetuksi nälkään, korkeintaan hienot rouvat tekemään työtä, jos neiti Sillanpää voisi saada puoletkin palvelijoista lakkoon, joka on epäiltävää. (Naurua). Näin se ei tulisi yläluokkaan kovinkaan paljon vaikuttamaan. Se voisi päinvastoin koskea köyhälistöä, sen toinen kärki kääntyisi meidän vatsojamme vastaan jotenkin tyhjentävästi. Suurlakko kuitenkin säikyttäisi ja pelottaisi. Voihan sellainen olla myös tomeramman vallankumoustoimen edellytys. Siitä voi johtua vallitsevain suhteiden vaikutuksesta muuta. Voisimmeko mennä takaamaan, etteikö, jos suurlakko pantaisiin toimeen, joku herraskartano maaseudulla palaisi. Me emme tosin tahtoisi muuta kuin rauhallista lakkoa, mutta kaikki eivät ole meidän käskettävissämme, me emme voi saada esim. Helsingissä pysymään kaikkia aisoissa, puhumattakaan maaseudusta. Se olisi tuo pelko, joka ehkä vaikuttaisi, että jonkun verran herraspiireissä myönnyttäisiin. Italiassa saatiin hallitus tekemään sellaisen päätöksen, ettei se tule lähettämään sotamiehiä lakkolaisia vastaan. Siis lakko vaikutti. Mutta valtapuolueet pyrkivät ottamaan takasin tilapäisen pakon pusertamat myönnytykset. Italian hallitus lienee jo rikkonut sanotun »jäniksen» valan. Meidän olisi kuitenkin yhä tehtävä sellaista valistustyötä, jolla saatettaisi suurlakko-aatetta leviämään, saatettaisi ihmisiä luottamaan siihen äärimmäisenä taistelukeinona. Samalla on valaistava, ettei sitä keinoa ole heikkojen käytettävä. Mutta me emme tee sitä suurlakkoa vielä. Meidän täytyy saada ammattikuntajärjestöt sellaisiksi, että ne voivat tehdä niin laajan ja lujan lakon kuin meidän puolueemme arvo vaatii. Ammattikunnallinen järjestymisen on meillä ensin suoritettava. Se on sangen tärkeä myöskin valtiolliselta kannalta.

Tulee sitte kysymykseen aseellinen toimintatapa. Me tiedämme että Venäjällä, missä sosialidemokratialla ei ole mitään edistysmahdollisuuksia, hyväksyttiin, että vallankumousta on suoritettava myös aseellisilla voimilla. Tuo on meikäläisiin jossakin määrin synnyttänyt sen käsityksen, että

meillä on meneteltävä sillä tavalla myöskin. Minä en tiedä, onko niitä olemassa, mutta ainakin herrasleirissä on olemassa, jotka sanovat, että sosialidemokratit luottavat provninkeihin ja dynamiittiin. Mitä mahdollisuuksia tällaisella aseellisella toiminnalla olisi? Meillä on laajat työläisjoukot, on miehiä, jotka ovat valmiit uhraamaan henkensä ja verensä vapauden hyväksi. Se nähtiin Viaporin kapinain aikana. Siis tosiasia on, että sellaisia on olemassa. Tuo joukko ei kuitenkaan ole sotilaallisesti harjoitettu, ja jos niin olisi, niin siltä tulisi puuttumaan sotatekniikan mukaisia aseita. Voi kyllä olla jotain kiväärejä ja revolvereja, mutta ne ovat niin huonot että ne tuskin mihinkään pystyvät. Provninkeja meillä tuskin on monilla muilla kuin Kurikan taskussa, — hänen, jonka tarvitsee sillä suojella henkeään materialisteilta! (Mielty-
mystä). Ei ole edes nahkatykkiä olemassa kovin paljon, puhumattakaan vuoritykeistä tai 11-tuumaisista. (Naurua). Luulen, että tämän nojalla voimme tulla siihen tulokseen, että meidän työläisjoukot eivät voisi suurta osaa suorittaa, jos meillä olisi armeijat vastassa. Ei siis maksa vaivaa ruveta provningeilla varustautumaan sen varalle. Olen sitä mieltä, että meidän ohjelmasta jätetään tuollainen aseellinen varustelu edelleen kokonaan pois. (Hyvä). Toinen on sitte kysymys, mille kannalle asetetaan muihin aseellisiin joukkoihin nähden, joita meillä tulee olemaan lähemmässä tulevaisuudessa. Näyttää, että tuollaiset joukot ovat etupäässä tarkoitetut meitä vastaan. Kun tulevat uudet vapauslait, koontumis- ja painovapauslait, niin niillä voidaan kieltää miltei kokonaan kaikki sosialidemokratinen toiminta. Kun tulee olemaan tuollaisia joukkoja ja niillä kaikilla on tarkoitus jonakin sopivana hetkenä koettaa kukistaa sosialidemokratiaa täällä, niin siltä varalta olisi meidän velvollisuus ryhtyä jonkunlaisiin toimenpiteisiin. Pitäisi kai ruveta sanoilla myrkyttämään sitä mahdollista poliisikuntaa, joka on aiottu meitä vastaan. Meillä on Helsingistä kokemus, että useihin niihinkin meidän aattemme vaikuttaa, sillä nykyinen yhteiskunta on siksi kitsas, ettei se voi maksaa niille niin suurta palkkaa, etteivät ne voisi sosialidemokratiasta toivoa

jälkeläisilleen parempaa. Poliisien joukkoon on voitu tunkeutua. Niille on voitu selittää. Ja että se on vaikuttanut, todistavat esimerkit, miten olemme saaneet kokonaiset poliisikunnat lakkoon. Siitä on jo ollut seurauksena poliisien „aseman parantuminen“. Ainakin Helsingin poliisilaitoksessa. Nyt siellä jo kuulutaan tarjoovan suuria palkkoja. Mutta niille, jotka sinne tulevat, voimme todistaa, että meidän aattemme tarkoitus, meidän tahtomme on, että ihmiset saisivat vielä paremman toimeentulon, paremman kohtelun ja jalompia tehtäviä. Tällä tavalla voidaan niihin ehkä useihin vaikuttaa. Ehkä ne eivät kaikki lähde jokaiseen katukahakkaan tappelemaan, kun niiden asema parantuu, kun ne saavat kodin ja ylellisyytesineitä, esimerkiksi oman akan ja keinutuolin (Naurua) ja siten elämä tulee niille niin rakkaaksi, että haluavat sitä säilyttää, ja olla antaumatta kahakoihin, joissa heilläkin on joskus vaaroja. Jos sotaväkeä tulee, niin kyllä nuorisomme tulee pitämään huolta agitatsioonista sotaväen keskuudessa. Sotaväestäkin voi tulla sosialidemokrateja, jotka voivat suurina hetkinä käyttää aseitaan kansan suojelemiseksi. Meidän ei tarvitse ruveta agiteeraamaan venäläisen sotaväen keskuudessa. Emmehän osaa kieltäkään. Venäläiset kyllä itse pitänevät huolen siitä.

Meillä, kuten näkyy, on suuria mahdollisuuksia, joilla me voimme viedä liikettämme eteenpäin. (Vilkasta hyväksymistä ja käppenräpytystä).

K. Hellsten: Ensimmäinen osa työväenliikkeen perustävistä on äsken tullut suoritetuksi, eduskunnan uudistus, vaikka ei tämä uudistus vielä vastaa ohjelmamme perusvaatimuksia. Jos tämä on huono, niin se kuitenkin avaa alkutien meille, jos se edes tulee kokoontumaan, kuten tässä edellinen puhuja huomautti. Eduskunta tällaiseksi muodostettuna kun nyt meillä, ei vielä ole mikään kansanvaltainen laitos, vaan sellainen klupilaitos, johon kokoonnutaan keskustelemaan joistakin asioista ja toinen saa ne sitte hyväksyä, tahi hyljätä, nimittäin herra keisari saa siinä suhteessa menetellä oman tahtonsa mukaan. Kun nyt ensimmäinen puolueen tärkeimmistä tehtävistä on tullut suori-

tettua ja siirrytään toisiin, niin siihen tie ei käy mistään muualta kun kansanvaltaisen eduskunnan kautta. Kuitenkin vaikka näin onkin alkutie avoinna, on hyvin valtavana ja voimakkaana kaksi suuntaa. Toisen mielipiteen mukaan arvellaan päästävän eteenpäin brovningeilla dynamiitilla ja muilla salakähmäisillä teoilla. Kieltämättä nähdään hyvin useita miehiä innostuneena sen tapaiseen toimintaan. Brovningin pitäisi sen mukaan olla joka miehen taskussa. Minä kuulun vanhoillisiin ja minun vakaumukseni on se, että köyhälistö ei voita oikeuttaan, sitä toista päämäärää ei dynamiitilla eikä brovningeilla, vaan siihen tarvitaan yhä jatkuvaa innostusta ja ainoana aseena tulee olla vaalilippu. Ne, jotka luottavat noihin edellä mainittuihin murha-aseisiin, ne saattavat tänään tuottaa etua, mutta ne saatetaan taas monin kerroin seuraavana päivänä menettää. Näin on aivan ainoana aseenamme innostuksen lietsominen ja vaalilippu, se on niillä kun me voitamme. Viime aikain tapaukset ovat asettaneet meidän puoluehallinnon jonkun verran epäselvään asemaan. Minä puolestani hyväksyn täydellisesti puoluehallinnon menettelyn meidän suhteessamme äänioikeustaistelussa sekä taas viime päivien menettelyn Viaporin tapahtumien aikana. Puoluehallinto on toiminut vaan sosialidemokratisesti ja sosialidemokrati ei voi taistella muilla keinoilla kun näillä kahdella, suurlakolla ja vaalilipulla. Jos se antaisi horjuttaa itsensä niistä vakavista periaatteista, joihin ohjelmamme velvoittaa, silloin se ei toimisi sosialidemokratian edistämiseksi, eikä niinkuin ohjelmamme vaatii. Saattaa olla, sitä saatetaan toivoa, että vallankumous onnistuisi, mutta se ei ole sosialidemokratian mukaista ja se saattaa yhtä hyvin pettää, kuin hyötyä tuoda. Sillä saavutetaan hetkellisiä etuja, väkivaltaisilla keinoilla voidaan siirtää yksi jopa useampikin virkamies pois paikastaan, mutta uusi astuu sijaan. Meidän täytyy oikeutemme saavuttaa kansaneduskunnan kautta, mutta niitä ei saavuteta dynamiitilla eikä sellaisilla, sillä ne tulevat vaan tukemaan kapitalistista järjestelmää, mutta sosialidemokratia, joka toimii kansainvälisesti, se on ainoa, joka tulee vapautta-

maan köyhälistön kaikkialla, mutta tämä toinen tie, se on epävarma tie.

Alkula: Matkustaessani maaseudulla olen kuullut niistä ajatussuunnista, mitkä ovat vallalla kansan keskuudessa. Olen useissa paikoissa, joissa on lakkoja syntynyt, kuullut lakkoilaisilta itseltään, että ammattiyhdistykset eivät kelpaa. Olen kysynyt, mikä sitte kelpaa lakkoa johtamaan? He vastaavat että me *itse*. Ja on nähty että tällainen puhe on herättänyt pelkoa vastustajissa. On sanottu, että me emme voi taistella. Työväenliike ei voikaan taistella, mutta sen on määrättävä suhteensa sellaisiin aseellisiin seuroihin nähden, joita alkaa muodostua. Useat eivät luota siveelliseen toimintaan. Niinkuin tiedetään on tänne hommattu aseita. Jumala paratkoon, on siitä todistuksia. Muolan verityöt, mitä ne ovat? Siitä ei ole saatu selvää. Toiselta puolen myös tiedetään varmaan, että meidän hyvä yläluokkamme on pelossaan, se pelkää, että nyt horjuu koko meidän valta-asemamme. Se järjestää aseellisia joukkoja, sinne menevät talonpojat, sinne menevät ylioppilaat suojelemaan. Tällä tavalla on järjestetty kunnallisia kaarteja. Epävarmuus herää, kiihtymys pääsee valtaan. Odotetaanko, että meille voi tulla aika, jolloin saamme katsella päältä, kun meitä komennetaan. Jotain tässä on tehtävä. Minä en ole niin maltillinen, että uskoisin kaiken menevän hyvin, kun vaan odotetaan. Minä olen nähnyt, mitä se vaikuttaa kun tuollaisia joukkoja järjestetään. Minä en vaadi, että puolue järjestäisi mitään joukkoja, mutta sen olisi määrättävä kantansa niihin joukkoihin, joita yksityisten toimesta perustetaan.

Ehdottaisin ponneksi:

- 1) Valmistauduttakoon kaiken varalta suojaamaan työväestön oikeuksia kaikissa niissä tilaisuuksissa, missä se voi joutua vaaranalaiseen asemaan, käyttäen tilaisuuksiin katsottuna sitä toimintatapaa, millä voidaan arvostella olevan ratkaiseva merkitys tilaisuuteen nähden.

2) On nyt heti ruvettava järjestämään niitä joukkoja, jotka kuuluvat punalipun alle, ammattijärjestöihin, joiden kautta passiivinen vastarinta käy mahdolliseksi.

Tynkkynen: Täällä alustaja teki huomautuksen, että puoluehallinnon menettely on ollut täysin arvokasta. Sen menettelyssä, siitä ei ole minun mielestäni mitään sanomista. Minä hyväksyn sen. Kosonen huomautti siitä, että mihin suhteeseen meidän tulisi asettua Venäjän tapahtumiin nähden. Tämän ovat Venäjän vallankumoukselliset itse määritelleet. Helsingin tapahtumien aikana oli minulla tilaisuus tavata nuori venäläinen luutnantti. Hän puhui minulle, että he eivät tule meitä vaatimaan niihin tekoihin, että me tulisimme kärsimään, mutta hän sanoi, että me tahdomme näyttää, että me kykenemme kukistamaan Venäjän itsevaltiuden, näyttäkää, että te voitte kukistaa oman porvaristonne. Tahtoisin sitte koskea toiseen kohtaan. Valpas sanoi että ainakin tuhatta akkaa äänestävät pappia. Jos meillä olisi rahoja niin meillä saataisiin enempi kun 50 miestä eduskuntaan, mutta se on syy että meillä ei ole rahoja. Jos jostain saataisi rahoja, niin Valpas vedossaan häviäisi. Jos me emme agitatsiooniamme saa vilkkaaksi, niin voi käydä, ettei me saada 50:stä muuta kuin puolet. Uuden vaalilain mukaan me emme vielä tiedä, minkälaisia mielipiteitä on vallalla, eikä minkälaisia miehiä me eduskuntaan saadaan. Minä ehdotan neiti Sillanpäälle, että koittaisi vaikuttaa, että miehet pitäkööt kurissa akkansa ja vanhoista piioista pitäkööt muut miehet huolen. Mitä salaiseen järjestymiseen tulee niin minä en kannata mitään aseellista järjestöä. Meillä täytyy olla siksi selvillä asia, että meidän täytyy varustautua muuten. Minä ehdotan, että meillä ei puolueen nimessä eikä järjestön alle aseteta mitään aseellista joukkoa. Jokainen itse vastaa omista teoistansa. En myöskään mielelläni tulisi hyväksymään niitä ponsia, joita edellinen puhuja ehdotti, vaan olen hyväksyvällä kannalla niihin ponsiin nähden, joita Salin lausui.

Leivo: Mitä tulee menneisiin, se tiedetään. Minulla on yksi kohta huomautettavana. Me tiedämme sen kieltämättömän tosiasian, että tässä maassa on olemassa muunlaisia aseellisia järjestöjä kuin niitä, joista on huomautettu. On tärkeää määritellä suhteemme niihin. Epäämätön tosiasia on, että ruumiillisen työn tekijäin joukosta on jäseniä niissä järjestöissä, jotka eivät ole „Punaisia kaartia“ eikä „Karjalan kansan mahtia“ ne ovat „Voimaseuroja“. Tahtoen, taikka tahtomattaan, tulevat sosialidemokratit niiden joukkojen kanssa tekemisiin ja sitä ennen pitäisi olla selvillä, mikä meidän suhteemme on niihin. Siitä me voimme olla selvillä, mikä niiden suhde on meihin. Sosialidemokratia ei ole turvautunut aseellisiin voimiin, mutta edellyttääkö tuo samanlaista raukkamaisuutta niinkuin esim. Tolstoi on opettanut, että meidän täytyy tyytyä kaikkeen. Kun vaaditaan kansan asestusta tarkoituksella, että voimakkuutta, kykyä jonkunlaisen aseiden käytäntöön pitäisi kehittää, en tahdo, että meidän tulisi kehittyä, mutta ei osotettaisi raukkamaista pelkoa. Voimaseurat ovat erinomaisen halukkaita ottamaan miehiä meidän riveistämme. Herrasmiesten suurella mahalla on vaikea marssia (Naurua). Jos ne eivät saa järjestyneitä niin ne ottavat järjestymättömiä. Siksi meidän olisi jonkun verran suvaittava yksilöllinen vapaus puolue-periaatteita rikkomatta liittyä paikkakuntansa järjestön suostumuksella tällaisiin Voima-seuroihin, jos voidaan katsoa että näin voimme vaikuttaa niiden kokoonpanoon siten, ettei ratkaisun hetkellä näitä voitaisi käydä komentelemaan meitä vastaan. Mutta, jos siellä on meidän miehiä, jotka agiteeraavat, niin Voimaseurojen jäsenistä voi monta puikahtaa meidän joukkoomme. (Ääniä: Voima-seurat ovat hajotetut). Ei niitä ole hajotettu. Näin voitaisiin saada aikaan, ettei tietämättömiä työläisjoukkoja käytettäisi niin äkkiä meidän teurastamiseemme. Puoluekuri on tärkeä, siitä minä pidän kiinni, mutta minä toivoisin että jätettäisi muutamille henkilöille vapaus liittyä tällaisiin Voima-seuroihin. En minä pitäisi sitä huonompana, vaikka joku ottaisi joskus poliisielun rintaansa toistaiseksi, kunnes

on rauhallisiin oloihin päästy. Voisi täällä ottaa kysymykseen, voisiko sosialidemokrati antautua poliisin palvelukseen agiteeraavassa tarkoituksessa. — — —

Tähän loppui tämän illan keskustelut.

Laulettiin „Internationale“.

Neljäs kokouspäivä.

Torstaina 23 p:nä Elokuuta.

Kokous alkoi klo 9,25 laulamalla „Työväen joukot“.

Puheenjohtajaksi astui Taavi Tainio.

Luettiin useita tervehdyksiä.

Keskustelua menettelytavasta.

Jatkettiin eilen illalla alettua keskustelua. Ehdotettiin puheajan rajoittamista 1 minuuttiin. Ehdotus hylättiin. Keskustelussa lausuivat:

Sirola: „Se yhteiskunta olisi ihanteeni, jossa minut vanhoillisenä hirtettäisiin“, sanoi ranskalainen Proudhon kun häneltä tämmöistä asiaa tiedusteltiin. Kyllähän se olisi niinkin, mutta puolueella minun mielestäni on muitakin velvollisuuksia, puolue ei saa olla jyrkempi kuin se voi olla. Toiselta puolen sen täytyy olla niin jyrkkä kuin mahdollista sekä yleisen menettelyn suhteen että käytännöllisten seikkojen takia. Kun tähän kysymykseen käydään, niin tulisivat ensin esille vaalit. Täällä ovat useat puhujat hirveällä voimalla puolustaneet että vaaleihin täytyy ottaa osaa. Kun on äänioikeus, niin otetaan, se on itsestään selvää. Täällä tulee asian teknillinen puoli ensiksi kysymykseen. Puhutaan vaaliliitoista. Tämä suhteellinen vaalitapa suurilla piireillä edellyttää sitä. Näin ollen olisi katsottava, voimmeko yhtyä johonkin porvari-puolueeseen, joka ottaisi ajaakseen ensi valtiopäivillä joitakin työväelle tärkeitä parannuksia. Niinkuin tiedetään ovat muissa maissa sosialidemokratit joskus yhtyneet radikaalisiin

porvareihin, kun ollut kysymyksessä kukistaa vanhoilliset, johon muuten ei olisi pystytty. Meillä puolueolojen nykyisellään ollessa ei minun mielestäni voisi tällainen tulla kysymykseen. Tämmöinen yhtyminen voisi tulla kysymykseen ainoastaan kahden ryhmän kanssa. Ensimmäinen olisi „elämäläiset“, kurikkalaiset, jos tämä puolue voi ajaa todella sosialismia, vaikkapa teosofiaakin sen ohella. Jos he yhtyisivät kannattamaan meidän vaaliohjelmaamme, niin miksei voitaisi sellaista liittoa ajatella. Saattaisihan se tuoda lisää-ääniä meidän puolueellemme. Varsinkin jos me tietäisimme, että heidän edustajansa eduskunnassa äänestäisivät meidän kanssamme. Minä en tätä suosita, mutta huomautan, että jossakin tapauksessa se voisi tulla kysymykseen. Voitaisiin myös ajatella vaaliliittoa raittiusväen kanssa. Me tietysti asetamme joka piirissä niin monta edustajaa kuin saamme. Jos jossakin paikoissa tehtäisiin vaaliliitto raittiusväen kanssa, mikä siitä seuraa, olisiko siitä meille etua? Kun meillä raittiuspuoluetta on koitettu siirtää vasemmalle niin liki sosialidemokratista puoluetta kuin mahdollista, niin on huomattu omituinen ilmiö. Siitä on tippunut ja tippunut henkilöjä pois ja meidän puolueemme jäsenet ovat siellä alkaneet astua yhä enemmän ja enemmän etualalla. En tiedä voiko raittiusväki esittää kuinka suuri heidän joukkonsa on, kun meidän puolueemme jäsenet otetaan siitä pois, joka kannattaa sitä ohjelmaa, jota he nyt esittävät. Minun täytyy väittää, että heille ei jää jällelle kuin muutamia johtajia, jotka seisovat sen ohjelman takana, joka Oulun raittiuskokouksessa hyväksyttiin. Siellä on suurin osa meidän miehiämme, jotka tietysti muutenkin äänestävät meidän edustajiamme. Nyt on kysymys, voimmeko me omilla äänillämme auttaa eduskuntaan raittiusväen edustajia vai emme. Minä olisin sitä mieltä että me emme tekisi liittoa raittiusväenkään kanssa, vaan että me päätämme tehdä puhtaan sosialidemokratisen vaaliliiton joka vaalipiirissä. Siis puhtaasti sosialidemokratiset kunnallisjärjestöjemme järjestämät vaaliliitot joka vaalipiirissä.

Toiseksi tulisi kysymys luokkavihasta, koska alustaja täällä esitti ponnin, joka tahtoo luokkavihan poistettavaksi.

Talvella pidettiin agitaattorien kokous Tampereella. Minä kysyin miten maalla yleensä asiat käsitetään, ja kaikki vakuuttivat, ettei siellä tarvitse kiihottaa. Kaikki vakuuttivat ettei tarvitse muuta kun hillitä ja ohjata käytännöllisiä toimia ja estää pyrkimästä päin seiniä. Tämä kokous tuo ilmi ne suunnat ja päätökset, joita on liikkeemme keskuudessa olemassa. — Ei meidän tarvitse tehdä harkitsemattomia tekoja, eikä meidän suinkaan siinä suhteessa tarvitse mitään päätöksiä tehdä. Olen ennen lausunut ajatuksen, että luokkataistelun ei pitäisi levitä yli oman maan rajojen. Minä tarkoitin että keskinäinen luokkataistelu voisi saattaa vaaranalaiseksi Suomen itsenäisen aseman. Venäläinen itsevaltius voisi saada siitä asemen meidän erikoisoikeuksiamme vastaan. Näin oli asiat Itämeren maakunnissa. Siellä oli saksalaisten ja virolaisten luokkataistelu noussut niin korkealle, että seisottiin ase kädessä toisiaan vastaan ja Venäjän byrokratia tuli väliin. Lopputulos oli että siellä on nyt jotakuinkin rauhallista ja toiset pysyvät herroina. Meillä on myöskin tällaisia ilmauksia tapahtunut. Minun käsittääkseni suomettarelaisuus on vanhoilta ajoilta peräsin, niiltä ajoilta, kun ei täällä näytty tultavan yksin toimeen. Se on sitä kun ennen lähetettiin hakemaan Ruotsin kuninkaiden apua, se on samaa kun jälkeenpäin on käännytty Venäjän keisariin j. n. e. Tällaiset ilmiöt, tällaiset vieraaseen apuun luottamiset ovat sellaisia, että ne saattavat vaaranalaiseksi meidän olemassaolomme ja minun mielestäni sosialidemokratian ei pitäisi hyväksyä tällaista menettelytapaa, koska se saattaa vieraat puuttumaan meidän keskinäisiin asioihimme. Hakasalmen torin tapaus on ilmaus tuollaisesta. Siinä minun mielestäni luokkataistelu laajeni ulkopuolelle oman maan asioiden. Suojeluskunta esiintyi, väitteensä mukaan ja osaksi uskottavasti siksi, että he katsoivat lakon väkivaltaisen toimeenpanon asteena sellaiseen taistelutapaan, joka voisi vetää venäläistä sotilasvaltaa puuttumaan asiaan. Tosiasia on, että ne juuri esiintymisellään tuon aiheuttivat. Sama olisi ollut asian laita, jos olisi väkivaltaa käytetty säätytalon edustalla mielenosotuksella ollessa. Se olisi antanut venäläiselle sotilasvallalle tilai-

suuden puuttua asiaan. Sama on väkivaltaisen lakon toimeenpanon laita, siihen voivat viranomaiset puuttua, koska sen voidaan katsoa loukkaavan toisten personallista vapautta määrätä omista tekemisistään. Siksi on pidettävä selvillä, missä luokkataistelu ei tule koskemaan aloja, jossa se tuottaa köyhälistölle vahinkoa.

On tärkeä seikka pakon ja vakaumuksen välillä. Me voimme toripäätöksillä ja julistuksilla saada hyvinkin suuria päätöksiä aikaan, voimme saada suuren lakon tilapäisesti aikaan, mutta mitä emme pakolla saa aikaan, se on saada ihmisiä äänestämään meidän puolestamme. Jos me tahtoisimme pakottaa siihen, niin me lyömme itseämme vastaan. Kansa sanoo, mitä käskijöitä te olette? Meidän ohjelmamme ja menettelytapamme on saatava sellaiseksi, jota me vapaaehtoisesti saamme kansan noudattamaan, siten me parhaiten edistämme asiattamme. Valpas eilen selitti, kuinka meidän vaatimuksiimme äänioikeusasiassa yhtyi koko kansa ja siksi me voimme uhata niin voimakkaasti kuin kahdensadantuhannen hengen painolla, jotka sanoivat: me yhdyimme teihin. Meidän täytyy vastakin laittaa niin, ettei koko kansan suuri enemmistö tarpeen tullen näe muuta keinoa kuin yhtyä sosialidemokrateihin. Tampereen perustuslailliset tulivat suur-lakkoviikolla meidän luoksemme ja sanoivat: päättäkää, me emme nyt voi mitään, teillä ovat voimat, teillä ovat kyvyt.

Niin meidän on taisteltava ja niin meidän täytyy tehdä, kun tulee kysymykseen kansaneduskunnan oikeuksien laajentaminen. Meidän ympärillemme kokoontuu siksi suuri joukko, että sen täytyy jotain merkitä sillä meihin eduskunnan oikeuksien laajentamiskysymyksessä yhtyy koko talonpoikaisväestö ja koko suuri luku porvareista, ja jos joku määrä sitä ryhtyy heikontamaan, niin se ei merkitse mitään. Siis sen kysymyksen taakse kootaan kansan voima. Laitetaan sellainen menettelytapa että sen taakse kootaan mahdollisimman suuri joukko. Tämän kysymyksen taakse kokoontumisella on se suuri etu, että me sen kautta parhaiten edistämme Venäjän vapausliikettä. Jo Suomen vaillinaisesta itsenäisyydestä oli Venäjän vapaus-taistelulle hyötyä. Se oli esimerkiksi kelpaava monissa suh-

teissa. Venäjän vapausmieliset voivat viitata, että Suomessa, siellä on rauha, siellä on järjestys. He seuraavat Suomen oloja. He näkevät että hallitus, joka leikkii paikallista pientä itsehallintoa yhdessä nurkassa, miksi ei se voi sitä tehdä muualla. Kun me vaadimme kansaneduskunnan oikeuksien laajentamista, niin me esiinnyimme koko kansan painolla. Hallituksen täytyy suostua meidän vaatimukseemme, voidakseen meitä hillitä, tai jos ei Suomelle lisätä oikeuksia, niin täällä tietysti syntyy kansanliikkeitä, jotka pakottavat tänne lähettämään sotajoukkoja, että ne Venäjältä vähenisivät. Ei niitä tarvitse yllyttää meidän kimppuumme, vaan että ne olisivat täällä, joten Venäjällä olisi vähempi. Muutama vuosi sitte Mäkelä kirjoitti Työmiehen alakerrassa tulkiten venäläisten tovereitten mielipiteen: „pitäkää edes sen verran mökää, että siellä näyttää jotakin tapahtuvan!“ Meidän täytyy liikkua niin, ettei hallitus koskaan ole meistä varma. Täällä on puhuttu puoluehallinnon menettelystä, mutta ei sillä ole kaikki ratkaistu. Puoluehallinnon menettely oli sellainen, kun se ei katsonut voivansa muuten menetellä. On sanottu, että ei ollut päätöstä olemassa siitä ja siitä, joten puoluehallinto ei voinut toisin menetellä. Mutta vaikka mitkä päätökset olisivat olleet olemassa, niin meillä ei ollut oikeutta panna koko koneistoa käyntiin, eihän Venäjällä vielä ollut mitään sellaista vallankumousta. Oli kysymyksessä ainoastaan yksi kapina, jota me emme voineet, kuten näytti, mitenkään auttaa. Voimasuhteet ne ovat taktiikassa määräävinä, niin tässäkin. On sanottu ettei puoluehallinto voinutkaan tehdä mitään, koska voidaan tehdä vaan silloin, kuin voitto on varma. Se olisi raukkamaista. Silloin kuin ollaan aivan varmat voitosta, silloinko vasta voitaisi päätös tehdä taisteluun ryhtymisestä? Ei suinkaan, vaan on se mielestäni tehtävä silloin, kuin ei taistelua voida välttää tuli seuraus mikä tuli. Suurlakko-komiteassa Helsingissä keskusteltiin suurlakosta ja tultiin siihen mielipiteeseen, että sen on vaikea julistaa suurlakkoa, mutta silloin kuin kansa jo kaduilla joukkona lakkoa vaati, silloin se ryhtyy sitä johtamaan. Ei Venäjän suurlakko syntynyt päätöksillä. Se syntyi silloin, kuin syntyi ja Venäjän

sosialidemokratia ryhtyi johtoon. Silloin kuin kansanliikkeet vyöryvät, silloin sosialidemokratian täytyy uskaltaa ryhtyä johtoon jossain muodossa, jollei se sitä tee, niin se menettää luottamuksensa, (Hyvä, hyvä). Sosialidemokratian täytyy ansaita kansan luottamus. Lakkoteoreetikot ovat sitä mieltä, että epäonnistuminenkin täytyy uskaltaa ja tehdä mitä tehtävissä on, silloin kun ei muuta neuvoa ole. Sellainen oli asema Tampereen lakkojen aikana viime talvena, sellainen oli metallityöläisten lakko, sellainen oli viime syksyn suurlakko. Emmehän me sitä päättäneet emmekä julistaneet. Me asetimme kiireen kaupalla ohjeita ja ryhdyimme johtoon. — Kun meillä keskusteltiin suurlakosta viime talvena, kysyi puoluehallinto kiertokirjeellä: mikä on lakko, onko se tarkoitus vai onko se keino? Vastaus oli: lakko on keino. No eihän meidän silloin tarvitse punakaartilaisten kanssa juosta joka verstaaseen katsomaan onko se lakossa. Me katsomme, että ne, jotka tahtovat ovat lakossa ja vievät mukanaan niin paljon kuin voivat ja toimivat niin suurella auktoriteetilla kun voivat saada. Ei ole tarkoitus, että kaikki ovat lakossa, vaan ne, jotka voivat siihen vaikuttaa. Tampereen lakkojen aikana elätti pieni metallityöntekijäin joukko tuota suurta lakkolaisten joukkoa. Kuitenkin syntyi lakon lopulla sellainen ajatus, että metallityöntekijäin täytyy myös ryhtyä lakkoon. Miksi? Siksi että lakolla oli muuten mukailiian rauhallinen luonne, olisi ollut uhkaavampaa. Pari henkilöä tuli Helsinkiin ja sanoivat: miksi te lopetitte lakon. Nämät sanoivat: olisi antanut mennä niin että tehtaot olisivat ilmaan lentäneet. — Mitä tällä voitettaisiin? Venäjän sosialidemokratit, jotka kuten tiedetään ovat ottaneet menettelytapaansa voimakkaitakin keinoja, ovat päättäneet, ettei tehtaita eikä varastoja hävitetä. Meillä oli viime talvena vaikea keskustelu 200,000 edustajan kanssa siitä. Kun keskusteltiin suurlakosta ja miten pitkälle sitä on ulotettava, niin oli silloin suurena valttina: mitä me kapitalistien lehmistä, antaa niiden kuolla nälkään, mitä me heidän koneistaan, käyköön niiden miten tahansa. Olisi hauskaa nähdä, kun lehmät kuolevat ja koneet menevät rikki, kuinka tultai-

siin toimeen. Ei kaikki se mikä näyttää vaikuttavan, ei se ajan pitkään tepsä. Ei sillä pitkälle päästä, että me asetamme aseellisia joukkoja uhkaamaan lakonrikkureita. On kyllä tapahtunut väkivaltaisuuksiakin, on niitä keinoja koitettu, mutta rauhallisilla lakoilla on kuitenkin enemmän voitettu. Tässä suhteessa minä] yhtyisin Karin lausuntoon: meidän laillisuutemme tappaa heidät. Siinä suhteessa se on totta, että järjestyksellä ja rauhallisella lakolla, joka saadaan mahdollisimman laajaksi, voidaan tappaa vastustajien kuristamisyritykset. Minun mielestäni me emme pääte minkäänlaista luokka-asetamista, mutta jos yleinen kansan asetaminen tulee kysymykseen, niin voivat sosialidemokratit olla mukana. Tällainen on meidän ohjelmamme mukaistakin ja voidaanhan katsoa, ettei sitä voida käyttää meidän vahingoksemme.

Minä tahtoisin korjata yhden väärinkäsityksen. On sanottu että me taistelemme siveellisillä aseilla, kun tarkotetaan rauhallisia keinoja. Siinä on väärinkäsitys. Sosialidemokratia taistelee aseilla, silloin kuin se niin päättää. Se voi sen tehdä ja se on siveellistä. Meidän ohjelmamme sanoo, että me taistelemme kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla. Toista on jos me nyt sanomme: me taistelemme rauhallisilla keinoilla, koska ne mielestämme vastaavat tämän kansan oikeudentuntoa ja ovat työväenluokalle edullisimmat.

Siis, vaaleissa puhdas lista. Vankka joukko kansaneduskunnan vaatimuksien taakse. Venäjän] vallankumousliikkeelle vieraanvarainen avustus ja persoonallinen tuki ja turva tarjottava, mikäli me voimme sitä antaa, mutta ei sellaista osanottoa Venäjän vapausliikkeeseen, joka panisi meidän kansallisen itsemääräämisoikeutemme ja puolueemme julkisuuden vaaraan, ilman että siitä olisi Venäjän vapausliikkeelle tuntuva hyötyä. Asestamiskysymyksessä me ilmaisemme, ettei tarvita köyhälistön asetettuja joukkoja omaa yläluokkaamme vastaan, mutta kansan asetaminen voi olla tarpeellinen sen loukkaamattomuuden suojelemiseksi. (Hyvä, hyvä. Kätten räpytyksiä).

Mikko Uotinen: Toverit. Meidän tähänastinen menettelytapakeskustelumme, niin Tampereen kuin Helsingin kokouk-

sissa on rajoittunut yksinomaan väittelyksi osanotosta valtiopäivämiesvaaleihin. Mitäpä se muuta olisi voinut ollakkaan. Nyt me olemme astuneet toisenlaisiin, voipa sanoa väljempiin olosuhteisiin. Olemme saaneet valtiollista vaikutusvaltaa, tulleet merkitsevämmiksi ajan näyttämöllä. Sempätähden meidän täytyy tulevaisuuteen nähden vetää useita tärkeitä ääri viivoja. Meidän tulee suunnitella teitä, joita myöten meidän liikkeemme voitollisesti ja tuloksia tuottavasti voi liikkua. Niitä ei näkynyt alustuksessa. Miksi? Minä odotin niitä. Alustus jätti minut niitä kaipaamaan. Se oli vaan vanhan katselua, arvostelua. Se ei ollut suinkaan merkityksetöntä, sillä sen pojalle me voimme rakentaa. Tulevaisuuteen nähden ei alustaja lausunut juuri mitään. Minusta alustajan ponnet, vakavasti harkittuna, tuntuivat liian köykäisiltä. Paljon enemmän, tai ainakin jotain olisi alustaja voinut sanoa, eikä silti olisi alustanut itseään pois puolueesta.

Miksi meidän on tehtävä viittailuja tulevaisuuteen? Miksi me nyt tahtoisimme näitä toimintamme ääri viivoja merkitä? Siksi, että me joudumme tavan takaa niitä kaipaamaan. Tulee esiin yksi tai toinen asia. Me sanomme: puolue ei ole tässä kohden mitään sanonut. Syntyy kiistaa, sanasotaa. Me tunnemme näiden keskinäisten nalkutusten turmiolliset seuraukset. Muistakaamme vaan Kari asiaa, miestemme menoa komiteoihin y. m. Sellaisesta on saatava loppu. On luotava kokonaisuus, toiminnan tiet selviksi viitettävät. — Minä tahtoisin ainoastaan lyhyesti kosketella muutamia sellaisia. Toivoisin, että niistä jokunen saisi arvoisan kokouksen huomion osakseen.

Suhteemme tulevan eduskunnan vaaleihin. Me otamme niihin osaa tietysti, sillä koko meidän viimeaikainen taistelumme on kohdistunut juuri tällaisen oikeuden saavuttamiseen. Minä olen siinä toveri Sirolan kanssa samaa mieltä. Me otamme vaaleihin osaa *voimakkaasti ja itsenäisesti*. Tämän on se selvä tie, jota meidän sosialidemokrateina on kulkeminen. Luokkatietoisina, vaalilippu taisteluaseena, sellainen taistelu kuuluu meille. Vaaliliittoja ei. Ne eivät voi meitä vahvistaa, ne vaan heikontavat. Porvarillis-

ten kanssa ei niitä luonnollisesti voi ajatellakkaan. On kuitenkin eräitä ryhmiä, joiden kanssa tulee vaaliliitoista kysymys. Yksi sellainen on raittiusväki. Siinä on minusta otettava huomioon muutamia näkökohtia. Raittiusliike on osa taloudellisesta liikkeestä. Sillä on oma taloudellisia parannuksia tähtäävä ohjelma, sanoisinko osa meidän ohjelmastamme. He Oulun kokouksen päätöksellä lähenivät meitä. Heillä on syytä. Meidän puolueemme on kieltolain suhteen selvimmällä ja varmimmalla kannalla. Kieltolaki oli ennen meidän ohjelmassamme kuin edes raittiusväen, puhumattakaan porvarien ohjelmista, joihin se näkyy vaalisyötiksi ilmestyneen. Meidän äänestäjäjoukkomme on juuri joukkoa joka kipeämmin kaipaa kieltolakia, jolle se on, miltei elämisen ehto. Raittiusväki voi, ei ainoastaan luottamuksella, vaan sen täytyy olojen pakosta turvautua meihin, jos se aikoo jotain voittaa. Se ei ole niin tyhmää, että se antaa porvarien vetää itseään nenästä. Tämän käsittäen minä en näe tarpeelliseksi perustaa vaaliliittoa raittiusväen kanssa. Voihan he muodostaa valitsijayhdistyksiä, joissa heidän kantansa on valitsijayhdistyksen tunnuslauseella selvemmin merkitty. Ehdokkaat muuten tulee olla sosialistia, sillä ei suinkaan porvari heidän nykyistä yhteiskunnallista ohjelmaansa toteuta. Minä en voi tyynellä mielellä kuulla niitä letkauksia, joita täällä kokouksessa on sanottu raittiusmiehistä. Minä toivon että nämä mauttomat ja kömpelöt sukkeluudet loppuisivat, sillä ne ei kokoa, vaan hajoittaa. Ne ei suinkaan meidän ja raittiusväen välejä yhä likennä. Siis tarmokkaasti ja rohkeasti ottamaan osaa vaaleihin. Meidän on saatava mahdollisimman voimakas sosialidemokratinen ryhmä eduskuntaan. Ei kuvitella sitä, kuinka monta, sen aika näyttää, mitä enempi, sen parempi.

Mutta, eräs toinenkin puoli on asiassa tärkeä. Se on toistaiseksi, kun sosialidemokratinen ryhmä eduskunnassa on pieni, vielä tärkeämpi ja merkitsevämpi. Meidän tarkoituksemme ei ole lähettää miehiämme sinne pöytäkirjaan puhumaan. Se ei meitä suuresti hyödytä. Porvarit ovat siksi piintyneitä omiin käsitteihinsä, ettei ne siellä meikä-

läisten puheista helly. Meidän on saavutettava edusmiestemme kautta pikaisia parannuksia. Mutta miten? Meidän tulee tukea heidän työtänsä ulkoapäin. Antaa pontta heidän toiminnalleen. Millä tavalla? Meidän on oltava hereillä, valppaasti seurattava toimintaa siellä. Suurlakkoko se on sitten se tukemiskeino, kysyttäne? Ehkäpä sekin. Siksi meidän on ruvettava suurlakkoajatusta selventämään, vakaannuttamaan. Se on tehtävä tunnetuksi. On selitettävä, että se on kaksiteräinen miekka, se voi haavoittaa puolelle, jos toiselle. Sitä on käytettävä varovasti, järkevästi. Suurlakon me voimme tehdä tukeaksemme miestemme työtä eduskunnassa. Missä asioissa se voidaan tehdä, on selvennettävä käsitteitä siitä. Onko eduskunnan vallan laajentaminen ehkä pidettävä siksi painavana asiana? Toinen, vielä tärkeämpi kysymys, tartummeko siihen, tahdommeko sillä avustaa Venäjän vallankumousta. Edellisen kysymyksen ratkaisu riippuu likeisesti jälkimäisestä. Jos me teemme eduskunnan oikeuksien laajentamisen hyväksi suurlakon, on otettava huomioon asema, niin meillä kuin Venäjällä. Siis se riippuu vallankumouksesta Venäjällä. Mitenkä me siihen suhtaannumme? Minä en ole samaa mieltä kuin Sirola, ehkä erimieltä kuin usea teistä. On sanottu se ajatus, että on perin raukkamaista sitten vasta meidän ryhtyä jotain tekemään, kuin kaikki on Venäjällä jo ohi. Kuumina hetkinä on meidänkin rohjettava jotain tehdä. Niinpä niinkin. Mutta minusta on hyvin ajattelematonta, jopa suorastaan naurettavaa antaa optimististen kuvittelujen pakottaa itseään heittämään vaaraan meidän sosialidemokratisen liikkeemme julkisuus, sen tähänastiset tulokset ja yleensä koko maan kohtalo. Ne hetket on hyvin harvoja, jolloin meidän kipinämmme siinä suuressa tuliroihussa mitään merkitsee. Meidän on heitettävä pois tuo perin valoisa kuvitteluleikki. Meillä on paljon, joka joutuu alttiiksi ja jos se menee, onko meidän nuori liikkeemme kyllin voimakas sittenkin nousemaan? Ehkä, ehkä ei! Meidän on tutustuttava Venäjän asemaan, sen vapausliikkeeseen. On opittava sitä arvostelemaan, katseltava sitä puolelta jos toiselta. Miten olisi meille käynyt, jos olisimme julistaneet suurlakon, samalla, kun nyt

viimeinen suurlakko alkoi Venäjällä? Se kesti ainoastaan kaksi päivää. Miksi se meni niin? Siksi että Venäjän sosialidemokratinen puolue on vielä heikko. Sen jäsenluku laskeaan 100,000. Mitä se siellä merkitsee. Sitäpaitsi se on hajanaista, vailla kaikkea yhtenäisyyttä, järjestelmällistä toimintaa. Se ei voi muuta niissä tukalissa oloissa olla. Minun tarkoitukseni tällä kerralla on sanoa: varovaisuutta, asioiden oikeaa punnitsemista. Olkaamme kyllä valmiit ratkaisun varalle. Jos niitä tehdään, niin ainoastaan silloin, kun työmme voi jotain hyödyttää. Liika herkkyys, turha kuokailu pois. Voi käydä, kuten toveri Valpas jo huomautti, että Venäjän hallitus voi ruveta suosimaan jotakin muuta rajamaata, esim. Puolaa, tai Kaukaasia. Meidän hetkemme on silloin, ja me hyvin tunnemme sellaisen ajan. Ratkaisevan hetkenkin tullessa voi kevytmielinen kuokailu vahingoittaa. Minä rohkenisin olla sitä mieltä, ettei puolue menisi mitään kaunissanaisia ponsia asiasta piirtelemään, ei edes sitä, mitä toveri Salin sanoi. Puolueneuvostolle minä jättäisin vapaat kädet. Se merkitsisi myös sitä, ettei tässä maassa heti silloin, kuin Viaporista parisen pommilaukausta kuuluu, heti suurlakkoon ryhdytä. Puolueneuvoston lupa vasta oikeuttaa suurlakon toimeenpanemisen. Puolueneuvoston päätöstä on toteltava, kaikki hajanaiset rimpuilemiset jyrkästi kiellettäköön.

Punasiin kaarteihin nähden ja voimaseuroihin nähden minä toivoisin puolueen lausuvan selvän ajatuksensa. Senaatti on lakkauttanut punaset kaartit. Senaatin teko on herättänyt joukoissamme ansaittua katkeruutta. On sanottu, että ne pysykööt. Muodostukoot palokunniksi, urheiluosastoiksi j. n. e. Minä en sitä hyväksy. Minä rohkenen olla sitä mieltä, ettei meillä sellaista toimintaa ole tarvis. Minä näen lainsäädäntötien avoinna, minä olen rohkea uskomaan, että herätystyö ja vaalilippu antaa meille voiton. Sen tien minä hyväksyn. Pois punakaartit, me kunnioitamme niiden tehtyä työtä, mutta me emme niitä enään tule tarvitsemaan. Pois muut aseelliset järjestöt samalla. Mitäkö ne ovat? Minä tarkoitan Voima-seuroja. Ne ovat porvariston

perustamia, sanotaan että niitä tultaisiin käyttämään Venäjän byrokratiaa vastaan. Meidän miehiämme on kuulemma narrailtu näihin, muutamia mennyt, hyvin mielellään sinne lisää otettaisiin. Minä varottaisin niistä. Jos me rupeaisimme niitä kannattamaan, niin me oman julkisuutemme kuopan kaivaisimme, poikkeaisimme, rohkenen sanoa, väärälle uralle. Nämä Voima-seurat, ne on itse asiassa suunniteltu meitä vastaan. Siksi kai ei senaatti niitä hajoittanut. Sellaista senaatin kaksinaamaisuutta vastaan me voimme lausua syvän surkuttelumme. Minä asetun Voima-seuroihin ja muihin aseellisiin seuroihin sille jyrkälle kannalle, että ne ovat hävitettävät. Minä vakavasti toivon, omasta puolestani olen valmis päättämään: että meidän puolueemme jäsenet eivät saa niihin kuulua. (Hyvä, hyvä!) Meidän on sanottava tässä selvä, tinkimätön kantamme. (Hyvä!) Kukapa sitä tietää, ehkä jonkun ajan kuluttua, kun on saatu miehiämme näihin seuroihin, porvaristo vetäytyy pois ja selittävät tekopyhinä, että punakaartit ovat nyt noissa seuroissa — ylösnousseina. Kuuluu ääniä, jotka puolustavat näihin kuulumista. Sanovat, että ne antavat voimaa, pontta vaatimuksillemme. Porvaristo siten pelkää. Minä luulen että niissä avautuu meille heikkous.

Minä kaipasin alustuksesta aijottua sotilasolojen henkiin herättämistä koskevaa kohtaa. Meidän on siinäkin sanamme sanottava. Puhutaan että senaatti olisi jo ehdottanut ainakin muutamain pataljoonain kuntoon panemisesta. Meidän on sanottava, että jos tällaiseen taka-askeleeseen tartutaan, tulemme me kaiken voimamme kohdistamaan sitä vastaan. Meidän maamme ei tarvitse sellaisia. Meidän on herätettävä nuoriso tässä asiassa itsetietoiseksi. Toivon, että menettelytapavalio-kunta suunnitellessaan lausuntoa puolueen vastaisesta menettelytavasta, ottaisi tämänkin seikan huomioon.

Minä toivoisin, että kokous lausuisi jotain noista hallituksen komiteoista. — Miksi nyt mokomista pikkuasioista, sanottanee? On ikävä kuulla alinomaa jankutusta niistä, kun toinen syyttää, toinen puoltaa sinne menemisestä. Asianomaiset puolustelevat ettei puolue ole sanonut sitä eli tätä.

Sanottakoon jotain. Minä luulen, että meille tulee siksi paljon työtä, ettei miehemme joudukkaan sinne. Liekö tuonne muutenkaan niin suuriarvoista mennä „kukkuupa“ siellä sitten eli „nukkuu“. Sanottanee, että ne ovat lainvalmistelukuntia, sellainenhan se on senaattikin. Luulisin Kari-kysymyksen keskustelun asiaa hyvin selvittelevän.

Tärkein viimeiseksi. Meidän sisäistä hajanaisuuttamme on syytetty hyvinkin paljon. Se on useasti parjausta, mutta myöntäkäämme se rehellisesti, onhan siinä useasti hyvinkin paljon tottakin. Puoluehenki puolueessamme on huonontunut, tuntuu kuin sairastaisimme. Siis menettelytapaa suunnitella ulospäin, luotakoon katse myös sisäänpäin. Se nyt ei enään saa jäädä oman onnensa nojaan. Se on kohotettava, jalostettava. Se antaa meidän ulkonaiselle toiminnallemme arvoa, voimaa. Puolue on koottava, terästettävä. Paljonko vai vähän riveihimme kuulukoon, sosialidemokrateja ne olkoot. Millä tavalla me tässä onnistumme. Jokainen siihen keinoja löytää, tarkoitukseni oli vaan saada tämäkin puoli asiasta esille.

Toverit! Olen esittänyt ääri viivoja, joiden sisälle minä toivoisin vastaisen toimintamme keskiytyvän. Toivoisin, että kokous näitä hajanaisia ehdotuksia ottaisi huomioon. (Hyvä! Hyvä! Kätten räpytyksiä).

Tila: Täällä eilen toveri Salin sanoi, että työväen menettelytapa on käynyt yhä jyrkemmäksi. On luonnollista, että työväenliike alussa oli vaan teoriassa sosialidemokratian kannalla. Kun niitä periaatteita ruvetaan panemaan käytäntöön on luonnollista, että liike tulee jyrkemmäksi. Tähän asti senaattori Mechelin on voinut olla puolueessamme, sillä hän voi sen kyllä periaatteessa hyväksyä, kun näitä periaatteita vaan ei pantaisi käytäntöön. Nyt on saatu eduskunta, jossa näitä voidaan panna käytäntöön kun sinne vaan saadaan omat miehet, jotka niiden puolesta taistelevat. Siksi meidän menettelytapamme tulee jyrkkä kun sosialidemokratista ohjelmaa yhä enemmän ruvetaan toteuttamaan. Kun päästään eduskuntaan, niin me rupeamme yhä enemmän ja enemmän jyrkkenemään. Me rupeamme rajoittamaan porvarihallituksen valtaa ja vaatimaan kansanvaltaista eduskuntaa.

En tahdo aseellista vastarintaa, sillä se on rikos, mutta muuten on esiinnyttävä jyrkästi. Kaikki me tahdomme perata porvarivaltion juuria pois, että se sitä helpommin, kaatuisi, mutta tähän asti on sitä tahdottu tukea. Me tahdomme, että juuret perataan pois siten, että sotajoukot ja muut saadaan solidaarisiksi kansan kanssa. Ne ovat niitä juuria, jotka ovat perattavat, jotta voisimme saada kasvamaan oman istuttamamme puun.

Lempinen: En tahdo olla äärimäisyyden kannalla enkä myöskään suorastaan evolutsiooni. Meidän on pidettävä silmällä maalaistyöväkeä, on pidettävä silmällä sitä, mikä menettelytapa tulevaisuudessa kelpaa maalaistyöväelle. Meidän ei ole katsottava vaan sitä, mikä on sopiva kaupunkilaisyöväelle, meidän täytyy ehdottomasti seurata sitä, mikä on edullista enemmistölle. Mikä meillä on suurempana tekijänä työväenliikkeessä, se on maalaistyöväestö. Maalaistyöväestöä tuntiessani en näe sellaisia edellytyksiä että jyrkkä suunta tulisi voittamaan minkäänlaista jalansijaa meidän liikkeesämme. Kohtalainen menettelytapa kaikkiin nähden on paikallaan. En tahdo sanoa, ettemme saisi olla taistelunvalmiina, jos vastaisuus niin vaatii, en tahdo sanoa, ettei meidän pitäisi taistelua varten valmistua, mutta meidän ei pidä silloin käyttää voimaa, kun ei ole tarvis, vaan ainoastaan silloin, kuin on voimallista menettelytapaa tarvis. Malti, oikeus ja johdonmukainen toiminta, se ainoastaan tuottaa hyötyä sosialidemokratiselle liikkeelle. Siellä on halu toimia siihen suuntaan, että kehitys menisi eteenpäin lainsäädännön avulla. Meitä eivät auta hyppäykset. Meidän täytyy korjata tämä horjuva laitos johdonmukaisella toiminnalla. Sellainen menettelytapa ainoastaan kelpaa maalaistyöväelle. Voima-seurojen suhteen olisin sitä mieltä, että perustakoot porvarit niitä. Mitä me niistä huolimme? Ei mitään. Kaikki porvariensa aikeet mitä ne meitä vastaan ovat tehneet, näyttävät ainoastaan, että järjestelmä on hyvin likellä loppuaan. Vaikka he perustavat Voima-seuroja niin ne joututtavat heidän häviötään ja meidän voittoamme. Meidän ei tarvitse perustaa aseellisia joukkoja näitä vastaan, ei mis-

sään tapauksessa. Kun ne Voima-seurat ovat kokoon pantu työmiehistä ja koska työmieheissä tietten tai tietämättään elää sosialidemokratian ydin, niin jos me vaan agiteeraamme niin ajan pitkään se kivääristä luopuu, ja se luopuu, jos sille selitetään. Me emme tarvitse kivääreitä, koska kuulumme sivistyneeseen kansaan ja elämme 20 vuosisadalla. Suurlakko on toinen kysymys, se on veitsi, jolla leikataan porvarien viimeiset yksinvallan juuret poikki. Mitä tulee vaaleihin niin olen sitä mieltä että otetaan eri puolueena osaa niihin. Olen toveri Uotisen kannalla ja raittiuskysymyksessä yhdyn samaan mielipiteeseen.

Lainio: Yhdyn Saliniin ja Uotiseen.

Nuorteva: Yhdyn samoihin kuin edellinen puhuja, Sirolaan ja Uotiseen. Siihen mitä toveri Kosonen puhuesaan eilen terotti, että nimittäin puoluenevostolle on jätettävä vapaat kädet tietämättömien tapausten varalta, sitä minäkin kannatan.

Jalonen: Toveri Salin arveli eilen täällä että kyllä hän nyt tulee huudetuksi pois puolueesta. Minä olen vakuutettu että asia on aivan toisin. Kyllä Suomen sosialidemokratit tahtovat käyttää toveri Salinia niin kauan, kuin hänellä riittää voimia tässä puolueessa toimimaan. Ei ne tuollaiset väliaikaiset jyrkät tuulahdukset saa tässä maassa pysyväistä jalansijaa, me olemme niin juroja, niin hitaita, emme me ollenkaan ole varustetut etelämaalaisella tulisuuudella, vaan olemme jotenkin jäisiä. Meitä voidaan verrata tuollaisiin kilpikonniin, jotka käyvät aivan hitaasti. Kyllä meidän aseemme tästä lähtien tulee olemaan tiedon levittäminen ja vaalilippu, niillä me taistelemme. Kyllä me kykenemme ampumaan ja taisteluaseita käyttämään, mutta jos porvarit perustavat Voima-seuroja meitä vastaan, niin ei meidän tarvitse niitä pelätä. Herrat eivät uskalla tapella. Se tehtävä jää työmiesten käsiin ja yksinkertaisesti me agiteeraamme niitä omaan joukkoomme ja kehotamme pysymään rauhallisina ja se kukistuu heidän tarkoituksensa omaan mahdotto- muuteensa. Saattaa tapahtua että tuo sairaloisuus, mikä ilmenee meidän porvareissa, johtaa siihen että he käyttävät aseita

omin käsin ja että he sitte tuolla sorrollaan, työstä häätämällä ja työnsuluilla saattavat kiihottaa muutamia työläisiä hillitsemättömiin tekoihin, se ei ole meidän tahtomme, vaan ne tekevät minkä tekevät tuon sairaloisen yhteiskuntatilan vallitessa. Täällä on siksi laajalti käsitelty menettelytapakysymyksiä että niistä puhuminen ei hyödytä. Minä yhdyn pääasiassa Saliniin ja toistan vaan sen, että jos järjestelmällisesti ruvetaan työväenliikettä täällä vainoamaan ja käyttämään aseita sitä vastaan, voidaan vasta silloin järjestelmällisesti ruveta kasvattamaan jäseniämme aseelliseen vastarintaan, mutta vasta silloin. Se vie pitkälti aikaa, siihen täytyy ensin paljon kärsiä ja se vasta on omiaan kasvattamaan. Niin kauan kuin on mahdollista, me käytämme aseenamme tietoisuuden levittämistä ja vaalilippua niin ahkeraan kuin voimme.

Jokinen: Löytyy kansalaisia, jotka eivät tiedä mitä vaalilippu tarkoittaa ja mihin se vie. Jos tästä alkain ei kaikki esiintymisemme ole kyllin arvokasta, niin vastustaa meidän puolue kansaa tukemasta omaa leiriänsä. Jos suunta tästä alkaen muuttuisi jyrkäksi, jos olisi tuollaiset aseelliset järjestöt kysymyksessä, niin varmaa on että vaaliurnalla saamme hyvin paljon tappioita. Ei sillä tarvitse esiintyä matelevasti. Mitä tulee Voima-seuroihin niin jos niihin aletaan yhtyä, jos niihin tänä päivänä yhtyisi kansa, niin ei ole pitkä aika siihen kuin byrokraatti kukistaisi Voima-seurat ja kieltäisi niiden olemassa olon. Tietoa on koetettava saada enemmän leviämään. Mitä tulee tuohon, nimittäin raittiusväen kanssa yhtymiseen vaaliurnalla, niin sitä en missään tapauksessa tule kannattamaan, sillä meillä on puolueohjelmassa kyllin pätevästi ilmaistu raittiusvaatimus. Täytyy ottaa huomion alaiseksi mitä meitä vastaan on tekeillä omassa maassa ja maamme rajojen toisella puolella, mutta olkoon se kunkin yksityisen asia millä keinoilla hän niitä vastaan taistelee, jokaisella täytyy ehdottomasti olla vapaat kädet.

Leskinen: Tässä ovat puhuneet Salin, Sirola ja Uotinen jo hyvin selventävästi menettelytavasta, ettei siinä enään ole paljon sanomista. No niin. Sen menettelytavan suhteen yhdyn pääkohdissaan Saliniin, mutta sitte meillä

on toinen niin sanottu menettelytapa, joka suuntautuu enempi ulospäin siitä minä olen toista mieltä kuin jotkut muut. Vaikka meillä onkin kansanvaltainen eduskunta, niin ei se ole parlamentaarinen eduskunta, muistamme että Keisari se on, joka sittenkin viimeisen kortin pitää. Tiedämme, että Venäjällä tapahtuu vallankumoustaistelu ja meidän täytyy auttaa sitä. Mutta miten? Suurlakko on minun mielestäni kelpaamaton ase taistelussa voiton saamiseksi. Ei kukaan kieltäne, että punakaartit olivat hyviä uuden eduskuntamuodon saamisessa, mutta meidän porvarien oli saatava ne hajalleen ja siinä he onnistuivat. (Ääniä: piisaa, ei samoja asioita!) Minun mielestäni tästä lähtien olisi oleva joka puoluetoveri asestettu sotilas. En tarkoita aseellisia yhteentörmäyksiä, mutta sen puolesta asestettu kuten Sirola sanoi, että se kääntäisi hallituksen huomion suuressa määrin meidän maahamme, että se helpottaisi Venäjän vallankumouksen toimintaa. Ei meidän aseita tarvitse käyttää.

Kosonen, Kallioinen ja Paappanen luopuivat ja yhtyivät Uotiseen ja Sirolaan.

Turkia: Yhdyn Sirolaan siinä mitä tulee vaaliliittoon yhtymisestä porvarien tahi raittiusväen kanssa. Vielä olen jyrkästi kielteisellä kannalla „Elämäläisiin“ nähden. Mutta tämä ei riitä että kielletään vaaliliitto porvarillisten ainesten kanssa. Muistamme miten porvarit ovat menetelleet tähän saakka silloin kuin me olemme kieltäytyneet vaaleista: he ovat ottaneet meidän miehiä ja saaneet työmiesjoukkoja äänestämään heidän listoillaan. Samaa tulee vasta tapahtumaan, ellei tehdä sitovaa päätöstä. Kun porvarit ottavat tunnettuja miehiämme listoilleen, käsittää jokainen, etteivät he tahdo auttaa meidän miehiä sinne, vaan tekevät sen hajottaakseen meitä. Nyt täytyy hyväksyä menettelytapa, joka kieltää tuollaiset hajottamisyritykset. Uuden vaalilain mukaan täytyy, kun joku puolue tahi ryhmä ilmoittaa vaalilautakunnalle ehdokkaansa sitä ennen olla saatu näiden suostumus. Kun laissa on tällainen määräys, ei ketään voi väkisin viedä ja jos päätös laaditaan sellainen että se kieltää sosiaalidemokratisen puolueen jäsenen suostumasta porvarien ehdok-

kaaksi, silloin eivät porvarit voi tällä keinolla sotkea. Siis ehdotan tämän asian suhteen seuraavat ponnet:

On luultavaa, että tulevan eduskunnan vaaleissa tulee porvarilliset puolueet käyttämään kaikki keinonsa saadakseen työväenjoukot niin hajalle kuin mahdollista, ja niinkuin on luultavaa, tulevat he yhtenä tuollaisena keinona käyttämään sitä, että asettavat ehdokkaikseen joitakuuta tunnettuja sosialidemokrateja ikäänkuin syötiksi saadakseen siten työväen joukkoja äänestämään heikkäisten ehdokkaita. Estääksemme tuollaiset porvarien hajoitushommat, ehdotan seuraavaa:

- 1) kokous kieltää, että puolueen jäsenet eivät saa suostua porvaripuolueiden ehdokkaiksi;
- 2) se puolueen jäsen, joka suostuu jonkun porvaripuolueen tai ryhmän ehdokkaaksi, katsotaan samalla puolueesta eronneeksi.

Voima-seuroihin ja yleensä aseelliseen toimintaan nähdän olen sitä mieltä kuin toveri Uotinen, että ne ovat hävitettävät, mutta en yhdy siihen että ne ovat hävitettävät siten, että puolue kieltää jäsentensä niihin kuulumasta. Jos olisi tehty tuollainen päätös, että puolue kieltää jäsentensä kuulumasta tuollaisiin järjestöihin, niin Helsingissä ei olisi tullut poliisilakkoa. Valpas sanoi, että agiteeraus on saatava käytäntöön sekä aseellisissa järjestöissä, että virallisen poliisin keskuudessa. Siihen minä yhdyn. Me emme voi sillä hävittää Voima-seuroja, että kiellämme jäsenemme kuulumasta niihin. Tiedän, että senaatti puolustaa Voima-seuroja. Ne eivät tahdo mitään muuta kun, että meidän jäsenemme pysyisivät niistä pois. Kotkassa on tahdottu perustaa Voima-seuraa, mutta ei ole voitu sentähden, että meidän miehet ovat tahtoneet olla johtamassa. Kaikki riippuu tapauksista, joita me emme edeltäpäin osaa aavistaa. Jos me kieltäisimme jäseniemme niihin menemästä, olisi se samaa kuin annettaisiin niiden vahvistua. Jos joka puolella meidän puolueemme jäsenet

niistä kieltäytyvät eikä panna agiteerausta toimeen ja tulee suurlakko, niin porvarit yrittävät käyttää niitä meitä vastaan. Silloin siellä ei tarvitse olla kuin yksi meidän mies, niin se vie kaikki mukaansa ja se joukko, jota porvarit Voima-seuroihinsa saavat se lähtee meidän mukaamme. Järjestämättömiä voimia lähetetään meitä vastaan jos me emme sulata niitä itseemme ja se sulattaminen tapahtuu siten, että me yhdyimme niihin ja agiteeraamme niitä meidän puolellemme. Minä en pelkää, että siitä tulee takatalvi sentähden, että järjestynttä joukkoa siihen liittyy ja kun ne tulevat lukuisammiksi niin porvaristo antaa ne ilmi. Ne ovat nykyään julkisia laitoksia, koko hallituskoneisto niitä suosii. Mistä aseita on tullut, emme sitä tiedä? Ei meidän tarvitse pelätä että meidät yllätettäisiin. Siis agitatsioonikeinona on hyväksyttävä meidän puolueemme jäsenten olo poliisilaitoksissa ja Voima-seuroissa. Kieltävää päätöstä minä vastustan.

Heitto: Puolueemme pahin kompastuskivi menettelytapaan nähden on suhteemme ulkonaisiin tapahtumiin. Luulen että täällä jotenkin pian voidaan olla yksimielisiä menettelytavasta sisäisiin oloihin nähden. Luulen että suurella enemmistöllä voidaan yhtyä alustajan mielipiteisiin. Olen itse nähnyt, että paljon on olemassa hämminkiä ja laajalle levinnyt puolueemme keskuudessa. Mainitsen monista esimerkeistä vaan yhden. Eräässä maaseutukaupungissa, jossa jo yhdistys on muutamia vuosia toiminut, satuin olemaan läsnä ja siellä oli eräänä iltana kokoontunut joukko yhdistyksen jäseniä huoneustolle, ja siellä näytti olleen yksityisten mielipide parin sotilaan tyhmästä teosta se, että paras agitatsioonikeino niitä vastaan on otsaan iskemällä. Tällöisiä mielipiteitä on olemassa. Vaaliliittoihin yhtymisestä täällä on puhuttu sellaisiin puolueisiin, joilla ei ole mitään merkitystä. Ainakin minun käsittääkseni ei „elämäläistä“ puoluetta ole olemassa, ne ovat muutamia yksilöt, jotka muuten lukevat itsensä järjestyneeseen työväkeen, mutta mitään merkitystä niillä ei ole ja niiden kanssa vaaliliiton tekemisestä ei voida puhua. Heille olisi ehkä myönnettävä jonkunlaisia etuja. Ehkä edustajat, joita he tahtovat olisivat miehiä, joita meidän puolue

voi hyväksyä. Muuten minä olen ollut huomaavinani vähän poikamaisuutta työväen sanomalehdissä, jos muut eivät ole huomanneet, niin tällä ei tietysti ole mitään arvoa. En sano liikaa jyrkkyyttä, mutta poikamaisuutta olen ollut huomaavinani. Suhteemme Venäjän vallankumoukseen on vähän vaikea asia. Ainakin minä olen sitä mieltä että meillä on vahinkoa nykyisistä vapauksistamme. Nyt niin usein ja aina puhutaan siitä että meillä on omat vapautemme, joita me emme voi panna vaaranalaiseksi ja niin emme voi ryhtyä mihinkään. On luonnollista, että niillä on arvonsa, mutta täällä meidän pitäisi määrätä mille kannalle puolue asettuu Venäjän vapausliikkeeseen, välinpitämätön se ei voi olla. Meillä on suuret joukot jäseniä, joita ei voi lukea sosiaalidemokrateihin, mutta me voimme päättää sellaisen menettelytavan, joka kullakin pikkakunnalla tyydyttäisi. Täällä on kyllä tuotu esille, että meillä ei olisi sen kanssa mitään tekemistä. Minä en kannata, että puolue tekee erityisiä yksityiskohtaisia päätöksiä, mutta jätetään puoluenevostolle, tulkoon siihen ketä tahansa, niin minä uskon, että he osaavat harkita oikean hetken ja menetellä niinkuin paras on. Me emme voi tietysti puolueena ryhtyä kannattamaan vapausliikettä muuten kuin lakolla ja jätettäköön aktiivinen toiminta kunkin puolueen jäsenen omaksi yksityisasiaksi. Kunhan vaan tiedämme että meidän täytyy olla mukana, ei niin että me vaan katsomme päältä ja odotamme toisten tekevän. Täällä on lausuttu että meillä on työtä omassa byrokratiassamme. Mutta jos se kaatuu Venäjällä niin se kaatuu meilläkin. Siellä sen täytyy vihdoin tulla kaatumaan ja silloin se myös tulee häviämään meillä. Puoluejärjestöt itse pitäkööt huolta mihin toimiin itse näkevät parhaaksi ryhtyä, jos lakko syntyy, jos asema kehittyä niin on toimittava niin, että siitä ymmärtää, että me todella olemme mukana. Ja jos niin kävisi että taistelu alkaisi ja sitte häviäisi, niin en ainakaan minä eikä kukaan ajatteleva henkilö voisi syyttää niitä, jotka ottavat osaa. On parempi ainakin inhimilliseltä kannalta katsoen, että meillä ei ole enempää etuoikeuksia kuin niillä veljillämme, jotka asuvat rajojemme takana. (Hyvä, hyvä).

Me emme ole saaneet vapauttamme omilla eikä japanilaisten voimilla, ne ovat venäläisten veljien selän päältä otettu (hyvä). Siksi meillä täytyy olla velvollisuutta jotain tehdä ja uhrata heidän hyväksensä.

Severi Alanne: Olen samoin kuin ne edellisistä puhujista, jotka ovat menettelytapakysymystä koko laajuudessaan koskelleet, sitä mieltä, että tämä kysymys jakaantuu kahteen eri pääkohtaan, nim.:

- 1) Menettelytapaan sisäisissä asioissamme
- 2) " itäisen naapurimaan köyhälistöön ja sen paraikaa ja yhä edelleenkin käymään vapaustaisteluun nähden.

Edelliset puhujat, perinpohjaisimmin Salin ja Valpas, ovat koskelleet miltei yksinomaan tai ainakin etupäässä edellistä osaa menettelytavastamme. Tässä osassa yhdyn minäkin heihin ja olen yleensä vakuutettu siitä, ettei tähän kohtaan nähden mitään merkitsevämpää erimielisyyttä voi kokouksessa syntyäkään. Mutta minä panen sille vapaustaistelulle, jota nykyään naapurimaassamme käydään ja jonka laineet vastedes niinkuin tähänkin saakka aina tuon tuostakin meidänkin maahamme vyörähtävät, ehdottomasti tärkeämmän merkityksen kuin sisäisille asioillemme, asetan sen omien sisäisten taistelujemme ja pyrintöjemme yläpuolelle. Tässä suhteessa menen siis pitemmälle kuin jotkut edelliset puhujat ja etupäässä kysymyksen alustaja. Salin katsoo viisaimmaksi, että nyt tähän asti noudatetussa hyökkäystaktiikassa toistaiseksi pysähdyttäisiin, jätettäisiin vähemmälle luokkavihaan ja tietystikin silloin myöskin byrokraatiavihaan kiihottava agitationi ja harjoitettaisiin pääasiallisesti puolueperiaatteita selvittävää agitationityötä nyt jo järjestäytyneiden joukkojen keskuudessa. Olisin puolestani minäkin ilolla valmis näkemään sen, että niitä joukkoja, joita me suurlakon jälkeen olemme lyhyessä ajassa niin hämmästyttävän valtavissa määrin saaneet lippumme alle, mönsträttäisiin, tarkastettaisiin ja punnittaisiin, sekä kaikki, jotka liian köykäisiksi havaitaan, piiristämme erotettaisiin, ja pidettäisiin ainoastaan ne, jotka ovat täysin itsetietoisia siitä, miksi he tähän

joukkoon kuuluvat ja mikä heidän tehtävänsä on. Tällainen puhdistus olisi epäilemättä perin tarpeellinen ja terveellinen, mutta minä olen kuitenkin vakuutettu siitä, että nykyinen asema ei sitä salli, eikä nykyinen aika ole siihen sopiva. Sillä meidän on tästä lähtien suunnattava toimintamme pääasiallisesti ulospäin ja säilytettävä omat rivit niin eheinä kuin suinkin. Koetan tässä esittää syitä ja perusteluita, miksi mielestäni niin on laita:

Voipi ilman muuta sanoa, että jokainen täällä esiintynyt puhuja, Valppaasta aina senaattori Kariin saakka, vieläpä jok'ainoa Suomen kansalainen, jolle todella kansanvaltaisen Suomen luomistyö on kallis, on yhtä mieltä siitä, että tässä maassa olisi kiireimmiten toimeenpantava paljon välttämättömiä jo kauvan kärsimättömyydellä odotettuja reformeja. Toivehikkaimmat meistä, jotka näkevät tulevassa uudessa eduskunnassa istuvan lähemmäs satakunnan sosialistia tai joka tapauksessa ainakin sangen huomattavan vähemmistön, näkevätkin reformien aamu-taivaan jo sangen ihanasti ruskottavan. Mutta jokainen heistä ei voi sittekään olla näkemättä sitä pilveä, joka idän kulmalla väijyen uhkaa joka hetki uudelleen synkistää jo osaksi kirkastuneen taivaan. Heidän täytyy jokaisen itselleen myöntää, että se saattaa todellakin nousta minä hetkenä tahansa, eivätkä he voi sen tuloa estää. Tämä ahdistava epävarmuus ilmenee sanoin: *mutta, jollei, ehkä*, jotka kummittelevat miltei jokaisen puheissa. Minä kysyn olemmeko me todellakin niin voimattomat, ettemme kerran kaikkiaan saa tuota uhkaavaa pilveä ikuisiksi ajoiksi katoamaan. Se täytyy saada poistetuksi! Mutta muuten se ei poistu kuin, että rajumyrsky puhkee, vallankumouksen salammat iskevät ja leimahtelevat; vasta sitte puhdistuu tuo vuosikausia, vuosikymmeniä jo yhä painostavammaksi, yhä sietämättömämmäksi käynyt ilma.

Minä tiedän kyllä, että usea täällä pitää aivan mahdottomana meidän vaikutustamme tämän lopullisen purkauksen aikaansaamiseksi. Yritystä siihen suuntaan tahdotaan leimata uhkarohkeaksi ja perin vaaralliseksi. Sotavanhus Salin varottelee meitä hosumasta niin, että pilaamme asiamme ja

tulemme pakotetuksi astumaan pari askelta taaksepäin sen sijaan, että astuisimme askeleen eteenpäin. Silloin kun hän aikoinaan oli elävästi vakuutettu siitä, että köyhälistön oli hyökättävä eteenpäin ja hän itse astui eturiviin pyhällä innostuksen tulella hyökkäystä johtamaan, kuunteliko hän silloin niitä, jotka varovasti kehoittivat tyytymään pikkuparannuksiin. Ei suinkaan, hän kiihkeästi soti noita lepoon ja hyvänsovun politiikkaan kehottavia ääniä vastaan. Mutta nyt hän kehottaa meitä juuri tarkasti pitämään kiinni siitä, mikä meillä jo on, eikä uhmaavasti yrittämään suuria vallotuksia, koska silloin saattaisimme menettää osan siitäkin, mitä jo olemme saavuttaneet. Hän, jolla aina ennen on ollut menettelytapa eteenpäin tähän asti selvillä, ilmottaa nyt, ettei hän enää todellakaan tiedä, mitä olisi tehtävä, jos tahdottaisiin edelleenkin jyrkempiä vaatimuksia. Ehkä hän sittenkin näkee tuon tien, mutta ei jaksa ottaa edesvastuuta sille astumisesta hartioilleen, samoille hartioille, joilla hän tätä ennen on jo niin monta edesvastuuta kantanut ja *miehekkäästi* kantanut. Hän tavallaan kehottaa meitä pysähtymään ja levähtämään. Mutta ainakaan me nuoremmat emme sitä voi, emmekä tahdo. Me olemme heränneet sosialidemokratiseen itsetietoisuuteen aikana, jolloin ratkaiseva askel viimeisiin voittoihin johtaneella tiellä jo oli otettu. *Me* emme ole vielä mitään tehneet. Nyt on meidänkin vuoromme luoda jotakin, niinkuin te vanhemmat puoluetoverit olette uskaltaneet.

Meidän päämäärämme on tästälähtien oleva: *itsevaltiusvallan ja virkavallan kukistaminen perinjuurineen*, niin ettei se enää meitä kaikkialla kohtaa. Me aijomme tämän päämäärän saavuttamiseksi yhtyä niihin veljesproletareihin ja kaikkiin niihin vapaustaistelijoihin, jotka henkeen ja vereen ovat päättäneet kamppailla tämän päämäärän saavuttamiseksi. Me aijomme heittää taisteluhansikkaan julkisesti, niinkuin se jo on veljesmaassa julkisesti heitetty. Ja me aijomme käyttää kaikki taitomme, järkemme, voimamme ja intomme onnistuaksemme.

Parhaan harkintamme jälkeen olemme me tulleet siihen vakaumukseen, että tämä taktiikka, jota nyt aijomme julki-

sesti ruveta noudattamaan, ei ole ristiriidassa sosialidemokratisten periaatteiden kanssa. Me aijomme tehdä voitavamme saadaksemme tämän taktiikan hyväksytyksi puoluetaktiikaksi. Jollemme siinä onnistu, vaan jäämme vähemmistöön, niin aijomme sittekin omin päin tehdä parhaamme suuren päämäärämme saavuttamiseksi. Me otamme töistämme täyden edesvastuun, emmekä vaadi enemmistöltä muuta kuin että se ei asetu ehkäisemään toimintaamme. Jos se sen tekee, väitämme me, että se enemmistö ei silloin enään ole sosialidemokrateja.

Miksi sitte katsomme vallankumouksellisen toiminnan Suomessa niin välttämättömäksi? Ensiksikin siksi, että kuten jo sanoin, olemme täysin vakuutetut siitä, että pysyväistä pohjaa rauhalliselle kehitykselle Suomessa ei saavuteta, ennenkuin ilma idän naapurivaltakunnassa on täysin puhdistunut. Jokainen suurempi myrskypurkaus siellä lähettää hyökylaineensa meillekin. Olemme samoin vahvasti vakuutetut siitä, että meidän oma byrokratiamme parhaiten voidaan kukistaa juuri tämän naapurivaltakunnassa tapahtuvan tilityksen ohella. Sitäpaitsi velvottaa moraali, ihmisuus ja veljesrakkaus meitä, jotka olemme tuon taistelun katselijoina silmänkantomatkan päässä, auttamaan aatetovereitamme tässä ylevässä taistelussa. Me emme voi enää tyytyä vain siihen, että me osaamme käyttää hyväksemme toisten saavuttamia voittoja, vaan meidän täytyy osata itsekin jotakin saavuttaa.

Toiseksi katsomme sen välttämättömäksi senvuoksi, että kansan syvien rivien mieliala on yhä enemmän kuohumassa ja vapaustaisteluun valmistumassa. Jollei tähän vapaustaisteluun uskalleta avonaisesti ryhtyä, jollei sitä taito ja järki ota johtaakseen, niin se välittömänä tunteena purkautuu anarkiaan. Niin se on tehnyt alituisesti Venäjällä, niin on se alkanut tehdä jo meilläkin. Mitä on esim. Muolaan verityö muuta kuin anarkiaa? Mitä on moni Viaporin kapinan yhteydessä tapahtuneista teoista muuta kuin anarkiaa? Ne ovat anarkiaa senvuoksi, että ne ovat niin päättömiä, todistavat niin perinpohjaista päämäärästään itsetietoisien ja järkevästi johdetun toiminnan puutetta. Sitäpaitsi on Viaporin kapinan

johdossa annettu olla miesten, jotka ovat teoreettisia anarkisteja. Heidän teoreetiseen ohjelmaansa on kuulunut omin päin toimiminen ja se on tuottanut turmion. Se olisi kaikessa tapauksessa sen tuottanut. Mutta puolue tai oikeammin sen valtuutetut ovat ottaneet suuren edesvastuun epäonnistumisesta päällensä osaksi sen kautta, että ovat vapaasti sietäneet keskuudessaan tällaisia aineksia, osaksi sen kautta etteivät ole tehneet voitavaansa hankkiakseen käsiinsä varmat johtolangat ja siten estääkseen harkitsemattomat toimenpiteet.

Tarkotan tietysti punasta kaartiä ja sen johtajia. Mitä varten punanen kaarti suurlakkoviikolla syntyi, sen kaikki tiedämme. Sen johtoon kutsuttiin silloin henkilö, joka ymmärtääkseni ei ollut mikään sosialidemokrati; suosihan vain sinne päin kallistuvia periaatteita. Tapaukset antoivat hänelle suuren rollin, hänestä tuli auktoriteetti eräissä piireissä. Kun punanen kaarti sitte suurlakon päätyttyä päätettiin pysyttää, oli tällä toimenpiteellä tietysti muutakin tulevaisuuteen tähtäävää tarkotusta, kuin vain järjestyksenpito. Mutta puoluehallinto ei jaksanutkaan tuon tarkotuksen toteuttamisen toimeenpanotapaa valvoa. Se antoi käsistään luisua välttämättömän määräämisvallan ja niin muuttui punanen kaarti vähitellen laitokseksi, jota puoluehallinto alkoi pelätä ja josta se kiitollisuudella olisi toivonut irti pääsevänsä. Kaarti joutui sen keskuudesta nousseiden auktoriteettien käsiin täydellisesti ja muuttui siten välikappaleeksi yhden, tai kahden miehen haaveellisten pyrkimysten toteuttamisessa. Puoluehallinto tosin vielä onnistui suurilla ponnistuksilla saamaan kukistetuksi erään näistä yksinmääräämisoikeuden tavottelijasta surkean kuuluisan korkeimpaa komennusvaltaa tavottolevan „kenraali“ Luodon. Mutta asia ei sillä parannut, sillä sijalle astui toinen, jolle tahallaan tai tahtomatta annettiin täysin vapaat kädet toimia. Auktoritetin sokaisemana ja anarkististen periaatteittensa harhaanviemänä ryhtyi tämä ratkaisevalla hetkellä mielettömään tekoon, joka ei ainoastaan vienyt useita kelvollisia vapaustaistelija-aineksia riveistämme, vaan vielä oli heittää joukkoomme eripuraisuuden tulikekälän. Eikö tämä jo ole anarkiaa?

Ja syynä on ollut se, että johtomiehet ovat antaneet asian mennä menoaan, kykenemättä tai tahtomatta niitä ryhtyä järjestellisesti ohjaamaan. En tahdo soimata puoluehallintoa siitä sen enempää, sillä harvalukuisina ei heiltä suurlakon jälkeisen kuumeentapaisen jättiläiskehityksen aikana ole voinut riittää voimia hallitsemaan asemaa. Suuri erehdys on siinä suhteessa tehty, mutta se erehdys ei enää saa tapahtua. Nyt on päinvastoin sen surullisia vaikutuksia riennettävä korjaamaan. Vai voitteko te, arvoisat puoluehallinnon jäsenet, rauhallisella omallatunnolla tyytyä siihen, että te ensin määrääte punasen kaartin pysytettäväksi, saarnaatte tai sallitte saarnata samaan aikaan vallankumouksellista kiihoitusoppia järjestöillenne, ette tahdo valvoa tai kykene valvomaan tarkasti kaartin toimia, vaan päästätte sen mielettömiin tekoihin, päästätte ominpäin yrittämään toteuttaa noita vallankumouskehotuksia, ja kun se tapahtuu, seisotte te kuin puusta pudonneina, ja kun sitte ulkopuolisen mahdin toimesta nuo samat pelkäämämme kaartit hajotetaan, hengähdätte te helpotuksesta ja annatte vielä siunauksen perään: menköön sinne kaikki pienet perkeleetkin. Minä kysyn vain?

No niin, olkoon miten oli, tapahtunutta ei voi enää tapahtumattomaksi saada. Mutta tapahtumista voi ottaa kalliisti ostettuja opetuksia. Teidän on nyt nähtävä kaksi tosi-seikkaa: kumouksellista mielialaa ette te voi täyden poliittisen vapauden välttämättömyydestä ja itäisen veljesköyhälistön vapaustaistelun auttamisen tarpeellisuudesta tietoisuuteen yhä enemmän heräävästä köyhälistöstä poistaa keinotekoisesti, ennenkuin sen ydinsyy on poistettu. Mutta jos te pysyttelette erillään tämän kumousmielen purkautumisen ohjaamisesta, tulee anarkiaa ehdottomasti edelleenkin jatkumaan. Koko sosialidemokratian puolueen on annettava ja käytettävä parhaat voimansa tämän vapausliikkeen oikeaan johtamiseen. Juuri luottamusmiehiltään, etevimmiltä kyvyiltään odottaa puolueen syvät rivit tässä suhteessa rohkeuden lietsomista, siveellisen puoluekurin juurruttamista ja omien voimien täydellisempää tuntemista.

Rohkeutta, sitä jumala paratkoon kyllä tarvitaan, väärä Stoolin aika on jo niin kovin kaukana meistä, että suomalaisen urhoollisuus alkaa kohta tuntua sadulta. Puoluekuria tarvitaan kipeästi myöskin, ettei joku nurkkakunta pääse tekemään ehjän suuren työn luomista tyhjäksi!

Mitä lopuksi niihin keinoihin tulee millä voisimme avoimaiseen vapaustaisteluun ryhtyä ja ottaa osaa, niin niistä muutama sana:

Valpas puhui siitä, että meidän pitäisi yhä edelleenkin varustautua suurlakkoon. Mekin pidämme sitä välttämättömänä. Hän puhui vain hämärästi sen tarkotuksesta; sano-kaamme me avoimesti; sitä on käytettävä yhtenä välikappaleena yksin- ja sortovallan kukistamiseksi. Samalla kertaa voimme sen kärjen suunnata kaikkia kansanvallan vastustajia vastaan. Onnistuaksemme lakossamme paremmin, on meidän kiireellisesti ryhdyttävä harjottamaan agitationia liikenne-, posti- ja telegrafipalvelijakunnan sekä poliisimiehistön keskuudessa.

Teiltä vanhemmat puoluetoverit, odotamme, että te tahdotte ymmärtää sen, mitä me katsomme pyhäksi velvollisuudeksemme tässä asiassa, ettekä asetu jyrkästi meitä vastaan. Odotamme teiltä vieläkin enemmän: tahtoisimme, että te ottaisitte valvoaksenne meidän toimintaamme, ettemme innoissamme saattaisi puolueen kalliita etuja vaaraan.

Suomen sosialidemokratinen puolue näkee selvästi, että se valtiollinen asema, jonka maa on vallankumouksellisen taistelun avulla viimeisen suurlakon kautta saavuttanut, enempää kuin ne valtiolliset edutkaan, mitkä se samoilla keinoilla vastenmielisiin myönnytyksiin pakotetun yläluokan avulla on saavuttanut, eivät voi olla pysyväisesti turvattuja, niinkauvan kuin rajaton tai näennäisesti rajotettu tsaarivalta Venäjällä säilyttää ehdottoman määräämisvaltansa sekä Venäjän kansan että sen yhteyteen liitettyjen kansakuntien, niiden joukossa Suomenkin, kohtaloihin. Sen vuoksi katsoo se

välttämättömäksi tästedes kohdistaa kaiken toimintansa etupäässä tämän vallan heikentämiseen ja kukistamiseen ja julistaa näin ollen julkisesti tulevansa parhaansa mukaan omalta osaltaan tukemaan sitä Venäjän köyhälistön ja vapaustaistelijain kamppailua, joka par'aikaakin on käymässä. Tässä taistelussa hyväksyy puolue käytettäväksi ainoastaan ne keinot, joiden perustana ja päämääränä ovat vapaus, veljeys, ihmisyyys ja tasa-arvoisuus. (Hyvä! Hyvä! Kättentaputusta.)

Peltonen: Edellinen puhuja on kyllä tuonut kaikki innostuksensa esille ja sanonut mitä tarvitsee tehdä toimiemme toteuttamiseksi, mutta meille maalaisväestölle ei ole aivan samantekevä minkälainen on puolueen menettelytapa ja toiminta vastaisuudessa. (Se tiedetään. Asiaan.) Me tiedämme että maalaistyöväki ei ole kauvan ollut järjestyneissä riveissä työskentelemässä niiden tulosten saavuttamiseksi, mitä nyt on voitettu. Ne, jotka ovat olleet toimessa, ovat olleet etupäässä kaupunkilais- ja tehdastyöväestöä. Forssan kokoukseen asti ei edes pantu juuri mitään huomiota koko työväenliikkeen olemassaololle maalaistyöväestön puolelta, ehkä jolloinkin pieni uutinen huomattiin lehdistä, ja siinä oli mitä siitä tiedettiin. Forssan kokous aukasi silmät useilla eri syillä, varsinkin sillä, että siellä oli useita tärkeitä kysymyksiä, jotka maalaistyöväestö otti huomioon, mutta viime marraskuuhun asti ei se ole ollut mukana. Silloin vasta aukenivat maalaisväestön silmät kokonaan ja niin maaseudun työväestö rupesi liittymään toisiinsa, rupesi vaatimaan oikeuksiaan. Kuten tiedetään, on sen jälkeen syntynyt työväenyhdistyksiä kun sienä sateella. Olen maaseutu-edustaja ja meillä on 14 yhdistystä samassa pitäjässä, jonka vuoksi ei ole aivan sama minkälaiset ohjeet on puolueessa, mihin he ovat liittyneet. Minä en myös tahdo ruveta sellaisia puolueohjeita luomaan, ja täällä on miehiä, jotka ovat esittäneet ne mielipiteet, joiden kannalla olen. Mainitsen vaan että maalaisväestö liittyy vielä enemmän, jos vaan osataan luoda oikeat ohjeet sosiali-

demokratisen puolueen toiminnalle ja ne uskaltavat ryhtyä, mutta he eivät kaikessa tapauksessa hyväksy kaikkea. Kun puolueen puolesta lähetetään puhujia, niin täytyy niiden olla säännöllisiä ja puheiden hyvin harkittuja kun lähetetään kehittymättömiin seutuihin. Ne tulee olla maltillisia, vaan räikeitä vältettäköön. Puhujilla pitää myös olla paikkakunnallisten olojen tuntemusta. Yhdyn Sirolaan.

A. Vatanen: Minä en katso yksistään sellaisen menettelytavan riittävän, että tahdotaan pyrkiä rakentamaan vesikattoa sille rakennukselle, jonka perus- ja kannatuspylväät ovat heikolla perustuksella. Minun tarkoitukseni on, että täytyy uuden yhteiskuntarakennuksen rakennustyössä ryhtyä tekemään perinpohjaista työtä. Tätä perustusta täytyy ensin ryhtyä rakentamaan lujaksi, sitte vasta voidaan rakennus sen päälle rakentaa. Tässä on ensimmäinen välttämätön toimenpide, että luja perustus lasketaan agitatsioonin kautta. On saatava kansan syvät rivit tajuamaan nykyisessä yhteiskuntarakennuksessa löytyviä varjopuolia. Se täytyy silloin ymmärtää että rakennus on perustettava varmalle pohjalle, se täytyy saada tajuamaan ja ymmärtämään, että uuden rakentaminen on välttämättömän tarpeellinen, sille täytyy näyttää vanhan rakennuksen varjopuolet, sekä ulko- että sisäpuolelta. Sen varjopuolia on se, että niin kauan kuin meillä kirkko valtiossa säilyy, ei voida epäillä että uskonnon opetus tulisi olemaan ihmishenkeä jalostava, vaan että uskonnon opetus valtiokirkon aikana on täydellistä kultaisen vasikan kumartamista, jonka opetussuuntaan ei sisälly ei veljeys, ei tasa-arvo eikä toimenpiteet sorretun oikeudesta, ei alastoman vaatettamisesta. Tämä on saatava niin selvänäköisesti ja elävästi esitetyksi niille kansanjoukoille, jotka eivät vielä tähän asti ole sitä pystyneet näkemään. On saatettava näkemään, että perinpohjainen korjaus tällä alalla tulee olemaan että kirkko eroitetaan valtiosta. Meidän täytyy saada ihmiset käsittämään, että maan vuokrauslaki, joka tähän asti on ollut voimassa, on myös kokonaan poistettava. (Asiaan!). Tämä on sitä. Tämä on, mihin voimme ryhtyä, on saatava ihmiset tajuamaan näitä kaikkia varjopuolia ja tähän on tarpeen

laajaperäinen agitatio, mutta että sen eteen voidaan tätä agitatioonityötä tehdä on välttämätöntä ruveta yhdistyksen jäseniltä kantamaan suurempaa jäsenmaksua. (Puheenj.: tämä tulee esille toisessa yhteydessä). Mutta kansaa ei saada uusien ihanteiden kannattajiksi, jos niille samalla ei näytetä vanhan yhteiskunnan varjopuolia. Kun saadaan kansa tyytymättömäksi nykyistä yhteiskuntaa kohtaan, on siinä suuri voima. Kun saadaan ihmiset tajumaan, että nykyinen yhteiskunta on inhottava, kun tämä on yleinen katsantokanta, kun kaikki tulevat tyytymättömiksi, niin sen kautta saadaan kansa tekemään työtä uuden yhteiskuntarakennuksen eteen. Mutta tämmöistä innostusta ei voi olla nukkuvan kansan joukossa. Täytyy selvästi puhua ja innostuttavasti puhua. Ei taantumista, eikä taka-askeleita, eikä rauhoittavasti puhua ihmisille. Miksi olisi aika ruveta ihmisiä rauhoittamaan kun tämä kansa on ilmankin rauhoittunut. Minä en ole väkivaltaisuuden puolustaja, mutta vielä koitan ja toivon jaksavani tehdä sitä työtä, jonka pyrkimyksenä ei ole rauhan eikä taantumuksen oppien julistaminen, vaan ihmisten tunteiden tulistaminen. Sanotaan, on ihmisiä, joita ei voi hillitä. Minä olen nähnyt, että on mahdoton tuota vuosisatoja orjuudessa pidettyä kansaa saada kiihtymään, siihen ei riitä minun, eikä toisen voimat saada edes tarpeeksi hereille, saada tarpeeksi ymmärtämään mihin on ryhdyttävä. Tarvitaan juuri rynnätä yhteiskunnan epäkohtia kohtaan, jotka kaikkialla ympäröivät. Minä en tahdo ihmisille lepoa vaan työtä, silloin kun olemme työvainion rintamille astuneet. Eikä mitään uutta aikaan saada odottamalla, meidän on velvollisuus terästä kansaa. Jos teitä joku lyö poskelle, älkää kääntäkö ja odottako uutta vaan ottakaa revolveri. Se on minun periaatteeni ja siitä minä en luovu. Nukkunut kansa tarvitsee lyödä poskelle ennenkuin se herää ja me olkaamme valmiit kyntemme karvaisemaan. Uusi eduskuntalaitos kun kokoontuu, en tahdo mennä todistamaan enkä väittämään, tuleeko sinne työväen miehiä 5, 10 tahi 60, minä olen toivossa, että meillä tulee siellä olemaan miehiä 65 sosialidemokratia ensi valtiopäiville. (Salin: Tingitään yksi pois! Naurua.). Minä sanon, että 65

kahdensadan joukossa on vähemmistö, vaan jos kansa nukkuu, jos kansa ei ole niitäkään tukemassa, niin mitä on silloin meidän 65 sosialidemokratisen edusmiehen sanoilla vaikutusta. Se on luonnollista, että kun kansa on takana, silloin niillä vasta on pontta. Mikä saattoi Venäjän hallitusta pelottaa kun se, että kansa seisoo niiden vaatimusten takana, joita sille tehtiin. Meidän eduskunta täytyy pakottaa sellaiseen toimintaan, että ne pelosta tunnustavat työväelle hyödyllisiä parannuksia, tämän kautta meillä on mahdollisuus saada parannuksia, muuten ei. Minä en tahdo odottaa, vaan vaatia, minä en tahdo hiljaista, vaan taistelua, silloin kuin sitä tarvitaan. Kun kuria tarvitaan, silloin on kuria käytettävä. Taistelujen kautta käy tie parempaan yhteiskuntaan. Ei odottaminen ole onnea ihmisille tuottanut. (Hyvä, hyvä).

Jussi Tuominen: Yhdyn Uotiseen, mutta yhtä kohtaa en voi siinä hyväksyä. Hän vastusti, että kukaan puolueen jäsen ei saisi ottaa osaa Voima-seuroihin. Minusta on asia se, että puolue ei puolueena tarvitse sotavoimaa, eikä sellaista ryhmää, joka itsensä aseistaa taikka komeilee punaisella lakilla, mutta minusta on tärkeää, että annetaan paikallisille yhdistyksille oikeus, jos nähdään, että porvarit perustavat aseellisia kaarteja, joilla on tarkoitus työväen pyrkimyksiä hävittää, niin silloin olkoon kullakin yksilöllä tahii paikkakunnan yhdistyksellä oikeus vallata nämä osastot, silloin niitä ei voida käyttää meitä vastaan. Minusta ei ole viisasta, että Viipurissa tahii Helsingissä on porvarikaarteja pantu kokoon sellaisista työmiehistä, joilla ei ole puolueemme luottamusta. Minusta ei ole viisasta, että työväki laittaa samanlaisia kaarteja ja välit niin kiristyvät, mutta mitään parannusta ei tule. On parempi, että työväki ei perusta vastakaarteja, vaan valtaa porvarikaartit. Ei meidän tarvitse tapella, vaan meillä on valtti, jonka porvarit luulevat itsellään olevan. Täällä on paljon puhuttu punakaarteista. Siitä kyllä tulee kokouksessa vielä keskustelu, mutta minun täytyy asiaan vähän kajota. Täällä on moitittu johtohenkilöitä ja minä otin samalla siitä itselleni osaa, sillä kuuluin punakaartin johtavaan toimikuntaan, jonka velvollisuus oli tarkastaa ja pitää

huolta koko maan punakaarteista. Että asia meni niin, oli siinä, että oli ruvettu jumaloimaan yhtä miestä. Minun mielestäni ei saa kestään tehdä auktoriteettia, mutta täällä oli käynyt päinvastoin. Uskottiin enemmän yksilöä kuin sitä komiteaa, jonka piti asiaa johtaa. Yksilö voi tehdä minkälaisia yllätyksiä hyvänsä. Meidän on pidettävä silmällä, että ei tehdä yksilöstä auktoriteettia, vaan valiokunnat ovat, joihin luotetaan. Täällä on puhuttu puhtaista listoista. Työväen puolueen ei tarvitse mennä liittoon minkään puolueen kanssa. Tunnen raittiusmiehiä ja tiedän, mitkä siellä ovat enemmistönä. Useat kannattavat työväen puoluetta, useat ovat eri mieltä. On henkilöitä, joilla varsinkin maalaiskunnissa on suuri vaikutus. Jos siellä on raittiusväen keskuudessa sellaisia henkilöitä, joita voidaan ottaa meidän ehdokkaaksemme, niin miksi emme voisi sitä tehdä. Ei semmoisia, joita raittiusväki asettaa vaan semmoisia, jotka samalla ovat meidän miehiä ja nauttivat myöskin kannatusta raittiusväen puolelta, niin voisimme niiden kautta saada lisää äänestäjiä puolueemme listalle. Minä tulen siihen tulokseen, että molemmat tulevat sovintoon keskenään ja niin saadaan ne äänet lisää, jotka tuntuvat silloin kuin vaaliurnalle käydään. Meidän puolueemme jäsenten olisi muuten katsottava ja ymmärrettävä, että me emme toimi ainoastaan puolueena, vaan niin paljon kuin voimme, on meillä myös yksityisinä velvoittava vaikutus. Joka tahtoo puolueen jäsenenä taistella ja puolueen etua silmällä pitää, niin ainakin koettaisi esiintyä ihmisenä, sillä mistään ei saa niin vasten silmiä, mistään ei vastustajat niin paljon aseita kuin siitä, että työväen puolueen riveissä työskentelee henkilöitä, joilla ei ole ihmisellistä arvoa. Useat mielet voisivat kallistua työväen riveihin, mutta kunnioituksen puutteessa useita työväen johtomiehiä kohtaan, eivät sitä voi. Johtohenkilöiltä on vaadittava sitä siveellistä tarmoa, joka on merkinä siitä, että se aate, joka meitä innostaa; ei ole vaan suuria puheita. (Hyvä, hyvä).

Torvinen: Yhdyn Alanteeseen. Tahtoisin siihen lisätä, että joskin punakaartin toiminnan pitäisi lakata, en kuitenkaan katso suotavaksi, että ne hajotetaan senaatin määräyk-

sen mukaan. Se näyttäisi kun tunnustettaisiin senaatin merkitys. Minä tahtoisin, että punakaartin johtava toimikunta antaisi lakkautuskäskyn. (Puheenj.: siitä tulee eri kysymys). Muuten tahtoisin huomauttaa puoluekurista, että sitä täytyy edes niin paljon koventaa, että semmoiset tapaukset eivät olisi mahdollisia kuin tässä kokouksessa on nimittäin tapahtunut, että sahalaitoksella, jossa on ollut työväenyhdistys ja sitte sieltä lakon tähden on ajettu kaikki pois, että sellaiselta sahalaitokselta on tänne lähetetty edustaja, vaikka yhdistys jo heinäkuun 5 p:nä lakkautettiin. Tahtoisin huomauttaa, että puoluekuria niin paljon korotettaisiin.

Puheenjohtaja: Tästä pitäisi antaa eri huomautus, se ei kuulu tähän.

Perttilä selitti, että siellä, josta edellinen puhuja puhui, on yhdistys, joka on suorittanut puolueveron eikä edustajalta ole voitu kieltää oikeutta olla kokouksessa.

Sormunen: Minä yhdyn toveri Alanteeseen ja niihin nuoriin räjähtäviin aineksiin olkoot he vaikka eilispäivän sosialisteja. Kaikki keinot otettakoon käytäntöön — — —.

Suominen: Pääasiassa yhdyn Sirolaan, sekä raittiusasiassa Uotiseen. Menettelytapakysymykseen nähden Nuortevaan, jäsenten erottamisasiassa Turkiaan.

Hokkanen: Minä yhdyn Valppaaseen. Sitäpaitsi kun täällä on ollut kysymys menettelytavasta, niin minä vähän mainitsen siitä. Otan esimerkin elovainiosta. Kun elovainio rupee olemaan kypsä, silloin siis tarvitaan työkaluja. En pidä väliä, jos leikataan sirpillä tai viikatteella tai millä tahansa. Puoluehallinto on pehtori tai vouti, joka tarkastaa, koska se on tehtävä. Älköön moitittako puoluehallintoa, jos joku menisi ja jostakin kulmasta kokkosen pystyttäisi itsellensä.

Pettersson: Tämä on ensimmäinen puoluekokous, jossa menettelytapa voidaan sanoa olevan selvillä ja näin ollen jokaisen tietävän mistä on kysymys. Tähän asti on erimielisyydet tässä suhteessa tahtoneet ehkäistä yhteistä toimintaa. Täällä on pääasiassa tuotu esiin että menettelytavassa on noudatettava rauhallisia keinoja, on viitattu kuinka

pitkälle päästään ja mitä sitten tehdään, mutta vielä täytyy ottaa huomioon, että sittenkin meidän paras työkalu ja aseet ovat provninkina vaalilippu ja tykkinä edustaja eduskunnassa, mutta nämä eivät riitä sitä linnoitusta täysin suojelemaan vaan siihen tarvitaan muita menettelytapoja. Siihen nähden on tuotu esille jotenkin kauas meneviä suunnitelmia, jotka eivät ole niin vaan käytettävänä työväelle. On koitettava että kehitys kulkee niin kylmän järjen kanssa tasapintaa kuin mahdollista, että yllätykset sellaiset kuin äsken eivät saa uudistua. Aseellinen menettelytapa on siis hylättävä. Täällä on mainittu ja Kosonen olisi tahtonut potkia pois joukosta, mutta minä en mene siihen, mutta kun Kososella on pitkät jalat niin menköön. (Asiaan). Asiaa se on. Sitte täällä on ollut puhetta meidän miestemme menosta porvarihallitukseen ja toimikuntiin. Turkia sanoi, että meidän ei ole annettava miehiä porvarillisiin laitoksiin. Siitä on meillä päätös, mutta jos se sellainen tehdään kuin Turkia tahtoo, niin mikään ei estä että porvaristo ottaa listoilleen meidän miehiä. Ajateltakoon että meillä Kotkassa on sosialidemokratinen valitsijayhdistys ja Turkia suostuu rupeamaan sen edusmiesehdokkaaksi niin voivat porvarit myöskin ottaa hänet omalle listalleen eikä hän voi sille mitään kun kerran on ehdokkaaksi lupautunut. Ne voivat ottaa sillä tavalla meidän ehdokkaita listoilleen ja hajoittaa meidän rivejämme. Tämä hajoituskeino on torjuttava siten, että puolueen jäsenten on ehdottomasti äänestettävä puolueen omia puhtaita listoja, vaikka porvarien listoissa olisi kaksikin meidän miestä. Se voidaan Turkian ponnesta hyväksyä päätökseksi että jos meistä joku vapaaehtoisesti antautuisi porvarien ehdokkaaksi, se on potkittava pois puolueesta. Mutta niinkuin sanoin, sille ei mahda yksilö mitään jos käy niin että porvarit ottavat listoilleen jonkun, joka on edusmiesehdokkaaksi suostunut. Voima-seuroihin nähden on vaadittu, että meidän pitäisi rientää niihin jäseniksi ja saavuttaa enemmistö, mutta kyllä siinä on Uotisen edustama kanta otettava määrääväksi. Jos yksilöt agitatsioonitarkoituksessa persoonallisesti siihen työhön ryhtyvät ja rupeevat toimimaan Voima-seuroissa, niin

olkoon menneeksi. Enemmistöksi niihin joukkoihin me emme voi pyrkiä. Jos siihen tulemme, niin käy niinkuin Uotinen sanoi, porvarit paljastavat puuhat ja me olemme satimessa. Minulla on tällaiseen luuloon syitä, äskeiset Vaasan tapaukset ovat alkuna siihen. Löydetään aseita ja aseiden kuljetus koitetaan säilyttää punakaartin niskoille. (Ääniä: ei ole sitä tehty). Minä olen sitä lehdistä nähnyt. Mitä tulee siihen, että koettaisimme saada Voima-seurat huostaamme, niin jos me kerran olemme niin pitkälle päässeet, niin voimme vetää joukkomme sieltä pois ja jos porvareilla ei ole joukkoja, niin ei ne kuolleilla aseilla tee mitään. Aseelliseen toimintaan en kehoita, sillä meidän puolueemme asia menee muuten kyllä eteenpäin. Täällä on mainittu, että jos porvarit valtansa tukemiseksi turvautuvat aseisiin, niin kaikissa tapauksissa on silloin kukistettava se joka on olemassa. Kukin kukistaa itsensä ja aseet kukistavat aseet. Jokainen määrätköön kantansa aseellisiin seuroihin nähden, puolue ei voi päättää sinne eikä tänne.

Sirola: (Luki vaalilaista selvityksen edellisen puhujan huomautusten johdosta). Jos Turkia olisi sosialistien listalla ilmoittautunut valtiopäiville ja suomettarelaiset panevat hänet listalleen, niin kyllä he voivat sen tehdä.

J. Vatanen: Minä tahtoisin vaan puoluekokoukselle huomauttaa, olisiko menettelytapa suunnattava, taikka otettava huomioon työstä suljettujen auttaminen sillä niinkuin tiedetään Helsingissä ovat metallityöntekijät sulussa ja viime aikojen tapahtumien johdosta on sulkemisia yhä enemmän alkanut tapahtua. On jo työstä häätöjä pantu käytäntöön suuressa määrin ja luultavaa on, että tämä tulee jatkumaan siksi kun viimeinen punakaartilainen on nälkään tapettu, ellei voida keksiä keinoja, jolla voitaisiin sitä ehkäistä. Sillä jos tämmöistä saa jatkua, niin viime päivien tapahtumat tulevat uudistumaan. Kärsimys tulee liika suureksi ja osa ei voi välttää kiusauksia sillä semmoinen joukko, joka tulee olemaan työttömänä, se ei jaksa pysyä rauhallisena ja minun käsityskantani mukaan se voi johtaa niitä maltittomiin tekoihin

ja se ei puolueemme mainetta kohota, vaan alentaa. Olisin sitä mieltä, että tämä seikka otettaisiin huomioon.

Nousiainen: Menettelytavassa on tuotu niin paljon seikkoja esille, että on mahdoton sanoa keneen yhtyä. Pääasiassa yhdyn Mikko Uotiseen. Mikä on minulle uutta, on se, että minun mielestäni agitaattorien suhteen varsinkin maaseudulla on otettava huomioon se seikka. (Puheenj.: Se asia tulee esille uudestaan).

Hokkanen: Yhdyn Saliniin ja Uotiseen.

Käcklund: Kannatti Salinia siinä että taktiikassa on oltava johdonmukaisia. Taktiikkakysymys on otettava esille kahdessa osassa: oman maan ja itäisen naapurimaan vallankumousliikkeisiin nähden. Puolueen periaatteet on saatava selville. Osa työväkeä on ollut siitä tietämätön. Työ on keskitettävä vaalilipun ympärille ja saatava niin paljon edustajia kuin mahdollista. Etenkin naisten kesken on vaalikiihotusta harjoitettava. On pantava myös toimeen agitaattori-kursseja. Valtiopäivien oikeuksien turvaamiseksi on varustauduttava laillisin keinoin ja suurlakon avulla jos tarvitaan. Nuoriso on saatava mukaan nuorisoklubien kautta. Militääri-vastainen agitatio on saatava käytäntöön. Nuoriso harjoitelkoon aseidenkäyttöä, mutta tietäköön ketä vastaan sitä käyttää. Venäjän vallankumousliikkeeseen nähden yhdyn ruotsalaisen työväen edustajakokouksen päätökseen.

Lillnix: Menettelytavasta päätettäessä olisi pidettävä silmällä ulkomaiden puoluetoverien menettelytapaa. Niinkuin muistamme Saksassa Bismarckin aikana, kun hän laati kuristuslakeja, niin samalla laajennettiin äänioikeutta. Hän sillä tavoin luuli kukistavansa sosialidemokratian. Mutta puoluetoverit lujittivat järjestöään, ei brovningeilla eikä kivääreillä, vaan paljon mahtavammalla aseella, nimittäin sosialidemokratian tunnetuksi tekemisellä. Agitatio pidettiin vireillä kaikilla tavoin ja sillä keinoin sekä lipuilla vaaliurnalla kukistettiin Bismarckin sorto. Nämä ovat meillekin seikkoja, joita ei pitäisi jättää huomioon ottamatta. Toisesta maasta saamme niinkään esimerkin, nimittäin Espanjasta. Siellä on laaja äänioikeus, mutta sosialidemokratit eivät ole voineet

vaikuttaa paljon siksi, että siellä väkivalta on vallassa ja järjestelliset toimet taantuvat ja se on syynä, ettei liike tässä maassa kehity. Luulen kaikkien tietävän kummassako näissä maissa on enemmän anarkismia olemassa Saksassa tai Espanjassa. Aseelliset järjestöt eivät koskaan saa aikaan muuta kuin anarkiaa, olkoot porvarien tahi työväen järjestämiä. Siis on tarpeellista, että kerta kaikkiaan tehdään selvä ja ratkaiseva päätös joko ollaan sosialidemokrateja tahi vallankumouksellisia, mutta molempia yhtäikaa ei voida olla. (Ääniä: Hyvä. Ei hyvä). Mitä taas menettelytapaan valtiollisissa vaaleissa tulee, niin on tärkeätä, että pysytään tarkasti omassa leirissä siitä syystä, että tultaisiin kerran tuntemaan voimamme vaaliuurnalla ja mitä meillä on mahdollisuutta omintakeisesti saada aikaan. Menettelytavassa venäläisiin nähden katson Salinin ponnen olevan aivan paikallaan. Yhdyn toveri Saliniin, mutta hänen pontensa tahtoisin mielummin selvemmäksi. En tuomitse anarkistista toimintatapaa. Niitä ei saa sotkea yhteen sosialidemokratian kanssa, silloin voimme ennenkuin huomaamme, tukea väkivaltaista periaatetta. Vallankumous on tehtävä, niinkuin Valpas sanoi, aivoissa eikä käsivarsissa. (Ääniä: Keisarin aivoissa!)

Kokkonen: Minusta on hyvin kummallinen edellisen puhujan lause. Mistä puhuja tietää sosialidemokratian periaatteet niin perinpohjin. Hän sanoi: sosialidemokratia ei toimi kumouksellisesti. Tuokoon selvästi esille, miten se sitte toimii. Miten Sirola sattuvasti sanoi, se sivistysaste ei ole kaikissa paikoin pätevä, mutta minulla on siinä omituinen näkökanta. Olisiko siveellistä, että me aina alistuisimme. Pitääkö meidän alistua, jos väkivaltaa toiselta puolen käytetään, minä en ymmärrä semmoista näkökantaa. Venäjän vallankumoukseen nähden minä olen sitä mieltä, että meidän on oltava mukana toisella tavalla kuin Kosonen oli talvella. (Kosonen: pyydän selitystä mitä tarkoitetaan). Se on selitetty. Täällä on tuotu esille sitä, että vaalilippua on käytettävä aseena. Katsottakoon maita, joissa sitä on käytetty

kauan. Mitä on saavutettu? Minä en käsitä tuloksia. Muuten otaksuttakoon, että minä olen marraskuun sosialisti.

Jussila: En käsitä Sirolan sanoja, kun hän sanoi, että suurlakkoa ei pitäisi julistaa, sen pitäisi syntyä itsestään kuin Venäjällä. Meillä ollaan toisessa asemassa kuin Venäjällä. Siellä on satatuhatta ja meillä on satatuhatta puolueen jäsentä, vaikka ollaan pieni kansa. Kun päätetään lakko, niin odotetaan kun merkki annetaan, ja puoluehallinto on merkin antajana. En siis voi siinä suhteessa hyväksyä Sirolan lausuntoa. Mitä Uotiseen tulee, niin huomautan, että eihän puoluekokouksessa ole päätettykään perustaa Voima-seuroja, mitä varten sitte tarvitsee hajoittamisesta liioin päättää. Voidaan päättää, ettei puolueen jäsenet voi niihin kuulua. Minä kannatan, että meillä tulisi päätös, että me emme kasvata anarkistisia koplia, mutta yksityisillä olkoon valta tehdä kuin tahtoo. Muuten ihmettelen Eetu Salinia, sillä hän on se mies, joka on minun kastanut sosialidemokratien joukkoon. Miksi hän nyt tahtoo jäädä paikalleen, kun muut menevät eteenpäin. En usko, että Eetu Salin ei olisi minusta vielä etevämpi. Raittiusasiassa, sitä minä ihmettelen, että se on syrjäytetty. Te tiedätte, että kun raittiusväen johtajat tulevat uuteen eduskuntaan, ne tulevat ajamaan työväen- asiaa. Kannattaisin yhteistoimintaa raittiusseurojen kanssa. (Melua. Ei ainakaan Granfelt listalle).

Kosonen: Puoluetoverit. Minun sääristäni on otettu useita kertoja mittoja puoluekokouksen aikana, joten niistä ei enää kannattaisi puhua. Mitä tulee siihen, mitä viime talvena tapahtui, siitä on puoluehallinto antanut selonteon ja se minua tyydyttää. Minua on sanottu ilmiantajaksi enkä ryhdy tekemään kaikista selkoa puoluekokoukselle. Tulen olemaan ja olen toiminut enimmänsä kuin te Venäjän vallankumouksellisten kanssa. Viime talvinen tapahtuma oli sellainen, jossa me itse menettelimme mitä tyhmemmin. Oli ikävää, että Työmies-lehti tuli lausuneeksi harkitsemattomia sanoja ja minä täysin loukkaantuneena tulin panneeksi onnistumattoman vastalauseen. Asia on nyt monessa suhteessa

selvinnyt. Tästä asiasta ei tarvitse letkautella sinne eikä tänne. Luodon asia oli viime talvena eri kysymys ja niiden seikkojen takia minä erosin puoluehallinnosta. Minä tulen edelleenkin tekemään sen mukaan kuin hyväksi näen. (Hyvä. Ei).

Räsänen: Mitä tulee vaalikysymykseen, niin siitä on täällä paljon puhuttu ja niihin voi yhtyä kun vaan keskittää. Sitte tuohon raittiusasiaan on takerruttu. Pyydän vaan huomauttaa, että kun se on niin vastenmielistä, niin jätetään se herran nimessä pois koko puolueohjelmasta. (Ääniä: Siitä tulee eri kysymys). Mitä tulee sosialidemokratian ja vallankumouksen suhteeseen, johon niinikään on paljon takerruttu, niin onhan selvää, että sosialidemokratia ei hyväksy keisarin valtaa, se on siis ehdottomasti vallankumouksellinen. Millä tavalla se sen sitte tekee, se on eri kysymys. On sanottu, että ammutaan vaalilipulla ja sitte vähitellen voidaan kehittyä siihen, että tulemme asestetuksi. Tuossa vähitellen mennessä meidät voidaan tappa suvuputtoon, ellemme itse kukin varustaudu. Mitä ponsiin tulee, niin olen odottavalla kannalla. Alanne lupasi sellaiset esittää ja ehkä tulen niihin yhtymään, sillä hänen lausuntonsa yleisen suunnan kanssa olen yhtä mieltä.

K. Tuominen: Periaatteessa voin yhtyä Sirolaan. Kun kaikki puhujat ovat puhuneet tästä kysymyksestä periaattellisesti, niin on viitattu siihen, että meidän pitäisi vaalilipuilla jotain saada aikaan. Uskon, että porvarit pitävät huolen siitä, että tämä vie käytännölliseen toimintaan, sillä toimenpiteet hallituspuolueen taholla näyttävät selvästi, mitä meidän tulee vastaisuudessa tehdä. Minä pyytäisin kysyä, onko enemmistö todellakin sitä mielipidettä, että uuden eduskunnan avulla voitaisi jotain saada aikaan, voiko se työskennellä mitään. (Ääniä: voi kyllä). Minä en usko kahdesta eri syystä, nimittäin meidän uuden eduskuntamme, voidakseen olla kansan eduskunta, sen täytyy valtaansa laajentaa. Siis sama kysymys, kun Venäjän valtakunnan duumalla. Me emme voi tunnustaa sitä kansan eduskuntaa, jollei sillä ole myös täyttä eduskunnan valtaa. Siis me lähetämme ensin

miehiä hankkimaan valtaa itselleen, mutta onko niin, että tämä valta uudelle eduskunnalle myönnetään. Minä pikemmin taipuisin uskomaan, että sille käy samalla tavalla, kun valtakunnan duumalle, että se hajotetaan. Toinen tärkeä tekijä, nimittäin se, että maatalouskysymys meillä on samanlainen kuin Venäjällä. Tämä siis viittaa pakkoluovutukseen niiltä, joilla sitä paljon on olemassa. Onko taattuna, että sama hallitsija, joka tämän syyn tähden hajoitti Venäjän valtakunnan duuman, onko taattuna, että se myöntää sen meille. Minä luulen, että te ette voi mennä takaukseen. Tämän takana on koko Suomen kansan kannatus muutamia harvoja lukuun ottamatta. Tuon asian takana on melkein kaikki, että uuden eduskunnan täytyy hankkia täysi valta. Meikäläiset ovat sen takana, että maatalouskysymys ei ole ennen ratkaistu, ennenkuin maan pakkoluovutus on tapahtunut. Tästä minä olen tullut siihen päätökseen, että se mitä täällä on puhuttu, ei ole käytännöllistä. Toveri Alanne toi esille sitä suuntaa, johon meidän pitäisi jokaisen yhtyä, ilman eri mieltä. Te näette, että tällainen suunta on välttämätön. Minä en katso velvollisuudeksemme seisahtua vielä tähän, sillä me emme voi tätä kysymystä ratkaista tällä tavalla paikkaamalla, sillä me näemme, että meitä vastassa on voimakas hallitus, joka tahtoo meille antaa korukaluja, että me olisimme hiljaa niin kauan kuin se voi asemansa varustaa vahvemmaksi, että se voisi meitä kokonaan masentaa. Tämän tähden minä pyydän, että käytännölliseen menettelytapaan nähden yhdyttäisiin toveri Alanteeseen. Toinen osa tässä kokouksessa tulee tätä vastustamaan, sosialidemokratiasesta puolueesta saattaa muodostua kaksi eri ryhmää, mutta minä en pidä tätä vaarallisena, siksi että niin on muissakin maissa tapahtunut ja ei ole tuottanut vahinkoa, ja niin tulee tapahtumaan meilläkin, mutta minä olen täysin rauhoitettu, että se ei tule vahingoittamaan, kun vaan käytetään kummassakin ryhmässä kylmän järjen täysin harkittua johtoa.

Kotka: Minä sanon, että ne ovat ahdasmielisiä, jotka tuomitsevat toista, tai toista suuntaa. On käytävä asiaan

käsiksi. Voi tulla aika, että jokainen, joka ei pidä puoliaan, joutuu toisten jalkoihin. Annetaan jokaiselle vapaus. Meille tulee puhdas ohjelma, mutta jos me yksityistä persoonaa ahdistamme, niin siitä on puolueellemme hajaannusta ja vahinkoa. Minä ainakin puolustan itseäni ja minä osaan puolustaa, sillä minut on valtio opettanut. Minulle on annettu merkkejä rintaan ja sanottu: ne ovat sotaministeriltä ja sinä olet herra — ja minä uskon, että minä olen herra.

Siekkinen: Kun tämän kysymyksen alustaja kertoi siitä, millä tavalla on tähän asti menetelty, siellä tuli selvästi, kuinka puolue on uskaltanut vaatia ja kuinka ne milloinkin ovat toteutuneet. Minua kummastuttaa se alustajan masentuminen, josta hän sanoi. (Salin: kummastuttaa se minuakin. Puheenj.: ei kosketella persooneihin, vaan mitä on tehtävä). Minua kummastuttaa se, että alustaja on tyytyväinen siihen, mitä on saavutettu. Mikä estäisi meitä nyt vaatimasta yhtä hyvin kuin ennen.

Haapaniemi: Totuus on pois meistä ja sentähden, kun totuus on pois ja valta on anastajilla ovat ukkospilvet yhtyneet ja räjähdys näyttää uhkaavan. Ellei ilma puhdistu, kuka voi elää? Ukkosilma on tuleva, se on kaatava kaikki epäterveet ainekset. Itsevallan aate on turmellut kansan, se on painanut kaikki alas, kirkkovalta on istunut kaikkialla ja kylvänyt käärmeen myrkkyä sydämiin, ne ovat luoneet ne kahleet ja nyt kansa katkoo kahleitaan.

Lehtinen: Puhtaasta vaalilistasta minä olen sitä mieltä, että maalaistyöväestön on ryhdyttävä puhtailla listoilla äänestämään. Torpparilakot ovat herättäneet maalaistyöväen siihen tilaan, että ne eivät mene manttaalimiesten kanssa äänestämään. Olen sitä mieltä, että Voimaseuroihin ja poliisilaitoksiin voi mennä agiteeraamaan kuka tahansa.

Kivirinta: Minä olen sitä mieltä, että punakaartit poistetaan. Työväelle puhtaat listat.

Heiskanen: Vaaliliiton suhteen asetun Sirolan kannalle, siitä syystä, että on tarpeetonta raittiusväen kanssa mihinkään liittoon ruveta sillä ne ovat meidän joukkoa.

Törmä: Vaaliliittokysymyksessä olen Sirolan kanssa samaa mieltä. Mitä tulee Voima-seuroihin, olen sitä mieltä, että olkoot kaikki julkisia, olkoot sitte, mitä laatua tahansa, jos puolueen jäsenet tahtovat niihin ottaa osaa, mutta ei salaisiin seuroihin anneta oikeutta kuulua. Venäjän vallankumousliikkeeseen nähden emme voi mitään määrätä, emmekä suunnitella, siitä syystä, että emme tiedä, missä muodossa tapahtumat tulevat. Ne suunnitelmat voivat olla epäonnistuneita, mutta jätettäköön puolueneuvostolle suunnitella taktiikka, jota noudatetaan. Toivon, että tässä kysymyksessä yhdytään ja ponnet laaditaan ja pysymme kansainvälisen sosialidemokratian määräämien ääriiviivojen sisällä, mitä se on kongresseissaan asettanut.

Hämäläinen: Salinin alustukseen ja ponsiin nähden olen sitä mieltä, että alustus oli paikallaan, mutta ponsia en voi pitää vakavasti tarkoitettuna sen vuoksi, että ne tulisivat viemään meiltä suuren joukon porvarien syliin. Salinin ponsissa ei ole mitään, jota porvaripuolueet eivät voisi hyväksyä. Kun porvaripuolueet pitävät kokouksiaan, niin ne voisivat hyväksyä samat ponnet. (Ääniä: tyhmyyksiä). Valppaan eilen esiin tuomissa mielipiteissä on mainittu, että ryhdytään perustamaan suurlakkorahastoja ja se on välttämätöntä. Vallankumoustaistelun tukemisessa on tämä, suurlakko ainoa ja tehokkain muoto, jonka puolue voi hyväksyä ja jolla se voi parhaiten vallankumousta avustaa ja myöskin tukea Suomen eduskunnan vallan laajentamispyrintöjä.

Lehokas: Kansainvälisen sosialidemokratian perusteella ei meidän ole katsottava sitä, mitä toiset toimivat, vaan mitä oma asemamme vaatii. Emme ole riippuvaisia muista menettelytapaan nähden, mutta ei vaalilippu suinkaan ole lopullinen ase, eikä sillä kaikkia parannuksia saavuteta. Menettelytavassa tästä lähtien täytyy toiminnan käydä enimmäkseen Venäjää vastaan, mutta ei sillä tavalla kun Alanne mainitsi, siihen puuttuu edellytyksiä. Alanne ei voi sanoa keinoja. Aseelliset joukot meillä eivät koskaan voi tulla niin valtaviksi, että ne voisivat järjestettyä sotajoukkoa vastaan toimia. Salaisesti ei myös saada järjestystä niin hyväksi kuin julki-

sessä sotalaitoksessa. On turvauduttava sotilasagitatsiooniin. Voidaan kyllä tehdä jyrkkä päätös toimintatavasta. Vaikka valittaisi kuinka jyrkät miehet ja niiden esimieheksi kaikista jyrkin, niin kyllä ne täytyisivät turvata siihen, mitä enemistö kannattaa, niin kävi suurlakkoaikana. Sotilasagitatsiooni, Venäjän vallankumousliikkeen avustaminen niillä keinoilla, jotka ovat ulkopuolella aseellista taistelua, siksi että Venäjän vallankumoukselliset itse eivät sano tarvitsevansa meidän apuamme, vaan tulevat toimeen omin voimin. Keskusteltakoon tästä vaikka kuinka kauan, mutta ei voida tehdä päätöstä lopullisesti siitä, kuinka on meneteltävä. Täällä voidaan tehdä kyllä päätös, mutta se saattaa osottautua käytännössä mahdottomaksi, eikä vastaa olosuhteiden vaatimuksia. Mielestäni täytyy kokouksen luovuttaa kaikki määräämisvalta puolueeneuvostolle ja kuri olkoon niin, että jokaisen on sitä ehdottomasti toteltava. Puolueeneuvosto voi tarkemmin harkita asiaa, suuressa joukossa ei saada niin hyviä päätöksiä, vaikka järkeä olisi kuinka paljon kuin pienemmässä, jossa ollaan tiläisuudessa paremmin asiaa käsittelemään.

Haapalainen: Nyt on sillä lailla, että meidän puolueen taktiikka on kehittynyt jyrkempään ja jyrkempään suuntaan, kuten toveri Valpas esitti. Hän myös esitti, että meidän tulisi suhtautua venäläisiin, mutta sitä hän ei lausunut, millä tavalla. Nyt on asia sillä lailla, että venäläisten vapausliikkeen kysymys ei ole ainoastaan venäläinen, vaan on kansainvälinen ja Suomen suhde siihen hyvin tärkeä. Se voi tulla niin tärkeäksi, että mitään ei merkitse meidän vaaliohjelmamme, eikä meidän eduskuntalaitoksemme. Voi tulla kenties hyvinkin pian aika, jolloin vaaditaan myös Suomen sosialidemokratisen puolueen toiminnassa jotain pontta. Sentähden meidän täytyy käydä tarkistamaan asemaa ja olen varma, että tässä tullaan voittamaan, sillä ne miehet, jotka tässä maassa ennen ovat sosialidemokratian puolesta taistelleet, ovat aina sanoneet, että kansan voiman edessä täytyy vastustajien väistyä. Nyt on täällä toveri Sirola sanonut, että sosialidemokratian täytyy asettua johtoon, jos se ei tahdo menettää kansan luottamusta, tämä on oikein sanottu,

mutta minä olen vakuutettu, että toveri Sirola tarkoitti aivan toista kuin mitä nämä sanat sisältävät. Sillä jos me pysymme toimettomina nykyhetkellä, jolloin kansa kuohuu, niin silloin kuin ratkaisun hetki on käsissä, me emme pysty johtoon, emme voikaan saada ohjaksia käsiimme ja me soijumme pois tuosta liikkeestä, meitä syrjäytetään ja näin ollen voimme kärsiä tappioita. Sentähden meidän puolueen on jo aika hankkia itselleen niin luja perustus, että kun ratkaisun hetki lähestyy me todella olemme kansan johtajia. Tässä tarkoituksessa meidän on agiteerattava, vaan siihen suuntaan kun tämä vaatii, puolueen on koetettava selittää kansanjoukoille, että nykyhetken polttavampia kysymyksiä on juuri vallankumous ja siihen on kaikkien varustauduttava. On myös koetettava selittää muutamille työläisluokille, joista toveri Alanne huomautti, tämän asian tärkeys, sillä ne voivat olla tässä liikkeessä hyvin suurena apuna. Tämän liikkeen menestys myös vaatii, joka onkin jo ratkaistu, että joukot, jotka kulkevat punakaartin nimellä, ovat lakkautettavat, sillä tuo joukko on kulkenut kaksinaamaisena ja siinä on ollut suuri onnettomuus. Myöskin on meidän vaadittava, että hallitus hajoitaisi ne suojelusjoukot, mitkä se on perustanut, jotta me voisimme tarmokkaasti ottaa osaa liikkeisiin ja julkisena puolueena voimme tehdä sen sillä tavalla kuin se kansainvälinen työväenliike on kaikissa maissa ottanut tavaksi, että raha-avulla autetaan Venäjän sosialidemokratiaa. On otettava päätettäväksi, että kukin luovuttaa päiväpalkastaan heidän hyväkseen. Kun tämä on meille tärkeä, niin meidän tulee uhrata enempi. Olisi saatava että meidän puolue säännöllisesti antaisi avustusta Venäläiselle puolueelle ja jos vapaaehtoiset raha-avut eivät riittäisi, niin olisi saatava pakko-verotus toimeen niin, että jokaisen tulisi antaa roponsa. Kunkin on uhrattava, niin että voidaan lähettää rahoja Venäjälle, sillä nyt käydään sotaa ja sota vaatii rahoja. (Hyvä, hyvä).

Keskustelu keskeytettiin.

Maatalousvaliokuntaan valittiin lisäjäseniksi: Taipale, Kankaanpää ja Käcklund.

Siirryttiin päivällislomalle.

Iltapuolella alkoi kokous klo 3. Ilmoitettiin, että yhteiset päivälliset ovat perjantai-iltana.

Äänioikeusrajoitukset.

Kun asia oli jokaiselle keskustelutta perin selvä, lähetettiin se ilman seikkaperäisempää alustusta valiokuntaan.

Kunnallinen äänioikeus.

Ensi osalle, joka koski kunnallista äänioikeutta kaupungissa, oli laatinut alustuksen *Yrjö Mäkelin* ja kuului:

Puolueemme vaatimukset kunnallisen äänioikeuden ulottamisesta kaikille täysi-ikäisille kansalaisille ovat siksi selvät ja vakaantuneet, että asian perinpohjainen käsitteleminen tässä yhteydessä on aivan tarpeetonta. Ohjelmamme ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus on myönnettävä kaikille 21 vuotta täyttäneille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä *kunnallisella* että valtiollisella alalla, ja kunnallisohjelmamme ensi kohdassa määrittellään, että äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaali-oikeutta saa missään tapauksessa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Suomen köyhälistöllä on jo siis tätä ohjelmaa laadittaessa ollut täydellisesti selvillä kunnallisen äänioikeuden suuri merkitys, samoin kuin se huutava vääryyskin, jota varattomia kansankerroksia kohtaan harjotetaan nykyään voimassa olevan lain turvissa. Emme siis näin ollen puhu tässä alustuksessa — enemmän kuin kysymyksen käsittelyssäkään — kunnallisen äänioikeuden merkityksestä, emmekä siis syrjäytetystä asemasta, jossa työväki kunnalliseen sananvaltaan nähden on, vaan koetamme sen sijaan keksiä keinoja, joiden avulla ohjelmamme vaatimukset voitaisiin nopeimmin toteuttaa.

Ainoa keino tässä suhteessa on se, että laaditaan laki, joka avaa tiet äänestysuurnille ja joka samalla antaa takeet

siitä, että jokaisen kansalaisen ääni tulee äänestyksissä painamaan tasaveroisesti kaikkien annettujen äänien kanssa.

Yrityksiä tähän suuntaan on jo aikaisemmin tehty. Vuoden 1904 valtiopäiville jätettiin viimeksi säädylle kaikkiaan kolme eri anomusta, joiden tarkoituksena oli kunnallisten äänioikeusolojen korjaaminen. Ensimmäinen niistä oli säätyesitys, jossa ehdotettiin kunnallisen ääniasteikon alentamisesta nykyisestä viidestäkolmatta äänestä kymmeneen, ja kahdessa jälkimäisessä, jotka olivat anomusehdotuksia, anottiin kunnallisten äänioikeusolojen korjaamista tarkottavaa armollista esitystä annettavaksi joillekin seuraaville valtiopäiville. Kaikki kolme esitystä olivat tavallaan hyvinkin asiallisia ja huomiota herättäviä, mutta kuten tiedetään, ei sanotuilla valtiopäivillä ryhdytty laisinkaan varsinaiseen valtiopäivätyöhön, joten tämäkin asia raukesi kaikkien muiden asiain ohella.

Mutta nyt on tilaisuus yrittää uudelleen, — ja yrittää omasta alotteesta ja omin voimin. Uusi eduskunta, johon köyhälistöpuoluekin voi lähettää edustajia, kokoontuu, kuten tiedetään, tulevan vuoden alkupuoliskolla. Tälle eduskunnalle on meidän tehtävä asiaa koskeva esitys. Kysymys on vain siinä, teemmekö anomusehdotuksen vaiko eduskunta-esityksen. Anomusehdotus, jossa pyydettäisiin hallituksen esitystä joillekin seuraaville valtiopäiville, olisi helpommin tehty ja menisi myöskin huokeammin lävitse, sillä sen suuntaiselle toimenpiteelle saisi mahdollisesti kannatusta myöskin porvarillisten taholta. Mutta toiselta puolen on otettava huomioon, että asian valmistaminen jäisi tässä tapauksessa hallituksen huoleksi, ja silloin kun oloja ruvetaan korjailemaan hallituksen alkuunpanosta, voidaan jo etukäteen varmuudella sanoa, ettei tätä tietä saatu esitys tulisi läheskään tyydyttämään köyhälistöpuoluetta. Eduskuntaesitys taas on äärettömän suuritöinen ja sen läpimenemisestäkin on vain vähän toiveita, mutta koska se joka tapauksessa on selvempi muoto, ja koska sellainen toimenpide on omiansa pitämään meidän joukkojamme koossa ja keräämään lippujemme ympärille yhä uusia aineksia, on meidän se sittenkin, kaikista vastuksista huolimatta tehtävä.

Jos me hyväksyisimme yksinkertaiset enemmistövaalit, niin siinä tapauksessa ei eduskuntaesityksen laatiminen kohtaisi mitään vaikeuksia. Pohja tällaiselle esitykselle olisi kunnallisasetuksessa. Muutettaisiin vain ne pykälät, mitkä koskevat äänioikeutta ja ääniasteikkoa, niin olisi lakitekele melkein valmis. On myöskin selvää, että yksinkertaiset enemmistövaalit tuottaisivat meille suurempaa hyötyä kuin suhteellinen vaalitapa, — jos nim. katselemme asioita tavallisilta puolue-näkökannoilta. Mutta tästä houkuttelevasta mahdollisuudesta huolimatta on meidän mielestäni pysyttävä uskollisina puolueemme ohjelmalle ja vaadittava äänioikeuden laventamisen ja ääniasteikon poistamisen ohella myöskin *suhteellista edustusta*. Näin ollen täytyy meidän siis liittää kunnallisasetuksen uusimista tarkottavan esityksen oheen ehdotus vaalilaiksi kaupunkikuntain kunnallisia vaaleja varten. Se on suuri työ, mutta ei suinkaan mahdoton toteuttaa, sillä ovathan vaali-asiat olleet jo pitkän ajan päiväjärjestyksessä, joten kykeneviä voimia tuon työn suorittamiseen on luullakseni verrattain helposti saatavissa. Tämän todisteeksi viittaan vain siihen tosiasiaan, että meidän omia miehiämme (Valpas, Sirola, Lindroos) on ollut jäseninä siinä komiteassa, joka laati ehdotuksen vaalilaiksi valtiollisia vaaleja varten. Asiantuntioita on siis omissa riveissä, joten esityksien laatimisessa ei tarvittaisi edes vierasta apua.

Ylläsanotun perusteella ehdotan siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

Puoluekokous päättää:

että puoluehallinto asettakoon heti erityisen komitean laatimaan eduskuntaesitystä nykyään voimassa olevan lain muuttamisesta sellaiseksi, että kullekin kaupunkikuntain 21 vuotta täyttäneelle asukkaalle myönnetään yhtäläinen ja välitön äänioikeus kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan;

että sama komitea laatikoon lakiehdotuksen suhteellisesta vaalitivasta käytettäväksi kunnallisissa vaaleissa sen jälkeen kuin äänioikeus on ylläsanotulla tavalla lavennettu, sekä

että puolueemme edustajat ensi tulevilla valtiopäivillä jättäköt nämä esitysehdotukset eduskunnan käsiteltäviksi.

Toinen alustus koski kunnallista äänioikeutta maaseudulla ja oli laatinut alustuksen *Heikki Jalonen* ja kuului se:

Kunnallinen äänioikeus maaseudulla.

Kunnallinen äänioikeus sellaisenaan kuin se ilmenee voimassaolevassa kunnallisasetuksessa on epäkohta, joka on uuden eduskunnan poistettava.

Tosin ei kaikissa kunnissa enään edes kehdata täydellisesti seurata kaikkia määräyksiä, mitä Keisarillinen asetus 15 p. kesäk. 1892 24 § säättää, vaan on jo paikottain noudatettu ääni- ja mies perustetta, varsinkin silloin, kun ei riistäjien ole tarvinnut äänivarojensa avulla juuri suoranaisesti taistella suurilukuista köyhälistönryhmää vastaan. Mutta toisissa paikoissa, varsinkin siellä, missä on runsaasti tehdas- ja manttaali-pohattoja, käytetään häikäilemättä suuriin tuloihin perustuvaa äänimäärää.

Siitä johtuu, että kuntien asioita hoidetaan tavalla, josta köyhälistölle seuraa suurta vahinkoa, ja että köyhälistölle vihamieliset ainekset pääsevät kunnallisissa asioissa määrääviksi. Nämät ovat Kunnallisasetuksen 24 § muovaillessa luoneet itsellensä rintavarustuksen, jonka turvissa he ovat aikoneet pitkän aikaa orjuuttaa osattomiksi jääneitä, sekä lisätä heille edelleen yhä suurempia taakkoja kannettavaksi.

On normaalisesti aivan väärä järjestelmä, että vuositulojen, teollisuuden tahi manttaalin suuruuden perusteella määrätään yhteisistä koko kunnan hyvinvointia tarkoittavista asioista. Mutta lainsäätäjät eivät olekaan tarkoittaneet kaikkien, vaan muutamien harvojen hyvinvointia; kunnallis-

asetuksen perusohjeena on pidetty sitä, että kansan hyödyllisemmän ryhmän, työläisluokan on oltava holhuun alaisena. Siitä on päästävä irti, kiristystä tarkoittavat säädökset ovat kumottavat ja säädettävä laki, joka kunnallisissa asioissa turvaa kaikille samat oikeudet.

Rajattoman äänivaltansa ovat omistavat luokat ruvenneet verottamaan pienituloisia niistäkin varoista, joita heidän täytyy käyttää välttämättömimpiin elämäntarpeisiin, siis köyhiltä kiskotaan kaikissa mahdollisissa muodoissa. Sen lisäksi mitä valtion kassakirstuihin menee välillisinä veroina, kannetaan kuntain varastoihin epäoikeutetulla perusteella varattomain pienet tulot, joitten kautta valtiossa sekä kunnissa valtaa pitävien on niin hyvä kukkoilla valtion ja kuntien puuropatojen ääressä. Ja siihen on jouduttu äänioikeutta vailla olevina. Varakkaita ryhmiä verotetaan vain heidän liikatuloistaan, joka ei heitä paljoakaan rasita. Mutta köyhä torppari esim. saapi maksaa 75—100 pros. vuokranantajalle vuosituloista veroa ja sitte vasta seuraa kuntien, pappien sekä tulli- ja suostuntaverot. Vasta välillisten verojen poistuttua voidaan verotuksesta johtuvat epäkohdat korjata, mutta paljon voidaan jo lieventää silläkin, että kunnallisen elämän alalla ilmeneviä epäkohtia kunnallisen ääniasteikon poistamisella ehkäistäisi. Välttämättömästi on saatava kunnallis-hallintoihin maallakin suhteellinen määrä työväen omia luottamushenkilöitä.

Mutta ei siinä kyllä, vaan on kunnallinen itsehallinto turvattava lain kautta. Erityisissä asioissa, joissa kuntien edut joutuvat ristiriitaan, ratkaiskoon asian kihlakunnanoikeus. Muuten olkoon enemmistö-päätös kaikissa yhden kunnan hallintoa koskevissa asioissa korkeimpana ratkaisijana.

Lääninhallitusten sekaantuminen kuntain taloudellisiin asioihin on tarpeetonta, jopa haitallistakin, etenkin silloin, kun se ei voi tukea heikompia kansanosia, vaan päinvastoin on sen kehityksen vastustajana.

Kaikki välillinen tai välitön virkavallan mahti on yhteiskuntaelämässä lyönyt niin syviä haavoja, että niiden parantuminen vaatii vapautumista entisistä sortajista. Yhteisten

asioiden hoitoa varten valittakoon valtuustoja, joiden on vastattava kunnan asioista ja omaisuudesta. Näiden valtuustojen on tehtävä tili kaikista hoitamistaan asioista ainoastaan omille kuntalaisilleen ja voidaan sopimattomaksi havaitut jäsenet heti väärinkäytösten ilmitultua erottaa. Silloin kun on kunnan tarpeisiin verotettava, pidettäköön paremmin kuin tähän asti huolta, että korkeampituloisia verotetaan ankarammin kuin pienituloisia, sillä suurissa tuloissa useammassa tapauksessa on ansiottomia tuloja, joita on saatu köyhälistöä kiskomalla.

Niin kauan kuin 3 tai 4 pohattaa voi määrätä koko kunnan asioista, ei työväestöllä ole mitään merkitystä kunnallisessa elämässä kaupungissa eikä maalla.

Vaan kun työväestö on ainoa hyödyllinen, elintarpeita luova joukko täytyy sen päästä määräämään omista asioistaan.

Ylläolevia perusteita silmällä pitäen ehdotan siis että kuntakokouksissa:

1:si. Toimitettavissa äänestyksissä ja vaaleissa on jokaisella 21 vuotta täyttäneellä kansalaisella sukupuoleen katsomatta olevan yhtäläinen ja välitön äänioikeus.

2:si. Jos asia koskee maatiloja ja laitoksia, joista 11 §:n 2 momentissa puhutaan, äänestää maatilán tai teollisuuslaitoksen yksi valtuutettu yhdellä äänellä.

3:si. Kunnallisasetuksen 24 § 3 ja 4 momentti on kokonaan kumottava, koska varallisuusperustetta ei missään tapauksessa voida pitää inhimillisen järjen mittana, ja koska manttaalin pienuus tai suuruus on mainittujen momenttien mukaan ainoat oikeuden jakajat.

4:si. Kunnallista äänioikeutta uusittaessa on kaupunki- ja maalaiskunnat asetettava samaan asemaan.

5:si. Joka kieltää lausunto- ja äänestysoikeuden yhdeltä tai useammalta äänivaltaiselta kunnan jäseneltä, asetettakoon hän samanlaisten perusteiden mukaan edesvastaukseen mitä on säädetty 108 § kunnan virkailijoista.

6:si. Kuntien valtuustoihin maalla on saatava suhteellinen luku työväen omia luottamusta nauttivia henkilöitä.

7:si. Täydellinen kunnallinen itsehallinto on toteutettava.

Molemmat alustukset lähetettiin keskustelutta valiokuntaan.

Työväen suojelulaki.

Kysymyksen: *Mitä uudistuksia vaaditaan tapaturmavakuutuslakiin?* oli alustanut *Matti Paasivuori* ja kuului se:

Jo pitemmän aikaa on työläisten puolelta vallassaolijoille tehty huomautuksia niistä epäkohdista, jotka voimassaolevan tapaturmavakuutuslain tekevät sellaiseksi, ettei se vastaa tarkoitustaan.

Tätä lakia vaivaa epäselvyys, joka antaa aiheita mielivaltaiselle tulkitsemiselle. Siinä ei ole kyllin tarkkaan määritelty, milloin tapaturma voidaan katsoa johtuneen työnantajan tai työnjohtajan huolimattomuudesta tai varomattomuudesta, ja milloin työntekijän omasta huolimattomuudesta tai varomattomuudesta. Edellisessä tapauksessa on työntekijä oikeutettu saamaan korvauksen, vaan ei jälkimäisessä.

Ammattitarkastajain kertomukset tapaturmista usein osoittavat, että tapaturma on sattunut omasta huolimattomuudesta, toisinaan varomattomuudesta. Tämä osoittaa, että osa tapaturmista katsotaan johtuvan työntekijän omasta syystä. — Yhtenä suurena epäkohtana tässä laissa täytyy myös pitää sitä, etteivät yksikerroksiset rakennukset ole ensinkään pakollisen vakuutuslain alaiset, samoin maanviljelystyöt, ja kuitenkin tapahtuu vuosittain suuri määrä tapaturmia näilläkin toiminta-aloilla. Yksikerroksisilla rakennuksilla kaupungeissa

ja kauppaloissa kylläkin tapahtuu tapaturmia, mutta loukkaantuneilla ei ole oikeutta saada korvausta, vaikka olisi seurauksena työkyvyn menettäminen ainiaaksi tai pahimmassa tapauksessa kuolema. Samaten on laita maanviljelijäin työssä tapahtuneiden tapaturmain uhrien. Usein tietävät sanomalehdet kertoa, että hevonen on potkinut ajajansa kuoliaaksi. Toisinaan taas kaatuu kuorma ja mies joutuu sen alle saaden surmansa. Näitä uutisia luetaan, vaan harvat kiinnittävät niihin suurempaa huomiota, ja kuitenkin todistavat nuo uutiset kipeän epäkohdan olevan olemassa, koska laki ei näitä uhreja turvaa.

Vakuutusvelvollisia ovat ainoastaan teollisuuslaitokset, kivilouhimot ja yksikerroksisia korkeammat rakennustyöt. Tästäkin vakuutusvelvollisuudesta vapauttaa senaatti työnantajan Tapaturmavakuutuslain 6 § nojalla siten, että työnantaja sitoutuu itse vastaamaan niistä tapaturmista, joita hänen työpaikallaan mahdollisesti tulee tapahtumaan. Jos tapaturmia ei tapahdu, niin työnantaja vapautuu vakuutusmaksujen suorittamisesta.

Tämä on epäkohta laissa, että työnantaja tällä tavalla vapautetaan vakuutusvelvollisuudesta. Ahneet kapitalistit pettävät yksinkertaisia työntekijöitä, jotka eivät useinkaan tunne tuota puutteellistakaan lakia eivätkä tiedä minkä verran siinä olisi työläisille turvaa. Ohimenevästä ruumiinvammasta ei sellaisessa tapauksessa saa mitään. Osittaisesta työkyvyn menettämisestä maksetaan kerta kaikkiaan muutamia kymmeniä markkoja. Työläinen, joka ei tunne lakia, ei uskalla lähteä oikeutta käymään herrain kanssa, joilla on kyllä rahoja ostaa eteviä ja tunnottomia asianajajia. Työläinen tietää toveriensa kertomuksesta, että jos oikeuteen menee, niin ei hän sieltä mitään muuta hyödy kuin saa vielä maksaa oikeudenkäyntikulungit.

Vahingonkorvauksen määräämisestä.

Vahingonkorvausta määriteltäessä täytyy pitää epäkohtina:

1:ksi ettei ohimenevästä ruumiinvaammasta makseta ensimmäiseltä 7 päivältä mitään.

2:ksi. Päiväpalkka on kaikille työläisille laskettu Smk. 2: 50, josta sitte maksetaan vahingoittuneelle korvausta 60 %, se on 1: 50 päivältä. Työkyvyn ainiaaksi menettäneelle, jos se on täydellinen, maksetaan tuo yllämainittu 60 %.

Mutta jos loukkaantunut voi vielä jotain tehdä elatukseen, on korvaus pienempi. Korvaussummaa laskettaissa ei työntekijän työansiota saa missään tapauksessa laskea 720 markkaa suuremmaksi. Siis korkein vahingonkorvaus, jonka täydellisesti työkykynsä menettäneelle maksetaan, on 432 markkaa vuodessa. Ajatellaan, että mies, jolla on ollut palkkaa 5 mk. päivältä joutuu tapaturman uhriksi. Hänellä on suuri perhe ja asunto niin kalliissa kaupungissa kuin Helsingissä; voipiko perhe tulla yllämainitulla korvauksella toimeen? Siihen täytyy vastata kieltävästi, se on mahdotonta. Ylläoleva on korkeimman vuositulon mukaan laskettu, mutta 300 markkaa on alimmaksi vuosituloksi laskettu ja siitä 60 % tekee kokonaista 180 markkaa vuodessa. Tällaisella summalla saapi sitten loukkaantuneen perhe elää! Jos tapaturmasta seuraa kuolema, maksetaan leskelle kokonaista 20 % vainajan vuotuisesta työansiosta. Korkeimman laskun mukaan 144 ja alimman laskun mukaan 60 markkaa vuodessa. Tällä summalla kannattaa lesken elää ylellisesti! Lapselle siksi kunnes hän on tullut 15 vuoden ikäiseksi 10 % vainajan työansiosta. Se on korkeimman laskun mukaan 72 ja alimman 30 markkaa vuodessa. Vähällä ovat lainsäätäjät laskeet köyhän lapsen tulevan toimeen.

Leskelle ja lapsille maksetaan vahingonkorvausta yhteensä korkeintaan 40 %; vaikka lapsia alle 15 vuoden olisi leskellä 10, niin ei se siitä parane. 288 markkaa on korkein määrä, jolla lesken täytyy lapsijoukon kanssa tulla toimeen. Mutta jos annetaan alin eläke, niin on se 120 markkaa vuodessa.

Näiden kohtain korjaamiseksi on työläisten puolelta vaadittu, että vahingoittuneelle on maksettava sen jälkeen kuin työntekijän palkka todellisuudessa oli silloin, kun loukaus tapahtui; tai sen mukaan, mitä se viime vuoden palkkalaskujen mukaan tekisi. Loukkaantuneelle, joka on menettänyt työkykynsä, olisi maksettava koko palkka vähentymättö-

mänä, tai ainakin 75 % siitä. Leskelle, jolla ei ole lapsia 50 % vainajan työansioista. Leskelle ja lapsille se summa, jonka vainajan työansio vuodessa teki.

Tapaturmavakuutuslaitokset valtion haltuun.

Tämä tärkeä vakuutus on meillä annettu yksityisten keinottelijayhtiöiden huostaan, tai on se suorastaan työnantajain keskinäisellä yhtiöllä. Kummassakin tapauksessa on se kovin epäiltävää laatua. Yhtiöt, joilla tämä toimi on hallussaan, palkkavat etujansa valvomaan: *lääkäreitä*. Vahingonkorvauksen suuruus riippuu tykkänään lääkärin lausunnosta. Löytyy tariffi, jonka mukaan lasketaan osittainen työkyvyn menettäminen. Tämä hinnoittelu kokonaisuudessaan on seuraava:

Jos työntekijä työssä kohdanneen tapaturman kautta on saanut ruumiinvamman, joka ei ole tuottanut täydellistä työkyvyttömyyttä, vaan ainoastaan työkyvyn vähenemisen (osittaisen invaliditeetin), on tätä vähennystä prosenteissa täydellisestä työkyvyttömyydestä (invaliditeettiastetta) määrättäessä, allaolevia laskuperusteita noudatettava:

Kun menetetään:

a) käsivarsi tai käsi	oikea 50—15 %	vasen 40—65 %.
peukalo välikämmenen luun kanssa		
tai ilman sitä	” 20—35 ”	” 15—30 ”
etusormi	” 10—25 ”	” 5—20 ”
muu sormi	” 5—15 ”	” 3—10 ”
peukalo ja etusormi	” 30—55 ”	” 20—45 ”
peukalo ja muu sormi	” 20—45 ”	” 15—40 ”
kolme sormeaa	” 30—60 ”	” 20—50 ”
neljä sormeaa	” 30—65 ”	” 20—50 ”
kaikki sormet	” 40—70 ”	” 30—65 ”
kaikki sormet ynnä osa kädestä	” 45—75 ”	” 35—65 ”
osia sormesta:		
sormen viimeinen nivel	” 0—10 ”	” 0—5 ”
muun sorm. kuin peuk. 2 niveltä	” 5—20 ”	” 0—15 ”
b) sääri ja reisi, kokonaan tai osaksi	(vasen tai oikea)	60—80 ”
koko sääri	” ” ”	50—70 ”
osa säärestä	” ” ”	40—60 ”
koko jalka	” ” ”	30—50 ”

b) yksi tai useampi varvas	(vasen tai oikea)	0—10 %.
osa jalkaa ynnä varpaat	" " "	10—30 "
c) toisen silmän näkövoima	" " "	20—35 "
d) toisen korvan kuulo	" " "	0—10 "
molempain korvain kuulo	" " "	10—50 "

Muist.: Vasenkätisiin henkilöihin nähden koskevat ylemmät arvot vasenta ja alemmat arvot oikeata käsivartta tai kättä.

Tässä työläisten jäsenet! Mutta tätä tariffia tulkitaan usein kovin puolueellisesti. Oikeudessakaan ei työläinen voita muuten kuin lääkärin todistuksen perusteella. Yhdestä ja samasta vammasta antavat eri lääkärit erilaisen lausunnon. Vakuutuskonttori suorittaa lääkärin lausunnon perusteella vahingonkorvauksen. Miten tärkeätä onkaan, että vakuutus tällä alalla otetaan valtion huostaan. Jos ei sitä tehdä niin muut korjaukset ovat jotenkin tehottomia. Vakuutuslaitoksen palvelukseen olisi saatava puolueettomia lääkäreitä, joille valtio maksaisi palkan. Vakuutuslaitoksen hallintoon täytyisi myöskin saada puolet jäsenistä työväen valitsemia. Puolueellinen asiain arvostelevinen, kun määritellään vahingon suuruutta, ei lopu ennenkuin vakuutus on valtion huostassa ja työväelle sananvaltaa sen hallinnossa. Siihen olisi pyrittävä.

Yllä olevan johdosta ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

1:ksi. Tapaturmavakuutuslaki olisi saatava laadituksi niin selväksi, ettei se antaisi aihetta mielivaltaiselle tulkitsemiselle.

2:ksi. Vakuutusvelvollisuuden alaiseksi on muitten ohella määrättävät kaikellaiset rakennustyöt, niin maalla kuin kaupungeissakin kerrosten korkeuteen ja työntekijäin lukuun katsomatta, sekä maanviljelystyöt, missä sitä palkatulla työväellä toimitetaan.

3:ks. Tapaturmassa loukkaantuneelle, joka on sen johdosta joutunut työhön kykenemättömäksi, on maksettava korvausta täysi palkka laskettuna siitä päivästä alkaen, kun tapaturma tapahtui,

siihen asti kunnes vamma on parantunut ja työkyky jälleen saavutettu. Työkykynsä menettäneelle naimattomalle maksetaan korvausta 75 pros. siitä, mitä hänen palkkansa edelliseltä vuodelta teki. Perheelle, jossa on alaikäisiä lapsia, samann verran kuin loukkaantuneen työansio edellisenä vuotena teki. Leskelle ja lapsille yhteensä 75 pros. Leskelle, jolla ei ole alaikäisiä lapsia, 50 pros. Jos leski menee uusiin naimisiin, maksetaan korvausta lapsille kunnes ovat täyttäneet 18 vuotta, josta korvauksesta lasketaan pois se, mitä lesken osalle tulee, kun koko korvauksesta lasketaan pois yhtä suuri osa kuin perheen jäsenen osalle.

4:ksi. Vakuutusvelvollisille ei saa myöntää mitään poikkeuksia vakuutuksen suhteen, vaikka tarjoaisivatkin jollekin virastolle vakuuden heidän liikkeessään loukkaantuneiden korvausavun maksamisesta. Maanviljelijöille myönnettäköön tästä poikkeus, että he ovat velvolliset itse maksamaan loukkaantuneille työläisilleen korvauksen. Vakuutus on otettava valtion huostaan ja vakuutettujen edustajia tulee olla puolet sellaisen vakuutuslaitoksen hallinnossa.

Tämän lain noudattamista valvomaan asetettakoon riittävä määrä mies- sekä naispuolisia ammattien tarkastajia, joista puolet valittakoon työväenluokasta. Tarkastus on ulotettava myöskin rakennusteollisuuteen.

Sosialidemokratinen puoluekokous Forssassa v. 1903 lausui, että hallitus asettaisi komitean, joka ottaisi tapaturmavakuutuslain tarkastuksen alaiseksi. Koska nyt on hallitus asettanut yllämainitun komitean, niin olisi puolueen määriteltävä kantansa, mitä muutoksia tähän lakiin vaaditaan.

Kysymyksen: *Lasten ja nuorten henkilöjen suojelus*, oli alustanut *Hilja Pärssinen* ja kuului alustus:

Kulkiessamme suurkaupungin katuja, kohtaa silmämme kalpeaa ja surkastunutta työläisnuorisoa. Tiedämme työ-

väenluokan huonon taloudellisen aseman sitä seuraavine kurjuuksineen tällaista aiheuttavan. Mutta sen lisäksi on suuri osa työläislapsia ja nuorisoa joutunut suoranaisesti kapitalistisen riiston esineeksi. Työväenolojen käytyä yhä epävakaisemmiksi, perheen isän ja äidin ansion pysyessä sangen niukkana, on työläislapsen jo aikaisemmin kiiruhdettava, vaikkapa vähäistäkin ansiota hankkimaan. Ja kun työnantajan pyrkimyksiä kannustaa yhä kasvava kilpailu sekä halu mahdollisimman suureen liikevoittoon, niin on hänelle silloin edullista mahdollisimman halpahintaisen työn käyttäminen, vallankin kun konetyö on syrjäyttänyt ammattitaidon merkityksen työskentelyn edellytyksenä.

Myöskin vanhempain ottaessa vierasta työtä kotiin, on tavallista antaa lasten suorittaa ainakin osan työstä. Sitäpaitsi on helpompi kuin täysikasvuisia saada lapsia, näiden puuttuvan arvostelukyvyn vuoksi lujalla johdolla pingottamaan kaikki voitavansa ahkeruudessa ja näppäryydessä. Niinpä näemme kaikissa maissa, mihin suurtuotanto on voittokulkunsa ohjannut, työnantajain käyttävän lapsia häikäilemättömästi. Ainoastaan lainsäädäntö on tässä suhteessa voinut osottautua kyllin tehokkaaksi turvaksi kasvavalle sukupolvelle. Mutta vaikka enemmän kuin 50 v. on suurissa teollisuusmaissa käyty taistelua suojeluslakien hyväksi, niin ei vielä meidän päivinämme ole tässä suhteessa saatu toteutuksi kohtuullisimpiakaan vaatimuksia. Yhä vielä puolustetaan lasten työtä väitteillä, että muka sen kautta saa perhe lisätuloa, vaikka lasten ansio itse asiassa pienentää isän tuloa ja siten työläisperheen asema pysyy entisen tasalla. Myöskin väitetään olevan hyödyllistä, että lapset jo pienenä „oppivat työhön“, vaikka luonnoton työn teettäminen lapsuusaikana päinvastoin herättää lapsessa vastenmielisyyttä työhön, joten hänelle harvoin vanhempanakaan kasvaa siihen viehätystä. Vieläpä vetoavat lasten työn puoltajat siihen, että työnteko vaikuttaa kasvattavasti luonteeseen. He eivät ota huomataksseen, että ansiotyö ei ole sama kuin kasvatusopillisesti suunniteltu työskentely, jossa kuolleen ja orjamaisen koneellisuu-den sijalla on tilaisuus monipuoliseen liikuntoon ja kekseliäi-

syyden, y. m. sielunkykyjen kehittämiseen. Jos tosiaankin pitkällinen, raskas työ olisi lapsille kehittävää, niin minkä vuoksi ei sitten yläluokka tee lapsiaan tuosta „luonteenkasvatustavasta“ osalliseksi?

Nykyään vielä ovat lasten tuotannollisen työn puoltajat samojen harhakäsitteiden vallassa kuin „vapaan kilpailun“ ystävät liki 100 v. sitten, jolloin samoilla, muka ihmisystävällisillä teorioilla puollettiin niinkin julmaa asiaintilaa kuin oli 6 vuotisten runsas käyttäminen pitkät päivät läpeensä tehdastöihin — jopa yötyöhönkin ja yksin kaivoksissakin kivihiili-kuormien työntämiseen. Eivät edes lasten työn tuottamat turmiot: surkastunut terveys ja rappeutuva siveellisyys, josta oli todistuksena nuorten tyttöjen tuleminen äidiksi ja veneeristen tautien leveneminen tehdasseutujen tyttöjen keskuudessa, voineet saada kaikkien silmiä aukenemaan, joten vasta vastustusten perästä on onnistuttu saamaan useimmissa jonkun verran suojelusta lapsille työnantajain voitonahneutta vastaan.

Lyhyt silmäys osoittaa eri maissa saavutetun seuraavat huomattavimmat asetukset lasten ja nuorten henkilöiden työsuojelukseksi:

Italiassa: Alle 9 vuotisilta työ kokonaan kielletty. Alle 15 v. vaaditaan lääkärintodistus. Alle 15 v. kielletty työ vaarallisissa ammateissa ja koneiden puhdistuksessa.

Tanskassa: Alle 10 vuotisilta työ kielletty. Alle 14 v. lääkärin todistus. Alle 16 v. kiello puhdistaa ja ohjata koneita.

Itävallassa: Alle 12 vuotisilta työ kielletty työpajoissa, jos työ ei ole raskasta ja kouluvelvollisuus ei estä. Alle 14 v. kielletty työ tehtaissa ja epäterveellisissä sekä vaikeissa työpajoissa.

Unkarissa: Alle 10 v. työ kielletty. Alle 12 v. vaaditaan lääkärintodistus.

Venäjällä: Alle 12 vuotisten työ kielletty.

Ruotsissa: Alle 12 v. työ kielletty. Alle 15 v. vaaditaan lääkärintodistus. Koneiden puhdistus kielletään nuorilta henkilöiltä.

Norjassa: Alle 12 v. työ kielletty. Alle 14 v. vaaditaan lääkärintodistus. Alle 16 v. kielletään koneiden puhdistus ja naisilta.

Belgiassa: Alle 12 v. työ kielletty pojilta alle 16 v. vaarallisissa ammateissa työ kielletty ja naisilta alle 12 v. samoin.

Alankomaissa: Alle 12 v. työ kielletty. Alle 16 v. lääkärintodistus vaarallisissa ammateissa. Alle 16 v. kielletty koneen puhdistus, samoin naisilta. Alle 16 v. ei itsenäisesti koneen ohjaajana. Lämpöaste suojeluksen alaisilla henkilöillä saa olla työhuoneessa korkeintaan 32 astetta.

Englannissa: Alle 11 v. työ kielletty. Alle 16 v. vaaditaan tehtaihin lääkärin todistus. Alle 14 v. eivät saa puhdistaa konetta ja voi tarkastaja sen kieltää myös alle 18 vuotta. Naiset ja lapset eivät saa olla työssä koneiden liikkuvien ja kiintonaisten osien välissä.

Ranskassa: Alle 12 v. työ kielletty. Alle 13 v. vaaditaan lääkärintodistus. Alle 18 v. kokonaan kielto vaarallisissa ammateissa, sekä samoin kaikilta naisilta. Alle 18 v. ja naiset eivät saa puhdistaa konetta. Alle 18 v. kielto työskennellä koneissa. — Vielä on määrätty kannettavan, työnnettävän tahi vedettävän kuorman korkein paino.

Saksassa: Alle 13 v. työ kielletty (jos lapsi ei ole enää kouluvelvollinen). Ehdoton kielto alle 14 vuoden valssi- töissä (Walz- und Hammerwerkung) ja alle 16 v. kielto lyijy- ja lyijysokeritehtaissa. (Blei- und Bleizuckerfabriken).

Sveitsissä: Alle 14 v. työ kielletty. Alle 16 kokonaan kielto määrättyissä vaarallisissa ammateissa. Koneen puhdistus kielletty 16 v. ja naisilta.

P. A. Yhdysvalloissa: Kymmenen valtiota kieltää työn alle 12 v. Pensylvaniassa kielto alle 13 v. ja kaksitoista valtiota, niiden joukossa kehittyneimmät teollisuusvaltiot, kieltävät työn alle 14 v:lta. Useimmissa valtioissa ulottuu lasten koulupakko seitsemännestä neljänteentoista ikävuoteen asti, vieläpä kuudenteentoistakin ikävuoteen. Missä lasten on sallittu ennen koulupakon loppua työskennellä tehtaissa, velvotetaan koulupakon alaiset kahdessaatoista viikosta aina

kahteenkolmasosaan vuotta käymään koulua. Muutamat harvat valtiot, mutta niiden joukossa suuria teollisuusvaltioitakin, sallivat alle 16 vuoden työskennellä ainoastaan silloin, kun koulut ovat suljetut. Etelävaltioissa, joissa entisillä orjaisännillä on politinen valta käsissään, vallitsee yhä vieläkin surkuteltavat olosuhteet; ainoan poikkeuksen tekee Tennessen valtio, jossa alle 14-vuotisten lasten työskentely tehtaissa on on kielletty.

Kaikissa maissa nimitetään yleensä samallaiset ammatit vaarallisiksi ja epäterveellisiksi, mutta eri maiden säädökset eroavat kuitenkin toisistaan. Esim. tulitikkujen valmistus valkoisesta fosforista kuuluu näihin ja on naisten ja lasten työ niissä kielletty. Tanskassa ja Belgiassa on niiden valmistus tykkänään kielletty.

Työpäivä on lapsilla Venäjällä, Unkarissa ja Italiassa 8 t., Tanskassa 6 1/2 (ruokailuaika siihen luettuna) Saksassa, Belgiassa, Ruotsissa ja Norjassa 6 t. (Belgiassa töissä 5 t.), Sveitsissä 11 tuntinen.

Yö- ja pyhätyö on lapsilta melkein kaikissa maissa kokonaan kielletty.

Työpäivä on nuorille henkilöille Belgiassa 12 t., Sveitsissä, Itävallassa ja Alankomaissa 11 t., Ranskassa, Saksassa, Ruotsissa, Norjassa ja Unkarissa 10 t., Englannissa on muuten 10 t., vuorikaivoksissa 55 t. viikossa.

Yö- ja pyhätyö nuorille henkilöille on osittaisesti sallittu, useissa maissa kielletty ja rajoituksilla toisissa maissa sallittu.

Vielä on eri maissa asetuksia, jotka koskevat alaikäisen oikeuksia tehdä työsitoumuksia. Myöskin on huomattava, että eri maiden asetuksissa määritellään nimellä lapset ja nuoret henkilöt hyvinkin erilaisella ikäasteella olevia henkilöitä. Niinpä kutsutaan esim. Sveitsissä lapsiksi henkilöt 14—16 v., Saksassa 13—14, Englannissa 11—14, Ranskassa 12—16, Belgiassa, Alankomaissa, Itävallassa ja Ruotsissa 12—14, Tanskassa ja Unkarissa 10—14, Italiassa 9—12 ja Venäjällä 12—15 vuoteen.

Nuoriksi henkilöiksi kutsutaan asetuksissa: Englannissa vuorityön alalla 12—16 v. ja muilla työaloilla 14—18, Sak-

sassa 14—16, Ranskassa ja Sveitsissä 16—18, Itävallassa, Alankomaissa, Belgiassa ja Unkarissa 14—16, Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa 14—18, Italiassa 12—15 ja Venäjällä 15—17 vuoteen.

Meillä Suomessa nimittää asetus lapsiksi 12—15 v. ja nuoriksi henkilöiksi 14—18 vuoteen. Suojeluslakimme kielittää työn alle 12 v. „tehtaissa ja käsiammateissa tahi muissa teollisissa toimissa“. Ammattitarkastaja voi vaatia työssä olevasta lapsesta ja nuoresta henkilöstä lääkärintodistuksen ja jos siitä ilmenee henkilön terveyden työstä kärsivän, voi hän työn kieltää. *Yötyö* klo 9—5 lapsille ja nuorille henkilöille tehtaissa on kielletty. *Työaika* lepoaika siihen luetuna 7 t. ja nuoret henkilöt 14 t. Vielä on määräys: „lasta joka on ollut työssä ennen klo 12 päivällä elköön jälkeen klo 1 samana päivänä käytettävä“. *Lepoaikaa* määrää asetus vähintään 2 t. nuorille henkilöille ja lapsille puoli tuntia ja tulee toisen olla vähintään neljän toisen viimeistään 9 tunnin kuluttua siitä kun työ alettiin.

Lapsi ja nuori nainen ovat kielletyt työstä maan alla kaivoksessa ja kivien murroksessa. Lapsella ja naisella on kieltö puhdistaa tahi voidella käynnissä olevaa voimakonetta tahi välityslaitosta.

Käsiammateista ja teollisista toimista, joita ei tehtaalla tapaan käytetä määrää elinkeinolain 33 §:n 2:n ja 3:n kohta.

Nuorempaa kuin 15-vuotista lasta ei saa elinkeinotöissä pitää kauvemmin kuin 8 tuntia päivässä, soveliailla väliajoilla.

Sitä, joka ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, ei saa käyttää työhön sinä aikana, joka on kello 9:stä illalla kello 5:een aamulla, ilman hänen hoitomiehensä lupaa ja paikkakunnan lääkärintodistusta, että se vahingotta työläisen terveydelle tapahtua voi, jota varten semmoinen alaikäinen työläinen vähintään kerran vuodessa on lääkärin tarkastettava.

Mutta näitäkin asetuksia voidaan vielä sivuuttaa sillä saman lain kohdan 11 §:ssä sisältää vielä joukon „helpoituksia“, joita teollisuushallitus voi sille tehdyistä pyynnöistä antaa.

Näistä lakimääräyksistä voipi siis päättää, kuinka suuressa määrin lasten työtä vielä käytetään vaikka täysi-ikäiset samana aikana kärsivät työn puutetta. Näemme kuitenkin että eräät maat, kuten Sveitsi ja muutamat Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain valtiot ovat edellä toisista maista lasten suoje-luksessa. Kun sen lisäksi kodissa harjotettavalle ansiotyölle on suojelulakeja ainoastaan Englannissa, Sveitsissä ja Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa sekä eräillä harvoilla pienillä val-tioilla, niin saattavat vallan pienet lapset työskennellä päivät läpeensä. Meidänkin maamme suurkaupungeissa on kehitys tässä seurannut suurmaiden jälkiä.

Lasten työskentelyn joutuminen tälle tolalle on todella-kin epäkohta, joka olisi kiireimmin korjattava. Samalla huo-mautamme, että puhumme tässä ansiotyöstä eroittaen tykkä-nään tavalliset koti- ja perheaskareet, joihin vanhempain on hyödyllistä ja kasvattavaa totuttaa lapsia. Työ rahan edestä kiihottaa arvostelukyvttömiä lapsia ylivoimaisiin ponnistuk-siin. Ruumiinvammoja voi siitä johtua. Sitäpaitsi ovat ylen-määräinen rasitus ja voimain kulutus vastoin luontoa ijällä, joka kuuluu kasvamiselle. Nouseminen aamulla klo 5 on myös liian aikaista. Sanotaan: lapsemme liikkuvat muutoin-kin, mutta huomatkaa: 7 tunnin työpäivä johdon alla 12 vuotiselle lapselle on toki jotakin toista kun urheilu kelkka-mäessä tahi kesäisin pallokentällä. Surkastunut, mikä kuma-raan kasvanut luusto ja alakuloinen katse todistavat tuhansien lasten liian aikaista työn rasitusta. 12, 13 ja 14 vuotisten pienokaisten tuomitseminen kovaan työhön ei ole ainoastaan heidän lapsuusaikansa ryöstämistä, vaan on se samalla haa-van iskeminen lapsen sieluun, haavan joka tuskin myöhäi-semmälläkään ijällä paranee. Onko yhteiskunnalla oikeutta tehdä tällaista vai täytyykö ihmiskunnan uhrata täysi-ikäisten lisäksi mammonan kaikkinielevälle alttarille nouseva suku-polvikin?

On hyvin tavallista, nähdä lapsia ja nuoria henkilöitä mitä sopimattomimmissa töissä. Vallankin paheksittava on pienten tiilipoikain kohtalo, kun ei edes ole määrää kuinka raskaita kantamukset enintään saavat olla, niin kilpailevat

pojat keskenään uskomattoman suurilla kantamuksilla. — Kuinka moni sanomalehtiä lukeva on tullut ajatelleeksi, että lehden on ehkä tuonut jokin pieni esikaupunkilaistyttönen, joka aikaisena aamuna huonoissa pukimissa värjötellen saapui lehtipakkaansa hakemaan.

Mitä merkitsevät tyhjät sanat lisäytyvästä tapojen turmel- tumisesta, kun ei tehdä kaikkea voitavaa tulevan sukupolven hyväksi, vaan päinvastoin harjoitetaan sitä kohtaan rikkou- muksia. Pienien lasten kasvatus laiminlyödään, työläislapset asetetaan aikaisin ansaitsemaan eikä tahdota tunnustaa, että suurin osa rikollisista lähtee näiden kovaosaisten riveistä. Millä oikeudella siis asetamme nousevalle nuorisolle velvoi- tuksen siveellisyyteen ja kunniakkaaseen kansalaistoimintaan?

Paljon puhutaan myös porvarillisilla tahoilla yleisen kouluvelvollisuuden aikaan saamisesta. Tämäkin aiheuttaa ikärajan nostamista työn ehtona. Nykyään monet kansa- koululapset 9 ja 10 vuotiaina eroavat koulusta mennen ansaitsemaan. Sitäpaitsi tavanmukainen käsityöläiskoulun- käynti on työssä oleville lapsille hyvin vaivaloista. Saatetta- koon todellakin kouluvelvollisuus voimaan ja perustettakoon kasvatusopillisia ammattikouluja, vaan elköön suinkaan jätettäkö oloja nykyiselleen.

Jyrkempiä lasten suojeluskivaatimuksia esitettäessä koh- taamme epäluuloisia ja vastustavia mielipiteitä. Samoilla usein ihmisystävällisyyden verhoon hunnutuilla väitteillä kuin ennenkin puolletaan lasten työtä. Tuo itse asiassa on vanhaa vaan alati uudistuvaa virttä kapitalistisen kilpailun tukemi- seksi ja työnantajan „vapauden“ pysyttämiseksi. Mutta koska täysi-ikäisistä työvoimista ei ole puutetta, puuttuvat nuo las- ten työn vaatimukset pohjaa.

Useiden maiden, niin myös meidän sos. dem. puolue- ohjelmissa on vaatimus lasten työn kiellosta alle 14 vuotta. Olen kumminkin ottanut tuota vaatimusta korottaakseni, joten esittelen, että maassamme on aikaansaattava lasten ja nuorten henkilöiden suojelemiseksi seuraavat asetukset:

Lapsiksi on katsottava henkilö 15—17 vuoteen.
Nuoreksi henkilöksi on katsottava henkilö 17—19 vuoteen.

Kaikki ansiotyö alle 15 v. on kiellettävä.

Lasten ja nuorten henkilöjen työ on kiellettävä vuorilaitoksissa, kaivoksissa sekä epäterveellisissä teollisuuslaitoksissa. Lasten, nuorten henkilöiden kiellettävä puhdistamasta, voitelemasta ja ohjaamasta voimakonetta ja välityslaitosta.

Ammattitarkastaja saakoon vaatimansa lääkärintodistuksen nojalla kieltää lapselta ja nuorelta henkilöltä hänen terveydelleen haitalliseksi osoitautuneen työn.

Yötyö klo 7—7 sekä pyhätyö lapsilta ja nuorilta henkilöiltä kiellettäköön.

Lasten työaika olkoon enintään 5 t.

Nuorten henkilöjen työaika olkoon enintään 8 tuntia.

Ruokailu- ja lepoajat olkoot molemmilla enintään 1 t., lapsilla 3:n ja nuorilla henkilöillä 4:n t. kuluttua siitä kun työ alkoi.

On määrättävä, kuinka suuria kantamuksia lapset ja nuoret henkilöt korkeintaan saavat työntää tahi nostaa.

Tehdaslaitoksissa valvottakoon, että ruokailu ei tapahdu siinä huoneessa, missä työtä tehdään.

Kysymyksen: *Kotityön suojeleminen* alusti *Hilja Pärssinen* ja kuului alustus:

Vaikka nykyaikainen suurteollisuus yhä parantuvine koneineen hävittääkin varsinaista käsiteollisuutta, säilyy kumminkin tuotantohaarojen lisääntyessä eräs osa työtä kodeissa suoritettavaksi. On aina eräänlaatuisia töitä, joita vain osaksi voidaan koneilla valmistaa ja lopullinen viimeistely jää käsin tehtäväksi. Myöskin sellaiset koneet kuten neuloma- ja ompelukone osottautuvat vallan sopiviksi koteihin. Aluksi ne ovat sinne otetut vain perheen tarpeeksi suoritettavia

töitä helpoittamaan, vaan ovat kumminkin sitten joutuneet ansiotyön välineiksi. Näin on vihdoin tultu siihen asiain tilaan, että kapitaalilla on paitsi suurta tehdastyöväestöä kokennettavana rajaton luku kotityöntekijöitä — harvemmin miehiä vaan — enimmäkseen naisia ja lapsia. Ja tällaisen rajattoman kotityön seuraukset työläisluokkaan ja siten välillisesti koko yhteiskuntaan ovat aivan yhtä turmiolliset kuin suojelemattoman tehdastyön. Äidin suunnattomat voimainponnistukset raskauden ja kivuloisuudenkin tilassa ovat tavalisia ilmiöitä kotityössä. Miehen niukka palkka usein kurjuudesta ja elämän huolien unhoittamishalusta johtuva juoppottelu ajavat perheenäitiä viimeiseen hieken saakka voimiaan ponnistamaan, ja kumminkaan eivät perheen tulot tästä suurene, sillä kapitalismi ei nosta orjiensa elantokustannuksia koskaan ylemmäksi sitä periaatetta, mikä sisältyy koneen vaatimukseen saada rasvaa sen verran, että pysyy käynnissä. — Päinvastoin paljon työtä pienellä palkalla, vaatii liikkeenharjoittaja ja senpä vuoksi vyöryy työvelvollisuus yksin pienten lastenkin harteille. Ummehtuneessa huoneessa näemme vihdoin työmiehen vaimon ja lasten ahertavan päivät läpeensä ilman, että palkka henkeä kohti nousee moneenkaan penniin.

Tunnen esim. Viipurin oloja, joissa vallan pienet lapset ansaitsevat jonkun kymmenisen penniä päivässä valmistamalla tulitikkulaatikon pohjia. On kansakoululapsia, jotka iltatöikseen ovat äidin apuna ansiotöissä. Esim. monet perheet elävät koko yli talven juutalais-ompelutöillä (pakka- ja kappaletyöllä) ja pikkutyöt ja pojat tekevät päivittäin ahkerasti napinläpiä. Tunnen pieniä 10 vuotisia tyttöjä, jotka ahkerasti aamusta iltaan ompelevat alusvaatteita. — Moni kotityölaji on asuinhuoneessa hyvin sopimatonta. Kun esim. perheen äiti paistaa leipiä myytäväksi, niin on huoneessa usein kaiket päivää tuskastuttava kuumuus. Ahdinkokin on suuri, kun samassa huoneessa, missä työtä tehdään, saattaa asua 10-henkinen perhe. Mitä kärsii tästä lasten terveys, koulunkäynti, sanalla sanoen henkinen ja ruumiillinen kehitys, sen voi jo sanomattakin ymmärtää. Rasittava kuma-

rassa istuminen, yksipuolinen voimainponnistus, raittiin ilman ja virkistuksen puute ovat omansa painamaan kalman leiman näihin yhteiskunnan kovaosaisiin. Työesineiden liikuttelun ja hankauksen synnyttämä pöly sekä kaikin puolin puutteellinen ravinto, likaisuus, keho vaatetus ja luonnoton rasitus valmistavat jo aikaisin tietä sellaisille jäytävälle taudeille kuin tuberkuloosi, veren vähyys, sydän ja vatsataudit, heikkohermoisuus y. m. Parahin tilastokaan ei näin ollen riittäisi kuvaamaan niiden uhrien lukua, jotka täten, vallankin suurkaupungeissamme joka päivä kulkevat varmaa perikatoaan kohti.

Ei kuitenkaan mikään mullistus voi äkkiä perinpohjin korjata kotityön nykyisessä muodossa esiintyvää sairaaloi-suutta. Niinkauvan kuin laki sallii, on työnantaja valmis tätä työhaaraa mielin määrin käyttämään, sillä sen avulla hän säästyy tehdashuoneen ja koneiden hankkimisesta ja pääsee usein vähemmällä varastohuoneiden vuokraamisella. Myöskin ovat kotityön tekijät hajallaan järjestymättöminä sekä vain välikäsien kautta yhteydessä työnantajansa kanssa, joten he ovat heikompia kuin esim. tehdastyöläiset palkk-taistelussa puolustautumaan. Ei mitään sitoumuksia ole voi-massa. Täysi mielivalta vallitsee tällä alalla.

Tunnen tapauksia, jolloin kotityöntekijä ottaa luokseen vieraitakin pieniä lapsia tietenkin kaikkein pienimmällä maksulla. Tämä tapa on ainakin suurkaupunkeihin levinnyt ja vaara piilee, että se enemmän lisääntyy.

Kilpailu ja palkkojen polkeminen tapahtuvat kotityössä näkyvittä häiriöittä. Näemme siis, että yksityiset työntekijät sortuvat tässä olemisen taistelussa ja sen vuoksi on työväen järjestön voimallaan saatava aikaan lakeja, jotka asettavat kotityön vissien rajoitusten sisällä sillä kokonaan tätä työhaaraa ei ole hyödyllistä poistaa. Sen vuoksi olisi:

- 1:ksi) Työnantajan on hankittava ammattinsa harjottamislupa ja on hän velvoitettava tekemään ainakin 2 kertaa vuodessa luettelon kotityöläistensä asunnosta, nimistä ja iästä.

2:ksi) Lasten ansiotyö alle 12 vuoden on kiellettävä.

3:ksi) Yötyö on kokonaan kiellettävä. Nuorten henkilöiden ja naisten työlle samat rajotukset kuin tehdastyössä.

4:ksi) Tehtaasta, joissa on rajoitettu työaika, on tehtaan työntekijöille työn ulosantaminen kiellettävä.

5:ksi) Kodeissa, joiden tilavuus ja puhtaus asuntotarkastuksen kautta on terveyden mukainen, kielletään työ muilta kuin perheen omilta jäseniltä. Sairaita ei myöskään saa pitää näissä huoneissa.

6:ksi) Jos työnantaja rikkoo näitä määräyksiä on häntä sakotettava ja rikkomusten uudistettua häneltä kiellettävä elinkeinon harjoittamislupa.

7:ksi) On määrättävä erittäin naispuolisia ammattitarkastajia etupäässä työväenluokasta näiden asetusten noudattamista valvomaan.

Naisten työn suojelus. Alusti *Iida Aalle* ja kuului alustus: Nykyisenä kilpailun aikakautena, jossa suurteollisuus yhäti kasvamistaan kasvaa, on tässäkin maassa harvojen yksityisten käsiin joutuneen kapitaalın valta vuosi vuodelta lujennut, ollen jo nyt niin voimakas, että se määrää yksinomaan tehdasteollisuuden alalla työskentelevien työläisten elämän pienimpiin yksityiskohtiin saakka. Tämä pääomien hallittava joukko on jo meidänkin maassamme kasvanut yli 95,280 joista on 23,000 naisia. Pitkä työpäivä ja alhaiset palkat ovat ne keinot, joilla pääomia omistava luokka voi tätä armeijaa komentaa. Se suuri joukko on jo rahavallan voimakoneisiin kiinni kasvatettu yhdeksi välttämättömäksi osaksi. Tämä joukko on kokonaan unhottanut ihmisoikeudet ja velvollisuudet itseänsä, yhteiskuntaa ja koko luomakuntaa kohtaan. Heitä on vaan totutettu hoitamaan niitä koneita, joiden ääressä he päivät pitkään työskentelevät, mutta itsensä ja omaisensa täytyy heidän hoidotta jättää.

Nainen, jonka luontainen taipumus on rauhaan, rakkautteen ja sopusointuun elämässä, tahtoisi kasvattaa itseään ihmiskunnan kauneimpia, korkeimpia tehtäviä täyttämään. Hän, jonka luonto on osottanut kodin vartiaksi, lasten kasvattajaksi, jonka ruumiin ja sielun terveydestä ja kehityksestä koko nouseva polvi hyötyy tai taantuu, hänetkin on suurteollisuus temmannut Grottemyllyjensä pölyihin ja myrkyllisiin uumeniin. Näiden turmioon joutuneitten luku on joka vuosi kasvanut, kuten tilasto todistaa.

Kauhistuttaa katsella totuutta vasten silmiä. Nainen, joka löytää itsensä nuoruusvuosina tehdasteollisuuden orjana, näkee tulevaisuutensa oman terveytensä yhä huononevan, sillä vanhemmat, samassa työssä kauvemmin olleet, ovat kauhun kuvia. He koittavat olotilastaan pois pyrkiä. Mutta minne?

Lapsuus ja nuoruus on mennyt tehtaassa. Paras on annettu rahajumalalle. Kaikki kauniit unelmat ovat menneet, mutta yhä kuuluu kapitaalın komennussanat: jatka nöyränä, jos tahdot leipää! Ja hän jatkaa ilman pelastuksen toivoa, kunnes kuolee kärsimysten musertamana ennen aikaansa. Ollen perheen äiti hän itsekin apua kipeästi kaipaisi. Hänen taakkaansa lisää työstä väsynyt mies ja turvattomain lasten sydäntäsärkevät valitukset. Kun äiti parka lähtee tästä kurjuuden kodista työhönsä, kuuluu hänen korviinsa aina lasten huuto: älä jätä! Kuka vastaa niistä onnettomuuksista, joita näin hoidotta jääneille lapsille voi sattua?

Ei kukaan, ei kukaan kykene vastaamaan niistä vaaroista, jotka tulevat meidän naistenme ja lastemme osaksi ja niiden kautta koko yhteiskunnalle.

Rahavallan yksin etujaan tukiessaan saadakse käyttää kaikkia keinoja heikkoja lain turvaa vailla olevia kohtaan riistää se heiltä vapaudenkin. Jos koko teollisuustyöväki on voimaton ilman lain turvaa pääomia omistavia sortajia vastaan, niin vielä voimattomampia ovat naiset. Liian kauan on tässä maassa viivytetty naisten erikoisten suojeluslakien aikaan saamista rahamahtia ja mielivaltaa vastaan. Työväestön keskuudessa on asian tärkeys käsitetty jo vuosia sitte. Todis-

teena ovat keskustelut edustajakouksissa sekä naisten omissa että koko työväenpuolueen. Koska nyt piakkoin kokoontuu kansanvaltaisempi eduskunta, jossa myös on meidän omia edustajiamme, esitän että työväenpuolueen puolelta jätettäisiin anomus koko työväen suojelusta, vaan samassa vaadittaisi erityistä suojelulakia naisille, sillä perusteella kuin Työläisnaisten III edustajakouksessa on hyväksytty:

1:ksi. Yö- ja sunnuntaityö naisilta ehdottomasti kielletään.

2:ksi. Lauantain iltapäivä on pidettävä työstä vapaana.

3:ksi. Naisten työ on kiellettävä kaikilla aloilla, jotka erittäin vahingoittavat naisten ruumiinrakennetta.

4:ksi. Samasta työstä on maksettava sama palkka.

5:ksi. Synnyttäjille on säädettävä vapaa-aikaa 5 viikkoa ennen ja 7 v. jälkeen synnytyksen. Työtä ei saa aikaisemmin alkaa lääkärintodistuksenkaan nojalla. Valtion on perustettava ja kannatettava sairaskassoja, joista myös raskaus- ja synnytysvapaaviikolla maksetaan asianomaisille täysi keskimääräinen päiväpalkka.

6:ksi. Naispuolisia ammattitarkastajia, joista suurin osa työväenluokasta on asetettava. Viime mainittuja valitessa on otettava huomioon työläisnaisyhdistyksen antamat ehdokkaat.

Kysymyksen: *Työpäivän pituus on lain kautta määrättävä 8-tuntiseksi*, oli alustanut *Matti Paasivuori* ja kuului alustus:

Työväen suojelulainsäädäntö on meidän maassa vasta alulla. Lasten ja nuorten henkilöitten työajasta tosin löytyy jonkunlaisia rajoittavia määräyksiä, vaan täysi-ikäisten henkilöitten työajasta ei asetuksissa mitään puhuta; siinä vallitsee täydellinen mielivalta.

Asetus teollisuusammateissa olevain työntekijäin suojelemisesta. Annettu huhtikuun 15 p:nä 1889. Mainitun asetuksen 9 § on lasten ja nuorten henkilöitten työajasta seuraavia määräyksiä: „Vuorilaitoksessa, ruukissa, tehtaassa taikka muussa tehtaan käytetyssä toimessa älköön lapsia, älköönkään nuoria henkilöitä pidettäkö työssä muuna vuorokauden aikana kuin jälkeen klo 5 ennen puolenpäivän ja ennen klo 9 j. pp., älköönkään myöskään jokapäiväistä työaikaakaan olko edellisillä enemmän kuin seitsemän, jälkimäisillä enemmän kuin neljatoista tuntia, lepoa hetket siihen luettuina.“ Lapsille on määrätty lepoa hetkeksi vähintään puoli tuntia, ja nuorille henkilöille 2 tuntia sekä toisen lepoa hetken tulee olla viimeistään neljän ja toisen viimeistään yhdeksän tunnin kuluttua siitä kuin työ alettiin.

Lapsia ovat ne, jotka ovat alle 15 vuoden, nuorukainen ja nuorinainen, jotka ovat täyttäneet 15 vaan eivät vielä 18 vuotta.

Lasten ja nuorten henkilöitten työssä pitämiseen pitemmän aikaa päivässä kuin mitä laissa säädetään, saavat teollisuudenharjoittajat hakea siihen senaatilta luvan. Tavallisesti heille sellainen lupa pyynnöstä annetaan, niinkuin sanomalehdet sellaisten lupain myöntämisestä usein kertovat.

Kaikki työajan lyhennyspyrinnöt ovat meillä tähän asti olleet ammattikunnallista laatua. Jota on yhteenliittynyt työväki ajanut milloin esittäen pyyntöjä, milloin vaatimuksia työnantajille, joita viime mainittuja on sitte ajettu perille työlakkojen avulla kun eivät pyynnöt ole auttaneet. Tämän toiminnan kautta onkin saatu paljon parannuksia aikaan, vaan ei riittävän yleisesti eikä kyllin tyydyttäviä. Useissa kaupungeissa osalla ammattityöväkeä on käytännössä 10 tuntinen työpäivä, vaan se ei missään ole yleisenä kaikkia työaloja käsittävänä järjestelmänä. Toisilla työalolla käsityöammateissa, joissa tehdään kappaletyötä on työpäivä useinkin pitempi kuin 10-tuntinen. Puhumattakaan siitä, että se maalla on vielä toisin paikoin 13 ja 14 tuntia.

Torpparilakot viime sekä tänä suvena todistavat kipeäin epäkohtain vallitsevan, työpäivä on etenkin maalaistyöväellä

luonnottoman pitkä. Harrastusta ja halua löytyy työväessä ja torppareissa korjata olojaan lyhentämällä luonnottoman pitkää työpäiväänsä, oman toimintansa kautta. Lakkoliike kyllä, erittäin hyvään tilaisuuksien sattuessa ja hyvin järjestettynä johtaa hyviinkin tuloksiin, mutta usein myöskin ovat lakot epäonnistuneita yrityksiä, joissa parannuksien asemasta saadaan entistä enemmän — kurjuutta ja kärsimyksiä. Sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa on vaatimus: Lain määräämästä 8-tuntisesta työpäivästä. Tämä vaatimus on ollut puolueen ohjelmassa vuodesta 1899, eli siitä saakka kuin puolue Turussa perustettiin. Sitte tämä vaatimus Forsassa v. 1903 pidetyssä puoluekokouksessa uusittiin ja tehtiin sellainen päätös, että mainitunlaista työpäivää vaaditaan käytännössä toteutettavaksi ei ainoastaan teollisuustyöväestöön nähden, vaan myöskin maalaistyöväestölle.

Tämä vaatimus on ollut myöskin keväisittäin mielenosotusretkiemme ohjelmassa, samalla kuin olemme vaatineet yleistä, yhtäläistä ja välitöntä äänioikeutta. 8-tuntisen työpäivän vaatimus ei ole vielä toteutunut, se on edelleenkin ohjelmassa. Tästä asiasta senaattori J. K. Kari teki viime valtiopäivillä anomusehdotuksen, mutta se pantiin pöydälle, josta sitä ei ole vieläkään päätettäväksi otettu! Tähän asti työväki ei ole voinut asiataan ajaa lainsäädännöllistä tietä, kun sillä ei ole ollut siihen tarvittavaa valtaa. Nyt kun työväen vaatimus yleisestä, yhtäläisestä äänioikeudesta on jo osapuilleen toteutunut, niin on nyt 8-tuntisen työpäivän vaatimus esillä. Äänioikeus antaa meille tilaisuuden tästä lähin ajaa asioitamme myöskin lainsäädännön kautta. Ensi valtiopäivillä on koetettava saada syntymään laki, joka rajoittaa ei ainoastaan lasten ja nuorten henkilöitten työajan, vaan myöskin täysi-ikäisten työajan 8-tuntiseksi.

Tämä vaatimus tulee paraiten toteutumaan siten, että käymme yksimielisesti ja tarmolla järjestämään joukkojamme osaa ottamaan tuleviin valtiopäivämiesvaaleihin. Tämä sekä monien muitten vaatimustemme toteutuminen riippuu vaaleihin osaaotosta ja ketä lakia laatimaan valitsemme.

Työpäivän pituuden määrääminen lain kautta 8-tuntiseksi on niin tärkeä olojen parainus työväelle, että tämä vaatimus täytyy tulla sosialidemokratisen puolueen vaalitaistelun tunnussanaksi. 8-tuntisella työpäivällä voidaan monipuolisemmin kuin millään muulla toimenpiteellä parantaa työväen oloja. Sillä voidaan työväenluokka kohottaa ruumiilliseen ja henkiseen hyvinvointiin. Työajan lyhentämisellä estetään työntekijäin työvoimain loppuunkulumista. Sillä poistetaan työhönkykenemättömyyttä, vaivaishoitolaisuutta ja ennenaikaista kuolemaa. Samalla toimenpiteellä voitetaan *aikaa* opinnoille niin, että työläiset voivat käydä luento- ja esitelmätilaisuuksissa ja siten kehittyvät henkisessä ja älyllisessä suhteessa. 8-tuntisen työpäivän toteuttaminen takaa mahdollisuuden kohota taloudelliseen ja henkiseen hyvinvointiin.

Ylläolevan johdosta ehdotan siis, että

1:ksi. 8-tuntisen työpäivän toteuttaminen lain kautta otetaan puolueen tunnussanaksi niin, että mainittu vaatimus tulee ensi valtiopäivämies vaali-ohjelmaan;

2:ksi. Ne henkilöt, jotka eivät ylempänä mainittua vaatimusta hyväksy, eivät voi sosialidemokratisen puolueen puolesta tulla valtiopäiville valituksi.

Kysymyksen: *Mitä muutoksia vaaditaan ammattientarkastuksen suhteen?*, oli alustanut *Matti Paasivuori* ja kuului alustus:

Ammattientarkastajain tehtävänä on valvoa, että työväensuojelulakeja noudatetaan. Paraimmatkaan lakisäädökset eivät merkitse mitään, ellei samalla tarmokkaasti valvota, että säädettyjä lakeja noudatetaan.

Työväensuojelulait ovat sen luontoisia lakeja, joita kapitalistit hyvin mielellään rikkovat, senpätähden täytyykin olla varsinaiset tarkastajat, jotka valvovat lakien noudattamista. Rikkomiset olisi saatettava julkisuuteen ja tehtävä

syyte tuomioistuimen edessä, jonka olisi tuomittava lainrikkojat ansaittuun rangaistukseen.

Ammattientarkastajain tehtävä olisi ennen kaikkea valvoa työntekijäin oikeuksia kapitalisteja vastaan.

Ammattientarkastajain tulisi olla niin vähä kuin mahdollista työnantajain kanssa sukulaisuus- tai muissa likeisissä suhteissa. Ammattientarkastajain johtosääntöjen 20 §:ssä onkin kielletty heitä ryhtymästä teknilliseen asioimis- tai muuhun teolliseen toimintaan, olkoonpa se mitä laatua hyvänsä. Mistä se johtuu? Syitä on montakin. Ensiksi työväen suojelulait ovat meillä kovin puutteellisia, niin ettei paraskaan tarkastus voi tehdä enempää kuin mitä lait vaativat. Toinen syy on se, että meillä on kovin vähän ammattitarkastajia teollisuuslaitosten lukuisuuteen ja maan laajuuteen verraten. Meillä on nykyään vain 3 mies- ja yksi naispuolinen ammattientarkastaja. Maa on jaettu kolmeen piiriin: itäiseen, läntiseen ja pohjoiseen piiriin.

Naispuoliselle ammattitarkastajalle kuuluu koko Suomenmaa yhtenä piirinä. Näiltä tarkastajilta kuluu monta päivää matkoilla, kun he tekevät tarkastusmatkoja piirissään. Teollisuuslaitosten lukuisuus ja etäisyys toisistaan tekee neljälle tarkastajalle tehokkaan valvonnan mahdottomaksi.

Tilastot osoittavat, että v. 1902 oli teollisuuspaikkoja maassamme yhteensä 8,474. Niissä on työntekijöitä 95,280 henkeä. Neljälle tarkastajalle tulisi siis näin ollen 2,113 1/2 työlaitosta vuodessa tarkastettavaksi. Ammattientarkastajain paras ennätys on meillä tarkastaa noin 238 paikoilla vuodessa. Keskimääräiseksi ennätykseksi sanotaan meillä tulevan 184 tarkastettua teollisuuslaitosta vuodessa yhtä tarkastajaa kohti. Tämän lisäksi on ammattientarkastajilla hoidettavana kansliatehtävät, toiminnastaan ja matkoistaan kertomuksen laatiminen y. m. s.

Edelläkerrotusta johtuukin, etteivät työläiset tunne sellaista herraa tai neitiä, jota kutsutaan ammattientarkastajaksi. Parhaimmallakaan tahdollaan he eivät ehdi käydä edes yhtä kertaa piirinsä kaikissa teollisuuslaitoksissa. Siis tämän epä-

kohdan poistamiseksi on vaadittava, että ammattientarkastajain lukua lisätään 4:stä 12:sta.

Naistyöntekijäin puolelta on esitetty vaatimus, että puolet ammattientarkastajista tulisi olla naisia. Naispuolisten työntekijäin luku ei ole teollisuudessa vielä täyttä 22,000. Ei siis täyttä $\frac{1}{5}$ koko teollisuustyöväen lukumäärästä. Jos suhteellisuutta pidetään silmällä niin 12 tarkastajasta 3 naispuolista tarkastajaa olisi toistaiseksi riittävä määrä.

Pahin ja kriittisin kysymys koko kysymyksessä on: Kuka ammattientarkastajat toimeensa valitsee?

Tähän asti on ammattientarkastajat valinnut senaatti. Tämä virkavallan korkein laitos on teollisuushallituksen esityksestä aina valinnut tähän toimeen, niinkutsuttuja „sivistyneitä“ herrasmiehiä ja samallaisia neitejä. Eikä näitä virkoja kukaan työväenluokkaan kuuluva henkilö ole voinut koskaan hakea.

Virka on haettava, sen julistaa senaatti haettavaksi. Ammattientarkastajain johtosäännön 18 § säättää, että viran hakijalta vaaditaan: yleistä- ja teknillistä sivistystä sekä tuntemusta maan teollisuusoloista kuin myöskin semmoinen taito maan molemmissa kotimaisissa kielissä kuin viran saamiseen valtion palveluksessa yleensä vaaditaan. Tätä asetusta säädettäissä ovat herrat osanneet pitää etujaan silmällä. Ammattientarkastajain virkaa voivat hakea ainoastaan insinöörit. Ovatko nämä herrasmiehet kyllin pätevät eri työpaikoissa kaikkia kohtia arvostelemaan? Tuskin niinkin pätevät, kuin ne työntekijät, jotka ovat työssä ja saavat joka päivä kokemuksensa kautta oppia tuntemaan mitä missäkin kohdissa on otettava huomioon.

Kaikkia eri työaloja ja niiden vaarallisuutta ei kykene yksi ihminen milloinkaan arvostelemaan olkoon hän yleistä ja teknillistä sivistystä omaava taikka sitte vain tavallinen työntekijä. Kokemukseen perustuvat tiedot ovat ainoastaan päteviä. Kellä on näitä tietoja useilta kymmeniltä työaloilta? — Ei kellään. — Siis saman tekevä, onko ammattientarkastajana herraskainen tai työläinen, pääasia on, että hän hyvin tekee tehtävänsä!

Kuka vaalin toimittaa ja kenestä virkamies on riippuvainen, sitä hän tavallisesti palvelee. Ammattientarkastajain pitäisi valvoa työläisten oikeuksia ja heidän tulisi palvella työväkeä. Mutta sitä he eivät voi tehdä niinkauan kuin heidät toimeensa valitsee virkavaltainen hallitus. Tämä valitsemisoikeus on kussakin piirissä annettava työväelle ja virka pysyväiseksi ainoastaan muutamaksi vuodeksi, jonka ajan kuluttua on uusi vaali toimitettava. Epäluulo herrain valitsemia ammattientarkastajia kohtaan ei lakkaa milloinkaan. Siis epäkohta voidaan poistaa sillä, että annetaan valitsemisoikeus työväelle!

Ammattientarkastajain johtosääntö on muutettava sellaiseksi, että toimeen voi työläinenkin, jolla on työväen luottamusta ja kykyä hoitaa toimi kunnolla, tulla valituksi. Taloudellisesti on paljon edullisempaa valita toimeen kunnan työntekijöitä kuin herrasmiehiä. Paraita ammattityömiehiä saa aina yhdellä herrasmiehen palkalla 2 ja silloin maksetaan jo hyvä palkka. Tähän katsoen olisi edullista, että ammattientarkastajain virat täytetään kunnollisilla työntekijöillä. Mutta koska työntekijöiltä samoin kuin herroiltakin puuttuu kokemusta eli asiantuntemusta eri työaloilla, niin olisi jokaisella alalla eri työpaikoilla työväen valittava omasta keskuudestaan niin sanottuja luottamusmiehiä, jotka valvoisivat työväen suojeluslakien noudattamista. Näille voisivat työläiset epäkohdista valittaa, ja he tekisivät niistä huomautuksen työnantajalle ja vaatisivat epäkohtain korjausta. Ja ellei siitä olisi apua, ilmoittaisivat asian varsinaiselle ammattientarkastajalle, joka voisi tulla tarkastamaan ja jos niskottelua tai laiminlyömistä lain noudattamisen suhteen huomattaisiin olevan, antaa asian yleiselle syyttäjälle, jonka asiana on saattaa lainrikkajat ansaittuun rangaistukseen.

Näiden luottamusmiesten asema olisi työnantajain poikotusta vastaan turvattava lailla, niin ettei heitä saisi millään tekosyillä työstä erottaa.

Nykyään voimassa oleva ammattientarkastajain „Johtosääntö“ on monessa kohdin muutettava ja korjattava. Sen eri pykälät ovat keskenään niin ristiriitaiset että mitä toisessa

kohdassa puhutaan työntekijäin etujen valvomisesta, niin se jo toisessa kohdassa kumotaan. Tullakseen vakuutetuksi tällaisen ristiriitaisuuden olemassaolosta, tarvitsee vilkaista tuon johtosäännön 1 §:län 2 kohtaan, joka kuuluu näin: „Ammattientarkastajan tulee koettaa etupäässä neuvoilla ja tiedonannoilla edistää sanotun asetuksen tarkoituksia vakuuttaaksensa työntekijälle siitä lähtevät edut kuin myöskin helpoittaa työnantajalle asetuksen vaatimusten täyttämistä“.

Samassa pykälässä kehoitetaan tarkastajia tavoittelemaan kummankin puolueen, työntekijäin ja työnantajain luottamusta. Käsketään palvelemaan kahta herraa, jota ei kukaan voi tehdä. Ammattientarkastajat ovat näin asetetut kahden tulen väliin.

Tällaisesta ristiriitaisesta asetuksesta johtuukin, että työntekijäin mielestä ammattientarkastajat eivät kunnolla täytä tehtäväänsä. „Tehdä työnantajalle helpoksi asetuksen noudattaminen“ on samaa kuin, ettei tarvitse ensinkään vaatia asetusta noudattamaan. Asetuksen rikkojat kyllä käsketään ilmoittamaan viralliselle syyttäjälle, syytteeseen panemista varten, mutta samalla kielletään rakentamasta riitaa ja tarkoin tutkimaan, onko laiminlyönti johtunut niskoittelusta vaiko jostain muusta syystä. Viranomaisten apua käsketään tarkastajan käyttämään, mutta samalla varoitetaan nostamasta „rettelöitä liiallisella virka-avun vaatimuksilla tahi muulla tavoin“.

Tällainen johtosääntö suorastaan estää ammattientarkastajia tehokkaasti ehkäisemästä työväen suojeluslakien rikkomisia. Usein kuulee ihmetellen kysyttävän: mistä se johtuu, ettei meillä ole milloinkaan työnantajia pantu syytteeseen työväen suojeluslakien rikkomisista?

Onko meillä niin hyvin asiat, ettei näiden lakien rikkomisia ole ensinkään tapahtunut? Ei suinkaan asiat niin hyvin ole, mutta meillä asetusten ja johtosääntöjen eri pykälät ovat toisilleen vastakkaiset niin, että mitä toisessa kohdassa käsketään, se jo toisessa kohdassa kielletään. Ei sovi ensinkään ihmetellä sitä, vaikka työläiset epäluuloisilla silmillä katselevat ammattientarkastajain toimintaa ja näkevät näissä oikeuksiensa valvojissa puolueellisia herrasmiehiä, jotka istu-

vat työnantajain kesteissä ja ovat heidän ystäviään eivätkä paljo välitä työläisten etujen valvomisesta.

Tämä johtosääntö on niin muutettava, ettei se ole esteenä tehokkaammalle ammattientarkastustyölle.

Käsityöhuoneiden tarkastus on kaupungeissa järjestettävä terveystoimikuntain toimesta. Näissä pikkuverstaissa, joissa ei ole koneellista työvoimaa, ei ole tapaturman vaara niin suuri kuin mitä niissä on terveydellinen vaara, joka johtuu epäterveellisestä ilmasta, pölystä tai kosteudesta. Näitä työhuoneita tarkastamaan on kaupungeissa ja kauppaloissa valittava riittävä määrä kunnollisia ammattientarkastajia.

Yllä kerrottujen epäkohtain poistamiseksi, ja ammattientarkastuksen saamiseksi paremmin tarkotustaan vastaavaksi ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

1:ksi, että ammattientarkastajain lukua lisätään tarpeen mukaan, ensi aluksi 12, joista suhteellinen lukumäärä naispuolisia tarkastajia.

2:ksi. Nämä tarkastajat valitsee kussakin piirissä toimeensa piirin työväki salaisten vaalien kautta.

Näin valitut ovat toimessaan korkeintaan 5 vuotta, jonka ajan kuluttua on uusi vaali toimitettava.

3:ksi. Ammattientarkastajain johtosääntö on niin muutettava, että virkaan voi tulla niin hyvin joku työntekijäin joukosta kuin myöskin sivistyneitten luokasta valituksi, jotka nauttivat kansansa luottamusta.

Sama johtosääntö on muutenkin korjattava, ettei se ole esteenä tehokkaalle ammattientarkastukselle.

4:ksi. Eri ammattialoille asiantuntijoiksi valitsee työväki omasta keskuudestaan salaisella äänestyksellä, jokaiseen suurempaan työpaikkaan, omat luottamushenkilönsä, jotka valvovat työntekijäin oikeuksia työpaikalla.

Heidän puoleensa voivat työntekijät valitussillaan kääntyä ja heidän tulee olla kirjeenvaihdossa varsinaisten piirin ammattientarkastajain kanssa.

Tämän lisäksi on laissa määrättävä, ettei työnantajat saa luottamushenkilöitä ilman syyttä työstä erottaa eikä poikottaa.

5:ksi. Käsityöhuoneiden tarkastusta valvomaan on terveystoimikuntain avuksi asetettava riittävä määrä kunnallisia ammattien tarkastajia.

Kysymyksen: *Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus* alusti *E. Gylling* seuraavasti:

Ehdottamani ponnet vanhuuden vakuutuksesta koskevat seuraavaa 5:ttä kohtaa: 1:ksi vakuutuksen yleistä luonnetta; 2:ksi vakuutuksen alaisia henkilöitä; 3:ksi vakuutusmaksuja; 4:ksi eläkkeiden suuruutta; 5:ksi eläkkeiden nautintoaikaa; 6:ksi vakuutus pääomien sioitusta.

Mitä ensimmäiseen kohtaan tulee, luulen yleisen kokemuksen jo siinä määrin kääntyneen pakollisen valtion järjestämän vakuutuksen eduksi, sittenkuin Ranskakin kauan kokeiltuaan vapaaehtoisella vakuutuksella, on pakollisen vakuutuksen pohjalla seisovan lain hyväksynyt, että ilman muita perusteluja voin ehdottaa, että olisi aikaansaatava meilläkin valtion järjestämä vanhuuden ja työhön kykenemättömyyden vakuutuslaitos, johon kaikkien seuraavassa luettujen henkilöiden pakollisesti olisi vakuutettava itsensä.

Mitä vakuutuksen alaisiin henkilöihin tulee, on tässä suhteessa niissä maissa, joissa tällainen vakuutus löytyy, nimittäin Saksassa ja Ranskassa se pakollisena supistettu työmiehen asemassa tai toisen palveluksessa oleviin, joilla lisäksi on tuloja alle määrätyn summan: Saksassa 2,000 Rmk. ja Ranskassa 2,400 Fr. Ei voi, muuta kuin viittaamalla vakuutusteknillisiin vaikeuksiin, puolustaa miksi eivät sellaiset alle 2,000 markan tuloja nauttivat henkilöt, jotka eivät ole toisen palveluksessa myöskin ole pakollisesti vakuutettavat. Eihän suinkaan voi väittää käsityöläisten, torpparien, useinpa vel-

kaantuneiden talollistenkaan vanhuuden olevan paremmin turvatun, kun tavallisen työmiehen. Toisella puolen talollisryhmä yleensä, vaikkakin sen tulot jäävät keskimäärin alle 2,000 Smk. (koko maan henkimäärä noin 1,500 Smk.) on taloudellisesti, varsinkin syytinkijärjestelmän kautta sellaisessa asemassa, ettei he lähinnä ole vanhuuden vakuutuksen tarpeessa. Yhtäkaikki olen sitä mieltä, että pakollisen vakuutuksen ulottaminen tähänkin väestöryhmään olisi sangen suotavaa, koska se voisi olla hyvänä apuna syytinkijärjestelmän uudistamisessa sekä varsinkin helpottaisi maan omaisuuden valtiolle saattamista, sillä maanomistaja olisi tällöin jo osittain yhteiskunnan taloudellisen määräämisvallan tunnustanut. Samasta syystä puolustan pakollisen vakuutuksen ulottamista yläpuolelle mainitun rajan, 2,000 à 2,500 Smk. Tällöin olisivat ainoastaan ne vakuutuksesta vapaat, jotka jo toisella tavalla ovat itsensä vanhuutta varten vakuuttaneet, kuten virkamiehet. Yllämainittujen varakkaiden yhteiskuntaluokkien vakuutusmaksujen suorittaminen olisi kuitenkin järjestettävä toisin kun varattomimpien. Vakuutuspakko alkaisi 16 ikävuoden täytettyä ja tulisi sen myöskin käsittää naineet naiset, joiden vakuutus siis ei kuten esim. Saksassa saisi olla vapaaehtoinen, sillä kokemus näyttää, että he naimisiin mennessään hyvin usein jättävät vakuutuksen, joka heille naimisissa olessaan tai miehen kuoltua, työkykenemättömyyden sattuessa voisi olla hyvin tarpeen.

Vakuutusmaksujen suorittamisessa olisi mielestäni noudatettava vakuutusteknillisiä periaatteita, mutta silmällä pitäen, että valtion osuus tulee mahdollisimman suureksi, että täten kehitys siihen, että valtio kokonaan kannattaisi vakuutuksen, olisi päämääränä. Tätä en kuitenkaan usko nyt voitavan toteuttaa. — Työnantajan ja työmiehen on sekä ranskalaisessa että saksalaisessa vakuutuksessa maksettava puolet vuotuisesta vakuutussummasta. Täten tulee työnantajan osuus olemaan suurempi ja pienempi, riippuen työmiehen maksusta. — Mielestäni olisi kohtuus, että jokaisen työmiehen puolesta on työnantajan maksettava yhtä paljon s. o. saman summan kun hän maksaa suuripalkkaisimman puolesta.

Työmiesten vakuutusmaksut on Saksassa järjestetty luokittain riippuen työmiehen palkan suuruudesta, Ranskassa se on 2 % palkasta. Periaate on kummassakin sama ja tätä ehdotan myöskin meillä käytäntöön otettavaksi, mutta saksalaisessa muodossa, vakuutusluokittain, kuitenkin niin, että vakuutusmaksun suuruus olisi noin 2 % työmiehen palkasta. Ranskan esimerkin mukaan ehdotan että työmiehet joilla on työpalkka alle minimi määrän ovat maksuista vapaat. Ranskassa on tämä minimi määrä 1: 50 fr. päivässä, meillä sen tuskin voi määrätä ylemmäksi kun —: 80—1: — Smk. Tällöin on luonnon palkka otettava huomioon. Työnantaja ei tällöin luonnollisesti ole vapautettu maksuista.

Eläkkeiden suuruus on laskujen mukaan määrättävä niin suureksi kun se valtion avun sekä maksujen perusteella tulee, määrätyn suuruiseksi eri vakuutusluokissa. Alin summa ei mielestäni saa laskea alle 12—150 Smk. Ranskassa se on 360 Fr.

Eläkkeen nauttimiseen oikeuttaa täydellinen työkyvyn menetys ja täytetty 70 vuoden ikä. Tähän olisi mielestäni lisättävä, että vähempi työkyvyn menetys, noin 50—60 %, oikeuttaa osaan eläkettä, noin 30—50 %, koska täten työkyky usein voi kauemmin vielä säilyä, jollei sitä ole pakko ylimäärin ponnistaa. Vaimo, jonka mies on kuollut, on oikeutettu nauttimaan miehen kuoleman jälkeen ranskalaisen esimerkin mukaan 1/2 vuoden ajan 1/2 eläkkeen, jos hän onkin työkykyinen. Jos hänellä on alaikäisiä lapsia alle 16 v. on hän oikeutettu täyteen eläkkeeseen, kunnes lapset ovat tulleet täyteen ikään. Tähän on mielestäni sitä enemmän syytä, kun sekä mies että nainen ovat vakuutuspakon alaiset, ja vaimo siis vaan tällaisten tapausten sattuesssa, jotka seikat todellakin vähentävät hänen työkykyään, tulee vaan oikeuksiaan, eikä suinkaan mitään erikoisetuja nauttimaan.

Vakuutus pääomien sioittamiseen nähden on mielestäni vaadittava, että niitä myöskin sijoitetaan sairaus-, sivistys- y. m. laitoksiin. Myöskin sijoitusta kiinteistölainoihin hypoteekkilaitosten välityksellä on suositettava, koska täten maan-

omistajain velkaantumisen kautta saatetaan valtio maan todelliseksi omistajaksi.

Ylläsanottuun, joka oikeammin koskee vanhuuden vakuutuksen yksityiskohtia ja niiden järjestämistä, liittyy läheisesti vakuutuksen yleisen suunnan suunnittelu. Siihen nähden olisi puolueen ohjelman välttämättä myöskin asetuttava varmalle kannalle.

Ensiksikin olisi vaadittava että vakuutus tulee mahdollisimman yksinkertaisella tavalla järjestettyä. Se monimutkaisuus, joka jo nyt on olemassa sen kautta työväenvakuutuksen alalla, että jokainen eri vakuutuslaji, kuten sairaus-, tapaturma-, y. m. vakuutukset ovat aivan erillään ja eri näkökohtia silmällä pitäen järjestetty saa luonnollisesti aikaan, että koko laitos käy sängen monimutkaiseksi ja vakuutetulle itselleen vaikeaksi ymmärtää. Sitäpaitsi eri vakuutuslait edellyttävät toisiaan monessa kohden ja täten voi syntyä melkein ääretöntä sekasortoa, jommoinen Saksassa eri vakuutuslajien kesken vallitsee ja jota työväenmiehet suuresti valittavat.

Toinen seikka, joka vakuutusta järjestettäessä olisi huomioon otettava, on että mikäli mahdollista yksityiset vakuutuskassat ympäri maata asetetaan itsehallinnon periaatteiden mukaiseksi, siten että vakuutetut itse vaikuttavasti voivat ottaa osaa laitoksen johtoon alimmasta asteesta ylimpään johtoon saakka. Paitsi muita etuja, johtuu tästä se hyöty, että kulungit vakuutusta järjestettäessä sen kautta melkoisesti vähenvät. Saksassa, jossa itsehallinto on vaan nimeksi toimeenpantu, valitellaan sekä tällaisen järjestelyn sopimattomuutta, että sen suunnattomia kulunkeja.

Koska vanhuuden vakuutus, kuten jo on viitattu, monessa kohdin edellyttää muiden vakuutuslajien vastaavaa järjestämistä, olisi mielestäni välttämätöntä, että kaikki n. k. työväen vakuutuslajit otettaisiin yhdessä tutkittavaksi, ja tällöin asetettaisiin yhtenäinen työväenvakuutusohjelma, ja että nyt vanhuuden vakuutukseen nähden vaan päätettäisiin niistä periaatteista, joita olen kosketellut, ja jotka nyt kokoontuvassa kokouksessa kokouksen jäsenten olisi välttämätön päättää. Tätä ehdotan sitä suuremmalla syyllä, koska tällöin

voitaisi hyväkseen käyttää nykyään toimivan vanhuuden vakuutuskomitean alustavia töitä.

Ylläolevan esityksen pohjalla esitän vanhuuden- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta kokoukselle seuraavat ponsiehdotukset:

1:o) Valtion on järjestettävä ja ylläpidettävä vakuutuslaitos yleistä pakollista vanhuuden- ja työkyvyttömyyden-vakuutusta varten.

2:o) Velvolliset vakuuttamaan vanhuutta ja työkyvyttömyyttä vastaan tässä laitoksessa ovat kaikki 16 ikävuotta täyttäneet Suomen kansalaiset, jotka eivät jossain muussa valtion järjestämässä tai hyväksymässä eläkelaitoksessa ole vakuuttaneet itseään.

3:o) Vakuutusmaksut ovat suoritettavat siten, että valtio kunkin vakuutetun henkilön puolesta, joilla on tuloja alle 2,500 Smk., maksaa kerta kaikkiaan määrätyn summan, sekä lisäksi takaa alimman mahdollisen eläkkeen siinä tapauksessa, että vakuutettu itse on vapautettu.

Niiden henkilöiden, joilla on tuloja alle mainitun summan, ja jotka ovat toisen palveluksessa tai työssä, vuotuiset vakuutusmaksut suoritetaan tuloluokittain siten, että vakuutettu henkilö suorittaa vuotuisesti noin 2 % tuloistaan vastaavan. Työnantaja, jonka työssä hän on, suorittaa jokaisen työmiehensä puolesta jälleen summan, joka on yhtäsuuri kuin työmiesten vakuutusmaksut ylimmässä tuloluokassa, eli vuodessa 45 Smk. ja päivää kohden 15 penniä. (Vaihtoehtoisesti: Työnantaja, jonka työssä työmies on, suorittaa jokaisen työmiehensä puolesta, jos tällä on palkka alle 500 vuodessa 4 % hänen palkastaan, jos palkka on alle 1,000 Smk. 3 %, jos palkka jälleen on yli 1,000 Smk. ainoastaan 2 %.

Jos työmiehen palkka on alle 1 Smk. päi-

vässä (luonnon palkka tähän laskettu) on hän vapautettu maksujen suorittamisesta, jotka valtion on hänen puolestaan suoritettava.

Henkilöt, joilla on tuloja alle 2,500 Smk. mutta, jotka eivät ole kenenkään palveluksessa, suorittavat itse koko vuotuisen vakuutusmaksunsa, paitsi tapauksessa, että heidän vuositulonsa laskevat alle Smk. 250: —, jolloin he ovat maksuista vapaat, ja valtio ne heidän puolestaan suorittaa.

Henkilöt, joilla on tuloja yli 2,500 Smk. suorittavat itse koko vuotuisen vakuutusmaksunsa, eivätkä nauti valtion apurahaa.

4:o) Eläkkeiden suuruus määrätään vuotuisen vakuutusmaksujen ja valtion apurahan suuruuden mukaan. Alin eläke älköön laskeko alle Smk. 120 (150).

5:o) Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 70 vuoden ikä. Täydelliseksi työkyvyn menetykseksi on katsottava, jos tulot tämän takia ovat laskeneet alle 33 % entisestään.

Osittainen työkyvyttömyys, jolloin tulot ovat laskeneet vain 50—60 % entisestään, oikeuttaa puoleen eläkkeeseen.

Vaimo, jonka mies on kuollut, olkoon oikeutettu 1/2 vuoden ajan nauttimaan 1/2 eläkettä, sekä jos hänelle jää alaikäisiä lapsia, olkoon oikeutettu täyteen eläkkeeseen, kunnes lapset ovat tulleet täyteen ikään.

6:o) Vakuutuslaitokseen kokoontuneita pääomia on sijoitettava sairas-, sivistys- y. m. laitoksiin sekä maakiinteistö (hypoteekki) lainoihin.

Kysymyksen: *Palvelijain palkkaussääntö*, alusti *Voitto Eloranta* seuraavasti:

Maassamme on kymmeniä tuhansia suurtiloja, taloja, maanvuokraajia, liike- ja virkamiesperheitä, jotka tuotannos-

saan ja kotitöissään käyttävät miehiä ja naisia palvelijoinaan. Monet näistä palvelijain käyttäjistä pitävät monta palvelijaa, joten maassamme tämän ihmisluokan luku muodostaa suurimman ammattikunnan — satojatuhansia.

Tätä suurta työntekijäryhmää varten on luokkaeduskuntamme laatinut lain 1865 vuoden valtiopäivillä nimeltä: Palkkaussääntö, isännille ja palkollisille. Siinä on 8 lukua, yhteensä 56 pykälää.

Niin valaisevaa, palkollisten asemaa selvittävää kuin olisikin tehdä laajempi yksityiskohtaisempi selvitys sen yksipuoliseen sisältöön, isäntien mielivallan turvaamiseen ja palvelijain ihmisyyttä alentaviin huomattavaisuuksiin, ei ole nyt tilaisuutta ja sitäpaitsi palkkaussäännön puutteellisuus ja yksipuolisuus ovat joltisesti käytännössä tunnetut.

Palkkaussäännön suurimpia virheitä on vuosikauppa, vuoden ajaksi sitoutuminen. Ja että se on täydelliseksi kiristäväksi mahdiksi saatu, on palvelijain vuoden alku asetettu marraskuun 1 päiväksi, yksinkertaisesti sentähden, että silloin on maanviljelijöillä, varsinkin ennen, kaikkein vähimmän tärkeä työaika ja sitäpaitsi silloin alkaa kylmä talvi, jolloin vähävaraisen on vaikea tulla toimeen asuntojen, vaatteiden ynnä elintarpeiden suhteen. Tätä vähäosaisemman pulaa on varsinkin maanviljelijät käyttäneet hyväkseen. Palvelijain on ollut pakko antaa itsensä perin alentavilla ehdoilla vuosi-työhön.

Sanalla sanoen: tästä epäkohdasta on tehtävä loppu pyrkimällä seuraavien ponsien viittaamaan suuntaan:

- 1) Nykyinen palkkaussääntö on kumottava.
- 2) Palkolliset ovat saatavat samain säädösten alaisiksi kuin ovat toiset työläiset 14 vuorokauden ylössanomuksella kahden puolen.
- 3) Maalla asuvain palvelijain, — erittäin perheellisten — jotka asuvat isäntänsä huoneissa, on erityisesti sovittava asunnosta, mikäli se koskee talviaikaa lokakuusta toukokuuhun.
- 4) Palvelijan, tehdessään sopimusta „isännän“

on tarkoin määriteltävä ehdot (kuten työpäivän pisin pituus, päiväpalkan suuruus, ruuan kunnollisuus, asuntojen puhtaus, tehtävät työt, sunnuntai-, kuukausi- ja vaalipäivävapaudet y. m. seikat.

Lopuksi pyydän saada vielä puoluepäivien harkittavaksi ehdottaa, että ensi kokous velvottaisi puoluehallinnon huolehtimaan palvelijain koko maata käsittävän edustajakokouksen hommaamisen ensi pyhäinpäivänä, jolloin palvelijat ovat vapaampia pääsemään kokoukseen.

Kysymyksen: *Yleinen kieltolaki*, alusti *Miina Sillanpää* seuraavasti:

Viime ynnä tämän vuoden tapahtumat ovat silmiinpistäväällä tavalla näyttäneet, miten siunausta tuottavaa on, kuin asetetaan sulkua väkijuomille. Marraskuun suurlakko ei olisi jättänyt niin kokonaista ja ehjää kuvaa jälkeensä, jos ei kansan ensimmäinen toimenpide olisi ollut sulkea kapakat, joka sulkeminen tapahtui kaikissa liikepaikoissa, joka taas todisti, että missä kansa vaan saa hallita, niin siellä ei myöskään väkijuomia myydä. Raittiusaate on syvien rivien keskuudessa saanut valtaavan kannatuksen ja raittiusväki on myöskin vähitellen huomannut, että ainoa keino kieltolain aikaansaamiseksi on yhtyä järjestyneeseen työväkeen. Tässä voivat sekä työväen että raittiusjärjestöt lyödä veljen kättä, niin silloin varmaan voitto on meidän.

Kauvan on meillä tehty työtä raittiusaatteen eteen, ja työväen puolueen kunniaksi on luettava, että raittiusaate järjestyneissä on saanut niin vahvan kannatuksen. Raitis sielu voi viihtyä ainoastaan raittiissa ruumiissa, näkyy olevan päämääränä useammalle. Yleisen raittiuskokouksen tulos tänä kesänä näytti, että raittiusasian ajajat jo nyt ovat tulleet meitä lähemmäksi. Ja kuinka muuten voisi ollakkaan, koska työväki se tässä painavamman sanansa kumminkin sanoo. Ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan ponnen:

Koska työväen puolue käsittää, että väkijuomat ovat kansallemme kirouksena ja mukanaan

tuovat yleistä onnettomuutta ja tapain turmelusta, niin vaatii puolue, että ensi valtiopäivillä hyväksytään yleinen kieltolaki kaikkiin alkoholipitoisiin juomiin nähden, joita ei ole sallittava myydä muualla kuin apteekissa lääkärin määräyksen mukaan.

Verotuskysymyksestä esitti *Puoluehallinto* seuraavan lausunnon:

Viitaten Viipurissa v. 1901 pidetyn puoluekokouksen lausuntoon, jonka perusteluna on A. B. Mäkelän kirjottama puolueen lentokirjanen, ehdotetaan puolueen vaaliohjelmaan verotuskysymys seuraavassa muodossa:

Päämääräksi on asetettava:

- a) henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä tuloverolla;
- b) ilmoittamisvelvollisuus ja veronvalvojain asettaminen;
- c) ansiottoman arvonnousun sekä korkotulojen verottaminen kuin omasta ansiosta ja työstä johtuvat tulot;
- d) asteettain ylenevän veroituksen ulottaminen kaikkeen verotukseen.

Väliaikaisiksi vaatimuksiksi hyväksyttävä:

- 1) varsinaisia elintarpeita rasittavain tullien y. m. kulu-
tusverojen poistaminen;
- 2) oikeudenkäyntiä rasittavain leima- ja toimituskirjain
lunastusmaksujen korvaaminen leimaveron korotuksella pe-
runkirjoituksesta ja perunkirjoitusten tarkemmalla valvo-
misella;
- 3) viina- ja mallasverojen poistaminen yleisellä kiel-
tolailla;
- 4) sairaus-, eläke- ja henkivakuutuslaitoksiin meneväin
vuosimaksujen vapauttaminen kunnallisverosta aina 300
mk:aan asti;
- 5) ylenevä kunnallisvero;
- 6) alimmaksi veroitettavaksi tuloksi asetettava paikkakun-
nallisten olojen mukaan kaupungeissa 1,200—1,800 ja maalla
600—900 mkn vuositulo;

7) vapaaehtoinen säästö- ja lainausrahastojen perustaminen työväen y. m. vähätuloisten veronmaksun helpottamiseksi;

8) kruunun-, kunnan- ja kirkollisverojen yhdistäminen, ensin kaupungissa, sitte maalla;

9) taksoitus toimitettava kuluvalta puolivuodelta, veronkanto samoin puolivuositain;

10) verorästien ulosottopalkkio riippuvaksi ulosotetun summan suuruudesta.

Maatalouskysymys.

Kysymyksen alusti maisteri *Väinö Vuolijoki* seuraavasti:

Yleensä on tunnettua mihin suuntaan tieteellinen sosialismi alkuaan on ajatellut maanviljelyksen kehittyvän tulevaisuudessa. Se on ennustanut pikkuviljelykselle perikatoa, kuten pikkuliikkeille teollisuudenkin alalla. Kaikkien maiden sosialidemokratein ohjelmien periaatteellisessa puolessa lausutaan se selvin sanoin julki. Niin myös meidän. Puheenalainen kohta nykyisessä ohjelmassamme kuuluu: „Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että yhä suuremmat joukot ennen itsenäisiä pikkuteollisuuden harjoittajia ja *pikkutilallisia* menettävät tuotannon välikappaleensa ja joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuvaisiksi“.

Tämän periaatteellisessa ohjelmassamme lausutun suunnan on viitottanut sosialismin suuri tiedemies Karl Marx, yksi viime vuosisadan suurimpia neroja, joka Englannin maanviljelysaloja tutkiessaan oli tälle kannalleen saanut yhä enemmän ja enemmän vahvistusta. Englannissa oli kapitalismi silloin pisimmälle kehittynyt ja suurimmin vaikuttanut maanviljelykseen, ja maanviljelyksen tila osotti selvästi pyrkimystä keskittymistä kohti. Pientilat hävisivät huikeata vauhtia, sillä niiden viljelys ei näyttänyt voivan kyetä kilpaile-

maan suurtilain kanssa. Myös Pohjois-Amerikassa vietti suurviljelys samaan aikaan voiton päiviä. Siellä suuret jättiläisfarmit saivat viljanviljelyksellä aivan erinomaisen hyviä tuloksia ja alkoivat arveluttavasti vaikuttaa Europan maanviljelyksen tilaan. Kaiken tämän johdosta ennusti Marx pikkuviljelykselle nopeata perikatoa.

Myöhempi kehitys on kuitenkin osoittanut, että pikkuviljelys ei olekaan niin vähän elinvoimainen kuin tieteellisen sosialismin suuri oppi-isä oli olettanut; onpa tämän ehkä jyrkimmin Marxin kannalla oleva sosialistinen tiedemies Karl Kautskykin myöntänyt v. 1902 kirjoittaessaan, että pienviljelyksen häviäminen tapahtuu paljoa hitaammin kuin m. m. hän oli alkuaan olettanut, olipa se toisin paikoin voittanut jonkun verran alaakin.

Näin Kautsky. Mutta paljoa jyrkemmin ovat sen sijaan useat muut sosialistiset teoretikot ryhtyneet marxilaista kantaa vastustamaan (E. Bernstein, Vollmar, Schoenlank, Bebel, David y. m.), vedoten sekä agraari-tilastoon eri maissa että käytännöllisen kokemuksen osottamiin tuloksiin. Tilastoihin vetoaminen ei kuitenkaan ole täysin selvästi osoittanut sitä eikä tätä, sillä tilastoon turvautuvat myöskin suurviljelyksen puoltajat. Muutamissa maissa osottautuu tilasto suurviljelyksen puoltajille edullisemmaksi, toisissa maissa päinvastoin. Tämä johtuu ensiksikin siitä, että maanviljelystilasto ei yksin meillä vaan yli koko maailman, on enemmän tai vähemmän puutteellinen, joten ehdottoman varmoja lukuja varsinkin pittemmiltä ajanjaksoilta on mahdoton saada; toiseksi siitä, että kapitalistisessa yhteiskunnassa vaikuttavat niin monet maanviljelyksestä riippumattomat seikat maanomistusolojen kehittymiseen. Englannissa esim. kohosi maan hinta yhteen aikaan aivan suunnattomasti yli sen tuotantokyvyn, ja siihen oli suurimpana syynä se, että yhteiskunnallinen vaikutusvalta oli yhdistetty maanomistukseen ja sentähden koettivat kaikki maan suuremmoisena teollisuuden avulla rikastuneet henkilöt saada haltuunsa niin paljo maata kuin mahdollista.

Sekä tosioloihin perustuva kokemus että maanviljelys-olojen teoretinen tutkimus näyttävätkin nykyään kallistuvan

yhä enemmän pienviljelykselle suosiolliseen suuntaan. Vaikkakin yleensä kaikille, jotka tätä kysymystä ovat vähänkin seuranneet, lienee useat pikkuviljelyksen puoltajien väitteistä tuttuja, esitän tässä kuitenkin kaikessa lyhykäisyydessään muutamia seikkoja ja näkökohtia, jotka mielestäni enemmän puhuvat pienviljelyksen puolesta.

Kun Englannissa noin nelisenkymmentä vuotta takaperin kehityskulku näytti menevän siihen suuntaan, että suurviljelys voitti alaa ja pienviljelys hävisi, oli siinä paitsi edellä mainittua syytä, että valtiollinen vaikutusvalta oli yhdistetty maanomistukseen, suurimpana vaikuttimena se, että maanviljelys oli pääasiallisesti ekstensivistä (laajaperäistä) viljanviljelystä, jossa, kuten tunnettu, suurviljelys voi jättiläiskoneiden, niinkuin höyryauran, höyrypuimakoneen y. m. avulla menestyksellä kilpailla pienviljelyksen kanssa. Mutta kun viljanhinnat vuodesta 1872 merentakaisen (Pohjois-Amerikan, Argentinan) kilpailun vaikutuksesta Euroopassa alkoivat laskeutua — mitä ne ovat tehneet aina meidän päiviimme asti — alkoi viljanviljelys käydä yhä kannattamattommaksi, niin että esim. Englannissa, jossa viljatullit eivät olleet hintoja keinotekoisesti korottamassa, suuret alat ennen viljeltyjä alueita jäi viljelemättä ja koko maanviljelyksen täytyi kääntyä toiseen suuntaan, valmistamaan markkinoille sellaisia tuotteita, joissa kilpailu ei ollut niin suuri, niinkuin karjantuotteita, puutarhatuotteita y. m. Ja näillä aloilla eivät koneet merkitse läheskään niin paljoa kuin viljanviljelyksessä ja jos koneita käytetäänkin, ovat ne siksi halpoja, että pienviljelijäkin voi ne hankkia.

Erittäin tärkeänä pienviljelyksen auttajana on nykyaikana esiintynyt osuustoiminta, joka ei ainoastaan tee pienviljelijälle mahdolliseksi käyttää kalliita koneita ja siten saada häntä teknikassa suurviljelijän kanssa kilpailukykyiseksi, vaan helpottaa myös hänen tuotteidensa myyntiä ja huojistaa ostettavia tarpeita sekä mikä vielä tärkeämpää, kohottaa hänen ammattitaitoaan, jossa suhteessa suurviljelijä, valtion erityisesti suurviljelijöitä suosivien toimenpiteiden johdosta (maanvilje-

lyskoulut ja maanviljelysseurat), on näihin saakka ollut verrattomasti edellä.

Vielä on mainittava eräs tärkeä näkökohta. Ihmiskunnan lisääntyessä on viljelyksen käytävä yhä intensivisemmäksi, voimaperäisemmäksi sillä maan tuotannon pitää nousta, voidakseen elättää suuremman ihmismäärän. On huomattu, että suurviljelijä ei milloinkaan voi saada niin suuria satoja kuin pienviljelijä, joka useimmiten itse tekee työnsä ja voi sen siis tehdä suuremmalla huolella ja sopivammalla ajalla, koska hänellä yleensä on enemmän työvoimaa maan pinta-alayksikköä kohti kuin suurviljelijällä, ja koneet eivät voimaperäisessä viljelyksessä tule siinä määrässä käytäntöön kuin laajaperäisessä.

Sitäpaitsi teollisuudessa voi liike laajentua miltei rajattomiin asti, mutta maan viljelyksessä sillä on rajansa, sillä mitä kauvempana pellot ovat päätilasta, sitä vaikeampi niitä on viljellä. On esim. Neu-Vorpommerissa laskettu, että peltoja, jotka ovat 2 km. etäämpänä talosta, ei enää kannata viljellä. Omistajat kyllä sellaisissa tapauksissa voivat antaa etäämpänä olevat pellot vuokralle, kuten suurtilalliset juuri meillä Suomessa tekevät, ja meillä se kannattaakin vielä mainiosti, kun teollisuus ei ole maatyömiehiä suuremmassa määrässä vetänyt puoleensa. Maaseudulla on irtolaisväkeä aivan riittävästi painamaan työväen palkat alas ja kohottamaan torpan vuokrat korkeiksi. Mutta kun teollisuus kehittyy ja kun maatyöväestö järjestyy, liittyy työväenyhdistyksiin, jolloin se voi arvaamattomalla ponnella taistella etujensa puolesta, niin ei suurtilallinen enää voikaan saada yhtä korkeita veroja maastaan ja silloin tulee hän huomaamaan, että on edullisempaa myydä torppa kuin vuokrata se, sillä pikkutilain hinnat ovat kohoamaan päin.

Tällaisiin pienviljelystä puolustaviin näköhohtiin on nyt Suomen sosialidemokratinen puoluekin nojautunut ottaessaan käytännölliseen ohjelmaansa sellaisia pikkuviljelystä suosivia toimenpiteitä kuten valtion omistamain maiden luovuttaminen tilattomain käytettäväksi sekä pikkuviljelyksen edistäminen valtioavulla (§§ 5 ja 6 maatalousohjelmassa), vaikka ne ovat-

kin suorassa ristiriidassa ohjelmamme periaatteellisessa puolella lausutun kehityssuunnan kanssa. Ja viime aikoina on kuulunut ääniä sekä puolueen sanomalehdissä että puolueen jäsenten kesken, että ohjelman periaatteellinen puoli olisi muutettava sopusointuun käytännöllisen ohjelman kanssa. Tällaista muutosta pitäisin puolestani kuitenkin tällä kertaa, vaikkakin kuulun niihin jotka uskovat pienviljelyksen tuottavaisuuteen, tarpeettomana. Ensinnäkin sentähden, että kauvas kantavia periaatteellisia ohjelmia on niin harvoin kuin suinkin, ainoastaan olosuhteitten ehdottomasti vaatiessa, muutettava. Että niin ajatellaan muuallakin, sen näemme kaikkien maiden sosialidemokratien ohjelmista. Ja toiseksi ei tiede ole vielä sanonut tässä asiassa lopullista sanaansa. Eihän esim. meillä Suomessa ole maataloustilastoa eikä yleensä tarkkoja maataloudellisia tutkimuksia, joihin voisi vedota. Odottakaamme niinmuodoin edes siksi kunnes Tilattoman väestön alakomitean tilastolliset tiedot saatetaan julkisuuteen, jos mahdollisesti niiden johdolla voitaisi maanviljelyksemme kehityssuunnasta jotain varmempaa sanoa.

Myöskin maatalousohjelmamme käytännöllistä puolta on vaadittu tarkistettavaksi, muutettavaksi, jyrkennettäväksi. Ja epäilemättä olisi sitä ollut ainakin uudella maanvuokralailla täydennettävä, ellei maatalouskysymyksemme olisi saanut jonkun verran uutta käännettä sen kautta, että enimmänsä vääryyttä kärsinyt osa maalaishöyhälistöömme, torppariväestö, on vihdoinkin itse viime syksyisen suurlakon välittömästi herättäminä noussut oikeuksiaan valvomaan. Tampereen yleisessä koko maata käsittävässä torpparikokouksessa ovat torpparit esittäneet uutta maanvuokralakia varten seikkaperäiset uudistusvaatimuksensa, jotka useimmat kokouksen jäsenistä tuntenevat ja joista tarkemman selonteon voimme senkin tähden tästä jättää. Kuitenkin on noissa uudistusvaatimuksissa muuan, jonka sekä teoretinen merkitys että käytännöllinen kantavuus on siksi suuri, „että se koskee koko maan proletariaattia, ja sen vuoksi on tässä otettava puheeksi. Se on tuo viljelyspakkoa koskeva pykälä, jossa ehkä tehokkaammalla tavalla kuin koskaan ennen ehdotetaan käytännössä supistettavaksi

yksityistä omistusoikeutta. Koska arvaan, että monta heikko-uskoista sosialidemokratiakin pöyristyttää sellainen kuin toisen omistusoikeuden supistaminen, lienee syytä katsoa, millaista „vääräyttä“ sen kautta omistavalle luokalle tehdään.

Meidän ei tarvitse mennä vallankaan kauvas muinaisuu-teen, kun huomaamme että maa on yhteisomaisuutta, ja vasta sitte kun maanviljelys on päässyt vähän kehittymään, anastavat eräät yksityiset viljelysmaan omakseen. Metsämaa pysyy kuitenkin vielä vuosisatoja sen jälkeen yhteisenä. Kun viljelys sitte yhä laajenee, huomataan kumminkin, että metsilläkin on jotakin arvoa joko rakennustarpeina tai laidunmaana ja uutisviljelys- ja kaskimaana, ja silloin muuttuvat metsätkin niiden yksityisomaisuudeksi, joille viljelysmaa jo ennestään kuului. Kuitenkin monet muut nykyään maaomistuksen kanssa yhteensidotut oikeudet, kuten metsästys, kalastus y. m., pysyivät vielä kauvan joka miehen oikeutena; eipä vielä nytkään useissa paikoin maataamme, missä olot ovat enemmän alkuperäisellä kannalla, järven kaloja ja ilman lintuja katsota yksinomaan maanomistajille kuuluviksi, vaikkakin omistavien luokkain säätämä laki ne heille tarkoin määrää. Me näemme siis, että yksityistä omistusoikeutta on yhä enemmän ja enemmän eri aloille ulotettu. Vieläpä omistavat luokat muutama vuosi takaperin koettivat nelisäätyeduskunnassaan saada sienet, marjat ja varvutkin yksin maanomistajalle säädetyiksi siinä kuitenkaan onnistumatta. Mutta niin on yläluokan ruokahalu syödessä kasvanut, että useat maanomistajat ovat sekä kirkoissa että sanomalehdissä kuulutuksilla kieltäneet „kaiken marjain ja sienien poimimisen“ maillaan, vaikka lainsäädäntö ei vielä ollut *kerinnyt* niin pitkälle.

Näitä anastuksiaan puolustavat yläluokat sillä, että se on tapahtunut laillisessa järjestyksessä. No niin, aivan samoin mekin aijomme purkaa nämä omistusoikeudet „laillisessa järjestyksessä“ eduskunnan säätämän lain avulla, kun vaan ehdimme saada valtiolliset olomme tarpeeksi kansanvaltaisiksi. Ja samaten kuin talonostajakeinottelija on tähän asti voittanut ja rikastunut osatessaan edeltäpäin laskea maan hinnan kohoamisen, saa sama keinottelija nyt tappiota maan

hinnan laskemisen tähden, koska hän ei ole ollut tarpeeksi tarkkanäköinen huomaamaan yhteiskunnallisen kehityksen vievän maanomistajain oikeuksien supistamiseen ja siitä seuraavaan maan hinnan alenemiseen. Siinä ei tapahdu vääryyttä kenellekään.

Kysymyksessä oleva viljelyspakkopykälä Tampereen kokouksen päätöksessä kuuluu: „On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden sekä yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava etupäässä tilattoman väestön viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan enempää kuin 25 hehtaria viljelyskelpoista maata“.

Tämä on mielestäni sellainen pykälä, jonka ei mitenkään voi katsoa koskevan yksinomaan torpparien ammattiluokkaa. Juuri tämä pykälä sisältää sen uudistusvaatimuksen, jonka toteuttamisella helpoimmin voidaan ratkaista myös meidän polttavin yhteiskunnallinen kysymyksemme: tilattoman väestön kysymys. Ja tämä on samalla se vaatimus, joka varmaan porvarillisten puolelta tulee kohtaamaan jyrkintä vastarintaa ja joka tällä kertaa siis erittäin voimakkaasti tulee edistämään luokkataistelun vireilläpysymistä. Sentähden tulee puoluekokouksen mielestäni panna mahdollisimman paljo painoa tähän uudistukseen, viljelyspakkoon, ja nyt jo tässä kokouksessa ryhtyä sen johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Mutta tämän reformivaatimuksen yhteydessä tulisi puoluekokouksen ottaa lähemmin harkittavakseen myöskin toinen kysymys, ja se on: *maan palauttaminen pakkoluovutuksen kautta valtion haltuun*.

Nykyisen maatalousohjelmamme eri pykälissä on jo tähän uudistukseen viitattu, vaikka sitä koko laajuudessaan ei ole vielä vaadittu. Puolueen sanomalehdistössä on sama asia tämän kesän kuluessa ollut jo jonkun verran puheena, ja on niissä huomautettu asian tärkeyttä siihenkin nähden että maatalouskysymys kaiken todennäköisyyden mukaan tulee ensi valtiopäivillä porvarillisten taholta esille. Meidän edus-

tajillamme tulee luonnollisesti silloin olla varmat menettelyohjeet ja varma ohjelma, ja tätä varten tulisi mielestäni tämän puoluekokouksen määrätä puoluehallinto asettamaan sosialidemokratisen agrarikomitean, joka heti ryhtyisi toimeen laatiakseen ensi valtiopäiviä varten lakiehdotuksen maatalouskysymyksestä erityisesti juuri pakkoluovutusta ja viljelyspakkoa silmällä pitäen. Käytännöllistä maatalousohjelmaamme muuttamaan ei meidän siltä tarvitse nyt ryhtyä, vaan voisi nyt asetettava maatalouskomitea laatia ensi puoluekokoukselle myös ehdotuksen uudeksi maatalousohjelmaksi.

Viljelyspakko ja pakkoluovutus — jotka mielestäni ovat toistensa yhteydessä ajettavat — ovat jokaiselle sosialidemokratille, joka hiukankin on asiaa seurannut siksi selviä, että tässä ei edellisen lisäksi niistä tarvitse enää laajalti puhua.

Kaikkein voimakkaimmin puhuu mielestäni viljelyspakon ja pakkoluovutuksen puolesta juuri edellämainittu *tilattoman väestön kysymys*, joka meillä on ehkä polttavampi kuin missään muualla Euroopassa, Venäjää lukuunottamatta. Kaikki myöntävät, että kysymys on tärkeä ja että tässä jos missään ovat omistavat luokat harjottaneet lainsäädäntönsä avulla mitä tunnottominta vääryyttä varattomia kansanluokkia kohtaan. Hallitus asettaa komitean komitean perästä asiaa „tutkimaan“ ja kustantaa herroja jos jonkin näköisiä ulkomaille asiaa „tutkimaan“, ja nämä kaikki puhuvat kilpaa kauniita sanoja. Mutta toimenpiteet, joita he ehdottavat, ovat sangen laihoja. Ainoa keino koko kysymyksen saattamiseksi onnelliseen ratkaisuun on kuitenkin se, että pakkoluovutuksen kautta hankitaan maamme eri osista mahdollisimman suuret määrät maaomaisuutta — tietysti etupäässä sekä yhtiöiden että yksityisten omistamia suurtiloja — valtion haltuun ja mainitut maaerät sitte sopivan kokoisina palstoina annetaan tilattomain viljeltäväksi täysin turvatulla hallinto-oikeudella. Tämä on kai jokaiselle selvä.

Tilattoman väestön kysymyksen yhteydessä on mainittava *siirtolaisuus*, joka uhkaa tehdä lopun koko kansallisuudestamme ja joka ei suinkaan johdu asukasten muuttelemishalusta, vaan siitä maamme kapitalistiluokka on tehnyt va-

rattoman kansan toimeentulon miltei mahdottomaksi. Mutta siirtolaisuuskin aivan varmaan loppuisi, jos pantaisi mahdollisimman laaja yksityismaitten pakkoluovutus käytäntöön.

Lopuksi sopii vielä huomauttaa, ettei maamme pinta-alasta nykyään ole viljelyksen alla muuta kuin hiukan yli 3 prosenttia. Europassa löytyy kuitenkin maita, joiden koko pinta-alasta on 60:kin prosenttia viljeltyä. Aivan epäilemättä on suurimpana syynä siihen, että viljelys meillä edistyy näin hämmästyttävässä määrässä huonommin kuin kaikista edellytyksistä päättäen voisi odottaa, on juuri se seikka, että uutisasutus on meillä yksityisten mielivallasta riippuvainen. Halua maanviljelykseen ja uutisviljelykseen ei meidän tilattomalta väestöltämme suinkaan puutu. Siitä ovat todistuksina ne puutarhan tavoin viljeltyt karut kivikkomäet, joita alituisesti kulkiessa näkee tilattomain mökkinsä ympärille muokanneen. Niitten vieressä on usein mitä muhkeinta niittyä luonnon-tilassa, mutta se kuuluu suurviljelijälle, joka itse ei kykene tai ei tahdo ryhtyä sitä viljelemään.

Tällaisissa oloissa olisi totisesti viljelyspakko tarpeen!

Ryhtymättä tässä enää näitä seikkoja laajemmalla selittelemään, pyydän siis vain esittää puoluekokoukselle, että kuten jo mainitsin, asetettaisiin oitis *sosialidemokratinen agraarikomitea* valmistamaan ensi valtiopäiville seikkaperäistä agraarilakiehdotusta silmällä pitäen erityisesti viljelyspakon ja pakkoluovutuksen periaatteita.

Ehdotan päätöslauseeksi: Maalaisproletariatın taloudellisen sorraralaisuuden poistamiseksi päättää puoluekokous, että

1) On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

2) On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden sekä yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltäväksi, jollei

omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan enempää kuin 25 hehtaria viljelyskelpoista maata.

3) Valtion ryhdyttävä tilattoman väestönmaan-tarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksen kautta palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla hallinto-oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

4) Puoluekokous määrää puolueeneuvoston valmistamaan ensituleville valtiopäiville edellä mainituista uudistuksista eduskuntaesitykset.

Nämä kysymykset menivät keskustelutta valiokuntaan.

Menettelytapakeskusteluun jatkoa.

Puheenjohtaja (Tainio): Minusta ovat Salin, Uotinen, Alanne ja Sirola kysymyksen eri puolet siksi selvästi valaisseet, ettei kenelläkään liene uutta esille tuotavaa. Etteköhän voisi luopua puheenvuoroista?

Seuraavat luopuivat: Perden, Tuomola, Turunen, Kontulainen yhtyen Sirolaan, Laine yhtyen Alanteeseen, Nevander, Vartiainen, Rissanen yhtyen Uotiseen ja Sirolaan, Solin yhtyen Alanteesen, Ruissalo, Lehtovaara, Tervo yhtyen Uotiseen, Filman, Hurme yhtyen Alanteesen, Aapola yhtyen Alanteesen, Raatikainen yhtyen Valppaasen, Harjula, Kantonen yhtyen Uotiseen, Retikäinen yhtyen Uotiseen, Merinen, Videll yhtyen Alanteesen, Annala, Haarala yhtyen Sirolaan, Lahtinen yhtyen Valppaasen, Heino yhtyen Sirolaan ja Uotiseen, Manninen yhtyen Alanteesen, Viitanen yhtyen Valppaasen, Salonen, Leino yhtyen Sirolaan, Maja, Eloranta yhtyen Uotiseen, Manner yhtyen Sirolaan ja Turkiaan, Valovaara yhtyen Uotiseen, Maidell yhtyen Uotiseen, Hatinen, Grönberg, Hytönen yhtyen Sirolaan, Paasinen yhtyen Sirolaan, Huovelin Alanteesen, Salovaara, Jauhunen Uotiseen ja Sirolaan, Heikkinen Alanteesen, Heino Alanteesen ja Sirolaan, Salo yhtyen Alanteesen, Sirolaan ja Uotiseen, Viik Alanteesen. Seuraavat ei luopuneet:

Pelkonen: Minun mielestäni olisi meidän pidettävä raja nykyisen hallituksen ja sosialidemokratian välillä. Kun huomataan kuinka hallitus varustautuu aseellisilla keinoilla työväkeä vastaan, niin meidän pitäisi hallitusta käskää siitä lakkaamaan ja sanoa että se anarkia, joka syntyy voimakeinojen lisäämisestä, me emme rupea sitä hillitsemään kuin porvarit tulevat sitä meiltä pyytämään.

Siren: Kerta kaikkiaan on sanottava, jos me olemme sosialidemokrateja tai sosialivallankumouksellisia. Minä toivoisin että oltaisiin rauhallisia sosialidemokrateja ja taisteltaisiin vaalilipun avulla. Mutta kun asia kärjistyy, niin voimme sosialidemokrateina ehkä kumoukseen yhtyä.

Pylväs: On mielestäni kummallista kun täällä sanottiin senaattori Karista, että hän turmeltu porvarisenaatissa, mutta on sanottu Voima-seuroista ja muista porvarien laitoksista, että ne ovat tähdätty meitä vastaan, mutta että työväen miehet menisivät Voima-seuroihin jäseniksi. Kas kun ei peljätä että ne siellä turmeltuisivat ja kääntäisivät aseet meitä vastaan. Minä en hyväksy minkäänlaisia Voima-seuroja, en meidän omia, enkä porvarien. On suuri rikos luontoa vastaan ihmisveren vuodattaminen ja murha, tapahtukoon se kenen tahdosta tahansa. Vaikka sellainen pidettäisiin hyödyllisenä, niin ei voi katsoa että tarkoitus pyhittää keinot. En voi hyväksyä aseellista toimintaa kahdella eri syyllä. Emme voisi julkisesti toimia, joten se tulisi toimimaan niin kuin Bobrikoffin aikana, voitaisiin sanoa ne toimivat salaisesti, ja niin karkoitettaisiin suuret joukot jäseniä pois. Olen varma että meidän kansa ei ole niin kehittynyt, että kykenisi itseään johtamaan. Joku kun vaan kauniisti puhuisi, niin silloin rusthollarit saisivat ääniä että mätkää. Meille voisi käydä yhtäläisesti kun Ranskan kansalle Ludvig XVI hallituksen aikana. Kun hän eräänä yönä lähti karkuun, silloin loppui kaikilta kärsimys ja hämmästys valtasi. Toivat hänen takaisin ja ottivat ilomielellä vastaan.

Saarinen: Ei puolue voi kieltää yksilöitä kantamasta aseita. Samalla kun me saarnaamme oikeutta ja vapautta, samalla meidän täytyy näyttää hyvää esimerkkiä. Jos saar-

naamme totuutta ja oikeutta emmekä niin tee, niin olemme kuin pappi: toista saarnataan, toisin eletään.

Pakarinen: Minulla ei ole paljon sanottavaa. Sisäisessä menettelytavassa kaipaisin esimerkkiä niinkuin edellinen puhuja sanoi, sillä esimerkki vaikuttaa ihmisten kesken. Mitä valtiolliseen taisteluun tulee, niin minun mielestäni pitäisi sosialidemokratinen puolue olla sellainen rauhallinen osasto, niinkuin tiedetään on sotajoukossa rauhallisia osastoja, sellaisia ovat muonankuljettajat ja muut. Jos sosialidemokratinen puolue pelkää aseellista kapinaa silloin sen pitäisi olla tuollainen joukko. Me tiedämme jokainen, että me emme suvaitse mitään kuristuksia, emme edes omassa puolueessamme. Miksi meidän ei täytyisi vapaustaistelijoita auttaa niillä keinoilla, jotka ovat meille mahdollisia, ja jotka tahtovat avustaa aseilla niin annettakoon heille vapaus, eikä sosialidemokratia saa heitä estää.

Pöyhönen: Jos tahdomme tulevaan menettelytapaan luoda silmäyksen, niin välttämätöntä meidän on katsoa maalaisväestöön. Täällä sanottiin, luokaamme selvät luokkarajat, minä en sellaista hyväksy, mutta asettakaamme ohjelmamme niin, että voivat olla mukana ne, jotka tahtovat mennä lennokkaasti eteenpäin sekä ne jotka tahtovat olla toimimatta. Me emme saa „Voima“-seuroihin miehiämme laskea, siellä ne eivät paljoakaan vaikuta, niinkuin Kari senaatissa. En tiedä mistä lienee tullut tuo ajatus, että porvareille emme anna miehiämme eduskunta-vaaleissa, sillä jos me itse asettamme ehdokkaat, niin en luule että porvarit ovat halukkaita niitä sinne lisää viemään.

Esa Paavo-Kallio: Minä ihmettelen sitä ääretöntä urhoollisuutta, mikä yht'äkkiä on tullut Suomen sosialidemokratisen puolueen keskuuteen. Kun olisi tilaisuus täällä sulettujen ovien takana asettaa kaksi joukkoa vastakkain, niin saataisi nähdä, kummalla puolella tosi urhoollisuus on. Ei kaikki räikeät toimenpiteet ole voimaa, eikä kaikki voimakemukset myöskään ole voimaa, ne ovat yhtä usein heikkoutta. Ja minä ajattelen sillä lailla, että kyllä hallituksen

voimakeinot ovat heikkouden merkki. Sallikaa minun kertoa pieni tarina, se on hyvin lyhyt. Vankka Kyrön mies seisoo vankkana häissä. Puukkojunkkari seisoo hänen edessään. Hän ei edes katso hänen päälle, se ottaa kiinni. Silloin se voimamies sanoo: „Älä minua huiskuta“. Sosialidemokratiasella puolueella ei ole oikeutta antaa jäsenilleen vapautta turvautua voimakeinoihin, mutta sen perustus on saatava niin vankaksi, että se saattaa sanoa porvarikaarteille: älä minua huiskuta. Salin sanoi, että se on meidän voimamme, ettei mitään toimita. Silloin kun me seisomme ettei mikään meitä saa liikkumaan, silloin se on voimaa. Täällä on tehty ainakin kolme pahaa historiallista ja maantieteellistä virhettä. Meillä on vailla 3 miljoonaa asukasta ja Venäjällä on 130 miljoonaa. Meillä on satatuhatta sosialidemokratiaa ja Venäjällä samoin, suhde on siis sama kuin meillä olisi 1,300. Kuka voi sanoa mikä on seuraava voimakeskus Venäjällä, jos ensin saadaan perustuslaki. Olisiko se sosialidemokratia, jonka muodostavat nuo satatuhatta, voisivatko ne järjestää 130 miljoonan vallan keskityksen? Mahdotonta. Varmaa on, että seuraava aste tulee olemaan porvari-kuningaskunta tai tasavalta. Vielä varmempaa on, että jos historia pitää paikkansa, niin siellä tulee takatalvi, kuin Ranskassa. Se on provokatsioonaa, jos me rupeemme voimakeinoja käyttämään. Ulkomaalaisetkin ovat rauhallisesta ohjelmasta poikenneet. Olkoot. Meidän on helppo lähettää miehiä rajan taa, mutta jos me teemme niin, niin silloin meidän käypi kuin Puolan. Minä tunnen vallankumouksen. Minä olen mökissäni tehnyt monta vallankumousta pommilla ja revolverilla. Minä olen aatteissani lähtenyt monta kertaa taisteluun. Minä voisin todistaa logiikan syillä taistelun välttämättömyyden, mutta se on tunteen logiikkaa, ei historian logiikkaa. Venäjän kanssa ja hallituksessa on aineksia niiltä ajoilta jolloin sanottiin: jos Dimitri ei pelasta, niin ei mitään tule. Siellä kuolleen hallitsijan nimessä pelattiin edullisia rooleja — — —. Kuka meistä ei Venäjän vallankumousta hyväksyisi, mutta kukaan ei johdata mieleen niitä vaikeuksia, joita sillä on. Meidän ohjelmamme on se: meillä on voitto kun me sa-

nomme: älä minua huiskuta. Meidän täytyy myös ymmärtää sitä, joka täällä on niin valtavana tullut esiin. Meillä on ihmisiä, joilla on tunteen valtava logiikka. He ovat enemmän tunteen ihmisiä, kuin kylmän järjen. Huomaamme että toiset ovat kylmän järjen ihmisiä ilman tunteita. Pitäisi olla tunteen ja järjen kehitys tasapinnassa. Jos tunteen kehitys on päässyt valtaan, on se voimaa, mutta se tahtois mennä suoraan eteenpäin, vilahduksessa, mutta me olemme maassa, emmekä voi lentää. Kyllä tunteen logiikalla on puolustuksensa, se on hyvä olemassa, mutta sitä ei saa käyttää yksinään. Jos tahdot jonkun asian vuoksi elämäsi uhrata, jos tahdot kuolla, niin valitse tanner, jossa ei ole miljoonia vaimoja ja lapsia vaarassa. Jos suomalaiset ryhtyvät taisteluun vallankumouksen riveissä, niin tuohon viekkaseen politiikkaan kuuluu antaa perää keskustassa ja rauhoittaa nurkan. Eikö ennen ole niin käynyt? Saattaa tuntua hullunkuriselta, mutta minä olen aina ollut suuri suunsoittaja ja vielä nytkin. Minä pelkään, että jos tuollainen mielipiteen suunta pääsee valtaan nyt tahi tulevaisuudessa, niin siitä on liika ankarat seuraukset. Minä jään siihen luuloon, että kun tästä on täällä keskusteltu ja komitea antanut lausuntonsa ja siihen mennessä hermosto on laimentunut, niin minä uskon että me voimme yksimielisesti ilman tuota veristä piirrettä, joka täällä on näyttäytynyt, sopia menettelytavasta. Minä en tahtois olla kylmän järjen sosialisti, se saattaa mennä liika laimeaksi, en tahtois olla tunteen sosialisti, se veisi myöskin liika pitkälle, saattaisi johtaa kärsimyksiä viattomille, en tahtois ruveta runostelemaan, silloin minusta tulisi Kurikka. Ota puoleksi Kurikkaa, osa sellaista, joka on kylmästä järjestä ja tunteen logiikasta, ja tähteitä runostelusta, siitä syntyy sellainen sosialidemokrati kuin minä olen. Mutta kun minä pyydän puhua totisen sanan, niin minä varotan teitä niiden 48 vuoden nimessä, jotka minulla on takanani, ja joista 20 on taistelun ja kokemuksen vuotta, että jollette mieli hillitä ja ryhdy ajattelemaan historiallista mahdottomuutta, vaan annatte enemmän tai vähemmän virallisen myönnytyksen aseelliselle vallankumoustaistelulle meidän oloissa, niin te

teette tuhoja, josta kerran suuri paljous teitä tuomitsee. (Se pyrkii salaisesti). Saattaa olla. Syntyy salaisia pyrkimyksiä niiden keskuudessa, jotka kuuluvat sosialidemokratien leiriin, mutta niin kipeää kuin se onkin, niin puolueen täytyy aina erottaa itsensä niistä. Jos ei tahdota käyttää sitä oikeutta, että tuommoiset eroitetaan, niin saattaa tulla hetki, jolloin ne sanovat: me erotamme teidät. Tiedätte, että Suupohjanmaa on ollut ennen rauhatonta, mutta siellä on valistustyötä tehty ja minä luulen että niin rauhallista ei nykyisin ole missään kuin Suupohjanmaalla, jossa ennen tapeltiin häissä ja hautajaisissa. Minä en tahdo pitkältä viipyä tässä asiassa, mutta minä tahdon alleviivattuna merkitä toveri Salinin lausunnon. Samoin molempien sihteerien, kokouksen ja puolueen sihteerin, ei siitä syystä, että he ovat sihteerinä. Minä vielä annan yhden neuvon. Silloin kun minun päässäni kuohuu, kun hermostoani kuumentaa ja meinaa tehdä minusta kapi-nallisen, niin että minä jo tapan ihmisiä, niin minä rupean runostelemaan. Käyttäkää niin helppoja lääkkeitä kun sankarihenki rupee ponnistamaan rintaa. Kun tekee mieli aseisiin turvautua niin on muistettava että on kysymyksessä kansan onni tai onnettomuus, ja sitä me emme saa tunteittemme kiihtymyksessä panna vaaran alaiseksi. Meidän on tyydyttävä aina vaan lujittamaan järjestöämme ja levittämään aatteitamme niin että meidän puolellamme on todella koko kansa ja kaikki kansat, silloin voimme kerran sanoa poliisivaltioiden sotajoukoille: koittakaa olla niin ettei minua hiuskuteta. (Hyväksymistä.)

L. Linnanvuori: Täällä viimeinen puhui että vallankumoukselliset henkilöt olisivat tunteen miehiä ja toiset jotka puolustavat maltillista menettelyä, kylmän järjen miehiä. Minä kuitenkin olen sitä mieltä, että viimeinenkin puhuja on tunteen eikä niin paljon kylmän järjen mies. Hän sanoi, että kun me vaan seisomme kylmänä paikallamme ettemme horju, niin on kaikki hyvin. Minä uskon, että ne ovat nämä järjen miehet jotka sittenkin tulevat horjumaan, mutta tunteen miehet eivät. (Ei niistä tarvitse puhua). Hän sanoi, että vallankumous tulee auttamaan porvarit valtaan — — —

(Melua. Puhutaan asiasta). — — — Täällä eräs puhuja sanoi, että me emme saisi ajatella aseellista kapinaa, koska me emme saa murhata, mutta miksi he murhaavat? Miksi me emme voisi sitä tehdä? Jos aseita käytetään, ei se ole murhaamista vaan sellaisella kapinalla on kansalaissodan luonne.

O. W. Kuusinen: Jos tällaisessa kokouksessa kun on kysymys menettelytavasta tällaisena aikana, kaikki oltaisiin yhtä mieltä, niin se olisi merkki siitä että olemme väärällä tolalla. Että on useampia mielipiteitä olemassa, se on minusta ilahuttava. Niissä mielipiteissä, joita täällä on esiintuotu, ei minun käsittääkseni näy niin jyrkkää periaatteellista eroa olevan, ettei niiden suhteen voisi yksimielisyyttä syntyä. Toiset täällä ovat puhuneet siihen tapaan, että meidän on pantava pääpainoa eduskunnalliseen taisteluun, vaalitaisteluun, mutta tuskin kukaan heistä on asiaa käsittänyt siinä muodossa, että meillä ei olisi mitään muuta taistelukeinoa kuin se, ettemme mitään muuta saisi hyväksyä. Muistaakseni oli Eetu Salinin ponsissa kohta, jossa viitataan siihen mahdollisuuteen että vallankumous voi vaikuttaa menettelytapaan. Valpas on vallankumouksen kannalla niinkuin Paavo-Kallio-kin käsittääkseni. Suurlakko on vallankumous, vaikka ei väkivaltainen. Hurjimmat nuoret eivät myöskään ole ajatelleet, että täällä yksin aseellisella taistelulla mitään pysyväistä rakennettaisiin tahi että siihen olisi voimat kohdistettava. Ei kukaan ole esittänyt sellaista anarkistista oppia, että maahan kaivettaisi reikä ja maapallo annettaisiin mennä ilmaan. Toiset panevat pääpainoa rauhalliselle menettelylle, toiset tahtovat että kysymykseen tulee myöskin vallankumous. Minä luonnollisesti kuulun jyrkempään ryhmään. Tahtoisin huomauttaa vanhempia tovereita eräästä seikasta. Kuten täällä on huomautettu on tätä kysymystä porvarilehtien puolesta alustettu pitkät ajat. Ne ovat kaikki puhuneet laillisesta taistelusta, ne ovat kaikki suosittaneet puolueellemme rauhallista taistelua, ja sitä ne tältä kokoukselta odottavat. Jos nyt tulee sellainen päätös, että me emme näe mitään muuta menettelytapaa kuin heidän laatimansa rauhallinen, niin he huo-

kaavat helpotuksesta, he pääsevät siitä painajaisesta, joka on heitä painanut ja jonka kautta olemme saaneet porvareilta myönnytyksiä meille puristetuksi. Täällä ei mirrun käsittääkseni asiaa esitetä siinä valossa kun meidän täytyisi ryhtyä aktiiviseen taisteluun tarkoitusperäämme saavuttaaksemme. Minun mielestäni se ei olisi edes sosialidemokratian periaatteen mukaista, että yksinomaan taistellaan aseellisilla keinoilla, minusta se ei ole myöskään nyt tarpeellinen. Olen käsittänyt että kaikkein jyrkimmät vaativat että jokainen itse puolestaan varustautuu jos olot kerran Venäjän sortohallituksen kuristuksesta niin kovalle kävisivät että meidän toimintamme, meidän rauhallinen toimintamme, suurlakko olisi täällä mahdoton. Itse puolestani pidän tarpeellisena varustautumista kaikilla keinoilla, yksinpä aseellisillakin. Ainoastaan äärimmäisessä hätässä on käytettävä aseellista vastarintaa, ainoastaan puolueenvaltuusto voi siihen antaa luvan ja sekin ainoastaan silloin kuin se huomaa ettei sen kautta panna puolueen eikä maan ilmeistä etua vaaraan. Vaikka tällaisen menettelytavan puolella olemme, pyytäisin huomauttaa että vanhemmat toverit ottaisivat huomioon, että ei siltä tarvitse ajatella että yhteisestä rauhallisesta uudistushommasta tarvitsisi luopua. Nämä kaksi käsityskantaa rinnan: varustautuminen sitä hetkeä varten jolloin Venäjällä hallitus kukistuu ja samalla rauhallinen taistelu omassa eduskunnassa, rinnan niitä on ajettava. Me jyrkemmän suunnan miehet pyrimme samoin kuin maltillisemmatkin rauhalliseen menettelytapaan, mutta me ymmärrämme että täysin menestyksellinen eduskuntataistelu on nykyään mahdoton. Me käsitämme että meidän eduskuntalaitoksemme on kuin sellainen rakennus, jossa ei ole vielä nurkkakiveä, vaan johon, kuten Vatanen sanoi, ruvetaan kattoa rakentamaan. Meidän pitää ensin tehdä tälle kivijalka ja sen me voimme sillä hetkellä perustaa kuin Venäjällä vallankumous tapahtuu, jos sitä emme silloin saa tehdyksi, niin tuskin saamme pitkään aikaan jollemme ole sitä varten varustautuneet. Paavo-Kallio huomautti että Venäjän vallankumous tulee olemaan porvarillinen. Olen aivan samaa mieltä, me emme saa luottaa

siihen, että jos siellä vallankumous voittaa, niin meille käy kaikki hyvin. Meidän täytyy itse toimia. Siellä pääsee porvaristo valtaan. Jos emme sillä hetkellä saavuta todellista kansanvaltaa, niin saattaa olla, että se porvaristo siellä rupee meitä puristamaan. Kuten kaikki näemme, on meidän edessämme kaksi vastustajaa: venäläinen itsevaltiutus ja sen takana meidän omat vallassaolijat. Kun meillä on edessämme kaksi voimakasta vastustajaa, on meidän esiinnyttävä yksimielisinä. Minä luulen että taistelussa venäläistä itsevaltiutta vastaan on sosialidemokratian käytävä etukynnessä, porvareista ei monta lähde siihen taisteluun. Sosialidemokratit sopikoot yhteisestä yksimielisestä menettelytavasta. Riidelkäämme täällä keskuudessamme siitä kuinka sosialidemokratian täytyy menetellä, mutta luokaamme sillä sellainen menettelytapa, jonka ympärille me mahdollisimman yksimielisinä voimme yhtyä. (Hyvä.) Toivon että valiokunnassa tehdään työtä erityisesti sitä silmällä pitäen että yhteinen menettelytapa löydettäisiin, enkä luule, kuten edellä mainitsin että se olisi mahdoton. Jos sitte annamme puolueenuevostolle vapaat kädet asiassa toimia niinkuin se hyväksi näkee ja vastata puolueelle toiminnastaan, niin voimme ehkä jättää menettelytavan yksityiskohtaisemman määrittelyn tässä sikseen siitä syystä, että emme kukaan näe kaikkia niitä mahdollisuuksia jotka tässä voivat tulla kysymykseen. (Hyvä, hvvä).

S. Pipatti: Suomalainen sananlasku sanoo: puhuminen on hopeata, vaitioleminen kultaa. En tahdo aikaa tuhlata. Meidän sosialidemokratinen puolue on tähän asti koettanut koota mahdollisimman paljon jäseniä siipiensä alle, mutta tästä lähtien sen toiminta tulee ulottumaan valtiopäiville, valtiolliselle taistelutantereelle, jossa siltä tointa ja tarmokkuutta kysytään. Näin ollen katsottanee luottamuksella tulevaisuutta kohti kun on saatu määräämisvaltaa asioihin, on saatu äänemme kuuluville, mutta huomaamme myös että täällä on ilmennyt kaksi suuntaa, samoin kuin kaikkien muiden maidenkin sosialidemokratisessa puolueissa, täällä löytyy vanha ja nuori puolue. Kuten tiedämme on meidän maassa aikoinaan ollut suomalainen puolue. Sitte siitä on

muodostunut vanha suomalainen ja nuorsuomalainen puolue, ja nämä kumpikin ajavat suomalaisuuden asiaa aivan eritavalla. Niin saattaa käydä sosialidemokratisessakin puolueessa. Mutta kun tämän puolueen on vaikutettava lainlaadinnan kautta tässä maassa niin olisi minun mielestäni toimittava siihen suuntaan, että puolue ei tee mitään erottamisia niinkuin on sanottu, että puolueesta olisi potkittava pois jäseniä. On lujitettava tätä puoluetta ja se sillä tavalla, ettei hajaannusta syntyisi, sillä hajaannus synnyttää aina tappioita. Historiasta näemme siihen kyllä esimerkkejä. Ranskan suuri vallankumous ei sentähden kyennyt toimittamaan muuta kuin kukistamaan Ludvig XVI irstaan hallituksen. Minä lausun toivomuksen, että puolueen johtomiehet pitäkoot silmällä sitä suuntaa, mikä on vallitseva, kun vallankumouksen kello on lyönyt täydet tunnit. (Hyvä).

M. Paasivuori: Minä en pyytänyt puheenvuoroa ilmoittaakseni sitä, että minä yhdyn Sirolaan ja Valppaaseen, mutta minulla on kokoukselle tehtävä eräs pyyntö, koska täällä on Uotinen lausunut siitä mielipiteensä, nimittäin saako sosialidemokratisen puolueen jäsen kuulua valtion asettamiin komiteoihin. Asia on niin, että minä olen yhdessä komiteassa, nimittäin siinä, jonka tulisi tutkia ammattitarkastus- ja tapaturmavakuutuslakia. Forssan kokouksessa lausuttiin, että valtion tulee asettaa komitea, joka tutkii perinpohjin tapaturmavakuutuslain. Tässä ponnessa ei määrätä, saako siihen komiteaan kuulua työmiehiä. Minun on helppo luopua komiteasta, sillä se on pitänyt vasta kaksi istuntoa. Jos kokous tekee päätöksen, saako siihen kuulua tahi ei, niin minusta on aivan saman tekevä.

Häkkinen: Puhuesssa menettelytavasta voinen huomauttaa, että suomalaisten vanhat aseet ovat olleet sana ja laulu. Niitä on käytetty ennen ja käytettäköön nytkin näitä aseita puhuttua ja kirjoitettua sanaa. Meillä on paljon vastustajia ja minä olen sen taistelutavan takana siksi, että sosialidemokratian ei ole tapana hävyttömästi esiintyä ei suullisesti eikä kirjallisesti. Minä pyytäisin, että puolue ottaisi käyttäökseen arvokasta menettelytapaa jokaista kohtaan. Joka kunnioittaa

vastustajaa, hän kunnioittaa ihmistä. Jos vastustajia kunnioitamme, niin se lisää joukkojamme äärettömästi. Kansan pyhimpiä asioita ei pitäisi kohdella ivalla, sillä se on hyvin ikävää. Minä olen saanut siitä paljon kärsiä. Puolueemme agitaattorit ovat tässä suhteessa menetelleet liian varomattomasti. Siitä on minullekin monesti sanottu. Minä olen vedonnut, ettei se kuulu ohjelmaan. Niin oli sanomalehdessä, niin ja niin se agitaattori puhui, sanotaan minulle. Minä olen koettanut puhua kyllä, että se on vaan kirjoittajien ja puhujien yksityinen mielipide, mutta siitä vaan aina syytetään puoluetta. Miksi puolue sellaista sallii? Minä olen tänä kesänä saanut kymmenissä paikoissa panna koko sanavarastoni liikkeelle puolustaakseni puoluetta. Kannatan Paavo-Kalliota.

Louhelainen: On puhuttu voimalähteistä, mutta kun yksikään puhuja ei ole maininnut, mitkä voimalähteet ovat, niin tahtoisin muutaman sanan lausua rautatieläisjoukosta, tuntiessani tämän. Se on suuri voimalähde, siihen kuuluu kymmenentuhatta kansalaista. Siellä on monta, jotka eivät hyväksy meidän puolueemme toimintaa, jotka eivät ole siihen vielä yhtyneet. Mitä voitaisiin tehdä tämän kohdan korjaamiseksi. Ehdottaisin tämän perusteella harkittavaksi asian kokoukselle. Yhden puolen tästä ehdottaisin, että saataisiin tunnetuksi sellaiset persoonat rautatien palveluskunnassa, joita valtio poikottelee ja heidän hyväkseen ryhdyttäisiin joihinkin toimenpiteisiin, ettei heitä valtio saisi sortaa leivättömäksi. Rautatieläisliitto kyllä vaikuttaa, mutta liitto ei voi tehdä kylliksi, sillä siihen eivät kuulu kaikki. Toiset sanovat: me emme voi kuulua liittoon, sillä me olemme kansan palvelijoita, mutta tämä osoittaa tietämättömyyttä. Me kuulumme köyhälistöön, emmekä porvaristoon, miksi emme leivän ja vapauden puolesta voisi taistella liiton kanssa. Liiton toiminta olisi saatava laajemmaksi.

Ruhanen: Minulla ei ole tähän asiaan mitään sanomista. Pyysin puheenvuoroa, että voisin toveri Torvisen puheeseen vastata. On täällä tuotu ilmi, että Lamposaaren työväenyhdistys on lakkautettu, mutta päätös oli semmoinen, että

yhdistys lakkautetaan ainoastaan niin kauaksi kunnes sitte päätetään, voidaanko toimia edelleen vai lakkautetaanko kokonaan. (Puheenj.: Se ei kuulu tähän; asia on ilmoitettava järjestysvaliokunnalle).

Rissanen: On huomattu, että täällä kokouksessa on niin innostuneita vallankumouksellisia kuin näyttää olevan. Toiselta puolen näkyy, että täällä on muutamia jäseniä, jotka ovat eri mieltä. Näyttää siltä, että täällä olisi vallalla kaksi vastakkaista suuntaa: suunta, joka hyväksyy ainoastaan parlamenttaarisen menettelytavan ja suunta, joka ei sitä hyväksy; toiselta puolen suunta, joka tosin hyväksyy valtiopäivämiesvaaleihin osanoton ja toinen, joka pitää tätä ainoana keinona. Minun mielestäni kuitenkin koko kokous on yksimielinen pääseikoista. Minä en käsitä, että täällä voitaisiin olla niin tyhmiä, että hylättäisiin parlamenttaarinen menettelytapa, en käsitä, että pidettäisi puhtaasti vallankumouksellista, aseellista toimintaa päämäärään vievänä keinona, enkä käsitä, että tätä parlamenttaarista keinoa pidettäisiin ainoana. Kumpikin on oikea ja kummallakin keinolla rinnakkain saavutetaan jotain, kun niitä vaan osataan käyttää. (Hyvä). On itsestään selvää, että me tulemme lähettämään miehiä uuteen eduskuntaan. Kaikille lie selvillä se, että tässä ei tule kysymykseen vaaleihin osanotto porvaripuolueiden kanssa. Itsestään selvää on, että on kaikkein edullisinta työväen osanotto vaaleihin itsenäisenä puolueena, s. o., että ainoastaan sosialidemokratiset vaaliyhdistykset keskenään tekevät vaaliliiton, siitä ei voikaan olla eri mieltä, eikä siitä maksa vaivaa riidellä. On myös selvää, että vaaliliitto ei voi tulla kysymykseen raittiusväen kanssa, sillä täällä ovat kaikki tunnustaneet, että raittiusmiesten enemmistö on työväkeä, joka hyväksyy sosialidemokratien menettelytavan ja päämäärän. Jos me suostumme siihen, että raittiusväen kanssa, silloin me saisimme valtiopäiville jonkun Matti Seppälän, sillä minä olen sitä mieltä, ettei hän vielääkään ole sosialidemokrati. Meidän tarkoitus ei ole saada yksityisiä henkilöitä valtiopäiville, vaan että saavutettaisi puolueelle etua. Vaaliliitto raittiusväen kanssa ei siis tule kysymykseen. Niiden raittius-

miesten kanssa, jotka eivät ole sosialidemokrateja, niiden kanssa ei pitäisi vaaliliittoa tehdä, sillä se vanhingoittaisi puoluetta, se hämmäntäisi luokkarajaa ja meidän puolueemme äänimäärällä asetettaisi ei-socialidemokratisia raittiusmiehiä valtiopäiville. Mitä tulee kysymykseen suhteestamme vallankumousliikkeeseen ja Venäjään, niin olen minä ollut sitä mieltä, että punaset lakit ovat siinä vähemmän arvoiset. Tässä kokouksessa on ehkä sellaisia henkilöitä, jotka ovat kuuluneet sellaiseen järjestöön, joka perustettiin jo hiukan Bobrikoffin kuoleman jälkeen edistämään puhtaasti vallankumouksellista ropagandaa. Oli muutamia henkilöitä 1903 jotka eivät hyväksyneet silloista puolueen menettelytapaa. Nähtiin, että sorto oli suurimmillaan. Meidän socialidemokratien kaikissa kokouksissa, yksinpä johtokuntienkin kokouksissa istui poliisit ja tätä kärsivät socialidemokratit eikä kuulunut mitään sitä vastaan, vaan oli mielipide se, että alistuminen oli välttämätön. Pelättiin, että jos me rupeamme liikaa räikeästi vastustamaan tuollaista sortopolitiikkaa, niin meillä lakkautetaan yhdistykset. Oli niitä, jotka päättivät että täytyy näyttää, että tässä maassa on socialidemokratinen liike, että täytyy nousta tuollaista sortovaltaa vastaan. Mutta enemmistö oli sitä mieltä, että on parasta säilyttää ne yhdistykset, jotka ovat olemassa, säilytetäänhän niin edes järjestymismuodot. Toiset tulivat myös huomaamaan, että on tärkeä säilyttää yhdistykset, on sangen tärkeä, että on jonkinlaisia varmoja paikkoja, joissa tietää olevan varmoja henkilöitä, joihin voi vaikuttaa, mutta siitä huolimatta täytyi koettaa saada vallalle jyrkkä henki. Ryhdyttiin toimintaan ja läpi koko maan syntyi järjestöjä. Kaikille meille sittenkin oli erittäin tärkeätä koettaa säilyttää työväenliikkeen julkinen muoto. Nyt sitte kun suurlakko syntyi, syntyivät nämä punakaartit ja minäkin olin niin naivi, että olin yhdessä hommassa. Ei silloin ollut tarkoitus muodostaa vallankumouksellista koplaa. Itsestään oli selvää, että jos punakaartit rupeavat harjoittamaan sellaista työväenliikkeen yhteydessä, niin silloin niiden samoin kuin socialidemokratisen puolueen kohtalo olisi ollut määrätty, ne olisi

hajotetut ja meillä ei ollut varaa siihen, että me uhraisimme puolueen. Jos me aikaisemmin katsoimme tarpeelliseksi säilyttää työväenliikkeen julkiset muodot, niin minun mielestäni tällä joukolla joka olisi puuhannut julkisesti vallankumouksen puolesta, niin sitä tyhmyyttä ei sillä ollut oikeutta tehdä. Ennen sanottiin: meillä ei ole menetettävänä muuta kuin kahleemme, mutta tällä kertaa meillä oli menetettävää paljon. Jos meidän eduskuntamme ei ole sellainen, kuin me olisimme tahtoneet, niin kaikkien täytyy tunnustaa, että se kokoonpanoltaan on maailman kansanvaltaisimman, vaikka sillä ei ole sitä valtaa, mikä sillä tulisi olla. Minä uskallan vielä väittää, että vaalilippu on voimakeino, jolla me ammuutaan. Te äänestätte puoluehallinnon kumoon, jos se ei täytä tehtäviään. Jos me saamme kansan suuren enemmistön siihen vakaumukseen, että hallitus ei ole sellainen kuin pitäisi, niin se menee kumoon. Mutta vaikka me kuinka olisimme yksimielisiä äänilipun kanssa, niin ei se kykene kumoamaan Venäjän keisaria. Mutta minä pyydän huomauttaa eikö asianlaita ole sama, jos meidän kansa olisi asestettu kiireestä kantapäähän. 2 1/2 miljoonaa on vähempi kuin 100 miljoonaa, ja jos Venäjän kansa ei aseilla kykene itsevaltiutta kumoamaan, niin totta vieköön emme me siihen kykene. Venäjän sosialidemokratisten puolueen kokouksessa, joka pidettiin Tukholmassa, oli asia esillä ja siellä oli kaksi suuntaa ja se suunta pääsi voitolle, että sittenkin on edullisinta toistaiseksi käyttää vaalilippua. Kerrotaan erään ruotsalaisen työväenmiehen kysyneen: mutta nythän voitti muu suunta kuin mitä hän oli luullut vallankumoukselliseksi suunnaksi. Hänelle vastattiin: ei, me laitamme duumasta konventin. Me emme tiedä koska vallankumous Venäjällä tulee tapahtumaan. Vakuutetaan että se tulee pian, mutta täytyy muistaa, että Venäjän hallitus on erinomainen käyttämään tilaisuuksia hyväkseen. Se on erinomaisen taitava panemaan vallankumouksen käyntiin silloin kuin sitä ei pitäisi, silloin kuin toiset eivät sitä tahdo. Se panee sen toimeen silloin kuin sillä on tarpeeksi voimaa sitä kukistaakseen. Me emme lähde juoksemaan senjälkeen, jos Viapo-

rissa laukeaa pari kolme kanuunaa, meillä täytyy olla varmat tiedot. Ei tämä kokous voi tahtoa, että suin päin rynnätään ja vuodatetaan verta hukkaan. Puolue ei voi, eikä sen ole tarpeellistakaan pitää yllä minkäänlaista aseellista joukkoa, se ei sitä tarvitse. Sillä jos kaikki edustajat täällä vakuuttavat, että heidän lähettäjänsä ovat yhtä innokkaita kuin hekin, niin me emme tarvitse Voima-seuroja, me voimme sanoa kuin Pompeijus sanoi, että silloin kuin minä potkasin maahan, silloin meille syntyy legiooneja. Meillä on kymmeniätuhansia sellaisia. Ainoa mitä voimme tehdä, on mitä useat täällä ovat sanoneet; että käännämme joukkojen mielipiteitä. Jos me sen teemme ja siihen jotain uhraamme ei ainoastaan rahaa eikä niinkuin tähän asti, puhutaan, mutta ei tehdä mitään. Kun minä olen pyytänyt huoneita puhumista varten, niin ei kukaan ole voinut sitä antaa. Ainoastaan raha-avulla me voimme vallankumousta hyödyttää ja jätämme puoluenevostolle päätettäväksi milloin meidän on toimeen ryhdyttävä, jos tarvis vaatii. Voima-seuroja meidän täytyy varoa ja pyrkiä siihen, että ne saadaan lakkautetuksi. Ehkä useasta tuntuu minun mielipiteeni omituiselta, mutta minä olen viime aikoina tullut huomamaan, että kaikki hyvä mikä tapahtuu, se on porvarien kunniaksi, mutta mitä pahaa tapahtuu, se on meidän puolueen syy. Mikä menee hyvin, se on porvarien ansio, mitä sattuu pahoin käymään, se on sosialidemokratisen puolueen vika. Ent. aktiivisen puolueen jäsenenä pyytäisin huomauttaa, että heidän ei pitäisi olla niin sikamaisia. Semmoisia hävyttömiä lörpötyksiä kuin Arbetaren lehti ei pitäisi puhua, ei pitäisi istua toisen housuilla tuleen. (Hyvä).

Keskustelu menettelytapakysymyksestä loppui ja meni kysymys menettelytapavaliokuntaan. Menettelytapavaliokuntaan valittiin lisäjäseneksi Alanne. — Otettiin 15 min. loma.

Punaset kaartit.

Kokoukselle oli jätetty seuraava kirje:

Pyydän, että ei punasen kaartin asiasta pitkään keskusteltaisi. Punasen kaartin johtavan toimikunnan puolesta

esittää lausunnon J. Tuominen ja sen jälkeen pantaisiin asia valiokuntaan, johon ainakin yksi punasen kaartin johtavasta komiteasta valittaisiin. Täällä on saapuvilla 4 joht. toimikunnan jäsentä. Moni kokouksen edustajista on varustautunut ankaraan sananvaihtoon, minä pidän sellaista tarpeettomana, joten toivon, että esitykseeni suostutaan. (Hyvä).

Kunn.

Kaarlo Kalke.

(Kotkan p. kaartin päällikkö).

Ehdotus hyväksyttiin ja lausui

Jussi Tuominen: Tämä asia ei tule täällä esille niiden sanomalehdissä olleiden uutisten johdosta, että senaatti on määrännyt punakaartit hajotettavaksi. Jos se on totta, en tiedä varmempaa. Johtavan toimikunnan henkilöitä on ollut sentähden poliisikamarissa eikä niille ole siellä mitään puhuttu. Heinäkuun 21—22 p:nä pidettiin kaikkien maan punakaartien yhteinen edustajakokous Helsingissä ja siellä päätettiin lähettää puoluekokouksen ratkaistavaksi vieläkö jatketaan toimintaa vai pidetäänkö se päättyneenä. Asiasta ei suinkaan pitäisi tulla suurempaa keskustelua siitä mitä ansioita punakaartilla on ollut ja mitä varjopuolia, vaan siitä onko sen toimintaa edelleen jatkettava vai ei. Mutta ennenkuin ryhdytään tästä päätöslauselmaa tekemään, pyytäisin muutamin sanoin huomauttaa punakaartin tehtävistä, mitä se on tehnyt ja mitä se on aikaan saanut. Edustajakokouksessa jo olin sitä mieltä, että kokouksen päätyttyä ehkä olisi paras lakkauttaa nämä kaartit, sillä niiden tehtävä on uuden eduskuntalain voimaan tultua päättynyt. Oli kuitenkin edustajia, jotka olivat toista mieltä sentähden, että saattoihan vastaisuudessa olla niin paljon selkkauksia odotettavana, kun suurlakkohommakin jäi vireille ja koska suurlakkokomiteakin oli vielä olemassa. Sillä kertaa ei kaarteja lakkautettu vaikka kyllä katsottiin, että kokouksella olisi ollut oikeus, mutta kun puolueen edustajakokous oli niin likellä, niin se päätettiin jättää tänne. Jokainen tietää ne ansiot, mitä punakaartilla on ollut. Se oli sopiva varsinkin niille

maalaisperukoille, joissa ei sitä ennen mitään järjestöä ollut, vaan punakaartit olivat tienraivaajina, sen olen monessa paikassa itse ollut tilaisuudessa näkemään. Näin saatiin monen kylän nuorukaiset järjestymään, pidettiin yhteisiä juhlia, laulettiin työväenlauluja, pidettiin puheita j. n. e. Vanhat ihmiset sanoivat, että ensi kerran he näkevät, että pitäjän nuoriso oli keskenään niin ystävällisissä väleissä, ennen tervehtivät toisiaan seipäillä eikä hurraahuudoilla. Helsingissä olevan punakaartin ansioita oli, että se piti järjestystä mielenosotusretkillä ja myöskin luulen, että eduskuntakysymyksessä on punakaartilla ansionsa. Sitä on pelätty ja sen johdosta hyvin paljon mielipiteitä vaihtunut kansanvaltaiseen suuntaan, kun on nähty, että ne, jotka eivät ole työväenyhdistyksissä ovat punakaartissa ja vaativat miehissä kansalaisoikeuksiaan ja ovat uhkaavana pilvenä, jos ei vaatimukseen myönnytä ja minä olen varma, että tämä vaikutti tavattoman paljon. On paheksittu punakaartien toimintaa, mutta se on väärin. Sitä on täällä kiroiltu ja pantu yhteen heittiöiden ja lurjusten kanssa, mutta sitä en minä voi hyväksyä. Tällä kokouksella on valta lakkauttaa ne, mutta ei tehdä sitä niin, että ne lakkautettaisiin minään hylkiönä, mutta on tunnustettava, että ne ovat tehneet meille suuren palveluksen. Ne ovat lopetettavat kunnialla. Me emme voi ottaa lukuun niitä syytöksiä, joita vastustajien puolelta on sitä vastaan heitetty. En rupea pitkälti puhumaan tästä, jokaiselle on asia selvä. Pyytäisin, että kokous päättää punakaartit heti lakkautettavaksi, mutta samalla vaaditaan, että valtion ja kuntien varoja ei saa käyttää aseellisten joukkojen ylläpitämiseksi. Porvarikaartit ovat myös lakkautettavat eikä uusia saa perustaa. Helsingin vapaustaisteluun ja Hakkasalmen kahakkaan osaaottaneiden kesken on heti pantava tutkinto toimeen ja syyttömästi vangitut kohta vapautettavat. Minä toivoisin, ettei asiasta käytettäisi puheenvuoroja, sillä täällä puhutaan vaan joko kaartin ansioista tahi sen varjopuolista. Ehdotan, että valittaisiin komitea, joka lopullisesti ratkaisee sen kohtalon. Luulen että kokous on yksimielinen siitä, että sen toiminta on lakkautettava, ei pakotuksesta, vaan

siitä syystä, että emme katso olevan syytä enää pitää niitä, koska se tarkoitus, jota varten ne ovat perustetut, jo on saavutettu. (Hyvä).

J. Vatanen: Vaikka tämä kaartin hajottamiskysymys on jo itse edustajakokouksessa tullut vireille, niin kuitenkin puhun, minkä minä olen aikaa seuratessani käsittänyt. On vielä niitä viimeaikoinakin ilmestynyt, jotka tahtoisivat säästettäväksi tuon kuolinkellojen soiton, joita on soitettu niin muualla kuin meidän keskuudessamme. Jo silloin kuin eduskuntakysymys oli ratkaistu, alkoi omassa keskuudessamme nousta punakaartin vastustajia, vaikka minä en silloin ymmärtänyt syytä, minkätähden niitä vastustettiin. Nyt kaikeksi onnettomuudeksi sattui se pahin seikka, että punakaartilaiset menivät valloittamaan Viaporian, mutta kun se ei onnistunut, niin tästä saatiin aihe, että on jotenkin varmaa, että ne nyt tulevat hajotettavaksi. Jos niin olisi käynyt että ne, jotka Viaporiin menivät, siinä olisivat onnistuneet, niin minä olen varma, että me täällä nyt huutaisimme: eläköön punakaarti. (Hyvä). Mutta koska näin on käynyt, niin en kuitenkaan toivo, että kaarti sillä tavalla hajotetaan, kun täällä joku on puhunut, vaan että sille annetaan tunnustus ja toivon, että se voitaisiin kunnialla haudata.

Vesa: Yhdyn itse asiassa alustajaan. Olen sitä mieltä, että punakaartit ovat lakkautettavat tällä kertaa, vaikka tämä kokous mielestäni ei ole oikeutettu punakaarteja hajottamaan. Mutta se saa päättää, ettei puolueen keskuudessa enää ole punakaarteja. On sitte otettava huomioon, mikä meidän kotimaisen hallituksen suhde punakaarteihin on ollut. Sillä ei ole ollut mitään perusteellisia syitä lakkauttaa niitä. Ponsissa, jotka täällä tehdään, on lausuttava jyrkkä paheksuminen kotimaiselle senaatille, että se on antanut lakkautuskäskyn kaarteille. Anna pirulle sormi, niin se vie koko käden. Mutta koska vallassaolijain kiukku on noussut niin korkealle ja siitä voisi olla jotain ikävyyttä puolueelle, niin lienee paras antaa tällä kertaa pirulle sormi, mutta ei koko kättä.

Kaasinen: Se moittiva arvostelu punakaarteista, se on paheksuttava. Niille on annettava tunnustus, ne olivat syntyneet kansan innostuksesta ja ne olivat tarkoitettut järjestysjoukoiksi. Nyt kuitenkin mielipiteet ovat eronneet. Toiset ovat tahtoneet niitä moittia, mutta ne ovat täyttäneet tehtävänsä järjestysmiehinä hyvin. On tultu virkamiehittä toimeen, kansa on luottanut punakaartiin, eikä ole niin virkamiehiä tultu ärsytetyksi. Edellinen puhuja esitti samat asiat, mitä minä ajattelin lausua. Koska punakaartit ovat syntyneet kansan omasta tahdosta, eikä niille ole maksettu mitään palkkaa, eikä niiden voida sanoa toiminnassaan menetelleen huonosti kokonaisuutena, niin on minusta niiden ahdistaminen hallituksen puolelta moitittava. Sitä kannatan, että näin ollen ne puolueesta erotettakoon.

Eskelinen: Meidän vanhemmat puoluemiehet näyttävät olevan taipuvaisia kumartamaan itsevaltiutta ja näin ollen lienee parasta, että kaarti lakkautetaan. Ehdotan uutta toimintamuotoa. Meillä on vapaaehtoiset palokunnat. Kun vallataan ne, niin niiden suojassa voidaan toimittaa ne liikkeet, mitkä ovat kuuluneet punakaartille. Voima-seuroissa porvarit hankkivat meille ampuma-aseet. Henkilöllisestä puolesta pidettäköön huoli yhdistyksissä. Näin kuin toimitaan, niin porvarit eivät kykene meille mitään tekemään.

Paappanen: Minä olen eri mieltä niiden kanssa, jotka tahtovat, että kaartit ovat erotettavat puolueesta tahi, että ne hävitetään. Meillä Kotkassa ja sen ympärillä on paljon tehtaita ja irtainta kuljeksivaa väkeä ja punakaarti on ollut suurena tekijänä järjestyksen ylläpitäjänä. Se on tuonut työväenjärjestöön nuoria miehiä, jotka eivät ole siihen ennen kuuluneet. Näiden tehtaiden ympärillä liikkuu paljon väkijuomien kauppiaita saattaen ilkeyttä aikaan. Näistä on punakaarti yksin voinut pitää huolta ja kurissa. Siihen eivät ole kyenneet porvariensa palkkaamat poliisit, mutta punakaarti on kyennyt. Jos nämä hajotetaan, niin siellä alkaa taas uudestaan huono elämä ja poliisi ei kykene pitämään järjestystä ja niin saattaa olla muuallakin.

Räsänen: Mitä meillä on vastaansanottavaa siihen, että meillä on punakaartit olleet, ne ovat olleet paikallaan. Mitä tulee siihen, että ne muutettaisiin palokunniksi, niin en luule että sillä mitään voitettaisiin. Sanotaan, ettei niillä ole ollut kannatusta. Helsingissä vaikka mitä roskakirjallisuutta painettiin, kun se vaan oli punakaartin toimesta, niin ne menivät kaupaksi. Samoin jos punakaarti pani toimeen juhlan tahi iltaman, niin kyllä siellä aina oli kansaa niin paljon kuin mahtui. Ei suinkaan niiden, jotka ovat punakaartiin kuuluneet, tarvitse tulla puolueesta erotetuksi. Niiden on tietysti hajottava, koska kuten olette sanomalehdistä lukeneet, senaatti on käskenyt: hajaantukaa ja niiden täytyy tehdä se, koska mahtikäsky on pantu taaksi.

Vatanen: Jos täällä puolue tekee päätöksen, että punakaartit ovat hajotettavat, niin sillä tavalla voidaan selvästi todistaa, että punakaartit olivat työväenpuolueeseen kuuluvia. Kun nyt tiedetään, että sotilaspiireissä ajatellaan, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä punakaarteja vastaan, ei ole vielä päätetty, mutta voidaan epäillä. Mutta jos täällä tehdään päätös, että se erotetaan puolueesta, niin voitteko millään perusteella todistaa, että se ei ole kuulunut puolueeseen ja tämä on suurin vaara työväenpuolueelle. Tämän nojalla työväenpuolue ei voisi vastustaa sitä tuomiota, joka sitä ehkä voisi kohdata. Minun mielestäni on paljon edullisempaa, että puolue tämän suhteen antaa asian raueta. Näin ei voida näyttää, että punakaartit olisivat olleet yhteydessä työväenpuolueen kanssa. Jätettäköön se näiden järjestöjen omaksi tehtäväksi menetellä niinkuin tahtovat, vaan työväenpuolue pesköön kätensä.

Auvinen: Tahdon vaan sanoa, että se kokemus mikä on saatu todistaa, että punakaartit ovat hajotettavat. Jääkööt punakaartit elämään järjestönä, mutta työväenpuolueesta ne ovat erotettavat.

Tuominen: Tämä kokous ei voi punakaartia lopettaa ensiksi siitä syystä, että puolue ei ole koskaan niitä perustanutkaan, toiseksi siitä syystä, että niillä ei ole mitään kasarmia, ne eivät ole palkattua väkeä. Miten tyhjää lopettaa?

Ylempää on tullut käsky, että punakaartit ovat hajotettavat, mutta se on sama, toimivatko ne julkisesti tai salaisesti. Toivon että kokous antaa lausuntonsa, että punakaartit eivät ole puolueen yhteydessä, mutta hajoamaan niitä ei taida saada.

Rissanen: Useat puhujat ovat moittineet Tainiota, kun hän sanoi että menköt pikkuperkeleet pois, mutta minä en pahastu sillä minä kuulun pikkuperkeleiden suureen joukkoon. Minä olisin sitä mieltä, että punakaartit olisi pitänyt olla olemassa, mutta niiden ei olisi pitänyt antaa vetää itseään nenästä ja sen ne ovat tehneet. Ihmistä ei rangaista muuta kuin tyhmyydestä. Punakaartit ovat antaneet vetää itseään nenästä antamalla yhden ainoan henkilön saada liian paljon vaikutusvaltaa itsellensä, antoivat Kockin tulla puolijumalaksi. Minä oli viimeinen, joka tapasin Kockin ja hän valitti, että häntäkin vedettiin nenästä, sellainen tulee liian kalliiksi.

Turunen: Yhdistys, jota edustan, pitää kaarteja edelleen tarpeellisena. Jos ne hajotetaan niin tehtäköön porvareille sellainen ehto, että he myös joukkonsa hajottavat.

Virkki: En ole itse kuulunut punakaartiin, vaan olen ihailnut niiden hyvää järjestystä kauniine marssineen ja punaisine lippuineen ja olen sitä mieltä, että puolueen ei tarvitse olla tekemisissä punakaartien kanssa enää. Opetettakoon työväen miehiä ja naisia marssimaan järjestetyissä riveissä, jos ne sitä itse tahtovat. Erotettakoon kaartit puolueesta.

Hämäläinen: Työväenjärjestöt tarvitsevat järjestysmiehiä siitä syystä niinkuin tiedämme, että porvarit koettavat häiritä työväenjoukkoja, jos ne kokoontuvat jonnekin ja kansa, jossa ei ole erikoisia järjestyksenpitäjiä, menee helposti tekemään ilkitöitä. Olen varma että työväenjärjestöt muodostuvat 5 kertaa punaisemmiksi kuin nämä punakaartit.

Hätinen: Näyttää mielipide olevan, että punakaartit ovat yksin syypäät kaikkiin yhteiskunnassa tapahtuviin mullistuksiin. Nyt koko puolue täällä yhtyy senaattiin kun se määrää kaartit erotettavaksi. (Melua). Minä pyydän sanoa,

että kaarti siellä jossa olen, ei hajoa eikä eroa työväenpuolueestakaan, kun se noudattaa niitä sääntöjä, jotka sille on vahvistettu. En toivo, että kaartit hajoitetaan eikä ne tule hajotetuksi, vaikka puolue päättäisi.

Nyberg: Minä uskon, ettei kukaan olisi ryhtynyt, jos ei olisi saanut Luodon keksimää tähteä otsaansa. Ilman mitään merkitystä vallankumoukselle sellaiset ovat. Jos meillä on punakaarti tulee sotilasvalta ja pyyhkäsee kaikki pois.

Asia meni menettelytapavaliokuntaan.

Ammattijärjestö.

Sirola huomautti Forssan päätöksestä (katso Forssan kokouksen pöytäkirjaa) ja seuraavan lausunnon puoluehallinnolta:

Viitaten Forssassa pidetyn puoluekokouksen päätökseen ja katsoen ulkomailla ja meilläkin jo saavutettuihin kokemuksiin on pidettävä edullisempänä, että ammatillinen järjestyminen kehittyy edelleen omia kehityslakejaan noudattaen puoluejärjestöjen sekaantumatta, kuitenkin niin, että elävä vuorovaikutus säilyy sosialidemokratian työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen välillä.

Ruotsalainen vieras *Lindqvist* lausui kysymyksen johdosta seuraavaa: (ruotsiksi)

Meitä on hämmästyttänyt, ettei Suomessa ole enempää toimittu ammatillisen järjestäytymisen hyväksi. Europassa yleensä ja Skandinavian maissa ovat työläiset pitäneet näitä tärkeinä. He arvelevat, että sosialismin päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan vankka ja elinvoimainen työläisjoukko. Kapitalistisissa maissa on järjestäytyminen juurtunut. On huomattu, että taistelu kapitalismia vastaan on vähän tehonnutta, jos sitä harjoitetaan pienin joukoin ilman keskenäistä yhdyssidettä. 20 vuotta on Ruotsissa jo rakennettu ammattijärjestöä. Nyt on 1,500 ammattiyhdistystä liittyneenä 36 liitoksi suojana työväestön takana. Mutta yhdyssiteeksi on vielä saatu Maajärjestö. Sellainen on Norjassa ja Tanskassakin. Ruotsissa Maajärjestöön kuuluu 30 ammattiliittoa, joissa on 1446 yhdistystä ja 108,000 jäsentä. Tämä pakottaa kapita-

listien ottamaan huomioon meidän vaatimuksemme ja meidän voimamme tulee hyvin käytettyä. Ammattijärjestö on valtiollisen järjestön taloudellisena pohjana. Sen täytyy pysyä niin kauan kuin kapitalistinen yhteiskunta on olemassa, mutta se ei yksin voi antaa niitä etuja, joita vaadimme, vaan täytyy sen olla yhdessä valtiollisen järjestön kanssa. Yhdessä pysyen on Ruotsissa päästy nykyiselle asteelle saakka.

V. 1902 teimme suurlakon, kuten Suomen työläiset v. 1905. Me emme kuitenkaan saaneet muita kansalaisia mukaan vaan täytyy luottaa omaan voimaamme. Ja suurlakko osotti todellakin Ruotsin työväen voiman; se todisti että ammattijärjestö on Ruotsin työväenliikkeen todellinen ydin. Ammattiyhdistysten jäsenet tietävät lähteä mies talosta jonkun valtiollisen vaatimuksen puolesta; ne ovat yhtä puolueen kanssa.

Olen ihmetellyt ettei teillä Suomessa ole ollut tuollaista järjestöä. Teidän liikkeenne on siksi kenties niin paljon kauniimpi, että se on saavuttanut sellaisen voiman tarjoomatta suoranaisia taloudellisia etuja. Tämä on ihanteellista, suuremmoista, mutta minä en usko, että se käy ajanpitkään. Olisi siis aika muodostaa vankka ammattijärjestö, joka työmarkkinoilla hankkisi työväelle etuja, mutta samalla saisi heidät esiintymään yksissä valtiollisissa toimissa.

Olen toverini kanssa mielenkiinnolla nähnyt teidän innolla pohtivan kysymyksiänne. Te olette varmasti avoimin katsein huomaavat, mikä on teille edullisinta. Olen tutustunut ehdotukseenne järjestäymiskysymyksessä ja kannatan sitä, mutta kehotan samalla, ettette pysähdy vaan lausumaan toivomusta, vaan myös panette sen teossa toimeen, niin että Suomessa, kuten muissakin maissa, vankka ammattijärjestö pitäisi huolta työväen eduista kapitalistista sortoa vastaan.

Puheen käänsi Yrjö Sirola suomeksi ja otettiin se vastaan vilkkailla käten taputuksilla.

Puoluehallinnon lausunto hyväksyttiin kokouksessa päätökseksi.

Kokous loppui. Laulettiin: „Tuo kaukainen ranta“.

Viides kokouspäivä.

Perjantaina 24 p. Elokuuta.

Kokous alkoi klo 9 aamulla. Laulettiin „Työväen joukot“. Puheenjohtajaksi astui Emil Perttilä.

Kunnallinen menettelytapa.

Kysymyksen alusti *P. Leppänen* seuraavasti:

Että kunnallisissa hallintotoimissa vaikutusvallan hankkiminen on meille suurena uudistuspuolueena aivan välttämätön, siitä ei ole ollutkaan muuta kuin yksi vakiintunut mielipide. Jokainenhan tuntee kunnallisen elämän käyvän vuosi vuodelta yhä merkityksellisemmäksi, varsinkin sosialististen tarkoitusperien alaa voittaessa. Mutta meidän kunnallisten äänioikeusolojemme kurjuuden tähden olemme tämänkin kysymyksen esillä ollessa joutuneet *menettelytapaan* nähden likimain samanlaiseen asemaan, kuin oli suhteemme valtiollisen äänioikeuden kurjuuden tähden valtiopäiviin: ottaako joillakin visseillä ehdoilla osaa, vai asettua kielteiselle kannalle?

Kuunnallisen äänioikeuden käyttämisessä edelliseen verraten on kuitenkin muutamia vaikuttavia eroavaisuuksia. Meidän säätyjemme asemaa suuremmassa määrässä horjutti kansan syvien rivien osoittaminen että säädyt eivät edusta Suomen kansaa, kuin mitä saman osoittaminen horjuttaa nykyisiä kunnallishallintoja, sillä koko kansan puolesta puhuminen ulospäin on sentään suuremmasta merkityksestä, kun vähäinen kunnan asiain hoito. Sortojärjestelmän hyökkäykset luonnollisesti alkoivat siitä päästä, ja vasta loppupuolella ehtivät kunnallisen elämän perusteisiin. Siltä luonnollisesti ei jää merkityksettömäksi kunnallisenkin edustuksen alalla vallitsevien puutteellisuuksien kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa huomauttaminen, mutta kuitenkin yhtä selvästi ei tässä voi huomata vaalilakon vaikuttavuutta. Näyttää myöskin uskottavalta, että kun nyt on varmat toiveet valtiollisissa vaaleissa äänioikeuden käyttämiseen pääsemisestä erityisenä

tuloksiin vaikuttavana puolueena, ja kun niitä vaaleja on vain joka kolmas vuosi, on nuorelle voimiaan kokoovalle puolueelle käypä tämä pitkä väliaika kovin turmiolliseksi, ellei sillä väliajalla ole jotain samansuuntaista toimintatilaisuutta, jota osanotto kunnallisiin vaaleihin tarjoaisi. Näyttää myöskin uskottavalle, että vaalien huonot tulokset, vaikka enemistönäkin ollaan, ovat omiaan voimakkaasti kiihottamaan tällä alalla äänioikeusoloissa vallitsevan huutavan epäkohdan poistamiseen. Kunnallisten asiain seuraamisen luulisi tästä myöskin hiukan voimakkaammin virkistyvän. Sitäpaitsi on useita seutuja maassamme, joissa puolueemme voimakkaat vaaliponnistukset eivät nytkään jäisi aivan merkityksettömiksi.

Näistä syistä puolustan kunnallisiin vaaleihin osanottoa.

Mutta kun kieltämättä useimmilla paikkakunnilla maassamme työväestön vaikutusvalta utterimmistakin ponnistuksista huolimatta jäisi aivan merkityksettömäksi, ja kuitenkin vaalitaistelussa kuluisi varoja ja vaivoja, niin useimmat sen edeltäpäin tietäen eivät voisi puuhata tuloksettoman yrityksen hyväksi, joten koko manööveri tulisi muodostumaan joutavanpäiväiseksi mielenosotukseksi, jolla enemmän lamautettaisiin kun edistettäisiin vaaliharrastusta.

Näistä syistä en puolusta koko maata varten yhtenäisen menettelytavan määräämistä. Puoluelaisemme paikkakunnittain harkitkoot ja päättäkoot kuntaansa varten menettelytavasta.

Siitä huolimatta mielestäni tämän kysymyksen alalle kuuluu kohtia, joista voitaisiin sopia koko maata käsittäviksi ohjeiksi ulottamisesta, kun ne ovat hyvin läheisiä puolueen periaatteille.

Yksi tapa vaaleihin ottaa osaa on *itsenäisenä* puolueena *puhtaalla listalla*, jossa ehdokkaat ovat yksinomaan puoluemiehiä, ja toinen sitä lähinnä oleva tapa on ottaa laatimalleen ehdokaslistalle myöskin lähinnä olevien toisten puolueiden miehiä. Tämmöistä sekottelua ei kuitenkaan voi päteväällä tavalla puolustaa, ellei otettujen tiedetä varmasti asettuneen ehdokkaiden asettajain hyväksymän toimintaohjelman puoltajaksi. Näiden periaatteiden mukainen yhtyminen muu-

tamalla paikkakunnilla, esim. raittiusväen kanssa, saattaa olla hyvinkin asioille eduksi. Mutta ilman näitä takeita vastustajilla oman ehdokasluettelon täydentäminen, vain äänimäärän kartuttamiseksi, on sekavaa ja vahingollista peliä. Itsenäisten ehdokkaiden asettaminen puolueemme kunnallista ohjelmaa ajavista henkilöistä on yksin hyväksyttävä tapa.

Vaaliyhtymisiä toisten puolueiden kanssa voipi myöskin ajatella kahdella eri perusteella. Yksi on ehdokkaiden asettaminen liittolaispuolueen lisäksi, joku vissi lukumäärä; ja toinen, joko tämän edun lisäksi tahi ilman, asettaa ehtoja joittenkin vissien vaatimusten toteuttamisesta. Tätä seikkaa käsiteltäessä on muistettava, että koko toiminnan tarkoituksena on kunnallisissa asioissa uudistusten käytäntöön saanti, ja vain sitä varten tahdotaan hankkia sopiville henkilöille tilaisuus niiden toteuttamiseen. Jos nyt otaksumme että johonkin kaupungin valtuustoon vuosittain valittaisiin esim. 9 jäsentä, ja että jokin puolue, joko varmasti vaaleissa voittaakseen tahi vain kansanvaltaisuudellaan hämätäkseen, katsoisi edulliseksi tarjota sosialisteille vapaasti täytettäväksi 4 sijaa, ja itse siten saisi 5. Jos nyt sosialistit eivät olisi ottaneet selvää näiden 5:n kannasta, niin omien miesten valinta jäisi aivan hyödyttömäksi, kun 5 porvaria voisi säännöllisesti äänestää kumoon kaikki sosialistiset pyrkimykset. Edullisempaa on siis pääpaino panna joittenkin määrättyjen ehtojen täyttämiseksi, kuin vähemmistöön jäädessä henkilöitten lukumäärästä tinkimiselle. Siis asiain, eikä miesten voittaminen, on asetettava etusijaan. Tämä ei johdu pelkästään porvarien seurassa pilaantumisen pelosta, vaikka sekään vaara heikommien kehittyneisiin nähden ei ole aivan merkityksetön. Jos sovitaan henkilöiden lukumäärästä, ei liittolaiselle ole annettava tilaisuutta tarjottujen edustajain valikoimiseen.

Asiain nykyisellä kannalla ollessa kysymyksen tällä puolella ei ole suurtakaan merkitystä. Päätöksenä voisi kuitenkin hyväksyä tämäntapaisen lausunnon:

- a) Siksi kunnes kunnallinen äänioikeus on saatu vaatimuksiamme vastaavalla tavalla korja-

tuksi, jätetään vaaleihin osanotto paikkakunnittain päätettäväksi.

b) Vaaleihin osaaottaessa pysyttäköön mahdollisimman itsenäisenä.

c) Puolueen osastojen menettelytapaa kunnallisissa asioissa määriteltäessä on pääpaino kohdistettava keinoihin, joilla porvareita voidaan pakottaa asettumaan rehelliselle ja mahdollisimman kansanvaltaiselle kannalle, eikä yksinomaan katsottava omain miesten kunnallishallintoon pääsyä.

Kysymys meni keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Vaaliagitatsiooni.

Kysymyksen alusti *Taavi Tainio* seuraavasti:

Ensi kerran meidän puoluekokouksessa tai puolueen toiminnassa tulee tämä kysymys realiteettina, tosioloisella pohjalla vasta esiin, osottaen sitä voittoa, minkä olemme tähän asti saavuttaneet. Täällä on menettelytapakysymyksessä esiintynyt muutamia hieman toisistaan eriäviä mielipiteitä siitä, mihin toimintamme pääpaino on pantava. Se johtuu ristiriitaisesta aikakaudestamme, mutta kuitenkin kaikki olemme yksimieliset siitä, että vaaliaikana kaikki toiminta-voimat ovat koottavat vaaliagitatsiooniin ja sillä kertaa pitäisi kaikkien muiden harrastusten levätä. Oltakoon muista asioista mitä mielipidettä hyvänsä, olkoon kellä minkälaisia menettelytapoja tahansa muissa asioissa, mutta silloin kuin tulee kysymys siitä, kuinka voimakkaana sosialidemokratinen puolue esiintyy valtiopäivillä, silloin meidän täytyy kaikki voimamme kohdistaa yksinomaan siihen. Meidän sanomalehtemme joka päivä olkoot alituisena vaalihuutona alusta loppuun saakka. Meidän agitaattoriemme, meidän toimihenkilöittemme, niiden ainoana päämääränä olkoon työskennellä sen hyväksi, että voimme todistaa koko Suomelle, koko maailmalle, että tämän edustajakokouksen takana on todellakin satojatuhansia. Siitä kait olemme yksimieliset? Kysymys

näin ollen ei ole muusta kuin siitä, miten meidän on toimintamme järjestettävä, millä tavalla paraita tuloksia saavutetaan? Sitä paitsi tästä lähtien koko agitatiooni, sen pääpaino pitäisi myös varsinkin vaaliaikana kohdistaa järjestöme lujittamiseen, kohdistaa siihen, että meidän puolue, joskin pikkuasioista erimielinen, pääasioissa esiintyy yksimielisenä ja voimakkaana. Meidän agitatioonimme ei ole tähän saakka ollut minun mielestäni hyvin järjestetty useammista eri syistä. Ensinnäkin vasta tänä vuonna on agitatiooniin uhrattu huomattavampia varoja. Meillä on aina tätä puhuttu, on tunnustettu, mutta meillä ei ole ollut siihen riittävästi varoja käytettävänä. Mutta on tullut todistetuksi se tosiasia, mitä minä olen saanut aina väittää, että agitatiooniin uhratut varat tuottavat tuhansia korkoja. Mitä enemmän siihen varoja uhrataan, sitä monikertaisempina ne tulevat takaisin jäsenmaksuina, sanomalehtitilauksina, kirjain menekissä, y. m. Ne tulevat monella tavalla. Sitä suuntaa on yhä jatkettava. Mutta suurilla varoilla ei saada suuria aikaan, ellei toiminta ole käytännöllisesti järjestetty. Viime talvena jaettiin maa agitatioonipiireihin. Mutta tätä piirijakoa tarkastellessa huomaa siinä useampia virheitä. Maa jaettiin liian moneen agitatioonipiiriin, niin että joukossa tuli olemaan piirejä, jotka eivät voineet saada itselleen kunnollista agitaattoria ja joista järjestystaitoa puuttui. Puoluehallinnossa keskusteltiin, millä tavalla tätä olisi korjattava ja se jätettiin tälle kokoukselle, mutta sen jälkeen on ilmestynyt uusi vaalilaki ja niin siinä itsestään ovat meidän agitatioonipiirimme järjestetyt. Minä olen sitä mieltä, että joka vaalipiiri tulee muodostamaan yhtenäisen agitatioonipiirin. Siis vaalipiirijako pitäisi olla agitatioonipiirijakona. Sillä tavalla me saavutamme paraita tuloksia, mutta ei poikkeuksetta, sillä vaalipiirit eivät ole muodostetut liikenneolosuhteiden mukaan. Minä tunnen tapauksia, joissa koko tuomiokunta kuuluu sellaiseen vaalipiiriin, jonka pääkeskuksen kanssa sillä ei ole minkäänlaista tekemistä. Esim. Loimaan kihlakunta kuuluu Turun pohjoiseen vaalipiiriin mutta koko tuomiokunnan liikekeskus on Turku, siihen sen yhdistävät kulkuneuvot, mutta Porin kanssa

joka on sen vaalipiirin keskus, sillä ei ole mitään yhteyttä. Tällaisissa tapauksissa pitäisi tuomiokunnille, vieläpä yksityisille pitäjille, antaa oikeus kuulua toiseen agitatsioonipiiriin vaaliagitatsiooniin nähden. Me emme voi estää sitä, että he kuuluvat Turun läänin pohjoiseen valipiiriin, mutta tällaisissa tuomiokunnissa saatetaan vaaliagitatsiooni johtaa ja hoitaa toisaaltakin sillä ehdolla, että tämä tuomiokunta asettuu lähempään yhteyteen vaaliaikana oman vaalipiirinsä vaalitoimikunnan kanssa. Tarkoitin meidän sosialidemokratien perustamia vaalitoimikuntia, ei virallisia. Silloin myökin sen sanomalehden, jota tässä vaalipiirissä luetaan, on annettava palstansa toisen vaalipiiritomikunnan käytettäväksi, vaikka ilmestyy toinen sanomalehti toisessa kaupungissa. Porissa ilmestyy Sosialidemokraatti, jota ei leviä Loimaan tuomiokuntaan vaikka se kuuluu Porin vaalipiiriin ja useita tuhansia tästä kuuluu puolueeseen. Ja tätä liikeyhteyttä Turun kanssa ei voi keinotekoisesti katkaista. Näin tämä tuomiokunta tulisi kärsimään suuren vahingon, ellei agitatsioonia hoidettaisi sieltä mistä tähänkin asti. Tätä agitatsioonia voidaan hoitaa Turusta sillä ehdolla että Porissa asetettava vaalitoimikunta on läheisessä yhteydessä agitatsioonitoimikunnan kanssa. Muualla saattaa olla samanlaisia tapauksia ja näin ollen on samanlaista menettelytapaa noudatettava kaikkialla. Jos asianomaisen tuomiokunnan yhdistykset itse pyytävät sitä puolue-neuvostolta, niin siirretään ne toiseen agitatsioonipiiriin. Meidän agitatsioonipiirimme tulevat tämän kautta suurene-
maan, mutta minä olen tullut huomaamaan tällä lyhyellä ajalla, että suurissa piireissä voi agitatsioonin järjestää paremmin kuin pienissä. Me voimme tällä tavalla saada parempia agitaattoreita, kun niitä tarvitaan vähemmän, mutta voidaan pitää kauvemman aikaa toimesta. Nyt ovat kaikki vaalipiirit koettaneet saada itselleen agitaattoria, mutta toiminta on vielä ollut siksi laimeata, ettei ole ollut varoja vakinaista agitaattoria koko ajaksi hankkia, siitä on ollut seuraus että kaikki agitaattorit eivät ole olleet toimeensa kykeneviä, ja minä pidän tärkeänä, että ne jotka puolueen nimessä esiintyvät, ovat toimeensa kykeneviä, sillä voitamme tavatto-

man paljon. Olkoon erikseen sanottu, että puolueen tärkein tehtävä tulee olemaan agitaattorien kasvattaminen. Meillä on niitä liikavähän ja nekin ovat keskimäärin, vieläpä kokonaisuudessaan toimeensa liika kehittymättömiä, mutta tätä harmillista seikkaa ei voida nopeasti poistaa eikä sitä voi poistaa agitatsioonipiirien vähentämisellä. Meidän täytyy ryhtyä toisenlaisiin toimenpiteisiin, jotka vaativat enemmän aikaa, mutta tuottavat pysyväisiä tuloksia; tarkoitan *agitaattorikurssia* ja *agitaattoriseminaaria*, jotka minä pidän puolueen toimintakeinoista kaikkein tärkeimpinä. Siten yhtenä toimenpiteenä tämän vaaliagitatsioonin käytäntöön saamiseksi on, että jokainen vaalipiiri pitää edustajakokouksen nyt jo syksyllä mahdollisimman pian, kun täältä kokouksesta edustajat ovat kotiinsa palanneet. Jokainen yhdistys lähettää edustajia tähän vaalipiirikokoukseen ja siellä tarkastetaan ja suunnitellaan se järjestelymuoto, jota kussakin vaalipiirissä aletaan käyttää, siellä laaditaan yhteinen taistelusuunnitelma koko vaalikaudeksi ja siellä asetetaan toimikunta vaalipiirin keskustaan, jonka tehtävä on agitatsioonin hoitaminen läpi koko vaalikauden. Minkäänlaisia tarkkaan rajoitettuja ohjeita minä en tahdo esittää sentähden että jokaiselle vaalipiirikokoukselle pitää jättää mahdollisimman vapaa toimivalta, vapaat kädet. Säännöt siitä, asetammeko me kaikki ehdokkaat ja montako vaaliyhdistystä me perustamme ja muut sellaiset, niitä ei voida edullisesti määritellä yleisessä edustajakokouksessa, vaan täytyy jättää vaalipiirikokousten tehtäväksi sentähden, että nämä piirit ovat eriasteisesti organiseerattuja. Joissakuissa piireissä me asetamme ehdokkaat joka edustajapaikkaan mutta kaikissa vaalipiireissä tämä ei olisi edullista. Se ei ole edullista siitä syystä, että, kuten tiedetään, jokainen vaaliyhdistys asettaa vaan 3 ehdokasta, siis edustajaehdokaiden lukumäärä riippuu myös vaaliyhdistysten lukumäärästä ja eräissä tapauksissa minä pelkään, että tulisi hajottamaan vaalipiirien kokonaistoimintaa, jos siinä esiintyisi niin monta vaaliyhdistystä, kun täyden ehdokasmäärän asettaminen vaatii. Meillä Turussa pitäisi olla vähintään 5 vaaliyhdistystä, jokainen asettaisi 3 ehdokasta, siitä saataisiin vasta 15,

mutta vaalipiiristä lähetetään kuitenkin 17. Toiminnan järjestäminen on vaikeampaa ja tuottaa vähemmän tuloksia, jos asetetaan 5 vaaliyhdistystä 4 sijasta. Jos meillä on 4 vaaliyhdistystä, niin meillä tulee olemaan edusmiesehdokkaita 12, eikä meillä ole mitään hyötyä, jos asetamme 17. Jos asetamme 12 niin meiltä ei mene yhtään ääntä hukkaan. Niin paljon me emme kuitenkaan siellä saa, että saisimme enemmän kuin 12 ehdokasta läpi, emme saa näitäkään.

Vaaliyhdistysten perustaminen kuuluu tämän kysymyksen toiseen osaan, itse vaalilakiin, vaaliagitatsioonin teknilliseen puoleen. Siitä on kirjallisuutta olemassa, siitä on ollut sanomalehtikirjoituksia ja työväenpuolue kai ryhtyy toimenpiteisiin, että meillä tulee olemaan vaalineuvoja ja nämä muodolliset seikat voidaan jättää käytännön opetettavaksi. Tärkeä seikka vaaliagitatsioonin järjestämisessä tulee olemaan se, missä asetetaan puolueen valtiopäivämiesehdokkaat? Joku on arvellut, että ne asetettaisiin puoluekokouksessa. Mutta minä pidän tämän kokouksen aivan sopimattomana niitä määrittelemään. Me emme tunne sosialidemokrateja kaikista piireistä riittävän paljoa. Saattaisi olla tulos, että me asettaisimme itsemme ehdokkaiksi, mutta ei ole sanottu, että jokainen, joka on tullut tänne valituksi, että hänellä on suuremmat valituksitulemismahdollisuudet vaalipiirissään. Tässä suhteessa täytyy jättää vaalipiirikokoukselle, mikä täytyy pitää jokaisessa vaalipiirissä, mahdollisimman laaja toimintavalta. Vieläpä pitäisi olla erityisillä vaaliyhdistyksillä, joita tämä vaalilaki edellyttää perustettavaksi, valta antaa lausuntonsa ehdokkaista ja sitä varten on pidettävä tällöisen alapiirin kokous. Kokous käsittää sen alueen, miten laajalle tämän vaaliyhdistyksen toiminta ulottuu, ja siinä asetetaan ehdokaskokelaat. Siinä kokouksessa ei tehdä lopullista päätöstä ehdokkaista. Sen jälkeen on vielä kun näistä ehdokkaista on keskusteltu, pidettävä toinen vaalipiirikokous, jossa edusmiesehdokkaat sitte lopullisesti asetetaan. Niitä on minun mielestäni pidettävä kaksi, ensimmäinen toiminnan alkuunsaamista ja toinen lopullista päättämistä varten. Mutta kuten viittasin, näitä ehdokkaita on asetettava

julkisesti sanomalehtien kautta. Ei riitä se, että niitä asetetaan yhdistyksissä, eikä niitä aseteta umpimähkään, kuten olemme valinneet edustajia puoluekokouksiimme, pitää olla kritiikki, rehellinen ja julkinen arvostelu, tämä arvostelu on erittäin terveellinen. Se samalla, jos sitä osataan hyvin hoitaa, muuttuu agitatsiooniksi. Kaikki toiminta vaalien aikana koituu meidän puolueellemme eduksi ja mitä paremmin me arvostelemme näitä ehdokkaita, sitä paremmin me teemme ne tunnetuksi, ne saavuttavat luottamusta ja enemmän äänestäjiä. Meidän täytyy ottaa huomioon, että ei meillä ole tunnettuja suurmiehiä, kuten porvareilla, jotka saattavat koota kaikki ympärilleen. Ei ole tarkoitus, että meidän täytyy Kurikkoja kasvattaa, mutta kyllä meidän täytyy saada miehemme tunnetuksi niin tarkoin, että jokainen puoluetoveri saattaa hyvällä omalla tunnolla äänestää, ettei tarvitse epäillä, minkälainen mies tämä on ja tuleeko minun äänestysosoikeuteni oikein käytetyksi.

Puolueneuvostolle toivoisin myös valtaa tässä ehdokkaiden asettamisessa. Ei ole pääasia se, että jokainen vaalipiiri asettaa kaikki ehdokkaat omasta keskuudestaan, vaalilain mukaan saadaan asettaa ehdokkaaksi kuka tahansa, vaikka se ei samaan vaalipiiriin kuuluisikaan. Sentähden että puolueen kaikki parhaat voimat tulisivat valtiopäiville, on tärkeätä että puolueneuvostolle annetaan, jollei suoranaista määräysvaltaa, niin kuitenkin että se ottaisi näistä asioista päättääkseen ja neuvotellakseen vaalipiirikokouksen asettaman vaalitoimikunnan kanssa. Yhtenä ehdokkaita asettaessa tärkeänä seikkana minä pidän sitä, että ruotsinkielisille tovereille myönnetään riittävästi ehdokassijoja. Ja näitä ehdokkaita ei saa minun mielestäni asettaa yleinen vaalipiirikokous, vaan täytyy jättää ruotsalaisen järjestön itsensä valittavaksi, asetettakoot ne sitte joko keskustoimikuntansa kautta tahi yhdistyksinä, se jääköön heidän asiakseen. Meillä suomalaisilla ei pitäisi olla määräysvaltaa ruotsalaisiin ehdokkaihin nähden. Me emme pysty kielellisten eroavaisuuksien takia heitä arvostelemaan, silloin on parempi, että he itse saavat ne asettaa. Tässä tulisi kysymykseen pitäisikö useam-

pien vaaliyhdistyksien ottaa ruotsinkielisiä ehdokkaita listoilleen. Jos tässä määräisi enemmistöluku, niin ruotsinkielisille ei tulisi yhtään tilaa, mutta meidän pitää ennakolta päättää niitä mahdollisimman paljon. Meille on yhdentekevä, ovatko edustajamme ruotsin- tai suomenkielisiä, pääasia on että ne ovat sosialidemokrateja. (Hyvä, hyvä). Sitäpaitsi ruotsalaisen kansanpuolueen sanomalehdet ovat pitkän aikaa huutaneet ruotsinkielisille tovereille, älkää liittykö sosialidemokrateihin ette te sen kautta ääniä saa. Ne ovat tahtoneet kylvää eripuraisuutta. Me avoimesti ja julkisesti sanomme, että me myönnämme ruotsinkielisille ehdokassijoja enemmän kuin suhteellisen määrän. Meille on pääasia, että on rehellisiä, innokkaita ja taitavia puoluetovereita. Nämä ohjeet ne minusta ovat ainoat, joita näin ennakolta voidaan asettaa tarkoin määritellen. Minun mielestäni riittäisi tällä kertaa se, kun ollaan yleisistä periaatteista selvillä ja sitäpaitsi ei meillä ole minkäänlaista kokemusta vaalijärjestäytymisestä, jokainen seisoo enemmän tai vähemmän vierana, niin annettakoon käytännön ja kokemuksen opettaa lisää tässä suhteessa. Mainitsen vielä näistä vaalitoimikunnista, joita vaalipiirikokouksissa valitaan. Minä sanoin alussa, että jokainen puoluetoveri kohdistakoon toimensa vaaliagitatsiooniin, tämä on tärkeä erittäinkin vaalitoimikuntiin nähden, joiden tehtävä on hoitaa ja johtaa koko vaaliliikettä. Niihin täytyy valita henkilöitä, joilla on aikaa ja joilla on kykyä ja jotka sillä kertaa heittävätkä kaikki muut harrastukset syrjään. Niiden täytyy pystyä toimimaan tarmokkaammin kuin tähän asti agitatsioonipiiritoimikunnat ovat toimineet. Vaaliagitaattoreita meidän täytyy saada enemmän kuin meillä on agitaattoreita tähän asti ollut. Niistä tulee puute, mutta tätä tarkoitusta varten niitä voidaan erikoisesti valmistaa ja siitä suoriudutaan sillä tavalla, että jokainen vaalipiiri järjestää erityiset vaaliagitaattorikurssit. Nämä agitaattorit opetetaan erityisesti vaaleja varten. Niille selitetään vaalilakia eikä mitään muuta. Me heitämme tällä kertaa materialistiset historiankäsitykset ja kaikki muut ja antaudumme vaan

agiteeraamaan vaaleja varten. Nämä kurssit eivät tarvitse olla pitkät, kun niissä ei opeteta muuta kun vaan uutta vaalilakia ja vaalien teknillistä puolta. Kun tällä tavalla voidaan toimia nämä vaaliagitatsioonikurssit, niin meillä ennen pitkää on pari kolme sataa miestä, jotka siitä ovat niin selvillä kuin ihminen voi olla. Porvarit ovat luottaneet siihen, että me emme osaisi käyttää tätä vaalilakia. Hitto soikoon me näytämme, että herrat ovat erehtyneet laskuissaan. (Hyvä!) Siis vaaliagitaattorikurssit jokaiseen vaalipiiriin mahdollisimman pian, niin olemme siitä pulasta päässeet. Tämä on erillään muista agitaattorikursseista, joita puoluehallinto tulee järjestämään. Näitä saa jokainen vaalipiiri itse panna toimeen, järjestettäköön ne mahdollisimman hyvät ja mahdollisimman nopeasti. — Minulle on annettu alustettavaksi kysymys vaaliagitatsioonin järjestämisestä, mutta olisin mieluummin alustanut koko agitatsioonin järjestämisen, mutta ajan puutteen tähden täytyy siitä luopua. Minulla on sydämellä agitaattoriseminaarin järjestäminen, mutta minä saanen siitä tilaisuuden puhua toiste. Itse vaalitoiminnan järjestämiseen ei minulla ole enemmän sanomista. (Hyväksymistä).

Sirola: Ei siihen paljon ole lisättävää. Arvelin huomauttaa mitä käytännöllisiä avuja pitäisi olla edustajapaikkoja täytettäissä piireissä. Minä olen sitä mieltä, että edustajapaikkoja olisi täytettävä mahdollisimman laajasti. En ole tullut vielä varmaan vakaumukseen siitä, olisiko ehdottomasti parasta täyttää kaikki edusmiesehdokaspaikat. Meillä ei ole henkilöitä, jotka näkyisivät toistensa yli ja ennenkuin joku asetetaan ehdokkaaksi, pitää hänen olla tunnettu, siihen taas tarvitaan esiintymistä piirikokouksissa ja muualla niin, että henkilö tulee tunnetuksi ei ainoastaan pienissä yhdistyksissä, vaan ulkopuolellakin. Siksi arvelen, että kun näitä ehdokkaita asetetaan paljon, niitä ripotellaan pitkin linjaa, niin kussakin piirissä niitä löytyy koko paljon, joilla on kannatusta. Yksi kannattaa yhtä toinen toista. Ei siellä niin usein sanota, se ei ole työmies, se on porvari, vaan ne sanovat, me valitsemme sen, se on tunnettu, se on meidän miehiä. Varsinkin maaseudulla ei niin usein valita henkilöä

sen takia, että se on sosialidemokrati. Sosialidemokratien ehdokkaan täytyy juuri olla sellaisen, että hänet voidaan valita kansan etujen ajajana eikä sen takia, että hän on sosialidemokrati. (Hyvä). Kun näin ripotellaan ehdokkaita, niin puolueelta ei mene yhtään ääntä hukkaan, sillä suuresta joukosta jokainen löytää sen, jota kannattaa. Ja sehän on tämän vaalilain parempia puolia, ettei tarvitse edusmiesehdokkaiden lukua rajoittaa, kun asianomaiset vaaliyhdistykset vaan ovat vaaliliitossa keskenään, niin kaikki äänet lankeavat puolueelle. Kun panemme paljon edusmiesehdokkaita, niin se kohottaa näiden ehdokkaiden oman arvon tuntoa. Onhan hän pantu valtiopäivämiesehdokkaaksi ja hänen täytyy näyttää, että hän on siihen kelpaava. Ja jos hän nyt näille valtiopäiville ei pääsiskään, niin ensi vaaleihin mennessä hän näyttää, että hän kykenee ja koettaa koota joukkoa ympärilleen, lisää valitsioita, jotka häntä kannattavat. Näin hän tuntee itsensä velvolliseksi innokkaaseen ja pontevaan toimintaan.

Kun edusmiespaikkoja täytetään, niin tarvitaan järjestäytymisestä kullakin paikkakunnalla saada tarkat tiedot. Minä pidän suurena haittana, ettei meillä sellaista ole. Meillä on tänä vuonna julkaistu tilastollinen luettelo puolueeseen kuuluvista yhdistyksistä, mutta siinä ei ole sellaisia tietoja. Siihen on vikana se, että monet yhdistykset ovat jättäneet ilmoittamatta, missä kunnassa heidän yhdistyksensä sijaitsee. Tämän kokouksen jälkeen puoluetoimikunta saakoon toimekseen julkaista kartan, niin että saadaan selvä kuva kuinka kussakin piirissä ja kunnassa on järjestäytyminen menossa. Kun tämän saamme, silloin on yleiskatsaus piirikokouksessa selvillä. Se kunta, joka on suurempaa järjestäytymistä osoittanut, asettaa ensimmäisen ja pätevemmän ehdokkaan. Sitte tulee toinen, kolmas j. n. e. Laskuperusteeksi on otettava yhdistymisprosentti. Seuraavissa vaaleissa ollaan taas näiden vaalien äänioikeusprosenttien perusteella, kun silloin ruvetaan puoluetta järjestämään. Tämä kartta ja tämä järjestymistilasto tulee julkaistavaksi hyvin pian. Mitä tulee alustajan esittämiin työväen vaalipiiritoimikuntiin, niin ymmär-

tääkseni ei mitään syytä ole valita erityisiä vaalitoimikuntia, valittakoon sellainen piiritoimikunta, että se järjestää vaalit. Piirien luottamushenkilöiden valitseminen täytyy tapahtua suuremmalla tarkkuudella kuin mitä tähän asti on tapahtunut. Ei voida vaatia, että nyt jo olisi täysin tarkalleen osattu, mutta olkoon nyt kokemukset opiksi. Otettakoon niitä valitessa huomioon, ettei anneta toimia henkilöille, jotka eivät voi niitä täyttää. Me vaadimme, että valtion virkamiesten täytyy jättää paikkansa; jos eivät voi niitä täyttää, niin pois. Tehtäköön meillä samoin. Tehtäköön niin, ettei jonkun puheenjohtajan tai sihteerin tarvitse tehdä loppumattomia erehdyksiä ennenkuin hän poistetaan. Huomautettakoon hänelle siitä ja hän kenties itsestään eroaa. Sillä ei mikään ole ikävämpää, kun se ettei voi täyttää tehtäviään kunnollisesti. Alustaja oli sitä mieltä että jostakin vaalipiiristä voitaisiin siirtää osa toiseen agitatsioonipiiriin. Tätä minä en kannattaisi. Ne jotka ovat asemansa vuoksi syrjässä vaalipiirinsä keskustasta, voisivat tehdä sopimuksen toisen vaalipiirin agitaattorin kanssa agitatsioonin järjestämisestä. Olisin sitä mieltä, että olisi paras pysyä vaalipiirien rajoissa ja agitaattorien lähetys niissä koetettaisiin jollakin tavalla järjestää. Toinen kysymys on vaalipiirien pääpaikasta. Lääninpääkaupunki on se, jossa virallinen vaalilautakunta sijaitsee ja jossa näitä asioita hoidetaan. Vaalipiirejä saattaa olla yhdessä läänissä 3. Tuleeko agitatsioonipiirikeskus olla läänin pääkaupungissa vai ei. Vaasan itäisen piirin agitatsioonikeskus olisi Jyväskylä, mutta Vaasassa on keskuslautakunta. Tämä on otettava huomioon. Jos keskuspaikka olisikin Jyväskylä, niin se tietysti on alituisessa vuorovaikutuksessa pääpaikassa olevan piiritoimikunnan kanssa, joka tälle ilmoittaa vaalintoimitsijat j. n. e. Mitä kurssiin tulee, niin kannattaisin pidettäväksi puolueagitaattorikurssit, sillä ei niiden tarvitse mennä materialistiseen historiankäsitykseen kovin pitkälle, kyllä ne saavat pysyä vaalikysymyksissä ja sitte tämän jälkeen pidettäköön piirikurssit. Kuukauden sisällä pitäisi tämä puolueen järjestäytyminen olla suoritettu. Kuten Tainio sanoi, ei pelätä vaalilakia, käydään sen kimppuun aivan

rohkeasti, kirjallisuuden avulla ja muilla keinoilla siitä kyllä selvittää. (Hyvä).

Kosonen: Minulla ei tässä järjestämiskysymyksessä ole mitään sanottavaa, sitä varten minä en pyytänyt puheenvuoroa, käytäntö tulee olemaan suurin koulumestari. Näistä asioista ei pääse sanomalla, vaan tekemällä. Se mitä Tainio sanoi, on kylliksi. Täytyy ryhtyä käytännöllisiin toimenpiteisiin ja se on jokaisen velvollisuus. Vaalilain selvittämiskurssit on pantava toimeen. Sirola huomautti, että ne pantaisiin toimeen kuukauden kuluessa, minun mielestäni ne pitäisi panna toimeen mahdollisimman pian itsekussakin piirissä, missä mahdollisuuksia vaan löytyy, sillä käytäntö pakottaa siihen. Meillä Tampereella on kokemuksia siitä, että selvittelyä kaivataan ja halutaan. Useista kylistä soitetaan konttoriin ja sanotaan: me tahtoisimme saada puhujan tänne. Mistä pitäisi puhua? Vaalilaista. Me Tampereella olemme jo panneet kurssuja toimeen. Olemme laittaneet kartan mustia pilkkuja täyteen näyttäneet miten vaaliliitot tehdään ja niin edespäin. On ehdotettu, että pitäisi lähettää vaalilain neuvoja joka taloon, torppaan ja mökkiin. Siihen ei muuten paljon tarvita, kun vaan osaavat vetää punasen viivan asianomaiseen paikkaan. Heti täältä mentyä on ryhdyttävä toimenpiteisiin. Tätä varten on ilmestynyt useampia kirjoja, mutta ne ovat useasti vaikeasti ymmärrettäviä, niin että niitä ei aivan hyvin voi käsittää varsinkin kansanmiehet ja -naiset. Puolueen olisi toimitettava lyhyt, asiallinen käsikirja, se olisi mitä tärkein. Toveri Mäkelin on ryhtynyt panemaan kokoon tällaista, se tulee laajuudeltaan noin 50—60 sivua. Olisi toivottavaa, että puoluehallinto ottaisi tämän myös huomionsa yhdessä kun vaaliagitatsioonikirjasia tullaan levittämään. Kaikki tulee käymään hyvin, jos on innostusta, jos on tarmoa. Tainio huomautti sosialidemokratiasesta yliopistosta eli seminaarista, ja ettei nyt olisi aikaa siitä puhua. Tässä ei tule kysymykseen siitä mitään päättää, mutta minä toivoisin, että Tainio voisi muutamia ääri viivoja vetää, mitä hänellä on tämän aikeensa takana. Minä olen täysin innostunut tähän ja toivon, että yhtenä tärkeimpänä tulevaisuuden

tehtävistä pidetään miehien ja naisten kasvattaminen puolueen hyväksi toimimaan. Siksi tahtoisin, että kun nämä puheenvuorot ovat käytetyt, Tainio lausuisi siitä muutaman sanan ennenkuin kysymys menee valiokuntaan. Tilapäiset agitaattorikurssit ovat tilapäiset eivätkä ne vastaa tarkoitustaan, vaan sellainen seminaari, jossa annettaisiin opetusta kaikissa niissä aineissa, joita pidetään tarpeellisena ja jossa ehdot, joilla siihen päästään, olisivat vissit ja se hyvin järjestettäisiin voisi tuottaa puolueelle paljon hyötyä. Tämä seminaari muodostaisi pohjan sosiaaliselle sivistykselle. Toivoisin, että Tainio tästä sanoisi jotain. (Hyvä, hyvä).

Ojamo: Tainio antoi jotenkin selväperäisen alustuksen, mutta minä en tiedä kuinka se olisi käytännöllistä, että osa toisesta vaalipiiristä yhdistettäisiin toisen vaalipiirin kanssa agitatioonin nähdessä. Tahtoisin, että kokous tekisi täyden selvän tässä siitä, miten suuri valitsijayhdistysten lukumäärä on oleva ja siinä otettaisiin huomioon maalaisväestön vaaliin kehittäminen. Siitä minä pyytäisin selvää, onko vaalipiiriin perustettava ja kuinka monta vaaliliittoa. Minä ajattelen että yksi vaaliliitto tehtäisiin kuhunkin vaalipiiriin. Suurempaa varovaisuutta olisi noudatettava agitatioonia järjestettäessä maaseudulla. Tähän asti on ollut useita agitaattoreita, jotka kulkevat paikasta toiseen ristiin, rastiin. Toiset hajottavat sen, mitä toiset rakentavat. Minä ajattelen, että olisi saatava puolueen toimesta niin helpotajuisia lentokirjasia, että niitä voisi jakaa joka paikkakunnalla työväenyhdistysten kautta sekä muutenkin.

Paappanen: Yhdyn alustajaan muissa suhteissa paitsi siinä en ole samaa mieltä, kun sanotaan, että agitatioonipiirit olisivat olleet liika pienet tähän asti ja että ne olisivat suurennettavat. Tämä on kyllä mahdollista kaupunkityöväkeen nähdessä, mutta on otettava huomioon, että myös maalaiset, koko maalaistyöväki tarvitaan samassa ketjussa kuin kaupunkityöväki. Kokemus näyttää, että agitatioonipiirit vielä ovat liian isot. Sitte kun kaikki ovat selvillä ensi aakkosista työväenkysymyksessä sitte ne voivat olla isommat, mutta nyt ne ovat vielä liika isot. Voi tulla tapahtu-

maan monia seikkoja, jotka vaikeuttavat oloja. Ajateltakoon että jos meillä nykyisissä oloissa harjoitettaisi agitatsioonia ainoastaan pääkaupungissa tai suuremmissa liikekeskustoissa, miten olisi laita. Katsottakoon edellämenneeseen aikaan, joka selvästi kuvaa oloja agitatsiooniin nähden. Puoluehallinto on pitänyt agitatsioonia käymässä useampia vuosia. Tulokset me olemme nähneet. Verratkaamme edellisiä aikoja nykyisiin siitä lähtien, kun viime talvena maa jaettiin agitatsioonipiireihin, jos niitä vertaamme, niin huomaamme, minkä jättiläisaskaleen maamme työväki on ottanut lähimpään menneisyyteen nähden. Nytkin nämä agitaattorit tulevat ainoastaan harvoista paikoista lähetettynä, ne kulkevat kartalla viivotettuja rautateitä pitkin suurempiin tehtaisiin ja niin pois päin. Mutta kun kuletaan rautatietä, siellä nähdään: tuolla on torppari, tuolla on pikkumäkitupalainen, mutta nämä agitaattorit saavat niitä ainoastaan junan ikkunasta nähdä ja niin ollen he menevät sivu niiden paikkojen, joissa juuri agitaattoria tarvitaan. Jos nyt harvoja agitaattoreita lähetetään, niin nämä eivät voi tehtäviään niin tarkkaan jos agitaattoreita olisi useampia. Pitäisi olla maaseudullakin niitä, jotka ohjaavat näitä rautateitse tulleita agitaattoreita. Maa on jaettava niin pieniin piireihin kuin mahdollista, sillä kullakin seudulla paikkakunnallisiin oloihin nähden voidaan nämä paremmin järjestää kuin jos piirit olisivat suuria. Jos piirit pidetään suurina niin on aputoimikuntia sijoitettava maalaisyhdistyksiin pitkin maaseutua.

Heiskanen: Yhdyn kyllä Sirolaan. Se on kyllä tosi seikka mitä Tainio mainitsi Lohjan tuomiokunnasta, mutta minä olen eri mieltä sen korjaamisesta sillä minä en usko, että sellainen toimintatapa kun on ehdotettu tulisi soveltu-
maan. On hyvin tärkeä maaseudulle saada mahdollisimman paljon äänestyspiirejä, joten voidaan saada väestö mahdollisimman tarkkaan tekemään tehtävänsä. Minä tunnen, että monella paikkakunnalla ollaan hyvin hitaita, usea ei sieltä lähde pitkiä matkoja kulkemaan. Siis vaikka joka kansakoululle saataisiin äänestystilaisuus, niin sitä parempi. Tainio huomautti, että agitaattoreita täytyy ruveta leipomaan tätä

tarkoitusta varten. Se on kyllä ehkä tarpeellinen. Hänen mielestään tuntuu olevan asia sellainen, että entiset agitaattorit joutaisivat vaikka hirsipuuhun. Monia kymmeniätuhansia herättänyt mies menee täältä kotiinsa ja hänelle sanotaan: sinä olet puhunut pötyä, niin on siellä sanottu. Pitäisi ottaa kehitys huomioon. Me tiedämme, että nälän opettamissa agitaattoreissa on luokkahenki ja he voivat puhua työväelle asiasta, siitä mitä ovat tunteneet. — Kannatan Tainion ehdottamaa seminaaria, ehkä niin saadaan korjauksia.

Kalle Tuominen: Minä yhdyn niihin tovereihin, jotka ovat tehneet lisähuomautuksia alustukseen erittäinkin agitaattorien johdosta. Lisäksi tahtoisin huomauttaa, kun jätämme puhevuoron toveri Tainiolle, että minä olisin äärettömän tarkka kuulemaan, millä perustetaan tuollainen seminaari ja mille kannalle se perustetaan. Tässä pyytäisin huomauttaa yhtä seikkaa, nimittäin sitä, että työväenluokka täällä ei ole kyennyt ensin niitä henkilöitä turvaamaan sivistyksellä, jotka ovat nälän, kurjuuden, puutteen ja työttömyyden opettamia luokkavihan saarnaajia. Tällaisilla henkilöillä ei ole ollut tilaisuutta lunastaa itselleen niitä välttämättömiä kirjoja, joita olisi ollut tarvis eivätkä ole jaksaneet niitä lukea eivätkä sulattaa. Koettakoon puolue korjata sen sillä tavalla, että ottaa huomionsa kuka kustantaa oppilaat. Me vaadimme valtiolta että se kasvattaa tulevan sukupolven, hankkii kaikki sivistysvälikappaleet, tarjotkoon ensi alussa sosialidemokratinen puolue sivistystä sitä haluaville jäsenilleen. Turvattakoon niitä varallisuudella. Monella ei tule olemaan varoja vaikka on halua.

Törmä: Minulla on aikomus huomauttaa vaaliagitatsionikursseista, kun alustaja sanoi, että niitä pantaisiin toimeen joka vaalipiirissä. Minä luulen, että riittävää määrää kykeneviä luennoitsijoita ei voida kaikissa piireissä mitenkään saada. Sentähden kannattaisin sitä, että puolue panisi jossakin maan keskikaupungissa toimeen kurssit ja sinne laitettaisiin mahdollisimman suuri määrä henkilöitä oppimaan. Jos niitä koetettaisi panna toimeen useampia, niin ei niitä

saataisi kunnollisia. Kannatan yhteisiä suuria vaaliagitatsioonikursseja.

Tynkkynen: Yhdyn Tainioon ja Sirolaan. Tainio täällä huomautti Loimaan tuomiokunnasta, mutta meillä Itäsuomessa on paljon pahemmassa asemassa olevia tuomiokuntia tässä suhteessa. Mainitsen Viipurin läänin itäisen vaalipiirin, joka valitsee 17 edustajaa. Viipuri, joka on läänin pääkaupunki, kuuluu läntiseen vaalipiiriin. Nyt jää koko Karjalan raja syrjään, toiseen vaalipiiriin. Täällä voitaisiin saada hyviä tuloksia, jos olisi varoja, mutta niitä ei ole. Puoluehallinnon jos minne niin tänne olisi toimitettava varoja, ilman ei siellä saada laajaa agitatsioonitoimeen. Tämä on laaja piiri, siihen kuuluu 6 tuomiokuntaa. Agitaattorien suhteen ei ole pidetty niin tarkkaa kuin olisi tarvinnut. Karjalassa on ainakin niin, että siellä täytyy tuntea kansan luonne ennenkuin astuu puhumaan. Tuntematon tekee sen vaikutuksen, että siitä ei ole mitään hyötyä. Etupäässä on katsottava sitä, että kuhunkin vaalipiiriin saadaan agitaattorit, jotka tuntevat kansan luonteen. Mitä ehdokkaihin tulee, niin meillä itäisessä vaalipiirissä ei omasta piiristä saada ketään, sillä Mikko Uotinen ei ole äänioikeutettu. Meidän on haettava muualta. Kun saadaan apua, niin ehkä ehdokkaitakin löytyy. Yksi asia, josta Sirola jo huomautti, on puolueen luottamushenkilöiden valinta. On moitittu, että ne eivät ole pystyviä eivätkä innokkaita. Tunnen Viipurin piirin luottamushenkilöitä ja ne ovat tehneet työtä palkattomasti. Meidän ei ole vaadittava tekemään työtä ilmaiseksi, luottamushenkilöt tarvitsevat saada palkan. Minä yhdyn niihin, jotka tahtovat saada agitatsioonikurssia toimeenpantavaksi, mutta olen sitä mieltä, että ne pitäisi saada toimeen kahdella puolella maata, silloin niistä olisi hyötyä. Helsinkiin on toisaalta pitkä matka ja ne voisivat olla vaikka Viipurissa ja toinen jossakin tälläpuolella. Silloin olisi helppo pääsy niillä, joilla on halua ja innostusta agitatsioonityöhön. (Hyvä.)

Jussi Tuominen: Olen niitä, jotka uskovat pontevaan agitatsioonityöhön siksi että meillä on hidasta väkeä, joka ei

hevillä liikkeelle lähde. Minä uskon, että meillä ei ole ihmisiä samanverran otettavissa vaikka kyllä jätetään muu työ syrjään ja sanomalehdissä ja kokouksissa tehdään agitatsioonia innokkaasti. Minä luulen että meille käy kuin talonpoikaissäädylle: silloin kuin he taistelivat edusmiespaikoista, niin sosialidemokratit voittivat torpparit puolelleen. Ei riitä, ei ole yksin tärkeä se, että saamme ihmiset innostumaan siitä mikä puolue tarjoaa mahdollisimman suuria etuja työväelle, mutta yhtä tärkeä on, että saadaan yksilöt ymmärtämään kuinka suuri arvo on yksilön äänellä. Jokainen, joka on ollut maalla, on kuullut sanottavan: mitä minä siellä teen, onhan niitä toisia, minun ääneni on niin vähäisestä merkityksestä. Meidän olisi saatava agitaattoreita vähintään joka pitäjään silloin kuin vaalitaistelu on kuumimmillaan. Sillä jos me ennen käymme joka kylässä niin se unohtuu. Meillä pitää olla agitaattoreita vähintään 500 niinkuin kuntiakin. On saatava helppotajuisia kirjasia, joissa selitetään äänen käyttämisen tärkeyttä. Jos näin paljon hankitaan agitaattoreita — joka on välttämätöntä — niin mistä niitä niin paljon saadaan? On pantava toimeen kurssit niinkuin on puhuttu, joihin jokainen pitäjä lähettää yhden. Varat sitä varten on myös hankittava. Sitä varten on jokaisen verotettava itseään ainakin niin paljon, että sinä kuukautena jokainen maksaa jos ei 10 penniä niin ainakin 5 penniä päivässä. Minä luulen, että kun asiaa varten ajoissa ryhdytään valmistaviin toimenpiteisiin niin voidaan toimia niin, että meillä on 500 agitaattoria vaalien aikana.

Vatanan: Pohjustajaan yhdyn siinä, että vaaliagitatsioonia varten on agitatsioonikurssit toimeenpantava. Sitä kohtaa, kun alustaja ehdotti että agitatsioonitoimikunnat panisivat nämä toimeen, sitä vastustan, vastustan sen puolesta, että tämän käytännössä toteuttaminen tapaa voittamattomia esteitä. Ensinnäkin tilavan huoneuston hankkiminen tällöisten kurssien toimeenpanoa varten on vaikea ja toiseksi, että meillä ei ole uuteen vaalilakiin tutustuneita opettajia niin paljon että voidaan joka agitatsioonipiiriin saada sellainen mies. Tässä on aivan voittamattomia esteitä. On välttämä-

töntä, että kurssit pidetään, mutta mitä vähemmällä kustannuksilla. Ymmärretään, että jokaisesta agitatsioonipiiristä on helpompi palkata joku henkilö yleisille kursseille kuin että lisätään kurssien lukua. Kannatan sitä, että kun nyt työväenpuolue panee toimeen kurssit, niin nämä pannaan keskipaikalla maata, Tampereella tahi jos mahdollista Jyväskylässä, ja että siitä omistettaisi 4 tahi 5 päivää yksinomaan vaaliagitatsioonin kehittämiseksi. Tarkoitan että nämä kurssit tarvitsisivat olla pitemmät kuin 5 päivää, ainakin kuukauden kestävät, mutta että tuo 5 päivää on yksinomaan omistettava vaaliagitatsoonia varten. Ehdotan, että nämä agitatsioonitoimikunnat olisivat yhteydessä keskenään ja että pääpaino on tällä kertaa pantava vaaliagitatsooniin.

Kun kokous oli pyytänyt selontekoa sosialistiseminaarista, lausui:

Taavi Tainio: Agitaattoriseminaarin tarkoitus ei näy olevan kaikille selvillä. Se on sitävarten, että saisimme kunnollisia agitaattoreita. Joku voisi kysyä: mikä meidän agitaattoreita nyt vaivaa? Niiden vikana on se, että ne eivät tiedä mikä sosialidemokratia on. (Hyvä). Se vika on melkein yleinen ja sitte niillä on monta muuta vikaa. Ne eivät osaa kirjoittaa, eivät puhua, eivät esiintyä, niillä on kaikki viat mitä agitaattoreilla olla voi. Tuo seminaari on minun piirustusteni mukaan tarkoitettu 30 oppilaalle ja jokaisen täytyy sinne tullessaan suorittaa sisäänpääsytkinto, siihen ei kelpaa jokainen joka luulee kelpaavansa, vaan jotka voivat suorittaa määrätyn kurssin sinne tullessaan. Olen ajatellut, että se kestäisi kolme kuukautta ja kolmessa kuukaudessa ei sentään puupäästä tehdä agitaattoria siksi niillä pitää olla muutamia alkeita ennenkuin ne sinne tulevat. Ehkä pitäisi vaatia kansakoulun pohjasivistys. Niiltä pitäisi vaatia jonkunlainen kirjoitustaito sitte ne voisivat paremmin oppia, kun alkua jonkun verran olisi. Maantieteessä ja historiassa niillä myöskin pitäisi olla jonkunlaiset pohjatiedot, ainakin kansakoulusivistystä vastaavat, jos eivät sitä olisi käyneet. Niillä pitäisi olla yleistietoja, jotta niistä voisi tulla agitaattoreita voidakseen väitellä kaikkien vastaantulijain kanssa ja voidakseen puhua

vähä vähemmän tyhmyyksiä. Tämä tuuma toteutettaisiin siten, että rakennettaisiin varta vasten maaseudulle, ei kaupunkiin, ehkä mieluummin jonkun kaupungin läheisyyteen sellainen laitos, missä nämä oppilaat saisivat asunnon ja ruuan. Nämä asuisivat ja söisivät kaikki samassa samoin kuin luennoitsijatkin. Se ei tulisi oppilaille maksamaan kuin 40 markkaa kuukautta kohden hengeltä siis kolmessa kuukaudessa 120. Sama määrä on kulunut tähän asti kahden kolmen viikon kuluessa kursseilla kun niitä on pantu toimeen kaupungeissa. Maalla saadaan huoneita paremmin, niillä ei ole siellä tilaisuutta käydä teatterissa eikä kappakassa. Siellä eletään vaan omassa sakissa. Yhdessä aterioidaan, laitetaan yhteisiä illanviettoja j. n. e. Ei se ole ainoastaan luennoilla kun oppii, vaan sitä oppii yhtä mittaa ja siellä koitetaan käyttää kaikki aika oppimiseen. Tuollainen rakennus tulee maksamaan 8, korkeintaan 10,000 markkaa. Puoluehallinto voisi sen rakennuttaa tai ostaa tätä tarkoitusta varten. Sen 10,000 korko tekisi 600 markkaa vuodessa, mikä tulisi olemaan vuotuisena menona. Siis 600 markkaa voitaisiin laskea huoneen kustannuksiin. Siellä olisi yksi vakinainen johtaja, joka koko ajan olisi mukana. Hänen saisimme noin 300 markan kuukausipalkalla, siis 900 markalla. Laitoksessa vaikka siellä oltaisiin kuinka ahkerassa työssä, niin siellä ei tarvitsisi olla useampaa kuin 3 luennoitsijaa kerrallaan. Minun suunnitelmani mukaan siellä olisi 3 kerrallaan, mutta ne olisivat ainoastaan 2 tahi kolme viikkoa tahi korkeintaan yhden kuukauden kukin. Jokainen ottaisi ainakin yhden aineen viedäkseen läpi. Tällä tavalla tulisi maksamaan korkeintaan 5,000 markkaa vuodessa tällainen kolme kuukautta kestävä seminaari ja kuitenkin siihen saataisiin kaikki ne kyvykkäät voimat opetettavaksi, joita meidän puolueessa on. Pahin vaikeus mikä on, on se, että meillä ei ole kykeneviä luennoitsijoita, niinkuin tämä vaatisi. — Siellä tultaisiin opettamaan meidän puolueohjelma läpi, siellä luennoitaisiin yleisestä kulttuurihistoriasta, Suomen historiasta myöskin, mutta taloudellisen kehityksen kannalta, siltä kannalta mitä ei koulussa opeteta. Siellä opetettaisiin

puhujataitoa, opetettaisiin kirjoittamaan lyhyitä ja sattuvia uutisia, kirjoitustaidon kehitys ohjattaisiin niin käytännölliselle alalle kuin mahdollista, siis suomenkielen perusteet ja ainekirjoitus oppia, oppia sanomaan asiansa lyhyesti, selvästi ja ilman pitkiä puheita, oppia supistamaan yhteen lauseeseen se, mihin nyt usein tarvitaan koko palsta. Siellä tulisi vielä olemaan oppiaineena materialistinen historiankäsitys, sosiaalidemokratian johtavat periaatteet, työväensuojelulainsäädäntö ja yleensä kaikki ne asiat, mitä meidän ohjelmamme niin periaatteellinen kuin käytännöllinenkin sisältää. Tämän kaiken minä luulen saatavan aikaan kolmessa kuukaudessa, mutta voitaisiin tähän pian laittaa toinen luokka. Tämä toinen luokka olisi niitä varten, jotka ennen ovat käyneet ensi luokan läpi. Silloin tämä tulisi maksamaan 10,000 markkaa vuodessa. Siis yksiosastoinen seminaari ei tulisi maksamaan kuin 5,000 markkaa kolmen kuukauden aikana ja puoluehallinto on kuitenkin pyytänyt 4,000 markkaa tilapäisiä kursseja varten. Tämä seminaari ei siis tulisi juuri kalliimmaksi kuin tilapäiset agitaattorikurssit, joita pannaan toimeen ja hyöty tästä olisi epäilemättä monta kertaa suurempi. Toinen kysymys on pitääkö oppilaiden tulla toimeen siellä omilla varoillaan? On meillä ennenkin annettu stipendejä aina 100 markkaan henkilöä kohti agitatsioonikurssia varten. Jos tänne nyt tulee vaan 30 oppilasta, niin minä luulen, että pyrkijöitä ei tule suinkaan puuttumaan, vaan yhdistysten kesken syntyy kilpailua siitä kuka saa miehensä sinne, halukkaita kyllä löytyy enemmän kuin voidaan ottaa. Yhdistykset voivat näin kyllä antaa stipendejä. Enempää tänne minun mielestäni ei voida oppilaita ottaa. Mitä suurempi joukko niitä on, sitä suuremmat tulevat olemaan eroavaisuudet entisissä tiedoissa ja kyvyissä ja sen vaikeampi on niitä opettaa. Meillä on siitä kokemusta niiltä kursseilta, joita on pidetty. Toiset ovat olleet jo pitemmältä kehityksessä, toiset tuskin ovat tietäneet yhteiskunnallisten asioiden aakkosiakaan. Kun näin on laita, ei luennoitsija tiedä, kenen kannalle hän asettuu. Seuraus on ollut se, että vaikka kursseja on pidetty niin sangen harvoja agitaattoreja niistä on

tullut, jotka siellä ovat olleet. Mutta tulee muuten muistaa, että agitaattoreja ei opeteta, siihen täytyy syntyä jumalan armosta. Siihen tarvitaan luontaista taipumusta, innostusta ja paljon muuta lisäksi. Ei tarvitse jokaisen luulla, joka aikoisi tänne seminaariin, että hänestä tulee siellä agitaattori. Meillä on yleinen se käsitys, että kun minä käyn jonkun määrätyn koulun, niin kyllä jumala antaa viran. Jokainen, joka pitää itsensä kykenevänä, ei sitä ole. Siksi täytyy seminaariin päästessä olla tarkka tutkinto, ettei kuluteta puolueen varoja hukkaan. Tämä asia on niin yksinkertainen. Tarvitaan vaan 5,000 markkaa vuodessa niin meillä on seminaari. Sillä summalla minä otan sen pitääkseni yllä vaikka urakalla. (Vilkkaat kättentaputukset.)

Keskustelu loppui ja asia meni agitatsioonivaliokuntaan.

Seinäjoen juttu.

Hufvudstadsbladet'issa kerrottiin olleen häväistysuutisen kokouksen osanottajista, sanottiin näet näiden matkallaan aterioinen Seinäjoella ja suureksi osaksi jättäneen maksamatta. Mukana olleet selvittivät asiaa ja väittivät uutista valheelliseksi panetteluksi.

Jätettiin järjestävälle komitealle ottaa selvä asiasta.

Työlakot.

Otettiin keskustelun alaiseksi lakkotaistelu ammatillisella alalla.

Sirola: Jos lakko syntyy alalla, joilla on ammattijärjestö, niin on sen asia siihen puuttua. Jos täysin järjestymättömiä on lakkopuuhissa, niin täytyy siihen jonkun puoluejärjestön silloin puuttua. Puoluetoimikunta täytyy eroittaa näistä lakkokokysymyksistä. Jos lakko on syntynyt jonkun perusoikeuden, kuten kokoontumisvapauden t. m. s. puolesta, niin siinä tapauksessa voidaan kääntyä puoluetoimikunnan puoleen. Tämä työlakkoesitys tuntuu sellaiselta että se antaisi riittävät ohjeet.

Hellsten: Vanhan puoluehallinnon aikana vaivasi ääretömän paljon hallinnon toimia se, että aina lakkojen sattuessa käännyttiin puoluehallinnon puoleen silloin vasta kun lakko oli tehty ja sama näkyy olevan asianlaita vieläkin. Minä toivoisin päätettäväksi kerta kaikkiaan, että tämä kokous sanoo puhtaasti itsensä irti kaikista lakoista ja jättäisi ne ammattijärjestön huostaan paitsi niissä tapauksissa, kun Sirola huomautti. Pysyköön tämä puhtaasti valtiollisena järjestönä.

Häkkinen: Kun tänä vuonna on esiintynyt räikeänä uusi lakkoala, pyytäisin lausua mielipiteeni niistä. Tarkoitan torpparilakkoja. Lakot muilla aloilla ovat laillisia, mutta lakot torpparien kesken ovat nykyisen lain vallitessa rajoitetut ja tämä minun mielestäni on muistossa pidettävä, sillä meidän täytyy noudattaa lakeja, jotka ovat voimassa, koska niiden alaisena olemme. Tämä on selvästi näkynyt Jokioisten ja Laukon lakoissa, joissa torpparit ovat tulleet hädetyiksi. Ne ovat tuottaneet paljon vahinkoa torppareille ja tulos on ollut päinvastainen kuin on toivottu. Jokioisissa on voitettu, mutta saavutettu hyöty ei sielläkään ole ollut suuri. Torpparilakkoja olisi siis vältettävä Tampereen torpparikokouksen päätöksen perustuksella, jonka toivon tämän kokouksen hyväksyvän. Meidän täytyy noudattaa ei ainoastaan lakia vaan siveellisiä sitoumuksia, jotka on tehty kahdenkeskisesti. On pidettävä ei ainoastaan kirjalliset vaan myös suulliset välipuheet, kun kerran niihin on sitouduttu. Tämä kysymys on herättänyt maalla suurta levottomuutta. Jätetään torpparilakot toimeenpanematta, sillä niillä ei auteta asiaa vaan pahennetaan. Jos asiat niin ahtaalle tulevat, niin kysyttäköön torpparikomitean lupaa, sillä pitäisi tutkia, onko siitä hyötyä vaiko vahinkoa.

Käcklund: Puhuja ei tahdo selittää, kuinka lakko julistetaan ja kuinka johdetaan, vaan huomauttaa, mitä on kokenut, miten lakkoja voidaan välttää. Ammattiyhdistys keskustelkoon työnantajan kanssa, jollei jaksa pitää puoliaan, kääntyköön liiton puoleen. Tällä pitäisi olla voimaa tässä suhteessa. Pitäisi kaikki saada liittymään ammattiyhdistyksiin, muuten ei voida asettaa riittävän suurta pontta selk-

kausten sattuessa vaatimusten tueksi. Olisi saatava aikaan pakollinen liittyminen ammattiyhdistyksiin.

Perttilä: Minä niiden lakkojen johdosta, joiden kanssa puoluehallinto on tullut tekemisiin, olen tullut siihen vakaukseen, että puoluehallinto ei saa sekaantua lakkoihin muussa tapauksessa kun silloin kun sitä ammatillinen järjestö tavallisessa järjestyksessä pyytää. Poikkeuksena tietysti tulevat olemaan ne lakot, mitkä tulevat syntymään joko yhdistys- tai kokoontumisvapauden taikka muista, esim. palkkojen äkillisestä alentamisesta tahi jostakin semmoisesta syystä. Meillä on Helsingissä lakko, jota ei ole nykyiset järjestöt hyväksyneet. Niiden ammattiliitolla, joita lakko käsittää, ei ollut alussa minkäänlaista sananvaltaa. Se on päätettävä, että puolueen toimesta ei missään tapauksessa ruveta tavalla taikka toisella avustamaan niitä lakkoja, jotka ovat niin epäselviä ettei oma amattiliitto voi niitä hyväksyä. Jos lakko on välttämättömästi tulossa ja siitä löytyy oman ammattiliiton välillä niin suuria erimielisyyksiä, ettei se voi hyväksyä, niin puoluetoimikunta pysyy syrjässä niistä asioista. Minusta on selvä paikka se, että jos lakon alottaminen tahi lopettaminen yksinomaan jätetään lakkolaisten omaksi tehtäväksi, se ei ole oikea. Ei ole oikein, jos kerran on ammattijärjestö, ettei jätetä kaikkien liittoon kuuluvien jäsenten ratkaistavaksi jos lakkoa voidaan jatkaa tahi ei. Ne joilta verotusta tul-taisiin kantamaan, tekevät sen luonnollisesti vastenmielisesti, kun he eivät lähemmin tiedä, millaiset ovat voiton toiveet ja mitkä seikat toimenpiteen ovat aiheuttaneet. Minun mielestäni pitäisi puoluekokouksen täällä päättää, että puoluetoimikunta ei sekaannu mihinkään lakkoihin eikä millään tavalla paitsi milloin nämä ovat omien järjestöjensä kautta hyväksytyt ja milloin on asia niin pitkällä, että puoluetoimikunnan avustus on tarpeen. Tämä ei ehkä ole oikea paikka sellaisen päätöksen tekemiselle, se voisi olla ammattijärjestöjen edustajakokous, mutta kun sitä meillä ei ole niin päätämme tässä nyt.

Sirola: On teroitettava ja selitettävä, että puoluetoimikunta pysyy erillään sillä meillä tulee pian, täytyy tulla am-

matillinen kongressi ja sen pitäisi ottaa nämä asiat haltuunsa. Puoluetoimikunnan ei ole puututtava lakkoasioihin kuin erikoisesta pyynnöstä. Ehdotan että ponsi muutettaisiin näin:

Koska ammatillinen järjestäytyminen maassamme jo on hyvässä vauhdissa, viittaa puoluekokous ammatillisten edustajakokousten ja ammattijärjestöjen lausuntoihin sekä lakko-ohjeisiin ja kehottaa työväkeä työtaisteluissaan kääntymään ammatillisten järjestöjen puoleen. Puoluetoimikuntain ei ole puututtava lakkoasioihin muutoin kuin erikoistapauksissa ja silloinkin ammattijärjestöjen erikoisesta pyynnöstä.

Tämä hyväksyttiin kokouksen päätökseksi.

Puoluelehdet.

Sirola luki sanomalehtimiesten Turussa pitämän kokouksen lausunnon. Se kuului:

Ainoastaan puoluekokous saa hyväksyä lehden vakinaisesti puoluelehdeksi.

Puoluehallinto ja edustajakokous voivat peruuttaa hyväksymisensä, jos havaitsevat päteviä syitä olevan.

Jos syntyy epäilystä ettei joku puoluelehti noudata sosialidemokratista ohjelmaa ja hyväksytyä menettelytapaa, on jokaisella puolueen jäsenellä oikeus esittää epäilyksensä puoluehallinnolle, joka tällaisissa tapauksissa on velvotettu tutkimaan asian ja siitä antamaan lausunnon, jonka puoluehallinto voi asianomaisessa lehdessä julaista.

Puoluelehden toimitus saa lähettää yhden edustajan puoluehallinnon kokoukseen ja puolueen edustajakokoukseen; edustajalla on niissä puhevalta.

Puoluelehtien kustantajat kuulustelkoot puoluehallinnon mielipidettä, puoluelehtien todellisia päätoimittajia valitessaan.

Toimittajain kykyyn ja luotettavuuteen on kiinnitettävä erikoista huomiota.

Kaikissa puoluelehtiä koskevissa asioissa olkoon edustajakokouksen lausunnoilla siveellisesti ratkaiseva merkitys.

Jos jokin lehti tahdotaan saada sosialidemokratisen puolueen lehdeksi, on sitä pyydetävä puoluehallinnolta.

Puoluehallinto voi hyväksyä lehden tai hyljätä pyynnön väliaikaisesti. Puoluehallinnon hylkäävästä päätöksestä voidaan vedota puoluekokoukseen.

Jos pyyntö on tehty puolen vuoden kuluessa ennen puoluekokousta, lykätään sen ratkaisu puoluekokoukseen.

Sirola: Tässä puhutaan puoluehallinnosta. Kun ei ole uusia sääntöjä ollut, niin ei ole varmaa tarkoitetaanko tällä neuvostoa tahi toimikuntaa. Tietysti puoluehallinto tarkoittaa puolueeneuvostoa. Nämät ovat jo vahvistetut kerran joten ei pitäisi olla syytä pitkään keskusteluun. Puolueeneuvosto voi ottaa ja tietysti myös erottaa lehden jos on syytä.

Hyväksyttiin kokouksen päätökseksi yllä oleva lausunto.

Puoluelehdet iltalehdiksi.

Suomen Kirjaltajaliiton hallitus oli jättänyt kokoukselle seuraavan kirjelmän:

Suomen Sosialidemokratisen puolueen Puoluekokoukselle,
Oulussa.

Kun sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa löytyy työväen suojelelainsäädännössä kohta, jossa sanotaan: „Yötyö on kiellettävä kaikilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi, — — —“ tunnustetaan tällä yötyön turmiollinen vaikutus niin henkissä kuin ruumiillisessa suhteessa työntekijään, joten yötyön turmiollisuus ei kaipaa pitempiä selittelyjä. Nykyään ilmestyy puoluelehti „Kansan Lehti“ Tampereella aamusin 6 kertaa viikossa, jonka ilmestyttämisessä tarvitaan säännöllistä yötyötä työntekijöiltä. Kun „Kansan Lehdelle“ muodostettiin kirjapaino osuuskunnan pohjalle, heräsi työntekijöissä ajatus, että „Kansan Lehti“ olisi muutettava iltalehdeksi yötyön poistamiseksi, mutta jota kuitenkaan eivät ole saaneet toteute-

tuksi. Nyt on myöskin varmana aikomuksena muuttaa puoluelehti „Sosialisti“ Turussa 6 kertaa viikossa ilmestyväksi aamulehdeksi, joten senkin ilmestyttämisessä tultaisiin tarvitsemaan työtä yöllä tehtäväksi. Tämän johdosta on Turun kirjaltajakunnan kokouksessa päätetty Suomen Kirjaltajaliiton hallinnon välityksellä saattaa sosialidemokratisen puolueen kokoukselle käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi, että kaikkiin puoluelehtiin ulotettaisiin määräys, että ne ilmestyisivät iltasin, yötyön välttämiseksi.

Kuten jo alussa mainittiin, löytyy puolueen ohjelmassa vaatimus yötyön poistamiseksi, niin olisi tuon johdosta täydellä syyllä oletettava, että itsensä puolueen olisi käytännössä toteutettava sitä, mitä se periaatteessa pitää oikeana ja on vaatimukseensa asettanut, ja kun se kerran on sille mahdollista, niin olisi koetettava valmistaa pohjaa tämän periaatteen yleiselle toteuttamiselle. Ja kun vielä tiedetään, että puolueen lehdet eivät ole niin suuressa määrässä kilpailusta riippuvaisia kuin muut lehdet, niillä kun voi olettaa olevan oman, varman tilaajamääränsä, ilmestyköötpä ne minä vuorokauden aikana tahansa. Sitäpaitsi luulisi iltalehtien paremminkin soveltuvan varsinaiselle työväelle, joka vasta illalla, työstä päästyään, on tilaisuudessa lukemaan sanomalehtiään.

Ylläolevan esityksen johdosta pyytää Suomen Kirjaltajaliitto, ei kuitenkaan tarkoituksella niin, että tämä tulisi koskemaan yksityistä ammattikuntaa parannuksena, käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi tähän suuntaan: että kaikki sosialidemokratisen puolueen puoluelehdet ilmestytettäisiin iltasin ja muutettaisiin tähän saakka aamusin ilmestyvät puolueen lehdet iltasin ilmestyviksi, yötyön poistamiseksi niihin tarvittavilta työntekijöiltä, täten toteuttamalla käytännössä sitä periaatetta, mitä puolue pitää oikeana ja on vaatimuksiinsa asettanut ja myöskin samalla valmistuen pohjaa tämän periaatteen yleiselle toteuttamiselle.

Helsingissä, 13 p:nä Heinäk. 1906.

Suomen Kirjaltajaliiton Hallinnon puolesta:

K. F. Heimo.

Otto Vilmi.

Sitäpaitsi jätettiin kokoukselle seuraava kirjelmä:

Kun Suomen Kirjaltajaliitto on jättänyt tähän kokoukseen keskusteltavaksi kysymyksen: „että sosialidemokratisen puolueen puoluelehdet ilmestytettäisiin iltasin ja muutettaisiin tähän saakka ilmestyvät puoluelehdet iltasin ilmestyviksi, yötyön poistamiseksi niihin tarvittavilta työntekijöiltä, täten toteuttamalla käytännössä sitä periaatetta, mitä puolue pitää oikeana ja on vaatimukseensa asettanut, ja myöskin samalla valmistaa pohjaa tämän periaatteen yleiselle toteuttamiselle“, niin saamme asian johdosta arv. valiokunnalle esittää seuraavaa:

1) Kun puolueohjelmamme ei periaatteessa hyväksy yötyötä, niin onhan väärin, että me itse käytännössä menettelemme vastoin periaatteitamme.

2) Koska yötyö on vastoin luonnollisen elämänjärjestyksen ja ihmisyyden vaatimuksia;

koska se suuressa määrässä turmelee työläisten henkisiä ja ruumiillisia voimia sekä tekee heille mahdottomaksi osanoton ajan-vaatimiin yhteiskunnallisiin rientoihin;

koska se saattaa nuoret työntekijät siveellisiin vaaroihin ja riistää perhe-elämän mahdollisuudet.

3) Tämä kysymys ei koske yksinomaan kyseessä olevaa ammattikuntaa, sen suurin merkitys lienee siinä, että se riistää luonnollisen elämän järjestyksen niiltä lukuisilta työväen perheisiin kuuluvilta lapsilta joita käytetään sanomalehtien palveluksessa, lehtien postittamisessa, jakamisessa ja monessa muussa tehtävässä. Eivätkä nämä lapset ole ja tuskinpa ne voinevatkaan tulla minkään varsinaisen ammattikunnan turvaamiksi, että heidän asemaansa voitaisiin sen kautta parantaa.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme siis että yötyö puoluelehtien kirjapainoista poistettaisiin.

Suomen Kirjaltajaliiton edustajat.

Puoluehallinto lausui asiasta:

Kirjaltajaliitto ehdottaa „että kaikki sosialidemokratisen puolueen puoluelehdet ilmestytettäisiin iltaisin ja muutettaisiin

tähän saakka aamusin ilmestyvät puolueen lehdet iltasin ilmestyviksi yötyön poistamiseksi niihin tarvittavilta työntekijöiltä, täten toteuttamalla käytännössä sitä periaatetta, mitä puolue pitää oikeana ja on vaatimuksiinsa asettanut ja myöskin samalla valmistaa pohjaa tämän periaatteen yleiselle toteuttamiselle.“

Puoluehallinto kannattaa ehdotusta.

Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

Kosonen: Iltalehtiasiaassa minä ilmoitan suoraan, että yksityisesti olen täydellisesti kirjaltajaliiton vaatimusten kannalla, ja tulen olemaan. Käytyäni viime talvena kirjaltajien kanssa taistelua olen tullut siihen tulokseen, että se kohtaa asiain nykyisellä ollen suuria vaikeuksia. „Kansan Lehteä“ tahdottiin viime talvena iltalehdeksi, mutta Tampereen työväen enemmistö tahtoi pysyttää lehtensä aamulehtenä sen tähden, että toiset paikkakunnan lehdet olivat aamulehtiä. Kilpailu on niin suuri, ettei „Kansan Lehti“ olisi voinut sitä riskiä kestää. Kyllä ne jotka iltalehteä vaativat toivat esille sen, että se tulee halvemmaksi. Se on totta, vähän yli 16,000 mk. halvemmaksi tulisi Kansan Lehti iltalehtenä ja se tietysti on tältä kannalta edullista, tämä summa voitaisiin käyttää sisällyksen parantamiseen j. n. e., mutta toiset seikat puhuvat vastaan, nimittäin että iltalehtenä ollen lehti ei täytä lukijainsa sanomalehtitarvetta, ja sen pitää täyttää se yhtähyvin kuin toisetkin. Toiset ovat aamulehtien kannalla, toiset kannattavat iltalehtiä, eikä se mielestäni ole tämän kokouksen päätettävä miten on tehtävä. Vaikka periaatteessa ollaankin yötyön poistamisen puolella, niin se kysyy kehitystä ennenkuin se toteutetaan. Se on aate jonka olemme ohjelmaamme piirtäneet, mutta emme vielä voi sitä toteuttaa, koska se näyttää mahdottomalta nykyään. Tuskin edustajakokous voi tässä mitään päättää, se on jätettävä lehteä kustantavan osakeyhtiön päätettäväksi, ja jos me jotain voimme tehdä, niin jätettäköön sen paikkakunnan järjestöjen huoleksi jossa lehti ilmestyy. Tyytymättömyys tulee olemaan suuri jos puolelle tahi toiselle mennään rajoittamaan lehtien lukijain ja kustan-

tajain vapautta tässä suhteessa. Se tuntuu tuo kirjaltajain vaatimus luonnottomalle. Se ei kohdistu porvarilehtiin vaan työväen lehtiä vastaan jotka ilmankin ovat huonossa taloudellisessa asemassa. „Kansan Lehteen.“ nähden minulla on velvollisuus sanoa, että Tampereella on enemmistö aamulehden kannalla. Jätetään lehteä kustantavan osakeyhtiön huoleksi.

Häkkinen: Minä yhdyn Kososeen. Me Viitasaarelle saamme Helsingin aamulehdet jo seuraavana päivänä, mutta Työmies tulee vasta kolmantena päivänä. Tuo on vaikuttanut hyvin harmillisesti. Usea sanoo, ettei niitä tarvitse lukea, siinäähän on vaan niitä uutisia jotka jo ovat luetut, ja tämän tähden lukee ja tilaa usea porvarilehtiä, kun niistä saa uutiset tuoreempana. Tämä on otettava huomioon, vaikka me kaikki tietysti periaatteessa hyväksymme kirjaltajain vaatimuksen.

Hellsten: Minä pyydän muistuttaa, että me olemme yhteiskunnassa, jossa kilpailu on suuri ja jos me alkaisimme toteuttaa periaatteitamme yötyön poistamisesta, niin me joutuisimme tappiolle. Varsinkin siellä, missä kulkuneuvot ovat huonommat, tulisi silloin työväenlehti perille paljon myöhemmin kuin porvarilehdet. Ja kaupungissakin jokainen tahtoo aamulla katsoa sähkösanomat, mitä on yön aikana tapahtunut tai saapunut uusia tietoja, jos iltapäivällä saa sosialidemokratisen lehden, niin ei siitä osaa yhtäpaljon innostua. Tämä ei ole sitä aikaa, jolloin voidaan panna aatteitamme käytäntöön taloudellisella alalla. Kun joku työväen mies perustaa kuppilan, niin tahdotaan että hänen pitäisi toteuttaa työväenliikkeen periaatteet. Kun Ursin saa enemmän palkkaa kuin joku työmies, niin sanotaan, ei hän ole mikään sosialidemokrati. Älköön vaadittako työväeltä kilpailun aikana enemmän kuin mitä se voi toteuttaa. Se on vahingoksi työväenlehdille, jos ne ilmestyvät iltapäivällä ja porvarilehdet aamupäivällä. Jätettäköön asia paikallisten toimikuntien huostaan.

Alkula: Tuntuu omituiselta tuo kirjaltajain vaatimus. Minusta näyttää, että he eivät ole sosialidemokrateja. Jos porvarit julkaisevat lehtiään aamupäivällä, niin meillä täytyy

olla kohta annettavana vastamyrrkyä. Me emme saa jäädä jällelle, vaan edelle on pyrittävä. Meillä täytyy olla aamulehtiä koska porvareillakin on. Jällellen emme saa jäädä porvareista.

Kallioinen: Puolueen etu on asetettava etusijalle ja samalle puoluelehtien menestyminen ja jos kirjaltajat tahtovat yötyön pois, niin tehkööt vaatimuksensa yhtähyvin porvarilehdille. Kirjaltajallitolle on annettava lausunto että he ryhtyvät poistamaan yötyötä kaikista lehdistä. Jos porvarilehdet ilmestyvät aikaisemmin niin niistä saadaan uutiset ennen, ja tällaisena aikana pannaan uutisiin paljon painoa. En pidä suotavana, että ruvetaan puoluelehtiä muuttamaan iltalehdiksi, koska siitä puolueen etu ja puoluelehdet tulisivat kärsimään. (Ääniä. Puhuttu jo siitä.)

Lillnix: Ihmettelen kirjaltajien vaatimusta ja yhdyn Kososeen.

V. Jokinen: Kun asia on tullut täällä esille, lienee parasta kerta kaikkiaan tehdä selvää niistä syistä, jotka puhuvat iltalehtiä vastaan. Kirjaltajien esitys on pätemätön. Minä olen persoonallisesti kallistuva iltalehtien kannalle. Ei toimittajankaan ole hauskaa istua vuorokausia toimituksessa, kääntää kirjoituksia muista lehdistä, odottaa sähkösanomia j. n. e. Kuten Kosonen viittasi, tulevat iltalehdet helpommiksi ja niihin saadaan parempi sisällys. Uutisten saaminen iltalehtiin on niin selvä asia, että siitä ei kannata puhua. Joka on lukenut „Työmiestä“, tietää että Helsingin seuraavan päivän aamulehdissä on paljon tuoreempia uutisia kun edellisen päivän „Työmieheissä“. Toinen tärkeä seikka on postin kulku. Postin kulku on asetettu sitä silmällä pitäen, että lehdet ilmestyvät aamupäivällä. Kaikki junat lähtevät aamupäivällä ja junien lähtö on asetettu niin, että aamulehdet saadaan heti lähtemään; vielä enemmän on maaseutuposti asetettu sitä seikkaa silmällä pitäen. Iltalehdet saavat jäädä asemalle pitkin radan vartta varttoomaan aamupostin lähtöä. On sanottu että iltalehdet tulevat halvemmaksi. Mutta jos yleisö vaatii aamulehtiä, niin kyllä ne varat hyvin äkkiä menevät hukkaan. Kosonen sanoi, että „Kansan Lehti“ tulisi 16,000

markkaa halvemmaksi iltalehtenä. Kyllä se niin on, mutta jos 2,000 tilaajaa jää pois, niin sillä se on suoritettu. Tärkein seikka, mitä on tuotu aamulehtiä vastaan, on se että „Työmies“ menestyy iltalehtenä, sanotaan että sillä on 20,000 tilaajaa. Helsingin oloissa on paljon joka sitä selittää että „Työmies“ vaikka on iltalehti on kyennyt korottamaan tilaajamääränsä niin suureksi. Helsingissä ovat porvarilehdet kaksi kertaa niin kalliit kuin „Työmies“. „Työmies“ maksaa 10 markkaa ja muut siellä ilmestyvät jokapäiväiset lehdet keskimäärin 20. Toiseksi tulee se että postin kulku on pääkaupungissa paljon edullisemmin järjestetty kun maaseutu-kaupungeissa. Sieltä lähtee tavan takaa junia joka puolelle. „Työmies“ tulee iltajunille joita lähtee joka suunnalle ja ehtii niin määräpaikkoihinsa aikoinaan. Jos „Kansan Lehti“ Tampereella muuttuisi iltalehdeksi, niin se voitaisiin lähettää eteläänpäin vasta seuraavana aamuna. Nämä kaikki asianhaarat puhuvat sen puolesta, että vaatimus työväenlehtien muuttamisesta iltalehdiksi on hylättävä. Jos aamulehdet ovat paremmat ja jos ne pystyvät saamaan enempi tilaajia, niin ne kykenevät saamaan suurempia aikaan ja se hyödyttää enempi kuin että muutamalta kymmeneltä kirjaltajalta ja toimittajalta poistetaan yötyö. Voi olla että lehti jos on hyvin toimitettu kykenee saamaan sen, että tilaajat pitävät siitä kiinni vaikka se muuttuisikin iltalehdeksi, mutta tosiasia on, että meillä on paljon sellaisia, jotka eivät lue lehtiä periaatteen vuoksi. Tampereella on parin ammattiosaston puolelta uhattu että he heittävätkin lehden jos se tulee iltalehdeksi. Tulee odottaa ja siihen ei ehkä tarvitse odottaa enempi kuin ensi vaaleihin asti. Voi olla että ensi vaalien jälkeen puolue on niin kasvanut ja päässyt siihen asemaan, että silloin voidaan tämä muutos tehdä, mutta ei nyt sitä voida. Jos kirjaltajat tahtovat niin pitäkööt huolen siitä, että kaikki samassa kaupungissa ilmestyvät lehdet muuttuvat iltalehdiksi eikä ainoastaan työväen lehdet.

Sillanpää: Se on kyllä totta mitä viimeiset puhujat sanoivat meidän lehtiemme muuttamisesta iltalehdiksi. Minä kyllä olisin sitä mieltä, että meillä olisi ajettava tätä asiaa

niin, että puolueohjelmaa koetetaan toteuttaa. Sanotaan että porvarilehdet pitäisi myös muuttaa iltalehdiksi, mutta porvarilehdet sanovat, miksi ei puoluelehtiä muuteta, koska he itse vaativat? Minä ehdottaisin, että asiaa ruvettaisiin kullakin paikkakunnalla paremmin ajattelemaan, sillä tottumus on puoli luonnosta ja työväki kyllä tottuu iltalehtiin. On sanottu, että maaseudulle „Työmies“ tulee kaksi päivää myöhemmin kuin „Kansan Lehti“, mutta siellä „Työmies“ leviää paljon suuremmassa määrässä niin, ettei leviäminen yksistään riipu siitä. Minä olen sitä mieltä, että periaatetta täytyy koettaa omassa puolueessa ruveta toteuttamaan jos tahdotaan ihmisiin vaikuttaa. (Hyvä.)

Salonen: Vihaan sydämmeni pohjasta yötyötä. Me olemme ammattialaltamme vaatineet sitä pois ja viimein olemme onnistuneet, mutta emme käyneet työväen osuustoiminnan kimppuun. Miksi kirjaltajat, kun heillä on luja ammattijärjestö, miksi he ovat niin pikkumaisia, että käyvät vaan työväen kirjapainojen kimppuun? Miksi he eivät tee samaa vaatimusta kaikille kirjapainoille? Olisiko heille hauska nähdä toveriensa työskentelevän yöllä kun itse eivät tarvitse.

Pettersson: Toveri Sillanpää huomautti, että olisi pyrittävä yötyötä poistamaan. Kannatan sitä täydellisesti, mutta kysymys sellaisena kun se on esillä ei ole aivan oikea. Olen nimittäin itse ollessani toistakymmentä vuotta porvarilehtien latojana, kiroillut sitä työtä, mutta sillä tavalla sitä ei poisteta, kuin kirjaltajien puolelta on ehdotettu. Pitäisi ottaa toinen tie. Ilta- ja aamulehtien hyväksi tuodaan puolustuksia kummaltakin puolelta. Kerta kaikkiaan on käytävä voimakkaaseen toimintaan, että saadaan yötyö pois. Mutta ei tarvitse tehdä yötyötä, että lehdet saadaan ilmestymään aamulla. Ne voivat ilmestyä aamulla ilman että tehdään yötyötä. Meillä tehdään parhaillaan sillä tavalla. Ei pidä vaatia iltalehdiksi työväen lehtiä. Tässä voidaan kirjaltajia ymmärtää. Se on johtunut siitä, että porvarien taholta niin vaaditaan. En olisi uskonut, että he ovat niin lyhytnäköisiä että antautuvat heidän palvelukseensa. Mikä olisi heille mieluisempaa kuin saada työväen lehdet työnnettyksi pois kilpailusta. Ei meidän

lehtien lukijapiiri ole vielä sellaista, että se lukisi lehtiä huolimatta siitä minä aikana ne ilmestyy. Useimmat tilaavat sanomalehden nähdäkseen siitä päivän uutiset. Periaatteellisia kirjoituksia kuitenkin luetaan siinä sivussa ja niin vähitellen tutustutaan sosialidemokratiseen ajatustapaan. Kun tämä ajatuskanta yhä voimistuu lehtiemme avulla, niin siten kirjaltajat kykenevät poistamaan yötyön, kun heillä on yleinen mielipide takanaan ja tätä juuri kasvatetaan työväen lehtien avulla. Sentähden ei niille pitäisi asettaa esteitä kilpailussa porvarilehtien kanssa. Ei ole siis vaadittava, että työväen lehtien pitäisi asettua eri asemaan porvarilehtiin nähden. Se on selvä, että yötyö on vahingollista monesta syystä. Eikä siitä ole kirjaltajille hyötyä että yötyöstä maksetaan paremmin aina 50 ja 100 % enemmän, mutta se ei korvaa sitä vahinkoa joka yötyöstä on. Mutta sosialidemokratian etu täytyy olla pääasia ja toisella sijalla yksilön hyvinvoinnin edistäminen. Yksilön hyvinvoinnin edistäminen ei saa asettua yhteisen edun tielle. Me emme tällä päätöksellä, jota nyt pyydetään, pääse kokonaan siitä pahasta, se koskee vaan muutamia kymmeniä. Niin kauan kuin kirjaltajien liitto ei kykene ratkaisemaan tätä asiaa kokonaisuudessaan niin sen täytyy sitä pahaa kärsiä, mutta minä en usko, että se ei siihen kykene. Se oli keväällä mahdoton ja se antoi perään. Nyt se taas on päässyt voimistumaan, että se voi minä päivänä tahansa työväen yksimielisen kannatuksen avulla ajaa tämän kysymyksen niin ettei Suomessa tehdä yhdessä ainoassa kirjapainossa yötyötä. (Hyvä.) Se menee niin äkkiä ja minä uskon että se kykenee siihen. Kuukausi on ylössanomisaikaa ja sen kuluttua he voivat sen ajaa läpi. Kysymyksen on heitä johtanut lähettämään tänne se, että porvarilehdet aina nalkuttavat, miksi ette ensin vaadi omilta lehdiltänne yötyötä pois? Miksi te vaaditte meiltä sitä, mitä ette vaadi omilta lehdiltänne? Mutta emme tässä voi tehdä sosialidemokratista yhteiskuntaa porvarillisen sisään.

Leppänen: Täällä ovat meillä mielet ristiriitaisia tässä suhteessa. On luonnollista, että kirjaltajat ovat ensin kääntyneet vaatimuksineen työväen puoleen, kun he tietävät että

täällä on heidän vaatimuksilleen vähemmän vastusta. Täällä on tämän asian ratkaisulle tahdottu panna liian suuri paino. Ei työväenlehdet yksinomaan sentähden leviä, että niissä on uutisia vaan että niissä henkii se katsantokanta, jonka köyhälistö tuntee omakseen ja se katsantokanta niissä on, tulkoot ne aamulla tahi illalla. Työväenlehdet eivät ole olleet mitään bulevardilehtiä ja kilpailleet porvarilehtien kanssa eivätkä tule vastakaan olemaan. On väärin selittää puolueohjelmaa niinkuin neiti Sillanpää sanoi, että sen nojalla olisi tätä puolustettava. Puolueohjelmaan vedoten tätä ei voida vaatia, mutta paljon paremmin muilla syillä. On nimittäin aivan samantekevää, ilmestyykö lehti aamulla tahi illalla. Suurin haitta iltalehtien ilmestymistä vastaan on postin kulusta johduvat esteet. Esim. Turussa ei iltapäivällä lähde mihinkään päin junia mutta kyllä aamulla. Näin tulisivat iltalehdet seisomaan koko yön. Jos tämä olisi poistettavissa niin siellä aivan mielellään suostuttaisiin koska hyvänsä kirjaltajien vaatimukseen, mutta nykyään ei voida mennä lupaukseen, ei ainakaan tässä kokouksessa.

Sirola: Ehdotan lyhyesti, että puoluekokous lausuu periaatteellisen tunnustuksensa tälle vaatimukselle, jotta koetettaisi pyrkiä periaatteen mukaiseen toimintatapaan, mutta ei muuta asiasta enempää päättäisi. Koko puolueen vaaliohjelmassa tulee olemaan yleinen yötyön postamisvaatimus kaikkiin työaloihin nähden ja puolue järjestönä voi tukea kirjaltajia silloin kuin he ammatillista tietä tätä vaatimustaan toteuttavat. (Hyvä, hyvä.) Minä en pidä kokousta pätevänä siinä mitään sitovaa päätöstä tekemään.

Salava: Näkyy että kokous ei kallistu kirjaltajien vaatimusten kannalle. Olen tehnyt yötyötä 10 vuotta ja tunnen sen. Minusta on makuasia, ilmestyykö lehti aamulla tahi illalla. Kysymys on tässä kirjaltajien parhaasta. Kirjaltajat ovat vaatineet yötyön poistamista jo pitkät ajat. Kun ensimmäinen tariffi ilmestyi, niin silloin tosin ei tästä ollut mitään määräystä. Kun yötyöstä oli korotettu palkka, niin luultiin sen korvaavan sen rasituksen. Kun viime kerralla oli kysymys tariffista, päätettiin lakkauttaa yötyö kello 12 jälkeen,

mutta liitto ei ollut niin vahva että se olisi voinut viedä tämän vaatimuksensa läpi kun isännät sitä vastustivat ja kävi niin, että päätettiin tehdä työtä klo 2:teen yöllä. Tästä nähdään, että kirjaltajat eivät ole olleet toimeettomia, mutta ovat olleet liika heikkoja tällaista vaatimusta läpi viedäkseen kokonaisuudessaan. Tukeakseen itseään vastaisuutta varten on liittohallinto miettinyt tätä keinoa, että ensin saataisiin sosialidemokratiset lehdet ilmestymään illalla. Mitä taas tulee tuohon väitteeseen, että ne voisivat paremmin kilpailla porvarilehtien kanssa ilmestyessään aamulla, niin se ei mielestäni pidä paikkaansa. Porvarit ovat porvareita ja heillä on rahaa, mutta sitä ei ole työväellä. Heidän lehdillään on suuret tulot. Köyhälistö ei jaksaa maksaa 15, 16 markkaa lehdestään tilausmaksua, eivätkä ne saa ilmoituksia niin suuressa määrässä kun porvarilehdet. Jos työväen lehti ilmestyisi koska tahansa, niin ei se voi kilpailla porvarilehtien kanssa tulojen suhteen. Se ei voi maksaa kirjeenvaihtajille j. n. e. Siitä ei siis kannata puhua. Sosialidemokratisten lehtien ei pitäisi luottaa huonoihin uutisiin, jos joku on tappanut itsensä, joku kuollut viinaan, siellä tapeltu j. n. e. Ne ovat sivuseikkoja. Kansan Lehden puolelta on sanottu, että pääkirjoituksiin voitaisiin panna enempi huomiota, jos lehti ilmestyisi ilta-päivällä, mutta ne ovat ainoastaan uutiset jotka puolustavat aamulehteä. On kyllä työväkeä, jotka panevat arvoa tällaiselle, mutta minun mielestäni niitä ei ole otettava lukuun. Olen sillä kannalla, että jos sosialidemokratiset sanomalehden toimittajat tahtovat, niin ne kyllä voivat työskennellä niin että työväen lehdet tulevat yhtä pirteiksi ilta-päivälläkin. Ovathan esim. suomalaisten lehtien kaikki tärkeimmät uutiset otetut Nya Pressenistä. Postinkulun suhteen on eri kysymys enkä usko, ettei siihen saataisi tarpeellisia muutoksia kun vaan koetettaisi. Täällä on huomautettu, että ne ovat vaan kirjaltajat jotka kärsivät yötyöstä ja niitä ei ole kovin paljon. Ne ovat vaan vähäinen osa mutta siinä on kysymyksessä tuhansia muita. Esim. köyhälistön lapsia on tämän johdosta suuret laumat pakotettu luopumaan luonnollisesta elämäntavasta. Katsottakoon vaan Helsinkiä. Siellä on poikia ja

tyttöjä, joiden täytyy nousta klo 4 ylös jakamaan lehtiä. Niiden olisi paljon mukavampi jakaa lehti illalla kuin aamulla. Täällä on puhuttu aamulehtien puolesta ja kyllähän siitä voidaan puhua, mutta itse asiassa ei niistä mitään hyötyä ole. (Hyvä, hyvä.)

Räsänen: Minä puolestani tässä kysymyksessä olen sitä mielipidettä kun nekin, jotka ovat aamulehtiä vastaan. Ne puhujat, jotka täällä ovat sanansa sanoneet, ovat olleet kahtaalle kallistuvia. Toiselta puolen ne, jotka pitävät tärkeänä affääripuolta, toiselta puolen ne, jotka eivät katso niin paljon asiaa affäärin kuin periaatteen kannalta. Kolmanneksi tulee vielä tottumus. Minä olisin rohjennut esittää, että tässä oltaisiin puhtaasti periaatteen kannalla. Ihmettelen suuresti, että niitä on itse työväen keskuudessa, jotka puhuvat periaatteista, mutta kun tulee niiden käytäntöön soveltaminen niin silloin ollaan toista mieltä, ei niitä nyt sovi toteuttaa. Pettersson sanoi että kirjaltajien on helppo poistaa yötyö kun tuo sopimus kestää kuusi kuukautta. (Pett.: Minä korjasin sen.) Pettersson on sitä mieltä, enkä minä ihmettele sitä sillä hän on nyt isännöitsijä. (Naurua.) Kirjaltajien sopimus kestää voimassa maaliskuuhun 1911. Jos tämä kokous kuitenkin ei voi tässä pitemmälle mennä, niin ehdottaisin, että läsnäolijat yhtyisivät siihen lausuntoon, jonka Sirola on antanut.

Puonti: Minä olen sitä mieltä, että puolueen on mahdollisimman suuressa määrässä koetettava toteuttaa mitä se on periaatteekseen ottanut. Niin tässäkin asiassa. Minusta on samantekevä jos luen uutiset lehdestä aamulla tahi illalla, sama on periaatteellisten kirjoitusten laita. Tältä kannalta on asia yhdentekevä. Mutta koska tällä kysymyksellä on jonkunlaista merkitystä jos me asetumme periaattemme mukaiselle kannalle. Porvarit aina sanovat etten minä voi poistaa yötyötä enkä lyhentää päivää kun eivät toiset sitä tee. Se on huono valtti eikä sitä kannata ottaa huomioon. Sen sijaan koetettakoon toimia niin, että postinkulku saataisiin sellaiseksi, että iltapäivällä posti myös lähtisi eri suunnille, siihen on pyrittävä ja silloin ei iltalehdille ole postinkulusta haittaa. Näillä perusteilla minä toivoisin että puolue

kokous lausuisi myötätuntonsa kirjaltajien vaatimuksille ja ryhdyttäisiin työskentelemään siihen suuntaan, että saataisiin yötyö poistetuksi. Muuten Leppänen ehdotti sitä keinoa, että järjestetään työnteko sillä tavalla, että lehdet ilmestyvät aamulla vaikka työt päätetään illalla. Sitä kannatan. (Ääniä: Se oli Pettersson joka ehdotti.)

Itkonen: Täällä on väitetty sitä, että tällä puoluekokouksella ei olisi määräysvaltaa lehtiin nähden, mutta muistaakseni siinä sanomalehtimiesten kokouksen laatimassa ponnassa lausutaan että puoluekokouksella on siveellinen määräämisvalta. On tuotu esiin seikkoja, jotka puhuvat iltalehtiä vastaan. Voitaisiintuoda esiin seikkoja, jotka niitä puolustavat. Kansan Lehden johtokunta toimitti äänestyksen kaikissa työväenyhdistyksissä ja olivat vastaukset sillä kannalla että lehti olisi muutettava iltalehdeksi, tämä puhuu asian puolesta. Numerot myös puhuvat asian puolesta. On sanottu että Viitasaarelle tulee Työmies 2 päivää myöhemmin. Johtuu siitä että posti kulkee 3 kertaa viikossa. Mutta koska maalaistyöväestön enemmistö on kannattanut että lehdet muutetaan iltalehdiksi, (Ääniä: ei ole kannattanut!) he ovat periaatteen kannalla vaikka he itse siitä kärsivät, niin minä toivoisin, että nämä maalaisedustajat pysyisivät mielipiteessään ja kaupunkilaiset eivät tietysti tästä tulisi mitään kärsimään, sillä kaupunkilaiset saavat sen yhtä monen tunnin päästä, tulkoon se mihin aikaan tahansa. Illalla he työstä palattuaan sen voivat paremmin lukea. Jos ei voida tätä kirjaltajien pontta hyväksyä tässä tapauksessa, niin minäkin puolestani hyväksyn Sirolan kannan.

Sirola: Ehdotan ponneksi:

Puoluekokous tunnustaa, että työväen omistamissa liikeyrityksissä olisi mahdollisimmassa määrin noudatettava puolueen periaatteen mukaisia työtapoja ja kehottaa puoluelehtien kustannusyhtiöitä ja osuuskuntia harkitsemaan, missä määrin yötyötä voitaisi puoluelehtiin nähden vähentää tai kokonaan poistaa, kunnes työväestön yhteisillä

ponnistuksilla kaikki terveydelle vahingolliset työtavat saadaan lopetetuiksi.

Tämä hyväksyttiin kokouksen päätökseksi.
Otettiin päivällisloma.

Kokous klo 1/2 4.

Laulettiin aluksi: „Sä lippu puhdas punanen“.

Toimitsijain raittius.

Jyväskylän t. y. oli lähettänyt seuraavan alustuksen:

Eikö olisi jo aika vaatia puolueen luottamustoimissa olevilta henkilöiltä ehdotonta raittiutta?

Nykyaikana aletaan yhä enemmän ja enemmän panemaan huomiota ihmisten siveellisen elämään. Henkilöitten yksityiselämää tutkitaan ja sen valossa sitte arvostellaan heidän julkista toimintaansa. Samaten otetaan huomioon jonkun aatesuunnan kannattajain käytännöllinen elämä ja sellaiseen valoon kuin näistä huomioista on saatu, joutuu koko aatesuunta vastustajain silmissä.

Tällaisen arvostelun takia on meidänkin puolueemme joutunut suuren osan kansasta silmien edessä jotenkin pahaan valoon. Riveissämme toimivat henkilöt ovat antaneet siihen syytä, sitä ei käy kieltäminen. Tähän taas osaltaan on puolueemmekin syypää, syystä siitä, ettei ole pantu tarkempaa huomiota edes tärkeimmissä luottamustoimissa olevien henkilöitten siveelliseen elämään. Emme ole asettuneet sille kannalle tässä suhteessa, jolle aattemme ja työmme vakaavuus olisi velvoittanut.

Nyt kun on kysymyksessä sisäisen järjestömmen kaikin tavoin järjestäminen ja lujittaminen, on välttämätöntä, että tehdään myös jotain sen edistämiseksi, että kaikki puolueemme jäsenet kukin käytännöllisessä elämässään, koettaisivat asettautua sille kannalle jolle aattemme perusohje viittaa. Ensimmäinen ja tärkein askel tähän on, että ne henkilöt, jotka ovat neuvomassa ja ohjaamassa sitä suurta joukkoa, velvoite-

taan neuvoilla ja esimerkillään olemaan oppaana tässäkin asiassa.

Pahin loukkauskivi tässä suhteessa on väkijuomain käyttö. Että se ei ole ollenkaan harvinaista useille toimihenkilöille riveissämme, on meille kyllin tunnettu. Mitä kaikkea siitä on seurauksena ja minkälaisen arvostelun sen johdosta saamme ulkopuolella riviemme olevilta pitäisi myös olla siksi tunnettu, ettei tarvinne siitä enempää kertoa.

Mutta tästä päästäksemme on ainoastaan yksi tehtävä ja se on: että vaadimme puolueen luottamustoimissa olevilta henkilöiltä ehdotonta raittiutta.

Älköön pidettäkö tätä minään vapauden rajoittamisena. Vaatiihan sääntömmekin meitä niihin mukautumaan emmekä pidä sitä ollenkaan orjuuttavana. Miksi ei sitte voitaisi mukautua tuohon edellä mainittuun vaatimukseen, joka kuitenkin on aatteemme ehdoton vaatimus.

Onhan meillä oikeus vaatia rintamamme etumaisilta niin paljon siveellistä tarmoa ja ehjää siveellistä käsitettä, että he ilman muuta asettautuvat tuolle kannalle, jos puoluekokous sitä vaatii. Jos kuitenkin mahdollisesti löytyy henkilöitä, joitten siveellinen käsitys ei velvoita tai joilla ei ole enää niin paljon tarmoa ja päättäväisyyttä oman itsensä yli, että voisivat tähän suostua, vaan ennemmin luopuvat työskentelemästä riveissämme aatteemme eteen, täytyy jokaisen myöntää että he ovatkin liian heikkoja toimimaan riveissämme, joten ei näistä vahinkoa tule.

Asian laatuun nähden ei liene tarpeellista kysymystä tässä enempää selvittää, vaan ehdotetaan tämän perusteella puoluekokouksen hyväksyttäväksi:

Että tästä lähin tulee puolueemme kaikissa tärkeimmissä luottamustoimissa noudattaa ehdotonta raittiutta.

Ehdotuksen johdosta ehdotti puoluehallinto:

Puoluehallinto ehdottaa puoluekokouksen lausunnoksi:

„Puoluekokous lausuu sen vakavan toivomuksen, että puolueen jäsenet yleensä ja erittäin luottamustoimissa olevat noudattaisivat raittiutta.“

Seuraava keskustelu syntyi:

Sirola: Minun mielestäni on tästä kysymyksestä keskusteleminen täällä turhaa, siksi että tekemällä vaatimuksia tässä suhteessa me emme kuitenkaan voi niitä läpi ajaa ja lausumalla toivomuksia me käyttäisimme turhia sanoja, sillä ei kenellekään ole tietämätöntä se paha ja haitta, jota väkijuomien käyttämisestä ja etenkin törkeästä väärinkäytännestä on. Miksi käytetään väkijuomia? Ihmiset tuntevat tarvetta huumata itseään, unohtaa kurjuutensa, heikkoutensa, ikävystyksensä, luonteensa rikkinäisyyden y. m. Voidaanko nämät kieltolailla poistaa? Ei. — Onko se turhaa ohjelmaa? Ei, yhteiskunta poistaa siten julkisen kiusauksen, joka on samalla julkinen hyväksyminen, mutta se ei voi estää ihmisiä huumaamasta itseään, jos nämät tuntevat tarvetta.

Me olemme porvarillisen maailman lapsia ja sen vikojen alaisia. Ei meillä ole täyttä vapaata tahtoa, älköön meiltä sitä vaadittako. Mutta meiltä voidaan vaatia rehellisyyttä, älköön tehtäkö meistä kenestäkään kaappijuoppoja.

Kun puolue ei kuitenkaan halunne asettua nuuskijoita eikä hengenhaistajia valvomaan toimitsijainsa yksilöllisiä askeleita, eikä määritellä kuinka monen lasin jälkeen on arvoton puolueen toimitsijaksi tai jäseneksi, olisi paras tyytyä vakavaan toivomukseen, joka kyllä on ennestäänkin kaikille tietona, mutta joka ei tarkalleen toteudu ennenkuin puolue saavuttaa yhteiskunnallistaloudellisella alalla ne uudistukset, jotka m. m. tarvitaan yleisen siveellisen hengen korottamiseksi, jota herra paratkoon toimitaan sagen monilla muilla aloillakin ja jota tällaisilla pakkokeinoilla tuskin edistetään. Älkäämme tuoko farisealaisuutta puolueeseen, älkäämme kivityksellä raskauttako taistelussa ilmankin kyllin sorrettuja tovereita, niin selvästi ja varmasti kuin julistammekin tosiasiaa,

että alkoholimyrkytyksestä vapautunmalla vapaudumme monista muista kapitalistisen yhteiskunnan tuottamista paheista.

Koska asia ei rahtuakaan parane päätöksistä, ehdotan, että hyväksyttäisi sellainen ponsi että puolueen jäsenet yksilöllisten voimien mukaan koettavat välttää ei vain puolueen vaan myös ihmisarvolle sopimatonta esiintymistä.

Kosonen: Sirolan puhe on juoppojen puolustusta. Raittiusliike on siveellinen liike, joka tarkoittaa koko kansan kasvatusta. Kansan syvät rivit ovat jo laajalti, enemmistö, rehellisesti ehdottoman raittiuden kannalla. Eikö työväenliike vieläkään tahdo olla siinä mukana käytännössä sitä edes johtomiehiltään vaatimassa. Raittiusliike on viime aikoina luopunut vanhoillisuudestaan ja omistanut yhteiskunnallisen ohjelman. Nyt ei saa työväenliike vieroittaa sitä kauas itsestään.

Meillä on kieltolaki työväenpuolueen ohjelmassa. Ulkomailla sitä ei sosialidemokrateilla ole. Meidän esimerkkimme on jo ulkomaillakin herättänyt huomiota ja sielläkin asioita vakavasti käsitellään. Paheksun sitä, että puolueen johtomiehet koettavat asian syrjäyttää vähäpätöisenä.

Jos ulkomailla juodaankin ei siellä porsastella kuten täälläkin Oulussa on täytynyt nähdä näinä päivinä muutamien kokouksen osanottajien tekevän. Ehdotan ponnin

Puoluekokous lausuu sen vakavan toivomuksen, että puolueen jäsenten yleensä ja erittäin luottamustoimissa olevien siveellinen velvollisuus on olla ehdottomasti raittiita.

(Vilkasta hyväksymistä).

Tainio: Sosialidemokratien pitäisi olla järkeviä ja johdonmukaisia. Me olemme tieteellisillä perusteilla kukistaneet porvarillisen maailmankatsantokannan, mutta silloin kuin me alamme keskustella omista keskinäisistä asioistamme, silloin näyttää johdonmukaisuus olevan kaukana. Täällä velvoitetaan työväenpuolueen johtomiehiä olemaan ehdottomasti raittiita. Asia on minusta nähden sama, jos hyväksytään Jyväskylän työväenyhdistyksen ponsi, mutta se on epä-

johdonmukaista. Älkää valitko luottamustoimiin muita kuin raittiita! Te sosialidemokratit, miksi valitsette minut, jos minä juon. Älkää valitko puoluehallintoon, älkää suosiko juoppoja, älkää antako niille mitään virkaa. Mitä kansanvaltaisuutta siinä on, että te pakotatte minun olemaan raittiina, jos minä en tahdo. Te voitte minut eroittaa tahi tehdä mitä tahansa, mutta minusta itsestäni riippuu, mitä minä syön tahi juon. Minä myönnän että johtomiehen täytyy olla käytöksessään kohtuullinen, en, että sen tulee olla raitis. Parempi on johtomies, joka juo ja tekee tehtävänsä, kuin raitis, joka jättää kaikki laimin. Minä arvostelen ihmisiä sen mukaan, miten ne tekevät työnsä, eikä sen mukaan ovatko ne raittiita. Raittius ei ole pääasia, se on sivuseikka, vaikka se ohjelmaan kuuluu. Minun mielestäni olisi parempi laatia uusi ponsi, jossa kehoitetaan sosialidemokrateja valitsemaan ehdottomasti raittiita luottamustoimiin. (Hyvä, ei, ei). Ettekö te sitten hyväksy raittiutta?

Heitto: Useampia vuosia takaperin eräässä suuremmassa työväenkokouksessa Helsingissä minä nostin tämän kysymyksen, että olisi vaadittava työväen johtomiehiltä siveellistä elämää myös juopotteluun nähden. Minulle vastattiin: joka ei juo, se ei myös mitään ymmärrä. Minä en sitä ottanut uskoakseni, sillä se edellyttää, että meidän täytyy ruveta juomaan hurjasti, jos mieli mihinkään kyetä. Täällä ei enää sitä mielipidettä esitetä. Edellisen puhujan ponsiehdotukseen minä täysin yhdyn siinä, ettei valita niitä, jotka eivät ole raittiita. Tiedän ettei ketään voida pakottaa. En tahdo, että vaaditaan ehdotonta raittiutta, vaan panemme ehdon, että jos luottamustoimissa oleva henkilö esiintyy humalaisessa tilassa niinkuin on esimerkkejä ollut, niin komitea on oikeutettu hänet erottamaan, varajäsen astukoon tilalle. Sillä että valittaisiin raittiita, ei pitkälle päästä. Henkilö voisi tänään olla raitis, mutta 3:n vuoden perästä pidettävään puoluekokoukseen mennessä voi muuttua vaikka miksi. Jotain meidän on tehtävä puhdistaksemme itseämme. Me emme voi tutkia, mitä johtomiehemme syövät ja juovat, mutta me vaadimme, että he eivät esiinny juovuksissa, ja

sillä tavalla me puhdistamme puoluetta ja saamme myötätuntoa enemmän kuin tähän asti olemme saaneet. Sen joka on johtohenkilö sen pitää käsittää, että hän esiintymisellään häpäisee aatteensa. Jos ei ehdotonta raittiusvaatimusta aseteta, niin asetamme kontrollin alle johtomiehemme niin nähdään, että me pyrimme sinne päin ja saavutamme paljon myötätuntoa niiden puolelta, jotka meitä nyt syyttävät siitä, että me vaadimme sitä ja sitä, mutta emme edes omilta johtomiehiltämme vaadi näitä käytännössä toteutettavaksi. Sillä henkilöltä, jonka asetamme eturiviin, siltä meidän täytyy vaatia. Se, joka ei vaatimuksiamme täytä, se meidän täytyy syrjäyttää ja ottaa vaikka heikompi kykyinen kun se on puhdas tavoiltaan, se ei ole niin suuri vahinko sillä käytös johtomiesten puolelta vaikuttaa aatteeseenkin. Ei tehdä niinkuin pappi, joka saarnaa: teidän täytyy olla ei niinkuin minä olen vaan niinkuin minä neuvon. Ehdotan ponnen:

Puolue vaatii luottamushenkilöiltä periaatteitensa mukaista käyttäytymistä; näin ollen koetettakoon valita luottamustoimiin ainoastaan raittiita henkilöitä ja kun näissä päihtyneenä esiintymistä huomataan erotettakoon silloin luottamusta toimestaan. (Hyvä, hyvä).

Rajoitettiin puhevuorot 2 minuuttiin.

Mielikäinen: Tehdään päätös, että kaikki noudattavat ehdotonta raittiutta.

Vuolijoki: Ajan voittamiseksi ehdottaisin, että kokous muodostaisi ryhmiä eri mielipiteiden kannattajista ja kukin ryhmä valitsee henkilöt, jotka tuovat ne mielipiteet esille, mitä ryhmä kannattaa. Kun täällä on oikeastaan kaksi ryhmää, niin eikö voitaisi sopia että kumpikin ryhmä valitsee yhden miehen ja sitte kun ne ovat lausuneet mielipiteensä, äänestetään.

Tynkkynen: Tainio sanoi että on oltava johdonmukaisia, mutta kuka on todistanut että väkijuomat lisäävät järkeä. Ei tule kysymykseen, että voimme missään tapauksessa puo-

lustaa juoppoutta. Me vaadimme raittiutta, mutta johtavat piirit osottavat juoppoutta. (Hyvä, hyvä, melua). Yhdyn niihin ponsiin, että me vaadimme raittiutta. Johtomiesten täytyy osottaa syville riveille, että me ajamme sitä aatetta, jota sanomme edustavamme, ja meillä on oikeus tällaiseen vaatimukseen johtomiehiimme nähden.

Nousiainen: Luottamusmiehiltä on vaadittava raittiutta.

Kallioinen: Hyväksyn edellisen. Vaikka asia jätettäisiin sille kannalle, että ainoastaan ehdottomasti raittiita valittaisiin, niin ei tehdä mitään pontta jätettäköön valitsijoiden valintaan, pitäköön kukin velvollisuutenaan katsoa ketä äänestää. Emme me täällä tiedä kaikista kuka on raittiusmies, kuka viinaan menevä. (Puheenj. keskeytti).

Hellsten: Minä olen varma, että paljon tekopyhiä henkilöitä laitetaan, jos täällä tehdään päätös, että ehdotonta raittiutta on vaadittava henkilöiltä, jotka ovat kasvaneet ympäristössä joka ei ole raitis. Ihmiset ovat ympäristönsä tuloksia. Tekopyhyys ja porvarilliset siveyskäsitteet ovat menneeltä ajalta siirtyneet. Minä kysyn, kumpaisetko ovat valmiit menemään lakonrikkureiksi, nekö jotka ovat ehdottomasti raittiit ja pikkurikkaat vai ne jotka käyttävät väkijuomia. (Juopot tietysti). Kyllä ne ovat juuri säästäväiset ja pikkurikkaat raittiit, jotka ovat ensimmäisiä lakonrikkureita. (Alas, alas, melua) Puolue toimikoon sellaisella tarmolla niin että se saattaa toimimaan jäsenensä niin, ettei puoluetta vahingoiteta. Muuten voidaan pakottavilla määräyksillä saada aikaan se, että puolueen toimihenkilöt eroavat. Älköön tehdä rajoittavia päätöksiä, muuten tekopyhyys kasvaa.

Pylväs: Tarpeeksi paljon ovat jo saaneet raittiit kärsiä juomarien juovuspäissään tekemistä tuhmuuksista. Siis ehdoton raittius johtohenkilöiltä! Peljätään toimihenkilöistä tulevan puute. Turha pelko. 1:ksi sentähden että raittiutta vaatimalla saamme riveihimme ne voimat, jotka nykyään pysyvät syrjässä siksi etteivät tahdo olla juomarien kanssa reuhaamassa; 2:ksi onhan meidän riveissämme naisia, eihän heissä ainakaan järkipaljon ole juoppoja. Vaadimmehan naisen ja miehen tasa-arvoisuutta. Siis valittakoon raittiiden

miesten keralla naisia luottamustoimiin. Älkööt katsoko juopot miehet siltä olevansa tohvelin alla, vaikka olisikin naiset johtavassa asemassa. Ennemmin neuvokoot naisia selvällä päällä ollessaan kuinka tulee toimia. Silloin ei meillä ole toimihenkilöistä puutetta ja säilyy puolueemme puhtaana kapakkasankarien urheilusta. (Kätten taputusta).

Jussila: Yhdyn puoluehallinnon ehdotukseen. Minä huomautan, että rautatieläisliittohallintoon tahdottiin raittiita, mutta hallintoa ei olisi saatu mieleistä, jos sellaista olisi vaadittu. Mitä niillä puupäillä tehdään, sanottiin, vaikka ne olisivat raittiita. Asetun näiden puupäiden joukkoon.

Jussi Tuominen: Se on kummallista että silloin kun meidän omista miehistämme tulee puhe, niin vedotaan siihen, että olemme porvarillisen yhteiskunnan kasvattamia, mutta kun me moitimme porvareita, niin emme ota silloin huomioon, että he ovat porvarillisessa yhteiskunnassa kasvaneet, heidän on siis myöskin yhtä vaikea luopua käsityskannastaan, kun juopon juomistaan. Meidän on pidettävä silmällä, että raittiusvaatimuksella me saamme puolueellemme suurempaa arvoa. Ikävä kyllä, mutta sitä ei ole meidän puolueessa tähän asti kylliksi tarmokkaasti ajettu. Minä muistan kun joku vuosi takaperin oltiin agitaattorikursseilla niin siellä yksi opettajista, puolueemme johtomiehiä sanoi: ei teitä perkeleitä perkeleitä saa oppimaan edes juomaan, kuinka teistä sitte tulisi puoluemiehiä. Kun me rupeemme vaatimaan niin kyllä johtohenkilöt oppivat ja uusia luottamushenkilöitä kasvaa, jotka tälle vaatimukselle panevat arvoa, ja niin saamme semmoisia, jotka ovat kykeneviä sekä raittiita. Ei tehdä jyrkkiä päätöksiä. Kannatan raittiutta, mutta käytännöllisistä syistä ei vielä ehdotonta raittiusvaatimusta aseteta. (Hyvä, hyvä).

Alfthan (ruots.): Puhuja lausui ilonsa siitä että raittiusliike puolueessa on niin voimakas ja sanoi että niin raittiuden puolustaja kun onkin, ei kuitenkaan kannata Jyväskylän työväenyhdistyksen ehdottamaa pontta, koska kysymys on vaan ruokalajikysymys ja se saattaisi hajottaa puoluetta. Uskon

että kukin yksityinen on pitävä kunnia-asianaan esiintyä niinkuin puolueen arvo vaatii.

Lainio: Mihin jumala laittaa temppelin, siihen laittaa perkele kapakan viereen, niin on käynyt sillä paikkakunnalla, jossa tämä kysymys on nostettu. He ovat saaneettämän kysymyksen tähden kärsiä ikävyyttä ja siitä on tämä kysymys aiheutunut. On vastustettu asiaa, tästä kysymyksestä ei saisi puhua, vaan painaa villasella. En tuotu esimerkkejä ulkomaiden puolueohjelmista, että siellä ei tällaista vaatimusta ole. Mutta on otettava huomioon, millä lailla juo suomalainen ja millä lailla ulkomaalaiset, siinä on ero, ne osaavat siivommin juoda. Me käytämme järkeämme, että se kehittyy liiaksi. Olen sillä kannalla, että tästä lähtien valitaan luottamushenkilöiksi sellaisia, jotka eivät myrkkyä käytä. Ei sekään mahda olla johdonmukaista, että mies, joka on valittu luottamustoimeen, vieläpä korkeimpaan luottamustoimeen juopottelee puolitoista päivää jonkun korkean herran kanssa. Ehdotan että valitaan luottamustoimiin henkilöitä, jotka eivät väkijuomia käytä. (Hyvä, hyvä).

Seppä: Meissä nuoremmissa puolueen miehissä ja naisissa on paljon niitä, jotka ovat koittaneet koko innostuksensa tarmolla toimia puolueen kunnian ja maineen kohottamiseksi; mutta me näemme suureksi ikäväksemme ja mielenkatkeruudella että vanhemmat puoluetoverit, joiden pitäisi olla esimerkkinä, tahtovat häväistä sen puolueen, jonka kunniaa me puolustamme, sentähden otettakoon puolueessa käytäntöön se menettelytapa että valitaan kuten Tainio ehdotti, raittiita miehiä puoluehallintoon ja muihin luottamustoimiin.

Hörhammar: Meidän senaatin ohjesäännöissä on vaatimus, että senaattori ei saa mennä julkiseen kapakkaan. Tehdään me samoin. Ei tehdä ehdotonta raittiusvaatimusta, mutta itse puolestani yhdyn Kososeen.

Lempinen: Minä en ole raittiusintoilija enkä juoppojenkaan puolustaja, mutta on seurattava kehitystä, ja vaikka en ole juoppouden kannalla, en hyväksy ehdotonta raittiusvaatimusta. Kuinkahan monta meillä on ehdottoman raitista puolueessa? (Alas, alas!) Niitä on hyvin vähän. En

minä tahdo puolustaa juoppoja, mutta olen sillä kannalla, että olisi hyvä jos olisivat raittiita eturivin miehet, mutta ei pakkokeinoja käytetä. En hyväksy kapakkaelämää, mutta ei pidä olla tekopyhät. (Alas-huutoja, melua).

Hurme: Se yhdistys, josta olen lähetetty, on lausunut periaatteena, että eturivin miehiltä olisi vaadittava ehdotonta raittiutta.

Leivo: Täällä vaaditaan kovasti raittiutta. Minä olen ollut seitsemän vuotta takaperin sillä kannalla. Tuo väite, että puolue saisi paljon enemmän kannatusta, jos sen johtohenkilöt olisivat raittiita, on sellainen, jota vastaan voi muistuttaa. Puolue on kasvanut, vaikka sen johtomiehet juovat. Muutakin järkeä tarvitaan eikä vaan taitoa olla juomatta. Ei ole kunnioitettava sellaista käsitystä, joka puolustaa juoppoutta. Silloin kuin joku meillä pääsee agitaattoriksi, silloin hän ei ole työmies vaan herra ja herrasmiehen pitää tietysti juoda. Mutta jos ken juopikin, niin ihmisiksi pitäisi juoda. En kannata itse juomista enkä tahtoisi että puolueen henkilöistä sitä saatettaisi sanoa.

Kannisto: Siitä mitä juoppous työväenpuolueelle matkaan saattaa, ei tarvita selityksiä. Siinä suhteessa on oltu joko peitteleviä tahi liioittelevia. Kaikki olemme yksimielisiä että periaatteellisesti olisi pyrittävä siihen että juoppous häviäisi. Mutta minä rohkenen vastustaa jyrkintä suuntaa sillä se ainoastaan hajottaisi ja veisi puolueesta voimia, joita tarvittaisiin.

Luoto: Työväenliike itsestään on minun mielestäni periaatteessa on niin kallisarvoinen, että silloin kuin sen riveihin pyrkii, niin ensimmäinen tehtävä olisi heittää väki-juomien käyttäminen pois. Olen sellaista virhettä työväen eturivin miehissä kuullut olevan, että he eivät ole juoppoina tänne tulleet, vaan ovat meidän liikkeessämme siihen oppineet. Olen Kososen kanssa samaa mieltä. Käytännöllisten syiden tähden ei vielä ole ehdottoman raittiuden kannalle asetuttava.

Toivonen: Olen niitä miehiä, jotka vaativat raittiutta, ei ehdottomasti, mutta sellaista, ettei missään tapauksessa

polettaisi puolueen mainetta. Minä yhdyn Jussi Tuomiseen. Pyytäisin kysyä tovereilta onko alkohooli ravintoaine?

Turkia: Ensin panen vakavan vastalauseen tovereita vastaan, jotka ovat puhuneet työväen johtomiehistä. Kurikka on kuvitellut mielestään sellaista, että meillä on johtomiehiä. Minä en tunne johtomiehiä enkä alistu johtomiesten alle. Puhuttakoon luottamusmiehistä, se on eri asia. Puolueen enemmistön päätöksiä me tottelemme emmekä mitään johtomiehiä. Olisipa nämä puheenvuorot käytetyt tovereita kohtaan kahdenkesken, niin se olisi vaikuttanut paljon. Kotkassa ei panna juoppoja luottamustoimiin, tehtäköön kaikkialla niin ja kun niin tehdään, niin ei tarvitse alinomaa siitä keskustella. Älkää naurako juopuneille, älkää kannattako niitä. Korjatkaa pois sellaiset ihmiset näkyvistä. Täällä on miehiä, jotka ovat kohtuullisia ja siellä on yksi heikko mies ja ne, jotka jaksavat itsensä hallita, narraavat sen heikon kapakkaan. Sellainen menettely on halveksittava.

Seppälä: Kieltämättä puoluemiehet tekisivät suuren palveluksen työväenliikkeelle, jos voisivat lakata juomasta. Mutta toisekseen ei kenenkään otsalla ole merkkiä: tuo on johtomies, sen on määrännyt toimintakyky. Varmana voidaan pitää, että juuri juoppous toimimiesten kesken on vaikuttanut sen, että niin monta liikeyritystä on kärsinyt sentähden, että työväki on ruvennut niitä epäluulolla katselemaan ja epäluulo kalvaa maaperän pois hyviltäkin yrityksiltä. Monessa muussa suhteessa on juoppous tehnyt vahinkoa. Porvarien juopposeuroissa on pahentunut monta meidän parhaista miehistämme, se on tosiasia. Heikompiä on mennyt kokonaan. Olen kuullut esim. Turussa sanottavan että Hampurin börssi on liika porvarillinen, mutta Fenixiin kyllä sopii työväen miehen mennä. Sittenkin minä olen kuitenkin luottamusmiehiä valittaessa sillä kannalla että ensi sijaan niiden pitää olla sosialidemokrateja, eivätkä ne saa olla farisealaisia puupäitä.

Lillnix: Sosialidemokratisen liikkeen ensi aikoina keski-Europassa, kun sitä kaikilla tavoilla kuristettiin, niin silloin sosialidemokrateilla ei ollut muuta keinoa aatteen ajamiseen

kuin kokoontua kapakoissa. Siellä ne voivat keskustella ja päättää yhteisistä menettelytavoista ja kehittää järjestöään, sentähden ei meillä ole syytä ankarasti tuomita, jos löytyy vaikkapa sellaisia, jotka joskus ovat kapakassa. Olen sitä mieltä että raittius on vaan pidettävä prinssiipinä ja toteutettava koska se on meidän puolueohjelmassa. Itsetunto vaatii tätä periaatetta toteutettavaksi ja kunkin sosialidemokratian on puolestaan edistettävä raittiutta, mutta koska kaikki sitä eivät voi noudattaa, kuin pitkän kehityksen perästä, niin ei ole aivan jyrkästi meneteltävä, koska sillä vahingoitettaisiin puoluetta. Kannatan Sirolan lausuntoa. (Ei, ei).

A. Vatanen: Minä olen se henkilö joka puolustan kaikille ihmisille tasa-arvoisia oikeuksia. Kaikki pykälät, mitkä eivät tähtää tähän, pidän minä väärinä. Tätä väkijuomien kieltä tahtoisin sovitettavaksi kaikkiin jäseniin eikä vaan luottamusmiesten kapakassa käyntiin. Te tahdotte yksilöille määrätä miten on meneteltävä. Miksi itse noudatatte tapaa, jonka pidätte pahana. Jos johtomiehiltä vaaditaan raittiutta, silloin on vaadittava kaikilta. (Hyvä, hyvä).

Alkula: Vatanen toi esiin epäkohdat, mitä piilee tässä asiassa. Minä vaadin ehdotonta raittiutta. Täällä puhutaan, että meidän tulisi valita miehiä sellaisia eduskuntaan, joiden takana kaikki voisivat seista, ja kuitenkin meillä ei vaadita raittiutta. Mitä sellainen vaaliohjelma pyhittää. Tahdommeko agiteerata miehiä, jotka eivät ole raittiita, miten ne voivat raittiusasiaa valtiopäivillä ajaa. Eivät he siellä taistele raittiusaatteen puolesta, kun he kerran eivät itse sitä tunnusta sen vertaa, että omassa elämässään noudattaisivat. Toimiin tosi raittiit miehet. (Hyvä, hyvä).

Janhunen: Täällä on sanottu, että parempi on että meillä on 10,000 puhtaasti sosialidemokratia kuin satatuhatta jotka eivät ole puhtaita. Voimmeko pitää sosialidemokratina sitä, joka rypee kapakassa silloin kuin pitäisi ajaa köyhälistön asiaa?

O. Orasmaa, K. Siekkinen, A. Halme, E. Leino, J. Kaasinen ja A. Tapio yhtyivät Kososeen.

Ahmala: Eräs kasku kuuluu: milloin te olette nähneet että pelimanni tanssii? Minä luulen että meidän luottamusmiehiimme sopii tämä: milloin olette nähneet että pelimanni tanssii. Ne vaativat muilta puolueohjelman noudattamista, mutta mikä koskee heitä itseään, silloin ne ovat kuolleita kirjaimia, niinkuin tämä raittiussykäläkin. Sitä ei tarvitsisi heidän mielestään olla ensinkään. Minusta on hyvin puolueen arvoa alentavaa, että kapakasta tuodaan valituksia meidän edustajiemme käytöksestä siellä, niin kuin on näinä päivinä tapahtunut. On vaadittava ei ainoastaan luottamushenkilöiltä vaan kaikilta raittiutta. Jos tällä kertaa ei ehdontonta raittiussyvaatimusta voida asettaa, niin sellainen kuin Kosonen ehdotti. Siihen yhdyn.

Pakarinen: Olisin mielelläni luopunut, mutta tahtoisin muutaman sanan lausua sentähden että olen maalta ja me olemme oppineet huomaamaan, että eturivin miehet ovat raittiita, sillä sellainen on meidän ohjelmamme. Nyt näen että kaikkein suurimmat luottamusmiehet juopottelevat. Raittiutta meidän on vaadittava. (Hyvä).

Linnanvuori: Juopotteleminen on paha ja hylättävä tapa, eikä sitä täällä voida hyväksyä, että meidän miehet humalapäissään tulevat tänne. Siitä ollaan yksimielisiä. Mutta minä pyydän kysyä teiltä, onko synti jos minä otan olutlasin? (On, on). Tässä kun on kysymys raittiudesta, on kysymys periaatteesta. Täällä on kaksi eri periaatteellista kantaa. Toinen ei tahdo missään muodossa alkoholia nautittavan, toinen ei tahdo että vapautta rajoitetaan kun vaan ei esiinnytä julkisesti häiritsevästi. Minun mielestäni on asia niin että jos tuossa on henkilö, joka ei ota yhtään vaan minä otan jonkun lasin olutta, niin hän ei sentähden, että hän on ehdottomasti raitis, ole yhtään siveellisempi kuin minä. (Alas).

Vesa: On sanottu täällä, että meidän vastustajat ja etupäässä porvarit saavat aseita meitä vastaan kun ne voivat väittää, että teidän miehenne eivät ole raittiita. Minä tahtoisin huomauttaa että ne jotka liikettämme vastustavat, niin niiden mieleen eivät ole mitkään meidän hommamme. Jos sille kannalle asetumme että porvarit eivät pääse meitä

syyttämään, niin on meidän tässä suhteessa yhdyttävä täydelliseen raittiusvaatimukseen. Se on oikein kuin Vatanen sanoi, jos tahdotaan johtomiehiä raittiiksi niin on sama vaatimus tehtävä kaikille jäsenille. Se on oikeata tasa-arvoon pyrkimistä. Meillä ovat johtomiehet niinkuin muutkin eikä niille voida tehdä suurempaa vaatimusta kuin muille.

Kopila: Täällä on lausuttu raittiuskysymyksessä puoleen jos toiseen enkä tahtoisi enää sitä jatkaa. Tahtoisin kuitenkin lausua jyrkän paheksumisen siitä että jotkut edustajat täällä hoipertelevat punanen merkki rinnassa kadulla. Ottakoot edes sen pois etteivät tahri puolueen puhtaita värejä. (Hyvä). Jos miehet eivät edes tällaisessa tilaisuudessa pysy raittiina, niin kyllä porvarit silloin muutamilla viinaryypyillä saavat miehiämme äänestämään millä listalla hyvänsä. (Hyvä, hyvä).

Heino: En tahdo ketään tuomita. Olen Alkulan kannalla. Hän sanoi sen mikä myös on minun vakaumukseni.

Tervo: Olen sitä mieltä, että raittiuskysymys ei saa muodostua uskonkappaleeksi, mutta on myös toiselta puolen täysin selvillä jokaisella, että kieltolaki ei saa olla ohjelmassa mikään kuollut kirjain, sitä on ryhdyttävä panemaan käytäntöön. Meillä on työnantajia jotka sanovat etteivät he saa kunnollista väkeä jos rupeavat vaatimaan raittiutta. Mitä tulee meidän taistelustamme silloin, jos työnantajat rupeevat suosimaan juoppoja. Meidän on omassa keskuudessamme ajettava raittiutta ja vaadittava sille tunnustusta. Täällä on ratsastettu kehityksellä. Minä ihmettelen ettei aleta tietää mikä on suurin vastustaja kehitykselle, eikö se ole juuri juoppous, eikö se ole se joka vie meidän sekä aineelliset että henkiset voimamme. Kummastelen Sirolaa kun hän sanoi: älkää tuoko farisealaisuutta puolueeseen.

Taipale: Piispan pitää olla nuhteettoman. Niinkauvan kuin meillä on kapakoita ja väkijuomia, ei tämä voi toteutua. On pyrittävä kieltolakiin, sitte vasta lakkaa juominen ei ennen.

Pettersson: On keskusteltu tästä asiasta mutta ei ole päästy yksimielisyyteen. Meidän täytyy muistaa että sosiali-

demokratia ensin ja raittiusasia sitten. Raittiusasian ajajatkin ovat käyttäneet semmoisia henkilöitä, jotka eivät ole raittiit. Meidän on saatava toinen kurssi kuin tähän asti. Ei saa tapahtua niinkuin viime aikoina että johtomiehet ovat juopotelleet ja ne jotka puolueeseemme ovat tulleet, ovat ruvenneet juopottelemaan ja ajatelleet, että se on sosialidemokratiaan kuuluva. Se ponsi jonka Tainio ehdotti, ei ole johdonmukainen, se on epäjohdonmukainen. Minä ehdottaisin että ponsi muodostettaisiin näin kuuluvaksi:

että puolueemme jäsenet enemmän kuin näihin asti panisivat suurempaa painoa luottamustoimiin valittavien henkilöitten persoonalliselle raittiudelle, ei kuitenkaan niin yksipuolisesti että puolueemme edut ja kehitys tämän kautta joutuisi kärsimään. (Hyvä, hyvä).

Kotka: Koska täällä on moni hyvin kiihkeästi moittinut juoppoja miehiä niin lienee paikallaan muistuttaa että toisaalta on usein haukuttu hulluksi niitä jotka eivät osaa ryypätä. Minä tunnen miehiä rautatien konepajasta ja siellä ovat tehneet päätöksen työmiehet itse että ensi kerran sakoetaan sitä joka tuo tehtaaseen väkijuomia ja toisen kerran jos sellaista tapahtuu, niin erotetaan. Minä toivoisin että kaikki olisivat raittiita. Kososen ponnen minä muuten hyväksyn mutta sitä tahtoisin muutettavaksi siihen suuntaan, että ainakaan virassa ollessaan eivät luottamushenkilöt saisi olla humalassa. Nykyään niinkuin tiedetään ei työmies saa työpaikallaan olla juovuksissa mutta meidän arvoisilla edustajilla on otsaa juopotella ja ottaa maksu niiltä höyhälistön jäseniltä jotka ovat heidät lähettäneet. Tämä on mitä jyrkimmin paheksittava.

Sormunen: Kaikki juopot raittiusasiaa puolustavat, niinkuin tiedetään, mutta minä olen vakuutettu siitä että ehdoton raittius on mahdoton saavuttaa ennenkuin on kieltolaki saatu aikaan. Minä tunnen Suomen suurimpia juoppoja sekä tunnen Suomen suurimpia raittiusmiehiä. Meidän on huo-

mattava, että meidän on pantava raittiustyön rinnalle muut siveelliset tunteet. Lausun itsepuolestani että työväen miesten täytyy itse näyttää syventävänsä siihen raittiussykälään ja että ne jotka eivät niin tee, niin niitä emme voi pitää täysin sosialidemokraatteina.

Sillanpää: Raittiusaatteen kannalta toivoisin, että jokainen olisi ehdottomasti raitis, mutta koska puolueemme ei ole vaatinut kaikilta raittiyslupausta, emme luonnollisesti täällä voi täyttää sitä siinä määrässä kuin raittiussykälässä. Yhdyn puoluehallinnon ehdottamaan ponteen, että kokous lausuisi sen toivomuksen, että jokainen koettaisi käyttäytyä raittiisti kaikissa toimissaan. Heitto lausui sen mitä minä ajattelin lausua, että kuka tietää onko se joka tänään on raitis, sitä enää huomenna. Jokainen koettakoon mikäli mahdollista puolueen kunnian ja menestyksen vuoksi noudattaa elämässään täydellistä raittiutta. (Hyvä, hyvä, ei.)

Räsänen: Minä raittiusmiehenä en tahdo esiintyä varsin jyrkkänä. Täällä puhutaan juoppojen halveksimisesta mutta minä uskon ettei kukaan halveksi miestä sentähden että hän juo. Tainio sanoi älkää valitko juoppoja. Kun nuorisoliike alkoi ei se ollut raittiuden kannalla, mutta se on kasvattanut raitista nuorisoa ja nuorisoseuroissa pidetään häpeänä, jos joku juo, ja niin se on käynyt työväenliikkeenkin kehitys ja yhä edelleen, vaikka työväenliikkeen johtomiehiltä ei vaadittaisikaan ehdotonta raittiutta. Nyt meidän pitäisi saada eduskuntaan omia miehiä ja jos me emme määrää mitään tässä suhteessa, niin he voivat ajaa raittiusasiaa niin, että puolustavat kapakkaa säätytalossa.

Rissanen: Minun täytyy myöntää, että jos minä olisin ollut sillä kannalla kun useat puhujat täällä niin kyllä minä olisin ollut jyrkempi. Jos täällä ehdotonta raittiutta vaaditaan, niin kyllä se on kuten Sirola sanoi, voi kasvattaa farisealaisuutta. Minä voisin juoda kotonani, panna oveni kiinni ja olla äärettömän raitis. Samoin voisin kapakassa panna ovet kiinni ja juopotella toverieni kanssa. Hyvä on että raittiuteen koetetaan pyrkiä, mutta minun mielestäni ei se näytä olevan puolueelle eduksi. Minä pyydän kertoa erään

esimerkin: Minä tunnen että tämän vaatimuksen etupäähän asettaminen on saattanut kymmeniä henkilöitä linnaan. Te tiedätte että Kock oli raitis mies. Hän uskoi kapinapäivinä eräälle henkilölle tärkeitä tehtäviä sentähden, että tämä oli raitis, ja hän luotti tähän sentähden. Tämä ei kuitenkaan tuota luottamusta ansainnut ja nyt on tämä sama mies pitämässä kotitarkastusta poliisien mukana punakaartilaisten perheissä. (Ei kelpaa, alas).

Keskustelu loppui. Äänestettiin ensin Heiton ponnen ja puoluehallinnon ehdotuksen välillä. Jälkimäinen voitti 126, edellinen sai 44. Sitte äänestettiin Petterssonin ponnen ja puoluehallinnon ponnen välillä. Jälkimäinen sai 127 ja edellinen 73. Puoluehallinnon ehdotus hävisi äänestyksessä Kososen ehdotuksen kanssa. Edellinen sai 120, jälkimäinen 153. Päätös tuli siis:

Puoluekokous lausuu sen vakavan toivomuksen, että puolueen jäsenet yleensä noudattavat raittiutta, ja että puolueen luottamustoimissa olevain henkilöiden siveellinen velvollisuus on olla ehdottomasti raittiita.

Päätöstä vastaan ilmoitettiin seuraavat vastalauseet:

Panen jyrkän vastalauseen sitä päätöksen tekotapaa vastaan näin tärkeässä asiassa kuin asiaa ei ennen päätöksen tekoa annettu mennä valiokuntaan lopullisia ponsiehdotuksia varten.

Jussi Tuominen.

Puolueen toimitsijain raittiutta koskevan mielestämme liian lievän päätöksen johdosta panemme jyrkän vastalauseen, koska emme voi luottaa siihen, että se siveellinen velvoitus, jonka tehty päätös sisältää, ei sido puolueen luottamushenkilöitä enemmän kuin tähänkään heitä on voinut aatesitoa, raittiuteen, ja koska olemme sillä kannalla, että ehdoton raittius on jokaisen sosialidemokratian sekä varsinkin puo-

luheen luottamushenkilöitten velvollisuus sekä kun olemme vakuutetut, että puolueen jäsenet ja ennen kaikkea luottamushenkilöt kun väkijuomia nauttivat jo ovat puolueen mainetta ja arvoa alentaneet sekä vastaisuudessa samankaltaisella menettelyllä, jota tehty päätös ei juuri ollenkaan ehkäise, vielä enemmän alentavat.

Oulussa elokuun 24 p:nä 1906.

Maria Laine. Ida Kantanen. Kullervo Manner.

Gustaa Kopila. Aino Takala. B. Haarala.

Oskari Lylykorpi. J. Heikkilä.

Kun minusta jokaisen sosialidemokratian ja ennenkaikkea luottamushenkilöiden selvä velvollisuus kieltolain vaatijana on olla ehdottomasti raitis ilman mitään erityisiä päätöksiä, pidän edellätehdyn päätöksen rumana tinkimisenä puolueen periaatteista ja panen sitä vastaan vastalauseeni.

Mikko Uotinen.

Menettelytapa.

Mikko Uotinen: Menettelytapavaliokunta on tehnyt seuraavan ponsiehdotuksen ja ehdottaa sen kokouksen hyväksyttäväksi:

Menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 1.

Vastaiseen toimintaansa nähden lausuu puolue seuraavaa:

a) *Taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamiseksi toimii puolue ottamalla pontevasti osaa lähestyviin eduskuntavaaleihin, saadakseen tulevaan eduskuntaan mahdollisimman voimakkaan sosialidemokratian edustajaryhmän. Puolue ei tule hyväksymään minkäänlaisia vaaliliittoja porvarillisten puolueiden kanssa vaan tulee se itsenäisesti ja tarmokkaasti ajamaan läpi vaaliohjelmassaan esitettyjä taloudel-*

lisiä ja yhteiskunnallisia vaatimuksia, tukien ulkopuolelta kaikilla tarpeellisilla keinoilla edusmiestensä tärkeää työtä eduskunnassa.

b) Estääkseen porvaripuolueiden heikontamis- ja hajottamisyrityksiä mainitun työn suorittamisessa, kieltää puolue jäseniään porvaripuolueiden ehdokkaiksi asettumasta ja katsoo puolueen jäsenen, joka tästä huolimatta suostuu porvaripuolueen ehdokkaaksi, puolueesta eronneeksi;

c) Koska puolue täysin selvästi käsittää, että niin kauvan kuin Venäjän nykyinen hallitusjärjestelmä jatkuu, ei Suomen sisäinen itsemääräämisoikeus ole heikostikaan turvattu eikä täysiä takeita rauhallisen lainsäädäntätyön säännölliselle jatkumiselle ole olemassa, katsoo puolue vakaaksi velvollisuudekseen olla solidaarinen Venäjän kansan vapausliikkeen kanssa, ottaen kuitenkin huomioon kussakin tapauksessa erittäin Suomen erikoisasemasta johtuvat toimintamahdollisuudet täydellisen valtiollisen kansanvallan toteuttamiseksi maassamme ja jättää lähemmän päätösvalan kussakin tilaisuudessa puolueen neuvostolle.

d) Tätä silmällä pitäen on puolueen jäsenien ehdoton velvollisuus noudattaa mitä ankarinta puoluekuria ja kaikenlaiset omapäiset, hajanaiset yritykset asian suhteen jyrkästi kielletyt.

e) Kun vakavaa aikomusta on huomattavissa rikkaitten eduskunnassa Suomen oman sotaväen aikaansaamiseksi, katsoo puolue tämän homman kansallemme vahingolliseksi vaatien siitä yläluokkia täydellisesti luopumaan ja tulee puolue toimeenpanemaan väsymättömän agitatsioonin tämän aikomuksen toteuttamista vastaan ja vaatii puolue ohjelmansa mukaisen kansanpuolustuksen järjestämistä.

f) Puolue katsoo tärkeäksi että puolueen kokonaisuuden ja lujouden saavuttamiseksi on pan-

tava erityistä painoa toverihengen kohottamiseksi puolueessa ja taistelu ulospäin on saatava ei yksin voimakkaaksi ja tehoiseksi, vaan myöskin puolueen arvokkuudelle sopivaksi.

Oulussa, 24 p. elokuuta 1906.

Taavi Tainio.	Aukusti Rissanen.	Mikko Uotinen.
O. V. Kuusinen.	A. Järvenpää.	Jussi Tuominen.
	Severi Alanne.	

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 2.

Maan punaset kaartit muodostuivat ylläpitämään järjestystä työväen kokouksissa ja mielenosotusretkillä, suojaamaan työväen yhdistymis- ja kokoontumisoikeutta kaikenlaisia sortoryityksiä vastaan. Tämän tehtävänsä ovat ne yleensä kunnialla täyttäneet, vaikuttaen osaltaan pontevasti eduskuntakysymyksen ratkaisuun. Joskin niiden eräissä osastoissa on tapahtunut harkitsemattomia tekoja, ei sitä tietenkään ole luettava koko maan punasten kaartien viaksi. Tämän kaiken luonnollisestikin selvästi käsittäen, on maan jo muutenkin surkean kuuluisaksi itsensä tehnyt senaatti kuitenkin julennut mitä törkeimmin polkea kansan itse itselleen hankkimaa kokoontumis- ja yhdistymisvapautta, tahtoessaan hajottaa koko maan punaset kaartit. Tämä toimenpide on köyhälistön siveellistä oikeudentuntoa sitäkin loukkaavampi, kun viranomaiset samanaikaisesti sekä salaisesti että julkisestikin suosivat ja perustavat aseellisia järjestöjä yläluokkien etuoikeuksien turvaksi. Mutta koska punaset kaartit jo ovat suorittaneet tärkeimmät tehtävänsä, niin välttääkseen koko kansalle turmiollista molemmin puolista uhittelua ja osottaakseen, että köyhälistön edustajilla sittekin on enemmän mielenmalttia ja harkitsemiskykyä kuin keisarin suomalaisilla neuvonantajilla,

julistaa puolueen edustajakokous punaset
kaartit hajonneeksi.

Oulussa 24 p. Elokuuta 1906.

Taavi Tainio.	Aukusti Rissanen.	Mikko Uotinen.
A. Järvenpää.	Severi Alanne.	Jussi Tuominen.
	O. V. Kuusinen.	

Kokous hyväksyi mietinnön yksimielisesti ja kohotti 3-kertaisen eläkönhuudon punasen kaartin muistolle.

Puoluehallinnon tilit.

Emil Viljanen luki puoluehallinnon tilejä tarkastamaan asetetun raha-asiain valiokunnan mietinnön N:o 1, joka kuului:

Koossaoleva edustajakokous jätti raha-asiain valiokunnan tehtäväksi tarkastaa tilit toimintakaudelta 17/8 1903—7/1 1906. Valiokunta ei kuitenkaan ole saanut Forssan edustajakokouksessa valitun puoluehallinnon tilejä eikä muita asiakirjoja, eikä tilintarkastajain lausuntojakaan, jotka kuitenkin Suomen työväenpuolueen sääntöjen 18 §:n mukaan tulisi tälle edustajakokoukselle jättää hyväksyttäväksi. Nykyinen puoluehallinto, joka Tampereen kokouksessa v. 1905 valittiin, ei myöskään ole entiseltä puoluehallinnolta saanut vastaanottaa puolueen kirjanpitokirjoja, luetteloja puolueen veloista ja varoista, arkistoa, kirjavarastoa eikä muuta puolueen omaisuutta, kuin rahaa Smk. 4,500, jotka entinen puoluesihteerin, senaattori J. K. Kari on nykyisen puoluehallinnon rahastonhoitajalle, toveri E. Perttilälle jättänyt. Emme sen vuoksi ole voineet sanottuja tilejä ensinkään tarkastaa. Kun kuitenkin entisen v. 1905 eronneen puoluehallinnon varojen tilittäminen ja velkojen tunteminen sekä kaikkien asiakirjojen saaminen puoluehallinnon haltuun on välttämätöntä ehdotamme

1) *että kokous velvottaa Tampereella eronneen puoluehallinnon jättämään tilit, tilintarkastajain lausunnot, luettelon veloista ja varoista, kaikki*

puolueen asiakirjat ja muut arkistoon kuuluvat paperit ennen ensi lokakuun loppua puolueen toimeenpanevalle valiokunnalle, joka jättäköön ne heti täällä valittaville tilintarkastajille. Tilit tarkastettuaan jättäkööt tarkastajat tilikirjat oman lausuntonsa kera puolueenpuolelle.

Puolueenpuolelle tulee tilien ja tilintarkastajain perusteella myöntää entiselle puoluehallinnolle tilinvapaus, sekä julaista tilin päätös kaikkine lausuntoineen puolueen jäsenten tiedoksi.

Viitaten puolueen voimassa olevien sääntöjen 18 §:ään, jossa mainitaan, että „puolueen tilit tehdään vuosittain“, ei Tampereen kokouksessa valittu puoluehallinto ole 8 1/2 kuukautta vasta oltuaan toimessa päättänyt tilejään. Tämä on ollutkin sopimatonta, kun ei edellinen puoluehallinto ole vielä antanut lopullista selvitystä puolueen varoista ja veloista. Siitä huolimatta on valiokunta tarkastanut yksityiskohtaisesti puolueen rahaston tilan sekä rahavarojen käytön kuluneena toimintakautena. Tämän on se tehnyt etenkin sen johdosta, että useat puoluekokouksessa saapuvilla olevat arv. jäsenet ovat siitä valiokunnalle erikoisesti ilmoittaneet.

Tilejä tarkastaessamme olemme havainneet rahastonhoitajan hoitaneen tilejä huolellisesti ja tarkkuudella. Ainoastaan muutamia pienempiä laskuvirheitä, jotka johtuvat epäilemättä siitä, että niin suurta työtä kysyvä toimi on varojen säästämiseksi hoidettu sivutyönä, olemme tileissä havainneet ja samalla ne korjanneet. Olemme kuitenkin pakoitetut vastaisuuden varalle tekemään seuraavat muistutukset:

Puoluehallinto ottaessaan agitaattoreita palvelukseensa ei ole tehnyt minkäänlaisia pitempiaikaisia sopimuksia agitaattorien kanssa, vaan on siitä huolimatta ostanut heille heti vuosilipun valtionrautateilla. Siten on puoluehallinto tuottanut puolueelle tappiota. Vastaisuuden varalta toivomme, ettei puolueen niukkoja varoja siten tuhlateta, vaan jos vuosilippu agitaattorille hankitaan, agitaattorin kanssa tehtäköön sopimus, että hän vähintään yhden vuoden on puolueen

palveluksessa ja muulla tavoin valvottakoon, että toimeen otetaan henkilö, joka pystyy hänelle uskotut tehtävät täyttämään.

Puoluehallinnon varoja sijoitettaessa on Puoluehallinnon toimeenpaneva varoja lainaksi erityisille puolueen liikeyrityksille ja työväenyhdistyksille. Siten on puoluelehti „Kansan Tahto“, „Kyminlaakson työväen sanomalehti- ja kirjapainosuuskunta“ („Eteenpäin“-lehti) sekä Hamarin ja Parikkalan työväenyhdistykset saaneet lainoja Puoluehallinnolta.

Koskettelematta lähemmin näiden eri liikeyritysten ja työväenyhdistyksien vakavaraisuutta, emme kuitenkaan voi hyväksyä tällaista varojen lainaamista. Jo se seikka, että puolueen varat eivät riitä kaikille varoja tarvitseville yhdistyksille ja liikeyrityksille, nostaa kysymyksen, mikä puolueen liikeyritys tai yhdistys on etusijassa oikeutettu saamaan varoja lainaksi, sillä useat niistä ovat mitä välttämättömmässä tarpeessa. Jos yhdelle myönnetään, vaatii toinen, mutta kaikille eivät varat kuitenkaan riitä ja silloin saattaa syntyä osattomiksi jääneissä tyytymättömyyttä puolueen varojen lainaajia, puoluetoimikuntaa vastaan. Kun varoja sijoitetaan liikeyrityksiin, ei niitä voida heti saada ulos, milloin puolue niitä tarvitsee. Siitä voi johtua arvaamattomia haittoja puoluetoiminnalle. Puoluehallinnon on myöskin perin vaikea tuntea kaikkien lainaa haluavien todellista maksukykyä, joten varat saattavat tulla lainatuksi yrityksiin, jotka ovat epävarmoja eivätkä muutaman ajan kuluttua pysty maksamaan lainojansa, joten puolue kärsii aineellista tappiota ja siten varojen puutteessa ei sopivalla hetkellä voi tarpeeksi suurella ponnella ajaa köyhälistön asiaa. Sitäpaitsi helppo lainansaanti kiihottaa puolueen jäseniä ryhtymään kevytmielisiin liikeyrityksiin, joista ei ole puolueelle eikä yrityksiin osaa ottaville mitään hyötyä vaan yksinomaan tappiota.

Ylläolevan perustalla ehdottaa valiokunta:

2) *että kokous kieltää puoluevaroja lainaamasta liikeyrityksiin tai eri yhdistyksille.*

Lainassa olevat varat nousevat nykyään 8,878 markkaan. Ainoastaan 1,250 markasta on vakuus takauksien muodossa olemassa.

Sitäpaitsi on puoluehallinto sijottanut käyttämättä olevat varat 12,000 mk. 6 % korkoa vastaan Helsingin työväen sanomalehti- ja kirjapaino-osakeyhtiön rakennusrahastoon ehdolla että varat milloin tahansa ilman irtisanomatta tarvittaessa ovat saatavissa. Kun porvarilliset rahalaitokset maksavat peräti pienen koron, ja rahat valiokunnan mielestä ovat varmassa vakavaraisessa paikassa hyväksyttävillä ehdoilla sijoitettuna, ehdottaa valiokunta:

3) *Puoluehallinnon toimenpiteen hyväksyttäväksi, niin kauvan kuin nykyiset ehdot ovat voimassa.*

Puoluehallinnon omaisuuden tila osottaa 30 p. kesäkuuta 1906:

Varoja:

Rahaa kassassa	866: 89
Irtaimistotilillä	1,269: 20
Juoksevalla tilillä pankissa	527: 60
Jäsenkirjatilillä	1,416: 50
Lakkorahastotilillä	3,084: 90
Kirjainkustannustilillä	1,016: 20
Velkakirjain tilillä*)	20,878: —
Torpparien komitealle etukäteen	645: 64
Saatavia kustannustoimesta noin	5,500: —
	<hr/>
	Smk. 35,204: 47

Velkoja:

Eri henkil. tili	237: 50
Suurlakkorahastotili	6,465: —
Pääomatili	28,591: 97
	<hr/>
	Smk. 35,204: 47

*) Siihen luettuna myöskin Helsingin työväen sanomal. o.-yhtiön talletetut 12,000 mk.

Kassatili osottaa kassaliikkeen kuluneella ajalla 1/1 21905 — 30/6 1906 tehneen yhteensä 100,882 mk. 80 penniä.

Tuloja on puolueella sanotulla ajalla ollut: lahjoituksia äänioikeusrahastoon 31,644 mk. 90 p:ä, suoritettuja puolueveroja 8,573 mk. 55 p. ja voittoa mielenosotusmerkeistä 340 mk. 52 p. *Menoista* ovat huomattavimmat agitatioonin 11,197 mk., erityisiin kulunkeihin 4,319 mk. 65 p., toimihenkilöitten palkkoihin 3,750 mk., vero kansainväliselle sosialistiliitolle Brüsselissä 207 mk. 75 p. y. m. pienempiä eriä. Lakkoavustukseen on käytetty 4,005 mk.

Kokous jätti valiokunnan käsiteltäväksi myöskin puoluehallinnon menettelyn Tampereen tehdaslakkolaisten avustamisen suhteen. Katsoen siihen, että lakkolaiset olivat alkaneet työtaistelunsa ilman puoluehallinnon lupaa, eivätkä olleet järjestyneitä, pitää valiokunta puoluehallinnon menettelyä täysin oikeana. Puoluehallinto on, kuten toimintakertomuksesta ilmenee, jo avustanut Tampereen lakkolaisia 3,500 markalla, mutta on kieltäytynyt suorittamasta lisäksi pyydettyjä 2,500 markan rahaerää. Avustuksen johdosta on Puoluehallinnon lakkorahastoon syntynyt 3,084 markan 90 pennin vajuus. Jos edelleen myönnettäisiin pyydetty 2,500 mk. suurenisi vaillinki yhä suuremmaksi. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi

4) että kokous Tampereen lakkolaisten avustuksen suhteen hyväksyy Puoluehallinnon menettelyn.

Kun lakkorahastossa nykyään on 3,084 markan 90 pennin suuruinen vajuus, ehdottaa valiokunta

5) että ne yhdistykset ja osastot, jotka eivät vielä ole suorittaneet Puoluehallinnon suorittamaa vapaaehtoista verotusta jäsentä kohti, tämän verotuksen ensi tilassa Puoluehallinnolle suorittaisivat.

Torpparien kokouksen kustannuksien peittämiseksi ja torpparien keskustoimikunnan tarpeisiin on puoluehallinto

myöntänyt 1,000 markan suuruisen määrärahan, josta vasta 645 mk. 63 penniä on käytetty. Ammatillisen järjestön muodostamiseksi on puoluehallinto samaten myöntänyt 2,000 markan suuruisen määrärahan. — Suomen sosialidemokratisen puolueen laajentamiseksi on kumpaisenkin järjestön aikaansaaminen suuresta merkityksestä, jonka vuoksi valio-kunta ehdottaa

6) *että kokous hyväksyisi puoluehallinnon myöntämät määrärahat.*

Emil Viljanen,
(puheenjohtaja).

Mikko Virkki.

J. Lehtovaara.

F. J. Tuomola.

Vikt. Viitanen.

Juho Rainio.
(sihteeri.)

Sirola lausui selvitykseksi seuraavaa: On katsottava säästöksi että puolueen agitaattoreilla on vuosilippu. Kun toveri Kosonen luopui, niin lippu jäi hänelle. Toveri Piisiselle oli myös hankittu vuosilippu ja kun hän meni Kansan Tahdon toimitukseen niin otettiin ulos mitä lipusta saatiin. Kun laskettiin hänen matkansa ja mitä ne olisivat tulleet maksamaan, jos lippu olisi otettu vaan kerrallaan, niin ei mitään tuhlausta ollut tapahtunut, olipa muutamia kymmeniä markkoja säästetty. Nykyisin ei ole vuosilippua muilla kuin Lehokkaalla ja Kirjarinnalla. Mitä lainoihin tulee, niin Parikkalassa nämä olivat varat käyttäneet ja yhdistys lähetti puoluehallinnolle velkakirjan, joten puoluehallinto ei nähnyt muuta keinoa kuin ottaa sen vastaan ja odottaa tuon yhdistyksen tilitystä. Kymnlaakson sanomalehtiosuuskunnalle myönnetystä lainasta ovat yksityiset jäsenet menneet takuuseen joten se on kylläkin varmasti saatavissa. Kansan Tahdolle myönnettiin pienempi laina, koska puoluelehtien tukeminen on pidetty tärkeänä. Laina on 2,000 markkaa, josta 1,250 mkaa on täydellisellä takuulla. Hamarin työväenyhdistykselle myönnettiin pienempi laina, että saisivat rakennuksensa katon alle.

Raha-asiain valiokunnan mietintö hyväksyttiin seuraavilla muutoksilla: Kohta 2) Lainoja saa puoluenevosto antaa riittävää takuuta vastaan.

Kyminlaakson laina selitettiin olevan persoonallisilla riittäväillä takuilla. Sekin hyväksyttiin.

E. Viljanen luki: Raha-asiain valiokunnan mietinnön n:o 2, koskeva suurlakkokomitean tilejä ja rahavarojen hoitoa.

Tarkastaessamme n. s. suurlakkokomitean („järjestävän toimikunnan“) tilejä ja rahavarojen hoitoa havaitsimme tilit oikeiksi ja verifikaattien kanssa yhtäpitäviksi. Kirjanpito oli kuitenkin huolimattomasti pidetty, jota vastaisuudessa tulisi välttää.

Suurlakkokomitean tulot keräyslistoista ja lahjotuksista tekevät tilien mukaan yhteensä Smk.	18,180: 50
sekä menot kuittien mukaan	5,515: 45
joten säästöksi jää Smk.	<u>12,665: 05</u>

Menot johtuvat etupäässä agitaattoreille, ja järjestävän komitean toimissa Helsingissä työskennelleiden henkilöiden palkkioista, matkakuluista, postimaksuista ja painotöistä.

Katsoen siihen, että tilit ovat oikeat, ehdotamme että suurlakkokomitean rahastonhoitajalle toveri Paavo Leppäselä myönnetään täydellinen tilinvapaus.

Rahavarojen jäännöksestä Smk. 12,665: 05 on puoluehallinnon rahastoon viime kesäk 30 päivään asti siirretty Smk. 6,660: —.

Kohdakkoin alkaa maassamme v. 1907 kokoontuvain valtiopäiväin edustajain vaalit. Vaaleihin, jotka muodostunevat entisestään monta vertaa kiihkeämmäksi, tulee Suomen sosialidemokratinen puoluekin ottamaan osaa. Luonnollista on, että tässä vaalitaistelussa tullaan tarvitsemaan varoja runsaassa määrässä, jos tahdotaan tarmokkaasti työskennellä saadaksemme eduskuntaan edustajiksi suurimman määrän puolueemme jäseniä. Vaaliagitatsiooni on järjestettävä suurlakkoagitatsioonina voimakkaammaksi. Ehdotamme sen vuoksi,

että jälellä olevat suurlakkokomitean varat siirretään puoluehallinnolle „vaalirahaston“ nimellä,

jonka varoja käytetään puoluehallinnon päätöksen mukaisesti vaaliagitatsiooniin maassamme.

Eri tahoilla maassamme on olemassa suurlakkorahastoja. Kaikkialla on yleisen, puoluehallinnon toimesta harjoitettavan vaaliagitatsioonin lisäksi, pantava toimeen paikallinen vaaliagitatsiooni. Ehdotamme

että siellä, missä on olemassa suurlakkorahastoja, ne siirretään paikallisen vaalipiirijärjestön huostaan käytettäväksi vaaliagitatsiooniin.

Emil Viljanen, Vikt. Viitanen. T. Lehtovaara.
(puheenjohtaja).

M. Virkki. A. Pylkkönen. F. J. Tuomala. Juho Rainio,
(sihteeri).

Rahastonhoitaja P. Leppäselle myönnettiin tilivapaus.
Mietinnön johdosta ehdotti

S. Alanne että ehdotus suurlakkorahaston jakamisesta menisi menettelytapavaliokuntaan.

Äänestyksellä 155 äänellä 101 vastaan hyväksyttiin Alan-
teen ehdotus. Muuten hyväksyttiin mietintö.

Puolueen uudet järjestyssäännöt.

Edvard Valpas luki sääntövaliokunnan mietinnön n:o 1, joka kuului:

Sosialidemokratisen puolueen Suomessa edustajakokouksessa asetetulle sääntövaliokunnalle jätettiin tarkastettaviksi ehdotus „Suomen sosialidemokratisen puolueen säännöt“ ynnä

melkoinen joukko kirjallisesti sen eri kohtiin tehtyjä muutosehdotuksia.

§:iin 1 ja 2 ei ole tehty mitään muutosehdotuksia ja puoltaa valiokuntakin ne hyväksyttäväiksi sellaisinaan.

§:ään 3 oli jätetty T. Leppämäen pitempi muutosehdotus, joka pääasiallisesti sisälsi, että

muodostettaisiin erikoinen valtiollinen järjestö, ja

erikoinen ammatillinen järjestö, siten että ei se eikä sen osa kuuluisi sosialidemokratiseen puolueeseen, ja

kukin kansalainen saisi olla tahtonsa mukaan toisessa tai toisessa noista tai molemmissa.

Valiokunta päätti ehdottaa, että § 3 hyväksyttäisiin muuttamatta.

§ 4 samoin.

§:ään 5 oli tehty seuraavat muutosehdotukset:

1) Yllämainittuja henkilöitä hyväksyy tai hyljää puoluekokous.

2) „Puolueosastolla ei saa olla oikeutta pitää muita kuin kaikkien on maksettava puoluemaksut jäsenen osastollen (J. A. Vartiainen).

3) Heidän tulee maksaa puolueverot, mutta elköön olko heillä äänivaltaa puoluetta koskevissa asioissa“ (A. Tynkkynen).

Valiokunta puoltaa hyljättäväksi nuo ehdotukset ja ehdottaa 4:si

että §:n 5 toinen kohta „kuitenkin tulee maksaa myös heidän osaltaan puolueverot“ poistettaisiin.

§:ään 6 on Sortavalan t. y:n puolesta A. Ahtiainen huomauttanut, että

kolmen kansallisuusjärjestön muodostaminen on meidän pienissä oloissa suuria varoja kysyvää, koska kuhunkin järjestöön tulisi palkattavaksi eri toimihenkilöt

ja puoltaa, että

yksi toimikunta huolehtisi kaikkien kansallisuusjärjestöjen toiminnasta, mutta pitäisi kumminkin eri kansallisuusrekisteriä puolueeseen kuuluvista järjestöistä.

Samansuuntaisen ehdotuksen teki H. Nevander.

Valiokunta pyytää huomauttaa, että nyt jo on olemassa kaksi kansallisuusjärjestön toimikunnaksi sopivaa laitosta, nimittäin Svenska arbetareförbundets bestyrelse ja Suomen työläisten keskustoimikunta ja kolmas, venäjänkielisten yhdistysten keskustoimikunta voi helposti muodostua, jonka johdosta valiokunta puoltaa, että

§ 6 hyväksytään sellaisenaan.

§:n 7 johdosta oli H. Turunen ehdottanut, että

1) maaseutujäseneltä edelleen kannettaisiin puoluevero puolet vähemmän kuin kaupunkilaisilta,

Kymin t. yn edustajat, että

2) puolueen järjestyssäännöissä nimenomaan mainittaisiin, että jäsen, joka kerran on suorittanut puolueen sisäänkirjoitusmaksun, olisi siitä vapaa, vaikka hän muuttaisi toiselle paikkakunnalle ja haluaisi liittyä työväenjärjestöön, kumminkin sillä ehdolla että hän on suorittanut säännöllisesti jäsenmaksut,

sama, että

3) kesän ajalta olisi puolivuosisivero 25 penniä ja talven ajalta 20 penniä, siis yhteensä 45 penniä vuodessa,

H. Hokkanen, että

4) puoluevero olisi maalaisyhdistyksen jäseneltä 50 penniä ja kaupunkilaisyhdistyksen jäseneltä 1 markka vuodessa.

Samaa ehdotti Oskari Leivo.

K. Tuominen, että

5) puoluevero olisi jokaista jäsentä kohti kaupungeissa 1 markka ja maaseudulla 50 penniä vuodessa.

Valiokunta huomauttaa, että tuo puolueveron nimellä tuleva osa olisi se, mikä jaetaan §:n 8 mukaan kansallisuusjärjestön toimikunnan ja puolue-toimikunnan hoidettavaksi, siis vastaisi sitä erää, mikä nykyisin kannetaan Arbetareförbundet'in hallinnolle sen liiton jäseniltä, kerätään 1 mk 20 p:ä jäseneltä vuodessa, ja sitä erää, jota Työläisliiton sääntöjen mukaan voidaan kantaa kaupungeissa 60 penniä vähimpänä ja maaseudulla 30 penniä vähimpänä vuosimaksuna, sekä ehdottaa, että

puoluevero on 25 penniä kultakin maaseudulla ja 50 penniä kultakin kaupungissa asuvalta puoluejäseneltä puolessa vuodessa.

§:stä 11 on Juho Heino ehdottanut, sillä perusteella että olisi toimihenkilöistä puute, että
 aluejärjestöt poistettaisiin.

Valiokunta pitää niitä tarpeellisina valtiopäivämiesvaalien takia ja ehdottaa §:n pysytettäväksi.

§:n 14 yhteyteen sopii Järvenpään ehdotus,

eikö olisi yksilöille asetettava tilaisuus kuulua puolueeseen suoraan, sillä uhalla että maksaisivat suuremman veron kuin tavalliset jäsenet.

Valiokunta huomauttaa, että aluejärjestön kautta on yksilöillä jotenkin tuo vapaus ja pitää lisäystä tarpeettomana.

Maksuista ehdottaa valiokunta lisäyksen

„kaupungeissa ja tehdaspaikoissa, 15 penniä muuten maaseudulla.

I. Häkkinen 1 mk. vuodessa maalaiskunnissa.

§:ään 22 ehdotettiin ruotsal. työväenliiton taholta siihen suuntaan käyvää muutosta, että kunnallisjärjestön vähemmistönä oleva kieliryhmä saisi itse valita edustajansa. Ehdotuksen mukaan jäisi kunnallisjärjestölle avoin valta järjestää suhteelliset vaalit ja siten tyydyttää sanottua tarvetta. Mutta kun vielä ruotsalaiselta taholta huomautettiin, että ruotsinkielisten eri kunnallisjärjestöissä olevain tulisi saada yhtyä, niin

että yhtyneitä olisi 250, jotka valitseisivat ruotsal. edustajan, puolsi valiok. sen mahdolliseksi tekevää muutosta.

§:stä 23 ehdottaa valiok. pois sanan „vaalipiirissään“.

S. Häkkinen ehdotti §:n 1 kohdan lopun ja 2:n kohdan yhdistettäväksi ja tähän muotoon:

„— — vaalipiirijärjestöjen edustajakokoukseen, minkä nimenä on sosialidemokratinen vaalipiirikokous.“

§:n 24 momentista 7 ehdotti valiokunta pois sanan „socialidemokratisen“.

§:ään 25 ehdotti S. Häkkinen määritelmän toimikunnan virkailijoista, vaan valiokunta katsoi voitavan jättää sen vaalipiirikokouksen vapaasti päätettäväksi.

§:ään 31 ehdotti valiok. muutoksen „viidesosa“ kolmasosan sijaan.

§:ään 33 „yhtäläinen äänivalta“ yhden äänen sijaan.

§:än 37 yhdenmukaiseksi §:n 22 muutosehdotuksen kanssa.

§:ään 38 on valiok. ehdottanut edellisestä johtuvia muutoksia.

J. Heikkilä ehdotti lisäyksen:

„Kunnallisjärjestö, jossa on jäseniä vähemmän kuin 560 mutta jonka yhtyminen harvan asutuksen vuoksi ja kuluneuvojen huonouden takia on vaikea, valitsee kuitenkin edustajan.“

Valiokunta puolsi sen hyväksyttäväksi lisäyksellä: jos piiritoimikunta on siihen luvan antanut.

S. Häkkinen ehdotti edustusperusteen 300:ksi.

§:n 39 katsoi valiokunnan enemmistö sopivammaksi yhdistää §:ään 37, mutta vähemmistö arveli ehdotuksenmukaisenkin järjestyksen olevan siedettävän.

§:n 47 johdosta vastusti *J. A. Mäkinen* asiain esittämisoikeuden myöntämistä kaikille puolueen jäsenille, mutta valiokunta puoltaa sen myönnettäväksi niinkuin ehdotuksessa on.

§:n 48 johdosta huomautti *Santeri Nuorteva*, että olisi epäkäytännöllistä kieltää muiden kuin 6 viikkoa ennen ko-

kousta ehdotettujen asiain esille ottamista, mutta kun § sallii myös myöhemmin ehdotetut asiat kokouksessa käsiteltäviksi, ei se kaipaa valiok. mielestä muutosta.

§:n 56 sanain „yksi ääni“ sijaan „yhtäläinen äänivalta“.

§:ään 57 ehdotti *O. T. J. Rainio* pois sanat: „paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa“; valiokunta lisää niille sanoille: „joista puoluekokous määrää“.

§ 58. Valiokunta ehdottaa, että esitysvaliokunta poistetaan

ja valitusvaliokunnan määritelmään muutos: sana „tulleet“ sanaksi „tehdyt“.

§:ään 63 ehdotti *V. Kosonen*: „Puoluekokous valitsee 1 puheenjohtajan, 1 sihteerin ja 1 rahastonhoitajan. Nämä muodostavat puolueen toimitsijat käytännöllisiä toimia varten. Toimikunnan muut jäsenet välittämättä miltä seudulta ovat. Valiokunta puolustaa sääntöehdotusta.

§:ään 70 *V. Kosonen*, että vaalipiirin edustajakokous valitseisi neuvostoon vaalipiirin edustajat.

Valiok. ehdottaa että valitaan sääntöehdotuksen mukaan 1 edustaja kustakin suhteellisesta vaalipiiristä, kuitenkin niin että Oulun 1. vaalipiiri valitsee Lapin vaalipiirin kanssa. Sen lisäksi

eri vaalipiireistä 4 ruotsalaisen kansallisuuden edustajaa ja 1 Suomen järjestyneen venäläisen työväen edustaja.

§:än 78 on *M. Turkia* ehdottanut kuuluvaksi:

„Puolueen jäsen, joka toimii edustajakokouksen päätöstä vastaan tahi toiminnallaan häpäsee puolueen periaatteita eli tahallisesti jollakin tavoin toimii puoluetta vahingoittavasti, eroitetaan puolueesta“.

H. Pylväs lähetti lausunnon, jossa vastustaa §:n 78 määritelmiä.

Valiokunta ehdottaa §:n

Puolueeseen ei saa kuulua,

puoluetta vastustava,

vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä

puoluetta vahingoittava.

§:n 84 ehdotti *Valpas* kuuluvaksi:

„Erotettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sittenkun sen puolueena olemisesta ei enää ole puolueelle vahinkoa.

Sovinto-oikeuden päätöksellä erotetun laskee puolueeseen jälleen se puolueosasto, jonka pyynnöstä eron tuominnut sovinto-oikeusto asetettiin,

puolueneuvoston päätöksellä erotetun puolueneuvosto ja puoluekokouksen päätöksellä erotetun ainoastaan puoluekokous.

2:ssa ja 3:ssa kohdassa mainituista päätöksistä valitetaan samassa järjestyksessä kuin erottamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Ylläolevan lisäksi ehdottaa valiokunta, että sääntöehdotuksen viimeistelijät saavat tehdä korehtuurivirheiden korjaukset ja laittaa kokouksen hyväksymille muutoksille tarkat sääntömuodot.

Sääntövaliokunnan puolesta:

Edvard Valpas,

Valiok. sihteeri.

Mietinnön johdosta syntyi seuraava keskustelu:

Ehdotuksen 53 § johdosta lausui

Taavi Tainio: Meillä menee puoluepäivillä aina hukkaan sentähden, että valtakirjat tarkastetaan täällä. Ruotsalaiset puoluetoverit ihmettelevät suuresti sitä epäkäytännöllistä tapaa. Ruotsissa, siellä ei toimiteta kokouksessa valtakirjojen tarkastusta, vaan ne tarkastavat ennen puoluehallinnon tilintarkastajat. Sinne on lähetettävät valtakirjat viikkoa ennen ja se esittää ne kokoukselle. Meillä pitäisi ottaa käytäntöön tällainen tapa.

Ehdotuksen 46 § johdosta lausui

S. Häkkinen: Pitäisi myös määrätä että nämät tilintarkastajat ilmoittavat onko valtakirja hyväksytty vai ei ettei edustaja tee turhaa matkaa jos valtakirjaa ei hyväksyttäkään.

Ehdotuksen 70 § johdosta lausui

Alfthan: Ehdotan että ruotsalaiset saisivat itse valita edustajansa puolueneuvostoon.

Reinholdsson: Ehdottaisin tähän lisättäväksi sanat: „ja työläisnaisten yhdellä edustajalla“. Tämä työläisnaisliitto ei ole ammatillinen liitto niinkuin täällä on tahdottu väittää. Että työläisnaiset tulevat neuvostossa edustetuksi niin meidän pitää saada edustaja suoranaisesti eikä välillisesti ammattijärjestön kautta. Sieltä valitaan vaan miehiä. Työläisnaisten liitto on yleinen koko maata käsittävä järjestö, sillä on vastaisuudessa aikomus järjestää oma agitatsiooninsa ja muutenkin toimintaansa laajentaa ja sentähden sen täytyy olla yhteistominnassa puoluepuolueen kanssa ja siksi sillä pitää olla siellä edustaja. Pidän tämän välttämättömänä. (Hyvä, hyvä).

Leppänen: Kyllä valiokunnassa oli ehdotus esillä mutta siellä arveltiin että naiset eivät ole laisinkaan poikkeus muista ihmisistä, ne valitsevat edustajat tähän kokoukseen ja täällä puolue valitsee puoluepuolueen jäsenet. Saattaahan naisia tulla puoleksi tahi enemmänkin jos niillä on luottamusta. Näin ollen on tarpeetonta tehdä eri numeroa naisten suhteen.

Kosonen: Minä valiokunnalle jättämässäni ehdotuksessa koetin esittää, että vaalipiiriedustajakokoukselle jätettäisiin täysi valta valita vaalipiiristään puoluepuolueen jäsenet, mutta siihen nähden, että edustajakokoukselle tulisi liian vähän valtaa tähän nähden minä luovun ehdotuksestani. Puoluepuolueeseen pitäisi valita yksi vakinainen ja yksi varajäsen kustakin piiristä. Jos valittaisi yksi ja se syystä tai toisesta tulisi pois niin silloin ei jäisi ketään.

Tainio: Minä toivoisin tämän asian menevän valiokuntaan sillä evästyksellä, että puoluepuolueen jäsenet valitaan täällä puoluekokouksessa välittämättä siitä, mihinkä vaalipiiriin ne kuuluvat. (Ei, ei). Silloin siihen tulisi valituksi tasapuolisesti miehiä ja naisia katsomatta mistä he ovat, mutta sellaisia jotka asiaa harrastavat ja ovat kykenevämpiä mitä puolueesta löydetään. Tämä olisi uutuuksena koko valitsijalalla mitä valiokunta on ehdottanut. Tämä tulee kalliiksi-kin, jos tarvitsee usein pitää kokouksia ja aina kaikki nämä 27 jäsentä tulee kustantaa sinne. (Antaa tulla). Kyllä meillä riittäisi vielä pienempikin puoluepuolueenosto kuin 27 jäsentä ja olen varma, että se pienempi saattaa tehdä parempaa

työtä kun suuri. Ei jäsenluvulla päätöksiä tehdä. Siis ehdotan että puoluekokous valitsee määrätyn luvun henkilöitä puolueeneuvostoon ilman muuta.

Rissanen: Yhdyn Tainioon. Minä vastustan sitä että Työläisnaisten liitto saisi valita erityistä edustajaa. Se ei ole oikeastaan mitään. Olen varma siitä, että se lähemmässä tulevaisuudessa tulee hajaantumaan. Se menettää merkityksensä kun nämä ammattiosastot muodostuvat ammattiliitoiksi. Siis seuraavassa kokouksessa tulisi ompelijain ammattiliitto tekemään samanlaisen vaatimuksen, toisessa joku toinen ammattiliitto j. n. e. Epäkäytännöllisenä minä hylkään tämän ehdotuksen.

Hörhammar: Kun yhdenvertaisuutta vaaditaan miehille ja naisille niin samoin pitäisi olla täällä kokouksessa. Siis ei tule laisinkaan kysymykseen valitaanko miehiä vai naisia vaan niitä, joita pidetään kykenevinä, se on varma asia. Jos nyt myönnettäisi yhdelle naisedustajalle paikka, niin siinä voisi tapahtua vääryys, voisihan niitä muuten tulla useampiakin.

Reinholdsson: Minä uskallan väittää, että naisliitto ei ole ammattiliitto. Tämä liitto ei ole pieni, se käsittää yli 10,000 naista. Sillä on paljon merkitystä eikä se käsittele ammattikysymyksiä. Minä vieläkin kannatan sitä, että naisliitolle annettaisiin oikeus valita edustajansa puolueeneuvostoon sillä täällä valitaan miesedustajia ja naiset jäävät sivulle. Rissanen sanoi, että se tulee lopettamaan toimintansa. Se ei tule sitä lopettamaan, sillä päinvastoin nyt tulee olemaan paljon tehtävää. Se tulee ajamaan valtiollisia kysymyksiä ja se saa niitä paljon pohtia ennenkuin ne tulevat perille ajetuksi, ennenkuin naisen tieltä ovat ne esteet raivatut, jotka sitä sukupuolensa vuoksi nyt rajoittavat. Minä olen varma, että täällä ei tule naiset kysymykseen. Esim. Hilja Pärssinen on ennen kuulunt puoluehallintoon, mutta hän ei nyt tule sinne se on vissi. Sanotaan että naiset kehittykööt, niin kauan odotetaan. Mutta ottakaa huomioon meillä on ääni-oikeus ja meidän täytyy sitä käyttää. On pantava painoa

sille, että naiset saadaan äänestämään sosialidemokrateja eikä pappeja ja porvareita. (Hyvä, hyvä).

Kysymys palautettiin valiokuntaan.

Pettersson: Valiokunnalle vielä huomautan siitä että se miettiköön asiaa siltä puolelta kun puoluelehtiä on toista kymmentä ja jos tuo Turussa perustettu sanomalehtimiesliitto lähettäisi edustajan, niin sillä myös olisi siihen oikeus.

78 § johdosta lausui

Salin: Minä en ole yhtä mieltä valiokunnan ponnen kanssa siitä että häpeällisen teon tehnyt ei saa kuulua puolueeseen. Mikä on häpeällisen teon tehnyt? Tosiaankin tällainen määrittely saattaisi johtaa meidät väärälle uralle.

Ehdotus meni takaisin valiokuntaan.

Mikko Uotinen suomensi erään venäläiseltä sotilas-agitatsioonitoimikunnalta tulleen tervehdyksen. Kokous otti sen vastaan myrskyisillä suosionosoituksilla ja eläköönhuudoilla.

Laulettiin „Internationale“.

Kuudes kokouspäivä.

Lauantaina 25 p. Elokuuta.

Kokous alkoi klo 9 aamulla. Laulettiin „Työväenmarssi“.

Puolueen uudet järjestyssäännöt.

Edvard Valpas luki sääntövaliokunnan mietinnön N:o 2, joka kuului:

Valiokunnalle ilmoitettiin, että sosialidemokratisen puolueen Suomessa edustajakokous oli palauttanut Sääntövaliokuntaan muutosten tekemistä varten ehdotuksen „Suomen sosialidemokratisen järjestösäännöt“ §:n 52 ja §:n 70.

§:ään 52 oli tahdottu siihen suuntaan käyvä muutos, että

edustajain ja muiden kokoukseen osaaottavain aikaa ei tuhlattaisi valtakirjain tarkastamisen takia niin paljon kuin §:n 52 mukainen tapa veisi.

Valiokunta piti, keskusteltuaan asiasta, tuon vaikuttavan muutoksen varsin suotavana. Mutta kun valtakirjain tarkastus on kaikissa tapauksissa tehtävä, voidaan muutos järjestää ainoastaan siten, että työt, mitkä §:n 52 mukaan on ehdotettu edustajakokouksen valitsemille, tulevat toisille. Ehdotuksen §:ssä 63 mainittu puoluetoimikunta voisi niitä suorittaa, ellei sitä katsottaisi jääviksi tarkastamaan niiden valtakirjoja, joille se on oleva töistään vastuuvollinen. Sille voisi tarkastusta uskoa ainoastaan edellytyksellä, että sen tarkastus voitaisiin alistaa edustajain luottamusmiesten tutkittavaksi, jos havaitaan syytä olevan. Ehdotuksen §:ssä 54 ja 55 on edellytetty sellainen tutkiminen. Ehdolla että ne pysytään pitää valiokunta sopivana, että

ehdotuksen §:ssä 63 tarkotettu puoluetoimikunta järjestää kokoukseen osaa ottaviksi ilmoitautuvien jäsenyysoikeuden ensimmäisen tarkastuksen.

Sen toimittamisen ehdottaa valiokunta järjestettäväksi tähän tapaan:

§ 46 tulisi olemaan: Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavaltakirjat ynnä puoluetoimikunnalle todistetut otteet niistä viimeistään viikkoa ennen kokousta. Samassa ajassa on puoluetoimikunnalle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset niiden osanotto-oikeudesta.

§ 51 tulisi olemaan: Edustajakokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puoluetoimikunnan ilmoittamina tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

§ 52 tulisi olemaan: Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluetteloon ja heille annetaan jäsenmerkit.

§ 54 muutettuna näin: Valitukset jäsenyydestä jätetään valitusvaliokunnalle, jonka lausunnon saatua kokoukseen hyväksytyt äänioikeutetut niistä päättävät.

§ 70 ilmoitettiin palautetuksi valiokuntaan sellaisen vaihtoehdotuksen tekemistä varten, että

neuvoston jäsenet voitaisiin valita vaalipiirien rajoista riippumatta,

jonka lisäksi oli valiokunnalle huomautettu, että muutamilla ehdotuksen §:ssä 70 ei mainituille ryhmille olisi suotava neuvostossa edustusoikeutta, m. m. torppareille ja sosiaalidemokratiselle naisten liitolle.

Valiokunta päätti yhä edelleen puoltaa sääntöehdotuksen sitä periaatetta, että

puolueneuvostossa olisivat päätösvaltaisina jäseninä ainoastaan edustajakokouksen valitsevat ja muuten neuvoston kokouksiin oikeutetuilla olisi ainoastaan puhevalta.

Päätösvaltaisten jäsenten asettamisesta ehdottaa valiokunta seuraavat vaihtoehdotukset:

- I. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat puolue-toimikunnan jäsenet ja
 - puoluekokouksen valitsevat 20 muuta jäsentä, joista
 - 1 valitaan Oulun läänin pohjoisesta tai Lapin vaalipiiristä,
 - 1 kustakin muusta vaalipiiristä,
 - 4 ruotsinkielistä Suomen eri osista ja
 - 1 venäjänkielinen Suomessa oleva.

- II. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat
 puoluetoimikunnan jäsenet ja
 13 puoluekokouksen muuten valitsemaa jä-
 sentä.

Puolueneuvostossa puhevaltaa saavista jäsenistä on valio-
 kunnalle jätetty ehdotukset:

- I. P. Leppäsen, että
 puhevalta puolueneuvostossa on kaikkien
 niiden järjestöjen edustajilla ja henkilöillä, joiden
 kokouksissa oloa puolueneuvosto tarvitsee.
- II. Useain ehdottama, että
 puhevalta puolueneuvostossa on niillä, joille
 sääntöehdotuksessa esitetään, sekä lisäksi sosiali-
 demokratisten naisten yhdellä edustajalla.
- III. Valiokunnan enemmistön ehdotus, että
 puhevalta on niillä, joille sääntöehdotuksessa
 esitetään.

Valiokunta kokonaisenaan ehdottaa, että kokous äänes-
 tyksellä määräisi jonkun noista ehdotuksista päätökseksi ja
 jättäisi päätöksen sanamuodon sääntöihin sovittelemisen sään-
 töjen viimeistelijäin huolehdittavaksi.

Sääntövaliokunnan puolesta:

Edvard Valpas,
valiokunnan sihteeri.

Valiokunnan ehdotukset 53 ja 54 §:n suhteen hyväk-
 syttiin sellaisenaan. 70 § koskevan muutosehdotuksen oli
 valiokunta jättänyt kokouksen ratkaistavaksi. Äänestyksellä
 päätti kokous 218 äänellä 62 vastaan valita puolueneuvoston
 jäsenet vaalipiirittäin.

Valiokunta oli ehdottanut, että puolueneuvostoon valit-
 taisi ruotsinkielisiä 4 ja ne eri puolilta maata sekä 1 venäjän-
 kielinen, jonka puolueneuvosto saa hyväksyä.

Reinholdsson: Pyytäisin huomauttaa, että päätösvaltasi-
ten joukkoon tulisi myös naisten edustaja. Muuten hyväk-
syn tässä kohden valiokunnan ehdotuksen.

Äänestyksessä sai valiokunnan ehdotus 49 ja Reinholds-
sonin 221 ääntä.

Puolueen järjestyssäännöt tulivat siis kuulumaan:

Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt.

Jäsenet.

§ 1. Suomen sosialidemokratiseen puolueeseen saa kuulua henkilö,
joka hyväksyy puolueen periaatteet ja noudattaa sen sääntöjä.

§ 2. Puolueen jäsenen on oltava jossakin puolueeseen kuuluvassa
järjestössä.

§ 3. Puolueeseen kuuluvat järjestöt saavat olla klubeja, seuroja,
ammattiosastoja, ammattiliittoja, työväenyhdistyksiä, osuuskuntia, minkä
nimellisiä yhdistyksiä hyvänsä, jotka hyväksyvät puolueen periaatteet ja
säännöt. Puolueeseen liittyneellä järjestöllä on näissä säännöissä nimenä
puolueosasto.

§ 4. Puolueen jäsenen on maksettava puoluevero.

§ 5. Puolueosastossa saa olla jäsenenä myöskin henkilöitä, jotka
eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä siihen niin,
että he eivät voi siitä erota eikä voida heitä erottaa.

Kunnallisjärjestöt.

§ 6. Puolueen suomenkieliset jäsenet muodostavat Suomen sociali-
demokratian suomalaisen järjestön.

Puolueen ruotsinkieliset jäsenet muodostavat Suomen socialidemo-
kratian ruotsalaisen järjestön.

Puolueen venäjänkieliset jäsenet muodostavat Suomen socialidemo-
kratian venäläisen järjestön.

Kansallisuusjärjestö noudattaa Suomen sosialidemokratisen puolueen
yleisiä päätöksiä,

pitää kansallisuutensa keskuudessa huolta socialidemokratian edisty-
misestä,

asettaa toimikunnan, jonka puoleen järjestöä koskevissa asioissa
voidaan kääntyä, ja ilmoittaa sen tai sen virkailijan osotteet puoluetoimi-
kunnalle,

laittaa puoluetoimikunnalle ja sen kautta edustajakokoukselle esitettä-
väksi viimeistään kuutta viikkoa ennen edustajakokousta kertomuksen
rahastoistaan ja toimistaan,

järjestää mielensä mukaan ne asiat, joista ei ole puolueen eikä sen neuvoston päätöstä.

Verojen suoritus.

§ 7. Puolueveroja maksavat jäsenet sille puolueosastolle, johon he kuuluvat.

Puolueosasto merkityttää,
kuinka monta heissä on suomenkieliseen,
kuinka monta ruotsinkieliseen ja
kuinka monta venäjänkieliseen järjestöön haluavaa sekä
lähettää verot ja ilmoitukset sen mukaan kullekin kansallisuusjärjestölle.

§ 8. Kansallisuusjärjestöt antavat saamistaan puolueveroista puolueen edustajakokouksen määräämät osat puolueelle.

§ 9. Puoluevero on 25 penniä kultakin maaseudulla ja 50 penniä kultakin kaupungissa asualta puoluejäseneltä puolessa vuodessa.

§ 10. Vero tilitetään kansallisuusjärjestöjen toimikunnille kalenterivuoden ensimmäiseltä puoliskolta heti sitä seuraavan heinäkuun ja toiselta vuosipuoliskolta sitä seuraavan tammikuun ajalla. Kansallisuusjärjestöiltä puolueelle elo- ja helmikuulla.

Aluejärjestöt.

§ 11. Puolueen jäsenet, jotka asuvat samassa valtiollisessa äänestysalueessa, muodostavat siinä sosialidemokratisia äänestysryhmiä.

Jos niitä on samassa valtiollisessa äänestysalueessa useampia, tulee niiden yhtyä sosialidemokratiseksi aluejärjestöksi.

Eri kieliset saavat tehdä eri järjestönsä.

§ 12. Sosialidemokratisen aluejärjestön tulee kunkin vuoden alussa valita aluetoimikunnan.

§ 13. Aluetoimikunta

laittaa luettelot äänestysalueella olevista asunnoista, sosialidemokratisen puolueen jäsenistä ynnä niiden olinpaikoista,
järjestää puolueen jäsenten avulla vaaliyllytystä,
tutkii ovatko äänioikeutetut puoluetoverit vaaliluettelossa,
antaa neuvoja oikaisujen vaaliluetteloihin tekemisissä,
avustaa muuten puoluetovereita vaaleissa sekä
täyttää muita sille määrättyjä tehtäviä.

§ 14. Aluetoimikunta saa ottaa aluejärjestöön sen kautta puolueeseen pyrkiviä kansalaisia, jotka maksavat otettaessa puolueveron puolelta vuodelta ja paikallismaksun samalta ajalta, yhteensä vähintään 25 penniä kuukautta kohti kaupungissa ja tehdaspaikoissa, 15 penniä kuukautta kohti muuten maaseudulla.

§ 15. Aluetoimikunta on velvotettu pitämään sosialidemokratisen jäsenluettelonsa sivullisilta salassa.

Kunnallisjärjestöt.

§ 16. Samassa maalaiskunnassa, kauppalassa tai kaupungissa olevat sosialidemokratiset aluejärjestöt liittyvät sosialidemokratiseksi kunnallisjärjestöksi.

§ 17. Kunnallisjärjestö valitsee itselleen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan.

ja, jos järjestössä on paljon jäseniä, sosialidemokratisen kunnallisneuvoston.

§ 18. Erikielisessä kunnassa saa olla kansallisuusosastoja §:n 6 mukaan ja kullakin sellaisella edustus kunnallistoimikunnassa ja -neuvostossa.

§ 19. Kunnallisjärjestö pitää huolta kunnassa olevain sosialidemokratien yhtenäisestä valtiollisesta ja kunnallisesta politiikasta, valvoo ja määrittelee aluejärjestöjen toimintaa, täyttää vaalipiiri- ja puoluekokousten sille antamia tehtäviä.

Vaalipiirijärjestö.

§ 20. Samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevat sosialidemokratiset kunnallisjärjestöt yhtyvät sosialidemokratiseksi vaalipiirijärjestöksi.

§ 21. Vaalipiirijärjestön asioista määrää lähinnä sen edustajakokous, ylinnä puoluekokous.

§ 22. Vaalipiirijärjestön edustajia valitsevat kunnallisjärjestöt tai niissä olevat kansallisuusosastot.

Valitseva järjestö, jossa on vähemmän kuin 250 jäsentä, valitsee yhdessä jonkun tai usean samassa vaalipiirissä olevan järjestön kanssa.

250 jäsentä kohti valitaan yksi edustaja.

Vaali toimitetaan kunakin vuotena ennen joulukuun loppua.

§ 23. Kunnallisjärjestöjen edustajiksi valitut kokoontuvat kunakin vuonna tammikuulla ja tarvittaessa useammiu sosialidemokratisten vaalipiirijärjestöjen edustajakokouksiksi.

Sellaisen kokouksen nimenä on myös sosialidemokratinen vaalipiirikokous.

§ 24. Vaalipiirikokous esityttää itselleen piirinsä puolueasiain tilan, päättää piirinsä toimikuntain toimintakertomuksista ja tilinvapaudesta, määrää piirinsä puoluevaroista, järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä, järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset vaaliyhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaiden asettamista,

valitsee sosialidemokratisen vaalipiirijärjestön piiritoimikunnan, valitsee lehden, jossa piirin asiat piirin puolesta ilmoitetaan, keskustelee ja päättää muista esitetyistä asioista.

§ 25. Vaalipiiritoimikunta:

- 1) ottaa vastaan vaalipiirijärjestön käytettäväksi myönnetyt varat,
- 2) käyttää varoja piirikokouksen ja puoluetoimikunnan määräysten mukaan,
- 3) antaa puoluetoimikunnalle vuosittain selonteot piirin järjestöihin kuuluneiden jäsenten määrästä, piirissä toimitettujen rahankeräysten laadusta ja tuottavaisuudesta, piirissä käytettyjen varain paljoudesta ja mihin niitä käytetty on, valtiollisista ja kunnallisista äänestyksistä
- 4) esittää kertomuksen toiminnastaan piirikokoukselle.

§ 26. Piiritoimikunnan tulee asettaa virkailijoita ja ilmoittaa sen, jonka puoleen piiriä koskevissa asioissa käännytään, nimi ja osoite puoluetoimikunnalle ja piirin kunnallisjärjestöille sekä piirin ilmotuslehdessä.

§ 27. Sosialidemokratisten kansallisuusjärjestöjen jäsenet saavat siinä vaalipiirissä, missä asuvat, muodostaa kansallisen vaalijärjestön, pitää vähintään yhden kansallisuutensa edustajan sosialidemokratisessa vaalipiiritoimikunnassa, mutta ovat velvollisia seuraamaan vaalipiirikokousten päätöksiä.

§ 28. Vaalipiirikokousten päätösten tulee olla yhdenmukaisia voimassa olevien puoluepäätösten kanssa.

§ 29. Riitaisuuksia ilmettyä vaalipiirin toimikunnan, edustajakokouksen, eri kansallisuusryhmäin tai valtiollisten vaaliyhdistysten välillä eduskunnan jäsenehdokkaista tai muista tärkeistä asioista voidaan vedota puoluetoimikuntaan ja sen päätöksestä puolueneuvostoon ynnä vihdoin edustajakokoukseen.

Puolueen määräjät.

§ 30. Suomen sosialidemokratisen puolueen yleisistä asioista määräävät puolueen jäsenet itse, siten että

- 1) ne itse keskustelevat ja sosialidemokratisella puolueäänestyksellä päättävät niistä,
- 2) ne itse valitsevat edustajia keskustelemaan ja päättämään niistä sosialidemokratisessa edustajakokouksessa.

Puolueäänestys.

§ 31. Sosialidemokratian puolueäänestys toimitetaan kahdesta selvästä ehdotuksesta, jos viides osa sosialidemokratisista kunnallisjärjestöistä sitä vaatii.

§ 32. Äänestämispäivän määrää puoluetoimikunta; ellei se siihen suostu, vaatijain asettama toimikunta, ja on se ynnä äänestys ehdotus ilmoitettava kunkin piirin ilmoituslehdessä vähintään kuukautta ennen äänestyksen toimittamista.

§ 33. Äänestyksessä on kullakin jäsenellä yhtäläinen äänivalta.

§ 34. Äänestys tapahtuu aluejärjestössä, jonka toimikunta sen järjestää.

1. Äänestäjät valitsevat kussakin aluejärjestössä tulosten laskijat ja äänestyspöytäkirjan pitäjät.

2. Pöytäkirjaan merkitään, montako äänestäjää oli kunkin ehdotuksen puolella.

3. Pöytäkirjan allekirjottavat sen tekijät ja tulosten laskijat, jonka jälkeen se viimeistään kolmantena päivänä vaalin jälkeen on pidettävä vaalitulaisuudessa ilmoitettuna aikoina äänestäjien nähtävänä vähintään kolmena päivänä peräkkäin.

4. Muistutukset äänestystä vastaan on sen ajan kuluessa tehtävä aluejärjestön toimikunnalle.

5. Viimeistään seitsemäntenä päivänä äänestyksen jälkeen lähettää aluejärjestön toimikunta oikeaksi todistetut otteet äänestyspöytäkirjasta ja äänestystä vastaan tehdyistä muistutuksista kunnallistoimikunnalle.

6. Kunnallistoimikunta ratkaisee muistutukset, toimittaa äänestyspöytäkirjoihin merkittyjen äänten yhteenlaskut ja ilmoittaa saamansa tulokset viimeistään 10:nä päivänä äänestyksen jälkeen.

7. Kunnallistoimikunta lähettää saman ajan kuluessa allekirjoituksilla oikeiksi todistetut otteet tuloksista ja niiden tarkastuspöytäkirjan piiritoimikunnalle.

8. Piiritoimikunta toimituttaa niistä äänten laskut ja julistaa saamansa tulokset viimeistään 15 päivänä äänestyksen jälkeen.

9. Samassa ajassa lähettää piiritoimikunta allekirjoituksilla oikeiksi todistetut otteet tuloksista puolue-toimikunnalle.

10. Puolue-toimikunta tekee lopulliset laskut ja julistaa saamansa tulokset viimeistään 20 päivänä äänestyksen jälkeen.

11. Jos tulosten antamisessa on tapahtunut näistä säännöistä poikkeavaa laimirflyömistä, on siitä puolue-toimikunnan ilmoitettava tulosten ilmoittamisen yhteydessä ja siirrettävä ratkaisun julistaminen siksi kunnes puuttuvat äänet saadaan, jos puolue-toimikunta havaitsee, että ne voisivat asiaan ratkaisevasti vaikuttaa.

12. Piiritoimikunnan ja puolue-toimikunnan äänilaskut tulee olla viikon ajan määrätunteina äänestäjien saatavissa tarkastaakseen niitä.

13. Valitukset äänten laskemisesta on saman ajan kuluessa tehtävä puolue-neuvostolle, joka määrää tutkijat ja ratkaisijat.

§ 35. Asioissa, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä, pidetään se ehdotus hyväksyttynä, jolle on annettu enimmän ääniä.

Puoluekokouksen päätöksen muuttamiseksi tehty ehdotus pidetään hyväksyttynä, jos sitä on äänestyksessä puolustanut puolueen jäsenten enemmistö tai äänestäneiden kaksi kolmannesta.

Jos sellainen ehdotus saa muuten enimmän ääniä, jää se hyväksymättä, mutta on otettava äänestettäväksi lähinnä seuraavassa puoluekokouksessa.

Puolueen edustajain vaali.

§ 36. Puolueen edustajain vaaleja varten on piiritoimikunnille ja piirien ilmoituslehdissä annettava valitsemiskehotus kahta kuukautta ennen sitä kokousta, johon valitaan, jos se on varsinainen, ja puolitoista kuukautta ennen, jos se on kiireellisten asiain tähden kutsuttu ylimääräinen.

§ 37. Edustajia valitsevat kunnallisjärjestöt tai niissä olevat kansallisuusosastot.

§ 38. Valitsemaan oikeutettu järjestö, jossa on vähemmän kuin 500 jäsentä, valitsee yhdessä jonkun tai usean läheisen ja samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevan järjestön kanssa.

Siten yhtyvän on ilmoitettava sille, johon on päättänyt yhtyä, yhden viikon kuluessa valitsemiskehotuksesta tiedon saatuaan. Ellei ilmoituksen saanut hyväksy yntymistä, valittakoon viikon kuluessa, lukien päivästä jona ilmoituksen sai, piiritoimikunnalle, joka sitte määrää, minkä järjestön kanssa sen, joka on velvotettu yhdessä valitsemaan, on valittava.

§ 39. Järjestöt valitsevat edustajia yhden kutakin 500 jäsentä kohti. Järjestö, jossa on vähemmän kuin 500 ja jonka kulkuneuvojen huonouden tai harvan asutuksen tähden vaikea valita yhdessä toisen kanssa, valitsee kuitenkin edustajan, jos piiritoimikunta on siihen luvan antanut.

§ 40. Valitseminen toimitetaan puolue toimikunnan määräämänä ja valitsemiskehoituksen yhteydessä ilmoitettuna päivänä.

§ 41. Vaaliäänestys toimitetaan aluejärjestön toimikunnan vähintään kaksi viikkoa ennen äänestystä ilmottamassa paikassa.

§ 42. Äänestys toimitetaan lipuilla.

§ 43. Valittavaksi kelpaa puoluejäsen.

§ 44. Vaalilippuun tulee olla merkitty valittavaksi kelpaavien nimiä, enintään niin monta kuin on valittava.

Vaalilippu, jossa on useampien nimet kuin valitaan, hyljätään.

Vaalilippu, jossa on niin monen valittavaksi kelpaavan nimet kuin on valittava, tai jossa on vähemmän valittaviksi kelpaavien nimiä, pidetään hyväksyttynä.

Ehdokkaalle, jonka nimi on hyväksytyssä vaalilipussa, luetaan yksi ääni.

Valituiksi tulevat enimmän ääniä saaneet.

§ 45. Äänestys tapahtuu ja sen tulokset lasketaan ja tarkastetaan § 34 kohdissa 1–7 viitatuilla tavalla.

Laskut ja tulokset tulee olla tulosten julistamisen jälkeisenä kolmena päivänä kunnallisjärjestöjen jäsenten, jotka haluavat, nähtävinä sinä aikana ja siinä paikassa, joista äänestystilaisuuksissa on ilmoitettu.

Samana ajan kuluessa saa lähettää valituksia piiritoimikunnalle, joka ratkaisee asian.

Piiritoimikunnan on viikon kuluessa sen jälkeen lähetettävä tieto päätöksestään valittajalle ja kunnallisjärjestön toimikunnalle.

§ 46. Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavaltakirjat ja puolueoimikunnalle todistetut otteet niistä viimeistään viikkoa ennen kokousta.

Samassa ajassa on puolueoimikunnalle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset niiden osanotto-oikeudesta.

Esitykset puoluekokousta varten.

§ 47. Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita.

§ 48. Esitys on jätettävä puolueoimikunnalle viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Puolueoimikunta julkaisee niin saapuneet esitykset sen ilmoituslehdiksi määrättyssä viimeistään neljä viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä niin julaistuille voidaan jättää puolueoimikunnalle viimeistään viikon ajalla sen jälkeen.

Puolueoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Myöhemmin esitettyjä ei puolueoimikunta valmista edustajakokoukselle.

§ 49. Ylimääräiselle edustajakokoukselle esitettävien asiain lähettämisaajasta määrätään kokouskutsussa.

Puoluekokouksen jäsenet.

§ 50. Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa ovat

puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä:

kunnallisjärjestöjen valitsevat ja valtuuttamat edustajat,

puheoikeutta käyttäviä niiden lisäksi:

puolueoimikunnan ja -neuvoston jäsenet,

sosialidemokratien valitsevat Suomen kansaneduskunnan jäsenet,

puoluelehden toimituksen yksi valtuuttama,

ulkomaan sosialidemokratisen puolueen edustaja,

henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

Kokouksen muodostaminen.

§. 51. Edustajakokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puolueoimikunnan ilmoittamina tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

§ 52. Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluetteloon ja heille annetaan jäsenmerkit.

§ 53. Osanottajiksi hyväksytyt valitsevat kokouksen

puheenjohtajat,

sihteerit ja

muut virkailijat.

§ 54. Valitukset jäsenyydestä jätetään valitusvaliokunnalle, jonka lausunnon saatua kokoukseen hyväksytyt äänioikeutetut niistä päättävät.

Puoluekokous.

§ 55. Kokouksessa käsitellään:
 puolue toimikunnan toimintakertomus,
 rahastonhoitajan tilikertomus,
 Suomen kansaneduskunnassa olevain puolueen edustajain toimintakertomus,
 puoluelehdet ja kirjallisuus,
 puolue toimikunnan paikka ja virkailijain ynnä jäsenten vaali,
 puolue neuvoston vaali,
 tilintarkastajain vaali,
 lehden, jossa puolue toimikunnan tulee julaista tiedonannot, määrääminen,
 seuraavan puolue kokouksen aika ja paikka,
 muut kokoukselle ehdotetut asiat.

§ 56. Kokouksen kullakin äänioikeutetulla on yhtäläinen äänivalta.

§ 57. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.

§ 58. Puolue kokouksen alettua valitaan:

järjestävä valiokunta, johon kuuluvat puheenjohtajat, sihteerit ja lisäjäseniä, jos kokous niin tahtoo, ja jonka tulee tehdä ehdotuksia kokouksen järjestämisestä,

äänestysvaliokunta, joka hankkii kokouksessa tarvittavat äänestysliput ja äänten laskijat ja tarkastajat sekä toimittaa tulokset ja tarkastuspöytäkirjansa puheenjohtajille,

valitusvaliokunta, jolle jätetään § 51 mukaan valituksia kokoukseen osallisuudesta ja sen lisäksi puoluelaitoksista ja -henkilöistä tehdyt valitukset ynnä muita sellaisia,

raha-asiaain valiokunta, jolle jätetään puolueen tilit ja niiden tarkastajain lausunto,

lakiasiaain valiokunta, jolle jätetään kokoukselle esitettyjä lainsäädäntöasioita,

menettelytapavalio kunta, jolle jätetään yleisiä vaaleja, valistustyötä ja puolueen taistelutapaa koskevia asioita,

toimitus- ja tarkastusvaliokunta, joka kokoaa kokouksen päätöksiä, viimeistelee niitä, tarkastaa pöytäkirjat ja toimittaa kokouksen asiakirjat valmiina puolue toimikunnalle.

Muita valiokuntia asetetaan tarpeen mukaan.

§ 59. Valiokunta on velvollinen tekemään kokoukselle kirjallisen ehdotuksen kustakin sen käsiteltäväksi jätetystä asiasta.

§ 60. Puolue toimikunnan virkailijat valitaan kokouksen äänioikeutettujen äänten enemmistöllä.

Ellei ensi äänestyksessä saada niin valituksi, asetetaan siinä ääniä saaneista äänimääränsä suuruuden mukaan ehdokkaita puolta enempi kuin valitaan.

Äänestäjä antaa yhden äänen korkeintaan niin monelle ehdokkaalle kuin valitaan.

Enimmät äänet saaneet on valittu.

§ 61. Varsinainen puoluekokous pidetään määräaikaisten valtiollisten vaalien edellä.

§ 62. Ylimääräinen puoluekokous kokoontuu, jos puolueeneuvoston jäsenten kaksi kolmannesta, vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset tai kolmasosa kunnallisjärjestöistä sitä tahtovat.

Jos puoluetoimikunta kieltäytyy kutsumasta näiden sääntöjen mukaan pyydetyn puoluekokouksen tai ei ole kutsunut sitä kahden viikon aikana sen jälkeen kuin pyynnön sai, saavat ne, jotka ovat siten kokousta pyytäneet, valita sen kutsijat ja valmistajat.

Puoluetoimikunta.

§ 63. Puoluetoimikunnaksi valitsee edustajakokous
2 puheenjohtajaa,
1 sihteerin,
1 rahastonhoitajan ja
kolme muuta jäsentä.

Varajäseniä valitaan neljä. Puolueeneuvoston äänivaltainen joka on muuttanut sinne, missä toimikunta on, pidetään toimikunnan varajäsenenä.

§ 64. Edustajakokous määrää puoluetoimikuntaan kuuluvain palkat. Puoluetoimikuntaan täydellä palkalla palkattu ei saa ottaa muuta palkkatointa muuten kuin puoluetoimikunnan suostumuksella.

§ 65. Puoluetoimikunnan virkailija on oikeutettu, ollessaan tilapäisesti estetty hoitamasta tointaan, vastuullaan ja toimikunnan suostumuksella uskomaan tehtävänsä sijaiselle.

§ 66. Puoluetoimikunnan virkailijan tulee ilmoittaa eroamisestaan viimeistään kolme kuukautta ennen eroamispäivää. Eronneen sijaisen asettaa toimikunta siksi kunnes neuvosto ehtii päättää.

§ 67. Raskauttavia asioita ilmestyttyä on toimikunta oikeutettu väliaikaisesti pidättämään virkailijan toimesta ja asettamaan toimenhoitajan, mutta on velvotettu tekemään siitä ilmoituksen ja ehdotuksen neuvostolle.

§ 68. Toimikunnan jäsenen erottua tulee toimikuntaan äänimäärässä lähinnä oleva varajäsen. Ellei ole varajäsentä saatavissa, valitsee neuvosto.

§ 69. Puoluetoimikunta on velvotettu pitämään olopaikallaan puolueen jäsenille määräaikoina avoinna olevaa puoluetoimistoa, toimittamaan edustajakokouksen tai neuvoston hyväksymiä rahain keräämisiä ja maksujen suorituksia,

määräämään puoluevarain säilöön laittamisesta ja säilöstä ottamisesta ja kirjanpidosta,

tekemään neuvoston varsinaisiin kokouksiin kertomukset lähinnä edellisen puolen vuoden tuloista ja menoista sekä arviot kuluvan puolen vuoden tuloista ja menoista,

laittamaan tilit kahden kuukauden kuluessa kunkin tilikauden jälkeen edustajakokouksen asettamille tilintarkastajille,

julkaisemaan ja kunnallisjärjestöille jakamaan kuukautta ennen määräaikaista edustajakokousta kertomuksen

puoluevaroista ja tilintarkastuksesta,

puoluetoimikunnan ja muiden puoluejärjestöjen toiminnasta,

puolueen eduskuntaryhmän toiminnasta ja

puoluelehdistöstä.

Puolueneuvosto.

§ 70. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat puoluetoimikunnan jäsenet ja puoluekokouksen valitsevat 20 muuta jäsentä, joista 1 valitaan Oulunläänin pohjoisesta ja Lapin vaalipiiristä, 1 kustakin muusta vaalipiiristä, 4 ruotsinkielistä Suomen eri osista ja 1 venäjänkielinen.

Varajäseniä valitaan yhtä monta ja samaten.

Puhevalta on neuvostossa

sosialidemokratisen kansallisuusjärjestön yhdellä edustajalla,

ammattijärjestön yhdellä edustajalla,

sosialidemokratisten naisten liiton yhdellä edustajalla,

sosialidemokratisen eduskuntaryhmän yhdellä edustajalla,

puoluelehden toimituksen yhdellä edustajalla ja

henkilöllä, jolle neuvosto sen eri päätöksellä myöntää.

§ 71. Puolueneuvosto

antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä edustajakokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista,

tarkastaa puoluelehtien toimintaa, tutkii niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aiheutta olevan,

päätää väliaikaisesti lehtien puoluelehdiksi julistamisesta,

sovittelee ja ratkaisee eduskuntaehdokkaista syntyneitä riitaisuuksia ja

neuvottelee ja päättää muista puoluetta koskevista asioista, joista ei edustajakokouksen päätöstä ole.

§ 72. Neuvosto ei ole oikeutettu muuttamaan eikä rikkomaan edustajakokouksen päätöstä muuten kuin puolueäänestyksen perusteella.

§ 73. Neuvosto on oikeutettu

milloin hyvänsä tarkastuttamaan puolueen rahastot ja kirjanpidon,

pätevän syyn ilmettyä erottamaan syyllisen puoluevirkailijan,

valitsemaan erotetun tai eronneen tilalle toisen seuraavaan edustajakokoukseen asti.

§ 74. Puolueneuvosto pitää vakinaisia kokouksia kerran puolessa vuodessa.

Vakinaisessa kokouksessa tulee sen esityttä itselleen kertomus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä puolivuodelta ja

hyväksyä menoarvio kuluvalle vuosipuoliskolle.

§ 75. Ylimääräisen kokouksen pitää neuvosto, jos sen jäsenten enemmistö tahtoo tai puoluetoimikunta kutsuu.

§ 76. Puolueneuvoston pyydettyä tulee muiden puoluetoimikuntain saapua sen kanssa neuvotteluihin.

§ 77. Puolueneuvosto on toimistaan vastuunalainen edustajakokoukselle.

Erottaminen puolueesta.

§ 78. Puolueeseen ei saa kuulua puoluetta vastustava, vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä puoluetta vahingoittava.

§ 79. Puolueesta erottamista saa puoluejäsen esittää jossakin puolueosastossa.

Se saa hyljätä erottamishdotuksen tai lähettää sen sovinto-oikeustoon.

§ 80. Erottamisesityksen lähettäminen sovinto-oikeustoon on ilmoitettava puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta määrää sovinto-oikeuston puheenjohtajan, jonka on ilmoitettava asianomaisille, milloin ja missä oikeusto kokoontuu.

Sovinto-oikeustoa pyytänyt puolueosasto valitsee oikeustoon kolme, erotettavaksi vaadittu kolme jäsentä.

Saapuneet jäsenet käsittelevät asian.

§ 81. Sovinto-oikeuston päätökseen tyytymätön saa vedota sen, 30 päivän kuluessa siitä milloin päätöksestä tiedon sai, puolueneuvoston tarkastettavaksi. Ellei vetoa, on päätös sen ajan kuluttua noudatettava.

§ 82. Puolueneuvoston päätös on täytäntöön pantava heti kun siitä on asianomaiselle järjestölle tieto annettu.

§ 83. Puolueneuvoston päätöksen kumoamista saa sitä haluava pyytää puoluekokoukselta.

Vetoamisesta edustajakokoukseen on ilmoitettava puoluetoimikunnalle ja toiselle riitapuolelle vähintään viittä viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta on velvotettu pyydettyä antamaan vetoamiskirjelmästä otteet toiselle riitapuolelle ja liittämään sen vastauksen edustaja-

kokoukselle meneviin asiapapereihin, jos se jätetään puoluetoimikunnalle kaksi viikkoa ennen kokousta.

§ 84. Erotettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sitten kun sen puolueessa olemisesta ei enää ole puolueelle vanhinkoa.

Sovinto-oikeuden päätöksellä erotetun laskee jälleen puolueeseen se puolueosasto, jonka pyynnöstä eron tuominnut sovinto-oikeus oli asetettu,

puolueneuvoston päätöksellä erotetun puolueneuvosto ja puoluekokouksen päätöksellä erotetun ainoastaan puoluekokous.

2:ssa ja 3:ssa kohdassa mainituista päätöksistä saa valittaa samassa järjestyksessä kuin erottamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Järjestösääntöjen muutos.

§ 85. Muutosehdotuksia näihin sääntöihin on tehtävä kuusi viikkoa ennen edustajakokousta puoluetoimikunnalle, jonka on julaistava ne neljä viikkoa ennen edustajakokousta. Muutokset päättää edustajakokous.

Järjestäymisneuvoja.

Puoluetoimikunnan tehtäväksi annettiin:

1:ksi julaista lentolehtinen, jossa selitetään järjestäymisessä huomioon otettavia seikkoja ja annetaan käytännöllisiä ohjeita etenkin uusien puolueohjeiden aiheuttamaan toimintaan nähden;

2:ksi tarkistaa „Suomen työläisliiton“ säännöt uuden yhdistämislain ja uusien puolueohjeiden vaatimusten mukaan ja hankkia niille liiton osastojen hyväksyminen ja asianomainen vahvistus.

Puolueveroa pienemmäksi.

S. Häkkinen: Tulen kyllä myöhään, minun olisi pitänyt illalla tämä lausua, mutta me ihmiset olemme hitaita. Olen maalaisköyhälistön edustaja, tosin ei suuren lauman, mutta kuitenkin valittu edustamaan noin 1,000 henkilöä ja ne ovat todella köyhiä. Olen lapsuudesta saakka asunut maalla ja nähnyt niiden kurjan tilan. Ja näiden maalaisten edut pitäisi ottaa huomioon. Tulin tänne siinä mielessä, että täällä saan virkistystä, mutta kun illalla tehtiin päätös niin minä tunsin

masennusta. Me tietysti tahtoisimme lisätä joukkoamme niin suureksi että se käsittäisi koko maan köyhälistön, mutta me teimme päätöksen, joka tuhansia vieroittaa pois. Se on päätös, jolla puolueverot määrättiin. Jätin aikoinaan uusia puolueohjeita laativan valiokunnan harkittavaksi, että Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestyssääntöjen 14 pykälän loppuun lisättäisiin seuraavaa: „kaupungissa ja tehdaspaikoissa sekä 1 markka vuodelta maalaiskunnissa“. Valiokunta on lisäehdotukseni hylännyt ja kokous hyväksyi valiokunnan ehdotuksen, joten puolueeseen aluejärjestöjen kautta liittyneiden maalaistenkin on maksettava jäsenmaksua vuodelta 3 markkaa. Noin suuri jäsenmaksu ehkäisee köyhiä maalaistyöläisiä, jotka tuiki niukan palkkansa useimmiten saavat luonnontuotteissa, liittymästä järjestöihin kehittyäkseen itse ja laajentaakseen puolueemme rivejä vahventaen samalla sangen tuntuvasti puolueen voimia köyhälistön taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman parantamistyössä. Tämän vuoksi pyydän kokouksen muuttamaan päätöksensä ehdotukseni mukaiseksi. Jos kokous ei siihen suostu, jätän puolestani vastalauseen pöytäkirjaan merkittäväksi. Myöskin Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestyssääntöjen 9 pykälässä määrätty puoluevero on ainakin maalaisiin nähden liian korkea. Ehdotan sen muutettavaksi 30 penniksi vuodessa eli 15 penniä puolivuositain maalaisilta ja 50 penniksi kaupunki- ja tehdaspaikoissa, joten 9 pykälä kuuluisi: „Puoluevero on 15 penniä kultakin maalaiselta ja 50 penniä kultakin kaupunki- tai tehdaspaikassa asuvalta puoluejäseneltä puolessa vuodessa“.

Sirola: On kussakin paikassa oikeus perustaa työväenyhdistyksiä ja määrätä kuinka alhaisen jäsenmaksun tahansa. Jos tahdotaan niin voidaan lausua puoluetoimikunnalle evästykseksi, että se harkitsee, että tuo maksu on laskettava alle kolmen markan jos niin nähdään. Jotka haluavat puolueeseen liittyä, niin ne voivat perustaa työläisliiton osastoja ja alhaisilla jäsenmaksuilla tulla puolueeseen. Ehdotan hyljättäväksi.

Kokous hylkäsi ehdotuksen.

Häkkinen jätti seuraavan vastalauseen:

Vastalause.

Kun siten, että aluejärjestöjen kautta puolueeseen pyrkiviltä maalaisjäseniltäkin järjestösääntöjen 14 pykälän mukaan kannetaan jäsenmaksua 25 penniä kuussa eli 3 markkaa vuodessa, karkoitetaan tuhansia puolueeseen liittyviä maalaisia riveistämme, voimiamme heikennetään ja yleensä tarkoituseriämme järkytetään, niin panen vakavan vastalauseeni pöytäkirjaan.

S. Häkkinen.

Puolueen toimitsijain palkat.

Valiokunta ehdotti puoluesihteerin palkaksi 3,500 markkaa. Rahastonhoitaja ehdotettiin asetettavaksi vakinaiselle palkalle ja palkaksi 2,500 markkaa. Kanslia-apulaisen palkaksi ehdotettiin 1,500 markkaa.

Ehdotuksen johdosta lausui

Pettersson: Minulla ei ole palkkojen suuruutta vastaan mitään, mutta kun ajattelee niin tuo ehdotus on epäkäytännöllinen. Tuo palkka on määrätty summissa, mutta se ei jakaannu tasaisesti kuukausia kohti. Sihteerin palkka on 3,500, miksi ei 3,600, se olisi 300 markkaa kuussa. Rahastonhoitajalla voisi olla 2,400, se olisi 200 markkaa kuukaudessa. Kanslia-apulaisen palkka 1,500 se voisi olla silläan. Tahtoisin, että nämä palkat tulisivat täysissä kymmenissä markkoissa kuukautta kohti jakaantumaan.

Sirola: Tässä ehdotuksessa on periaatteellinen virhe siksi, että rahastonhoitajan ja sihteerin palkat ovat eri suuret, vaikka molemmilla on samallinen työ ja velvoitus: he ovat molemmat pakotetut istumaan kansliassa. Sentähden on rahastonhoitajan palkka liian pieni. Minä ehdotan, että molempien palkka olisi 3,000 markkaa ja matkapäiväraha 5 markkaa. Ei kanslia-apulaiselle mitään palkkaa, jos tahdotaan sellaista pitää, niin palkattakoon tilapäisesti.

Kirves: Täällä on tyytymättömiä sentähden että puolueen toimitsijain palkat ovat liika suuret. Tässä on otettava

huomioon se seikka, että jos me edelleen vaadimme, että jonkun täytyy puolueen hyväksi työskennellä niin meidän täytyy myös maksaa riittävä palkka. Mitä täällä mainittujen palkkojen eroihin tulee, niin yhdyn Sirolaan ja ehdotan että raha-asiainvaliokunnan mietintöön yhdyttäisiin ilman keskustelua Sirolan huomauttamilla muutoksilla. Jos tahdotaan pitää henkilöitä puolueen toimissa niin meidän täytyy myös taata heidän toimeentulonsa.

Räsänen: Minä yhdyn Sirolaan siinä mikäli hänen ehdotuksensa koskee rahastonhoitajaa ja sihteerä. Puhutaan kanslia-apulaisesta ja näyttää että sellainen tulee olemaan, mutta sen palkka on liika pieni. Voidaan kyllä ajatella, että silläkin palkalla sellainen saadaan, mutta me olemme saarnanneet, samasta työstä sama palkka. Ehdotan siis, että palkka määrättäisiin tässä ja se täytyisi olla 150 markkaa kuukaudelta.

Heiskanen: Yhdyn muuten Sirolaan, mutta minä rohkenen epäillä että tuo 3,000 markkaa on ehkä liian pieni. Me tiedämme että jos jollakin on taloudellisia huolia, niin silloin muut tärkeät kysymykset saavat jäädä toiselle sijalle. Näin ollen minä ehdottaisin että rahastonhoitajan palkaksi määrättäisiin 3,000 ja sihteerin 3,500 markkaa. Kansliatyöt tehtäköön tilapäisesti.

Valpas: Minä pyydän huomauttaa, että hyväksytyjen ohjesääntöjen mukaan rahastonhoitajan tulee olla yhteydessä Suomen työläisliiton kanssa, johon tulee osastoja hyvin paljon. Pyytäisin ehdottaa, että tuo ehdotettu palkka rahastonhoitajalle maksettaisiin ehdolla että hänen tulee hoitaa Suomen työläisliiton rahasto. (Kannatetaan).

Sirola: Pyydän tarkistaa ehdotustani että kansliatyöt teetetään puoluenevoston harkinnan ja palkkamääräyksen mukaan. (Hyvä).

Tuomola: Ensiksi pyytäisin huomauttaa että raha-asiainvaliokunnalla piti olla täysi-istunto, jossa piti valmistaa tämä mietintö, mutta kun kaikki eivät olleet saapuvilla, niin siellä jäivät jakamatta summat. Nämät palkat ovat määrättyt summissa, mutta ne ovat ajateltu kuukausipalkoiksi. Mitä

tulee kanslia-apulaisen palkkaan, niin sitä ei ole ajateltu vakinaiseksi, vaan oltiin sitä mieltä, että puoluesihteerin ottaa vastaan kaikki periaatteellisia kysymyksiä koskevat asiat niinkuin tähän astikin ja rahastonhoitajan tulee olla kirjanpitäjän, jonka tulee pitää huoli raha-asioista. Jos puolueelle kustannustoimi tulee, niin rahastonhoitaja pitää siitä kirjanpitoa niinkuin ainakin. Tämä 1,500 markkaa se on ajateltu sitä varten, että sillä palkataan apulainen silloin kun sitä tarvitaan ja arveltiin sen riittävän siihen tarkoitukseen.

Äänestyksessä hyväksyttiin Sirolan ehdotus.

Sirola: Ennenkuin puolueeneuvoston vaaliin ryhdytään niin minä ehdottaisin, että ehdokkaiden nimet pantaisiin julki taululle tai joillekin papereille tänne näkyvälle paikalle, jotta sitten voitaisiin niiden johdosta miehiä arvostella eikä umpimähkään käytäisi edustajien vaaliin.

Tuominen: Minä ehdottaisin että ne valittaisiin huutoäänestyksellä.

Sirolan ehdotus hyväksyttiin, Tuomisen ehdotus hylättiin.

Puoluetöimiston julkaisut.

Sirola: Kuten tiedetään puolueeneuvosto ja puoluetöimikunta tulevat julkaisemaan kiertokirjeitä, tiedonantoja ja sen semmoisia. Vanha tapa on ollut että puoluesihteerin ottaa niistä korrehtuurin ja lähettää ne puoluelehtiin, jotta ne sitte jotakuinkin yhtäikaa kukin lehti julkaisee. Tätä tapaa minä noudatin, mutta ei ihan poikkeuksetta. Oli tapauksia, että joku asia piti saada julkisuuteen aivan heti ja tämä herätti murinaa muiden lehtien puolelta kun ne siinä tapauksessa julkaistiin Työmieheissä. Nyt olisi päätettävä pitääkö lähettää kaikkiin lehtiin vaiko vaan yhteen. Minä kannattaisin vanhaa tapaa, että korrehtuuri lähetettäisiin.

Kirves: Minä en tahdo menettää kokouksen aikaa pitkälti. Pyydän vaan huomauttaa mistä se murina ja tyytymättömyys on johtunut, josta Sirola mainitsi. Se johtuu siitä, että Työmies kuten tiedetään ilmestyy joka päivä ja useimmat maaseutulehdet kolme kertaa viikossa. Nyt sattuu niin, että Työmieheissä on ollut joku julistus ja se tulee

porvarilehtiin ennenkuin muihin puoluelehtiin. Tämä on suurin syy, mikä on herättänyt tyytymättömyyttä työläispiireissä. Usein sanotaan, mitä me tilaamme Työ-lehteä, saammehan porvarilehdistä ennen lukea yksin puolueen omat julistuksetkin. Tahtoisin, että nämä lähetettäisiin kaikkien lehtien toimituksille ja julaistaisiin yhtäaikaan. Jos niin sattuu, että niiden julkaisemisella on erittäin kiire, niin olkoon puoluetoimikunnalla valta julkaista ne Työmieheessä, mutta ei muussa tapauksessa. Se tulisi edelleen herättämään tyytymättömyyttä.

Valpas: Minusta tuo vaatimus, että pitäisi kaikissa ilmoittaa, johtuu turhamaisesta kilpailun pelosta. Ei se että johonkin lehteen tulee päivää tai paria ennen paljon vaikuta lehtien leviämiseen. Kun Turussa oli puoluehallinto, julkaisi se sikäläisessä puoluelehdessä ensin, lähettämättä aina yhtäaikaan Työmieheessä julaistavaksi, eikä se meille suuria haittoja tuottanut. Jos puoluelehtien luku kasvaa esim. sataan, niin kyllä kaikissa yhtäaikaan julkaisemisesta luovuttaisiin. Saksassa ei niin julaista. Järjestösääntöihin hyväksyttiin, että yksi pitää olla puolueen ilmoituslehti, jossa puolueen tiedonannot varmasti julaistaan. Kun se on säännöissä niin pitää nimittää virallinen ilmoituslehti, joka on velvollinen ottamaan kaikki julistukset vastaan. Minä ehdottaisin siksi lehdeksi Kotkan „Eteenpäin“, koska Saksassakin julaistaan lehdessä „Vorwärts“ (Eteenpäin) ja Matti Turkia on sanonut, että Kotkan „Eteenpäistä“ tulee Suomen enin leviävä lehti. (Naurua).

Pettersson: Mainittu tyytymättömyys on pikkusyistä syntynyt. Valpas on sanonut asiasta oikein. Puoluelehdet, jotka ilmestyvät harvoin ja pienessä koossa, niin niitä ei ole tarpeellista velvoittaa puolueen julistuksia painattamaan jos eivät tahdo. Mutta ne ovat kuitenkin julkaistavat ja yhden lehden se pitää tehdä ja se on oleva sen paikkakunnan lehti, jossa puoluetoimikunta sijaitsee. Valpas ehdotti Kotkassa ilmestyvää Eteenpäin-lehteä, mutta se on vaan 5-palstainen ja tulee ulos kolme kertaa viikossa eikä se voi sitä tehdä. Kyllä ne ovat „Työmiehen“ julkaistavat.

Sirola: Pyydän ehdottaa, että ilmoituslehdiksi määrätäisiin „Työmies“ sillä ehdolla, että puoluesihteerin velvoitettaisiin mikäli se on mahdollista lähettämään ne muihinkin puoluelehtiin ei kuitenkaan harvemmin kuin kolme kertaa viikossa ilmestyviin jotta se ilmestyisi samana päivänä. 3-päiväiset lehdet ilmestyvät tiistai, torstai ja lauantai. Lähetettäisiin näille korrehtuuri kuitenkin niin että Työmies saisi julkaista ne edellisenä iltana kun toisissa on seuraavana aamuna. Näin paljon etusijaa pitää antaa siitä, että se painattaa painossaan korrehtuurivedokset.

Sirolan ehdotuksen kokous hyväksyi.

Seuraava puoluekokous.

Sirola: Ajasta on säännöissä määrätty, että puoluekokous on pidettävä joka kolmas vuosi. Siitä siis ei ole mitään sanottavaa.

Perttilä: Kun viimeksi määrättiin edustajakokouksen paikka, niin oli kokouksessa selvillä mielipide että Oulun kokouksen jälkeen pidetään Kotkassa. Se tuli ilmi Forssan kokouksessa ja mielestäni tämä voidaan hyväksyä ilman keskustelua. Muuten ehdottaisin, että puolueneuvoston harkittavaksi jätettäisiin se päivä jona kokous alkaa. Kuitenkin on huomattava, että kokous pitäisi olla niin paljon aikaisemmin kuin vaalitoimitus sitä välttämättömästi vaatii. Näillä evästyksillä tahtoisin jätettäväksi tämän puolueneuvoston harkittavaksi.

Ehdotus hyväksyttiin ja tuli ensi kokouksen paikaksi *Kotka*. Lausuttiin toivomus, että kokous olisi ajoissa ennen vaalia.

Vaaliohjelmahdotus

Luettiin vaaliohjelmavaliokunnan mietintö, joka kuului:

Viitaten alustusten perusteluihin ehdottaa valiokunta puolueen vaaliohjelman otettavaksi seuraavat vaatimukset:

A. Valtiollisen kansanvallan toteuttaminen.

1. Eduskunnan oikeuksien laajentaminen.

a) Lainsäädäntöoikeus.

Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa vapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja sen vuoksi on lähinnä:

1:ksi eduskunnan oikeutta verolainsäädännössä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliverot ja maksut julkisten laitosten sekä viranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista;

2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijan yksinmääräisvalta lakkautettava ja eduskunnalle suotava samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä;

3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus sekä perustuslaki- että kirkkolakikysymyksissä;

4:ksi valtiopäämiehen ehdoton kielto-oikeus lakien vahvistamisessa on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuessa vedota joko uusien, oitis toimitettavien vaalien kautta kokoontuvaan eduskuntaan tai yleiseen kansanäänestykseen.

b) Eduskunnan vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden.

Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan hallitukseen nähden, ja senvuoksi vaaditaan:

1:ksi että valtiopäämiehen välitön toimivalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanevan vallan johto, mikäli mahdollista, luovutettava valtiopäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin;

2:ksi että kaikki valtiopäämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisivat päteviä, täytyy aina jonkun hallituksen jäsenen nimellään varmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti vastatakseen.

3:ksi että hallituksen jäsenet ovat kansaneduskunnalle vastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta, ja sillä tavalla, että he kaikki yhdessä ovat vastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtävistään;

4:ksi että eduskunnalla on oikeus valvoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä varten tulee sen saada tarkastaakseen mitkä hallituksen tai sen alaisten virkakuntain hallussa olevat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edustaja olkoon oikeutettu esittämään hallituksen jäsenille selvitystä kaipaavia kysymyksiä, joihin heidän on eduskunnan edessä vastattava.

c) Eduskunnan määräämis- ja valvontaoikeus valtiovarain hoitoon nähden.

Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvontaoikeus valtion tuloa tuottavan omaisuuden ja valtiovarain hoitoon nähden siten

1:ksi että eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloatuottavaa omaisuutta on hoidettava;

2:ksi että määrätään laissa eduskunnalle oikeus lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkoitus, mihin se on käytettävä;

3:ksi että valtiovarain hoidossa noudatettavan finanssilain aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle varainhoitovuodelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajottamaton päätösvalta;

4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssilain noudattamisesta että muutenkin valtiovarain hoidon tarhoituksen mukaisuudesta, joita kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti vuosittain tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta.

II. Muutokset valtiopäiväjärjestykseen.

a) Äänioikeuden rajoitusten poistaminen.

Valtiopäiväjärjestyksen 5 § on muutettava sillä tavalla, että oikeuteksi valitsemaan edustajaa tulee jokainen 21 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen ja että siis kaikki yleistä äänioikeutta rajoittavat määräykset poistetaan.

b) Julkinen äänestys eduskunnassa.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 § on muutettava niin kuuluvaksi, että kaikki eduskunnassa tapahtuvat äänestykset toimitetaan julkisesti.

Nämät perustuslainmuutoksia koskevat vaatimukset esitetään anomuksina.

B. Kansalaisvapauksia koskevien lakien uudistaminen.

Yhdistymis- ja kokoontumis- sekä painovapauslait ovat siten uudistettavat, että kaikki näitä kansalaisvapauksia rajoittavat säädökset poistetaan.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

C. Kunnallinen äänioikeus.

Voimassa olevat lait ovat muutettavat siten että

1:ksi kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä on jokaisella 20 vuotta täytäneellä kunnan asukkaalla oleva yhtäläinen ja välitön äänioikeus sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan;

2:ksi kanpunkki- ja maalaiskunnat ovat tässä suhteessa asetettavat samaan asemaan; ja

3:ksi kunnallisissa vaaleissa on käytettävä suhteellista vaalitapaa, koko kunta yhtenä vaalipiirinä ja siinä riittävästi äänestysalueita.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

D. Maatalouskysymys.

I. Maanvuokralaki.

On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torppari-kokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

II. Viljelyspakko.

On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden ja yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtarin suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata.

III. Pakkoluovutus.

Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksella palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

IV. Uudisviljelyksen avustaminen.

Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uudisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja raivaamalla maita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

E. Työväensuojelulain säädäntö.

a) Yleinen työväensuojelus.

Kaikkiin työaloihin nähden on säädettävä

1:ksi 8-tunnin pisin työpäivä;

2:ksi yötyön poistaminen, mikäli työn teknillinen laatu ei sitä ehdottomasti vaadi;

3:ksi 40 tunnin yhtämittäinen lepoaika viikossa.

b) Lasten ja nuorten henkilöiden suojelus.

Lasten ja nuorten henkilöiden työn suojelusta koskeviin lakisäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että

1:ksi lapseksi on katsottava henkilö 15–17 vuoteen, nuoreksi henkilöksi 17–19 vuoteen;

2:ksi kaikki ansiotyö alle 15 vuotisilta on kiellettävä;

3:ksi lasten työaika on enintään 5 ja nuorten henkilöiden 8 tuntia päivässä, ruokailu ja lepoaikat molemmilla vähintään 1 tunnin kestävä. Ollen ne lapsilla 2 1/2:n ja nuorilla henkilöillä 4:n tunnin kuluttua siitä kun työ alkoi; yötyö klo 7–7 kielletty;

4:ksi lasten ja nuorten henkilöiden työ on kokonaan kielletty vuorilaitoksissa, kaivoksissa sekä epäterveellisissä teollisuuslaitoksissa ja heidän on kielletty puhdistamasta, voitelemasta ja ohjaamasta voimakoneita ja välityslaitoksia;

5:ksi teollisuushallituksella ei ole oikeutta myöntää minkäänlaisia erikoishelpotuksia yllämainittuihin määräyksiin.

c) Naisten työnsuojelus.

Naisten työn suojelusta koskeviin lakisäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että

1:ksi naisten työ on kielletty aloilla, missä se erittäin vahingoittaa heidän ruumiinrakennettaan;

2:ksi synnyttäjille on säädetty vapaa-aikaa 5 viikkoa ennen ja 7 viikkoa jälkeen synnytyksen. Työtä ei saa aikasemmin alkaa lääkärin todistuksenkaan nojalla. Valtion on perustettava ja kannatettava sairauskassoja, joista myös raskaus- ja synnytysajan vapaaviikoilla maksetaan asianomaisille täysi keskimääräinen päiväpalkka;

3:ksi samasta työstä maksetaan sama palkka.

d) Kotityön suojelus.

Kotityön suhteen on yleisten suojelusmääräysten lisäksi säädetävä, että

1:ksi työnantaja on velvollinen ainakin kaksi kertaa vuodessa kunnallisille viranomaisille jättämään luettelon kotityöläistensä nimistä, iästä ja asunnosta;

2:ksi kodit, joissa kotityötä harjoitetaan, ovat siihen tarkotukseen hyväksyttävät;

3:ksi säännöllisen päivätyön suorittaneille kielletään antamasta kotityötä tehtaasta.

e) Palkollisten työnsuojelus.

Voimassa oleva palkollissääntö on kokonaan kumottava ja palvelija-ammattilaiset turvattavat isäntäväen mielivaltaa vastaan säädöksillä asunnosta, ravinnosta, vapaa-ajoista y. m. palvelijain oman, edustajakokouksen vaatimusten mukaan.

f) Tapaturmavakuutus.

1:ksi. Vakuutusvelvollisuuden alaiseksi ovat muitten ohella määrättävät kaikellaiset rakennustyöt, niin maalla kuin kaupungeissakin kerrosten

korkeuteen ja työntekijäin lukuun katsomatta, sekä maanviljelystyöt, missä sitä palkatulla työväellä toimitetaan.

2:ksi. Tapaturmassa loukkaantuneelle, joka on sen johdosta joutunut työhön kykenemättömäksi, on maksettava korvausta täysi palkka laskettuna siitä päivästä alkaen kun tapaturma tapahtui, siihen asti kunnes vamma on parantunut ja työkyky jälleen saavutettu. Työkykynsä menettäneelle naimattomalle maksetaan korvausta 75 pros. siitä, mitä hänen palkkansa edelliseltä vuodelta teki. Perheelle, jossa on alaikäisiä lapsia, saman veran kuin loukkaantuneen työansio edellisenä vuotena teki. Leskelle ja lapsille yhteensä 75 pros. Leskelle, jolla ei ole alaikäisiä lapsia, 50 pros. Jos leski menee uusiin naimisiin, maksetaan korvausta lapsille siksi, kunnes ovat täyttäneet 18 vuotta, josta korvauksesta lasketaan pois se, mitä lesken osalle tulee, kun koko korvauksesta lasketaan pois yhtä suuri osa kunkin perheen jäsenen osalle. Samoilla perusteilla suoritettakoon korvaus, jos tapaturmaisen kuoleman uhriksi on joutunut perheenelättäjä, jonka ansiosta hänen vanhempainsa ja alaikäisten sisarustensa elanto on riippunut.

3:ksi. Vakuutusvelvollisille ei saa myöntää mitään poikkeuksia vakuutuksen suhteen, vaikka he tarjoaisivatkin jollekin virastolle vakuuden heidän liikkeessään loukkaantuneiden korvausavun maksamisesta.

4:ksi. Valtion toimesta on hetimiten perustettava vakuutuslaitos, jossa työnantajat veloitetaan vakuuttamaan työväkensä ja jonka hallinnossa tulee olla vähintään puolet vakuutettujen edustajia.

g) Ammattitarkastus.

1:ksi. Ammattien tarkastajain lukua on lisättävä vähintään 12:ksi, joista suhteellinen määrä naisia.

2:ksi. Tarkastajat ovat asetettavat kansanvaltaisilla vaaleilla ilman rajoittavia kelpoisuusehtoja.

3:ksi. Tarkastajain avuksi valitsevat työväen järjestöt ammatittain paikallisia luottamushenkilöitä.

4:ksi. Tarkastajain johtosäännön määräyksellä on tarkastus saatettava täysin tehokkaaksi.

5:ksi. Käsityöhuoneiden tarkastusta valvomaan on terveystoimituslautakuntain avuksi asetettava riittävä määrä kunnallisia tarkastajia.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

F. Invaliiditeetti- ja vanhuudenvakuutus.

1:o. Valtion on järjestettävä ja ylläpidettävä vakuutuslaitos yleistä pakollista vanhuuden ja työkyvyttömyyden vakuutusta varten.

2:o. Vakuutusvelvollisuus on ulotettava kaikkiin toisen palveluksessa tai työssä oleviin henkilöihin, sekä myöskin niihin väestöryhmiin, jotka, vaikka eivät olekaan kenenkään työssä, taloudellisesti ovat samassa asemassa kuin työmiesluokka.

3:o. Vakuutuksen kustannusten kantamiseen on kaikkien väestöluokain osaa otettava, siten että jokaisen tulee suorittaa vuosittain summa, joka vastaa 2 pros. hänen tuloistaan. Tästä maksusta ovat ainoastaan ne vapaat, joilla ei ole määrättyä vuosituloa. Työnantajain tulee suorittaa työmiestensä puolesta määrätty summa, joka on oleva riippumaton hänen maksamansa työpalkan suuruudesta. Valtion on taattava kullekin vakuutetulle määrätty vähin eläke, joka on laskettava siten että se voidaan pitää riittävänä vakuutetun toimeentulon ylläpitämiseksi.

4:o. Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 70 vuoden ikä. Täydelliseksi työkyvyn menetykseksi on katsottava, jos tulot tämän takia ovat laskeneet alle kolmanneksen entisestään.

Osittaisen työkyvyttömyyden tulee oikeuttaa osittaiseen eläkkeeseen.

5:o. Vakuutukseen yhdistettävä lesken ja orpojen vakuutus.

6:o. Vakuutuksen kautta on kaikin keinoin taisteltava kansantauteja vastaan.

7:o. Vanhuuden vakuutus on järjestettävä sopusointuun muiden työväen vakuutuslajien kanssa ja tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

8:v. Vakuutus on järjestettävä täydellisen itsehallinnon periaatteiden mukaan, siten että vakuutetuilla on oleva vakuutuksen johtoon määräävä vaikutus.

6. Verotusuudistus.

Päämääräksi on asetettava:

a) henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä tuloverolla;

b) ilmoittamisvelvollisuus ja veronvalvojain asettaminen;

c) ansiottoman arvonnousun sekä korkotulojen verottaminen ankarammin kuin omasta ansiosta ja työstä johtuvat tulot;

d) asteettain ylenevän verotuksen ulottaminen kaikkeen verotukseen.

Väliaikaiseksi vaatimukseksi hyväksytään:

1) varsinaisia elintarpeita rasittavien tullien y. m. kulutusverojen poistaminen;

2) oikeudenkäyntiä rasittavain leima- ja toimituskirjain lunastusmaksujen korvaaminen leimaveron korotuksella perunkirjoituksesta ja perunkirjoitusten tarkemmalla valvomisella;

3) viina- ja mallasverojen poistaminen yleisellä kieltolailla;

4) sairaus-, eläke- ja henkivakuutuslaitoksiin meneväin vuosimaksujen vapauttaminen kunnallisverosta aina 300 markkaan asti;

5) ylenevä kunnallisvero;

6) alimmaksi veroitettavaksi tuloksi asetettava paikkakunnallisten olojen mukaan kaupungeissa 1,200–1,800 ja maalla 600–900 markan vuositulo;

7) vapaaehtoinen säästö- ja lainausrahastojen perustaminen työväen y. m. vähätuloisten veronmaksnn helpottamiseksi;

8) kruunun-, kunnan- ja kirkollisverojen yhdistäminen, ensin kaupungeissa, sitten maalla;

9) taksoitus toimitettava kuluvalta puolivuodelta, veronkanto samoin puolivuositain;

10) verorästien ulosottopalkkio riippuvaksi ulosotetun summan suuruudesta.

F, Väkijuomain kieltola ki.

On säädettävä yleinen kieltolaki kaikkien alkoholipitoisten juomain kauppaan ja anniskeluun nähden.

Asiasta tehdään eduskuntaesitys.

Valiokunta ehdottaa, että puoluekokous puoluetoimikunnan velvoittaisi:

1:o. Puoluetoimikunnan julkaisemaan lentokirjasen vaaliohjelmasta varustettuna esipuheella ja eri johdannolla joka vaatimusta varten.

2:o. Puolueneuvoston asettamaan komiteoita valmistamaan anomus- ja esitysehdotuksia puolueen valtiollisten edustajien esitettäväksi tässä suunnitelluissa rajoissa, nämä ehdotukset tarkastamaan, puolueen eduskuntaryhmän kanssa harkitsemaan, miten on suhtauduttava hallituksen tai muiden puolueiden esittämiin lainsäädäntökysymyksiin ja määrittelemään valtion komiteoissa työskentelevien puoluetovereitten toiminnan.

Valiokunnan puolesta:

J. Kirves,

(puheenjohtaja).

M. Turkia.

Miina Sillanpää.

O. Leivo.

Yrjö Sirola.

Timo Korpimaa.

O. Orasmaa.

O. V. Kuusinen.
(sihteeri).

Mietinnön johdosta lausui:

Sirola: Vaaliohjelma on ollut julkaistuna eilisessä Kansan Tahdossa. Kuten jokainen on ollut tilaisuudessa vertaamaan, on siihen muutamia muutosehdotuksia tehty. Siten on vanhuuden- ja invaliditeettivakuutusta koskevaan kohtaan tulleet uudet ponnet, koska alustus oli jollakin tavalla

myöhästynyt, vaan on tämän päiväisessä Kansan Tahdossa julkaistu. Minä ehdotan, että vaaliohjelma käytäisiin niin läpi että joka pontta ei käytäisi erikseen vaan, että, A. Valtiollisen kansanvallan toteuttaminen, ja kysytään onko huomauttamista ja jollei niin se on hyväksytty. Jos tahdotaan keskustella, niin sitte kuljetaan ponsia myöten lävitse.

Ehdotus hyväksyttiin.

Kohta I A. Valtiollisen kansanvallan toteuttaminen.
Hyväksyttiin sellaisenaan.

Kohta II.

Sirola: Kuten tiedetään, on nyt eduskuntalaissa määrätty salainen äänestys. Silloin tietysti ei valitsijat tiedä mitä heidän edustajansa äänestävät. Se on epäparlamentaarinen tapa. Nyt ehdotetaan että tämä äänestys eduskunnassa tapahtuu julkisesti. Täällä on mainittu että tehdään eduskuntaesitys kaikista vaaliohjelman kohdista. Näissä tietysti on laadittava täydellinen lakiehdotus. mutta jos hallitus sillä välillä valmistuttaa esityksiä niin annettakoon puolueneuvostolle valta myöntää puolueen edustajille tehdä muutosehdotuksia näihin.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

B. Kansalaisvapauksia koskevien lakien uudistaminen.
Hyväksyttiin sellaisenaan.

C. Kunnallinen äänioikeus. Hyväksyttiin sellaisenaan.

D. Maatalouskysymys.

Seuraava keskustelu syntyi:

Maatalousvaliokunnan lausunnon esitti S. Häkkinen:

Kuten tunnetaan oli Tampereella viime talvena suuri kokous pohtimassa torpparien asemaa ja siellä tultiin siihen päätökseen, että on laadittava uusi laki, joka turvaa torppareille heidän työnsä hedelmät. Sitä turvaa ei heille nykyinen laki suo. Nykyisen lain mukaan ei torpparilla ole oikeudellista asemaa. On tapahtunut, että torppari on häädetty pois, jos jättää yhden päiväveron maksamatta. Laki määrää myös, että torppari voidaan häätää pois, jos hän on tehnyt rikoksen. Mutta eihän talonpojaltakaan riistetä hänen omaisuuttaan, jos hän on rikoksen tehnyt. Torpparilla ei ole oikeutta myydä rehuja torpastaan ilman isän-

nän lupaa, hänellä ei ole oikeutta ottaa muita luokseen asumaan ilman isännän lupaa j. n. e. Olisi siis saatava aikaan uudistuksia niinkuin Tampereen kokouksessa on ehdotettu. Tämä on laaja ala, joten en tässä voi kokonaan sitä esittää, viittaan siinä suhteessa mainitun kokouksen ponsiin. Sitte on meillä äärettömän suuri tilattoman väestön lauma. Sen on laskettu käsittävän lähes $\frac{1}{3}$ osan Suomen asukkaista, noin 800,000 henkeä. Tähän joukkoon luetaan mäkitupalaiset ja loiset. Tuo lauma se on, joka yhteiskuntaa kalvaa niin, että kaikki parannukset, mitä on koetettu aikaan saada kansantaloudellisten olojen korjaamiseksi meillä, eivät ole johtaneet tuloksiin. Meillä on koetettu maanviljelystä ja karjanhoitoa parantaa monella tavalla. Valtio on uhrannut satoja tuhansia markkoja maanviljelyskoulujen ja opistojen ylläpitämiseksi, maamiehet myyvät suurien summien edestä tukkimetsiään, mutta maamme taloudellinen tila vaan heikkenee. Se on tuo loisten suuri lauma, joka kaikki syö. Huomautan vaan siitä kuinka vaivaismaksut ovat nousseet. On kuntia joissa vaivaismaksut ovat olleet 1000 markan tuloja kohden 5 markkaa ja nyt ovat nousseet niin, että samasta tulomäärästä maksetaan 15 markkaa. Tämä johtuu siitä, että torpparia häädetään tiloiltaan, siis niistä tulee loisia, tukkiyhtiöt ostavat tiloja ja entisistä omistajista tulee loisia. On kuntia joissa tukkiyhtiöillä on hallussaan puolet koko kunnan maasta. Entiset omistajat tulevat usein sellaiseen asemaan etteivät voi itseään elättää vaan joutuvat vaivaistaloihin. Ne yhteiskunnan jäsenet, jotka eivät ole millään tavalla syypäät torpparihäätöihin j. m. s. tulevat maksamaan elatuskustannuksia vaivaistaloihin. Näin ollen näyttää kohtuuttomalta että toiset saavat riistää kansaa ja tuottaa toisille kustannuksia. Että näistä päästäisiin niin ovat tarpeen toisenlaiset toimenpiteet kuin mihin nykyisin on ryhdytty. Valiokunnassa on oltu yksimielisiä siitä, että nuo sadattuhannet ovat saatavat maahan kiinnitetyksi. Nuo sadattuhannet tekevät satunnaista työtä, tukkitöitä j. n. e. mutta työpalkka on pieni ja silloin kun sitä saisi enemmän kuten heinäaikana, tehdään veroja taloon. Jos tukkityöt yhtenä vuonna lakkautettaisiin, niin

mikä tulisi eteen. Kaikki paitsi talolliset tulisivat vaivahoidon elätettäväksi. Kaikki olemme yksimielisiä siitä, että näillä kaikilla pitäisi olla oma koti Suomen saloilla kuten runoilija sanoo: „Joka niemeen notkohon saarelmaan, kodin tahtoisin nostattaa“. Ja siellä olisi kyllä tilaa omille kodeille. Mutta miten nämä saadaan? Tilalliset eivät anna tahi jos antavatkin, niin vero asetetaan suureksi ja nykyiset lait ovat myös sellaiset, että niistä voidaan häätää yks kaks. Mitä hyötyä on silloin kodista. Nyt on saatava laki että omistajat pakotetaan antamaan maata ja sen joka antaa, ei siitä saa muuta kuin määrätyn veron, eikä saa häätää pois kesken vuokra-aikaa. 15 miljoonaa hehtaaria on meillä maata tukkiyhtiöillä ja muilla joten siitä ei ole puutetta. Nyt on saatava vaan laki joka pakottaa antamaan. Tampereen torpparikouksessa tehtiin tästä päätös.

1) On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

2) On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden sekä yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten, etupäässä tilattoman väestön, viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 ha. suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata.

3) Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksen kautta palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvalla viljelys- ja nautinto-oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

4) Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uutisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja

raivaamalla soita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi.

Sitäpaitsi ehdottaa valiokunta, että

5) Puoluekokous velvoittaa puolueneuvoston viipymättä asettamaan sosialidemokratisen agrari-komitean valmistamaan ensi kokoontuvalle kansaneduskunnalle edellämämainituista uudistuksista eduskuntaesitykset sekä muutenkin käsittelemään agrarikysymystä kaikessa laajuudessaan.

S. Häkkinen,
puheenjohtaja.

G. Ad. Taipale.

Väinö Vuolijoki.

Kankaanpää.

Oskari Lylykorpi.

J. R. Merinen.

Gustaa Kopila.

A. Käcklund.

Aatto Sirén,
kirjuri.

Sulho Leppä: Koska yhteiset kassat on kaikkialla tunnustettu vaikutusvoimaiseksi aseeksi köyhälistön pyrkiessä pois siitä taloudellisesta sorrarolaisuudesta, missä se tähän asti on ollut, on myös välttämätöntä että maalaisköyhälistöllä on käytettävänä tämä tehokas ase. Jos sellaista ei ole, käy maalaisköyhälistön järjestäytyminen perin hitaasti ja vaikeasti. Rahakassojen perustaminen torpparien keskuuteen, on sekin perin vaikeata, jopa mahdotontakin. Mutta sitävastoin on paljon helpompaa perustaa maalaisköyhälistön keskuuteen yhteisiä lainausmakasiineja, kuten joka kunnassa on kunnan lainausmakasiini. Suomessa on paljon torppareita, joilla on viljaa, mutta ei ole rahaa. Nämä voisivat vuosittain kernaasti luovuttaa yhteiseen taistelukassaan 10 á 20 litraa jyviä, joka jo merkitseisi paljon, jos vaan jokainen torppari saataisiin tällaiseen verotukseen suostumaan. Tämä ei olisi rajotettava ainoastaan torpparien yhteiskassaksi, vaan olisi se ulotettava myös palvelijain ja päiväpalkkalaisten hyödyksi, siten että annettaisiin palvelijoille ja päiväpalkkalaisille, joilla ei kaikilla ole viljaa, tilaisuus määrättyllä rahasummalla ottaa osaa tuon yhteisen kassan muodostamiseen. Tällaisen kassan voisi

perustaa vaikkapa osuustoiminnalliseen muotoon ja voitaisiin sitä käyttää tarpeen vaatiessa vaikkapa lakko- tai työttömyyskassana. Normaaliaikoina voitaisiin sitä käyttää siemenviljan lainaamista ja muita pienempiä lainoja varten.

Ehdotan siis:

1) että torpparit, päiväpalkkalaiset ja palvelijat joka pitäjässä perustaisivat yhteisiä viljan lainausmakasiineja osuustoiminnalliselle pohjalle, jolloin lainauksesta on maksettava joku määrätty prosenttiluku korkoa, ja voitto mitä tällainen kassa tuottaa jaettava jäsenten kesken.

2) Mahdollisesti sattuvien lakkojen ja työttömyyksien sattuessa voitaisiin kassaa käyttää lakko- ja työttömyyskassana joten siitä koituisi tehokas taisteluase sortajia vastaan, jollaista maalaissäilyttäjälistöltä juuri puuttuu.

Kohta hyväksyttiin.

E. Työväen suojelulainsäädäntö. Seuraava keskustelu syntyi: Ehdotettiin että jos naiset tekevät saman työn kuin miehet niin saavat saman palkan.

Turkia: Se tulee paljon epämääräisemmäksi. Ei sanota jos ne tekevät saman työn mutta jos maksetaan samasta työstä sama palkka, niin se on oikein.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Palkkaussäännön poistamisesta lausui Miina Sillanpää: Isännille ja palkollisille, kuten se kauniisti kuuluu laissa, on oikeastaan isännistön oikeuksien suojelussäädäntö. Se on laadittu 1865, joten se jo onkin yli-ikäinen ja siis aivan kelvoton kokonaan hylättäväksi. Sanotaan että tavat tulee aina ennen lakia, ja niin voi sanoa myöskin palkkaussäännön suhteen, sillä useimmissa tapauksissa ei palkollisia pidetä niin ankarasti kuin laki myöntää, mutta sattuu kuitenkin usein, eikä aivan harvoinkaan, että isännistö saa tyrannimaisuudelleen tukea — laista. Palkollisten onneksi voisi lukea, että suurin osa isännistöä eivät tunne ollenkaan kuinka pitkälle

voi mennä työnteon vaatimuksessa y. m. tarvitsematta pelätä lain kovaa kouraa ja samoin on se onneksi palkollisille, sillä tuntuishan kohtalonsa vieläkin kurjemmalta, jos tietäisivät että löytyy laki, joka antaa melkein voisi sanoa rajattoman vallan isäntäväelle. Katselkaamme vähän minkälainen on tämä laki. Palkkaussäännön 3 § viimeisessä kohdassa sanotaan „Jos miespuolinen palkollinen, joka on alle kahdeksantoista vuotta, taikka vaimonpuolinen palkollinen, joka on alle 14 vuotta, tekee itsensä syypääksi johonkin edellämainituista vioista, eikä ota ojennusta isännän vakaisista nuhteista, niin saa isäntä antaa hänelle isällistä kuritusta.“ Nykyään vaadimme suojelulakeja joka alalla työntekijöille, emmekö siis hyvällä syyllä voi tuomita lain, joka antaa luvan isännälle aivan mielivaltaisesti ruumiillisesti kurittaa 14 vuotista lasta. 4 § ensi kohta sanoo, että isännän tulee pitää palkolliselle terveellinen ja riittävä ruoka, sekä sopiva asunto. Mutta saman pykälän lopussa sanotaan, että jos hän, isäntä, katsoo olevan köyhän, ei palkollinen saa parempaa vaatia kuin annetaan. Siis voisi sanoa, että vasen käsi ottaa takasin, mitä oikea antaa. 6 § sanoo, että isäntä saa määrätä toisen henkilön palkollista sekä työssä että muutoinkin hallitsemaan ja perään katsomaan, ja 7 § määrää vielä, että tämä isännän sijainen saa oikeuden kurittaakin alaikäistä palkollista. Näiden viimeisien pykälien nojalla ei edes tuon palkollislapsen vanhemmat tiedä kummoisten raakalaisten käsiin heidän lapsensa voivat joutua, vaikka olivatkin kuulustelelevinaan niiden luonnetta ja elämäntapoja, joiden haltuun olivat lapsensa antaneet. Koska vielä saman lainsäädännön 48 pykälän mukaan, jos isäntä myy kiinteän omaisuutensa, hän samalla myy palkollisensa, aivan samoin kuin muunkin — karjan ja palkollisen täytyy lain mukaan olla siihen tyytyväinen. Vieläpä 49 pykälän mukaan täytyy palkollisen muuttaa isäntänsä kanssa vaikka toiselle puolen maanpalloa, jos isäntä muuttaa keskellä vuotta, ja ei halua myydä palkollisiaan talonsa kanssa, vaan nauttia niistä itse. 11 § sanoo, että „jos joku köyhiltä vanhemmilta ottaa vastaan lapsia kasvatettavaksi, elätettäväksi ja vaetetettavaksi, määrävuosiksi sovittua palve-

lusta vastaan, pitää välipuhe siitä kirjallisesti ja vierasten miesten läsnä ollessa tehtämän, ja joka lapsen sillä muotoa vastaan ottaa, astuu vanhempien oikeuksiin.

Tämä pykälä on täydellinen orjakontrahti, jossa isännistölle suodaan laillisella tavalla ostaa köyhältä äidiltä lapsen, jonka sitten täytyy vissit vuodet palvella ilman palkkaa ja ilman minkäänlaista oikeutta aivan kuin entisajan orjan.

12 § sanotaan, että ainoana työajan määrääjänä on isännän „kohtuullinen määrä“. Kuten tunnettu, saattaa se toisinaan olla 24 tuntia vuorokaudessa. 14 § sanoo että palkollinen ei saa poistua ilman isäntänsä lupaa, ei yöllä eikä päivällä, kotoa. 19 § pykälä määrää että ei palkollinen saa pitää tavaroitaan muualla kuin isäntänsä luona, jos toisin tapahtuu, vetäköön sakkoa 10 mk. 20 §:ssä määrätään, että palkkausaika pitää oleman maalla yksi vuosi ja kaupungissa puoli vuotta.

25 § sanotaan, että palkollinen ei saa pyytää päästökirjaa muuna aikana kuin syyskuun kuluessa, jota vastoin isäntä saa antaa päästökirjan milloin hän hyväksi näkee. 32 § taas määrätään, että isännän on entisen palvelustodistuksen päälle vedettävä risti, tai kirjoitettava siihen päälle. Näin tehden sen kelpaamattomaksi.

Nämä ovat pieniä otteita tuosta nykyaikana niin kuuluisaksi tulleesta palkkauslainsäädännöstä, joka säädäntö leimaa kokonaisen ammattiluokan erikoisasemaan, tekee palkolliset mitä suuremmassa määrässä epäitsenäiseksi, pakoittaen heidät halveksimaan omaa itseäänkin. Sentähden onkin ensi valtiopäivillä vaadittava koko palkkauslainsäädöksen kumoamista, eikä ole tyydyttävä paikkaukseen, sillä siitä ei paikkaamallaan kalua synny. Vuosipalvelus on poistettava, ja palkollisella olkoon oikeus tehdä vapaa työnsopimus, 14 vuorokauden ylössanomisella, kuten nykyään on muut työläiset. Ehdotan seuraavan ponnen:

Nykyinen palkkaussäätö on kokonaan kumottava.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Tapaturmavakuutusta koskevasta osasta lausui:

Leppänen: Tässä näyttää olevan jäänyt ulkopuolelle tukkityö ja se on siksi suuri työala että sen täytyy tulla lakiin.

Turkia: Niiden huomautusten suhteen, joita on tuotu esille, pyydän mainita että jos kaikki tahtovat sovittaa ponsiin mitä tämä tapaturmavakuutuslaki puuttuu, niin luulen että nämä ponnet venyvät 3—4 palstaa pitkiksi. Jokaiselle on tunnettu kuinka puutteellinen tuo laki on. Siitä on keskusteltu ja aina löydetään uusia epäselvyyksiä. Jos ammattikunnittain määrättäisiin että se ja se on otettava huomioon niin luulen, että se tulisi liika pitkäksi. Täällä on ponsi, jossa sanotaan, että se tarkoittaa kaikkia, vaikka maanviljelystytäisiin nähden mainitaan erikseen sentähden, että täältä tuli pari kolme huomautusta sen johdosta ja siksi, että tämä on uusi ala ja vaikeampi toteuttaa kun mitä tukkityömiehiin tulee sillä tukkimiehet ovat lähellä teollisuuslaitosta ja teollisuustyöväkeen kuuluvat. Kun esim. hevosen ajaja, joka ajaa esim. lantakuormaa, loukkaantuu siinä, niin ei häneen voida sovittaa tapaturmavakuutuslain määräystä, jos se vaan ei ole erikseen määrätty. Luulen että kun tästä tulee eduskunnassa käsittely, niin tukkityöhön nähden ei kai vastusta synny, mutta maanviljelystytäöhön nähden se on hyvin luultava. Täällä on tavattoman paljon huomioon otettavia seikkoja, jos yksityiskohtiin syvennyttäisiin. Toivoisin siis, että kaikki menisi sellaisenaan ja luotettaisiin siihen että ne jotka eduskuntaan parannuksia tulevat laatimaan, ne ottavat nämä muutokset huomioon.

Sirola: Ei mikään estä meitä ottamasta tukkityöläisiä koskevaa sanaa siihen jos tämä huomaavaisuus tukkityöläisiä kohtaan kohottaa meidän vaaliohjelman arvoa.

Turkia: Minusta tuntuu hassulle, jos ruvetaan näitä määrittelemään. Miksi ei myös voisi mainita kalastus. Sitä myös harjoitetaan palkkatyöväen avulla.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Ammattitarkastuksen suhteen lausui:

A. Maja: Olisi mainittava että ammattitarkastus koskee myös rakennustyöalaa joka on suurin työala maassamme.

Sirola: Täällä ei sanota tehdastyön tarkastus vaan yleensä ammattitarkastus.

Turkia: Kuka on vilkaissut alustukseen siellä mainitaan rakennustyöala. Kun täällä sanotaan että ammattitarkastus täytyy tulla tehoisammaksi niin se pitäisi riittää.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Vanhuudenvakuutuksen suhteen lausui:

Perttilä: Kuten Forssan kokouksen pöytäkirjasta näkyy määriteltiin siellä ikäraja 55 vuodeksi. Tässä näkyy olevan 70 vuotta. Ei me mennä noin pitkää askelta taaksepäin, siitä ei liene muuta kuin yksi mieli. Minä kyllä tiedän, että numeromiehen saattaa olla hyvin vaikea saada vakuutuslaitosta kannattamaan niillä perusteilla, joilla sitä suunniteltiin. Minä vaan tahtoisin pysyä Forssan kokouksen päätöksessä. Täällä katsotaan eläkkeeseen oikeutetuksi kun henkilön työkyky alenee $\frac{1}{3}$ sen entisestä työkyvystä. On paljon henkilöitä jotka eivät saa 200 markkaa vuodessa. Sen tutkimuksen tulokset mitä valtion asettama invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutuskomitea on saanut selville, osoittavat että on suuri joukko ihmisiä joiden tulot ovat niin pienet että jos niistä vielä alennetaan kolmas osa niin jää jällelle niin vähän että sillä on mahdoton elää. Minun mielestäni olisi määrättävä alin summa. Maissa joissa on olemassa invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus on määrätty alin summa. Niissä maissa, joissa se on määrätty, on se määrätty sillä tavalla että kun henkilön ansiokyky alenee määrättyä summaa alemmaksi niin silloin suoritetaan se puuttuva summa. Määrätty alin summa eikä $\frac{1}{3}$ osaa. Se summa tulee olla sellainen, että sillä ihminen elää. Sitte on tämä vakuutusmaksujen suoritus. Minusta pitäisi asettua aivan toiselle kannalle vakuutukseen nähden tykkänään kuin Forssan kokous. Siellä kyllä hyväksyttiin invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus, mutta minusta olisi oikeampi jos me hyväksyttäisiin kansanvakuutus johon kaikki kansalaiset ottaisivat osaa maksamalla ja saisivat myös eläkkeen jos eivät ole toisella tavalla vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta, joka heitä voisi tulevaisuudessa kohdata, turvatut. Minusta vanhuuden- ja invaliditeettivakuutus

voitaisiin tässä kokouksessa muuttaa kansanvakuutukseksi. Silloin ei voitaisi kieltää keltään maksuvelvollisuutta. Tämä oikeuttaisi kaikki, joiden toimeentulo ei ole turvattu, siihen osallisiksi. On paljon sellaisia väestöryhmiä esim. liikemiehet joilla on suuret tulot eivätkä kuulu työväenluokkaan, mutta silti voi sattua, että ne vanhoilla päivillään siihen joutuvat. Silloin valtion täytyisi heitä osaltaan avustaa niinkuin kaikkia muitakin. Miten suuresta merkityksestä tämä olisi vanhuudenvakuutuslaitoksen tuloille kun nämä maksaisivat 2 % se on selvä. Siitä tulisi sievä tulo.

Sirola: Tämä asia ilman alustusta tänne esitettynä on aivan valmistumaton. Ehdotan että asia lykätään valiokuntaan pyynnöllä että ikäraja alennettaisiin.

Heinonen: Täällä on kolmannessa kohdassa on sanottu että: työnantajan tulee suorittaa työmiestensä puolesta määrätty summa joka on oleva riippumaton hänen maksamansa työpalkan suuruudesta. Tässä ei ole mitään määrää ja se voitaisiin muuttaa niin että työnantajan tulee suorittaa vähintään 30 % vakuutuskassaan niistä menoista, joita kutakin työmiestä kohden on. Tämä ei olisi liian suuri. Tiedämme että me olemme työnantajalle koneita niinkuin muutkin koneet ja kun koneet menevät rikki niin heidän on ne korjautettava. Niin myös suorittakoot vanhuuden- ja työkyvyttömyysvakuutuksen menot, ja 30 % ei ole hirvittävä summa.

Sormunen: Huomautan vaan, että ikärajaa pitäisi alentaa ainakin joissakin suhteissa 50 vuoteen. Jos se määrätään 55 vuodeksi niin suuri osa ei tule minkäänlaista eläkettä saamaan. Meillä on kuolevaisuus ainakin toisilla teollisuusaloilla, esim. lasiteollisuudessa keskimäärin 35 vuotta ja sen tähden pyytäisin että ikäraja alennettaisiin 50 vuodeksi.

Leskinen: Tässä vanhuuden- ja invaliditeettivakuutusponnen 4 kohdassa sanotaan: Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 70 vuoden ikä. Me kuitenkin tiedämme että meillä löytyy ammattialoja että jos on henkilö yli 60 ikävuoden niin hänellä ei ole oikeutta enää työskennellä. Silloin hänellä ei ole oikeutta työskennellä ammattialallaan eikä olisi oikeutta eläkkeeseen.

Turkia: Viimeisen puhujan huomautuksen johdosta pyytäisin mainita että invaliditeettivakuutuksen mukaan tulee korvausta saamaan henkilö, joka on työkykynsä menettänyt, olkoon vaikka 20 vuotias.

Rissanen: Jos sosialidemokrateja uuteen eduskuntaan tulee, niin he tekevät niin paljon kuin mahdollista siinä suhteessa ja niin ei ole tarpeellista tähän kaikkia sulloa.

Vatanen: Pidettäköön periaatteena, että asia ei raukea ennenkuin kaikki vaatimukset tulevat aduskunnan puolelta huomioon otetuksi. On myös ryhdyttävä kansan mielipiteitä tässä suhteessa kasvattamaan.

Vaaliohjelman tämä kohta lykättiin erityiseen valiokuntaan, johon tulivat: Perttilä, Valpas, Kuivanen, Sormunen ja Leskinen.

Vielä huomautettiin, että ei ole mainittu *alinta tuntipalkkaa* vaaliohjelmassa.

Rissanen: Ei tarvitse vaaliohjelmiaan kaikkea sulloa.

Vatanen: Olisi hyvä ottaa puheeksi näitäkin kohtia, että kansa tietäisi tukea eduskuntaa.

Ehdotus hylättiin.

G. Verotuskysymys. Se hyväksyttiin sellaisenaan.

H. Väkiuomain kieltolaki.

Martikainen: Minun mielestäni tässä ponnessa on ääretömän suuri aukko. On koko asia sovitettu kolmeen riviin. Pyytäisin kohtaa selvennettäväksi: Kieltolaki maahantuontiin ja kuljetukseen nähden.

Alfthan: Ehdottaisin että tämä kohta poistettaisiin kokonaan puolueen vaaliohjelmasta.

Alanne: Kun meillä on vaaliohjelmassa yleinen kieltolaki niin yksityiskohdat ovat tarpeettomat. Tiedetään, että raittiusmiesten puolelta valmistetaan yksityiskohtainen kieltolakiehdotus jossa kaikki nämä seikat kyllä tulevat huomioon otetuksi. Jos niinkuin on ehdotettu, kiellettäisiin kaikki väkiuomien maahan tuonti, niin silloin tämä kieltö käsittäisi

myös teknillisiin ja lääketieteellisiin tarkoituksiin käytettävän väkijuomien tuonnin.

Kohta hyväksyttiin valiokunnan ehdotuksen mukaan.

Otettiin lomaa ja sillä ajalla valokuvattiin kokous.

Lisäyksiä vaaliohjelmaehdotukseen.

S. Nuorteva: Täällä on mainittu, että on niin paljon tärkeitä kysymyksiä, ettei niitä kaikkia ole voitu yht'aikaa vaaliohjelmaan ottaa, vaan ainoastaan kaikkein tärkeimmät. Minun mielestäni on jätetty tästä pois yksi hyvin tärkeä kysymys. Jokainen tietää kuinka alkuperäisellä kannalla meillä kouluolot ovat ja varsinkin kansakouluopetus, se ei ollenkaan vastaa ajan vaatimuksia eikä tarkoitustaan, ne ovat vaan vähempivaraisten kouluja. Samoin on koko kouluopetuksen laita yleensä. Yliopisto on varattu varakkaita varten, se ei ole millään tavalla yhteydessä alemman kouluopetuksen kanssa ja tuottaa hyvin paljon haittaa yleiselle kehitykselle. Asiasta on keskusteltu sekä porvarien että meidän puolueen taholta sekä tehty parannusehdotuksia. Nyt on valtion puolesta asetettu koulukomitea, joka on tämän asian ottanut tutkimuksen alaiseksi. Meidän koulujemme opettajisto on suureksi osaksi hyvin vanhoillista ja tuo koulukomitea on muodostettu sellaisista aineksista ja niin tämä kysymys siltä taholta ei saa sellaista ratkaisua kuin sen pitäisi saada. Meillä pitäisi olla näin tärkeä kulttuurikysymys vaaliohjelmassamme. Tästä on niin paljon puhuttu ja ehdotan, että se nyt otettaisiin vaaliohjelmaan. Asiasta pitäisi tehdä eduskuntaesitys sellainen mikä tyydyttäisi tarvetta. Siksi ehdotan, että puolue-toimikunta velvoitettaisiin asettamaan komitean joka kohta ryhtyisi tätä kysymystä tutkimaan ja laatisi mietinnön jonka nojalla voitaisiin sitte esitys tehdä. (Hyvä!)

Sirola: Asia on valmistamaton ja että kokouksen läsnäolijat voisivat sitä edes jonkun verran harkita, täytyy päättäminen siitä jättää ja asian mennä valiokuntaan.

Häkkinen: Kannatan maisteri Nuortevan ehdotusta ja pyytäisin tehdä pienen lisäyksen siihen. On tunnettu että

tulevaisuutemme on perustettava etupäässä maanviljelykseen mutta kansa- ja oppikoulumme vieroittavat oppilaitaan maanviljelyksestä ja karjanhoidosta. On saatava muutoksia kouluoloissa siihen suuntaan, että ne kasvattavat oppilaitaan rakastamaan näitä maamme pääelinkeinoja.

Asia meni vaaliohjelmavaliokuntaan.

Maria Laine: Minä pyytäisin esittää että vaaliohjelmaan otettaisiin siviililain korjaus naisen asemaan nähden. Avioliittolaki on perinpohjin uusittava sentähden on tämä otettava ohjelmaan, että kun me tulemme harjoittamaan agitatsioonia myöskin naisiin nähden, niin on muistettava, että jos meillä ohjelmassa on asioita joita naiset kannattavat, silloin niillä on kantavuutta. On kyllä luultavaa että tästä tullaan laatimaan esitys mutta on valvottava, että siihen saadaan niin suuria uudistuksia ettei ne ole vaan vanhan paikkauksia. Toivon että tämä otettaisiin vaaliohjelmaan että se saisi suurempaa painoa. Jos ehdotukseni saa kannatusta niin valiokunnalle pitäisi jättää tehtäväksi laatia yhteenveto.

Ehdotusta kannatettiin ja meni se valiokuntaan.

Seuraava ruotsiksi esitetty lisäehdotus tehtiin:

Kaste- ja ehtoollispakon poistaminen; tunnustuksellisen uskonnonopetuksen poistaminen kouluista; pakollisen siviiliavioliiton toimeenpano; valtion erottaminen kirkosta, on otettava ohjelmaan.

Karl H. Wiik.

Ivar Hörhammer.

R. Alfthan.

G. W. Johansson.

Constant. Bernhard.

Arvid Nyberg.

Ehdotus meni valiokuntaan.

Puolueelle oma lakimies.

Puoluehallinto ehdotti:

„Puoluekokous pitää välttämättömänä, että saadaan köyhälistön asialle suosiollinen lakimies,

jonka puoleen turvallisesti voidaan kääntyä sekä neuvoja että oikeusapua tarvittaessa. Puolue-toimikunnan huoleksi jätetään pikaisiin toimiin ryhtyminen tässä asiassa. Lakimiehen palkkausta varten määrää puoluekokous pohjarahaksi 2,000 mk. puolueen varoista ja puolueveroista 3 pen-niä jäsentä kohti vuodessa.“

Ehdotus hyväksyttiin.

Agitatsioonikysymys.

V. Kosonen luki valiokunnan mietinnön, joka kuului:

I. Vappujuhla.

Katsoen Vappujuhlan kansainväliseen merkitykseen erin-omaisena mielenosoitustilaisuutena toiminnassa inhimillisten työehtojen aikaansaamiseksi pitää Suomen sosialidemokratinen puolue välttämättömänä, että Suomen köyhälistö viettää sitä työstä vapaana ja suuria mielenosotuskulkueita tai kokouksia toimeenpannaan.

Kesäkuun mielenosotusretket ehdotetaan lakkautettaviksi.

II. Eduskuntapäivä.

Sen johdosta, että Suomen työväen luokkataistelun avulla saatiin valtiopäivät pakotetuiksi luopumaan sääty-eduskunnastaan ja hyväksymään paljon kansanvaltaisemman eduskunnan Suomen kansalle, ehdottaa puoluehallinto, että

toukokuun 29 päivä, jona kuun päivänä v. 1906 Suomen säätyjen eduskunta luopui etu-oikeuksistaan ja hyväksyi kansansanvaltaisemman eduskunnan, vietettäisiin seuraavina vuosina „Suomen eduskuntapäivänä“ ja pantaisiin silloin toi-meen sosialidemokratisen puolueen juhlaretkiä ja -kokouksia.

Juhlapäivän lähempi määrääminen jätetään puolue-toimi-kunnan huoleksi.

III. Ihanneliitot.

Puolue pitää erittäin tärkeänä toiminnan, jonka tarkoituksena on lasten johtaminen taistelevaa köyhälistöä innostavain aatteiden piiriin, ja kehottaa piiri- ja kunnallisjärjestöjen toimikuntia antamaan kannatuksensa ihanneliittotyölle taloudellisesti tukemalla ihanneliittojen opettajakursseja ja itse ihanneliittoja.

Ihanneliittojen käytännöllisen toimeenpanon ja järjestämisen ehdottaa valiokunta annettavaksi naisten sosialidemokratian liittohallinnon huoleksi.

IV. Sosialidemokratiset nuorisoliitot.

Katsoen sosialistisen nuoriso-agitatsionin tärkeyteen m. m. militarismia ja valtiokirkkoa vastustavan agitatsioonin kannalta, on puolueen neuvoston kehotettava perustamaan työväenyhdistyksiin nuorisoliittoja.

V. Varoja ruotsalaiseen agitatsiooniin.

Ottaen huomioon että ruotsalainen työväestö on juuri heräämistilassa, sillä vuosi sitten oli ruotsalaisissa työväenyhdistyksissä joku sata, nyt lähemmäs 3,000 ja „Arbetaren“ tilaajamäärä on saman ajan kuluessa kasvanut kolminkertaiseksi, ehdottaa valiokunta, ensiksi yhdeksi vuodeksi ruotsalaista agitatsioonin varten annettavaksi puolueen varoista 150 mk. kuussa Suomen ruotsalaisen työväenliiton käytettäväksi.

VI. Agitatsioonipiirit.

Agitatsioonipiirijakoiksi ehdottaa valiokunta vaalilaissa määrättyä piirijakoa.

Vaalipiirien keskustoimikunnat oikeutetaan neuvottelemaan keskenään agitatsioonin järjestämisestä piirien rajaseuduilla.

VII. Kurssit vaalilain selvittämistä varten.

Vaaliasioiden kiireellisyyteen nähden ehdottaa valiokunta, että puolue-toimikunta valitsee heti vähintään kolme vaalikysymykseen perehtynyttä henkilöä, jotka pitävät kussakin vaalipiirissä pari kolme päivää kestävästä agitatsioonin-

kurssit vaalikysymyksen selvittämistä varten, jos mahdollista piirikokousten yhteydessä.

VIII. Agitaattorikurssit.

Kunnollisen ja arvokkaan agitasioonin aikaansaamista varten ehdottaa valiokunta, että puoluenevosto toimeenpanee ensi marraskuun kuluessa varsinaiset agitasioonikurssit, joihin osanottajilta vaaditaan sisäänpääsyttutkinto työväenkysymyksen tuntemisessa, ja pidätetään kurssien toimikunnalle osanottajien hyväksymis- ja hylkäämisoikeus.

IX. Agitaattoriseminaari.

Agitasioonivalikunta ehdottaa:

että puoluekokous velvottaa puoluenevoston ryhtymään toimenpiteisiin agitasiooniseminaarin perustamista varten.

Seminaarikurssi tulisi olla aluksi kolme kuukautta kestäväksi ja järjestetty siten, että niihin osanotto tulisi mahdollisimman halvaksi; sentähden olisi seminaari sijoitettava maaseudulle.

Valiokunnan puolesta:

V. Kosonen,	T. Tainio,	Ida Aalle,
V. Lehokas,	I. Hörhammar,	V. Vuolijoki,
M. Laine,	J. Tuominen.	

Mietinnön johdosta syntyi seuraava keskustelu:

Vappujuhlasta ja Eduskuntapäivästä.

Valpas: Eduskunnan saaminen on epäilemättä Suomen kansan historiassa oleva merkkitapaus ja sen vuosipäivä muistopäivä. Jos eduskunta tulee pysyväiseksi, niin aivan varmaan tullaan sitä päivää viettämään muistopäivänä ainakin silloin porvarit huomaavat, että niiden olisi ruvettava supistamaan niitä oikeuksia, joita kansa on voittanut. Perustuslakipäivää voi viettää kansan tahdon voittopäivänä. Niin Tanskassa. Siellä vietetään hauskoilla juhlilla. Samaten piakkoin tullaan meillä tekemään. Porvarilliset voivat jär-

jestää niitä. Jos ei me myöskin panna toimeen juhlia, niin ne syöttävät sille joukolle, joka noihin juhliin saapuu, meille vahingollista pajuköyhtä. Meidän täytyy ruveta kilpailemaan. Niin on käynyt Tanskassakin. Sosialidemokratit ovat panneet toimeen tuollaisia juhlia samana päivänä kuin porvarit. Noilla juhlilla on suuri agitatsioonillinen merkitys. Monet hienot mamselit saadaan näin lähtemään mukaan, jos ei muuta niin näyttämään uusia hattujaan, ja saavat samalla kuulla hyviä sanoja. Puoluehallinto on tämän juhlan ehdottanut varmaksi päiväksi. Ehdotan, että päivä jätettäisiin puolue-neuvoston määrättäväksi, mutta täällä päätettäisiin, että kyllä me niin ja niin komeat juhlat laitetaan. (Hyvä).

Sirola: Että Vappu-juhlaa ei joka paikassa Suomea voitaisi saada kesäjuhlaksi, koska ilma-alasuhteet sen estävät, vaan Vappu-juhla muodostuu muuttuu muutamissa paikoissa sisällä pidettäväksi juhlaksi taikka korkeintaan toverikokoukseksi, ilman että sillä on vapaan luonnon helmassa olevan juhlan merkitystä, sentähden kaivattaisiin jotain kesällä pidettävää juhlaa. Vappujuhlan tarkoitus täytyy kohdistaa sosialismin leviämiseen eikä voida siihen äänioikeuskysymystä yhdistää. Valtiollisten oikeuksien merkityksen selvittämistä varten on määrättävä joku muu päivä. Siksi kannatan Valppaan ehdotusta että vietettäisiin eduskuntapäivä jolloin sen eduskunnan oikeuksista tehtäisiin selvää.

Lehokas: Silloin kuin Vappu-juhlasta ja kesäkuun mielenosotuspäivästä on keskusteltu on Vappu-juhla hylätty mielenosotuspäivänä siksi että Suomen luonto ei anna myöten. Viime aikoina on yleinen mielipide kuitenkin kääntynyt siihen suuntaa että Vappu-juhla kansainvälisenä mielenosotuspäivänä kävisi päinsä ja niin on oikein että Vappu-juhla on hyväksytty. On nyt ehdotettu, että pitäisi yhden kuukauden aikana panna toimeen toisetkin mielenosotukset. Tiedämme että jos joulukuu on joka viikko, niin se menettää merkityksensä. Meillä on viime aikoina mielenosotuksia pantu toimeen liika usein ja niillä ei enää lopulta ole ollut sitä merkitystä kuin niillä pitäisi olla. Jos nyt pantaisiin toimeen Vappu-juhla ja kohta toukokuun 29 päivä taas uusi mielen-

osotus, niin minä vakuutan, että meidän mielenosotuksemme tulisivat olemaan paljon vähäpätöisempiä kuin ne tähän asti ovat olleet Vappu-päivänä, kansainvälisenä mielenosotuspäivänä pitäisi osanotto olla lukuisa ja se kyllä saadaankin, mutta en luule että toisella juhlalla kohta sen jälkeen olisi merkitystä. En kannata Valppaan ehdotusta paitsi sillä ehdolla, että jos porvarit ottavat tämän omaksi agitatsiooni- eli merkkipäiväkseen. Muuten minä luulen, että porvarit ottavat merkkipäiväkseen marraskuun manifestin julkaisemispäivän eikä Valppaan otaksumaa eduskunnan uudistuspäivää. Jos kuitenkin niin tulisi, niin siltä varalta minä ehdottaisin että annettaisiin puoluenevostolle vapaat kädet mutta ei muuten.

Kirves: Minä muistan vallan hyvin sen ajan ja sen muistaa jokainen kun ruvettiin viettämään Vappu-juhlaa kuinka suuria hankaluuksia se tuotti työväelle. Tehdastyöväestä monta miestä joutui pois paikastaan. Jos nyt otettaisiin tämä puoluehallinnon ehdotus huomioon, niin olen varma, että me emme tule saamaan tehdastyöväen kannatusta siinä määrässä kuin pitäisi. Yhdyn edelliseen puhujaan, jos porvarit sitä päivää viettävät, niin silloin mekin mutta ei muuten.

Sillanpää: Olen kuullut, että porvarit ainakin naispiireissä tulevat tätä päivää viettämään. Se päivä on naisille erittäin suuresta merkityksestä. Kannatan sitä, että tämä eduskuntapäivä otetaan juhlapäiväksi. Mikä on juhlapäivä, jollei se jolloin meille myönnettiin äänioikeus ja saatiin yksikamarijärjestelmä?

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin ja huudettiin „eläköön“ Vapulle ja eduskuntapäivälle.

Ihanneliitot. Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Nuorisoliitot.

Kosonen: Kuten tiedämme, on meillä nuorisoliike, joka on hyvin laajalle levinnyt. Tämän asian ehdottaja ajatteli, että meidän pitäisi käydä valtaustyöhön nykyiseen nuorisoseuraliikkeeseen nähden, mutta sellainen menettely ole katsottava suotavaksi sillä, se voisi herättää enemmän vihaa

kuin tuottaa hyötyä, se olisi kuin sotajulistus. Kysymyksen voisimme jättää sille kannalle, että ehdotetaan perustamaan lukuisia sosialidemokratisia nuorisoliittoja ja niiden suhteen puolueenvosto antaisi apuaan. Siitä seuraa itsestään, että liikkeessä olevat sosialidemokratit tekevät voitavansa eikä ole tarpeellista yhdistää nuorisoliikettä meihin. Ei ole tarkoitus harjoittaa kumouksellista agitatioonia sotajoukkojen keskuudessa, vaan tehdä selkoa nuoresta alkaen sotalaitoksen tarkoituksesta.

Valpas: Katson tarpeettomaksi mainita kahdesta seikasta erikoisesti, kun ne muutenkin kuuluvat sosialidemokratisen puolueen ohjelmaan. Ehdottaisin, että nuorisoliiton tarkoitusta ei erityisesti kohdistettaisi militarismia ja valtiokirkkoa vastaan, vaan että tästä ponnesta nämä erikoistarkoitukset poistettaisiin.

Kosonen: Valiokunta piti silmällä sitä että mainittaisiin tärkeimpiä suuntia joihin liiton työ olisi kohdistettava. Kun nuoriso erikoisesti näihin toimiin ryhtyy niin se antaisi toiminnalle jonkunlaista painoa.

Äänestyksellä 118 äänellä 110 vastaan hyväksyttiin valiokunnan ehdotus.

Ruotsalaisen työväenliiton avustus.

Valpas: Kun ei ole raha-asiainvaliokunnan mietintöä, niin ei siis voida rahasummaa hyväksyä, mutta muu ehdotus.

Sirola: Minä kannatan ehdotusta. Tässä ehdotettu rahasumma tuntuu kovin pieneltä katsoen asian vaatimiin toimenpiteisiin. Ruotsinmaalaiset toverit koettavat tarmokkaasti valistaa heidän keskuudessaan eläviä suomalaisia tovereita.

Heiskanen: Mikäli minä olen liikkunut ruotsalaisissa seuduissa, olen tullut siihen käsitykseen, että heillä on yhtä hyvä halu päästä ylös siitä tilasta missä ovat, kuin suomalaisilla tovereillakin, mutta syynä on ollut se, että ei ole ollut henkilöitä, jotka olisivat heitä herättäneet. Näin ollen kannatan esitystä, mutta pidän rahaerää liika pienenä. Jos uhraamme enemmän, saamme hyviä tovereita joukkoomme.

Lillnix: Ruotsalaisissa seuduissa on verrattain vähän agiteerattu. Ainakin pohjanmaalla ei liene kun kaupunkikunnissa. Maaseutu on jäänyt koskematta ainakin Kristiinan seutu, samoin Vaasan. Siitä syystä on havaittu, että siellä tunnetaan sosialidemokratiaa hyvin vähän ja porvarien kalastus on päässyt suureen valtaan ja niin tulee edelleen olemaan jos ei puolue ryhdy toimenpiteisiin. Minun mielestäni on tarpeellista että käytetään kotimaassa syntyneitä agitaattoreita. Muissa maissa syntyneet eivät ymmärrä meidän kansaa eivätkä osaa oikein selittää meidän ohjelmakysymyksiä, kuten esim. raittiuskysymystä. Siis kotimaisia agitaattoreita on käytettävä.

Ida Aalle: Ruotsalaiset edustajat ovat luulleet ehdotetulla summalla voivansa agitatsioonin järjestää. Valiokunta itse puolestaan olisi voinut ehdottaa enempää. Mitä tulee siihen että kotimaisia agitaattoreita pitäisi käyttää, niin tästä on valiokunnassa keskusteltu ja ajateltu, että puolueneuvosto valvoo tätä.

Ehdotus hyväksyttiin, paitsi rahapuoli meni raha-asiainvaliokuntaan.

Agitatsioonipiirit.

Kosonen: On huomattava että muutoksia voisi tulla tavattoman paljon jos hyväksyttäisiin Loimaan tuomiokunnan ja Karjalan puolelta tuodut ehdotukset.

Sirola: Ehdotan että vaalipiirien keskustoimikunnat käytännön perusteella koettaisi sopia agitatsioonin keskenäisestä järjestämisestä, samoin piirilehdet.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Agitatsioonikurssit.

Valiokunnan ponnet hyväksyttiin.

Agitatsiooniseminaari.

Jätettiin puolueneuvoston huoleksi.

Laulettiin ja otettiin päivällisloma.

Kokous klo 3 j. p. p.

Puolueen toimitsijat.

Sirola: Nyt on pantava kokoon ministeristö ja siinä on meneteltävä huolellisesti, huolellisemmin kuin Tampereen kokouksessa. Siellä äänestettiin kaikki äänet hujan hajan. Ei siksi että siitä olisi ollut niin suurta vahinkoa, sillä minä pidän paljon totuutta löytyvän ehdotuksessa, että virkamiehistä voitaisiin heittää arpaa. Meidän täytyy kehittyä niin että virkakunnista voidaan heittää arpaa. Jumala antaa taidon kun antaa viran, se ei ole tyhmästi sanottu, se tahtoo sanoa: kun vaan toiminta käy kansanvaltaista tietä. Mutta on tärkeä sentään harkita nykyisissä kehitymissä oloissa, minkälainen ministeristön kokoonpano on. Sillä seuraava ministeristö ei pääse niin vähällä kuin tämä nykyinen. Ministeristö tulee ensi kerralla arvosteltavaksi, nyt ei arvosteltu. Nyt otettiin kaikki lieventävät asianhaarat huomioon niinkuin puoluehallinnon toimintakertomuksessa rukoiltiin. Koitettiin ajatella: oli lyhyt aika, oli paikan muutto, oli uusien henkilöiden kokemattomuus, kaikki sellaisia seikkoja, joiden takia oli paras vaieta, mutta minä vakuutan, että ensi kerran ei tule olemaan niin, vaan puolue-toimikunta ja -neuvosto otetaan kirjain kirjaimelta arvostelun alaiseksi. Vaaditaan selvät selonteot ja niihin ei suinkaan tulla aina tyytymään, sen voi ennustaa. — Tämä pelotukseksi sekä varotukseksi ehdokkaille sekä äänestäjille.

En puutu piirihdokkaihin, mutta pitkän listan johdosta aion sanoa jotain. Kuka asetetaan puheenjohtajaksi? Mielestäni on puolue-toimikunnan puheenjohtajaksi valittava Valpas. (Hyvä, hyvä). Ei se ole kunniatoimi, se on rangastukseksi ja varotukseksi. Silloin kuin puoluehallinto siirrettiin Helsinkiin, oli se tunnustus „valpaslaisuudelle“. Muutamien ulkomaiden toveripuolueiden säännöissä on määräys, että puolueen pää-äänenkannattajan toimittajat valitaan puoluekokouksessa. Meillä ei ole tätä määräystä, mutta me voimme sen korjata sillä, että valitsemme puolueen pää-äänenkannattajan toimittajan puolue-toimikuntaan, sen puheenjohta-

jaksi suurella vastuunalaisuudella. Toiseksi puheenjohtajaksi ehdottaisin toveri Järvenpään, joka on seurannut puolueemme vaiheita jo kauan ennenkuin se syntyikään. Sihteeriksi minä en ehdota itseäni sillä siitä minä pyydän kieltäytyä monesta syystä. (Ääniä: pyydetään). Se ei toimita. Dresdenin puoluepäivillä Saksassa oli kysymys niin kutsutuista herrasmiehistä työväenliikkeessä ja siellä tuli muistaakseni päätökseksi tai ainakin lausuttiin mielipide, että sellaisilla kyllä, kun ne puolueeseen tulevat, teetetään puolueen töitä mutta ei panna vastuunalaisiin aseisiin. Minä toivon, että täälläkin on kehitytty niin pitkälle, minä toivon ettei ketään nuoria maistereita enemmän kuin muitakaan sitä lajia panna puoluetoimikuntaan, koska ne todella ovat sangen nuoria puoluetovereita, ne ja minä, sillä minä en ole vanha puoluetoveri, vaikka minä Tampereen kokouksessa horjahdin ottamaan vastaan liian vastuunalaisen tehtävän. Puoluesihteerin tulee olla taistelevan proletaarin esikuva ja minun mielestäni meillä on sellainen, se on Matti Turkia Kotkasta. Minun ei tarvitse pitkälti puhua hänestä, hän on kyllä tunnettu. Yksi vika voi olla, huono käsiala hänellä on, yhtä huono kuin minullakin, mutta meillä on kirjoituskone ja se lienee sillä autettu. Muuten ei häntä vastaan voida mitään moitetta esittää, edut ovat silmiinpistävät. — Rahastonhoitajaksi kouluutettiin kirjanpito-kursseilla Emil Perttilä ja hän on siihen sopiva. Puoluetoimikunnan kolmeksi vakinaiseksi jäseneksi ehdotan Jussilan rautatieläisistä ja Halmeen Helsingin työväenyhdistyksestä sekä ruotsalaisten edustajaksi Johanssonin, joka on ansainnut tämän kokouksen täyden luottamuksen. Varajäsenien joukkoon ajattelin ensiksi neiti Sillanpäättä. Varajäseneksi siksi, että hän ei ole meidän puolueen vakinaisissa toimissa ollut niin kauan, että hänelle vakinainen paikka puoluetoimikunnassa tulisi. Toiseksi varajäseneksi ehdottaisin muurari Leinoa, muurariliittohallinnon sihteerinä, seuraavaksi Jussi Tuomisen ja ruotsalaiseksi varajäseneksi Hörhammerin, joka on kokouksessa esittänyt itsensä. Siis: puheenjohtajaksi Edvard Valpas, varapuheenjohtajaksi Järvenpää, sihteeriksi Matti Turkia, rahastonhoitajaksi Emil Perttilä, muiksi vaki-

naisiksi jäseniksi Jussila, Halme, Johansson, varajäseniksi Miina Sillanpää, E. Leino ja Jussi Tuominen sekä I. Hörhammar. Mitä minuun tulee, astun minä sellaiseen testävään, jossa suomenteleminen, refereeraaminen ja jonkinlainen kirjoitustaito tulee kysymykseen. (Joitain huutoja: se on leikkiä).

Minulla on pätevä syy kieltäytymiseeni, se ei ole leikkiä. Minä olen ammatillisen keskustoimikunnan puheenjohtaja. Meidän puolue on niin paljon rikkonut ammatillista työväenliikettä vastaan, että se saa sen maksaa. Puoluehallinto on maksanut 2,000 markkaa ja puoluekokous saa maksaa sen määräämällä minun ja Matti Paasivuoren sen toimiin.

Matti Paasivuori: Minulla ei ole mitään muuta sanomista kuin että tuo kolmas nimi ylhäältäpäin pitkässä listassa jäisi jokaiselta huomioonottamatta, sillä minä ehdottomasti kieltäydyn.

Valpas: Puheenjohtajan pitäisi huomauttaa, että sanomalehdet eivät kertoisi tästä keskustelusta.

Puheenjohtaja pyysi etteivät lehdet kertoisi tästä keskustelusta.

Valpas: Minä pyytäisin vaan huomauttaa, että puolue-neuvostoon on valittava sellaisia, jotka ovat samalla kannalla kuin tämän kokouksen enemmistö. Mutta mikä lie se enemmistö? Menettelytavasta keskusteltaessa täällä ilmeni eri mielipiteitä. Olisi ollut hyvä, jos kummankin ryhmän mielipiteet olisi ilmaistu eri päätösehdotuksissa ja niistä äänestetty. Tiedettäisiin nyt, mikä sivusta on enemmistönä. Niin ei tehty. Ponsi, mikä hyväksyttiin, on niin pyöreä, että sen näyttivät kaikki voivan hyväksyä. Nyt ei kukaan tiedä, mikä on enemmistö. Arvelen että minä en kuulu siihen ryhmään, mikä täällä on enemmistönä, ja siksi olen mahdoton olemaan puolue-toimikunnassa, jonka jäsenten varman enemmistön pitäisi edustaa puolueen edustajakokouksen enemmistön mielipidettä. Sitte minulla on tuotavana kieltäytymiseni syyksi käytännöllisiä seikkoja. Niinkuin tiedetään, on Työmiehen toimistossa hyvin paljon käytännöllistä työtä. Sanomalehtimiehiä juoksutetaan monissa puolueen tehtävissä. Sitäpaitsi tulee Työmies pian laajenemaan, samoin sanomalehti-

yhtiömme kirjankustannuslike, ja sentähden ei pidä kiinnittää meidän lehtiyhtiön palkkalaisista kovin monta henkilöä muihin toimiin. Täällä on listalla jo Haapalainen, ja kun Sirola siirtyy toimittajaksi, niin silloin on hävyttömän paljon ottaa Työmiehestä puolueen muihin hommiin niin monta miestä. Minä olen päättänyt käyttää voimani Työmiehen hyväksi ja se tarvitsee voimain lisäystä, siksi olen pakotettu kieltäytymään koko puolueoimikunnasta. Jos ei Sirola rupea sihteeriksi, niin tehtäköön hänestä puheenjohtaja, jos se häntä huaittaa. Luulen, että minun kieltäytymiseeni on kyllä pätevät syyt, kun niin mahtavat lehdet kuin Hufvudstadsbladet ja Nya Pressen ovat samaa mieltä, että minut tarvitaan Työmieheessä. (Naurua. Ääniä: Ei lasketa vapaaksi).

Jalonen: Minulla ei ole monta sanaa siihen sanottavaa. Vaali tänä kriitillisenä aikana eräistä henkilöistä on vaikea. Olisi parempi että eri katsantokannat valtiollisissa kysymyksissä olisivat edustettuina. Pitäisi olla ehdokkaita useampia, että olisi enempi valikoimisen varaa. Muuten tahtoisin toveri Uotisen nimen suhteen varmistettavaksi, että tuleeko hän äänestettäväksi pitkällä listalla kun hänen nimensä on myös Viipurin vaalipiirin listalla. Onko johdonmukaista, että äänestetään kahta listaa. Tahtoisin mieluummin poistettavaksi pitkältä listalta ja antaa Viipurin listalla.

Räsänen: Kyllä minä olen samaa mieltä Valppaan kanssa, että voimat pitäisi kohdistaa Työmieheen, sillä se kyllä tarvitsee. Mutta niitä voimia joihin me luotamme on käytettävä puolueen palvelukseen. Jyrkkää kieltäytymistä vastaan ei tietysti ole mitään sanottavaa, sillä ei väkisin vävyksi, mutta kun Valppaan kieltäytymiseen ei suurempaa syytä ole, niin toivoisin että hänestä puheenjohtaja tulisi. Sihteerin suhteen olen sitä mieltä että entinen sihteeri, joka on siinä innolla ja lämmöllä siinä toiminut, olisi edelleenkin siinä. (Hyvä, hyvä). Hän ehdotti Turkiaa sijalleen. Hän ei kelpaa. Siinä tarvitaan mies, joka taitaa kieliä. (Ei siinä tarvita). Tarvitaan! Me työmiehet emme ole kansliatyöhön kykeneviä ja siinä toimessa tarvitaan tottumusta kansliatyöhön. Minä en kannata Turkiaa. Hän on kyllä mies paikallaan, mutta

sellaiseen toimeen hänestä ei ole. Mitä muihin jäseniin tulee, niin yhdyn ehdotukseen, varsinkin Järvenpään nähdessä. Olisin kuitenkin tahtonut, että naisiakin olisi tullut varsinaiseksi jäseneksi ja neiti Sillanpäälle olisi annettava vakinaisen jäsenen paikka puolueuseuvostossa. (Hyvä). Uotisen suhteen olisin sitä mieltä, että hän tulisi Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä. Raha-asiaain ministerinä on Perttilä totunut ja varma.

Mikko Uotinen: Minä en tahtoisi, että puolue erityisesti rupeaa entistä sihteerää pakoittamaan, kun hän kerran itse ei tahdo ja jyrkästi kieltäytyy. Ei pakoitusta. Hän on kuitenkin hyödyksi käytettävä, valittakoon hän puolueen puheenjohtajaksi. Hän on minusta siihen paraiten sopiva. Valpasta en siihen kannattaisi. Hän voi hyvin kauniisti olla kokoukseen saapumatta. Turkiaa lämpimästi kannatan sihteeriksi. Olen vastakkaista mieltä edellisen puhujan kanssa. Turkia kyllä voi sihteerin toimen täyttää niin kyvyn kuin tahdon puolesta. — Minun nimeni on kahdessa listassa. Minä kuitenkin pyydän, että puoluetoimikunnan ehdokkaiden joukosta se poistetaan, Vaalipiiri ehdokkaiksi Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä ehdottaisin Supisen vakinaiseksi ja varajäseneksi Virkin, sitä mieltä on oltu kokouksessa jossa noita ehdokkaita asetettiin.

Turkia: Minä pyytäisin nyt kun täytetään puoluetoimikunnan tärkeät paikat niin pantakoon sinne todelliset kyvyt. Pois persoonallisuudet ja pikkumaisuudet, yhteinen etu on pantava etusijaan. Meidän entisellä sihteerillä ei ole mitään syytä kieltäytyä. Verrattakoon minua ja Sirolaa toisiinsa, te tiedätte, että minä en ole saanut mitään en pienempiäkään tiedon muruja koulunpenkillä, mitä minulla on ne ovat kovin vähän. Minä itse tiedän tietoni vaillinaisuuden, ja sitä silmällä pitäen pyydän ettei minua valita. Pyydetään että Sirola sen sittekin ottaa vastaan. (Hyvä).

Ruissalo: Itse puolestani pidän kohtuullisena, että rautatiehenkilökunnan puolesta koska niillä liitto on olemassa, on pantu ehdokkaita puoluetoimikuntaan. Täällä ei ole mainittu muita kuin Jussila ja Jakobsson ja ovat täällä olevat rautatieläiset itse pitämässään kokouksessa antaneet pääpai-

non Jussilan ehdokkuudelle. Olin tuohon kokoukseen saanut kutsun mutta en voinut tulla. Näin ollen en ollut tilaisuudessa lähemmin kuulemaan millä perusteilla ja syillä ehdokkaat asetettiin. Minä rautatieläisenä mikäli olen oppinut tuntemaan ehdokkaiden toimintaa nuorena liitossa ja erittäinkin pyrkimyksiä sosialidemokratisen puolueen ohjelman tuntemiseen, niin minun täytyy myöntää Jussilalle kannatus mitä tulee varsinkin agiteeraamiseen. En pidä muuten tarpeellisena että se pitää olla hyvä agitaattori joka tulee puoluetoimikuntaan ja luulen että siinä voidaan antaa etusija vakaantuneelle luonteelle. Minä puolestani antaisin etusijan Jakobssonille ja uskoisin että hän tulevaisuuteen nähden tulee olemaan suuresta merkityksestä rautatieläisten nuorelle liitolle varsinkin kun hän pääsee enempi toimimaan yhteydessä puolueen kanssa. Mitä puoluesihteerin tulee niin minä uskon että jos hän ei tuo pätevämpiä syitä kieltäytymiseensä, niin hänellä tulee olemaan kokouksen yksimielinen kannatus siihen, että hän edelleen pysyy sihteerinä.

Rissanen: Valpas on täällä esittänyt kieltäytymisensä syyksi, että hän työskentelee Työmies-lehden ja työväen sanomalehtiosakeyhtiön hyväksi, ja eikä voi niin ollen uhrata aikaansa puoluetoimikunnassa työskennelläkseen. Tällä kokouksella on täysi oikeus velvoittaa Työmiehen toimittajaa kuulumaan puoluetoimikuntaan. Hän on sen hyväksi työskennellyt ja kyllä Suomen köyhälistöllä nyt, kun työväen sanomalehti-osakeyhtiö on hyvissä varoissa, niin että sen kannattaa pitää useampia toimittajia, niin kyllä puolueella on oikeus siihen, että se määrää Työmiehen toimittajan Valppaan puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi. Näin myös tehtäisiin tyhjäksi se porvarilehtien puolelta esitetty väite, että Työmies-lehti ei edusta puolueen kantaa. Kun valitaan Työmiehen päätoimittaja puolueen esimieheksi, niin silloin ei porvarilehdillä olisi syytä sanoa, että Työmies on jonkun nurkkakunnan äänenkannattaja eikä puolueen. Puolueen arvo vaatii, että sen politiikka on ehjää ja yhtenäistä. Tämä saadaan niin, että Työmiehen toimitus on mitä kiinteimmässä yhteydessä puoluetoimikunnan kanssa. Mitä koskee sihteerä

niin täytyy meidän antaa tunnustus Sirolalle siitä, että hän on koittanut tehdä kaikki voitavansa puolueen menestymiseksi, ja on tehnyt niin paljon kuin tänä toimintakautena on ollut mahdollista. Sirola on sihteeri, ei kansliamies niinkuin on sanottu, sillä Sirolan ei tarvitse olla eikä sihteerin tehtäviä ole olla kansliatöissä. Minä sanon, että puoluesihteerin ei pitäisi ollenkaan ottaa osaa kansliatöihin. Siihen voidaan saada mies 150 markan kuukausipalkalla kirjoittamaan kirjeitä. Sihteerin pitää katsoa, mistä vaara uhkaa ja pitää silmällä mihin päin ruvetaan menemään. Toivon että Sirola pysyisi puoluesihteerin toimessa ja toivon, että puolue korotaisi palkkiota, niin että hän voisi pysyä. (Kannatetaan). Mutta jos Sirola kieltäytyy, niin väkisin ei voida ketään pakottaa ja siinä tapauksessa on puoluesihteeriksi valittava Sirolan ehdottama henkilö. Matti Turkia, sikäli kun minä tunnen, ja minä en tunne vähän, sillä hän on minun 3 vuotinen taistelutoverini, ja sen ajan mitä olen häntä tuntenut, on hän mies joka ei kahta tyhjää säikähdä. Hän on oikeutettu tulemaan puoluetoimikuntaan. Näyttäisi kummalle, jos siellä olisi aivan herrasmiehiä, niinkuin esim. Alanne ja Kuusinen. Minä olin siellä aikoinani, mutta siellä oli siksi paljon työmiehiä, että minun oloni ei siellä tuntunut. Jos siis Sirola kieltäytyy, niin valittakoon Turkia, mutta ennenkuin mitään lopullista äänestystä tapahtuu, niin minä puolestani ehdottaisin, että kokous vakavasti kysyisi toveri Sirolalta, luopuuko hän vai ei. Minä tulin hänen kieltäytymisestään siihen käsitykseen, että se oli enemmän näennäistä kuin todellista.

Kosonen: Minä yhdyn toveri Rissaseen. Hänen puheensa oli liika agiteeraava, mutta asiallista. Mitä puheenjohtajaan tulee, niin siinäkin Rissanen sanoi sen, mitä minun mielestäni oli sanottavaa. Siis Valpas puheenjohtajaksi. Varapuheenjohtajaksi minä puolestani kannatan lihavaa harmaapäätä ukkoa, se on toveri Järvenpää. Hän on, ellen erehdy, puolueemme vanhin jäsen. Häntä minä siksi tahtoisin, että hän melkein kaikissa asioissa panee vastaan ja tällaisena aikana on erittäin tärkeä että on joku järri, ja hän on tukeva

jarru. Sirola jää sihteeriksi, rahastonhoitajaksi Perttilä. Älkäämme muita agiteeratko. Puoluetoimikuntaan täytyisi tulla joku nainen. Ellei neiti Sillanpää tule, niin joku toinen. Voitaisiin valita Hilja Pärssinen, mutta hän ei ole Helsingissä oleva. Tahtoisin että sinne nainen pitäisi tulla.

Leppänen: Minulla oli aikomus huomauttaa Turun eteläisen vaalipiirin ehdokkaista. Vaalipiirin edustajilla oli yhteinen kokous ja yksimielisesti päätettiin asettaa Rissanen ja Tainio ehdokkaiksi. Täällä on tuntemattomalla tavalla listalle tullut kolmas nimi Hellstén. Minä vaan huomautan, että kun kerran ehdokkaista sovitaan yksimielisesti, niin ei kellään pitäisi olla siitä mitään sanomista jälkeinpäin.

Puheenj.: Piiriehdokkaista keskustellaan erittäin.

Sirola: Minun mieltäni on vieläkin kysytty. Jos tämä on luottamuksen osotus, niin se todella on liikuttavan suuri, mutta eihän sekään muuta sitä tulosta ja päätöstä, johon minä olen lukuisten toverien kanssa neuvoteltuani tullut. Siksi minä myös uskallan lausua, että kun siellä suurella sakilla on harkittu, että minä muulla tavalla voin puoluetta paremmin palvella, niin miksi sitä ei uskota, ja kun saadaan Helsingistä useampia henkilöitä puolueen toimiin, niin siitä on vaan etua puolueen toiminnalle. Minä vakuutan, että kaikki se kokemus mikä minulle on karttunut, se tulee uuden puoluesihteerin välittömäksi hyödyksi, siksi että minä asun puoluetoimiston kanssa seinä seinää vasten. (Ei ne ole päteviä syitä). Mutta minä tahdon tänä talvena kirjoittaa, ja te ette voi sitä estää.

Puheenj.: Se on paha, että ollaan eri mieltä itse äänestykseen nähden. Kun hän itse ei tahdo ja toiset tahtovat, niin voi käydä siten, että hän tulee täällä valituksi ja toiset eivät saa häntä siihen mihin he aikovat ja niin hän voi tulla kokonaan syrjäytetyksi.

Keskustelua piiriehdokkaista.

Tynkkynen: Minulla ei ole mitään sanottavaa muista maaseutuehdokkaista, vaan Viipurin läänin itäisen vaalipiirin

ehdokkaista tahtoisin huomauttaa, että Mikko Uotinen ja Mikko Virkki ovat samasta talosta, joka ei ole oikein sopivaa. Mikko Uotista, häntä on Viipurin läänin itäinen vaalipiiri lämpimästi kannattava, mutta varajäseneksi on tuleva toinen. Supista en tunne lähemmin, mutta hän tuli kokouksessa suuren enemmistön ehdokkaaksi. Minä olisin sitä mieltä, että koitettaisiin saada varajäsen Sortavalan puolesta, joko Pipatti tahi Supinen, kannattaisin Supista.

Jokisalo: Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin edustajat pitivät yhteisen kokouksen, jossa keskusteltiin, ketä toivottaisiin piiristä tulevaksi puolueeneuvostoon ja päätettiin suurella enemmistöllä ehdottaa vakinaiseksi Yrjö Mäkelin ja varajäseneksi Väinö Jokisen. Paunu tuli kolmannelle tilalle, mutta nyt näkyy listalle tulleen Laaksonen, josta en tiedä miten, mutta hän ei ole yhteisen kokouksen asettama ehdokas.

Rissanen: Kun kerran on ehdotettu, ettei tarvitse äänestää sellaisia joita ei tunne, niin ei merkitse mitään, jos varajäsenet jätetään mainitsematta.

Sirola: Pyytäisin ehdottaa, että jokaisen rivin alla äänestyslipussa saa olla kaksi nimeä mutta ei enempää.

Tämän kokous hyväksyi.

Merinen: Äänestysvaliokunnan puolesta pyydän selvitukseksi mainita, että kun kaikki ovat tuoneet yhteisen päätöksen mukaan ehdokkaansa, niin ne on kirjoitetut listalle. Sitte tulee joku yksityinen ja vaatii ehdottomasti, että hänen esittämänsä ehdokas pitää myös merkitä listalle. Niin on käynyt monessa kohden. Sillä tavalla on listoille tullut enempi ehdokkaita kun kokouksissa on hyväksytty.

Tähän loppui keskustelu ehdokkaista.

Otettiin 10 minuutin loma, jolla ajalla vaaliliput jätettiin.

Menettelytapa mietintöjä.

Mikko Uotinen luki menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 3, joka koski toveri *Karin senaattiin menoa*. Se kuului:

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 3.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavan lausunnon:

1) Muitten maitten sosialidemokratien yleensä hyväksymän periaatteen mukaisesti selittää kokous, että puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen edustajakokouksen nimenomaista lupaa, on sen tekonsa kautta eronnut puolueesta;

2) tämä yleinen sääntö on erityisesti sovitettava Juho Kyösti Kariin, joka on mennyt sellaiseen kaiken parlamentarisen vastuunalaisuuden ulkopuolella olevaan porvarilliseen keisarin neuvonantajakuntaan, kuin nykyinen senaattimme on.

Oulussa 25 p. elok. 1906.

Mikko Uotinen.

O. V. Kuusinen.

Severi Alanne.

Jussi Tuominen.

Valiokunnan jäsen *A. Järvenpää* oli tehnyt seuraavan vastaehdotuksen:

1. Siitä pitkä-aikaisesta ja hedelmää kantavasta työstä, jota hra J. Kari on Suomen sos. dem. puolueen palveluksessa tehnyt, lausuu kokous hänelle tunnustuksensa ja kiitollisuutensa.

2. Siihen katsoen, että Kari on mennyt senaattiin silloisen puoluehallinnon myötätuntoisuudella eikä Tampereen puoluekokous, sen mieltä asiasta kysyttäessä, siitä mitään lausuntoa antanut, täytyy katsoa, ettei Kari senaattoriksi rupeamalla ole tehnyt mitään puoluetta vastaan.

3. Mutta koska Kari on ottanut senaattorin viran vastaan yhdessä toisten kanssa, jotka kaikki kuuluvat toiseen puolueeseen, eikä hän niin ollen voi puolueemme hyväksi tosiasiallisesti mitään aikaansaada, katsoo puolue hänen itse puolueesta eronneeksi.

4. Niinkauan kun senaattori Kari on hallituksen jäsenenä mitään merkitsemättömänä vähemistönä, ei hän siis ole Suomen sos. dem. puolueen edustajaksi senaatissa katsottava.

Valiokunnan jäsenet *Tainio* ja *Rissanen* eivät sanoneet voivansa yhtyä kumpaankaan lausuntoon, vaan eivät olleet kerinneet omaansa esittää. Valiokunnan jäsen E. Valpas ei ottanut osaa valiokunnan kokoukseen.

Valtavalla enemmistöllä hyväksyttiin valiokunnan ehdotus. Asiasta äänestettiin käsien nostolla. Seuraavat vastalauseet jätettiin päätöstä vastaan:

Vastalause: Senaattori Karin suhteen tahtoo allekirjoittanut lausua, että sen sijaan kuin hyväksytyn päätöksen mukaan katsotaan senaattori Kari eronneeksi puolueesta, vaadin että senaattori Kari olisi kutsuttava pois senaatista, mutta jos ei tahtoisi erota, niin silloin katsottaisiin eronneeksi puolueesta.

Juho Suomalainen.

Kun puoluekokous liijan kehittymättömäin perusteluinsa perusteilla eroitti senaattori J. K. Karin puolueesta sillä, että hän sellaisten olojen vallitessa kuin todella maassamme silloin oli, kun senaattori Kari senaattiin maamme etuja silmällä pitäin meni, niin lausun vastalauseeni; sillä kokouksen räikeät lausunnot olivat ja omiaan viittaamaan tuomiten tapahtuman.

Oulussa 25. 8. 1906.

Frithiof Peltonen.

Ne syyt, jotka Järvenpää on esiin tuonut senaattori Karin suhteen, on oikeutettu, ja yhdyn Järvenpäähän.

J. E. Lillnix.

Porvarillisiin lehtiin kuuluminen.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 4.

Kun tuon tuostakin on ilmestynyt tapauksia, jolloin sosialidemokratisen puolueen jäsen on liittynyt jonkun porva-

rillisen sanomalehden toimitukseen ja tätä menettelyä on sekä puolustettu että paheksittu, on sentähden perin tärkeää että puolue asiasta jotain ratkaisevaa lausuisi. On ollut selvää, että porvarilliset lehdet, kiinnittämällä puolueemme jäseniä toimitukseensa, saavat tilaisuuden kalastella työväen keskuudessa ja käyttää omia voimiamme taistelussaan puoluetamme vastaan. Estääkseen tämän vastaisuudessa tapahtumasta, päättää kokous:

a) *että sosialidemokratisen puolueen jäsenellä ei ole oikeutta astua porvarillisen sanomalehden toimitukseen, eikä muutenkaan ottaa osaa varsinaiseen toimitustyöhön.*

b) *jos puolueen jäsen tätä päätöstä vastaan rikkoo, on hän katsottava puolueesta eronneeksi.*

Oulu, 25 p. elok. 1906.

Mikko Uotinen,	Severi Alanne,	Taavi Tainio,
Aukusti Rissanen,	A. Järvenpää,	O. V. Kuusinen,
	Jussi Tuominen.	

Tämän johdosta lausui

Sirola: Minun mielestäni tällainen lausunto on todistus siitä, että meidän puolue ei vielä ole lapsenkenkiään kuluttanut, asia pitäisi muutenkin olla selvän.

Mietintö hyväksyttiin.

Suurlakkorahasto.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 5.

Suurlakkorahaston viimeisen tilinpäätöksen mukaan säästössä oleva 12,000 mkan² suhteen ehdottaa valiokunta että puolet näistä varoista siirrettäisiin vaaliagitatsioonirahastoon, puolet annettaisiin puolueeneuvoston käytettäväksi erityisiä tarpeita varten.

Oulussa 25 p. elokuuta 1906.

A. Järvenpää,	Mikko Uotinen,	T. Tainio,
Jussi Tuominen,	Severi Alanne,	Auk. Rissanen,
	O. V. Kuusinen.	

Mietintö hyväksyttiin.

Seuraava vastalause jätettiin:

Panemme jyrkän vastalauseen sitä kohtaa menettelytapavaliokunnan mietintöä vastaan, jossa päätetään suurlakko-rahasto siirtää puolet agitatioonin ja puolet puolueneuvoston käytettäväksi, jotka rahat olisi ollut vieläkin säilytettävä suurlakon varalta.

K. Heino, K. Pakarinen, P. Pekonen,
J. Konttinen, S. Ristola.

Allekirjoittaneet vaativat täten vastalauseensa nyt tehtyä päätöstä vastaan siinä että niistä puolueen rahoista (12,000 Smk), joista kuusituhatta (6,000) siirrettiin puolueneuvoston käytettäväksi erityisiä asioita varten. Että sana „erinäisiä asioita“ ei meitä tyydytä, sillä siitä ei pääse käsitykseen mihinkä rahat käytetään, joten sitä emme voi hyväksyä, vaan olisimme vaatineet, että rahaston sitä osaa ei olisi mihinkään eri osiin jaettu.

A. Halme, Fina Pietikäinen, B. Haarala.

Kunnallinen menettelytapa.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 6.

Menettelytavaksi kunnallisvaaleissa ehdottaa valiokunta hyväksyttäväksi seuraavat alustajan laatimat ponnet:

a) *Siksi kunnes kunnallinen äänioikeus on saatu vaatimuksiamme vastaavalla tavalla korjatuksi, jätetään vaaleihin osanotto paikkakunnittain päätettäväksi.*

b) *Vaaleihin osaaottaessa pysyttäkään mahdollisimman itsenäisenä.*

c) *Puolueen osastojen menettelytapaa kunnallisissa asioissa suunnitellessa on pääpaino kohdistettava keinoihin, joilla porvareita voidaan pakottaa asettumaan rehelliselle ja mahdollisimman kansanvaltaiselle kannalle, eikä yksinomaan katseltava omain miesten kunnallishallintoon pääsyä.*

Oulussa 25 p. elok. 1906.

Mikko Uotinen, T. Tainio, A. Järvenpää,
Auk. Rissanen, J. Tuominen, Severi Alanne.

Mietintö hyväksyttiin.

Vaaliohjelma.

Vaaliohjelmavaliokunta esitti ehdotuksen puolueen vaaliohjelmaksi, ottaen ehdotusta tehdessään huomioon ne muutokset- ja lisäysehdotukset, joita se oli hyväksynyt Nuortevan ja Laineen ehdotuksen ja täydentänyt vanhuudenvakuutusta ja hylännyt Hörhammarin y. m. ehdotukseen. Sen ehdotus hyväksyttiin ja tuli puolueen vaaliohjelma kuulumaan, kuten edellä, paitsi invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus seuraavasti:

F. Invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus.

1:ksi. Valtion on järjestettävä ja ylläpidettävä vakuutuslaitos yleistä pakollista ja työkyvyttömyyden vakuutusta varten.

2:ksi. Vakuutusvelvollisuus on ulotettava kaikkiin toisen palveluksessa tai työssä oleviin henkilöihin, sekä myöskin niihin väestöryhmiin, jotka, vaikkeivät olekaan kenenkään työssä, taloudellisesti ovat samassa asemassa kuin työmiesluokka.

3:ksi. Vakuutuksen kustannusten suorittamiseksi on vakuutusrahasto muodostettava asteettain ylenevästi verottamalla tuloja, varallisuutta ja perintöä.

4:ksi. Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 55 vuoden ikä. Täydelliseksi työkyvyn menetykseksi on katsottava, jos tulot tämän takia ovat laskeneet alle kolmanneksen entisestään. Osittaisen työkyvyttömyyden tulee oikeuttaa osittaiseen eläkkeeseen. Vähin eläkemäärä on säädettävä 350 markaksi ja sen saa jokainen kansalainen jouduttuaan kokonaan työkyvyttömäksi tai tultuaan 55 vuoden ikään.

5:ksi. Vakuutukseen on yhdistettävä riittävä leskien ja orpojen vakuutus.

6:ksi. Vakuutuksen kautta on kaikin keinoin taisteltava kansantauteja vastaan.

7:ksi. Vanhuudenvakuutus on järjestettävä sopusointuun muiden työväen vakuutuslajien kanssa ja tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

8:ksi. Vakuutus on järjestettävä täydellisen itsehallinnon periaatteiden mukaan siten, että vakuutetuilla on oleva vakuutuksen johtoon määräävä vaikutus.

Lisää tuli myös:

I. Koulukysymys

Kouluasetukset ovat asetettavat perinpohjaisen uudistuksen alaisiksi siten, että

1:ks. Kansakoulu on muutettava kaikkien muitten oppilaitosten pohjakouluna olevaksi kansalaiskouluksi.

2:ksi. Korkeampi sekä oppi- että teknillinen kouluopetus järjestettävä jaksoiksi, jotka asteettain johtavat aina yliopistoon ja teknillisiin korkeakouluihin asti.

3:ksi. Opetus on järjestettävä käytännöllistä elämää ja ajan vaatimusta vastaavalle kannalle, ja

4:ksi. Yleinen koulupakko 7—15 vuosien ikärajan välillä on säädettävä.

J. Naisen asema.

Ne säädökset siviililaissa, jotka asettavat naisen aliarvoiseen asemaan miehen suhteen sukupuolensa perustalla, ovat poistettavat.

Seuraavat vastalauseet jätettiin:

Me allekirjoittaneet panemme vastalauseen sitä päätöstä vastaan jonka nojalla hylättiin että maanviljelysosuuskunnille ei myönnetä valtiolainoja.

A. Puhakka,

J. V. Tossava.

Koska osuustoimintaliike on tie sosialidemokratisen päämäärän saavuttamiseksi, panen jyrkän vastalauseen sitä kokouksen päätöstä vastaan, jolla se epäsi ehdotuksen, että „Valtioapua olisi myönnettävä myöskin maanviljelysosuuskunnille.

A. Attila.

Ylläolevaan vastalauseeseen yhtyy

Albert Paappanen, Maria Raunio, M. Mikkonen.

Panen jyrkän paheksumisen maatalouskysymykseen nähden koska siinä ei ole otettu huomioon pikkutilallisten parannuskysymyksiä.

K. Pakarinen.

Yhdyn.

P. Pekonen.

Vastalauseen pyydän ilmoittaa maatalousohjelman 4:een pykälään, joka ei sisällä valtion avustusta osuusviljelykselle, koska osuusviljelys ei ole mielestäni ristiriidassa itse periaatteen kanssa. Omistusoikeus ei ole yksityinen vaan voitaisi sitä käyttää välikeinona itse periaatteeseen nähden.

Emil Saarinen.

Katsoen siihen, että Tampereella pidetyssä koko maata käsittävässä torpparien kokouksessa on ollut käsittelyn alaisena valtion kannatusosuusviljelykseen nähden, jossa tuli päätös että valtion on kannatettava osuusviljelystä. Siis en hyväksy puoluekokouksen päätöstä, joka kieltää valtion kannatuksen osuusviljelykseen nähden.

K. Lempinen.

Vastalause: Tapaturmavakuutuskomitean mietinnön 1:n kohdan olisin tahtonut näin kuuluvaksi:

„Vakuutusvelvollisuuden alaiseksi on muiden ohella määrättävä kaikenlaiset rakennustyöt niin maalla kuin kaupungeissakin kerrosten korkeuteen ja työn ja työntekijäin lukuun katsomatta sekä maanviljelystyötä tekevä väestö“.

Perustelut. Sanaa missä sitä palkatulla työväellä toimitetaan lauseen lopussa, pidän sellaisena joka estäisi esim. jos torppari taksvärkkiä tehdessään joutuisi tapaturman uhriksi sen saamasta korvausta. Samaten jos hän tehdessään omaa työtään joutuisi saman kohtalon alaiseksi hän olisi estetty saamasta tapaturmavakuutuslaitokselta apua.

Ainoastaan siinä tapauksessa, jos vamma olisi kuolettavaa laatua, olisi pienviljelijän ja torpparin jälkeläiset vasta oikeutetut saamaan tapaturmavakuutuslaitokselta hyvitystä, kuten kuuluu valiokunnan mietinnön 2 kohdan lausunto. Siinä sanotaan: samoilla perusteilla suoritettakoon korvaus, jos tapaturmaisen kuoleman uhriksi on joutunut perheen elättäjä, jonka ansiosta hänen vanhempainsa ja ala-ikäisten sisarustensa elanto on riippuvainen. Tämä työläisjoukko joka tässä jäisi tapaturmavakuutuslain turvaa vaille, on siksi suuri että olen ikävällä pakotettu merkitsemään vastalauseeni pöytäkirjaan.

J. Heikkilä.

Lentokirjanen vaaliohjelmasta.

Valiokunta ehdottaa että puoluekokous velvoittaisi:

1:o. *Puoluetoimikunnan julkaisemaan lentokirjasen vaaliohjelmasta varustettuna esipuheella ja eri johdannolla, joka vaatimusta varten.*

2:o. *Puolueuvoston asettamaan komiteoita valmistamaan anomus- ja esitysehdotuksia puolueen valtiollisten edustajien esitettäväksi tässä suunnitelluissa rajoissa, nämät ehdotukset tarkastamaan, puolueen eduskuntaryhmän kanssa harjoittelemaan, miten on suhtauduttava hallituksen*

tai muiden puolueiden esittämiin lainsäädäntökysymyksiin ja määrittelemään valtion komiteoissa työskentelevien puoluetovereitten toiminnan.

Tämän valiokunnan ehdotuksen hyväksyi yksimielisesti.

Valtion komiteat.

Mikko Uotinen oli ehdottanut, että lähestyvän vaalien, puolueen uudesti järjestämisen y. m. lisääntyvien töiden tähden ei puolueen miesten sallittaisi mennä valtion komiteoihin, kun puolueen keskuudessa on yllin kyllin työtä.

Tämän ehdotuksen kokous hylkäsi.

Brysselin kansainvälinen toimisto.

Suomen edustajiksi tähän toimistoon valitsi kokous toverit Yrjö Sirolan ja Edvard Valppaan.

Veroa päätettiin suorittaa toimistoon 300 markkaa vuodessa.

Kansainväliseen kongressiin osanotto.

Stutgardin kansainväliseen sosialistikongressiin päätettiin lähettää edustajia. Hyväksyttiin puoluehallinnon ehdotus, joka kuului:

»Puoluehallinto ehdottaa, että puolue lähettäisi ensi kesänä Stuttgartissa pidettävään kansainväliseen sosialistikongressiin puoluetta edustamaan ainakin kaksi luottamushenkilöänsä puolueeneuvoston lähemmän harkinnan mukaan.»

Samoihin aikoihin Kristiaaniassa olevaan Skandinaavialaiseen sosialistikongressiin velvoitettiin puolueeneuvosto myös edustajat lähettämään.

Kieliasia.

Valpas: Suomalaisen työväen puolueen kesken on aina koitettu välttää antautumista kielikiistaan. Silloin kun suomettarelaiselta taholta on tätä kiistaa koitettu ylläpitää on

työväenlehdissä aivan oikein huomautettu, että heidän yhtenä tarkoituksenaan on saada ruotsalainen ja suomalainen työväki riitaan, etteivät ne yhtyisi yhteisiin yrityksiin ja ne siten koituisi työnantajien vahingoksi. Luulimme tuon riidan loppuvan. Mutta viime aikoina on ruotsalaisen työväen piirissä päässyt sen verran valtaan se käsitys, että kyllä ne suomalaiset työläiset ovat aika sortajia. Tuollaisia lausuntoja on ollut *Arbetaren*-lehdessä, ja mentiin niin pitkälle, että ruotsalaisen työväen puoluekokouksessa tuli asia esille ja sen tuloksena on tämä kirjelmä:

Suomen Sosialidemokratisen puolueen Puoluekokoukselle.

Suomen järjestyneitten, ruotsia puhuvien sosialidemokratien Helsingissä heinäk. 14—16 p:nä 1906 pitämän edustajakokouksen käskystä on meillä allekirjoitetuilla kunnia kääntyä Sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksen puoleen esityksellä, joka on maamme ruotsalaisille työmiehille sydämen asia.

Jo kauan on maassamme riehunut kielitaistelu, joka on herättänyt katkeruutta ja vihaa saman maan kansalaisten kesken, suuressa määrin hidastuttaen kehityksen kulkua. Kun nyt suomenkielelle kaikissa pääkohdissaan on myönnetty sille kuuluvat oikeudet ja näin ollen kielitaistelu pitäisi olla loppussa, näyttää se heräävän entistään kiihkeämpään muotoon. Johtoaseman tässä taistelussa on suomalaiselta taholta ottanut suomettarelainen puolue. s. o. puolue, jonka vapaudelle ja edistykselle vihamieliset pyrinnot ovat hyvin tunnetut.

Eikä tässä kyllin. Kun luulisi että tuo taistelu saisi jäädä niiden asiaksi, jotka tahtovat pitää kansaamme orjuudessa, on kumminkin puolueemme omistakin riveistä kohonnut henkilöitä, jotka — tykkänään unhottaen kansainvälisen työväenliikkeen korkean päämaalin, ihmiskunnan veljestyttämisen — ovat koettaneet herättää vastenmielisyyttä ja halveksumista toista kansallisuutta ja sen kieltä kohtaan.

Näiden epäkohtien ponteva vastustaminen on välttämätön ehto hyvän yhteishengen säilyttämiseksi suomea ja ruotsia puhuvien puoluejäsenten kesken. Se on tärkeä edel-

lytys yhteisten päämaaliemme saavuttamiseksi. Me ehdotamme siis että puoluekokous tahtoisi lausua:

että se tuomisee kaikki toisen samoin kuin toisenkin kansallisuuden yritykset Suomessa supistaa toisen oikeuksia tahi ehkäistä toisen edistymahdollisuuksia sekä että se erittäin mitä jyrkimmin tuomitsee kaikki pyrinnot, joiden tarkoituksena on herättää vihaa puolueen suomea ja ruotsia puhuvien jäsenten kesken.

Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton Hallitus

kautta A. Ingman,
puheenjohtaja.

Karl H. Viik,
varasihteeri.

Kuten huomaamme on tässä väitetty, että olisi tuollaista kielikiistaa ollut, mutta ei ole esitetty todistuksia. Kun meiltä pyydetään tuollaista lausuntoa, niin me mielihyvällä annamme sen. Eikä tässä ole pysyttävä vaan ruotsin- ja suomenkielen suhteissa. Kun kerran ollaan asiaan ryhdytty, niin eikö samalla voitaisi laajentaa tätä lausuntoa koskevaksi myöskin venäjänkielisiä tovereita. Niitä on jo puolueemme järjestöissäänkin. Muuten tällaiset lausunnot ovat vaan korupuheisia vakuutuksia, joilla ei ole kovinkaan suurta käytännöllistä merkitystä, kun käytännössä luultavasti ilman näitäkin osattaisiin oikeaan, mutta ettei kenenkään kielellistä itserakkautta loukattaisi, niin voitaisiin tuollainen lausunto hyväksyä. Pyydän esittää kokouksen hyväksyttäväksi tämän suuntaisen lausunnon:

Sen johdosta, että Suomessa työväen keskuudessa on koetettu synnyttää sellaista eripuraisuutta, että toista kieltä puhuvat ja rakastavat henkilöt vihaisivat ja vainoivat toista kieltä puhuvia ja rakastavia, sekä siten tehdä erikielisten työläisryhmien yhteistoiminnan työväenliikkeessäkin vaikeaksi ja osaksi vallan mahdottomaksi,

selittää kokous Suomen sosialidemokratisen puolueen olevan

kolmeen kieleen

nähdén:

suomenkielen kehittäminen ja koulu-, kirjallisuus- ja virkakieleksi kohoaminen on ollut ja yhä on tärkeänä vaikuttimena pelkästään suomenkielisen työväestön sivistyksellisessä, siveellisessä ja aineellisessä kohottamisessa,

jonka tähden

suomenkielen edelleen kehittämistä ja sillä kielellä ilmaistavan sivistyksen edelleen kartuttamista on yhä puollettava ja lisättävä;

ruotsinkieli on Suomen ruotsalaisen väestön kaikinpuolisessa kohottamisessa välttämätön ja sitäpaitsi länsimaisen sivistyksen ja siihen kuuluvien sosialidemokratisten aatteiden Suomeen siirtämisessä suuresta merkityksestä,

jonka tähden kokous

ilmaisee suosivansa ruotsinkielisen sivistyksen Suomessa säilyttämistä ja edelleen kehittämistä;

venäjänkieli on suomenkansan keskuudessa ollut ja sen eräissä osissa yhä vielä on vihattu, sentähden että entisten valtuokkain aiheuttamista verisistä ja muista taisteluista johtunut kansallisviha on periytynyt polvesta polveen ja sitä venäläisen virkavallan Suomessa harjoittama sorto yhä vireillä pitänyt, suomenmaalaisen väestön kaikkien osain osaamatta tarkoin erottaa venäjänkieltä sitä käyttävistä sortajista, mutta sosialidemokratinen puolue julistaa, poistaakseen väärinkäsityksiä ja vähentääkseen kansallisvihaa, että

venäjänkieltä ei ole sentähden vihattava, että on venäjänkielisiä sortajia,

venäjänkielen kehittämistä ja käyttämistä on Suomessa sallittava,

venäjänkielellä ilmaistua nykyaikaisia vapausaatteita sisältävää sivistystä on Suomessa edistettävä ja tunnetuksi tehtävä ja

venäjänkielisen köyhälistön kanssa ryhdyttävä sosialidemokratian edellyttämään sovinnolliseen yhteistyöhön.

Kaikkiin kansallisuuksiin

nähdessä julistaa Suomen sosialidemokratian puolue, kansainvälisen sosialidemokratian osana, että se:

tunnustaa kullekin kansallisuudelle oikeuden vaatia täyttä kielensä käyttämisen ja kehittämisen vapautta, mutta selittää, että noiden vapauksien ja oikeuksien saavuttaminen, hallinnollisilta ja anastajaryhmäin itsekkäiltä sortopyyteiltä suojeleminen ja turvaaminen edistyy sen mukaan varmalle pohjalle kuin eri kansojen itsemääräysvalta laajenee ja kansain veljestyttämistä tahtova kansainvälisen sosialidemokratian valta kasvaa, jonka perusteella kokous kehottaa kielten, kansain ja kansallisuuksien vapauksia ja oikeuksia puoltavia kansalaisia edistämään sosialidemokratian vahvistamista.

Kokous hyväksyi nuo lausunnot keskustelutta.

Pöytäkirja.

Pöytäkirja painatetaan. Sen tarkastaa puolueoimikunta. Painos otetaan 3,000. Tilasto puolueesta tulee pöytäkirjan loppuun. Pöytäkirjasta toimitetaan ruotsinno, jossa selvitetään lyhyesti keskustelut ja päätökset.

Seinäjoen jupakka.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että asian selvitys Seinäjoella annettaisiin toverien Timo Korpimaan ja Mikko Uotisen huoleksi. Kokous hyväksyi sen.

Metallityöntekijäin työselkkaus Helsingissä.

Toveri *Launio*: Minä pyytäisin kokousta hiukan viivähtämään erään asian vuoksi, vaikka te olette kiusaantuneet

niinkuin minäkin. Kuten tiedetään, on pääkaupungissa käymässä taistelu leivästä ja oikeuksista. Siellä on 3,000-henkinen metallityömiesjoukko joutunut työttömäksi selkkausten johdosta, joiden syistä pyydän tehdä selvää lyhyesti, koska ne eivät liene kaikille tunnetut sillä ei ole yhdentekevää, jos tuo joukko häviää tahi voittaa, siitä on seurauksia puolueelle kokonaisuudessaan. Jos vaan pääkaupungin porvarit onnistuvat tehtävässään, niin on aivan varmaa että nälkäruoskaa heilutetaan muuallakin. Siellä oli pari pientä ammattikuntaa, jotka olivat lakossa. Selkkaukset koskivat vaan vaskiseppiä ja kun isännistö ei niiden kanssa päässyt yksimielisyyteen, niin uhkasi työnsululla kaikkia metallityöntekijöitä. Isännistö sanoi kaikki ylös ja lupasi kahden viikon perästä antaa paperit, ja kun ylössanomisaika päättyi, niin olivat paperit valmiit ja niin oli kaikkien työtodistuksiin merkitty, että ne olivat ylössanomisajan päättymisen edellisenä päivänä valmiit. Heinäkuun 7 päivänä illalla kokoontui työväentalolle 3,000 nokinaamaa ja niin tuli päätökseksi suurella enemmistöllä että työ on lopetettava. Oli varmasti tiedossa, että orjakontrahti oli tulossa. Ainoastaan noin 130 miestä oli sitä vastaan. Siihen iltaan, 7 heinäkuuta, loppui ylössanomisaika ja siitä asti on sulku kestänyt. Porvarilehdissä on näkynyt että isännistö vasta sitte olisi päättänyt lopettaa työn kun työväki oli ensin päättänyt että se ei mene työhön. Kyllä siellä oli paperia seinillä missä työnsulku oltiin peruuttavinaan, mutta niissä ei ollut liikkeen eikä johtajan nimeä, joten ne olivat epävirallisia. Ylössanominen oli täysin virallinen, mutta ei peruuttaminen. Nyt on siis siellä taisteltu 7 viikkoa eikä tuntuva avustusta ole tullut. Se ammattikunta ei ole aikonut lakkoa panna tänä vuonna toimeen, ne ovat siihen muista syistä joutuneet, joten se ei ole voinut varustautua. Sanomalehdistä näkyy että se sulku yhä jatkuu että metallityönantajain liitto lykkäsi kokoukseensa viime perjantaina asian, mutta ei ole sielläkään mihinkään tulokseen tultu. En tahdo tästä pitemmältä puhua. Avustusta olisi tarvis näille sulkulaisille sillä ei ole niinkään saman tekevä jos he häviävät tahi voittavat. Jos sovinto tulisikin, niin avustus

kyllä sittenkin tarvittaisiin. Ulkomailta on myös pyydetty avustusta ja Ruotsista on luvattukin, mutta muista maista ei vielä ole tullut tietoa. Minä pyytäisin että kukin panisi tämän mieleensä ja koittaisi paikkakunnallaan toimia että avustusta näille sulkulaisille saataisiin.

Sirola: Sillä on suuri merkitys jos tarmokkaasti osotamme voivamme tukea tätä taistelua. Siellä pääkaupungissa on suuri työtaistelu käymässä ja ilmankin sähköä ilmassa niin jos me emme kykene tukemaan sitä taistelua, niin siitä voi olla sellaisia vaurioita että se kyllä tulee tuntu-
maan. Koittakoon jokainen jos kukkarosta jotain lähtee. Paljon sieltä kyllä viime aikoina on vaadittu, mutta sittenkin.

Lausuttiin toivomus, että avustettaisiin mahdollisimman runsaasti.

Edustajain matkakustannukset.

Sirola: Me edustajat olemme tulleet tänne kokoukseen pitkin maata, toiset täältä likeltä, toiset kauempaa ihan toisesta maan kulmasta. On selvää, että se on aivan kohtuutonta että toiset saavat maksaa satoja markkoja edustajien matkakustannuksia ja toiset pääsevät muutamilla eikä se muuta asiaa että toisen kerran pidetään kokous Kotkassa. Tätä kysymystä on harkittu ja muissa maissa on keksitty keinoja, joilla näitä kustannuksia voidaan tasata. Pyytäisin että kokous antaisi puoluekokouksen harkittavaksi miten tulevan kokouksen suhteen on tehtävä. On ehdotettu että matkarahat maksettaisiin täällä kaikille ja sitte kustannukset tasattaisiin järjestöjen kesken jäsenlukunsa perusteella.

Perttilä: Minä hyväksyisin tämän ehdotuksen, mutta siitä takseerauksesta jäsenluvun perusteella tulee paljon työtä. Minusta päästäisiin helpommalla työllä niin, että kukin edustaja ilmoittaa mitä on mennyt matkakuluihin ja kaikkien edustajien matkakuluista tehdään yhteinen summa sitte laske-
taan kuinka paljon on edustajia ja jaetaan summa tasan edustajien lukumäärällä. Minä ehdotan, että annettaisiin puolue-
neuvostolle sillä perusteella tehtäväksi matkakuluista lasku.

Perttilän ehdotus hyväksyttiin.

Kirjainkustannusliike.

Sirola: Turun sanomalehtimieskokouksessa suunniteltiin, miten saataisiin puolueen kustannustoimintaan enemmän yhtenäisyyttä, kustannuskirjallisuuden laatu paremmaksi, kirjallisuuden menekki laajemmaksi tämän valistusvälineen, puoluekirjallisuuden arvo kohotetuksi, sekä ajateltiin keinoiksi että puolueen liikelaitokset rupeaisivat yhteistoimintaan ja perustaisivat keskuslaitoksen. On kai paras antaa kehityksen mennä eteenpäin. Lausunto kuului:

1:ksi. »Että puoluekirjallisuuden käytännöllisempää levittämistä varten on perustettava erityinen keskustoimisto. Tämä olisi ensi aluksi toteutettavissa siten, että Helsingin Työväen Sanomalehtiosakeyhtiö ottaisi järjestääkseen tämän keskustoimiston. Ja olisi sen tämän johdosta liityttävä jäseneksi Suomen Kustannusyhdistyksen.

2:ksi. Puolueen kustannusyhtiöitten on tarpeen vaatiessa kokoonnuttava sopimaan, mitä teoksia kukin lähinnä aikoo julaista. Keskustoimistolle on näiden kustantajien annettava kustannuksiaan myytäväksi. Tällaisesta myynnistä on keskustoimistolle myönnettävä 40 %:in alennus, jotta se puolestaan voisi jälleenmyyjilleen myöntää 20 %:in alennuksen.

3:ksi. Velaksi myyntiin ei ole suostuttava paitsi paikallisten puolueyhdistysten takuulla.

4:ksi. Puoluehallinto hankkii tietoja suomennettaviksi sopivista teoksista ja esittää niitä kustannusyhtiöitten edustajille.»

1 ja 2 ovat puhtaita afäärikysymyksiä ja määräävät niissä afääriperiaatteetkin myös. 3:nen kysymyksen suhteen olisi kai puoluekokouksen sopiva lausua jotain esim. että kunnallisjärjestön toimikunta pitää huolta puoluekirjallisuuden levittämisestä alueelleen joko niin että se suorastaan asettaa kauppaa välittämään (sopii hyvin maaseudulla) tai

niin että se toimittaa puolueelle kustannuslaitosten tai keskus-
aseman tietoon, kuka sillä paikkakunnalla on sopivin välittä-
jäksi, esim. puoluelehden konttori, „Työväen kirjakauppa“
t. m. s.

Hyväksyttiin.

Laulaen erottiin. Illalla oli kansan juhla „Hupisaarella“. Siellä virkistyivät mielet kuunnellessa kohisevia koskia, lau-
lun, soiton ja puheiden vaihdellessa.

Seitsemäs kokouspäivä.

Sunnuntaina 26 p:nä Elokuuta.

Kokous alkoi klo 8 aamulla. Laulettiin „Marseljeesi“ ja „Viel' työmies se“. Puhetta johti Y. Sirola.

Uaalien tulos.

Puoluetoimikunta.

Puheenjohtajiksi saivat ääniä:

E. Valpas 295, A. Järvenpää 195, O. V. Kuusinen 75,
Y. Sirola 50, S. Alanne 27, Jussila 20, E. Perttilä 17, M.
Turkia 10 y. m.

Sihteeriksi saivat ääniä:

Yrjö Sirola 240, M. Turkia 73, E. Haapalainen 12.

Rahastonhoitajaksi saivat ääniä:

E. Perttilä 326.

Puoluetoimikuntaan saivat ääniä *vakinaisiksi* jäseniksi:

M. Sillanpää 163, J. Jussila 100, O. V. Kuusinen 145,
S. Alanne 87, Y. Sirola 55, Mikko Uotinen 48, M. Paasi-
vuori 46, E. Haapalainen 42, A. Halme 26, Jakobsson 22,
Ida Aalle 15, H. Lindroos 14, Heitto 12, E. Leino 12, H.
Pärssinen 10, Järvenpää 9, M. Laine 8, Salava 10, Tuomi-
nen 7, Valpas 4 y. m.

Ruotsalaiset: G. Johansson 139, Hörhammar 108,
Ingman 15, Viik 7, Jakobsson 9 y. m.

Varajäseniksi saivat ääniä:

M. Sillanpää 105, Haapalainen 96, S. Alanne 78, Ida Aalle 65, J. Jussila 67, M. Paasivuori 54, O. V. Kuusinen 55, Halme 53, Tuominen 56, J. Johansson 51, L. Viik 45, Mikko Uotinen 34, Heitto 22, E. Leino 48, H. Lindroos 22, H. Pärssinen 18, Järvenpää 18, M. Laine 27, Turkia 10, Alfthan, Ingman 15 y. m.

Valituiksi tulivat:

Puheenjohtajiksi: *Edvard Valpas* 295 ja *A. Järvenpää* 192 äänellä.

Sihteeriksi: Y. Sirola 240 äänellä.

Rahastonhoitajaksi: E. Perttilä 326 äänellä.

Puoluetoimikuntaan: Yrjö Sirola 345, Miina Sillanpää 165 ja G. Johansson 139 äänellä.

Varajäseniksi: O. V. Kuusinen 224, J. Jussila 128, S. Alanne 114 ja J. Hörhammar 108 äänellä.

Puheenvuoroa pyysi *Y. Sirola* ja lausui:

Jos minä eilen kieltäytyessäni ehdokkuudesta sihteerin toimeen ja vakuuttaessani, että niiden perusteiden lisäksi mitä esitin, minulla on pätevät syyt, olisin teeskennellyt enkä tarkoittanut vakavasti, niin silloin minä kaikkein vähemmin olisin ollut sopiva saamaan ääniä sellaiseen luottamustoimeen, sillä ei se kainous ole mikään hyve. Jos tämä kokous tahtoo antaa minulle luottamuksensa, niin vaadin minä sen siinä muodossa, että uskotaan ja luotetaan minun selityksiini ja syihini. Katson asiaa miltä puolelta tahansa, niin minä en voi tulla puoluesihteeriksi ja ne 240 ääntä jotka minulle on annettu siirtyvät minulle puoluetoimikunnan vakinaiseksi jäseniksi. Luottamustoimeen voi kokous juuri ja juuri pakolla määrätä, vaikka luulin perustelleeni siitäkin eroamisen syitä. Jos tehdään vastaväitteitä, nimittäin jos tässä tapauksessa näitä ääniä ei lueta minulle mitä puoluesihteerin hyväksi on annettu, niin minä kysyn onko uusi sihteerin vaali toimitettava vai tehdäänkö Turkiasta ilman muuta.

Kokous vapautti *Sirolan* ja hyväksyi sihteeriksi ilman uutta äänestystä *Matti Turkian*.

Matti Turkia: Viimeiseen asti toivoin että Sirola ottaisi sihteerin viran vastaan. Tänä aamuna koetin vielä taivuttaa mutta niinkuin näkyy ei hän ota sitä. Minä kysyn teiltä eikö ole viisainta että toimitetaan uudestaan sihteerin vaali. (Ääniä: Siitä on tehty päätös, eikä sitä muuteta.) Koko viime yö koetettiin tästä muutamien puoluetoverien kanssa keskustella ja tultiin siihen tulokseen, että se joka tapauksessa on puolueelle tappioksi jos minä siihen tulen. Nyt jos te olette osottaneet luottamusta minulle, niin kärsikää myös yhdessä. Koittakaa tukea sillä moitteet eivät auta. Kun on huonoon kykyyn luotettu, niin ottakaa seuraavassa puoluekokouksessa tämä huomioon, että itse olette minut pakottaneet. Minä olen varma että siinä toimessa jos missään olisi parhaiden Sirolalla ollut tilaisuus hyödyttää puoluetta. En kiitä luottamuksesta ei pidä luottaa siihen mihin ei ole luottamista. Tahdon puutetta en luule minulla olevan mutta kyvyn puutetta kuten sanoin.

Leppänen: Minä ehdotan että kokous valitsisi toiseksi puheenjohtajaksi *Sirolan*.

Sirola: Pyydän huomauttaa että kirjallista äänestystä ei voida muuttaa. —

Ehdotus raukesi.

Kirves: Minä en tahdo muihin vaalitulosten kohtiin kajota kun ainoastaan Viipurin läänin läntisen vaalipiirin tuloksiin. Minä olen tullut sieltä puolueeneuvoston varajäseneksi. Minä tahtoisin että Kotkasta olevat toverit ehdottaisivat keskuudestaan varajäsenen joka hyväksyttäisiin. Minä olen varma että minä tulen kunnallislautakunnan puolesta ottamaan osaa vaalitehtäviin ja minulla on muuten paljon tehtävää niin ehdottaisin että valittaisiin toinen varajäsen.

Sirola: Varajäseniä ei kutsuta kokouksiin ennenkuin vakinainen on tullut jollain lailla pois. Siis jos ei Viitanen voisi tulla kokoukseen niin astuu Kirves tilalle. Huomautan puoluesääntöjen kohdasta jossa sanotaan että puolueeneuvoston kokouksissa saavat olla sanomalehtien päätoimittajat.

Jos kotkalaiset tahtovat puolue-neuvoston kokouksia seurata niin on heillä siihen kyllä mahdollisuus. Kirveen eronpyyntö on tarpeeton.

Ehdotus hylättiin.

Viitanen: Kun minun nimeni oli ehdokaslistalla mainittu varajäsenenä, en tahtonut kieltäytyä tietäessäni, että varajäsenen tulee harvoin ottaa toimintaan osaa mutta kun vaalissa sotkeutui niin että Viipurin läänin läntisen vaalipiirin enemmän luottamusta nauttiva henkilö siirtyi puoluesihteeriksi, niin tässä tapahtui jonkunlainen väärinkäsitys. Siis minä pyytäisin näin ollen, koska minä tulin tässä tapauksessa vakinaiseksi jäseneksi neuvostoon, niin pyytäisin siitä toimesta eroa ja ehdotan että minun tilalleni valittaisiin Petersson Kotkasta.

Sirola: Ei vaalin tulosta voida mennä muuttamaan.

Ehdotus lykättiin.

Lillnix: Tässä Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin neuvoston jäsenen suhteen on varmaan tullut jonkunlainen sopimattomuus. Kumpikaan jäsen ei asu vakituisesti siinä piirissä ja siinä suhteessa olisi jotain päätettävä.

Sirola: Eikö tällaisia huomautuksia olisi pitänyt tehdä silloin kuin ehdokkaat asetettiin? Asia ei tietysti nyt anna aiheutta mihinkään toimenpiteisiin.

Ehdotus raukesi.

Puolueneuvostoon valittiin:

Uudenmaan läänin vaalipiiri:

Aatto Siren 181 ja varalle E. Manner 99 ääntä.

Ruotsalaiset: A. Ingman 61 ja varalle A. Caselius 33 ääntä.

Ääniä saivat:

A. Heiskanen 71, O. Seiker 36 ja E. Perttilä 2 y. m.

Turun läänin etel. vaalipiiri:

A. Rissanen 132 ja varalle T. Tainio 114 ääntä.

Ruotsalaisia: A. Grönroos 67 ja varalle Höglund 39 ääntä.

Ääniä saivat:

K. F. Hellsten 42, V. Laine 23, J. Merinen 22, rouva T. Tuomola 5, F. Tuomola 4 ääntä.

Ruotsalaiset: Johansson 5, Alfthan 4, J. Hörhammar 3 y. m.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri:

V. Laine 123 ja varalle J. Merinen 96 ääntä:

Ääniä saivat:

A. Rissanen 16, T. Tainio 12 ja E. Salin 6 y. m.

Hämeen läänin etel. vaalipiiri:

J. H. Saaristo 105 ja var. K. Vesterberg 59 ääntä.

Ääniä saivat:

Y. Mäkelin 14, V. Jokinen 10 y. m.

Hämeen läänin pohjoin. vaalipiiri:

Yrjö Mäkelin 148 ja var. Väinö Jokinen 133 ääntä.

Ääniä saivat:

Paunu 11, Kosonen 5, Korpimaa 4, Laakso 4 y. m.

Viipurin läänin läntinen piiri.

V. Viitanen 84 ja var. J. Kirves 48 ääntä.

Ruotsalaisia Höglund 60 var. Alfthan 26.

Ääniä saivat:

Pärssinen 5, Uotinen 4, Käcklund 10, Ingman 2 y. m.

Viipurin läänin itäinen piiri.

Mikko Uotinen 159 (87) 246 ja var. Supinen 44 ääntä.

Ääniä saivat:

Virkki 39, Pipatti 26 y. m.

Mikkelin läänin piiri.

A. J. Partanen 90 ja var. Kokkonen 55 ääntä.

Ääniä saivat:

Mömmö 2 y. m.

Kuopion läänin itäinen piiri.

Hämäläinen 72 ja var. Lonkainen 32 ääntä.

Ääniä saivat:

Tirkkonen 25, Partanen 3 y. m.

Vaasan läänin itäinen piiri.

Linnavuori 70 ja var. Hätinen 40 ääntä.

Ääniä saivat:

Häkkinen 3, O. Turja 3 y. m

Vaasan läänin etel. piiri.

Hautala 65 ja var. Hurme 55 ääntä.

Ääniä saivat:

Lillnix, 4 Nurmi 3 y. m.

Vaasan läänin pohj. piiri.

Paavo Kallio 94 ja var. Huttunen 64 ääntä.

Ruotsalaisista: H. Backlund 34 ja var. Backman 22 ääntä.

Ääniä saivat:

Linnavuori 2 Hautala 2 y. m.

Oulun läänin etel. piiri.

Hämäläinen 84 ja var. Törmä 33 ääntä.

Ääniä saivat:

Komu 12, Lehto 9 y. m.

Oulun läänin pohj. piiri.

A. Mantere 98 ja var. Puttonen 61 ääntä.

Ääniä saivat:

Komu ja Laaksonen 2 y. m.

Tilintarkastajat.

Tilintarkastajiksi valittiin:

V. Kosonen Tampereelta, F. Tuomola Turusta, A. Karjalainen, O. Lähde ja V. Ponteva Helsingistä.

Varalle;

V. Eloranta, Haarala ja M. Paasivuori Helsingistä.

Palkkiota.

Toimitsijain palkkio on 15 mk. Puolueneuvoston jäsenille matkat ja vakinaisella kuupalkalla oleville 4 mk. ja toisille 7 mk. päivärahaa. Tilintarkastajille samoin.

Agitaattorit protesteeraavat.

Kivikoski: Asia jonka minä pyydän esittää koskee etupäässä agitaattoreita eli puhujia. Jokaisen täytyy tietää, että jos mikään toimi nykyisissä oloissa on vaikea niin on juuri se, että kulkea mailla puhujana. Ei ainoastaan siitä syystä että siellä saa kärsiä vaivaa, mutta ahdinko on erittäin suuri varsinkin viime aikoina porvarien puolelta. Tätä ahdistamista on erittäin voimakkaasti tunnettu näinä päivinä. Meidän paraat puoluemiehet kuten toveri Tainio täällä suvaitsevat heittää selittämättömiä syytöksiä kaikista puhujista, että meistä tuskin on missään puhuttu sellaisia sanoja. Tuo hänen puheensa on porvarilehdissä ollut tarkkaan painettuna ja jokainen tietää mikä seuraus siitä on vastaisuudessa puhujille. Tämä on herättänyt täällä puhujissa mielipahaa sen tähden että he tietävät, että siitä heidän toiminnalleen on tavattoman suuret vaikeudet. Minua on pyydetty esittämään tämä asia kokoukselle ja jos kokous suvaitsisi että tästä käytettäisiin puheenvuoroja, (Ääniä ei ei). Jos niin onkin että puhujat ovat suureksi osaksi kehittymättömiä mutta niin moni muu toiminta on puutteellista ja kehittymätöntä. Täytyy huomata, että jos meillä on tahtoa niin tahto se on joka korvaa kaikki ja minä uskon, että meillä on tahtoa tarpeeksi asti. Nämät sanat jotka meitä kohtaan on heitetty ne ovat lausutut tilassa jolloin ei oltu normaalikunnossa mutta porvarilehdet ovat ottaneet ne järkimiehen sanoina.

Sirola: Nämä Tainion kovat sanat eivät ole meidän agitaattoreitamme ollenkaan vahingoittaneet. (Ääniä: ketä sitte?) Aina kun minä olen matkustanut agitaattorina, puhunut tahi kirjoittanut puolueen puolesta niin minä pidän velvollisuutenani huomauttaa, että tällaisen käsityksen minä olen saanut, mutta se voi olla vaillinainen ja heikko. Jokaisen agitaattorin täytyy näin sanoa, täytyy sanoa että tämä minun puheeni on nyt tällainen mutta sosialidemokratia on paljon selvempi ja suurempi kuin mitä minä voin esittää, tutkikaa sitä, perehtykää siihen itse. Tämmöisen lausunnon puolueen puolesta sisältävät Tainion sanat. Hän on tahtonut, että meidän agitaattorit, jotka ovat niin paljon herättäneet,

niin paljon vaivaa nähneet levittäessään sosialidemokratista tietoa eivät kuitenkaan ole siinä yksilöinä ja heikkoina ihmisinä voineet onnistua niin suuressa määrin kuin korkea sosialidemokratinen aate olisi tarvinnut ja oli silloin kaikissa syytöksissä selitys että meidän asia on niin paljon korkeampi ja voimakkaampi kuin mitä sen nimessä esiintyvät puhujat jaksavat esittää ja jos tämä on ollut porvarilehdille makupala niin se osoittaa vaan sitä että he tästä kokouksesta eivät ole paljon muita makupaloja saaneet ja että tämäkin makupala supistuu hyvin laihaksi. (Hyvä).

Vatanen: Minun mielestäni se ei ole ollenkaan loukkaus agitaattoreille että porvarilehdet niitä parjaavat. Jota mustemmaksi agitaattorit saadaan porvarisanomalehtien silmissä sitä kauniimmaksi he tulevat. Ne henkilöt työväen joukosta jotka täällä ovat eivät ole vahingoittaneet vähemmälläkään tavalla agitaattorien arvoa. Siltä puolelta ei Tainio ole loukannut agitaattoreita että hän on tunnustanut tuon tosiasian että siellä on henkilöitä jotka vielä eivät ole perinpohjin syventyneet sosialidemokratian suureen kysymykseen. Se voisi vahingoittaa jos se ymmärretään siinä muodossa, että agitaattorit ovat kykenemättömiä toimiinsa. Jos tämä kokous ymmärtää asian sillä tavalla, että niihin agitaattoreihin ei ole luottamista, jotka tähän asti ovat agitatioonia harjoittaneet, vaan että niiden tilalle on uusia asetettava, siinä tapauksessa on tämä tiedonanto vahingoittanut agitaattoreita ja aatteen levittämistä, mutta minä uskon että tämä joukko käsittää että mistä meidän joukkoomme olisi voinut tulla henkilöitä, joilla olisivat niin perusteelliset tiedot, emme me ole saaneet korkeampaa koulusivistystä eikä perinpohjaisempaa valistusta ettei meidän sanoissamme voisi löytyä jotakin joka olisi ehkä väärin. Minä en ole saanut osakseni korkeampaa kehitystä ja minun sanoissani voi olla jotain kelpaamatonta.

Sirola: Emmekö voisi yhtyä siitä, että agitaattorivanhus Vatasen selonteon johdosta päätämme, että Tainion sanoja ei saa käsittää niin, että nykyisten agitaattorien tilalle voimme heti asettaa paremmat vaan ovat he niin hyviä kun

puolue on voinut asettaa ja siis täyttäneet tehtävänsä mahdollisemman hyvin. Tainion ruoskan iskut olkoot kohdistetut kaikille. Jos me lausumme täyden tunnustuksemme agitaattorien uhrautuvalla ja menestyksellisellä työllä ja kohotamme heille eläköönhuudon niin . . (Ääniä: ei ei ei tarvitse) niin kokous tahtoo antaa tunnuslausuntonsa agitaattorien toiminnalle . . (Ääniä: ei, ei. Annetaan. Melua). Agitaattorit eivät saa huutaa! Kokous lausuu tunnustuksensa agitaattorien työlle ja lisäksi että Tainio tarkoitti että niistä agitaattoreista, jotka nyt ovat puolueella kasvatetaan aina parempia ja parempia koulujen ja kurssien kautta.

Tähän yhtyi kokous.

Agitaattori Käcklund jätti seuraavan vastalauseen:

Puoluekokouksissa käsiteltyjen kysymysten joukossa on kaksi, jotka ovat ehdottomasti luettavat käytännöllisen sivuseinän laajalle alueelle, toinen on Turun kokouksen päätös työväenopistojen perustaminen kaikkiin seutuihin, joissa on vähintään 50 työläistä, toinen tässä kokouksessa käsitelty kysymys agitaattorikursseista ja seminaareista. Kun toveri Tainio sai tehtäväksi alustaa kysymyksen, odotin todella hänen esittävän muita seikkoja puolustamaan seminaaria, kuin sivuseikkoja ja valheita. Sillä Tainion esittämästä kasvatustopillisesta ohjelmasta puuttuu ne tekijät, joita täytyy pitää perusteina: agitationin tehtävä, kansantalous, dialektinen koulu ja parlamenttarismi.

Agitationin tehtävä ei ole tyytymättömyyden herättäminen, koska sitä on jo kaikkialla riistettyjen keskuudessa, vaan on järjestettävä tyytymättömyys luokkatietoisuudeksi ja kohdistettava se kapitalistista periaatetta vastaan.

Kansantalouden pätevän opettajan hankinta on helpommin sanottu kuin tehty, koska ei Helsingin työväen luennoillekaan ole onnistuttu saamaan opettajaa tässä asiassa. Lopuksi on kyllä parlamenttarismi, kun vallankumous on tehtävänsä tehnyt, vallitseva tulevaisuutta olen siksi ajatellut ettei seminaarin tarkoitus tulisi sellaiseksi kuin Tainio sanoi,

että kasvatettaisi 30 ammattiagitaattoria, vaan: kansanseminaari, joka voisi valmistaa ainakin yhden toimitsijan joka yhdistystä varten, johtamaan vuosi- ja keskusteluklubeja parlamentaariseen henkeen, että kerrankin pääsisimme kuulemasta sitä merkityksetöntä puhetulvaa, joka niin runsaana ylellisyytenä on tullut tämänkin kokouksen osaksi. — Minä sivuutan kokonaan Tainion hyökkäykset — oikeutetut tai perusteettomat — agitaattoreita vastaan.

Oulussa 26 p. elok. 1006.

A. Käcklund.

Vieraiden poistuminen.

Ruotsalaisten vieraiden puolesta lausui Lindqvist: Pyydän onnitella Suomen sosialidemokrateja sen työn johdosta mitä näinä päivinä on tehty. Varmasti ovat sosialidemokratian aatteet yhä juurtuneet Suomen työväen keskuuteen ja epäilemättä ovat nämät tulleet päämääräänsä lähemmäksi. Kyllä on varmasti työnne kantava hyvän sadon ja Suomen työväki astuva askeleen eteenpäin kansainvälisen työväenliikkeen taistelurintamassa. Päätöksenne menettelytapakysymyksessä — käyttää työväen eduksi niitä etuja, joita vaalilaki tarjoaa, mutta antaa pääjohdolle vapaat kädet toimia Venäjän tapauksiin nähden — on varmasti harkittu. On pyrittävä enemmistöksi valtiopäivillä. Myös reformivaatimuksenne osottavat selkeää katsetta kansan eduille.

Tulimme toveriemme kanssa oudostellen ja tutkistellen katsomaan, kuinka nuori ja elinvoimainen Suomen työväenpuolue vaikuttaa yhteisten tarkotusperiemme hyväksi. Emme sitä tunteneet sillä yhdysside ei välillämme ole ollut voimakas. Olemme nyt — vaikkakin kieltänne taitamattomina — saaneet käsityksen toimistanne ja palaamme kotia siitä varmasti vakuutettuna, että sosialidemokratialla on Suomessa vankka luku kunnon taistelijoita käytettävänä. Tältäkin puolen Pohjanlahden on armeija varmoja miehiä taistelemassa yhteisen asiamme puolesta. Kiitos kutsumuksesta, kiitos kokemuksista täällä. Toivomme, että te edelleenkin kuljette

yhtä pelottomasti eteenpäin kuin tähänkin asti, etenkin äänioikeutenne avulla. Suurella harrastuksella me Ruotsista käsin seuraamme vaalejanne ja toivomme että te voimakkaalla agitationilla saatte valtiopäiväryhmänne suureksi ja mahtavaksi ja näin osotatte Ruotsinkin työväelle, että kyllä kannattaa iskeä iskunsa äänioikeuden puolesta. Kenties kohdistetaan Ruotsin työväelle ensi vuonna sama taisteluvaatimus kuin on teillä ollut. Taajoin rivein olette rynnänneet tuntematonta kohti, — niin meilläkin. Kenties piankin saamme pyytää siveellistä kannatusta Suomen työväeltä. Meillä ei ole vielä äänioikeusasiasa saatu läpi; kapitaali on edelleen kaikessa vallassa. Meidän on sen puolesta iskettävä meidän on luotava parempi taistelupohja Ruotsin työväelle.

Me viemme mukaamme mitä parhaat vaikutukset Teidän kokouksestanne. Omasta ja toverini puolesta pyydän mitä sydämellisimmin kiittää teitä. Toivomme että yhdyside välillämme on vahvistunut ja että siitä seuraisi uusia yhteistoiminnan muotoja yhteisen asiamme hyväksi.

Sirola käänsi hänen lausuntonsa suomeksi ja kokouksen puolesta lausui kiitokset ja tervehdykset vieraille.

Seisoaltaan kuunteli kokous näitä puheita ja puhkesi voimakkaisiin eläköön huutoihin kansainväliselle sosialidemokratialle.

Kokouksen loppu:

Puheenjohtaja *Yrjö Sirola* lausui: Minä kokouksen puheenjohtajana pyydän ilmoittaa kokouksen loppuneeksi. Täältä pöydän äärestä ovat paenneet ne, joille kokous on suurimman luottamuksen antanut ja jotka olisivat olleet velvolliset tämän lopputoimituksen tekemään, mutta kun minä olen tänne jäänyt niin pyydän aivan lyhyesti lausua.

Lienee ollut niitä jotka tänne tultaessa olivat epävarmoina ajatelleet, miten näin suuren, näin jännittävän taisteluvuoden jälkeen kokous käy, miten kaikki selvenee, miten on arvostelu menneestä toimikaudesta lankeava ja miten tulevaisuuden ääriviivat tulevat vedettyä. Ne jotka tässä jonkun-

laista epävarmuutta tunsivat, tunsivat sitä ainoastaan senverran kuin sosialidemokratinen ajatuskanta heissä ei ollut täysin varma. Siinä määrässä kuin sosialidemokratinen ajatuskanta heissä varmistuu, siinä määrässä varmistuu heille tieto siitä, että järjestynyt työväestö kansainvälistä toimintatapaa noudattaen ei kulje harhaan kun sillä on lippunansa sosialidemokratian aatteet, kun sillä on kokemuksia historian pitkästä kulusta, kun sillä on toisten maiden toveriluokkien taistelu sekä innostavana että varottavana esimerkkinä, ja kun sillä on ohjaajana köyhälistön voimakas luokkatunne, joka laajenee ja laajenee joka hetki selkeäksi luokkataisteluksi. Kun se seuraa niitä toimintatapoja, jotka vievät sitä luokkaa luokkana eteenpäin, niin se samalla korottaa koko kansaa korkeammalle, sillä työväen luokka, työtä tekevä luokka on yhteiskunnan pohja ja perustus ja se on melkein koko yhteiskunta, se on tuleva koko yhteiskunnaksi silloin kuin se lakkaa olemasta luokkana silloin kun ei ole enään ihmisissä ketään muita kuin hyödyllisen työn tekijöitä, jotka tovereina kansainvälisyyden periaatteita noudattaen työskentelevät. Siis sitä kohti me työskentelemme, sitä tähtäävät tämän kokouksen päätökset ja toimet. Minä lausun sen vakaumuksen, että me olemme sittenkin varmistuneet täällä, me olemme astuneet eteenpäin, me olemme astuneet eteenpäin niin pitkälle kuin meidän kehityksemme sallii, ei enemmän eikä vähemmän, emme liioittele, emme kainostele. Taaksepäin me emme voi astua, sillä takana on kurjuutta ja kuolemaa, edessä voittoa ja menestystä. Enempää ei tarvitsekaan sanoa. Me edustajat olemme täällä toimineet valittuina luottamushenkilöinä, me puolestamme olemme antaneet luottamuksemme määräämällemme neuvostolle, toimikunnalle, joiden on koottava ja järjestettävä ne liikkeet ja toimet, jotka järjestyneen työväenluokan nimessä ja sen eduksi pitkin maata tapahtuvat. Jos me olemme löytäneet oikean kansanvaltaisen järjestämismuodon, niinkuin ajan olot ja kehitys vaatii, niin ei tule olemaan mitään vaikeuksia toiminnassa vaan kaikki käy tasaisesti toverillisesti ja varmasti. Kun me tulemme kokoon jälleen, niin olen minä varma siitä että niin

ankarana kuin silloin arvostelun salamat täällä singahtelevatkin ja niin selkeästi kuin täällä virheet paljastetaankin ja tapahtuneet erehdykset korjataan, niin varmaan on se tapahtuva toverillisella ymmärtämisellä kuten tässäkin kokouksessa ja siis lausun sen varman vakaumuksen, että arvostelu siitä toiminnasta, jonka puolueeneuvosto ja toimikunta tänä aikana tekee, tulee järjestyneen työväen puolesta tapahtumaan samassa toverillisessä hengessä johonka me olemme nyt päässeet. Minä uskon että kaikilla meistä on se tunne että persoonallisista riitaisuuksista, joita mahdollisesti joskus on ollut, alamme yhä varmemmin päästä, yhä selvempänä ja selvempänä kajastelee meille kaikille taistelu asian, taistelu paremman ja huonomman, onnistuneemman ja epäonnistuneemman ehdotuksen välillä, taistelu joka asetetaan lämpymän sydämen, selkeän ajatuksen ja järjen vaakalaudalle, mutta ei enempää. Täällä on puhuttu niin puolelta kuin toiseltakin ja kaikki tietävät, ja puhujana minä etupäässä, että mitä tässä sanotaan, se on niin kutsuttuja korulauseita, jotka ovat välttämätön paha tällaisessa kokouksessa ja siksi minä voin lopettaa. Ja lopuksi kohottakaamme tavanmukainen eläköönhuuto asiallemme, aatteellemme kansainväliselle sosialidemokratialle. Eläköön kansainvälinen sosialidemokratia, eläköön.

Mahtavina vyöryivät eläköön huudot. Innostunein mielin laulettiin „Köyhälistön laulu“.

Kokouksen sihteerin *Mikko Uotinen* lausui:

Toverit! Oululaiset työveljet ja -sisaret!

Nämä köyhälistön valtiopäivät, missäpä niitä onkin pidetty, ovat aina muodostuneet unhoittumattomiksi hetkiksi. Ne ovat muodostuneet tulitunteisiksi hetkiksi, jotka kautta aikojen tulevat aina mielessä säilymään. Ne elämän mustimpina hetkinä aina meitä innostavat, elvyttävät. — Paljon näinä hetkinä kirjoitetaan sydämmiemme kirjoihin, jota me sieltä voimme tuleville polville lukea. Tämä kokous, jos mikään, on ehjän, kokonaisen, veljellisen tunteen meihin laskenut. Se on sulattanut meidät yhdeksi, suureksi kokonaisuudeksi. — Kuinka paljon tähän onkaan vaikuttanut se sydämmellinen kohtelu, jota me Oululaisten työveljien ja

sisarien puolelta olemme saaneet. Kun me tuolta etelästä päin läksimme tänne pohjoiseen kulkemaan, huomasimme kuinka luonto vähitellen kalpeni, koleutui. Se teki mielen raskaaksi. Tulimme tänne, vastassa meitä oli iloinen veljen katse, kättämme puristi lämmin veljen käsi. Me jouduimme täällä näinä päivinä veljellisen kohtelun alaiseksi, jota me aina tulemme muistelemaan. Unhoittumattomin kirjaimin tulemme me sen muistojemme kirjaan piirtämään. Rohkenen kokouksen puolesta lausua Oululaisille sydämmellisen kiitoksen. Kiitos toverit!

Arvoisa kokous! Täällä on jo lausuttu niitä sanoja, joita minäkin tahtoisin painaa toverien mieliin, ennenkuin eroamme. Meidän työmme on ollut tärkeää, suuriarvoista. Esitaistelijoiden vaikeaa, paljoamerkitsevää uurastamista. Me olemme kaskea kaataneet, tietä viitoittaneet, loimuja sytyttäneet. Kaataneet kaskea, joka on hallaisena edessämme seisonut. Viitoittaneet tietä, joka Suomen sorretun köyhälistön uuteen, parempaan huomeneen johtaa. Loimuja sytytelleet, jotka tasaisista velvollisuuksista, tasaisista oikeuksista julistavat. Me olemme täällä teoin koettaneet yhtyä niihin säveleihin, jotka kaikkialla kaikuvat, yhä laajentuen ja voimistuen: totuutta, oikeutta, ihmisyyttä kansoille. Me olemme kortemme laskeneet sen aikamme jaloimman asian puolesta, joka tahtoo musertaa valheen, sorrion ja vääryyden, kruunata oikeuden, ja ihmisyyden. Onko meidän työmme onnistunutta, onko sillä kyllin kantavuutta, sen tulevaisuus näyttää. Me vahvasti uskomme asian niin olevan.

Me lähdemme täältä jokainen kotipaikoillemme innostuneina, sydämmissä selvyys, että työtä, entistä uutterampaa työtä on tehtävä. Kaikkialla, minnekä katseemme luomme-kaan, näemme työn velvoitusta, työn tilaisuutta. Me näemme ne synkät, valottomat komerot, joissa elämän armottoman hallan sylissä kärsitään. Näemme ne tuhannet särkyneet katseet, joista puute, tuska, kärsimys meitä vastaan loistaa. Tummina kaikuvat korvissamme tuskien huudot, ne syyttävät sorrettua sydäntämme, kehoittavat työhön, kutsuvat taisteluun. Tämä kokous, uskon varmasti, oli omiansa kohotta-

maan tätä harrastusta. Älköön se harrastus elämän ankarrissa tuulissa heikontuko, kestäköön, voimistukoon.

Toinenkin toivo olisi, jonka toivoisin meitä lämmittävän. Puhuimme särkyneestä toverihengestämme. Niinhän se on. Pirstaleita, pirstaleita ja taas pirstaleita, minne katsoimme. Syyttäkäämme nyt itseemme toivo sen kohoamisesta, puhdistumisesta, vahvistumisesta. Työmme ja taittomme on vaikeaa. Aina heitetään päällemme parjauksen likaisimmat virrat. Kaikki huono, keho se sysätään meidän niskoillemme. Kukapa tietää, kuinka kireäksi olot tulevatkaan. Siksi me lujaa, tervettä toverihenkeä kaipaamme. Kaipaamme toverihengen luomaa lujaa, sisäistä kokonaisuutta. Ainoastaan se antaa varman uskon voitosta. Sen avulla olemme murtumattomat.

Toverit! Kun me nyt menemme kotiimme työhön uutteeraan niin muistakaamme tehtävämme. Punaisia lippuja, nousevan huomeneen lippuja kohotkoon joka kummulle. Kansaa runsain joukoin niiden ympärille, kansaa joka on päättänyt taistella ja voittaa. Meidän voittomme on ihmisyyden voitto, se on sorrettujen sunnuntai aika, jossa onnellinen, vapaasti kehittyvä ja edistyvä kansa jatkaa sitä elämää, jonka taistelumme sille antaa. Se on työn vapauden päivä, työn edistysrikas aika. Eläköön se taistelu, joka tarkoittaa työn vapauttamista, työntekijäin oikeuksiinsa kohottamista! Eläköön, eläköön, eläköön!

Toveri *Kosonen*: Toverit! Kun me tulimme tänne Ouluun oli meillä selvillä, että täällä on tehtävä tärkeää työtä ja me olemme täällä tulleet puolueeseemme nähden selville siitä, että Suomen sosialidemokratista puoluetta ei voida pirstata sisällisesti enemmän kuin ulkonaisestikaan. Tänne tultiin eräältä taholta siksi, että täällä ruvettaisiin ihanteelliseksi, tunteiden varaan pantaisiin päät yhteen ja ruvettaisiin potkimaan ulospäin, mutta täällä ovat määrätyt selvät rajat, on tyydytty määrittelemään järkevästi mahdollisuudet lukuun ottaen tulevaisuuden suunnittelu. Tosin kyllä me myöskin tarvitsemme ihanteita ja aatteita ja niitä meillä myös on. Me tyydymme noudattamaan puolueen puhtaita periaatteita. Ja Suomen sosialidemokratinen puolue on astunut näin ollen,

kun se menettelytapansa määritteli, astunut kansainvälisten sosialidemokratisten puolueiden riveihin itsetietoisena poliittisena tekijänä sosialidemokratien suuressa renkaassa. Kaikissa maissa, joissa sillä on varma pohja, se sitä noudattaa ja niin se tulee olla meilläkin. Näin me panemme päämme yhteen ja potkimme. Kun me lähdemme täältä niin meillä on edessä tärkeät uuden eduskunnan vaalit joista ruotsalaiset toverit erityisesti mainitsivat. Ne eivät ole tärkeät ainoastaan meille, vaan heillekin. Kun näin ollen me olemme astuneet kynnyksen yli uuteen asemaan, uuteen valtiolliseen elämään, niin se agiteeraava menettely, jota pääasiassa tähän asti olemme noudattaneet, jää vähemmälle ja me tulemme tosi toimiin. Silloin on meillä syytä painaa mieleemme, että puolue ei sisällisesti enemmän kuin ulkonaisesti-kaan esiinny erimielisenä eikä sen yhtenäisyyttä missään tapauksessa kokonaisuuteen nähden keinotekoisesti horjutella vaan, että tämän puolueen päätökset edelleen tulevat pidettäväksi pyhinä ja oikeina ja niitä noudatetaan. Jokaisen on oltava rehellinen ja alistuttava kaikissa suhteissa siihen mikä puolueelle on eduksi ja puolueen etu asetettakoon yksityisen edun edelle. Tämän puolueen on esiinnyttävä yksimielisenä, puolueeneuvoston ohjeiden ja kaikkien määräysten noudattaminen on tämän puolueen ehdoton velvollisuus. Edelliselle puoluehallinnolle on meidän annettava tunnustus. Se on kaikista pikkuseikoista huolimatta pääasiassa osannut oikeaan ja toiminut täysin johdonmukaisesti. Siitä sille kunnia ja kiitos! Täällä valitun tulevan neuvoston täytyy johtaa tämä puolue niitä päämääriä kohden ja niitä taistelukeinoja käyttäen joita täällä olemme yhteisesti hyväksyneet. Puolueemme täytyy kulkea eteenpäin yksimielisenä yhä lisääntyvänä, voimakkaana itsetietoisena valtiollisena puolueena. Eläköön yksimielinen Suomen sosialidemokratinen puolue, eläköön eläköön, eläköön.

Oululaisten puolesta vastasi toveri *Piisinen*:

Hyvät toverit! Olen erittäin hyvilläni paikkakuntalaisena, että tämä puoluekokous, juuri tämä, sattui pidettäväksi täällä Oulussa. Olen hyvilläni siksi, että tässä puoluekokouksessa on

suunnattu Suomen sosialidemokratinen puolue, sen toiminta tulevaisuuteen nähden uusille urille. Se on ikävä, mutta kuitenkin on niin sanottava, että meidän työväenliikkeemme ellei murhelapsena, niin kuitenkin suureksi osaksi vielä jäljellä olevana on Pohjanmaan työväenliike, se on hyötynyt kenties enemmän tästä puoluekokouksesta. Olemmehan olleet tilaisuudessa oppimaan tämän kokouksen monista eduista ei yksin kokouksessa vaan ulkoapäin, parvekkeiltakin. Me olemme olleet tilaisuudessa kuulemaan valaisevia puheita ja selityksiä täällä puistokokouksessa muilta paikkakunnilta saapuneilta puoluetovereilta. Ehkä lienee niin, että tämä kokous on jonkun verran tuollaista nurinaa, tyytymättömyyttä herättänyt muutamia yksilöitä kohtaan, joka ilmeni tässä äsken muutamien puhujien puolelta. Minä kuitenkin pyytäisin en minään korulauseena mutta sydäimestä lähteneenä lausua kaikille niille agitaattoreille, jotka täällä puistokokouksissa ovat niin hyvin itsensä kunnostaneet, pyytäisin lausua parhaimmat kiitokset. Minä uskon, että heidän puheensa eivät ole turhaan menneet. Ottakaa siis, agitaattorit sydämellinen kiitos siitä työstä mitä olette toimittaneet. Minä pyytäisin lausua paikkakuntalaisten mielihyvän siitä että tämä kokous on sattunut tänne. Pyytäisin myös viemään terveisemme toisille paikkakunnille että kyllä mekin täällä pohjolessa, Lapin raukoilla rajoilla tulemme koittamaan kaikki voitavamme niin, että joskin nyt vielä olemme lapsipuolen asemassa, voisimme jo ensi puoluepäiviin mennessä kohota toisten tasalle. Sinne me ainakin pyrimme. — Täällä toveri Uotinen lausui liikuttavia sanoja paikkakuntalaisille. Eihän se vastaanotto mitään ollut. Se olisi tietenkin voinut olla parempi. Paikallinen valmistava toimikunta on ollut tottumaton näitä asioita järjestämään ja siitä on ollut monia hankaluuksia ja pyydämme vieraita unhottamaan tässä suhteessa sattuneet ikävyydet.

Pyytäisin vielä kerran lausua kiitokset paikkakuntalaisten puolesta kokouksen edustajille ja viemään sen tervehdyksen kotimaille, että perästä me täällä pohjolassa tulemme

ja koetamme parhaamme mukaan työskennellä yhteisen asiamme eduksi.

Kohotettiin eläköön huuto Pohjanmaan työväenliikkeelle.

Vielä puhui toveri *Vatanen*:

Puhua kiitosta, ei ole meidän puolueen tarkoitus, mutta oikeus vaatii, että tämä kokous lausuu tunnustuksensa tässä puheenjohtajina ja kirjureina toimineille henkilöille siitä, että ne ovat arvokkaalla käytöksellään ja menettelyllään ansainneet tämän kokouksen tunnustuksen. He ovat arvokkaasti täyttäneet tehtävänsä ja osanneet välttää monta kiihvasta törmäystä, jotka olisivat voineet sattua jos he olisivat olleet vähemmän kehittyneitä. He ovat osoittaneet olevansa täydellisesti toimeensa kykeneviä henkilöitä, ovat osoittaneet että heissä mielenmaltti ja valistuksen voima on tehnyt sen suorituksen mihin on kaikkien pyrittävä. He ovat tunteneet tämän joukon käsityskannan ja ovat sitä oikealla tavalla kärsineet. Sentähden pyytäisin, että kokous antaisi tunnustuksensa sille arvokkaalle ja kehittyneelle toiminnalle, jonka tässä kokouksessa puheenjohtajina ja kirjureina toimineet henkilöt ovat osoittaneet ansaitsevansa. Lopuksi pyytäisin, että kokous lopetettaisiin huutamalla 3-kertainen eläköön huuto Venäjän vapaustaistelulle. Eläköön! Eläköön! Eläköön!

Kun voimakkaat eläköön huudot olivat kajahtaneet, lauloi edustajajoukko hehkuvien mielin, sykkivien sydämin „Työväen marssin.“

Kokous oli loppunut. Eläköön huutojen kaikuessa lähtivät edustajat päiväjunalla kiitämään kotiseudulleen.

„Työ tehty kourin jäntevin
voi poistaa hengen yötä.“

Luettelo puhevuoroista.

A.

Aalle 284, 459.
Ahmala 60, 184, 387.
Alfthan 89, 382, 408, 450.
Alanne 179, 238, 402, 450.
Alkula 42, 214, 366, 386.
Annala 60.
Attila 475.
Auvinen 332.

B.

Boldt 95.

E.

Eskelinen 46, 331.

H.

Haapaniemi 258.
Haapalainen 93, 260.
Halme 472.
Heinonen 449.
Heino 388, 472.
Heikkilä 105, 258, 392, 476.
Heiskanen 180, 351, 429, 458.
Heitto 236, 379.
Hellsten K. 183, 213, 259, 366, 381.
Hellsten S. 187.
Hentunen 97.
Hokkanen 250, 253.
Huttunen 101.
Huovelin 62.
Hurme 384.
Häkkinen 90, 95, 104, 322, 359, 366,
408, 426, 428, 440, 454.

Hätinen 333.

Hämäläinen 21, 60, 259, 334.
Hörhammer 37, 161, 383, 410.

I.

Itkonen 62, 374.

J.

Jalonen, H. 40, 187, 232, 265, 463.
Janhunen 104, 386.
Jokinen, K. 46, 104, 232.
Jokinen, V. 367.
Johansson 39.
Jokisalo 468.
Jussila 46, 255, 382.
Järvenpää 38, 469.
Jäppinen 57.

K.

Kaartinen 45.
Kaasinen 331.
Kari 156, 167.
Karhi 37.
Kannisto 37, 384.
Kantanen 392.
Kallioinen 62, 174, 367, 381.
Kirves 60, 107, 428, 430, 457, 487.
Kivirinta 257.
Kivikoski 491.
Korpimaa 172.
Konttinen 472.
Kosonen 38, 40, 97, 103, 106, 106,
201, 255, 349, 364, 378, 409, 453,
454, 458, 459, 466, 499.

Kopila 388, 392.
 Kotka 187, 257, 339.
 Kokkonen 254.
 Kurikka 46, 63.
 Kuusinen 129, 161, 319.
 Käcklund 37, 171, 253, 259, 493.

L.

Lainio 101, 171, 232, 383, 481.
 Laine M. 392, 452.
 Lempinen 39, 92, 231, 383, 475.
 Leivo 217, 384.
 Leppänen 336, 370, 409, 447, 467, 487.
 Leskinen 43, 233, 449.
 Lehtoniemi 62.
 Leppä 443.
 Lehtinen 258.
 Lehokas 259, 456.
 Linnanvuori 318, 387.
 Lindqvist 334, 494.
 Lillnix 253, 367, 385, 459, 470, 488.
 Louhelainen 323.
 Luoto M. 57, 384.
 Lylykorpi 392.

M.

Maja 447.
 Manner 392.
 Martikainen 102, 450.
 Markkanen 186.
 Manninen 63.
 Merinen 468.
 Mielikäinen 380.
 Mikkonen 475.
 Morninen 61.
 Murto 61.

N.

Nousiainen 253, 381.
 Nuorteva 40, 181, 232, 451.
 Nyberg 334.

O.

Ojala 42.
 Ojamo 350.
 Orasmaa 187.

P.

Paappanen 41, 331, 350, 475.
 Paasivuori 104, 268, 286, 289, 322, 462.
 Paavo-Kallio 315.
 Pakarinen 315, 387, 472, 475.
 Perttilä 23, 107, 250, 360, 432, 448, 483.
 Pekonen 472, 475.
 Pelkonen 214
 Peltonen 44, 245, 470.
 Pesonen 61.
 Pettersson 42, 96, 182, 250, 388, 411, 428, 431.
 Pipatti 321.
 Pietikäinen 572.
 Piisinen 590.
 Puonti 373.
 Puurtinen 57.
 Puttonen 163.
 Puhakka 475.
 Pöyhönen 315.
 Pylväs 62, 314, 381.

R.

Ranius 46.
 Raunio 475.
 Reinholdson 104, 408, 410, 415.
 Rissanen 57, 324, 333, 290, 410, 450, 450, 461, 468, 470.
 Ristola 472.
 Ruhanen 323.
 Ruissalo 464.
 Räsänen 179, 256, 332, 373, 390, 429, 463.
 Rönnborg 46.

S.

Saarinen 62, 314, 475.
 Salin, E. 35, 36, 40, 93, 189, 411.
 Salonen 369.
 Salava 371.
 Sillanpää 302, 368, 390, 444, 457.
 Sirola, Y. 24, 35, 36, 40, 53, 90, 92, 92, 95, 97, 100, 102, 103, 104

104, 105, 106, 106, 107, 107, 107,
108, 117, 124, 171, 184, 218, 272,
334, 346, 358, 360, 361, 362, 371,
374, 377, 400, 427, 428, 429, 430,
432, 432, 439, 440, 447, 448, 449,
451, 456, 458, 459, 460, 467, 468,
471, 483, 483, 484, 486, 487, 487,
488, 488, 491, 492, 495.

Siekinen 59, 258.

Siren 60, 314.

Seppälä 43, 385.

Seppä 383.

Sormunen 181, 250, 389, 444.

Suominen 250.

Suomalainen 470.

T.

Tainio T. 38, 54, 59, 117, 158, 166,
313, 339, 355, 378, 408, 409, 470.

Takala 392.

Taipale 388.

Tarvinen 249.

Tervo 61, 388.

Tila 44, 184, 230.

Toivonen 62, 384.

Tossava 475.

Turunen 61, 333.

Turja 61.

Turkia 44, 234, 385, 444, 447, 447,
450, 464, 487.

Tuominen, J. 97, 186, 248, 328, 353,
382, 391.

Tuominen, K. 174, 256, 332, 352,
430.

Tuomola 429.

Tynkkynen 90, 216, 353, 380, 467.

Törmä 60, 183, 259, 252.

U.

Uotinen Mikko 224, 392, 392, 411,
464, 468, 477, 497.

V.

Valpas 175, 203, 402, 411, 429, 431,
451, 458, 458, 472, 462, 477.

Valavaara 38.

Vatanen, A. 26, 169, 246, 332, 354,
386, 450, 450, 492, 502.

Vatanen, J. 252, 330.

Vesa 38, 330, 387.

Vichman 25.

Virkki 333.

Viitanen 488.

Viljanen 395, 401.

Voutilainen 61.

Vuolijoki 364, 380.

Sisällysluettelo.

	Siv.
Puolueohjelma	3
Kokouksen osanottajat	9
Kokouksen avajaiset	21
Kokouksen toimihenkilöt	25
Tervehdykset	26
Työjärjestys	33
Matti Kurikan edustus	32, 36
Puoluelehdistön hyväksyminen	36
Turkulaisen puoluehallinnon kertomus	64
Nykyisen puoluehallinnon kertomus	68
Keskustelu sen johdosta	89
Boldt'in kahakka	92, 95, 108
Puolueen uudesti järjestäminen:	
<i>a) Alustus</i>	108
<i>b) Säännöt</i>	415
<i>c) Muutosehdotukset ja valiokunnan mietinnöt</i>	402, 411.
<i>d) Keskustelu</i>	408
Vaaliohjelma	
<i>Yleinen alustus</i>	117
<i>Ohjelman eri kohdat:</i>	
<i>A) Suomen eduskunnan oikeuksien laajentaminen kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan (alustus)</i>	129
<i>B) Äänioikeusrajoitukset</i>	262
<i>C) Kunnallinen äänioikeus kaupungeissa (alustus)</i>	262
<i>D) Kunnallinen äänioikeus maaseudulla (alustus)</i>	265
<i>E) Työväensuojelulaki.</i>	
1) Mitä uudistuksia vaaditaan tapaturmavakuutuslakiin? (alust.)	268
2) Lasten ja nuorten henkilöjen suojelus (alustus)	273
3) Kotityön suojelus (alustus)	281
4) Naisten työn suojelus (alustus)	284
5) Työpäivän pituus on lain kautta määrättävä 8-tuntiseksi (alustus)	286

6) Mitä muutoksia vaaditaan ammattitarkastuksen suhteen? (alustus)	289
7) Palvelijain palkkaussääntö (alustus)	300
F) Vanhuus- ja työkyvyttömyys vakuutus (alustus)	295
G) Yleinen kieltolaki (alustus)	302
H) Verotuskysymys (alustus)	303
I) Maatalouskysymys (alustus)	304
Valiokunnan ehdotus	433
Muutosehdotukset ja valiokunnan ehdotuksen tarkastus	439
Lisäysehdotuksia vaaliohjelmaan	451
Muutokset ja lopullinen hyväksyminen	473
Muutokset puolueohjelmaan	124
Menettelytapakysymys.	
A) Valtiollinen menettelytapa	189
1) Alustus	189
2) Keskustelu	201, 218, 313
3) Pöytäkirjat	392
B) Punaset kaartit.	
1) Alustus	327
2) Keskustelu	330
3) Pöytäkirjat	336
C) Senaattorikysymys.	
1) Alustus ja keskustelu	152, 169
2) Pöytäkirjat	468
D) Kunnallinen menettelytapa (alustus)	472
E) Porvarillisiin sanomalehtiin kuuluminen	170
F) Suurlakkorahaston käyttäminen	471
Ammattijärjestö	334
Vaaliagitatsioni.	
a) Alustus	339
b) Keskustelu	342
Seinäjoen jupakka	358, 481
Työlakot	358
Puoluelehdet	361
Puoluelehdet iltalehdiksi	362
Toimitsijain raittius	375
Puoluehallinnon tilit	107, 395
Järjestymisneuvoja	426
Puoluevero pienemmäksi	426
Toimitsijain palkat	428
Puoluetoimiston julkaisut	430
Seuraava puoluekokous	432
Puolueelle oma lakimies	452
Agitatsioonikysymys (alustus)	453

a) Valiokunnan ehdotus	453
b) Keskustelu	455
Puolueen toimitsijat.	
a) Keskustelu puoluetolimikunnasta	460
b) Keskustelu puolueueuvostosta	467
Lentokirjanen vaaliohjelmasta	476
Valtion komiteat	477
Brysselin kansainvälinen toimisto	477
Kansainväliseen kongressiin osanotto	477
Kieliasia	477
Pöytäkirjan painatus	481
Metallityöntekijäin työselkkaus Helsingissä	481
Edustajain matkakustannukset	483
Kirjainkustannusliike	484
Vaalien tulos.	
a) <i>Puoluetolimikuntaan</i>	485
b) <i>Puolueueuvostoon</i>	488
Agitaattorit protesteeraavat	491
Vieraiden poistuminen	494
Kokouksen loppu	495
Luettelo puhevuoroista	503
Sisällysluettelo	506
Tilasto puolueesta.	

SOSIALIDEMOKRATINEN PUOLUE SUOMESSA.

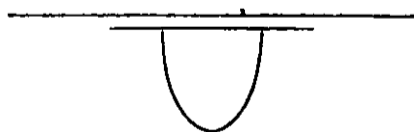
TILASTOLLISIA TIETOJA PUOLUEESEEN
KUULUNEISTA YHDISTYKSISTÄ V. 1905
JA LUETTELO TAMMI--TOUKOKUULLA
V. 1906 PUOLUEESEN LIITTYNEISTÄ
TYÖVÄENYHDISTYKSISTÄ

SEKÄ

TILASTOLLISIA TIETOJA
AMMATILISESTA JÄRJES-
TYMISESTÄ SUOMESSA.

TOIMITTANUT

YRJÖ SIROLA.

HELSINGISSÄ KESÄKUULLA 1906.
TYÖVÄEN KIRJAPAINO.

Mihin piiriin kuuluu	Yhdistyksen nimi	Milloin perustettu	Milloin liittyi puoleeseen	Jäsenluku			Jäsenmaksut vuodessa		Lukusallissa sanomaleht. ja aikakauskirjoja		Kirjasto		Kassatili markoissa		
				Miehiä	Naisia	Yhteensä	Miehitä	Naisilta	Kotim.	Ulkom.	Niteitä	Arvo	Tuloja	Menoja	Säästöä
1)	5 Ahlaisten t.-y.	19/2 03	19/1 04	55	21	76	1:—	—:50	—	—	16	16:50	536:49	211:40	325:09
14	Alavuuden puutav. a.-o. t.-y.	7/3 04	05	—	—	88	1:—	1:—	9	—	—	—	1,022:74	1,006:73	16:01
6	Akaan Toijalan t.-y.	89	05	81	16	97	1:—	—:50	7	—	35	100:—	2,153:35	1,955:28	198:07
6	* Akaan Viialan »	03	20/11 05	37	2	39	3:—	3:—	—	—	40	157:65	407:68	309:70	97:88
10	* Antrean »	04	1/10 04	156	48	204	3:—	3:—	—	—	—	—	1,065:75	743:90	321:85
7	Asikkalan Riihilahden t.-y.	02	1/9 05	40	20	60	3:—	3:—	—	—	70	80:—	445:—	317:—	128:—
2	* Bergön (os. Taalintehdas) »	8/1 04	1/9 05	68	2	70	3:—	3:—	—	—	—	—	176:75	56:25	120:50
10	* Elisenvaaran t.-y.	4/6 05	27/8 05	182	47	229	3:—	3:—	—	—	14	16:60	607:05	266:50	259:60
10	Enson »	02	02	201	166	367	3:60	1:80	5	—	20	80:—	7,254:—	6,298:—	956:—
1	* Espoon Nokson t.-y.	13/9 03	1/3 04	76	15	91	—	—	—	—	10	7:50	86:75	32:85	53:90
1	» Rannikko »	3/12 05	05	86	24	110	3:—	3:—	—	—	—	—	151:95	79:65	72:30
5	Etelä-Pirkkalan »	30/12 05	12/11 05	81	49	130	3:—	3:—	—	—	2	1:50	118:11	72:04	46:07
6	Forssan »Kuha» »	89	89	301	80	381	1:50	1:50	8	—	241	781:80	3,016:34	2,013:64	1,002:70
10	Galitsinan »	26/11 05	27/12 05	66	11	77	3:—	3:—	—	—	—	—	—	—	—
17	Haapaveden »	24/8 03	05	35	15	50	3:—	3:—	—	—	114	295:—	171:15	199:13	—27:98
9	Haapajärven »	?	15/2 05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Hallan »	98	00	286	108	394	3:—	1:20	5	—	23	66:05	1,678:13	1,508:92	162:21
1	Hamarin »	12/7 03	1/8 03	17	11	28	—:50	—:25	—	—	187	300:—	1,869:33	1,817:17	52:16
2	Haminan »	90	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Hangon suomal. »	1/3 95	95	354	75	429	3:—	3:—	10	—	315	225:—	26,835:67	26,206:—	629:49
2	Hangö svenska a.-f.	01	03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	* Hattulan t.-y.	26/4 05	1/7 05	65	23	88	3:—	3:—	—	—	—	—	187:59	156:95	30:64
6	Hausjärven Turkhaudan t.-y.	7/12 05	05	62	22	84	3:—	3:—	—	—	—	15:—	—	—	—
1	Heinolan t.-y.	92	02	128	25	153	3:—	1:50	8	—	176	485:75	2,871:95	2,391:06	480:89
14	» pitäjän t.-y.	06	06	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	* Heinäveden »	11/11 05	26/11 05	132	—	132	3:—	3:—	1	—	—	—	—	—	—
14	Helsingin »	84	99	3,543	864	4,407	6:—	6:—	42	1	2,426	1,135:—	45,296:19	28,374:97	16,921:22
1	» Ulko- »	9/7 95	—	304	27	331	4:80	—	7	—	27	—	1,574:70	1,103:20	471:50
1	Helsinki. Raitt.-yhd. »Valo»	87	03	62	38	100	3:—	3:—	—	—	—	—	3,791:91	3,529:01	3,157:91
1	* Hermannin t.-y.	1/11 03	24/1 04	50	36	86	—:50	—:25	—	—	—	—	2,570:—	2,710:15	—139:50
10	* Hiitolan »	03	04	172	45	217	3:—	3:—	—	—	30	85:—	2,971:74	2,971:—	—
7	* Hollolan Vesikansan t.-y.	02	02	18	6	24	3:—	3:—	—	—	13	26:—	29:73	24:25	5:48
4	Huittisten t.-y.	96	02	52	1	53	1:—	—:50	13	—	—	—	126:24	139:89	—13:65
6	Hämeenlinnan t.-y.	88	?	163	52	215	3:—	3:—	21	—	621	2,128:95	3,566:15	3,468:54	96:61
6	Hämeenlinnan suutarien a.o.	7/4 04	04	130	50	180	3:—	3:—	4	1	6	13:—	—	—	207:—
4	* Hämeenkyrön t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	* Iitin Kaukaan »	13/8 05	12/11 05	63	25	88	3:—	3:—	—	—	—	—	131:20	59:—	72:20
10	Imatran »	6/8 96	—	323	144	467	—	—	—	—	—	—	3,893:90	3,676:21	217:69
9	* Inkeröisten »	1/7 05	24/9 05	147	49	196	3:—	2:—	—	—	5	10:—	1,884:37	529:60	284:77
6	* Janakkalan »Yritys» t.-y. .	03	25/11 05	67	5	62	3:—	3:—	—	—	—	—	214:25	156:20	58:05
6	* Jokioisten t.-y.	03	05	52	12	64	3:—	3:—	15	—	—	—	516:90	379:56	137:34
12	Joensuun »	88	05	—	—	—	—	—	—	—	75	125:50	932:50	528:29	404:21
14	Joroisin »	2/4 05	20/11 05	50	20	70	3:—	1:20	—	—	—	—	435:—	316:—	119:—
13	Juantehtaan »	21/7 05	2/8 05	289	54	343	3:—	3:—	13	—	30	25:—	1,015:95	876:79	138:16
14	Juvan »	—	05	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	119:86
15	Jyväskylän »	89	00	154	68	222	1:—	1:—	1	—	—	—	3,589:90	2,833:26	757:74
15	» pitäjän t.-y.	02	8/10 05	52	3	55	1:—	—:75	4	—	—	—	403:58	308:97	94:61
5	Jämsän t.-y.	99	29/7 00	480	90	570	3:—	3:—	15	—	175	315:—	387:74	309:46	78:28
17	Kajaanin »	95	04	63	28	91	2:—	2:—	2	2	48	65:—	1,300:—	999:—	301:—
6	Kalvolan »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Kangasalan t.-y.	9/10 04	28/8 05	80	17	97	3:—	3:—	—	—	33	106:—	1,136:—	1,356:—	28:—
—	Karjalan koneenkäyttäjyhd.	22/1 05	17/3 05	27	—	27	6:—	—	—	—	—	—	—	—	380:—
Siirto (yhdistysten luku) 52		—	—	8,925	2,417	11,545	—	—	190	4	4,752	6,663:80	126,733:73	100,291:52	25,422:86

1) Piireistä tietoja sivulla 9. — *) Kuuluu Ruotsalaiseen työväenliittoon.

Mihin piiriin kuuluu	Yhdistyksen nimi	Milloin perustettu	Milloin liittyi puoleeseen	Jäsenluku			Jäsenmaksut vuodessa		Lukusalissa sanomaleht. ja aikakauskirjoja		Kirjasto		Kassatili markkoissa		
				Miehiä	Naisia	Yhteensä	Miehiltä	Naisilta	Kotim.	Ulkom.	Niteitä	Arvo	Tuloja	Menoja	Säästöä
	Siirto 52			8,925	2,417	11,542			190	4	4 752	6,663:80	126,733:73	100,291:52	25,422:86
6	Karkun t.-y.	11/3 00	04	—	—	303	1:80	1:80	—	—	148	228:55	309:—	229:20	80:80
16	Kauhavan »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	Kellokosken t.-y.	2/4 05	28/11 05	87	19	106	—:25	—:15	—	—	—	—	755:83	714:20	41:63
18	Kemin t.-seura	87	03	498	121	619	2:60	1:60	8	—	408	665:—	7,247:79	7,170:82	76:97
17	Kempeleen t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Kerimäen »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	*Keuruun »	99	00	102	49	151	3:—	3:—	3	—	93	115:—	609:35	509:78	90:57
10	Kivennavan	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Kivennavan Kuokkalan t.-y.	18/8 01	6/7 02	50	10	60	1:50	1:—	7	—	202	350:—	4,055:60	3,724:35	331:25
10	*Koiviston t.-y.	26/7 03	1/7 04	50	10	60	3:60	3:60	3	—	20	25:—	509:30	355:64	153:93
4	*Kokemäen »	3/9 03	30/7 05	33	30	63	3:—	3:—	8	—	36	45:—	324:41	186:61	137:84
5	Korkeakosken t.-y.	03	05	71	35	106	—:25	—:25	—	—	—	—	2,105:36	2,091:33	14:03
7	*Kosken (H. l.)	3/9 05	05	—	—	127	3:—	3:—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kotkan t.-y.	89	22/10 99	462	181	643	3:60	1:80	19	—	200	1,100:—	18,406:30	12,921:02	5,485:28
8	*Kouvolan t.-y.	20/10 05	24/11 05	124	10	130	3:—	3:—	—	—	—	—	245:50	106:55	— 183:95
18	*Kuolajärven t.-y.	26/3 05	05	229	9	238	3:—	3:—	5	—	96	332:40	614:50	504:45	74:05
13	Kuopion t.-y.	89	04	243	55	298	3:—	2:—	16	—	857	1,700:—	39,061:65	38,979:58	82:07
8	Kuusankosken	2/8 03	20/12 03	501	295	796	3:—	3:—	—	—	—	—	1,720:97	559:60	994:17
18	Kuusiluodon r.-s. Revontuli	16/2 0	18/12 05	54	16	70	1:80	1:20	24	—	181	337:65	902:79	820:95	81:84
9	Kymin t.-y.	96	99	817	183	1,000	3:—	1:50	9	—	60	100:—	1,774:35	1,492:40	281:94
9	Kymin Korkeakosken t.-y.	6/11 05	17/12 05	113	109	222	3:—	1:50	4	—	1	3 50	138:10	75:05	63:05
8	*Kymintehtaalaiten t.-y. . .	?	?	526	292	818	3:20	3:20	12	—	10	30:—	3,934:—	2,410:19	1,678:53
7	Kärkölan Marttilan	01	03	20	—	20	2:40	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Lahden t.-y.	00	6/12 03	644	170	814	2 3:—	2 3:—	10	—	—	—	2,914:24	3,097:80	183:56
10	Lamposaaren (Lranta) t.-y.	05	10 12 05	57	15	72	4:80	2:40	2	—	—	—	233:95	159:55	74:40
13	Lapinlahden t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Lappeenrannan t.-y.	93	03	787	139	926	2:50	2:50	8	—	119	285:30	5,750:25	4,470:26	1,279:99
16	Lapuan t.-y.	4/1 03	10/11 05	125	75	200	3:—	3:—	—	—	20	40:—	2,151:55	1,842:95	308:60
10	Lauritsalan sahan t.-y. . . .	1/7 02	9/3 02	193	45	238	3:—	3:—	—	—	88	80:05	903:68	656:65	247:03
13	Lehtoniemen t.-y.	10/1 04	05	149	—	149	3:—	—	—	—	—	—	6,065:60	5,676:92	388:68
5	Lempäälän »	97	99	79	35	114	1:—	—:50	7	—	108	256:—	1,583:27	1,481:48	101:79
13	*Leppävirran »	3/9 05	26/11 05	160	20	180	—	—	3	—	36	54:50	—	—	—
17	Limingan t.-y.	8/6 98	02	90	63	154	1:—	1:—	—	—	—	—	2,279:86	2,256:15	23:71
3	Loimaan »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	*Loimaan Niinijoen t.-y. . .	1/7 04	13/11 05	37	9	46	1:50	1:50	—	—	20	17:—	746:27	179:23	567:04
4	*Lopen t.-y.	05	27/12 05	224	54	278	3:—	3:—	—	—	—	—	255:50	121:50	134:—
17	Martinniemen sahan (Haukipudas) t.-y.	24/11 05	05	42	25	67	6:—	3:—	—	—	—	—	—	—	—
5	Messukylän »	02	1/1 93	73	37	110	3:—	1:80	11	—	104	341:—	3,022:49	1,755:—	1,778:79
3	*Metsämaan t.-y.	04	05	25	5	30	3:—	3:—	—	—	8	10:—	534:05	407:94	126:14
14	Mikkelin t.-y.	27/4 90	1/7 04	257	50	307	1:20	1:20	20	—	70	200:—	6,450:34	5,738:40	711:94
4	*Mouhijärven t.-y.	1/3 03	1/7 04	91	27	118	1:—	—:50	—	1	15	30:—	—	—	45:99
15	Multian t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Muolaan Pölläkkälän t.-y.	19/7 03	1/6 04	566	188	754	1:50	1:—	8	—	74	82:—	6,797:44	5,513:92	1,283:59
9	*Myrskylän t.-y.	3 9 05	3/9 05	93	11	103	3:—	3:—	—	—	3	3:80	730:30	618:45	111:85
1	Mäntsälän »	95	04	222	97	319	—:50	—:50	3	—	172	358:—	319:94	324:29	— 4:35
13	Nilsian t.-y.	2/4 05	2/4 05	24	6	30	3:—	3:—	—	—	10	14:—	86:—	66:—	23:—
1	Nummen »	17/12 05	17/12 05	61	1	62	3:—	3:—	—	—	—	—	—	—	—
13	Nurmeksien t.-y.	1/10 05	20/11 05	—	—	200	3:—	—	—	—	—	—	299:65	89:50	210:15
6	Oitin t.-y.	20/8 05	20/11 05	62	25	87	3:—	3:—	—	—	—	—	197:95	134:15	63:80
9	*Orimattilan kirkonkyl. t.-y.	13/8 05	13/11 05	97	36	113	3:—	3:—	3	—	—	—	513:—	415:—	98:—
	Siirto 102			17,043	4 974	22,843			377	5	7,830	13,467:55	251,283:86	208,167:38	42,628:00

2 Osastoilla 6 ja 12 mk.

Puhdas omistus markkoina	Kokouksia			Huveja			Torppariosasto	Ammattiosastoja	Haarasastoja	Naisosasto	Nuorisoliitto	Apurahoja kunnilla	Lahjoja yksityisiltä	Sair- ja hautakassoja Oma talo	Laulukunta	Soittokunta	Puhujaseura	Käsityöseura	Säästökassa	Urh- tai voim.seura	Järjestyv. työväen edust. kunnallishallinnossa	Työv. asian tähden suoritettu		Muistutuksia
	Yhdist:n	Johtok:n	Vl. työv.	Ilkämia	Arpajaisia	Kans.huv.																Sakkoa mk.	Vank. päiv.	
102,111:31	575	469	187	306	4	53	10	74	7	12	2	5,050:—	4,410:29	14	19	11	4	20	10	4	16	18	—	—
—	23	5	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	22	14	14	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,641:04	9	7	4	32	—	3	—	6	—	1	—	350:—	67:73	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
551:37	19	16	2	7	—	1	—	—	—	1	—	—	7:—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
—	22	19	3	18	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
200:—	20	4	3	11	—	—	—	—	—	—	—	—	30:—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	16	7	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,467:34	18	36	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	673:70	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21,807:42	21	22	—	9	—	3	—	9	—	1	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
138:95	5	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
502:40	9	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19,376:11	12	31	5	5	—	2	—	9	—	1	—	1,500:—	2,945:01	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	Näytelmäseura.
2,004:87	31	8	8	6	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—
839:69	14	16	13	30	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,819:91	15	16	4	9	—	4	—	11	—	3	—	—	—	1	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—
6,305:—	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2:65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,259:79	19	14	4	14	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
667:90	12	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10,659:78	18	21	7	50	1	6	—	16	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	1	—	—
85:—	3	2	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14,440:61	25	36	7	6	—	2	—	9	—	1	—	1,550:—	—	1	1	2	1	1	—	—	—	2	—	—
—	12	16	3	28	1	—	—	—	—	—	—	—	25:—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,049:32	8	16	5	10	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
1,343:56	14	4	—	7	—	3	—	—	—	—	—	—	142:65	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
3,450:—	10	13	4	6	—	1	—	—	—	—	—	100:—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	25	6	7	5	—	2	—	—	—	—	—	—	30:—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
5,000:—	12	12	—	22	—	2	—	—	—	—	—	—	300:—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
767:62	11	2	3	5	1	3	—	—	—	—	—	—	250:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	8	11	1	4	—	—	—	—	—	2	—	—	120:—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	11	5	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,902:99	12	13	8	2	1	1	—	—	—	—	—	75:—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	2	—
361:95	15	15	—	4	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24,161:94	23	18	3	5	2	4	—	8	—	1	—	3,600:—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
75:99	13	14	2	1	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7,864:28	7	14	5	12	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	24	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
986:—	16	4	8	6	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23:—	11	5	8	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
210:15	9	6	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	10	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
130:35	20	6	1	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
313,705:74	1,290	1,439	333	631	11	126	11	142	32	27	2	12,225:—	9,003:83	29	26	24	15	40	25	5	21	39	100	—

Näytelmäseura.

Oppikurssit: Kirjanpito,
laskento, piirustus, oi-
keinkirjotus, Suomen
historia, mittausoppi.Näytelmäseura. Oppi-
kurssit: Oikeinkirjotus,
lununlasku sekä piirus-
tus.

Mihin piiriin kuuluu	Yhdistyksen nimi	Milloin perustettu	Milloin liittyi puoleeseen	Jäsenluku			Jäsenmaksut vuodessa		Lukusallissa sanomaleht. ja aikakauskirjoja		Kirjasto		Kassatili markoissa		
				Miehiä	Naisia	Yhteensä	Miehitä	Naisilta	Kotim.	Ulkom.	Niteitä	Arvo	Tuloja	Menoja	Säästöä
	Siirto 102			17,043	4,974	22,843			377	5	7,830	13,467:55	251,283:86	208,167:38	42,628:97
3	* Oripään t.-y.	3/8 05	14/11 05	176	45	221	3:—	3:—	—	—	—	—	316:63	108:50	208:13
14	Otavan »	13/8 03	20/11 05	90	26	116	3:—	3:—	10	—	18	35:—	376:—	346:—	32:—
17	Oulun »	17/2 86	99	906	465	1,371	2:—	1:—	32	—	1,788	5,000:—	22,008:17	17,228:26	4,524:47
7	Padasjoen »	03	05	71	19	90	3:—	3:—	—	—	15	50:—	471:—	277:50	193:50
13	Pielisjärven t.-y.	24/3 01	05	118	7	125	1:—	—:75	—	—	45	140:—	894:79	1,245:99	— 351:20
16	Pietarsaaren »	1/3 01	1/1 04	372	165	537	3:60	3:60	10	—	50	100:—	25,955:15	17,187:61	8,767:54
5	Pihlavan »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Pirkkalan »	95	99	430	118	548	3:—	1:80	8	—	80	231:11	2,143:88	1,598:50	545:38
5	Pispalan (Tam. ere) t.-y.	19/10 02	19/4 03	154	75	229	2:—	1:80	15	—	183	427:—	11,189:19	11,587:81	— 398:62
4	Porin t.-y.	26/3 87	7/6 03	264	106	370	3:—	3:—	13	—	—	—	7,621:94	7,556:69	65:30
1	* Porvoon t.-y.	27/10 01	5/5 03	65	46	111	—:35	—:25	10	—	164	375:70	1,297:34	1,288:57	8:77
14	* Punkaharjun t.-y.	05	20/10 05	202	18	220	4:80	3:—	—	—	—	—	867:30	293:—	574:39
10	Putikon t.-y.	17/8 05	20/10 05	127	23	150	—	—	1	—	—	—	276:40	146:50	129:10
6	Pyhjärven (H. l.) t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Pöytyän t.-y. (os.: Aura)	6/8 05	11/12 05	60	11	71	3:—	1:80	2	—	—	—	141:79	73:50	68:29
5	* Pälkäneen t.-y.	1/8 05	10/12 05	56	14	70	3:—	3:—	—	—	—	—	114:—	45:—	69:—
10	Raivolän »	10/7 05	3/9 05	30	21	71	1:50	1:—	—	—	—	—	648:20	560:45	87:75
3	Raunistulan » (Turku)	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Rantasalmen t.-y.	16/12 04	1/10 05	26	12	38	3:—	1:80	3	—	19	52:60	1,401:19	975:87	425:32
4	Reposaaren »	19/4 04	19/4 03	81	43	124	4:—	3:—	—	—	70	130:—	1,374:—	1,059:18	324:32
4	» satamat. t.-y.	13/11 04	14/5 05	150	50	200	5:25	5:25	—	—	—	—	20,902:60	20,448:20	454:38
6	Riihimäen t.-y.	29/2 03	1/6 03	171	22	193	3:—	1:20	5	—	26	28:—	1,606:57	1,139:80	466:77
5	Ruoveden t.-y.	?	?	39	21	60	1:—	1:—	—	—	33	100:—	999:72	965:86	25:06
5	» »Tulevaisuus» t.-y.	16/7 05	05	182	40	222	1:—	—:50	14	—	—	—	—	—	—
	» Pekalan ja Pohjan »	13/8 05	16/11 05	86	31	117	2:—	1:—	—	—	—	—	181:45	134:55	46:90
15	Saarijärven t.-y.	27/3 04	3/7 04	—	—	154	3:—	3:—	—	—	—	—	105:83	72:50	39:33
5	Sahalahden »	20/8 05	1/12 05	57	13	70	3:—	3:—	—	—	9	14:50	186:—	115:—	70:—
10	* Sairalan »	1/11 03	12/9 03	25	15	40	3:—	3:—	—	—	111	232:65	312:21	201:76	110:45
2	Salon »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Savonlinnan »	87	1/7 05	108	11	119	2:—	1:—	2	—	—	—	2,105:17	2,105:17	—
16	Seinäjoen »	01	12/11 05	111	31	142	3:—	3:—	—	—	2	5:—	288:50	288:50	—
9	Sippulan »	97	03	142	57	199	—:50	—:50	7	—	113	361:60	864:14	1,422:29	— 558:15
5	* Siuron »	30/10 04	19/11 05	130	27	157	3:—	3:—	6	—	20	18:—	805:89	571:59	234:30
13	Sorsakosken »	02	03	84	32	116	—:25	—:25	11	—	74	177:35	1,924:44	1,361:—	563:44
11	Sortavalan »	90	01	711	202	913	3:—	2:—	15	—	—	—	13,479:47	12,714:78	764:69
10	Sorvalin »	02	03	54	19	73	3:—	3:—	7	—	—	—	2,138:26	1,683:59	454:67
1	Suomen Kirjallajaliitto	96	1/8 05	—	—	1,000	—:12:—	—:12:—	—	—	—	—	—	—	—
6	Sääksmäen Huittulan t.-y.	02	02	36	4	40	2:—	1:—	—	—	32	45:—	1,289:60	1,268:40	21:20
1	Sörnäisten t.-y.	95	99	444	233	677	3:—	3:—	16	1	40	80:—	13,614:26	9,024:78	4,589:53
12	Taalintehtaan t.-y.	96	99	70	24	94	1:80	1:20	6	1	254	196:56	698:80	441:46	195:44
0	Talikkalan »	98	01	1,006	216	1,222	3:—	3:—	11	—	—	—	5,999:90	3,697:56	2,302:34
5	Tampereen »	87	99	1,930	1,270	3,200	6:—	3:—	31	1	1,752	3,732:35	93,917:10	93,116:69	840:41
5	Tampereen ulko-t.-y.	93	99	400	30	430	6:—	3:—	—	—	—	—	1,009:83	769:60	240:23
5	Teiskon t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Terijoen »	98	9/4 99	73	20	93	1:—	1:—	14	—	216	432:—	3,112:86	2,733:89	1,573:54
15	Toisveden .-y.	04	1/8 04	36	38	74	2:—	1:50	—	—	1	3:50	424:68	342:98	81:70
—	Tukholman suomal. seura	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Turun »	87	—	—	—	2,017	6:—	3:—	16	—	491	1,200:—	20,250:77	20,249:76	—:90
4	Tyrvään »	05	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128:39	119:41	8:98
1	Töölön »	9/4 03	12/8 03	142	43	185	6:—	4:20	18	—	100	375:—	1,155:58	530:30	764:—
9	* Ummeljoen t.-y.	05	20/11 05	109	41	150	3:—	1:20	—	—	—	—	286:90	247:30	39:60
	Siirto 153			26,563	8,678	39,302			660	8	13,341	26,980:47	516,171:75	445,523:03	69,331:61

³ Sitäpaitsä 3 mkan lisätaksoitus; oppilaat ja apuöntekijät suorittavat puolen jäsenmaksuista.

Puhdas omaisuus markoissa	Kokouksia			Huveja				Torppariosasto	Ammattiosastoja	Haaraosastoja	Naisosasto	Nuorisoliitto	Apurahoja kunnilla	Lahjoja yksityisiltä	Oma talo	Sair- ja haut.kassoja	Laulukunta	Soittokunta	Puhujaseura	Käsityöseura	Säästökassa	Urh- tai voim.seura	järjestyk. työväen edust. kunnallishallinnossa	Työv- asian tähdän suori- tettu		Muistutuksia
	Yhdist:n	Johtok:n	Yl. työv.	Illamia	Arpajaisia	Kans.huv.	Sakkoa, mk.																	Vank. päiv.		
313,705:74	1,290	1,439	333	631	11	126	11	142	32	27	2	12,225:—	9,003:83	29	26	24	15	40	25	5	21	39	100			
259:13	6	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
124:—	—	3	22	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
117,094:40	14	32	5	9	—	5	—	19	—	1	—	8,000:—	300:—	1	1	1	—	1	1	1	—	5	—	—	{Yleisiä työväen luennoi- ta useammasta aineesta.	
291:—	10	5	36	5	—	7	—	—	3	—	—	—	27:—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
1,800:—	16	12	15	10	—	3	—	—	2	—	—	25:—	238:—	1	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	
3,211:30	31	42	10	16	—	1	—	7	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11,466:49	14	30	1	11	—	1	—	1	—	1	—	50:—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
1,106:38	12	46	1	24	—	—	—	—	—	—	—	75:—	58:85	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	
25,142:60	14	29	2	26	1	1	—	9	—	1	—	500:—	279:60	1	1	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	
868:03	16	15	2	3	—	2	—	—	—	—	—	200:—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	
574:39	9	4	10	4	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
94:90	9	4	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
127:69	7	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
75:—	9	4	2	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	9	6	6	11	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
529:47	31	16	15	5	1	2	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3,370:—	10	29	3	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	
316 45	25	42	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,468:90	21	10	8	1	—	8	—	1	—	1	—	250:—	411:76	—	1	—	—	1	1	—	—	3	—	—	—	
2,000:—	6	4	2	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
20:55	11	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
—	4	5	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	6	13	4	1	—	3	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	7	1	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
362:65	12	4	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	50:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15,700:—	11	20	3	4	—	1	—	1	—	—	—	1,000:—	—	1	—	1	—	1	—	—	1	2	—	—	—	
25:—	12	8	9	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5,121:84	19	11	2	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	
60:—	17	9	2	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,336:44	12	24	10	6	—	1	—	—	—	—	—	—	82:—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3	—	—	
4,921:29	60	63	5	40	—	11	—	4	4	1	—	600:—	5:—	2	1	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	
1,040:72	13	16	4	23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	
40,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,870:50	10	1	2	5	—	2	—	—	—	—	—	—	455:—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
28,525:—	18	29	—	35	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2,049:32	16	26	13	12	—	2	—	—	—	—	—	—	20:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4,854:73	21	26	—	—	—	1	—	13	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	
66,926:11	14	25	5	?	?	6	—	27	—	1	—	3,500:—	—	1	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	
4,823:56	18	16	4	4	—	1	—	3	—	—	—	—	1,000:—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
700:—	21	10	3	8	—	3	—	1	—	—	—	—	66:65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
71:05	16	20	2	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
38,254:44	21	21	8	27	—	3	—	26	—	1	—	1,000:—	—	—	—	3	1	1	—	1	1	5	—	—	—	
63:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
400:59	14	15	1	8	—	1	—	—	—	1	—	500:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
100:—	8	9	6	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
700,790:57	1,923	2,142	576	1,005	16	207	15	272	72	38	3	27,915:—	12,041:69	44	40	37	23	64	39	10	32	67	170	30	—	

{Kirjanpitokurssit. Näy-
telmäseura.
Työväenteatteri.
Rakennuspiirustusten
tunteminen, laskento,
kirjanpito, oik.kirjotus.

Mihin piiriin kuuluu	Yhdistyksen nimi	Milloin perustettu	Milloin liittyi puolueseen	Jäsenluku			Jäsenmaksut vuodessa		Lukusallissa sanomaleht. ja aikakauskirjoja		Kirjasto		Kassatili markoissa		
				Miehiä	Naisia	Yhteensä	Miehiltä	Naisilta	Kotim.	Ulkom.	Niteitä	Arvo	Tuloja	Menoja	Säästöä
	Siirto 153			26,563	8,678	39,302	—	—	660	7	13,341	26,980:47	516,171:75	445,523:03	69,331:61
6	Urjalan t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Uudenkaupungin t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Uvilan Uudenkoivisont. t.-y.	19/1 04	26/11 05	55	45	100	3:—	3:—	—	—	—	—	82:—	47:—	35:—
16	Vaasan t.-y.	83	02	—	—	1,049	3:—	3:—	24	2	—	—	36,082:—	33,807:—	2,275:—
16	* Vasa svenska a.-f.	01	1/1 04	—	—	—	—:30	—:30	6	2	18	120:—	—	—	—
6	Valkeakosken t.-y.	97	99	70	11	81	1:50	1:—	5	—	130	125:—	1,368:85	1,100:15	268:70
9	Valkon »	?	20/8 03	293	40	333	3:—	3:—	15	—	146	361:95	4,583:90	4,486:67	97:23
13	Vesannon »	24/8 02	05	108	—	108	—:50	—:50	—	—	23	—	39:10	172:80	— 33:70
1	* Vihdin »	03	?	366	124	490	3:—	3:—	—	—	14	38:—	667:49	592:94	74:55
10	Viipurin »	87	10/3 01	1,805	286	2,091	3:—	3:—	35	—	801	2,100:—	32,589:44	29,757:38	3,012:39
10	» t.-y. Uuraan h.-o.	8/8 05	12/9 05	249	23	272	1:50	1:—	4	—	—	—	675:50	411:20	264:30
10	Viborgs svenska a.-f.	27/9 05	17/11 05	60	5	65	6:—	6:—	5	1	100	200:—	150:50	113:30	37:20
9	Virolahden t.-y.	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Virtsanon »	20/10 05	12/12 05	32	6	38	2:—	1:—	—	—	—	—	22:75	3:75	19:—
8	Voikan »	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Vähänrauman t.-y.	10/9 05	19/11 05	78	26	104	6:—	6:—	3	—	—	—	568:—	347:—	211:—
12	* Värsilän »	23/3 05	1/12 05	344	72	416	3:—	3:—	—	—	—	—	2,312:47	2,053:90	258:57
16	* Ykspihlajan »	?	05	118	13	131	—:50	—:25	—	—	—	—	937:15	648:95	288:20
1	Yliopp. sosialidemokr. yhd.	12/3 05	12/11 05	33	7	40	15:—	15:—	—	—	47	103:69	267:60	176:40	91:20
3	Yläneen t.-y.	01	20/11 05	101	76	177	1:—	—:50	7	—	—	—	492:—	353:31	108:69
6	Ypäjän »	23/11 05	23/11 05	121	49	170	—:25	—:25	—	—	—	—	184:10	159:05	25:05
3	* Åbo svenska a.-f.	20/10 03	14/11 05	48	11	59	4:—	3:—	2	—	37	165:—	200:59	166:20	34:39
15	* Ätsärin t.-y.	17/4 04	23/8 04	166	49	215	3:—	3:—	—	—	—	—	913:—	795:—	118:—
15	Äänekosken t.-y.	95	?	53	4	57	1:—	1:—	—	—	35	45:—	1,469:25	2,821:96	-1,352:71
	Yhteensä yhdistyksiä 177			30,663	9,575	45,298			766	12	14,693	30,239:11	599,678:15	522,665:99	75,153:67

Kun kaikki yhdistykset eivät ole ilmoittaneet erikseen miesten ja naisten määrää, on yhteensä ilmoitettujen summa suurempi kuin miesten ja naisten summa yhteenlaskettuna.

PUOLUEHALLINNON jäsenet ovat:

Toimeenpaneva valiokunta Helsingissä:

Emil Perttilä.
Matti Paasivuori (Hälleberg).
Yrjö Sirola.
Eedvard Valpas.
Heikki Lindroos.
Ida Aalle (Ahlstedt).
Mikko Uotinen.

Eero Haapalainen.
Maria Laine.

Maaseutujäsenet:

Eetu Salin } Pori.
O. Leivo }
F. E. Pettersson, } Kotka.
Matti Turkia, }
Hilja Pärssinen, Viipuri.

J. E. Lillnix, Vaasa.
Heikki Jalonen, Enso,
A. Sivenius, Lahti.
T. Hyrskymurto (Hellsten), Vihti.
A. Partanen, Kuopio.
A. A. Salakari (Lagerström), Tampere.
A. Rissanen, Turku.

K. Laine, Pirkkala.
O. Rinne, Kuusankoski.
A. Artman, Sortavala.
Aatto Sirén, Orimattila.

Puoluehallinnon toimitsijat: Emil Perttilä, puheenjohtaja ja rahastonhoitaja; Yrjö Sirola, sihteeri; Ida Aalle (Ahlstedt), varastonhoitaja; Jalmari Kirjarinta, kanslia-apulainen; Vilho Lehokas (Löfqvist), agitaattori.

Ruotsalaisina puhujina ovat kiertäneet Robert Ågren ja A. Käcklund.

Puhdas omaisuus markkoissa	Kokouksia			Huveja			Torppariosasto	Ammattiosastoja	Haaraosastoja	Naisosasto	Nuorisoliitto	Apurahoja kunnalta	Lahjoja yksityisiltä	Sair- ja hautekassoja	Oma talo	Laulukunta	Soittokunta	Puhujaseura	Käsityöseura	Säästöseura	Urh- tai voim.seura	Järjestyv. työväen edust. kunnallishallinnoissa	Työv. asian suoritettu		Muistutuksia
	Yhdistin	Johtok:n	Yl. työv.	Iltaomia	Arpajaisia	Kans.huv.																	Sakkoa mk.	Vank. päiv.	
700,790:57	1,923	2,142	576	1,005	16	207	15	272	72	38	3	27,915:—	12,041:69	43	40	37	23	64	39	10	32	67	70	30	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
50:—	3	7	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
17,813:—	24	29	8	—	2	—	—	16	—	1	—	2,500:—	110:—	1	—	1	2	1	1	—	1	1	—	—	
—	11	22	7	14	—	5	—	2	—	1	—	900:—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	
1,261:30	24	18	24	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	
6,000:—	29	24	—	40	—	4	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	
199:30	10	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
30:—	13	11	41	1	—	1	—	1	—	—	—	—	5:—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	
48,231:47	21	42	—	14	—	1	—	23	10	1	—	1,700:—	1,000:—	1	1	1	1	1	—	—	1	1	3	—	
300:—	9	5	5	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
200:—	8	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15:—	6	10	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,044:27	17	18	4	10	—	3	—	1	—	1	—	—	614:91	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	
143:30	12	9	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
108:69	15	5	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	26:—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	4	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
212:90	16	12	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
244:—	11	1	6	10	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,469:79	11	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
778,115:59	2,986	2,373	698	1,124	19	226	15	317	83	43	3	33,115:—	13,797:60	47	41	43	27	74	43	12	36	81	70	30	

Naisten liittohallinto: Asetettu Issä edustajakokouksessa 4—7/7 1900; sijaitsee Viipurissa: rva A. Huotari, p.-j., nti J. Kilpiäinen, sihteeri; kustantaa kirjoja, järjestää kokouksia ja agitatsionia; agitaattori Aura Kiiskinen.

Venäläinen työväenyhdistys on Helsingin ja Viipurin t.-y:n osastona.

Puolueen piiriluoottamushenkilöt ja piiri-agitaattorit:

1. Helsinki: V. Perttilä, Työväenyhdistys; agitaatt. V. Aro (Flink) ja Fiina Pietikäinen.
2. Hanko: Räätäli J. V. Kivelä, Ratakatu 19; agit. A. Heiskanen.
3. Turku: Rouva Tekla Tuomola, Työväenyhdistys; agit.: K. F. Hellstén.
4. Pori: V. Laine, Rautatien puistokatu 19; agit.: O. Leivo ja E. Malmberg.
Karkku: K. Lehtinen; agit. K. H. Jokinen.
5. Tampere: Emil Viljanen, Työväenyhdistys; agit.: Sandra Reinholdsson ja A. Riipinen.

6. Hämeenlinna: J. H. Saaristo; agit.: O. Jalava.
7. Forssa: K. Vesterberg; agit.: J. Tuominen.
8. Lahti: Evert Puonti; agit.: E. Malinen.
9. Voikkaa: J. A. Domin; agit.: A. Marckkanen.
10. Kotka: Matti Viitanen; agit.: F. Tila.
11. Viipuri: Neiti Mimmi Kontulainen, Punasenlähteenkatu 2; agit.: A. Pekonen ja Matti Autio.
12. Sortavala: Maalari Aug. Lindgren.
13. Joensuu: Jalmari Karvinen, Työväenyhdistys.
14. Kuopio: Tahvo Hiekkaranta (Hoffren), Työväenyhdistys; agit.: P. J. Mömmö.
15. Mikkelä: Kirjalt. Robert Valkonen, Laasosen talo; agit.: J. Kivikoski (Stenfors).
16. Jyväskylä: K. Mänty, Kunnallistalo; agit.: Emil Lehén.
17. Vaasa: J. Merivirta (Sjöström), Vaskiluoto; agit.: J. V. Huttunen.
18. Oulu: Otto Piisinen, »Kansan Tahdon» toimit.; agit.: K. Hämäläinen.
19. Kemi: A. Laakkonen, Työväenseura; agit.: Atte Mantere.

Rättijärven t.-y.	—	—	111	Tottijärven t.-y.	—	—	—	Ylivieskan t.-y.	75	5	80
Rääkkylän »	—	—	68	Tornion »	—	—	—	Ylä-Säiniön t.-y.	—	—	123
Savon Haapakosken t.-y.	—	—	110	Toejoen t.-y.	—	—	—	Ylöjärven t.-y.	—	—	123
Sarkolan t.-y., Suoniemi	—	—	180	Turkhaudan t.-y.	—	—	—	» Pohjanlahden t.-y.	—	—	92
Saarelan t.-y.	—	—	—	Tuusulan Koskenmäent.	—	—	—				
Sippolan Enojärven t.-y.	13	2	15	Urjalan Honkolan t.-y.	—	—	—				
Simolan t.-y.	—	—	—	» 'Voima'	74	26	100				
Siilinjärven t.-y.	70	3	73	Urjalan t.-y. » 'Kipinä' . .	—	—	—				
Sortavalan Välimäen t.-y.	—	—	—	» Annelan t.-y.	—	90	—				
» Läskelän	—	—	—	Uudenkylän t.-y.	70	15	85				
Sortanlahden t.-y.	32	4	36	Uuraan t.-y.	—	—	—				
Someron t.-y.	87	23	110	Uudenkirkon Metsokylän t.-y.	—	—	—				
» Pitkäjärven t.-y.	—	—	—	Uusikaarlepyyn t.-y.	—	—	30				
Someroniemen t.-y.	—	—	—	Uudenkirkon (V.l.) kirkonkylän t.-y.	—	—	110				
Stockforsin t.-y.	140	21	161	Varkauden t.-y.	439	26	465				
Suomen Kuljettajain ja Lämmittäjien yhdistys	—	—	—	Vatulan t.-y.	—	—	109				
S. V. R. konepajojen t.-y.	—	—	1,093	Valkealan Kannuskosken	—	—	—				
Summankylän t.-y., Tavastila	—	—	65	Valkjärven Vuoksentaan	—	—	34				
Suomenniemen t.-y.	—	—	33	Verlan t.-y.	—	—	78				
Suodenniemen »	—	—	104	Vesikeuruun Kolhon t.-y.	—	—	—				
Suurmerijoen »	—	—	98	Vehmaan t.-y.	—	—	24				
Sysmän kirkonkylän t.-y.	129	46	175	Vehkajärven t.-y.	—	—	—				
Sysmän Liikojen t.-y.	—	—	—	Virtain kirkonkylän t.-y.	104	31	135				
Syväsalmien t.-y.	38	19	57	Virtain Uurasten t.-y. . .	66	6	72				
Säkylän Pyhäjärven t.-y.	—	—	172	Viliikkalan t.-y.	—	—	—				
Tammisuon t.-y.	—	—	120	Villähden t.-y.	—	—	—				
Tammelan käsityöl.klubi	—	—	90	Virolahden Tarmon t.-y.	—	—	—				
Tammisaaren t.-y.	—	—	133	Viipurin t.-y:n Lyykylän	—	—	—				
Tikkakosken	—	—	30	» Repolan h.-o.	—	—	89				
Tirvan t.-y.	—	—	—	Viipurin länt. esik. t.-y.	—	—	—				
Tornion Röytään t.-y. . .	241	59	300	Vääksyn t.-y.	—	—	—				

V. 1906 on siis puolueeseen liittynyt 244 yhdistystä, joissa ilmoitettu jäsenluku 17,076; viime vuonna oli 45,298. Puolueessa siis 421 yhdistystä ja jäsenluku 62,374. Jäsenlukuun ei ole ilmoittanut 26 vanhaa ja 88 uutta, yhteensä 104 puolueyhdistystä. Jos näissä arvioidaan keskimäärin olevan 50 jäsentä, tulee niistä 5,200 jäsentä. Rautatieläisten liittoa perustettaessa oli edustettuna yli 4,000 henkeä. — Yli *seitsemänkymmentä* tuhatta työläistä siis kuuluu varmasti puolueeseen ja vielä jää arvioimatta vanhain yhdistysten kasvaminen tänä vuonna. Lukuisa joukko yhdistyksiä on sen ohessa vielä ollut kirjeenvaihdossa puoluehallinnon kanssa varmasti ilmoittamatta puolueeseen.

Ammatillisesta järjestämisestä

on onnistuttu saamaan vain seuraavat tiedot:

Jalkineammattilaisten liitto: Toinen edustajakokous Tampereella v. 1898; käsiteltiin 29 kysymystä; asetettiin valtuuskunta. Neljäs kokous 1905 Viipurissa; edustajia 15:sta osastosta. Käsiteltiin 13 kysymystä sekä perustettiin »*Jalkinetyöntekijäin liitto*». Liittohallinto on Tampereella, sihteeri on L. P. Kolehmainen.

Suomen Kirjaltajaliitto: Perustettu 18¹⁶/₉ 96; 29 osastoa; jäseniä 1,292. Liitolla löytyy vanhuus-, matka- ja työttömyysapu- sekä sairas- ja hautausapurahastoja, yhteensä yli 50,000 mk.; osastoilla on omat rahastonsa. Liittokokouksia on pidetty 1899, 1902 ja 1905 Helsingissä; liittohallinto Helsingissä: K. F. Heimo (Hagman), p.-j.; E. Happonen, rahastonhoitaja; O. Vilmi, sihteeri; äänenkannattaja »Gutenberg» ilmestyy kahdesti kuukaudessa; liittoon kuuluvat kaikki ammattialalla työskentelevät.

Kirjansitojain liitto: I edustajakokous Helsingissä 1901, II Tampereella 1903, III tulee kesällä 1906; osastoja 10. Hallinto Helsingissä: V. Montonen,

p.-j., Paavo Saarinen, rahast.hoit., K. Tukeva, sihteeri.

Kivityöntekijäin liitto: Perustettu edustajakokouksessa Helsingissä ³⁰/₆—¹/₇ 1899. Liittoon kuuluu 10 osastoa; 1,238 jäsentä; neljä edustajakokousta pidetty; sihteeri A. Pietikäinen, Helsinki.

Kuljettaja- ja lämmittäjäyhdistys: I kokous Helsingissä, II Tampereella ¹⁹—²¹/₂ 1906; 17 osastoa; ³¹/₁₂ 05 oli jäseniä 691; ylimääräisessä vuosikokouksessa ¹¹—¹²/₁₂ 05 päätti yhdistys kannattaa sosialidemokratian puolueen ohjelmaa; kuukausittain ilmestyy aikakauslehti nyt neljättä vuosikertaa; hallinnon puheenjohtaja Jussi Ikonen ja rahastonhoitaja T. Nikander, Toijala.

Leipurien liitto: I edustajakokous ¹⁴—¹⁵/₅ 1905; edustajia 6:sta osastosta; liitto perustettiin; keskushallinto Helsingissä: J. Koivistoinen, p.-j., E. Löppönen, rahastonhoitaja, Hj. Hietala, sihteeri.

Maalari-liitto: I edustajakokous ⁵—⁷/₁₀ 1899 Helsingissä; 17 keskustelukysymystä; perustettiin liitto; II kokous Tampereella ²¹—²²/₁₀ 1901; edustajia 6:sta osastosta; vähintään 620 jäsentä. Liittohallinto Helsingissä: E. V. Hytönen, p.-j., O. Menander, rahastonhoitaja, S. Lehtonen, sihteeri.

Metallityöntekijäin liitto: Perustettu 1899; 25 osastoa; neljäs edustajakokous helmikuussa 1906.

Liittohallinto Helsingissä: K. Heimonen, p.-j., B. Harala, rahastonhoitaja, K. Vartiainen, palkattu sihteeri; sähkö- ja telefoonityömiesten katsottiin voivan liittoon yhtyä.

Muurarien liitto: Perustettu 3:nessä kokouksessa $24-26/11$ 1904. Keskushallinto toiminut 2:sesta kokouksesta $27-28/6$ 1900; liitossa 6 osastoa 637 jäsentä. Liittohallinto Helsingissä: K. Saxberg, p.-j. ja rahastonhoitaja, Emil Leino, sihteeri; uunintekijöillä on oikeus yhtyä liittoon.

Nahkurien liitto: Liitto perustettu kokouksessa $17-18/7$ 1900 Helsingissä, jossa oli edustajia 16:sta seudusta; II kokous $22-23/6$ 1902 Tampereella, III Hämeenlinnassa $27-28/6$ 1904; liittoon kuuluu 11 osastoa, noin 200 jäsentä. Hallinto Helsingissä.

Palvelijarten liitto: Perustettu $15-16/7$ 1905 II:ssa edustajakokouksessa Tampereella; 8 osastoa, noin 700 jäsentä; Miina Sillanpää, p.-j., Miina Lindberg, rahastonhoitaja, Mimmi Kanervo, sihteeri.

Postiljoonien yhdistys: Perustettu 1905. Keskushallinto Helsingissä.

Puutyöntekijäin liitto: Perustettu Tampereella $18/7$ 1905; liittoon kuuluu 30 osastoa, niissä 1,955 jäsentä; toimeenpaneva valiokunta Helsingissä: S. Hellsten, p.-j., Emil Perttilä, rahastonhoitaja, A. Räsänen, palkattu sihteeri; äänenkannattaja »Lastu», näytenumero ilmestynyt.

Paperitehtalaisten liitto: Perustettu kokouksessa $13-14/4$ 1906 Tampereella, jossa hallinto sijaitsee.

Rautatieläisten liitto: Perustettu $10/1$ 06 kokouksessa Tampereella, jossa oli edustettuna yli 4,000 rautatieläistä. Hallinto on Helsingissä: J. Grönholm, p.-j., A. M. Vapaa, rahastonhoitaja, T. E. Jacobsson, sihteeri. Liitto on päättänyt yhtyä sosialidemokratiseen puolueeseen.

Räätälintyöntekijäin liitto: Perustettu I:ssä kokouksessa Helsingissä $20-22/8$ 1900, II kokous oli $19-21/8$ 1901, III kokous $13-15/6$ 1905, jolloin uusittiin säännöt; osastoja on 10, jäsenlukunsa ilmoittaneissa 4:ssä osastossa on 423 jäsentä. Liittohallinto Helsingissä: K. Luoto, p.-j., B. Forsström, rahastonhoitaja, W. Ruusuvoori, sihteeri.

Satamatyöntekijäin liitto: Perustettu kokouksessa $16-18/10$ 1905 Helsingissä. Osastoja 9, jäseniä vähintään 1,950. Liittohallinto Turussa; L. V. Lönnqvist, sihteeri.

Suomen valtion rautateitten konepajojen työväenyhdistys: Osastoja 9, jäseniä 1,091. Liittynyt puolueeseen.

Tehtalaisten edustajakokous oli käsäk. 3-6 p:nä 1906 Tampereella. Perustettiin **Kutomateollisuustyöntekijäin liitto**. Väliaik. liittohallinto Tampere, p.-j. K. Hellman; ja **Sahateolli-**

suustyöväen liitto, väliaikaisen valtuuston kokoonkutsuja A. Nyberg, Kotka. Alulle panttiin tilitikku-, tupakka-, sokeri-, lasi- ja rullatehtalaisten liitot. Tapettehtalaisten arveltiin voivan liittyä paperitehtalaisten ja nahkatehtalaisten nahkurien liittoihin.

Torpparien keskustoimikuntaan kuuluvat torpparikokouksessa Tampereella huhtik. 9-12 p:nä 1906 valitut: J. Merinen Tyrväältä, S. Häkkinen Viitasaarelta, Kössi Kaatra Tampereelta, Aatto Sirén Orimattilasta ja V. Eloranta Helsingistä sekä puoluehallinnon valitsevat maisteri E. Gylling, ylioppilas Sulo Vuolijoki, toimittaja Yrjö Sirola Helsingistä ja Heikki Jalonen Ensosta. Keskustoimikunnan asiamiehinä matkustavat J. Merinen, maanlänsi- ja H. Jalonen itä-osassa. Sihteerinä toimii V. Eloranta. Keskustoimikunnan osoite on: Sos-dem. puoluehallinnon kanslia, Helsinki, Saarnienkatu 6. Piirien keskustoimikunnat ovat asetaneet torpparikomitean ja torppariluottamusmiehen. Pitäjittäin asetetaan myös luottamusmiehiä.

Paikallisjärjestöjä on Helsingissä, osastoja 32, niissä jäseniä 3,000; palkattu sihteeri Matti Paasi-voori (Hälleberg); Kotkassa (Kymnlaakson paikallisjärjestö), osastoja 19, jäseniä 1,820, palkattu sihteeri Arvid Nyberg. Yhteistoimintaa paikkakunnan ammattiosastojen kesken on koetettu järjestää Tampereella, Turussa, Viipurissa, Vaasassa ja Hämeenlinnassa — ehkä muuallakin.

Suomen ammattiliittojen väliaikainen keskustoimikunta asetettiin liittohallintojen ja puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan yhteisessä kokouksessa $1/6$. Siihen valitsevat yhteistoimintaan ryhtyvät liittohallinnot, paikallisjärjestöjen toimikunnat ja puoluehallinto kukin 2 jäsentä. Tarkoituksena on edistää ammatillista järjestäymistä ja valmistaa alaa koko maata käsittävälle *Ammattijärjestölle*. Keskustoimikunnan osoite on: Sos-dem. puoluehallinnon kanslia, Helsinki, Saarnienkatu 6.

Punasia kaarteja on useissa yhdistyksissä. Johdettava toimikunta on Helsingissä.

Puoluehallinnon kanslia on Helsingissä, Saarnienkatu 6. Saatavana puolueen jäsenkirjoja (puolueohjelma) à 20 p.; puoluekokousten pöytäkirjoja: Helsingin ylim. kokous (25-28 p. syysk. 1904) à 2 mk ja 1: 50. Vanhemmat pöytäkirjat ovat loppuunmyytyt. Näinä päivinä ilmestyy Tampereen ylim. puoluekokouksen pöytäkirja (marrask. 1905) ja Torpparikokouksen pöytäkirja. Puoluehallinnon lentokirjasia ilmestyy yhä uusia numeroita à 10 p.